

نوری مینبەر

منتدی اقرا الثقافی
www.iqra.afilamontada.com

نوسینی
فاتح مهلا رسول شارهستی

به‌رگی یه‌که‌م

چاپی یه‌که‌م

۱۴۳۰ک

۲۰۰۹ز

- ناوۋ كتيب: نوري مينبەر.
- نوسەر: ئاتج مەلا رسول شارهستينى.
- تايپ و ديزاين: كۆمپيوتەرى ياد.
- چاپخانه: سىما.
- تىراژ: (۵۰۰) دانە.
- نۆبەى چاپ: يەككەم.
- سالى چاپ: ۲۰۰۹ ز - ۱۴۳۰ ك.
- مافى چاپ پارىزراوہ بۇ نوسەر.

پیشکشه به :

- دایک و باوکی بهرپزم.
- به ههموو نهو ماموستایانهم که نهگهر بو ساتیکی کهمیش له خزمهتیاندا بووم له زانستهکانیان بههردهمند بووم له ههر کوئ ههن.
- له ناویاندا به تایبهتی پیشکش بیت به رۆحی ماموستا (مهلا سهعیدی قامیشی) که یهکهه وانهای فهقییتیم له خزمهت نهو زاته زانا بی وینه گومناوه خویند.... وه رۆحی پاکی ماموستا (مهلا محمد امینی بن طهبهق) که چهند کتیبیکم له خزمهتیدا خویند... وه رۆحی پاکی ههریهک له ماموستایان (مهلا محمد نوره دینی) و ماموستا (سید سلیم بن) و ماموستا (عبدالباقی) گهوره زانیانی دهقهری رانیه که ماوهیهک له خزمهتیاندا بووم.. وه رۆحی پاکی ماموستای گهوره و زانای دلسۆز و دل پر له ئیخلاص، ماموستای گهوره، ماموستا (شیخ خالیدی موفتی) که له خزمهتیدا ئیجازهی مهلایهتیم ودرگرت.
- رۆحیان شاد و جیگهیان بهههشتی بهرین بیت و خوای گهوره له حیاتی من و ههموو فهقی و خزمهتکارانیان پاداشتیان بداتهوه.
- به هاوسهری دلسۆز و پشتیوانم (دایکه ناسوده) و ههرسی جگهرگۆشه و نوری چاوانم (محمد و ئیبراهیم و ناسوده).

به ناوی خوای به خشنده و میهره بان

سو پاس و ستایش بۆ خوای پهروهردگار، سه لات و سه لامی خوا
له سه ر رۆحی سه ردار و نوری چاومان هه زره تی محمد ﷺ ، وه
هه موو هاوه لآن و شوینکه وتوانی به گشتی.

خوینهری ئازیز: نه م کتیبه ی به رده ستت برتیه له وتاری
رۆزانی ههینی، که به و شیوهیه ی که له م کتیبه دا نوسراونه ته وه، له
ماوه ی سائیڤدا به پیی مانگه عه ره بیه کان له سه ر مینبهر
خویندومنه ته وه و هه موو هه فته یه ک به (CD) بلا وکراونه ته وه.

به لام دواتر به باشم زانی که بیاننوسمه وه و به م شیوهیه ی
نیستا بیانخه مه بهرچاوی موسلمانان به گشتی و وتاریبژان و
بانگخوازان به تایبه تی، وه به پیویستی ده زانم ناماژه به چه ند
شتیک بکه م:

۱. نه وه ی نوسراوه ته وه هه مان ده ربهرین نیه که له سه ر مینبهر
پیشکesh کراوه، واته له (CD) یه وه نه قل نه کراوه ته سه ر کتیب،
به لکو به شیوازی نویسی ناو کتیب نوسراوه ته وه، له بهر نه وه ی
زمانی نویسن و قسه کردن له یه کتر جیاوازن، وه وتاریبژ ده بیت خو ی
جاریکی تر به زمانی خو ی و شیوازی سه ر مینبهر بیخوینیته وه،
نه ک له سه ر کتیبه که.

۲. وتاره‌کان دريژن و مانای ئه‌وه ناگه‌یه‌نیّت که مهرجه به‌یه‌ك جار و له‌یه‌ك وتاردا هه‌مووی بخویندريژته‌وه، به‌لام من مه‌به‌ستم ئه‌وه بوو ئه‌وه‌ی كه‌وا له‌سه‌ر ئه‌و بابته‌ته خویندومه‌ته‌وه، هه‌مووی بنوسم و ئیتر وتارییژ به‌پی ئه‌و كاته‌ی له‌به‌ر ده‌ستیه‌تی ده‌توانیّت سود له‌ وتاره‌کان وه‌ربگریّت، بۆ نمونه: له‌ دوو به‌سه‌رهاتی ناو یه‌ك وتاردا کامیانی لا گونجاوتر بوو، نه‌وه‌یان وه‌ربگریّت.

۳. له‌ کۆتایی هه‌ر وتاریکدا ئاماژه‌م کردووه بۆ ئه‌و سه‌رچاوانه‌ی که‌ وتاره‌که‌م ئی وه‌رگرتوووه و ئه‌گه‌ر که‌م و کۆری وه‌له‌یه‌ك هه‌بیّت، ئه‌وه‌ لای منه‌وه‌یه و هه‌ر خوای تاك و ته‌نهاش له‌هه‌له‌ به‌ دووره: هه‌ربۆیه:

و إن تجد عیناً فسئد الخلالا .... جلّ من لا عین فیہ و علا
وه‌ نه‌مه‌ به‌رگی یه‌که‌مه‌ و به‌ پێشتیوانی خوای گه‌وره‌ به‌رگی
دووهمیش له‌ ئاماده‌ کردندایه‌ و به‌ وتاره‌کانی مانگی شه‌عبان ده‌ست
پێ ده‌کات و تا کۆتایی سال له‌ خو ده‌گریّت... إنشاء الله.
ئامانجیشم له‌م بابته‌ته‌ ته‌نها و ته‌نها ره‌زامه‌ندی خوای
گه‌وره‌یه‌ و گه‌یانندی نه‌مانه‌تی سه‌رشانمه‌ و هاوکاریه‌کی بچوکی
وتارییژان و بانگخوازانی هاوپیشه‌مه‌.

وه‌ له‌به‌ر نه‌وه‌ش ئه‌وه‌ی که‌ له‌م کتێبه‌دا نوسراوه‌ته‌وه‌ قورئانه‌
و فه‌رموده‌ی گه‌وه‌هه‌رباری پێغه‌مبه‌ری پێشه‌وامانه‌ ﷺ وه‌ فه‌رموده‌ی

صه حابه كان و خواناسان و به سه رهاتی پیاو باشانه، كه هه مووی نوره و روناك كه ره موهیه و (تور علی نور) ، بویه كتیبه كه م ناونا (نوری مینه بهر)، به نومیدی ئه وهی پیش هه موو شتیك بییت به نور و روناکی دل و دهرونی خۆم و نوری ریگام له ژیانی دنیادا و روناکی و نوری ناو گوڤه كه م و مهیدانی مه حشهر و سه رپردی سپر اتم، له گه ل هه موو ئی وهی نه هلی قیبله له ئوممه تی پیغه مبه ری نور ﷺ.

داواکاریشم له توی خوینهری به ریز له دوای خیر و ره خنه و پیشنیاری بنیاتنهر بیبه شمان نه گه یت.

﴿قَالُوا سُبْحَنَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ﴾ البقرة: ۳۲.
 ﴿قَالَ يَنْقُومِ أَرْءَيْتُمْ إِنْ كُنْتُ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِّن رَّبِّي وَرَزَقَنِي مِنْهُ رِزْقًا حَسَنًا
 وَمَا أُرِيدُ أَنْ أَمْلِكُمْ إِلَىٰ مَا أَنهَكُم عَنْهُ إِنْ أُرِيدُ إِلَّا الْإِصْلَاحَ مَا
 اسْتَطَعْتُ وَمَا تَوْفِيقِي إِلَّا بِاللَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ﴾ مود: ۸۸.

وتاری یه کهر بو مانگی محرم

تۆچ کردنی پیغه مبهاری فوا صلی الله علیه وسلم له
مه قهوه بو مه دینه

به شی یه قه م
پاوپیتا وتنی هۆزه تان

منتدى اقرأ الثقافي

-----

www.iqra.ahlamontada.com

وتاری یه کهم بو مانگی محرم

کوچ کردنی پیغه مبهری خوا ﷺ له مه کهوه بو مه دینه.

بهشی یه کهم چاوپیکه وتنی هوزه کان

ئیماندارانی بهرین، وا جاریکی تر په روهردگار ته منی پی به خشین و گه یشتینه وه سهری سالی کوچی، سالی موسلمانان، ئومیده وارم له قاپی خوا که سالیکی پر خیر و بهر کهت بیت بو هه موو ئه هلی قیبله، له ساله دا به خوماندا بچینه وه و له تاوان و خراپه کانی سالی رابردومان ته و به بکهین و هول بدهین به پشت بهستن به خوی گه وره سالی داهاتومان سالیکی پر ته قوا و دینداری بیت و زیاتر له دینه کهمان شاره زابین و له کارو باری دونیا شماندا سهر فراز و دهست به خیر و هه ردهم بلین: (رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ) اللهم آمین.

له پاشان خوشه ویستان:

سالی کوچی که میژووی موسلمانان بهو ساله حساب ده کریت، له وه وه هاتوه که له کاته دا پیغه مبهری خوا ﷺ کوچی کردوه له شاری مه کهوه بو شاری مه دینه ی منه وه ره، که ئه یاده پیروژه و ئه م رووداوه گرانبه ها و په ند ئامیزه هه زره تی عومهری کوپی خه طاب ﷺ به راویژی سه حابه کان له زه مان ی خه لافه تی خویدا سالی کوچی دانا و مانگی موچه ره می کرده سهری سالی کوچی، له وانه یه موسلمانان بپرسن بوچی له ناو ئه وه هه موو یاد و مونا سه باتانه ی که له میژووی ئیسلامدا هه ن، هه ر له یادی له دایک بوونی پیغه مبهری پیشه وامانه وه ﷺ تاوه کو به پیغه مبه ربوونی و وه فاتی و جهنگی به درو ئو خود و خه نده ق، و یادی ئیسراو میعراج، بوچی ئه م بو نانه نه کران به سه ره تای سالی کوچی و هیج رته هه لبرێردرا؟! له وه لامدا ده لئین: هه زاران

ھەزار رەھمەت لە ھەقىقەت مۆجەھىدى دىل روناكى ئىسلام ھەزرىتى عومەرى كۆپى خەتاب، كە بەراستى زۆر جوان دەركى بەم راستىيە كۆردىو كە ھىجرەت خالى ۋەچەرخان بوو لە مېژووى ئىسلامدا، ھەردوو قۇناغى مەككەيى و مەدەنى بە ھىجرەت ديارىكرا، ھىجرەت بوو بەھۆى بەرھەمگرتنى ۱۳ سالى بانگەوزاي مەككە و صەبەر و خۇپراگرى بەرامبەر ھەموو ئەشكەنجە و ئازارىك...

بەلام پيويستە ھەموومان ئەو راستىيە بزانين ھىجرەت ھەرواكت و پىر رووى نەدا، مۇسلمانان بە سەرکردايەتى پيغەمبەرى خوا ﷺ ھەر لەكت و پىر و لە بىر يارىكى سۆزداريدا بىر يارىان نەدا كە مەككە بەجى بەيئەن و روو بكنە مەدينە.. نەخىر، بەلكو پيغەمبەرى خوا ﷺ پاش (۱۳) سال لە ھاتنە خوارەھەى قورئان بۆى و بەسەربردنى (۱۳) سال ژيان لە ناو كافرەكانى مەككەدا، ئەمجا كۆچى كرد بۆ مەدينە، بەلام لە سالى (۱۰) ى بوون بە پيغەمبەرى ۋە، واتە (۳) سال پيش كۆچكردنى بۆ مەدينە، بەردەوام لە ھەول و تىكۆشاندا بوو بۆ دۆزىنەھەى شوينيك و خەلكىكى باش كە خۆى و ئىسلام نە باۋەش بگرن و پشتيوانى لە خۆى و ھاۋەلانى بكنە، چونكە پيغەمبەرى دلسۆز و كۆلنەدەر گەيشتبۈھ ئەو قەناعەتەى ئيتىر كە ئەم ئىسلامە لە ناو مەككەدا گەشە ناكات، و ھەر ۋەكو بەرد و چيا رەقەكانى مەككە دلەكانى ئەو موشريك و بت پەرستانەش رەق بوون و ئىسلام ۋەر ناگرن، بۆيە بىر يارى كۆچ كردنى دا و ھەولەكانى بەم شىۋەيە دەستيان پيكرد، لەسەر بنەما و لەبەر چاۋ گرتنى ئەو شوينەى كە كۆچى بۆ دەكەن، كە زۆر گرنگە ئەو شوينە و دانىشتوانەكەى بتوانن دىفاع لە ئىسلام و مۇسلمانان بكنە، و بارى ئابوورى و داراييان باش بىت و لە ھەمان كاتدا ھاۋپەيمانى ۋلاتانى زلھيزى دونياى ئەو رۆژە نەبن ۋەك رۆم و فارس، بۆ ئەم مەبەستە يەكەم ھەولى دا و چوو بۆ طائف و سەرەك ھۆزەكانى ئەو شارەى بينى و

باسی ئیسلامی بۆ کردن و داوای کۆمهك و پشتیوانی بۆ خووی و هاوهلانی لیکردن، بهلام نهوه بوو بهناشرینترین شیوه وهلامی درایهوه و بهردباران کرا و منالی به شوین خراو قاجی پیروزی خویناوی کرا و به نائومیدی گهپایهوه بهرهو مهککه، ئیستا سالی (۱۰) ی پیغهمبهرایهتیه و مانگی ههجه، عهربهکان له ههموو لایهکهوه دههاتن بۆ مهککه و ههجیان دهکرد و ههجیان بۆ مهرامی خوینان بهکاردهیئا:

۱. بۆ بهرزکردنهوهی ناوی بتهکانیان.

۲. بۆ خوێواندنی عهشیرهتی، که له دهوری کهعبهدا هینز و توانای هۆزهکانیان دهربخهن.

۳. بۆ سودی ماددی و دارایی لهو کپین و فرۆشتنهی که له کاتی ههجدای دهیانکرد.

بهلام ههجهکهیان زۆر بپیرزانه بوو، به رووتی به دهوری کهعبهدا دهسورانهوه، بهلام پیغهمبهری خوا ﷺ سوودی له فرسهتی کاتی ههجه دهبینی بۆ بانگهواز، نهیفرموو: نهوه ههجهی کافراوه و ههمووی بيشهعهیه و نابیت لهو شوینه نزیک ببهوه، بهلکو ئهم کۆبونهوهیهی ههموو هۆز و تیرهکانی به فرسهت دهزانی بۆ بانگهواز، سوپاس بۆ خوا ئیستا له ئهروپا موسلمانانی وشیار لهسهر ریبازی پیغهمبهرهکهیان ﷺ سود له ههموو بۆنه و موناسهباتهکان وهردهگرن بۆ بانگهواز بۆ ئیسلام.

بۆ نمونه: بانگخوازیك له دهروازهی شاری (میونخ) ی ئهلمانی، لهوحهیهکی گهوره دهبینیت لیی نوسراوه: (تۆ نازانیت تایه ی یوکۆهوما چ تایهیه که). ئهم گهنجه بانگخوازهش له لایهوه لهوحهیهکی گهورهی دانا که لهسهری نوسرابوو: (تۆ نازانیت ئیسلام چ ئاینیکه، ئهگهر دهتویت شارهزابیت بهم ژماره تهلهفۆنانهوه پهیوهندیمان پیوه بکه). بهم شیوهیه

خەلکىكى زۆر پەيوەندىيان پىۋە کرد و لە ماوەى يەك سالددا ھەزار ئەلمانى ژن و پياو موسلمان بوون و پاشان مزگەوتىكىيان کردەوہ.

ھەر لەسەر ھەمان رېياز بانگخوازىكىش لە ھۆلەندا ھەرچەندە بواری ببوايە سواری شەمەندەفەر دەبوو، ئىنجا ھەرکەسىكى بەدىبکردايە کە بەتەنھا دانىشتوہ و شىۋەى لەوہ دەچىت کە کەسىكى نەرم و نىيان ديارە و گوى بۆ قسە دەگرىت، دەچوہ لايەوہ و باسى ئىسلامى بۆ دەکرد، لەوسەريش بە ھەمان شىۋەى دەکرد، بەم شىۋازە چەندەھا کەسى موسلمان کرد، دە خۆزگايە ئىمەش لەو ھەموو فرسەتە زېرپانەى کە دىتە پىمان سودمان ھەرگرتايە و بانگى خەلکيمان بکردايە بۆ دىنى خوا، بۆ روناكى ئەم ئىسلامە...

نەمۇنەيەكى تر: بانگخوازىک لە ولاتى کەندەدا کە خەلکى بيانى زۆرى لىيە، بە چەند زمانى ھەکو ئىنگىلىزى و بەنگلادىشى و يابانى و چىنى لەسەر لەوحەيەك کە دادەنرىت لەبەردەم جامى ئۆتۆمبىلدا بۆ گەرما لە کاتى ۋەستاندا، نوسىبووى: (ئەگەر دەتەوئىت فىرى ئىسلام ببىت، پەيوەندىم پىۋە بکە، جا کاتىک دەگەرپايەوہ بۆلاى ئۆتۆمبىلەكەى چەند کەس بيانويستايە لىى کۆدەبونەوہ، ئەمىش سندوقى ئۆتۆمبىلەكەى بۆ دەکردنەوہ، کە چەندەھا کتیبى تىدا بوو بەو زمانانە دەيخستە بەردەميان، دەيگوت: چ کتیبىکت دەوئىت بىيە، کە ئەمەش زۆرجار دەبووہ مايەى ھىدايەتيان.

کەواتە بە کوردى و بە کورتى: ھەرچىت پىدەكرىت بۆ دىنى خوا بىكە، ئەمرو دونيايە و سبەينىش مەحشەر، تەنھا خوا دەزانىت کەى و لەكوى تەواو دەبىت، ئاشکرايە ھەموشمان مردنىک قەرزارىن.

کەواتە واجبە لەسەرت بەردەوام خەلک بانگ بکەيت بۆ ئىسلام، جا ئەگەر خۆت شارەزاي، لە ھەموو فرسەتىکدا ھەولبەدە ئىسلام بە خەلکى

بگه یه نه. وه نه گهر خوشت شاره زایی ته واوت نیه و لئی نازانیت، نه توانیت چهند کتیب و سهرچاوه ی پیویست بکړیت بوئو که سانه ی که شاره زان و به هوی نه و کتیبانه وه دینی خوا به خه لک ده گه یه نن.

به لئی نیمانداران، پیغه مبهری خوا ﷺ له ماوه (۱۰) روژدا له کاتی حه جدا (۲۶) هه ولی داو چاوی به نوینه رانی (۲۶) قه بیله و هوز و تاکه که س کهوت، که نه مهش نیشانه ی ماندوو نه یوون و لیپړانه، داواکاری پیغه مبهری خوا ﷺ بو هوزه کان نه مه بوو: (مَنْ رَجُلٌ يَحْمِلُنِي إِلَى قَوْمِهِ، فَيَمْنَعُنِي حَتَّى أُبَلِّغَ رِسَالَةَ رَبِّي، فَإِنَّ قُرْبِي شَأْنًا قَدْ مَنَعُونِي أَنْ أُبَلِّغَ رِسَالَةَ رَبِّي). ده یفه رموو: ئایا چ پیاویکی مهرد و به غیرهت نه مباته لای هوزه که ی و بهرگرم لئ نه کات و پشستیوانیم لئ نه کات هه تا نه و کاته ی که په یامی په روهر دگارم ده گه یه نن، چونکه قورپه یش ریگرم و ناهیلن به نازادی په یامی په روهر دگارم بگه یه نن.

به لئی، پیغه مبهری خوا ﷺ دهستی کرد به گه پان به ناو هوزه کاند و داوای خوی پیگه یاندن، به لام هیچ سهرکه و تنیکی به دهست نه هیئا، که س وه لامی نه دایه وه، بوچی؟! چونکه به رده وام (نه بوله هب) ی مامی به شوینی ه وه بوو، به خه لکه که ی ده گوت: (لَا تَسْمَعُوا مِنْهُ، فَأَنَّهُ كَذَّابٌ)، واته: نه ی خه لکینه، گوئی بو مه گرن، چونکه دلنیا بن نه م محمد ه دروزنه!!! وه نه بوله هب له هندی شویندا به خه لکی ده گوت: (لَا تُصَدِّقُوهُ، أَنَا عَمُّهُ، وَأَنَا أَعْرِفُهُ، أَنَّهُ مُجْتَنُ)، واته: نه کهن بپروا به قسه کانی بکه ن، به راستی مه زانن، من مامی نه وم، چاکتر له ئیوه ده یناسم، به راستی نه م محمد ده شیت بووه!!!

بیگومان دروزنی و شیتیش، ههرکه سیك پنیان بناسریت که س بپروا به قسه ی ناکات و خوی لئ به دور ده گریت، خه لکه که ش که نه وه یان له نه بوله هب ده بیست ده یانوت: (قَوْمُهُ أَعْلَمُ بِهِ، وَكَيْفَ يُصْلِحُنَا مَنْ أَفْسَدَ قَوْمُهُ؟!).

واته: گهل و هوزه که ی خوی و خزمه کانی خوی باشتی ده ناسن و چاکتر

شارەزای محمەدن، جا چۆن کەسێک دەتوانیشت ئیمە بەرەو چاکەکاری بانگ بکات لە کاتیکیدا ھۆزەکەیی خۆی سەرگەردان کردوو؟ بەم شیوەیە بە ھۆی ئەو راگەیانندنە بەردەوامە ژەھراویەیی ئەبۆلەھەبەو زۆری ھەول و چاوپێکەوتنەکان بۆ ژمارەییەکی زۆر لەو (٢٦) ھۆزە، لەلایەن نوێنەری ئەو ھۆزانەو ھەر یەک وشەش وەلامی نەدرایەو، ھەر بۆیە ژمارەییەکی زۆر لەو (٢٦) ھۆزە ھەر ناویشیان لە سیرە و ژیاانامەیی پیڤەمبەردا ﷺ نەھاتوو کە کئی بون و چیان و توو، چونکە یەک وشەش وەلامی پیڤەمبەری خویان ﷺ نەداوەتەو، و ئەبۆلەھەب ھەر خوێشی بەتەنھا نەبوو بەلکو لە سیرەدا دەفەرموی: (کان أبو جَهل و أبو لَهب، یَتَّابان علی أذیةِ رَسولِ الله ﷺ عَندَما یَدعوا فی الأسواقِ و المَواسِمِ، وَکانَ یَجِدُ مِنْهُما عَتّاً کَبِيراً إِضَافَةً إلی ما یَلحقه مِنَ المدْعَونِ أَنفُسُهُم). واتە: ئەبۆجەھل و ئەبۆلەھەب بە نۆرە نازاری پیڤەمبەریان ﷺ دەدا، لە کاتیکیدا کە بانگەوازی خەلکی دەکرد لە بازار و لە بۆنەکاندا، و ئەم دوانە دوژمنایەتیەکی زۆر سەختی پیڤەمبەری خویان ﷺ دەکرد و نازاریان دەگەیان دەلی پیرۆزی، سەرەرای ئەو نازارەیی کە لەلایەن ئەو کەسانەو بە پیڤەمبەری خوا ﷺ دەگەییەنرا کە بانگی دەکردن بۆ ئیسلام.

کەواتە ئەبۆجەھل و ئەبۆلەھەب هیچ کات وازیان لە پیڤەمبەری خوا ﷺ نەدەھێنا، ئەگەر یەکیکیان ئیسراحتی بکردایە ئەوی تریان بە شوینیەو بوو، بۆ ئەوەی نەهێلێت قسە بۆ خەلکی بکات، جا بۆ بەرپەرچدانەوێ ئەم پیلانەیی ئەبۆجەھل و ئەبۆلەھەب، پیڤەمبەری خوا ﷺ بپرسیاری دا کە لەمەودا:

١. لە کاتی شەودا کاتێک کە ئەبۆجەھل و ئەبۆلەھەب لە مائەوێن چاوی بە سەرۆک ھۆزەکان بکەوێت، ھەرۆکو دواتر پەیمانی عەقەبی یەکەم و دووھم ھەر لە شەودا بوو..

۲. پیغه مبهري خوا ﷺ نه چوو بؤ شوینی مانه وه و ئیسراحتی هؤزه کان، دهچوه خیمه کانیانه وه و له ناو خیمه و چادره کانیاندا چاوی پییان دهکوت و وهکو جاران نه دهچووه بازار، به مهش نه بوجهل و نه بوله هب نه یانده بینی تا قسه و چاوپیکه وتنه کانی لی تیک بدن.

۳. إصطحابُ الأعوان: له گهل هاوه لاند دهچوو بؤلای هؤزه کان، جاران به ته نها دهگهرا، به لام له نه خشه ی تازه دیا بریاری دا له شوینی پیویست و چاوپیکه وتنی تیره و هؤزی گه ورده دا حه زه تی نه بوبکر و علی ﷺ له گهل خوی دبرد، بؤ نه وهی نه که سانه ی که بانگیان دهکات بؤ ئیسلام وانه زانن که پیغه مبهري خوا ﷺ هر خوی به ته نه یه و هیچ یارمه تیده ریکی نه له پیاو ماقولانی هؤزه که ی و خزمه کانی، لی رده دا نه وه مان بؤ دهر ده که ویت که مروقه به ته نها نه و دهورو حورمه ته ی نابیت له لای که سی به رامبه ر، به لام وه فد باشته ر، وه فدیش نابیت زور بیت و له سی که س زیاتر بیت.

وه پیغه مبهري خوا ﷺ حه زه تی نه بوبکر ﷺ دیاری کرد بؤ یاوه ری خوی، له بهر نه وه ی پیاویکی ناسراوی قوپه یش بوو، وه ته مه نیکی هه بوو، سه ره پای نه وه ش حه زه تی نه بوبکر نه سه بی هه موو عه ره بی له بهر بوو، هه موو تیره و تایه فه کانی ده ناسی، بویه ده یفه رموو: نه ی پیغه مبهري خوا ﷺ با له گهل نه م هؤزه دا دانیشین، چونکه نه مانه خه لکی فلانه شوینن و هیز و توانایان وایه و وایه، که واته وهکو وه زیری دهره وه ی ئیستا و ابووه بؤ ناسینی په یوه ندیه نیوده وله تیه کان.

۴. التأكّد من الحماية القبيلة: د لنیا بوون له وهی که نه م هؤزه ده توانیت خوی و هاوه لانی بیاریزن، واته ده بیت خاوه نی هیز و توانایه کی زور بن له پووی ژماره ی هؤزه که وه، و له پووی نازایه تی و فیدا کاریه وه، چونکه هه موو هؤزیک له و کاته دا ناتوانیت هه موو دنیا له خوی بکات به دوژمن، به تاییه ت قوپه یشی مه که که، بویه کاتییک ده چونه لای هر هؤزیک سه ره تا ئیمامی

نېټه بکر لئی ده پرسین: کي سهرکرده و گه وره ی هوزده که تانه؟ ئایا ژماره تان چنده؟ چهند جهنگاوره تان هه یه؟، له شهر و روبه پروبونه وهی دورژمندا چون؟ واته له رابردودا له شهر دا سهرکه وتوو بوون یان نا؟ وه ئایا هوزده که تان هاو په یمانی له گهل کیدا هه یه؟ . بهم شیوه یه به هو ی نه م پرسیار و وه لآمانه وه نه و هوزده یان له هه موو روبه که وه هه لئه سهنگاند، که ئایا به که لکی نه وه دیت که داواکاریه که یان بخه نه به رده می یان نا؟. ئیستا دوا ی نه م پیلانه نوییه با بزاین چ هوزیک ده بینئ و چون وه لامی ده دریته وه..

یه که م هه ولئ: بینینی هوزی (بهنی حنیفه) بوو، له م قه و مه (موسه یله مه ی دوزن) په یدا بوو که ده یوت منیش وه کو محمد پیغه مبرم، پیغه مبری خوا ﷺ داواکه ی خوی خسته به رده میان به لام نه وان (فردوه اشد الر) به توندترین و ناشرینترین شیوه وه لآ میان دایه وه، که نه وهنده قسه ی سوک و جنیوی ناشرینیان پیگوت، زانایانی ژیان نامه ی پیغه مبر ﷺ شهر میان کردو وه بینوسنه وه، چونکه وته کانیا ن پووی گیرانه وهی مه جلسی نه!

هه ولئ دووهم: بینینی هوزی (بهنی عبدالله) بوو، پیغه مبر ﷺ فهرموی: نه ی بهنی عبدالله ئیمان به و خوا یه بینن که باوکتان بهنده یه تی، به لام نه وانیش داواکه یان قبول نه کرد و هه وله که سهرکه وتوو نه بوو.

هه ولئ سییه م: قسه کردن له گهل هوزی (بني عامر صغصعة) بوو، نه م هوزه زور گرنګ بوون، چونکه پیغه مبری خوا ﷺ و هه زره تی ابوبکریش ده یان زانی که نه م هوزه جهنگاوره ی زوریان هه یه، و سام و هه یبه تیکی تاییه تیان هه یه له ناو هه موو هوز و تیره کانی عه رهدا، به لکو یه کینک بوون له و

پينج هۆزه به ناوبانگه‌ی که هرگيز ټافره تيان دهست دوزمن نه‌که وتووه که له شه‌رډا بېرې به تالانی و بکړته کويله، هاوشانی هۆزی قوپړه‌يش و خوزاعه بوون له نيوه دوورگه‌دا، وه له لايه‌کی تره‌وه گړنگی ئهم هۆزه له‌وه‌دا دهرده‌که‌ويت که ئهم هۆزی (بني عامر صعصعة) مونافيس و رکابه‌ری هۆزی (ته‌قيف) بوون له طائف، نه‌گهر ئهمان پشتيوانی لی بکن ئه‌وا ته‌قيفی طائف ده‌که‌ونه مه‌ترسيه‌وه و پيغه‌مبه‌ری خوا ﷺ ئه‌و دوزمنه‌ی له به‌رده‌م لاده‌چيت، که‌واته به کورتي و پوختی: نه‌گهر ئهم هۆزه موسلمان بن ئه‌وا پيغه‌مبه‌ری خوا ﷺ دنيا ده‌بيت ليان و ئيسلام سهرده‌که‌ويت به پشتيوانی خوا، جا به‌م ئوميدده گه‌وره‌وه پيغه‌مبه‌ری خوا ﷺ چووه لايان و خوی پينا‌سندن و داواکاری خوی پيگه‌ياندن، سهرکرده‌ی ئهم هۆزه ناوی (بيحرة بن فراس) بوو، به زيره‌کی خوی زانی ئهم ئيسلامه له پاشه‌روژدا سهرده‌که‌ويت، بويه به هۆزه‌که‌ی وت: (والله لو أني أخذتُ هذا الفتى من قريش لأكلتُ بهِ العَرَبُ) واته: نه‌گهر بيت و من ئهم لاوه‌ی قوپړه‌يش -که محمده- بگره‌ خوم، سويند به‌خوا هه‌موو عه‌ره‌بی پيده‌خوم. واته: به‌سهر هه‌موو عه‌ره‌بدا زال ده‌بم، ئينجا روی کرده پيغه‌مبه‌ر ﷺ و وتی: (أَرَأَيْتَ إِنْ نَحْنُ تَابَعْنَاكَ عَلَى أَمْرِكِ، ثُمَّ أَظْهَرَكَ اللهُ عَلَى مَنْ خَالَفَكَ، أَيَكُونُ لَنَا الْأَمْرُ مِنْ بَعْدِكَ؟). واته: ئه‌ی محمد ﷺ نه‌گهر ئيستا ئيمه شويند که‌وتين و پشتيوانی خوت و ئاينه‌که‌تمان کرد، پاشان له داهاتوودا خوی گه‌وره سهری خستيت به‌سهر هه‌موو نه‌يار و دوزمنه‌کانندا، ئايا ئيمه دواي تو کارو بار ده‌گرينه ده‌ست و دواي تو به‌رپرسياريتی بو ئيمه ده‌بيت؟. به کورتي عه‌رزی پيغه‌مبه‌ری خوا ﷺ کردکه: ئيمه به‌و مه‌رجه موسلمان ده‌بين و پشتيوانيت ليده‌که‌ين تا ئه‌و کاته‌ی خوا سهرت ده‌خات، به‌و مه‌رجه‌ی که له دواي خوت ئيمه کاربه‌ده‌ستی و مه‌سئوليه‌تمان هه‌بيت، ئايا به‌مه رازيت؟!

ئەى پىڭەمبەرى خوا ﷺ وا خەرىكە ھەولئى سىيەمت سەردەگرىت و وا بە خوشى و رىزەوہ قسەت لەگەل دەكەن، وا مەككە بۆتە ئاگر و يەكپارچە ئەشكەنجە و ئازار بۆ خۆت و ھاوہلانت، وا خواى گەورە پەنايەكى بەھىزى دا، دە خۆت و موسلمانان و بانگەوازى ئىسلام رزگار بكە، دەى مەرجهكەيا قبول بكە، ئاخەر ئەوان مال و خويىنى خويىا دەبەخشن، دونيا دەبىتە دورژمىيان، ئىى خو ئاخىرى دەبىت دەولەمەند بىن و ببىنە لىپرسراو و مەسئولىەت وەرېگرن، بەلام ئەوہ پىڭەمبەرى خوايە ﷺ و نايەوئىت ئەم دىنە لەسەر چەند ھاوکیشەيەكى ھەلە بنیات بنىت، ھەرگىز درۆى لەگەل كەس نەكردووہ تا ئەمرو ئەمان بخەلەتئىت و كاتىك سەرکەوت وەعدى جىبەجى نەكات لەگەليان، ئەم ئىسلامە مەبدەئى شورای ھەيە بۆ بوون بە سەركرده، سروشتى ئەم ئىسلامە وايە بە خەلكى بەرژەوہند خواز و دونيا پەرست و كورسى و دەسەلات پەرست ھەلناگىريت و سەرناكەوئىت، بۆيە لە وەلامياندا فەرمووى: (الْأَمْرُ لِلَّهِ يَضَعُهُ حَيْثُ يَشَاءُ) فەرمان ھەر بۆ خوايە و چۆنى ھەزىكات ئاوا ئەيبەخشىت.

سەركردهكە وتى: يەعنى ئىمە بىين بە دورژمنى ھەموو عەرەب و پاشان ئەگەر خوا سەرى خستىت بەرۆبوم و ماندوبوونى ئىمە خەلكى تر بىخوات، (لأحاجة لنا بأمرک، فَأَبُوا عَلَيْهِ) ئىمە ھىچ پىويستيمان بەو ئىشەى تۆ نىە و پىشتيان تىكرد و بەجىيان ھىشت، لىرەدا پىويستە ھەلوئىستەيەك بكەين، ئەویش ئەوہيە: ئەوہتا پىڭەمبەرى خوا ﷺ رازى نەبوو بەو ھۆزە بلئىت: كاتىك سەرکەوتىن ھوكمپرانى بۆ ئىوہيە، لەبەر ئەوہى مەسەلەى مەسئولىەت و دەسەلات لە ئىسلامدا زۆر بە گرنگ تەماشا كراوہ و دەبىت سەركرده بە راويزى مىللەت و بە دەنگدان بچىتە سەر كورسى ھوكم، نەك بە خو فەرزكرن يان بە ناوى ئەوہى خەباتى زۆرە.

کهواته ئه و دیموکراتیهی ئه مپو له بواری دهسه لاتدا باسی دهکریت، ئیسلام پیش هه مو خه لکی باسی کردوه و به کرده وهش چه سپاندویه تی و قوربانیشی له پیناودا داوه، هه روه کو له م به سه رها ته دا ده رده که ویت که پیغه مبه ر ﷺ چون پشتیوانی هوژی (بنی عامر صَعَصَعَة) ی رت کرده وه چونکه ته ماحی مه سئولیه تیان هه بوو له دوا روژدا.

جا به راستی هه ر سه رکرده یه ک، هه موو هیوا و ئاواتی ئه وه بیته که تا ده مریت هه ر ده بیته لیپرسراو بیته، ئه وه هه رگیز میلله ت خیری لی نابینیت، یان که سیک بویه هه ول و تیکووشان بکات به لکو پاشه روژ ده وه له مهنده بیته و بیته به کاربه ده ست، ئه وهش میلله ت له سیبهریدا ناحه سیته وه.

لیره دا به پیویستی ده زانی که حوکمی ئیسلام له باره ی فه رمانه روه یه تی و لیپرسراویه تیه وه روون بکه ینه وه:

۱. نابیت موسلمانان بی سه ریه رشتیار و سه رکرده بن، پیغه مبه ری خو شه ویستمان ﷺ ده فه رمویت: (لَا يَحِلُّ لثَلَاثَةِ نَفَرٍ يَكُونُونَ فِي فَلَاةٍ مِنَ الْأَرْضِ إِلَّا أَمْرًا عَلَيْهِمْ أَحَدُهُمْ) واته: دروست نیه بو سی کهس که له شوینیکی بیابانی سه رزه ویدا بن، ئه گه ر یه کیکیان لیپرسراو نه بیته به سه ریانه وه.

۲. له دیدی ئیسلامه وه کاربه ده ستی به هره و خه لات نیه، به لکو هه لگرتنی ئه مانه تیکی گه وره یه، پیغه مبه ری خوا ﷺ به (عبدالرحمن کوپی سُمْرَة) ی فه رموو: (لَا تَسْأَلُ الْأَمْرَةَ، فَأَنْتَ إِنْ أُعْطِيَتْهَا مِنْ غَيْرِ مَسْأَلَةٍ أُعِنْتَ عَلَيْهَا، وَإِنْ أُعْطِيَتْهَا عَنْ مَسْأَلَةٍ وَكَلْتَ إِلَيْهَا) رواه البخاري و مسلم. واته: ئه ی عبدالرحمن هه رگیز داوا ی به رپرسیاریتی مه که، چونکه ئه گه ر کرای به مه سئول و لیپرسرا و به بی ئه وه ی خو ت داوات کردیته ئه وا یارمه تیت ده دریت بو به رپوه بردنی کاره کانت، و ئه گه ر

هاتوو خۆت داوای لیپرسراویه‌تیت کرد ئه‌وا به کاره‌که‌ت ده‌سپێردری‌ی و تێیدا سه‌رکه‌وتوو نابیت.

وه پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ فه‌رمویه‌تی: (سَيَحْرُصُونَ عَلَى الْأَمَارَةِ، وَ سَتَكُونُ نَدَامَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ، فَتَنَعَمَ الْمَرْضِعَةُ، وَ بَنَسَ الْفَاطِمَةُ) رواه البخاري.

۳. نابیت به‌رپرسیاریتی که‌سه‌که بو‌خۆی داواکاری بی‌ت، به‌ئو ده‌بی‌ت حکومه‌ت ده‌سنیشانی بکات و میله‌تیش به‌وه رازی بی‌ت به‌وه‌ی که ده‌نگی پی‌ بدات، پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ ده‌فه‌رمویت: (إِنَّا وَاللَّهِ لَا نُؤَلِّي هَذَا الْعَمَلَ أَحَدًا يَسْأَلُهُ أَوْ أَحَدًا يَحْرُصُ عَلَيْهِ) رواه البخاري و مسلم. واته: سویند به‌ خوا ئیمه که‌سیک ناکه‌ین به‌ لیپرسراوی ئه‌م کاره که‌ خۆی داوای بکات، یان که‌سیک سور بی‌ت له‌سه‌ر به‌ده‌ست هی‌نانی.

۴. نابیت ئه‌و کاربه‌ده‌سته‌ نیشانه‌ی ته‌ماحکاری و خۆ ده‌وله‌مه‌ند کردنی پی‌وه دیاری‌بیت، پیغه‌مبه‌ری پیشه‌وامان ﷺ ده‌فه‌رمویت: (مَنْ أَسْتَعْمَلَنَاهُ عَلَى عَمَلٍ فَرَزَقْنَاهُ رِزْقًا فَمَا أَخَذَهُ بَعْدَ ذَلِكَ فَهُوَ غُلُولٌ) رواه ابو داود و ابن ماجه. واته: ئیمه هه‌رکه‌سیکمان کرد به‌ لیپرسراو ئه‌وا موچه‌ی تایبه‌تی به‌قه‌ده‌ر پی‌ویسته‌کانی ژبانی بو‌ دیاری ده‌که‌ین، ئه‌گه‌ر هه‌ر پاره و پولیک له‌وه زیاتر بو‌خۆی لا بدات ئه‌وه به‌ دزی حسیبه‌.

هه‌ندیک له‌ دوژمنانی شه‌ریعه‌تی ئیسلامی ده‌لێن: هی‌وا و ئامانجی ئیسلام له‌ غه‌زا و فتوحاتدا ده‌ستکه‌وتنی مال و سامان بووه‌.

له‌ وه‌لامیاندا ده‌لێن: سه‌ردار و گه‌وره‌ی هه‌موو پیغه‌مبه‌ران و پیشه‌وا‌ی ئه‌ه‌لی ئیسلام چه‌زه‌رتی محمد المصطفی‌یه ﷺ، جا با سه‌یر بکه‌ین بزانی‌ن له‌و حوکمه‌رانیه‌ی که‌ له‌به‌رده‌ستیا بووه، ئایا سودی گه‌یاندووه به‌ خۆشه‌ویسته‌ترین که‌سی خۆی که‌ فاطمه‌ی کچیتی، که‌ یادگاری خاتوو خه‌دیجه‌ی خیزانیه‌تی و دوا‌ی وه‌فاتی بو‌ی به‌جی هی‌شتوو.

ئیمامی عهلی علیه السلام بۆمان دهگیریتتهوه که فاطمه علیها السلام دهستی تلوقی کردبوو بههوی دهستارهوه و مناله بهریش بووه و، زۆر ماندوو بوو، جا هات بۆ لای پیغهمبهری خوا صلی الله علیه و آله بۆ نهوهی داوای خزمهتکاریک بکات، بهلام پیغهمبهری خوا صلی الله علیه و آله لهو کاته دا له مال نهبوو، که خوشهویست صلی الله علیه و آله هاتهوه عائیشه علیها السلام بۆی گیرایهوه و داواکاریهکهی فاطمه علیها السلام پی وت، ئیمامی عهلی علیه السلام دهفهرمویت: لهگهڵ فاطمه بهیهکهوه دانیشتبووین له مائی خۆمان، پیغهمبهری خوا صلی الله علیه و آله تهشریفی هینا بۆلامان، که چاومان پیی کهوت ویستمان لهبهری ههلسین، بهلام ههرله دوورهوه بانگی کردین و فهرموی: تکایه له شوینی خۆتان مهجولین، نهجا هات له نیوانماندا دانیششت، فهرموی: ئایا شتیکتان پی نهلیم باشتربیت بۆتان له خزمهتکار؟. وتمان: بهلی نهی پیغهمبهری خوا صلی الله علیه و آله، فهرمووی ههرکاتیک چوونه سهر جینگای خهوتن (۳۳) جار بلین (سبحان الله) و (۳۳) جار بلین (الحمد لله)، ههروهها (۳۳) جار بلین (الله اکبر)، نهمه له خزمهتکار باشتره بۆتان.... لیڤه دا چهند دهرس و وانیهک فیڤ دهیین:

۱. فاطمه علیها السلام کچی پیغهمبهر صلی الله علیه و آله داوا شهخصیهکهی به نهخیر وهلام دهدریتتهوه له لایه ن دهولتهی ئیسلامیهوه، و له لایه ن بهرپرسی یهکهمی دهولتهکهوه که باوکی خویهتی.

۲. فاطمه علیها السلام وهکو ههموو ژنه ههژارهکان به دهستی خۆی گهنم و جۆ دههاریت، پارهی نهوهی نیه نافرتهتی که به کری بگریت.

۳. بهرکههتی ئهم ذیکر خویندنانه له کاتی خهوتندا بۆ یارمهتیدان و سهرکهوتن له کاروباری روژی دواایدا، که ئهمه ههر بۆ فاطمه نیه، بهلکو بۆ ههموو ئوممهتی ئیسلامه، شیخ الاسلام (ابن تیمیه) دهفهرمویت: ههرکهسیک بهردهوام بیت لهسهر نهو ذیکره له کاتی خهوتندا نهوا توشی ماندوو بوونی جهستهیی نابیت.

وہ لہ دواى وہ فاتى پیغمبەرى خواشدا ﷺ ھەژارى و نەدارى وا لہ فاطمەى کچی پیغمبەر ﷺ و خیزانى ئیمامى علی دەکات کہ بچیتە خزەتى جینشینی پیغمبەرى خوا ﷺ ئیمامى ابوبکر ﷺ و فەرموى: ئەى جینشینی پیغمبەرى خوا ﷺ، بەراستى ھەژار و نەدارین و ھاتومەتە لای جەنابت بەلکو ئەمر بفرموویت کەوا ئەو پارچە زەویە بچکۆلەیهى کہ باوکم بەجیى ھیشتووہ بدریتە من، چونکہ باوکم کہ وفاتى کردووہ غەیری من ھیچ ئەولادیکی لہ دوا بەجى نەماوہ کہ ئەوہى بەجیى ھیشتووہ بو ئەو بیت، ((سبحان الله... ئەمەیه دەولەتى قانونى و مەدەنى... کچی پیغمبەرى خوايه ﷺ، بەلام بەبى ئیزنى حکومەت بوى نیه تەصەروف بە پارچە زەویەکی بچکۆلەى باوکیەوہ بکات)). بەلام ئەمرو ھەر ئەوانەى کہ ئیدیعاى دەولەتى قانون دەکەن و رەخنە لہ نیظامى ئیسلام دەگرن و ئیسلام بە کۆنە پەرستى دەزانن، بو خویان بە ھەزاران کینگە و زەوى و خانوو دەستى بە سەردا دەگرن و ئەوہى حیسابى بو ناکەن و پرسى پیناکەن دەولەتى قانونە!!.

بەلئى ئیمانداران، ھەزەرەتى ابوبکر زۆر بە جوانى گوئی بو داواکانى فاطمە ﷺ گرت و پاشان زۆر بە نەرمى فەرموى: ئەى فاطمە من خۆم گویم لہ باوکت بوو کہ پیغمبەرى خوايه ﷺ کہ دەیفەرمو: (نَحْنُ مَعَاشِرَ الْأَنْبِيَاءِ لَا نُورِثُ، مَا تَرَكْنَاهُ صَدَقَةٌ). واتە: ئیمە کۆمەلى پیغمبەران میراتمان لى ناگیریت و ئەوہى لہ دواى خۆمان بەجیى دەھیلین صەدەقەیه و خیروخیراتە و دەدریت بە ھەژاران و نەداران. ئیمامى ابوبکر ﷺ فەرموى: دەى فاطمە سویند بە خوا من ھەرگیز کارىک واز لى ناھینم کہ پیغمبەرى خوا ﷺ کردبیتى، و بە ھەموو شتوہیەك ھەول دەدەم کہ منیش وا بکەم، چونکہ زۆر دەترسم ئەگەر واز لہ شتىک بینم کہ ئەو فەرمویەتى لایى بىم و بخلیسکیم و مال ویرانى دونیا و قیامەت بىم.

به‌لێ خوشه‌ویستان: ئەمه وه‌لامی چه‌زه‌تی ابوبکر بوو بۆ خوشه‌ویستری و ریژدارترین که‌س له‌ لای چونکه‌ فاطمه‌ کچی خوشه‌ویستری و به‌ریژترین که‌سه‌ لای ابوبکر که‌ پیغه‌مبه‌ری خوايه‌ ﷺ، هه‌رچه‌نده‌ ئیمامی ابوبکر ئەم راستی و حه‌قیقه‌تانه‌ی له‌به‌ر چاو بوو:

۱. له‌ پیشتی که‌س بۆ ئەوه‌ی چاودی بکری و یارمه‌تی بدریت، کچی پیغه‌مبه‌ری خوايه‌ ﷺ.

۲. ئیمامی ابوبکر ده‌زانی که‌ پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ چه‌نده‌ خاتوو فاطمه‌ی خوشویستوو، و چون دلی راگرتوو، چونکه‌ تاکه‌ یادگاری که‌ پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ وه‌کو ئەولاد به‌جی هیشت ته‌نها فاطمه‌ بوو، له‌به‌ر ئەوه‌ی هه‌موو کوپو که‌کانی له‌ پیش وه‌فاتی خۆیدا وه‌فاتیان کرد.

۳. چه‌زه‌تی ابوبکر ﷺ ده‌یزانی چه‌نده‌ فاطمه‌ ﷺ و هاوسه‌ره‌که‌ی و منداڵه‌کانی پیوستیان به‌و پارچه‌ زه‌ویه‌ بچوکه‌ هه‌یه‌ بۆ دایین کردنی به‌شیک له‌ بزێوی ژیانی رۆژانه‌یان.

۴. چه‌زه‌تی ابوبکر دلی ده‌گوشرا و زمانی گۆی نه‌ده‌کرد که‌ له‌ وه‌لامی داواکاریه‌کانی کچی پیغه‌مبه‌ری خوشه‌ویستا ﷺ به‌ (نه‌خیر) وه‌لام بداته‌وه‌، به‌لام به‌ (نه‌خیر) یش وه‌لامی دایه‌وه‌، بۆچی؟ له‌به‌ر ئەوه‌ی که‌ له‌ پیغه‌مبه‌ری خوی ﷺ بیستوه‌ که‌ فه‌رمویه‌تی: (نَحْنُ مَعَاشِرَ الْأَنْبِيَاءِ لَا نُورَثُ).

که‌واته‌ ئەم فه‌رموده‌یه‌ی خوشه‌ویست ﷺ بوو به‌ حوکمیکی شه‌ری که‌ پیغه‌مبه‌ر ﷺ میراتی لی ناگیریت. واته‌: ئەم فه‌رموو ده‌ بوو به‌ ماده‌یه‌کی قانونی له‌ ده‌وله‌تی ئیسلامیدا.

جا لی‌ره‌دا چه‌زه‌تی ابوبکر ﷺ خۆی بینیه‌وه‌ له‌ نیوان دوو وه‌لاء و ملکه‌ چکردندا:

۱. ملکه چکردن بهرامبەر داواکانی خوشه‌ویسترتین که‌سی پیغه‌مبهری خوا ﷺ که فاطمه‌یه.

۲. ملکه چکردن بهرامبەر ئەو یاسا و قانونه‌ی که پیغه‌مبهری خوا ﷺ خۆی بهرامبەر خۆی و مال و مندالی خۆی ده‌ریکردووه... (نهك وهك سه‌رکرده ماددیەکان که کاتیك قانونیک ده‌رده‌که‌ن هەر بۆ خه‌لکیه نهك بۆ خۆیان و بنه‌ماله‌ی خۆیان).

به‌لام چه‌زهرتی ابوبکر ﷺ دوودلیه‌که‌ی لایبرد و قانونه‌که‌ی هه‌لبێژارد، ئەمه‌یه سه‌روه‌ری یاسا، که به‌داخه‌وه ئیمه هەر ناومان بیستوه و نویسنی سه‌ر وه‌ره‌قه‌یه و به‌خه‌ونیش نه‌مانبینیوه، ئەمجا چه‌زهرتی ابوبکر بۆ راگرتنی دلی فاطمه و قه‌ناعه‌ت پیکردنی ناردی به‌ دوا‌ی چه‌زهرتی عومه‌ر و طه‌لحه‌و زوبییر و سه‌عدی کوپی وه‌قاص و عبدالرحمن ی کوپی عه‌وف ﷺ و بهرامبەر فاطمه ؓ داینیشاندن و فه‌رموی: (نَشَدْنُکُمْ بِالذِّی تَقُومُ السَّمَاءُ وَ الْأَرْضُ بِأَمْرِهِ أَلَمْ تَعْلَمُوا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: 'نَحْنُ لَا نُورِثُ مَا تَرَکْنَاهُ صَدَقَةٌ'). واته: سویندتان ئەدهم به‌و خوایه‌ی که ئاسمان و زه‌وی به‌ فه‌رمانی ئەو راوه‌ستاوان ئایا ئیوه‌ش ئاگاتان لی‌ نیه و نازانن که پیغه‌مبهری خوا ﷺ فه‌رموی: ئیمه میراتمان لی‌ ناگیریت و ئەوه‌ی له‌ دواماندا به‌جیده‌مینیت سه‌ده‌قه‌یه؟ هه‌مویان فه‌رمویان: به‌لی وایه. ئەمجا فاطمه به‌لگه‌یه‌کی تری پیشکه‌ش کرد و فه‌رموی: قوربان تۆ ده‌زانیت که باوکم له‌و پارچه‌ زه‌ویه له‌ به‌ره‌مه‌که‌ی پێی به‌خشیوم، که‌واته: به‌ حه‌قی میراتیش بۆ من نه‌بیت، ئەوا به‌ حه‌قی (هیبة) به‌خشین مافی منی پیوه‌یه. چه‌زهرتی ابوبکر ﷺ فه‌رموی: راست ده‌که‌یت وایه، به‌لام من به‌ چاوی خۆم بینیومه که پیغه‌مبهری خوا ﷺ به‌ره‌مه‌که‌ی دابه‌شکردووه به‌سه‌ر هه‌ژار و بینه‌وا و رێبواراندا، دوا‌ی ئەوه به‌شی ئیوه‌ی لیده‌دا به‌قه‌ده‌ر پیویستی ژیا‌نتان، جا من وای تیده‌گه‌م که

پیغہمبہری خوا ﷺ بویہ وای دہکرد تا بزانیری ئہم پارچہ زہویہ بہ
 بہردہوامی بہشی ہہزار و نہدارانی تیدایہ و بو کہس نابیت لہدوای خوئی کہ
 بہرہمہکہی بخوات. فاطمہ ؑ فرموی: دہی باشہ با بہدہست ئیمہوہ بیت
 و بوخومان دایدہچنین و بہرہمی لی ہلہدہگرین و بہشی ہہزار و نہدار و
 ریہواری ہہزاری لیدہدہین و بوخوشمان وکو زہمانی پیغہمبہر ﷺ لیی
 سودمہند دہین...

حہزرتی ابوبکر ؓ فرموی: بہلام من ئہمہم پی باش نیہ، لہبہر ئہوہی
 من لیپرسراوی ئیماندارانم لہ دوای پیغہمبہری خوا ﷺ کہواتہ من مافی
 بریاردانم بہہیزترہ لہ تو و لہ عہباس، لیمگہرین بہو شیوہیہ بہکاری
 دہہینم کہ پیغہمبہری خوا ﷺ مہبہستی بووہ... بہم شیوہیہ فاطمہ ؑ
 قہناعہتی کرد و وازی ہیئا.

بہ راستی ئہمہیہ دہولہتی یاسا و سہرہری یاسا، بہلی لہ ئیسلامدا
 پلہوپایہ لہ جیاتی خزمہت و خہبات نابہخشریت بہ کہس، لہ ئیسلامدا
 کاربہدہست ئیمانہی بہوہیہ کہ دہچیتہوہ بہردہستی خوای گہورہ و لیی
 دہپرسریتہوہ.

ئہحنہفی کوری قہیس دہفرمویت: لہ خزمہت عومہری کوری خہطابدا
 بووم، کابرایہک ہات بو لای و وتی: ئہی ئہمیری ئیمانداران، وہرہ لہگہلم فلان
 کہس زولمی لی کردووم. لہو کاتہدا حہزرتی عومہر زور مہشغول بوو بہ
 کاریکہوہ، بویہ بہ کابرای وت: کہ دہلیم کی ئیشی پیئمہ کہس قسہ ناکات،
 کہ ئیستا مہشغولی کاری موسلمانانم ئہمجا ئیشہکہتان دہلین، حہزرتی
 عومہر قامچیہکہی بہرزکردهوہ و بہسہری کابرایدا کیشا، کابراش بہ
 تورہییہوہ رۆشت و دوورکہوتہوہ، ئیمامی عومہر ہیواش بویہوہ و فرموی:
 بانگی بکہنہوہ. چون بہشوینیدا و کابرا ہاتہوہ، ئیمامی عومہر فرموی:
 تولہی خوتم لی بکہرہوہ، کابراش وتی: نہخیر تولہت نیناسینم، حہزرتی

عومەر هه‌رچه‌ند له به‌ری پارایه‌وه تۆله‌ی لیڤکاته‌وه، کابرا رازی نه‌بوو، و پیر به‌ دل‌ گه‌ردنی هه‌زره‌تی عومهری ئازاد کرد و رۆشت، هه‌زره‌تی عومهر هاته‌ ماله‌وه‌ ده‌ستنوێژی گرت و روه‌و قیبله‌ وه‌ستا و به‌ خۆی وت: (إِنَّ الْخَطَّابَ، كُنْتَ وَضِعًا فَرَقَمَكَ اللَّهُ، وَ كُنْتَ ضَالًّا فَهَدَاكَ اللَّهُ، وَ كُنْتَ ذَلِيلًا فَأَعَزَّكَ اللَّهُ، ثُمَّ حَمَلَكَ عَلَى رِقَابِ النَّاسِ، فَجَاءَكَ رَجُلٌ يَسْتَعْدِيكَ فَضَرَبْتَهُ، فَمَاذَا تَقُولُ لِرَبِّكَ غَدًا إِذَا أَتَيْتَهُ؟).
واته: ئە‌ی کۆ‌پ‌ری خه‌طاب، تو‌ بیهێ‌ز و لاواز و گوم ناوو بیناو بویت، خ‌وای گه‌وره‌ به‌‌ری کردیته‌وه، و سه‌رلیش‌ی‌او بویت خ‌وای گه‌وره‌ هیدایه‌تی دایت، و زه‌لیل بویت خ‌وای گه‌وره‌ عه‌زیز و سه‌ر‌بلندی کردیت، پاشان بویت به‌ لی‌پ‌رس‌راو به‌‌سه‌ر ئە‌و خه‌لکه‌وه، ئە‌م‌جا که‌سی‌ک دی‌ت بۆ‌لات و دا‌وای یارمه‌تیت لی‌ده‌کات و تۆ‌ش به‌ لی‌دان وه‌لامی ده‌ده‌یته‌وه، ئە‌ی به‌یانی چی وه‌لامی خ‌وای خ‌ۆت ده‌ده‌یته‌وه؟ کاتی‌ک ده‌چیته‌ به‌‌رده‌می و لی‌پ‌رسینه‌وه‌ت له‌گه‌ل ده‌کات؟.
ئە‌م‌جا ده‌ستی کرد به‌ گریان.

به‌‌ئ‌ی، ده‌بی‌ت کاربه‌‌ده‌ست ئە‌مه‌ شی‌عاری بی‌ت له‌گه‌ل نه‌فسی خ‌ۆیدا (ما‌ذا تَقُولُ لِرَبِّكَ غَدًا؟). کاربه‌‌ده‌ست ناب‌ی‌ت منه‌ت به‌‌سه‌ر می‌لله‌‌ت‌دا بکات و ئە‌و پله‌ و پایه‌ به‌ به‌‌ره‌می ره‌نجی خ‌ۆی بزانی‌ت، به‌‌ئ‌کو ده‌بی‌ت به‌ ئە‌مانه‌تی بزانی‌ت، ئی‌مامی عومەر چی نه‌کرد بۆ‌ ئی‌سلام که‌چی ده‌فه‌رموی‌ت: ئە‌وه‌ ئی‌سلامه‌ منی به‌‌رز کردۆ‌ته‌وه‌ و گه‌یان‌دومیه‌ ئە‌م‌ پایه‌یه‌.

ج‌اب‌ا بیر بکه‌ینه‌وه‌ ئایا ئە‌م‌ ئی‌سلامه‌ به‌‌که‌‌لی قانونی حکومه‌ت نایه‌ت؟ ئایا ده‌بی‌ت بل‌ی‌ن: ج‌یا‌کردنه‌وه‌ی دین له‌ ده‌وله‌ت، یان دروشمی (ج‌یا‌کردنه‌وه‌ی دز و خ‌ائین له‌ ده‌وله‌ت) به‌‌رز بکه‌ینه‌وه‌؟!.

ئیمانداران له‌ کۆ‌تایی ئە‌م‌ وتاره‌دا ئاماژه‌ ده‌که‌م بۆ‌ خ‌یر و عیباده‌تی‌کی گه‌وره‌ که‌ له‌م‌ مانگی محه‌ره‌مه‌دا ده‌کری‌ت، که‌ بریتی‌ه‌ له‌ رۆژ‌وو، چونکه‌ رۆژ‌ووی ئە‌و مانگه‌ زۆ‌ر خ‌یره‌ و له‌ ده‌ستی مه‌دن، هه‌زره‌تی ئە‌به‌وه‌ره‌یره‌ ﷺ

لہ پیغہمبہری خواہ ﷺ دہگیرتہ وہ کہ فہرمویہ تی: (افضل الصیام بعد رمضان شہر المحرم، و افضل الصلوة بعد الفریضۃ صلاۃ اللیل) رواہ مسلم۔
واتہ: خیرترین روژوو لہ پاداشتدا دوی رہمہزان، روژووی مانگی موچہرہمہ، و خیرترین و گہورہترین نویژ دوی نویژہ فہرہکان، نویژی شہونویژہ۔ و بہ تایبہ تی روژی (۱۰) ی مانگی موچہرہم لہ دہست خوتان مہدن، با گوی بگرین لہ پیغہمبہری خوا ﷺ کہ چی فہرموہ لہ بارہی گہورہیی روژووی دہی مانگی موچہرہم کہ ناسراوہ بہ روژی (عاشوراء)۔

عن أبي قتادة أن رسول الله ﷺ سئل عن صيام يوم عاشوراء، فقال: يكفرُ السنّة الماضية. رواہ مسلم۔ واتہ: پرسیار کرا لہ پیغہمبہری خوا ﷺ دہربارہی روژووی (۱۰) ی مانگی موچہرہم، پیغہمبہری خوا ﷺ فہرموی: دہبیتہ ہوی سہرینہوی گوناہی سالی رابدوو۔

و عبد الله ی کوپی عہبباس ﷺ دہفہرمویت: أن رسول الله ﷺ صام يومَ عاشوراء و أمرَ بصيامه. رواہ البخاری۔

واتہ: پیغہمبہری خوا ﷺ بوخوی روژی (۱۰) ی مہحہرہم بہروژوو دہبوو، و فرمانی بہ موسلمانانیش کرد کہ بہروژوو بن۔

لہ بارہی روژووی (۹) ی مانگی موچہرہمیش کہ پیسی دہوتریت (تاسوعا)، ئەم فہرمودہیہ باس دہکەین: عن ابن عباس رضی اللہ عنہما قال: قال رسول الله ﷺ (لئن بقيتُ الى قابل لأصومن التاسع) رواہ مسلم۔

واتہ: ئەگەر بمینم سالی داهاتوو، روژووی (۹) ی موچہرہمیش بہروژوو دہبم۔

بہ لام پیغہمبہر ﷺ وەفاتى کرد و روژووەکەى (۹) ی مانگی موچہرہمی نہگرت، بہ لام مادہم فہرمویہ تی تینیدا بہروژوو دہبم، کہ واتہ روژووی (۹) ی مانگیش زور گہورہیہ و ہەرکەسیک توانای بہروژوو بوونی ہییہ با (۹) ی

مانگ و (۱۰) ی مانگی موچه پرم به پوژوو بیټ و نه گهر توانی روژووی تریش
 زور بگریټ له مانگی موچه پرمدا.
 به ئومیدی نه وهی خوای گه وره له هه موو تاوان و گونا هه کانمان ببوریټ
 به لوتف و رهحمه تی خوئی.

سه رچاوه کان:

۱. قورنانی پیروژ.
۲. فهرموده کانی پیغه مبه ر ﷺ.
۳. به ره و ئیسلام - ئازادی، لاپه ره ۹۲، ئه ندازیار عثمان محمد.
۴. السیره النبویه - د. علی محمد الصلابی - ج ۱، صفحه ۴۰۴
۵. منهاج المسلم - ابوبکر الجزائیری، صفحه ۴۲۶
۶. ئاشتینامه - ئامینه صدیق عبدالعزیز - لاپه ره ۸۶
۷. علی خطی الحبيب - عمرو خالد - ص ۷۹
۸. خلفاء الرسول ﷺ - خالد محمد خالد - ص ۶۵

وتارى دووهم بۇ مانگى مُحَرَّم
چاوپېڭكە وتنى پېڭەمبەرى خوا ﷺ بە ھۆزەكان
پېش كۆچكردنى بۇ مەدېنە.

(الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ
 عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ أَجْمَعِينَ)

لە دواى سوپاس و ستايش بۇ خاوى تاك و تەنھا و بى شەرىك، ۋە
 صەلات و سەلام بۇ سەر پۇخى پىرۋى سەردارى
 پېڭەمبەران، خوشەويستمان، شەفىعى مەحشەرمان، ھەزرىتى (محمەد
 المصطفى ﷺ)، رەھمەت و لىخۇشبوونى خوا بۇ پۇخى صەحابە
 دلسۆزەكان، كە لە ھەموو ساتە سەخت و دژوارەكاندا، لە خزمەت
 پېڭەمبەر ﷺ بوون و بۇ چركە ساتىك دوودلى روى تېنەكردوون، خاوى
 گەرە ئىمەش لەسەر رىيازى ئەوان دامەزراو بكات إنشاء الله . . . اَللّٰهُمَّ آمين.

ئىمانداران:

ھەر لە خزمەت پېڭەمبەرى خوا ﷺ داین و گەشىتىنە ھەولى چوارەمى
 پېڭەمبەرى خوا ﷺ بۇ دۆزىنە ۋەي رىگە چارەيەك و شوین و خەلكىكى
 گونجاو كە ئىسلام و مۇسلمانان لە خۇيان بگرن و پشتىوانى لە دىنى خوا
 بكەن، ئەۋە بوو لەم ھەول و گەپانەدا، پېڭەمبەرى خوا ﷺ چوو بۇلاى
 طائفەيەكى تر لە بەنى عامر كە ئەۋ كاتە سەرۆك ھۆزەكەيان لەۋى نەبوو،
 پېڭەمبەرى خوا ﷺ قسەى بۇ كردن و باسى ئىسلامى بۇ كردن و ئەۋانىش
 زۆر جوان گوڭيان بۇ گەرت و پىشۋازى و پشتىوانيان لىكرد، دانىشتنىكى
 زۆر خوش بوو، پېڭەمبەرى خوا ﷺ زۆر دىخۇش بوو، بەلام لەۋ ساتەدا
 سەرۆك ھۆزەكەيان كە ناۋى (أجرة بن قيس) بوو، ھاتەۋە و پېڭەمبەرى خاوى

ﷺ بینى زور به زمانىكى زبر و ناخوشه وه وتى: مَن هذا؟ ئەمە كىيە؟
 نه يگوت: به خير بييت جه نابت كىيت؟ قه ومه كهى گوتيان: ئەوه محمدى كورى
 عبدالله ى قورەيشيه. وتى: جا چى ئىوه و ئەوى به يه كه وه كۆكر دۆته وه؟
 وتيان: (يَزَعُمُ أَنَّهُ رَسُولُ اللَّهِ، وَيُرِيدُ بِنَا الْمُنْعَةَ وَالْحِمَايَةَ حَتَّى يَبْلُغَ رِسَالَةَ رَبِّهِ) واتە:
 ده لىت كه من پىغه مبهرى خوام و داواى له ئىمه ش كرد كه پشتى بگرين و
 پاريزگارى لى بكهين تا ئەو كاتهى كه په يامى خوايه كهى ده گاته لوتكه و
 سهركه وتن. ئوجره ى سهركرده وتى: ئەى ئىوه چيتان وه لām دايه وه؟ وتيان:
 ئىمه ش قسه كانى به راست ده زانين و وتان له گه لت ده بين و پشتيوانيت لى
 ده كه ين، ئوجره وتى: (والله ما رأيتُ أحدَ يرجعُ منِ منى بشرًا سترجمونَ به إذا
 أَخَذْتُمْ هَذَا الرَّجُلَ) واتە: سويند به خوا هيچ كهس نابيينم كه له م شوينه وه كه
 خاكى (مينا) يه به شه ر و به لايه كه وه بگه رپته وه خراپتر له وهى كه ئىوه پىوه ى
 ده گه رپته وه، ئەگه ر بىتوو ئەم پياوه بگرنه خوتان.

ئەمجا زور بى ئەده بانه پوى كرده پىغه مبهرى خوا ﷺ و پىى وت: (قُمْ يَا
 فَتَى وَالْحَقُّ بِقَوْمِكَ، وَاللَّهِ لَوْ لَا أَنَّكَ فِي رَحَالِنَا لَضَرَبْتُ عَنْقَكَ). واتە: ههسته ئەى
 گهنج، بهروره وه بو ناو هۆزه كهت، سويند به خوا ئەگه ر له ناو ئىمه و
 عه شيره تى خۆماندا نه بويتا يه له گه ردنم ئەدايت و ده مكوشتيت!!

پىغه مبهرى به ريز ﷺ زور به خه فه تبارى و مه حزنويه وه هه ستا و
 پويشت و سوارى پشتى حوشتره كهى بوو، به لām هيشتا له سه ر پشتى
 حوشتره كهى خوى قايم نه كرد بوو كه ئوجره ى بى ويژدان و دل تاريك دارىكى
 له حوشتره كه ژهنى و حوشتره كه هه لبه زيه وه و پىغه مبهرى خواى ﷺ فريدا و
 به سه ردا كه وته خواره وه و زورى نازار پىگه يشت، ئوجره ى به دكاريش
 داواى ئەم جه ريمه يش كه نازارى لاشه ى پىغه مبهرى ﷺ دا به وه وه نه وه ستا
 و نازارى ده رونيشى داو (فَضَحَكَ ضَحْكاً شَدِيداً) ده ستى كرد به پىكه نين به لām

پێکه‌نینیکی زۆری به قاقا، به شیوه‌یه‌ك پێده‌كه‌نی و قاقای ده‌كیشا، هه‌موو ئه‌و ناوه‌ی هه‌ینابوو ته‌ماشای پێغه‌مبه‌ری خوا ﷺ.

به‌ڕیزان، ئه‌م دیمه‌نه‌ بخه‌نه‌ به‌رچاوتان، بزانی له‌ پێناوی ئیسلامدا ئه‌و پێغه‌مبه‌ره‌ خو‌شه‌ویسته‌مان ﷺ چه‌ند ئازار درا، ئیمه‌ ئه‌م‌و هاتوینه‌ته‌ سه‌ر سه‌فه‌ی حازر، ده‌با قه‌دری ئیسلامه‌كه‌مان بزانی.

به‌ئێ، كه‌س له‌سه‌ر پێغه‌مبه‌ری خوا ﷺ نه‌هاته‌ جواب، ته‌نها ژنیکی به‌نی عامر نه‌بیته‌ كه‌ له‌ مه‌كه‌كه‌دا شوی كرده‌بوو، به‌ نه‌یته‌ی موسلمان ببوو، هاتبوو سه‌ردانی خزه‌كانی بكات كه‌ بۆ چه‌ج هاتبوون، كه‌ ئه‌م دیمه‌نه‌ دله‌زینه‌ و یردان هه‌ژینه‌ی بیته‌ی، خۆی بۆ پاره‌گیرا و هاواری كرد: (یا بني عامر، ولا عامر لکم، اَیَحَدُثَ ذَٰلِكَ لِرَسُولِ اللَّهِ فِي رَحَلَانَا). واته‌: ئه‌ی نه‌وه‌ی عامر، كه‌ ناوی هۆزه‌كه‌تان له‌ ئاوه‌دانیه‌وه‌ هاتوو، ده‌ی یاخوا ئاوه‌دان نه‌بن، ئه‌وه‌ی ئیوه‌ كردتان به‌ پێغه‌مبه‌ری خوا ﷺ له‌ ناو چاده‌كانی خۆماندا ئاوه‌دانیتان بۆ ناھێلێته‌وه‌ له‌سه‌ر زه‌ویدا. به‌ قسه‌ و هاواری ئه‌م ژنه‌ سی گه‌نجی جوان پانیان به‌ ئوجره‌وه‌ ناو له‌ پێغه‌مبه‌ری خوا یان ﷺ دور خسته‌وه‌، دوو كه‌سیش له‌سه‌ر ئوجره‌ هه‌تیان دایه‌ و بوو به‌ شه‌ریان، پێغه‌مبه‌ری خوا ﷺ بووی ته‌ی كردن و فه‌رموی: (اَللّٰهُمَّ بَارِكْ فِي هٰؤَلاءِ الَّذِيْنَ دَافَعُوْا عَنْهُ وَاَنْتَقَمُ مِنْ هٰؤَلاءِ - اَجْرًا وَاَعْوَانًا). فه‌رموی: یا ره‌بی خوایه‌ به‌ره‌كه‌ت بخه‌يته‌ ته‌مه‌ن و ژبانی ئه‌م سیانه‌وه‌ -مه‌به‌ستی ئه‌و سی گه‌نجه‌ بوو كه‌ دیفاعیان لێكرد-، وه‌ فه‌رموی: خوایه‌ تۆله‌ش له‌م سیانه‌ بکه‌يته‌وه‌ -مه‌به‌ستی ئوجره‌ و ئه‌و دوو كه‌سه‌ بوو كه‌ پشتیوانیان لێ كرد. دوعا و پا‌رانه‌وه‌ی پێغه‌مبه‌ری خوا ﷺ ر‌ه‌ت بونه‌وه‌ی نیه‌ و سه‌ره‌نجام پاش ماوه‌یه‌ك ئه‌و سی گه‌نجه‌ی دیفاعیان له‌ پێغه‌مبه‌ری خوا ﷺ كرد موسلمان بوون و به‌ شه‌هیدی چونه‌وه‌ لیقای په‌روه‌ر‌دگاریان، و ئوجره‌ش به‌ خراپه‌ترین جو‌ری مردن مرد و هه‌موو لاشه‌ی

بوو بە برین و بۆگەنی کرد و کەس نەیدەتوانی لێی نزیک بێتەو، ئەو بوو لەبەر بۆگەنی لاشەی کەس نەبویرا کفن و دفنی بکات و بیرێکی قولیان بۆ هەلکەند و فریایان دایە ناو بیرەکەو و بە قولاپ رایان کیشا تا دەمی بیرەکە، وە ئەو دو کەسەش کە دیفایان لە ئوجره کرد ئەوانیش بە مردنێکی خراپ مردن و لە ناو چوون.

کەواتە هەولێ چوارەمیش سەرکەوتوو نەبوو لە بەدەست هێنانی ئامانجی دانیشتنەکەدا، بەلام کۆمەڵیک دەرس و وانەی گەورەی لێ وەرەگیریت:

یەکەم: ئەم دینە هەر وا بە ئاسانی نەگەیشتۆتە دەستی ئێمە و بە موەجیزە نەگەیشتۆتە، بەلکو رەنج و خوین و ئازاری زۆری لە پێناودا چێشتراوە، بە تایبەت پیغەمبەری خوا ﷺ، ئەوەتا لەم کاتی بانگەوازی هۆزەکاندا بە سەختترین ئازاری دەروونی و جەستەیی ئازار دەدریت، ئازاری دەروونی دەدرا بەوێ کە زۆریک لە هۆزەکان کاتیک پیغەمبەری خوا ﷺ خۆی پێ دەناساندن لە وەلامدا دەیانگوت: (غُلَامُ بَنِي هَاشِمٍ الَّذِي يَزْعَمُ أَنَّهُ رَسُولٌ). دەیانگوت: ئەو کۆرەیی نەوێ هاشم کەوا گومان دەبات پیغەمبەرە... بە سەرداری هەموو پیغەمبەران وا دەگوتریت و بە بچوککراوی ناوی دەبریت، بۆ زانینی ئازاری جەستەیی ئەو نمونەی ئوجره یەکیکیانە و ئەوانی تریش با بچینه خزمەت ئیمامی بوخاری ﷺ کە بۆمان دەگیرێتەو و دەفەرمویت: مُدْرِكُ بْنُ مُنِيبٍ لَهٗ بَاوْكِيهٖو، لە باپیریو دەگیرێتەو و دەلیت: (رَأَيْتُمْ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فِي الْجَاهِلِيَّةِ وَهُوَ يَقُولُ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ قُولُوا: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ تَفْلَحُوا). واتە: ئەو خەڵکینە ئەمە بلین: لا اله الا الله "هیچ مەعبود و پەرستراویک نیە جگە لە الله" ئەمە بلین بە دل و بە زمان ئەوا سەرفراز دەبن، وەلامی لە لایەن ئەو خەڵکەو بەو شیوێ دەدرایەو: (فَمَنْهُمْ مَنْ تَقَلَّ فِي

وَجْهٍ وَمِنْهُمْ مَنْ حَثَا عَلَيْهِ الثَّرَابَ، وَمِنْهُمْ مَنْ سَبَّهُ، حَتَّى اِنْتَصَفَ النَّهَارَ).
 واته: ههندیك لهو خه لكانه تفيان له رووی موباره کی ده کرد، ههندیکیان
 وه لامیان به وه بوو که گل و خولیان به رووی موباره کیدا ده پژاند، ههندیکیان
 جنیویان پی ئه دا، ههتا ناوه راستی رۆژ، واته: نیوه رۆ، ئه مجا کچیک ده هات
 بو لای و دۆلکه یه ک ناوی پی بوو، ده موچاوی پیغه مبهری خوای ﷺ دهشت و
 ناوی به دهستا ده کرد و پیغه مبه ریش ﷺ ده یفه رموو: (يا بُنَيَّة، لَا تَخْشَى
 عَلَى أَبِيكَ غَلْبَةً وَلَا ذُلَّةً). واته: ئه ی رۆله که م مه ترسیت نه بیئت به رامبه ر باوکت.
 گیزه ره وه ی باسه که ده لیئت: پرسیم ئه وه کییه؟ قالوا: زَيْنَبُ بِنْتُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ.
 وتیان: ئه وه زهینه به ی کچی پیغه مبهری خواجه ﷺ. (البخاري في التاريخ الكبير).

وانه ی دووهم: ریش سپی و سه رۆک هۆز و لیپرسراو و سه رکرده ی خوا
 نه ناس و نه قام و کورت بین و خۆبه زلزان، چهند مایه ی نه گبه تی و نه دامه تی
 دونیا و قیامه ته بۆ گهل و میلله ت و قه وم و شوین که وتوانی، ئه وه تا به هۆی
 چاره ره شی و ته که بوور و دل کویری ئوجره وه بوو، ئه وه هۆزه موسلمان
 نه بوون، ئه گینا پیشتتر که ئه وه ها تبه ووه ناویان، بریاریان دابوو که
 پشتیوانی له پیغه مبهری خوا ﷺ بکه ن، ئوجره ئه وه فرسه ته گه وره یه ی له
 دهستی قه ومه که ی دا که هه رگیز دهستیان نه که وته وه... به لی به هۆی
 سه رکرده ی خۆبه زلزان و دلپه قه وه بوو که زۆری ئه هلی مه که که بونه دژی
 ئیسلام، ئه ویش به هۆی ترساندن و هه ره شه و دیعایه ی بوختناوی،
 نه بوله هه ب و ئه بوجه هل و هاوشیوه کانیان له سه رکرده کانی قوره ریش، ئه وه تا
 کاتی که ئه وه سه رکرده خراپانه نه مان، گه نجه کانیان موسلمان بوون، هه روه ها
 خه لکی طائف به هۆی سه رکرده کانیانه وه توشی ئه وه جه ریمه گه وره یه بوون،
 که بوو به په له یه کی رهش له میژوی ئه هلی طائف دا، که ئه وش به ردباران
 کردنی پیغه مبه ر ﷺ بوو، چونکه که سه رکرده کانیان له ناوچوون، بۆخویان

و به پیی خویان ده‌هاتن و ئیمانیان ده‌هینا، نه‌مپوش که پۆله‌کانی میلله‌تیک له‌گه‌نج و تازه‌پیگه‌یشتوان ده‌بنه‌ دوژمنی ئیسلام، هه‌مووی هی خراپی به‌رپرس و کاربه‌ده‌سته‌گه‌وره‌کانه، به‌راگه‌یاندنیان، به‌پاره و سامانیان، به‌ده‌یان شیوه و شیواز سه‌ر له‌گه‌نج و لاوه‌کان ده‌شیوینن، نه‌گینا نه‌و خه‌لکه‌ فطره‌تی پاکه و که نه‌و ناله‌بارانه‌ی له‌ناودا لاچوو ده‌گه‌رپه‌ته‌وه‌ بو ئیسلام، جا مال و یران نه‌و میلله‌ت و گه‌له‌ی که سه‌رکرده‌ی وه‌کو نه‌بوجه‌هل و نه‌بوله‌هه‌ب و ئوجره و نه‌مثالی نه‌وانی هه‌بیئت، خو نه‌گه‌ر نه‌بوجه‌هل نه‌ماوه، به‌چکه و شاگردی زوری له‌دوای خو‌ی به‌جیه‌یشتوووه‌ بو دژایه‌تی ئیسلام، جا با گه‌نج و لاوه‌کان به‌تایبه‌ت و میله‌ت به‌گشتی بزانیئت، که هه‌ر مه‌سئول و سه‌رکرده‌یه‌ک دژایه‌تی ئیسلام و محمد المصطفی ی کرد هه‌ر نه‌بوجه‌هل و ئوجره‌یه و به‌لام له‌زهمان و زه‌مینکی تردایه و به‌زمانیکی تر قسه‌ده‌کات.

وانه‌ی سییه‌م: له‌ناو کافر و بی‌پروایانیشدا نه‌وانه‌ی پۆژیک قسه‌یه‌کی خیریان بو ئیسلام و موسلمانان کردبیئت، دیفاعیکیان له‌پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ کردبیئت، به‌دنیایه‌وه‌ رۆژیک له‌رۆژان نه‌و هه‌لویسته‌فریایان که‌وتوه و ئیمانیان هیناوه، به‌پیچه‌وانه‌شه‌وه‌ نه‌و بی‌پروایانه‌ش که‌توند و تیژبوون به‌رامبه‌ر موسلمانان به‌گشتی و به‌تایبه‌ت بی‌نه‌ده‌بیان به‌رامبه‌ر به‌پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ کردوه، هه‌ر له‌دونیادا توشی توندترین سزا بوون و به‌پیستری شیوه له‌دونیادا ده‌رچوون... نمونه‌له‌سه‌ر به‌شی یه‌که‌م: له‌م باسه‌دا نه‌و سی‌گه‌نجه‌ی که‌دیفاعیان له‌پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ کرد و ئوجره‌یان لی‌دوور خسته‌وه، هه‌رچه‌نده‌کافریش بوون به‌لام خوای گه‌وره‌نه‌م هه‌لویسته و نه‌م به‌رگریه‌یان له‌رسول الله ﷺ لی‌وه‌رگرتن و سه‌ره‌نجام خه‌لاتی ئیمانیان وه‌رگرت و به‌پله‌ی به‌رزی شه‌هیدیه‌وه‌ چونه‌وه‌ لبقای خوای گه‌وره‌.

بەلێ، ھەرکەسیک پۆژی لە پۆژان دلسۆزیهکی بەرامبەر بە پیغەمبەری
خوای نواندییەت، ئەوە خوای گەورە پاداشتی داوێتەوێ بە ئەو کەسە کافریش
بوییت، بە نمونە یەکتان بۆ باس بکەم:

ھەر لە قۆناغی مەککەدا، ھەرزەرتی خەدیجە وەفاتی کردبو، فاطمە ی
کچی منالێکی (٦-٧) سالان بوو، رۆژێکیان پیغەمبەری خوا ﷺ لە مال چوێ
دەرەوێ و دوابەدوای ئەو ئەبوجەھل ھات بۆ مائی پیغەمبەری خوا ﷺ و لە
دەرگای دا، فاطمەش چوو دەرگای لی کردەوێ کە ئەوکات فاطمە کچیکی
بچکۆلە بوو، ئەبوجەھل بە پڕوی گڕژ و زمانیکی زبەرەوێ وتی: (این ابوک؟
باوکت لە کوێیە؟ فاطمە فەرموێ: باوکم چۆتە دەرەوێ و لە مال نیە، ئەو
دورژمنی خوا و پیغەمبەرە ﷺ و بە ھەموو ھیزیکی زللە یەکی لە پەنا گوێی
فاطمە دا و خستی بە زەویدا، پاشان پۆیشت... فاطمە زۆر بەزەیی بە خوێی
و باوکیداتەوێ و بە کول دەکریا، ئەبوسوفیان بەویدا تیپەری و کە
فاطمە ی بینی بەزەیی پێدا ھاتەوێ (ھەرچەندە ئەبوسوفیان کافریش بوو)
پرسی: فاطمە ئەوێ بۆچی دەگرت؟ فاطمە فەرموێ: ئەبوجەھل ھات بۆ
مالمان و پرسی باوکت لە مالە؟ منیش وتم: نەخیر، ئیتەر بە ھەموو ھیزی
زللە یەکی لێدام، ئەبوسوفیان فاطمە ی لە باوێش گرت و بردی بۆ مائی
ئەبوجەھل و لە دەرگای دا، ئەبوجەھل دەرگای کردەوێ، ئەبوسوفیان بە
فاطمە ی وت: دە ی رۆلە زللە یەکی لی بدەوێ، فاطمەش بە دەستە بچوکەکانی
بە رومەتی ئەبوجەھلی کێشا و دلی سوکنا یی ھات و ژیر بوو، ئەبوجەھل
نەیتوانی ھیچ بلێت چونکە ئەبوسوفیان یەکیک بوو لە سەرکردە دەسەلاتدار
و بەناوبانگەکانی مەککە، بۆ ئیوارە کە پیغەمبەری خوا ﷺ ھاتەوێ بۆ مالەوێ،
فاطمە خوێ خستە باوێشیەوێ، فاطمە بەسەر ھاتەکە ی بۆ باوکی گێرا یەوێ،
پیغەمبەری خوا ﷺ پڕوی لە ئاسمان کردو ھەردوو دەستی بەرز کردەوێ و

فەرموی: (اللَّهُمَّ لَا تَسْهِأْ لِأَبِي سُفْيَانَ). واتە: خۆیە ئەم چاکەییە ئێبۆو سوڤیان بێتەوہ رینگای، خۆی گەورەش دوەکاکی گیرا کرد و ئەم چاکەییە هاتەوہ رینگەیی و لەگەڵ ئەوہدا کە بیست سالی پەبەق دوژمنایەتی پیڤەمبەری خۆای ﷺ کرد بەلام لە دوایدا موسلمان بوو، لەو ھەموو جەنگەدا دژی پیڤەمبەری خوا ﷺ چ وەکو سەرباز چ وەکو فرماندە بەشداری کرد نە کوژرا و نە بریندار بوو لە کاتی کدا ئەبوجەھل و ئومەییە و عوقبەیی کوپی موعیط ھەمویان کوژران و بە بێ ئیمانی سەریان نایەوہ، کاتیک موسلمان بوو، پیڤەمبەری خوا ﷺ ئەو چاکەییە ھەر لە بەرچاوو بوو، سوپاسی زۆری کردوو بە بیری ھینایەوہ دۆی ئەو ھەموو سالە...

ئیماندارانی بەرپز: نمونەش لەسەر جووری دووہم کە دژایەتی پیڤەمبەری خۆیان کردووہ و بێ ئەدەب بوون بەرامبەری، چۆن بوون بە پەندی زەمانە و بێ حورمەت بوون ھەر لە دنیا دا پینش قیامەت، لەم نمونەییەدا (ثوَجْرَة) ھەرچەندە سەرۆک ھۆز بوو، بەلام ئەم گالته پینکردنەیی ئی بەسەرەوہ نەچوو، کاتیک کە خەریک بوو بمری، لاشەکی بە زیندویی بۆگەنی کرد، کە مردیش کەس نەیدەتوانی لینی نزیك بێتەوہ، لە جیاتیی قەبر و مەراسیمی ناشتن، ھەندیک لە خزمە ھەرە نزیكەکانی بۆ ئەوہی لەو لاشە بۆگەنە پزگار ببن، بیریکی قولی وشکیان دۆزیوہ و ئوجرەیان بە گوریس راکیشا، چونکە کەس لەبەر بۆگەنی لاشەیی نەیدەتوانی لینی نزیك بێتەوہ و ھەلی بگریت، فرییان دایە ناو بیرەکەوہ و بەرد و گلیان تی کرد تا بیرەکیان پیر کردوہ...

یەکیکی تر لە دوژمنە سەرسەختەکانی پیڤەمبەری خوا ﷺ (ابو لہب) بوو، ئەویش بە ھەمان شیوہ بە بۆگەنی مردوو ئەویشیان راکیشا و بەرد

و گلیان خستہ سہری تا وہکو دایانپویشی، ہەر له دنیا دا خوای گہورہ کردی بہ پەند و عیبرت.

له میژودا نمونه زۆرن کہ دوژمنانی ئیسلام و شەخصی پیغەمبەر ﷺ عہرەتی پی وەر بگرن، بەلام ئەوانە زۆر چاو قایمن، بیخود دەفرموی:

پیستی چاوی هیند قایمە شمشیری میسری نابیری

بیّت و بیکەیتە پێلاوی تا قیامەت نادری

لەم چەند سالەشدا ئەو دانیمارکیەکی که وینە پیغەمبەری خوای ﷺ کردبوو بە کاریکاتیری گالته پیکراو، لە ناو ژوورەکیدە کەس نەیزانی چۆن ژوورەکە ی ناگری گرت و سوتا و بوو بە عیبرت، هەر لە دنیا دا پیش قیامەت، ئەگەر دەستی موسلمانانیشی نەگەیشتی ناگر که سەربازێکی گونجراوەلی خوای پەرورەدگارە سوتاندی و کردی بە پەندی زەمانە.

نیمانداران: تا ئیستا پیغەمبەری خوا ﷺ هەموو هەولەکانی چ ئەوانە ی هەر گوئی لی نەگیرا، چ ئەوانە ی گوئی بو راگیرا، بەلام بەو شیوەیەکی که باسما کرد وەلامی درایەو و بی ئەنجام بوون، بەلام پیغەمبەری خوا ﷺ هەر بەردەوام دەبیّت لەسەر بانگەوازەکە ی و بی ئومید نابیّت و هەولی پینجەم دەدات.

هەولی پینجەم: پیغەمبەری خوا ﷺ لەگەل ئیمامی ئەبوبکر و ئیمامی علی ﷺ بەلای خەیمەییەکی گەورەدا رۆشتن، خەلکیکی زۆری تیدا بوو، بەلام زۆر بێدەنگ و ئارام بوون، دیار بوو زۆر بە ئیحتیرام و بەپێژن، ئیمامی ئەبوبکر ﷺ چووە پیشەوە لییان و فرموی: ئیوہ کین؟ وتیان (شیبان بن ثعلبە)، حەزەرەتی ئەبوبکر ﷺ هاتەوہ بۆلای پیغەمبەر ﷺ و بە دلخۆشیەوہ فرموی: (بأبي وأمي، هؤلاء غررُ الناسِ لو آمنتُ هذه القبيلة لأعزنا الله بهم). فرموی: باوکم و دایکم بەقوربان ت بیّت ئە ی پیغەمبەری خوا ﷺ ئەمانە لە

بہ ہیزترینی خہ لکین، ئە گەر بیّت و ئەم ھۆزە ئیمان بیئن خوای گەورە
 عیززە تدارمان دەکات بە ھۆی پشٹیوانی ئەمانەوہ.. چاوت لێہە چۆن ئیمامی
 ئەبوبەکر رضی اللہ عنہ نە سەب و بنچینەیان دەناسیّت، ئەمجا ئیمامی ئەبوبەکر
 فەرموی: کێ سەرکردە تانە؟ وتیان مَفروق. ھەزەرەتی ئەبوبەکر رضی اللہ عنہ فەرموی:
 کَیْفَ الْعَدَدُ فِیکُمْ؟ ژمارەتان چۆنە و ھیزتان چەندە؟ مەفروق وتی: لە ھەزار
 زیاترە، ھەزەرەتی ابوبەکر رضی اللہ عنہ فەرموی: لە جەنگدا چۆن؟ مەفروق وتی:
 ھە رکاتیڭ رقمان ھەستا و چوینە بەرامبەر دوژمن لەو کاتەدا ئەمە یاسامانە:
 (إِنَّا لَنُؤْتِرُ الْجِيَادَ عَلَى الْأَوْلَادِ، وَالسَّلَاحَ عَلَى اللَّقَاحِ، وَالتَّصْرُ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ، يُدِلُّنَا مَرَّةً،
 وَیَدْبِلُ عَلَيْنَا أُخْرَى).. واتە: ئێمە پێزی ئەسپەکانمان ئەدەین بە سەر
 مندالەکانماندا، و شمشیر و چەکەکانمان بە لاوە گرن گترە لە کشتوکار و
 زراعت، واتە لە کاتی جەنگدا بیر لە مال و مندال و پارە و سامان و
 کشتوکار ناکەینەوہ، بۆ ئەوہی پشتمان لە ھێرش کردنە سەر دوژمن سارد
 نەبێتەوہ و پاشانیش سەرکەوتن ھەر بە دەست خواہی و جاریڭ سەردەکەوین
 و جاریکیش دوژمن بە سەرماندا سەردەکەوێت...

تەماشاکەن ھۆزیکێ چەند زیرەکن و چەند قسە جوانن، ئازا و بە جەرگ
 و فیداکارن، بە لām لە خۆبایی نین، ئەمجا مەفروق سەیریکی پیڤەمبەری
 خوای ﷺ کردو وتی: وائەزانم تۆ لاوە قورەیشیەکە ی؟ ئیمامی ئەبوبەکر رضی اللہ عنہ
 وەلامی دایەوہ: (إِنْ كَانَ بَلْغُکُمْ، أَنَّهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَهَا هُوَذَا). واتە: ئەگەر
 دەنگوباسی ئەم پیڤەمبەرەرەتان پینگەیشتوہ، ئەوہ خۆیەتی و پیڤەمبەری
 خواہی، مەفروق پوی کردە پیڤەمبەری خوا ﷺ و وتی: (إِلَّا مَ تَدْعُونَا يَا أَخَا
 قُرَيْشٍ) واتە: ئەی برای قورەیشی پەيامت چیە و بۆ چ شتیڭ بانگمان
 دەکەیت؟ پیڤەمبەر ﷺ فەرموی: (أَدْعُکُمْ إِلَى شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا
 شَرِيكَ لَهُ، وَأَنِّي عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ وَ إِلَى أَنْ تُؤْمِنُوا وَ تَصْرُنُوا) واتە: بانگتان

دھکم بہوہی کہ شایہ تی بدن بہوہی کہ ہیچ پهرستراویک نیہ جگہ لہ - اللہ - کہ خواہ کی بہتہ نہا و بی شہریکہ و منیش بہندہی خوا و پیغہمبہری خوا، و بانگتان دھکم بوئہوہی کہ پشتیوانیم لی بکن و هاوکاریم بکن بو سمرخستنی ئەم ئیسلامہ. ئەمجا ئەوہی بو پوون کردنہوہ کہ بوچی داوی هاوکاری و پشتیوانیان لی دھکات، فہرموی: (فَبِأَنَّ قُرَيْشًا قَدْ تَظَاهَرَتْ عَلَى اللَّهِ، وَكَذَبَتْ رَسُولَهُ، وَاسْتَفْنَتْ بِالْبَاطِلِ عَلَى الْحَقِّ). واتہ: چونکہ بہراستی قورہیش دژاہیہ تی خوا دھکن و پیغہمبہرہکی بہ درو دہخنہوہ و خویان بینیاژ کردوہ لہ حق و راستی و پہنایان بو باطل و چہوتی بردوہ، ئەمجا فہرموی: (وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ) خوی گہورہ بی ئیحتیاج و دہولہمہند و بہ دہسہلاتہ. ((واتہ پیغہمبہر ﷺ نہ پاراہوہ و بفہرمویت سہری ہہموو بونیاہ لی گیراوہ، نہخیر، بہلکو فہرموی: خوی گہورہ پشتیوانم دھکات و ئەم ئیسلامہ سہردہخات)).

مہفروق وتی: (وَالْأَمُّ تَدْعُوا أَيْضاً يَا أَخَا قُرَيْشٍ، فَوَاللَّهِ مَا سَمِعْتُ كَلَاماً أَحْسَنَ مِنْ هَذَا؟). واتہ: ئایا بوچی تر بانگمان دھکیت و بانگہوازی خہلکی دھکیت، ئەہی برای قورہیشی؟، سویند بہ خوا من ہہرگیز قسہی لہمہ جوانترم نہ بیستوہ. پیغہمبہری خوا ﷺ لہ وہلامدا دہستی کرد بہ خونندنہوہی قورئان کہ دہفہرمویت: ﴿قُلْ تَعَالَوْا أَتْلُ مَا حَرَّمَ رَبُّكُمْ عَلَيْكُمْ أَلَّا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئاً ۖ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَناً ۖ وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ ۖ مِنْ إِمْلَاقٍ نَحْنُ نَرْزُقُكُمْ وَإِيَّاهُمْ ۖ وَلَا تَقْرَبُوا الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ ۖ وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ ۚ ذَلِكُمْ وَصَّاكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ﴾ الانعام: ۱۵۱

مەفرۆق بە بیستنی ئەم قورئانە رەنگی کرایەوه و قورئان کاری تی کرد و وتی: دەی بزەم بۆ چی تر بانگمان دەکەیت؟ پیغەمبەری خوا ﷺ قورئانەکی تەواو کردو فرموی: ﴿وَلَا تَقْرُبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ حَتَّى يَبْلُغَ أَشُدَّهُ ۖ وَأَوْفُوا بِالْكَفْلِ وَالْعِمْرَانَ بِالْقِسْطِ ۚ لَا تَكْلِفُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا ۖ وَإِذَا قُلْتُمْ فَاعْدِلُوا وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَىٰ ۖ وَبِعَهْدِ اللَّهِ أَوْفُوا ۚ ذَٰلِكُمْ وَصَلْنَاكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ﴾ الانعام: ۱۵۲

مەفرۆق بە سەر سۆرمانەوه وتی: دەی بۆچی تر بانگمان دەکەیت؟... ئەها قورئان چەند کاریگەرە! وە تەماشاکەن پیغەمبەری خوا ﷺ چون قورئان دەگەیه نیت. هەمووی بە یەکەوه بۆ نەخویندەوه، بە لکو یەك نایەتی دەخویندەوه و بێدەنگ دەبوو تا بەرامبەرەکی بە تامەزۆییەوه داوای هی تر کات... پیغەمبەری خوا ﷺ فرموی: ﴿وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ ۚ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ ۚ ذَٰلِكُمْ وَصَلْنَاكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾ الانعام: ۱۵۳

ئیمانداران، ئەی ئەو کەسانە ی کە دەتانەوێت چاکتر لە ژیاانامە ی پیغەمبەرە کە تان شارەزا بن و هەنگاو بە هەنگاو شوینی بکەن، سەرنجی ئەو مەوقیفە ی بدن لە گەل مەفرۆقی سەر کردەدا، تەماشای بکەن چون لەو هەموو قورئانە ی کە لە مەککەدا بۆی هاتوو، کوێی قورئانی هەلبێژارد، مەفرۆق ئەیهوێت لەم ئیسلامە، و هەدەفەکانی تینگات، پیغەمبەری خواش ﷺ بە کەلامی خوا کە قورئانی پێرۆزە وەلامی دایەوه و مەقاصیدی ئیسلامی بۆ باس کرد، واتە: ئەوهی تیگەیاندا کە ئەصلى ئیسلام بۆ ئەم (پینچ) شتە هاتوو:

۱. حفظ الدین: پاراستنی عه قیده و باوه: (أَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا).

۲. حفظ النفس: پاراستنی نهفس و روحی مروۋ له کوشتن و له ناویردن
(وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ مِنْ إِمْلَاقٍ) و نایه تی (وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَ الَّتِي
حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ).

۳. حفظ النسل: پاراستنی وهچه و نهوه و خستنه وهی نهوهی حه لال
زانه و دور له داوین پیسی: (وَلَا تَقْرَبُوا أَلْفَوْاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ).

۴. حفظ المال: پاراستنی مال و سامان: (وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا
بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ) یان نایه تی (وَأَوْفُوا الْكَيْلَ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ).

۵. پاراستنی عه قل و ژیری: به جیبه جی کردنی نهو چوار نامانجهی تر
که باسمان کردن، چونکه به بی بوونی نه مانه عه قل و ژیری مروۋ جیگیر و
ناسوده نابیت، بویه فهرموی: (لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ).

سبحان الله له گهره یی قورئان، هه ده فی نه م ئیسلامه له چه ند دیریکدا
باس دهکات، نایا چ دین و بهرنامه یه ک غیری ئیسلام شتی وای هه یه؟..
مه فروق وتی: (دَعَوَاتُ اللَّهِ إِلَى مَكَارِمِ الْأَخْلَاقِ، وَمَحَاسِنِ الْأَعْمَالِ، وَلَقَدْ أَفَكَّ
قَوْمَ كَذَّبُواكَ، وَظَاهَرُوا عَلَيْكَ).. وتی: سویند به خوا بانگه واز دهکیت بو لای
لوتکه ی ره وشته جوانه کان و کرده وه په سنده کان، له ناوچون بو نهو هوزهی
که به دروت نه خاته وه و لوت بهرزی نهکات بهرامبهرت.

سەرئەنجام بەدەن ئیمانداران، پێغەمبەری خوا ﷺ باسی ئەخلاقە جوانەکانی
بۆ مەفروق کرد، کە هەموو خەڵکیکی بە وێژدان و هەست زیندوو هەزی
پێیەتی و دیفاعی لی دەکات.

ئەم قەومی بەنی شەیبانە، سی سەرکردەیان هەبوو، بەلام زۆر تەبا و
بەپێز بوون لە ناو یەکتەدا، یەكەمیان ناوی مەفروق بوو، کە باسەمان کرد،
کاتێک مەفروق لە قەسەکانی بۆیەوه، ئینجا وتی: ئەوەش (هانی بن قبیصە)یە،
(شێخنا و صاحب دینا) گەرەمانە و خاوەن باوەرمانە و مامۆستامانە، با بزانی
ئەو قەسە چیە؟ هانی وتی: ئێمە ئەو محمد بەیەك دانیشتن لەگەڵ تۆدا واز
لە دینی خۆمان بێنین و بێینە سەر دینی تۆ بە چاکی نازانم، چونکە (إِنَّ الزَّلَّةَ
مَعَ الْعَجَلَةِ) واتە: خلیسکان و بە هەلە چوون لە بریاری پەلەدایە، بۆیە داوات
لی دەکەم مۆلەتمان بدە بیرێکی لی بکەینەوه، پاشان وەلامت دەدەینەوه. تا
ئێستا گفتوگۆکە پوو لە سەرکەوتن و ئەنجامە، ئەمجا هانی وتی: (وهذا المثنی
شێخنا و صاحب حربنا) واتە: موثنەنا پێش سپی و مامۆستامانە و فەرماندە
سەربازیمانە و سوپاسالاری لەشکرەکەمانە، با ئەویش قەسە خۆی بکات،
مثنی ی کوپی حاریسە وتی: منیش قەسەم لەگەڵ قەسە ئەو دوو
سەرکردەیانە، بەلام شتێک هەیە نابێت لەبیرمان بجێت، ئێمە لە نیوان
فارس و عەرەبدا و ئێمە پەیمانمان بە کیسرای فارس داوه کە بەبی
ئاگاداری ئەو هیچ کاریک نەکەین، (وَإِنِّي أَرَى هَذَا الْأَمْرَ الَّذِي تَدْعُونَا إِلَيْهِ بِأَخَا
قُرَيْشٍ مِمَّا تَكْرَهُ الْمُلُوكُ) واتە: من بە راستی وا دەبینم کە ئەم دینە ی تۆ کە
بانگەوازی خەڵکی دەکەیت بۆلای، پاشاکان و دەسەلات دارەکان پریان
لییەتی و دژی دەوێستەنەوه، جا ئەگەر حەز دەکەیت ئێمە بۆلای عەرەبەکان
پشتیوانیت لی دەکەین و دوژمنایەتی عەرەبەکان بۆ ئێمە گرنگ نیە، بەلام

شەپری فارسمان پی ناكریت و لیمان قبول ناكەن، لەبەر ئەوە ناتوانین بڵێن وەرە بۆ ناومان.

كەواتە ئەم قەسەییە مثنی دانیشتنەكە قفل كرد و شكستی پی هینا. پیڤەمبەر ﷺ فەرموی: (مَا أَسَأْتُمْ فِي الرَّدِّ إِذْ أَفْصَحْتُمْ بِالصَّدْقِ، وَ أَنَّ دِينَ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ لَنْ يَنْصُرَهُ إِلَّا مَنْ حَاطَهُ مِنْ جَمِيعِ جَوَانِيهِ). فەرموی: وەلامدانە وەكەتان خراپ نەبوو، دڵتان ئازار نەدام كاتێك زۆر بەراستگویی قەسەتان كرد و رهئی خۆتان دەرپەری، وە بزانن دینی خۆی گەورە كەسیك ناتوانیت پشتیوانی لی بكات و سەری بخات كە هەموو لایەنکی ئیسلامی نەگرتبی.

بەلی، دانیشتنەكە بە بی ئەنجام كۆتایی هات و پیڤەمبەر ﷺ بەجی هیشتن، بەلام دواي چەند هەنگاوێك گەڕایەو و فەرموی: (أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَظْهَرَنِي اللَّهُ وَ مَلَكَني أَرْضَ الْفَرَسِ أَتُسَبِّحُونَ لِلَّهِ وَتُقَدِّسُونَهُ؟) واتە: ئایا ئەگەر روژێك لە روژان بینیتان خۆی گەورە سەری خستم و زهوی و دەسەلاتی فارسی خستە ژێر دەستمەو، ئایا ئیوه لەو كاتەدا خۆی گەورە بە تاك و تەنها دەناسن و تەسبیحاتی دەكەنو بە بەرز و بڵندی پادەگرن؟!.

ئیماندارانی بەرپز: تەماشای سیاسەتی پیڤەمبەری خوا بکەن ﷺ نەیفەرمو: تازە نەگەیشتی نەهیچ ئەنجامێك ئیتر تەواو، بەلكو فەرموی: ئیوه قەومیکی پێك و پێك و بەرپز و ژیر و زۆر عاقلن، با شتێك لە نێوانماندا هەر بمینی ئەگەر دواي چەند سالی تریش بیت، بەنی شەیبان هەموو بە یەك دەنگ وتیان: بەلی پەیمان دەدەین ئەگەر پوژێك تو سەرکەوتیت و فارست لە ناوێرد، ئیمە هەموو وەعدو بەلینت پی دەدەین ئیمانێ پی بین. ئەمجا خواحافیزیان لە یەكتر كرد و پیڤەمبەری خوا ﷺ بەجی هیشتن. كەواتە ئەم هەولەش لە پووی ئامانجەو سەرکەوتوو نەبوو، وە بەرهەمیکی بۆ ئەو

ساتەوهختە سەختە نەبوو، بەلام ئیمە لەوێ ئەمڕۆ باسمان کرد سێ دەرس و وانەی گەرم و دەردەگیر:

وانەی یەكەم: مثنی وتی: ئەم ئاینە یەكەم تۆ بانگەشە یەكەم دەکەیت، پاشاکان پەڕیانی لێهەتی و قبوڵی ناکەن. کەواتە پاشاکان دیکتاتۆر و بەزۆر خۆسەپنەری سەر زەوین و ئەوەیان قبوڵ نەبێت کە ئیسلام داوای دەکات لە مافی ژیان بۆ هەموو کەس بە یەكسانی بە کۆیلە و ئازاد و گەورە و بچووکەوه. کەواتە ئەو کەسانە یەكەم ئازادی دەکەن و ئیسلام بە دیکتاتۆر ناو دەبەن، ئەو بە چاک تێ بگەن هێشتا ئیسلام دەسەلاتی پەدا نەکردبوو، کە یەكێك لە سیاسەتمەداران و فرماندەر سەربازەکان کە چاک لە دەسەلاتی دەسەلاتدارانی دونیا پەڕست تێگەشتبوو، هەر موسڵمانیش نەبوو، شایەتی ئەوێ دا کە ئیسلام دژی دیکتاتۆریەتە و میژووش سەلماندووەتی کە بەردەوام دیکتاتۆریەتی پاشا و دەسەلاتدارەکان لەمێر بوو لەبەردەم بۆلەبۆنەوێ ئیسلامدا، وە ئیسلام بە کردەوه ئازادی بۆ خەلکی هێنا لە کاتی دەسەلاتدا، نەك هەر لەکاتی بێدەسەلاتی و شوێرشدا بیکات بە درووشم و خەلکی پێ لە خۆی کۆ بکاتەوه. بەپراستی ئایینی ئیسلام دادوەری تەواوی تێدایە و کەسانی دەوڵەمەند و دەسەلاتداریشی پشتگوێ نەخستو، ئەوانیش ئەگەر حەق و یەكەم بن بەرژەوهندیەکانیان لە ئیسلامدا پارێزرەوه، بەلام هەرگیز ئیسلام ئەو نەبوو کە لە خەزەمی چینه بالاکاندا بێت و ئامانجی چینه چەوساوەکانی خەستبێتە تابوئەوه وەکو ناحەزانی ئیسلام دەیلێن و دەینوسن، بەلکو یەكەم ئامانج و هەدەفی ئیسلام پزگار کردنی کۆیلە و ژێردەستەکان بوو، ئایەتی (موکاتەبە) ی سۆرەتی (النور) رێگا خۆش دەکات بۆ پزگار کردنی بەندەکان، یان کە فارەتی هەندیک گوناھ و سویند بەندە ئازاد کردن، تەنانەت کاتێک قورئان دەخوینێتەوه و دەزانیت کە ئەم ئیسلامە هەر

تَمَنَّا شَوْرَشِي چِهوساوهكانه، ئهوهتا دهفرمويْت ﴿ وَتُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى
الَّذِينَ اسْتَضَعُّوْا فِي الْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أَهْمَةً وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ ﴾
قصص: ٥

میثرووی ئیسلامیش و غهیری ئیسلامیش ئهوانه‌ی که به ویزدانه‌وه
نوسیویانه شایه‌تن ئهوانه‌ی که ئالا هه‌لگری ئهم ئیسلامه بوون، له پۆژه هه‌ره
سه‌خته‌کاندا، زۆربه‌ی هه‌ره زۆریان کۆیله و بی‌کەس و چه‌وساوه‌کان بوون،
ناوه‌ پرشن‌گداره‌کانی (بیلال و عه‌مار و صُهیب و زهید و زه‌نیر) هه‌رگیز له
بیر ناچنه‌وه.

به‌ئێ خۆشه‌ویستان: مثنی کۆپی حاریسه‌ی شه‌بیانی هه‌ر له یه‌که‌م
گوینگرتنی له قورئان ئه‌و قه‌ناعه‌ته‌ی بۆ درووست بوو که (پاشاکان و
همسه‌لاتداره‌کان دژی ئهم په‌یامه‌ن). به‌ئێ مثنی ئینسانیکێ ژیر بوو، چاک
بۆی چوو بوو، چونکه ئیسلام بوو قوله‌ره‌شیکی بی‌کەسی چه‌وساوه‌ی وه‌کو
بیلالی ئازاد کرد و کردیه بانگ بیژ و وه‌زیری راگه‌یانندن و بوو به‌ هاوه‌لی
پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ و هاوشان له‌گه‌ڵ گه‌وره‌ پیاواندا ده‌بیئت و هه‌ست به
جیاوازی ناکات، له‌وه‌ش زیاتر به‌ شانی که‌عبه‌دا سه‌رده‌که‌ویت و بانگی
له‌سه‌ر ده‌دات و هه‌موو پۆژیک که بانگ ده‌دریئت، یادی بیلال ده‌کریته‌وه و
ناوی به‌ نه‌مری مایه‌وه.

یان ئوسامه‌ی کۆپی زهید که باوکی کۆیله بوو، پیغه‌مبه‌ر ﷺ ئازادی
کرد، ئهم ئوسامه‌یه ده‌بیته سه‌رکرده‌ی سوپایه‌ک که عومه‌ری کۆپی خه‌طاب و
عه‌لی کۆپی ابوطالبی تێدایه و کاتی‌ک که ابوبکری صدیق پیویستی به‌ عومه‌ر
ده‌بیئت مۆله‌ت له ئوسامه ده‌خوازیئت که مۆله‌تی عومه‌ر بدات.

هه‌روه‌ها نه‌رمی و به‌ سۆزی پیغه‌مبه‌ر ﷺ له‌گه‌ڵ خه‌لکی ساده‌دا
ئه‌وه‌نده زۆر بوو به‌ پێی فه‌رموده‌ی سه‌حیح: ئه‌گه‌ر پیره‌ژنی‌ک چه‌ندی‌ک له

و هختی پیروزی پیغمبهری خوی ﷺ بو یستایه دریغی نه ده کرد و گوئی بو دهگرت و داواکانیشی بو جیبه جی ده کرد.

ههروه‌ها سورته‌ی (عَبَسَ) و پیاوه نا بیناکه شایه‌ته له سه‌ر نه وه‌ی که چینی چه‌وساوه و که‌م نه‌ندامانی ناو کۆمه‌لگه‌ی ئیسلام چه‌ند مافیان پارێزراوه، که خوا خوی له‌سه‌ریان به وه‌لام دیت و ئامۆژگاری پیغمبهره خوشه‌ویسته‌که‌ی ده‌کات که نه‌که‌ی پشتی تی بکه‌یت و ناوچه‌وانی ئی گرز بکه‌یت، هه‌رچه‌نده چاویشی لیت نیه و هه‌ستیشی پی ناکات، نه‌ی نه‌گه‌ر نه‌و نابینایه هه‌ستی به پروگرژی پیغمبهر ﷺ بکرده‌یه، نه‌بوايه خوی گه‌وره چ نایه‌تیکی به‌شیده‌تری دایه‌به‌زاندایه؟!.

ئه‌وانه‌ی ده‌لین ئیسلام هه‌ر چینی ده‌وله‌مه‌ند و پیاوه ده‌ست پویشته‌وه‌کانه، له وه‌لامیاندا ده‌لین: قورئان بخویننه‌وه تا نه‌وه ببینن که کاتیک ده‌سه‌لاتدارانی قورده‌یش و چینی نه‌رستوکرانی داوی نه‌وه‌یان کرد که پیغمبهر ﷺ مه‌جلیسیان بو جیا بکاته‌وه، کاتیک نه‌مان گوئی بو ده‌گرن با کۆیله و هه‌زار و نه‌داره‌کان له مه‌جلیسه‌که‌دا ئاماده نه‌بن، به‌لام خوی گه‌وره نه‌وه‌ی ره‌ت کرده‌وه و به پیغمبهری ﷺ فه‌رموو: ئارام بگه‌ر له‌گه‌ل نه‌و هه‌زارانه‌دا که ته‌نها خویان ده‌وێت و گوێزایه‌لی له بی ئاگیان له یادی خوا مه‌که ﴿وَأَصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ ۖ وَلَا تَعْدُ عَيْنَاكَ عَنْهُمْ تُرِيدُ زِينَةَ الدُّنْيَا ۖ وَلَا تُطِيعَ مَنْ أَغْفَلْنَا قَلْبَهُ عَن ذِكْرِنَا وَاتَّبَعَ هَوَاهُ وَكَانَ أَمْرُهُ فُرُطًا﴾ الکهف: ۲۸

وانه‌ی دووه‌م: کاتیک مثنی وتی: نه‌ی برای قورده‌یشی، ئیمه له نیوان فارس و عه‌ره‌بداین، بۆلای عه‌ره‌به‌کان پشتیوانیت ئی ده‌که‌ین، به‌لام ناتوانین په‌یوه‌ندی خو‌مان له‌گه‌ل فارس تی بده‌ین چونکه نه‌وه‌مان ئی قبول ناکریت،

به كوردی و به كورتی: ئیڤمه به ته واره تی خوڤمان ناخهینه بازنه ی ئیسلامه وه، به لام هه ندیکیمان قبوله. پیڤغه مبه ر ﷺ نه یفه رموو: زۆرباشه ئیوه جارێك ئومنده ئیسلام قبول بکه ن که له شه ری عه رب بیپاریزن، ئیتر بو فارسیش قسه یه کی ئی نه کهین، له گه ل فارسیش بن و له گه ل ئیسلامیش بن. نه خیر، به لکو فه رموی: ده بیئت خوڤتان ساغ بکه نه وه ئه گه ر له گه ل ئیسلامدان و موسلمان ده بن، ده بیئت دوژمنایه تی هه موو دوژمنانی ئیسلام بکه ن، وته به ناویانگه کی فه رموو: (أَنَّ دِينَ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ لَنْ يَنْصُرَهُ إِلَّا مَنْ حَاطَهُ مِنْ جَمِيعِ جَوَانِبِهِ).

که واته: ئیسلام که سیك به رزی ده کاته وه و ده توانیئت خزمه تی ئیسلام بکات و خوشی به هو ی ئیسلامه وه بو نخوش ده کات که هه موو لایه نه کانی ئیسلامی گرتبیئت، نه ک ئینسانی موسلمان هه ندیک دروشم و عیبادت جینه جی بکات، به لام له بواری کو مه لایه تی و ئابوری و سیاسیدا، پرس به ئیسلام نه کات و به قسه ی دوژمنانی ئیسلام بکات.

به ئی ئیمانداران: ئه گه ر ئه تانه ویئت له ئیسلام به هه ره مه ند بن و ئیسلامیش به ئیوه زیاتر پرشنگدار بیئت، ئه و باوه ش به هه موو ئیسلامدا بکه ن، ئه گه ر وانه کهین خوا لیمان قبولناکات و پیڤغه مبه ری ئازیزیشمان ﷺ ده ست ناخاته ده ستمانه وه و ئه و جو ره ئیسلامه تیه مان ئی قبولناکات، هه ره کو له (مثنی) ی قبول نه کرد.

جا لی ره دا ده بیئت به ئاگا بیینه وه، ئه مپو خه لکانیک هه ن خو یان به موسلمان ده زانن و ده لێن: ئیسلامان قبوله، به لام نو یژ ناکهین، چونکه ئه گه ر نو یژیش نه کهین، ئه وه نیه دلمان پاکه؟ ده ستمان پاکه؟، یان هیه نو یژ ده کات به لام له کپین و فروشتندا ویزدانی نیه و چه ز ده کات له به ر خاتری به رژه وه ندی ماددی خو ی گرانی بیئت و هه موو خه لکی بفه وتین، به س ئه و

سود ببینیّت، ئەمەش بە گوناھ و بی دینی نازانیّت، یان خوشکمان هەیه نوێژ دەکات، رۆژو دەگریت، بەلام حیجاب ناکات... ئاخەر بەرێزەکەم دەبیّت هەموو ئیسلام وەرگریت، هەروەها دەبیّت ئاگادار بین دوژمنانی ئیسلام هەرگیز ئەو بە ئیمانداران و ئەهلی ئیسلام نالین کە وەرێن واز لە دینداری و مزگەوت بینن، بەلکو دەلین: دین تەنها پەییوەندیەکی پوڤحیە لە نیوان خوا و بەندەدا و ئیتیر کاروباری بازار و سیاسەت و حوکم و دادگا پەییوەندی بە دینەو نابیّت ببیّت و وەکو کۆن وتویانە (مَا لِلَّهِ لَهُ، وَ مَا لِقِصَرٍ لِقِصَرٍ). لە وەلامی ئەوانەشدا دەلین: ئەو جۆرە کەس و خاوەن بیرانە کە بە (عەلمانی) دەناسرین، وەکو ئەو وایە بیانەویّت بچن صولح لەگەڵ خوا بکەن -نمود بالله- کە خوای گەورە پازی بکەن قەینا با موسلمانان بە قسەت بکەن بۆ نوێژ و پۆژوو و حەج، بەلام نابیّت بە قسەت بکەن لە کاروباری دنیایی و بەرپوێبردنی ولات و ژیان و ژینگەدا، کە ئەمەش کوفریکی صەریحە و ناویکی تری لیتراوە.

ئیمانداران: ئینسان هەرچەندە لە ئیسلام شارەزا بیّت و هەموو لایەنەکانی ئیسلامی ناسی بیّت، ئەمجا زیاتر گەورەیی ئیسلامی بۆ دەرەکەویّت، ئەمڕۆ خەڵکانیک کە بەرزترین ئاستی زانستی و پۆستی ئیداریان هەیه و شارەزای هەموو زمانەکان، بە فەخرەو ئیسلام قبول دەکەن، بۆ نمونە: بەرپرسیکی ئەمریکی (دکتۆر رۆبەرت کرین) پاش تەمەنیکی زۆر لە ناوەندە بالاکاندا هەر لە بەرپوێبەریتی (مجلس الأمن القومي) و لە (بیت الأبيض) و بونی بە (سەفیر) و بەرپوێبەرپاوەتی پارێزەرەکان زانیانی زمانەکانی ئینگلیزی و ئەلمانی و روسی و فەرەنسی و پاشان عەرەبیش، لەگەڵ ئەمانەدا تاییبەتەندیی وەرگرتوووە لە (الأنظمة القانونية المُقارنَة و الإستعمار الدُولي)دا، لەگەڵ هەموو ئەمانەشدا موسلمان دەبیّت و

به خەلکی پادەگەیه نیت ، وه ناوی خوێ له (رۆبەرت کرین) هوه دهگۆریت بۆ (فاروق عبدالحق).

به ئێ، ئەم پیاوه هەلکه وتوووه دیراسه ی هه موو لایه نه کانی ئیسلامی کرد تهنانهت وا گۆرا بۆ ئیسلام نهک هه رهفتاره کانی گۆری به لکو ناو که مافیکه و خوای گه وره ئازادی تیا به خشیوه به مروّف، له خوشه ویستی ئەم ئیسلامه تهنانهت ناوه که ی خوێ گۆری به ناویکی ئیسلامی.

خوشه ویستان: به راستی گه وره یی ئەم ئیسلامه له وه دایه که مروّف هه کاتیک شاره زای هه موو لایه نه کانی بوو، ئەمجا نرخ ی ئەم شه ریه تی ئیسلامه ی بۆ ده رده که ویت و ئیمانی به خاوه نی ئەم دینه زیاد ده کات، نه وه تا پرۆفیسۆر د. مصطفی زه لمی که زانایه کی به ناویانگی کورده و سه ره تای خویندنی له حو جره ی فقیاییه تی و له مرگه وت ده ست پیکردوو ه و پاشان ئیجازه ی مه لایه تی وه رگرتوو ه، که به داخه وه ئەمرو هه ندیک فهریکه خوینده وار به گالته وه ناوی حو جره دینن و ده لێن: زانکۆ کانه مان ئی مه که نه وه به حو جره!. به لام مه لا مصطفی ی زه لمی کاتیک ئیمتیحانی زانکۆ ده کات ئەو ئیجازه ی مه لایه تی یه ی به (بکالریۆس) به پله ی نایاب بۆ حیساب ده کریت و بواتریش ماسته ر و دکتۆرا وه رده گریت، سی جار ماجستیری وه رگرتوو ه: له شه ریه تی ئیسلامی دا، له فقه المقارن دا، له یاسا دا...

دکتۆرای له (فقه المقارن) به پله ی ئیمتیاز وه رگرتوو ه، پاشان له زانکۆ ی به غداد پله ی پرۆفیسۆری پی به خشراوه، ئەم زانا گه وره یه تا کو سالی ۲۰۰۷ ی زایینی (۲۷) کتییی نویوه له یاسا و شه ریه تدا، و کتیه کانی له زانکۆ کانی عێراق و مالیزیا و ئەنده نویسیا و یه مه ن و ئەرده ن ده خوینرین، تا سالی ۲۰۰۷ (۷۰) که س به سه ره پرشتی ئەو دکتۆرایان وه رگرتوو ه له قانون و شه ریه و له (أصول الفقه) دا.

بہ کورتی: ئەم زانا ناوداره دانەری کتیبەکانی قانونە، بەلام کاتیک کہ پرسکاری لی دەکەن چۆن لە ئیسلام دەگەیت؟ دەفەرمویت: ئینسان هەرچەندە مەعریفە و زانیاری زیاد بێت ئیمانی بەهێز دەبێت، من دواي ئەوەی یاسام خویند ئیمانم بەهێزترە وەک لەوەی کہ مەلا بووم و قانونم نەخویندبوو، چونکہ ئیستا بەراورد دەکەم لە نیوان یاسا و شەریعەتدا دەبینم هەر شتیک کہ راستە لە قانوندا، ئەصلەکە لە شەریعەتی ئیسلامیدا هەیە.

کەواتە: مەعریفەت ئیمان زیاد دەکات... ئەمە قسە لە ئێوە پیاوێ گەورە لە قانون و شەریعەتە. بەلام فەریکە خویندەوارەکانی ئەمڕۆ کہ زۆربەیان بە قۆپیە و قبول خاص و شەهادەتی تەزویر گەیشتونەتە زانکۆ و پەیمانگایە و پلە و پایەیک پەخنە لە شەریعەتی ئیسلامی دەگرن.

بەلی ئیمانداران: جیاکردنەوێ ئیسلام لە ژیان جا چ لە بواری حوکم و سیاسەتدا خۆی ببینیتهو، چ لە هەر لایەنیکی تردا، بریتیە لە یەکچراپی خۆی ئیسلام و لیکتزازاندنی پیکهینه‌ره‌کانی، بۆچی؟ چونکہ لە ئیسلامدا دین و دەولەت دوو دیوی یەك شتن و سیاسەت و عبادەت لە یەکتەری جیا نین، مزگەوت و بازار پیکه‌وه‌ پەيوه‌ستن، حوکم و حکمەت پیکه‌وه‌ جۆش دراوان، وە پۆخ و جەستە دوو شتی تەواوکەری یەکتەترین. و دنیا و قیامەت دوو شتی پیکه‌وه‌ بەستراوان، وە عیلم و وەحی دوو شتی لیک نەتزازوان، کەواتە کەسێک دەیه‌ویک کہ ئیسلام لە ژیان دابەڕیت ئەو ئیسلام پارچە پارچە دەکات، خوای گەورە دەفەرموت: ﴿إِنَّ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيعًا لَسَتْ مِنْهُمْ فِي شَيْءٍ إِنَّمَا أَمْرُهُمْ إِلَى اللَّهِ ثُمَّ يُنَبِّئُهُم بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ﴾ الانعام: ۱۵۹

کەواتە: پینەمبەری خوا ﷺ پەيوه‌ندی بە کێو هەیه؟! بێگومان پەيوه‌ندی بەو کەسانەو هەیه کہ دینی خویان بە هەموو لایەنەکانەو قبولە، چونکہ هیچ پەوا نیە کہ بلییت: خوایە من نوێژ و پۆژوووەکەت لی قبول

دهكهم. به لām حوكم و سياسه تهكەت به كه لك نایهت، یان مزگه وتهكەت باشه، به لām بازارهكەت نا، خوايه با دینهكەت تیكهلی ئیشی مزگهوت بکات، به لām ئیشی بازار خۆمان ریکی دهخهین، یان خوايه بواری عیبادەت بۆ تۆ به لām لایهنی سیاسەت تۆ نابیت قسهی له بارهوه بکهیت، جا ئایا دهگونجیت موسلمان شتی وا بلیت؟ نهخیر به لکو ئەم قسانه تهنه خه لکی کافر دهیکهن. پیغه مبهری خوا ﷺ دهفهرمویت: (لَتَنْقَضَنَّ عُرَى الْإِسْلَامِ عُرْوَةُ عُرْوَةٍ، فَكُلَّمَا انْتَقَضَتْ عُرْوَةٌ تَشَبَّثَ النَّاسُ بِأَلْتِي تَلِيهَا، وَأَوَّلُهُنَّ نَقْضُ الْحُكْمِ وَ آخِرُهُنَّ الصَّلَاةُ) رواه احمد . واته: قولفه و گریکانی ئیسلام یهك له دواى یهك مهله دهو شینرینهوه، هەر که قولفه یهکیان ههله وشایه وه خه لکی دهست به وهی دوايه وه دهگرن، یهكهم گری که دهگریته وه حوکم و بهرینه بردنه، کو تاشیان نوێزه.

وانه ی سییه م: پیغه مبهری خوا ﷺ هه رکاتیک بانگی هه ر هۆز و که سیکی بکردایه بۆ ئیسلام، هه رگیز وهکو لیقه و ماو و بیده سه لاتیك نه ده پارایه وه، به لکو هه موو جارێك ده یفه رموو: رۆژێك دیت خواى گه و ره ئەم ئیسلامه سه رده خات، ئەوه تا له چاوپێكه وتنی هۆزى به نی شه یبان ده فهرمویت: (أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَظْهَرْنِي اللَّهُ وَ مَلَكَني أَرْضَ الْفُرْسِ أَتُسَبِّحُونَ لِلَّهِ وَتُقَدِّسُونَهُ؟).

هه زاران سه لات و سه لامی خوات له سه ر ئەى پیغه مبهری خۆشه ویست، ئەى ئەو که سه ی که هه رگیز ره شبین نه بویت به دواپوژی ئەم ئیسلامه، هه رگیز له ژیا نتا نا ئومیدی چۆکی پی دان نه دایت، وا له م شه وه دا به دریه وه قسه بۆ ئەم هۆزه ده که یهت و وا ئەوانیش وهکو هه وله کانی تهرت پشتیان نه گرتیت، که چی ده فهرمویت: پۆژێك دیت مولکی فارس که ئەمڕۆ ئیوه ی به نی شه یبان لیی ده ترسن ده که ویته دهستی موسلمانان.. ئەمه به لگه یه له سه ر ئەوه ی که ئەم ئیسلامه له خوا وه یه و پیغه مبهری خوا ﷺ تهنه

راگەیه نەریتی، ئەگینا هیچ بە شەریک ناتوانیت وەعدی و ابدا ت که گەورەترین ئیمبراتۆریەتی جیهانی ئەو سەر دەمه ئەو دەیشکینیت لە کاتی کدا که هیچ پەنا و پشتیوانیکی نیه ..

بەلێ ئیمانداران: پۆزگار هات و پۆزگار روشت، پیغه مبهری خوا ﷺ وەفاتی کرد و ئیمامی ئەبو بکر ﷺ بوو بە خەلیفە، رۆژنکیان هەوایی بو هات که بەنی شەیبان موسلمان بوون و لەشکرێکی زۆریان کۆکردۆتەو بە سەرکردایەتی (مثنی کۆپی حاریسە شەیبانی) بو ئەو هی لە دەولەتی فارسی بدەن، حەزەرەتی ئەبو بکر ﷺ ناردی بە شوینیدا تا ئەو سەرکرده قارەمانە بناسیت، کاتیک مثنی هات حەزەرەتی ئەبو بکر ﷺ نەیناسیەو، چونکه نزیکە (۱۲) سالی پی چوبوو بۆیه کاتیک قسە لەگەل کرد و شەهامت و ئازایەتی و لیزانینی ئەم سەرکردهیهی بو دەرکەوت فەرموی: ئەی مثنی، لَو رَاكَ النَّبِيُّ ﷺ لَفَرِحَ بِكَ. واتە: ئەی مثنی ئەگەر پیغه مبهری خوا ﷺ تۆی ببینیایە بەراستی پی ت خۆشحال دەبوو. مثنی فەرموی: اَفْتَدِرُ لِقَاءَ النَّبِيِّ ﷺ مَعَ بَنِي شَيْبَانَ يَوْمَ قُلْتُ لَهُ: وَأَمَّا مَا كَانَ مِنْ جَانِبِ الْفُرسِ فَذَنْبٌ صَاحِبُهُ غَيْرُ مَغْفُورٍ، كُنْتُ خَائِفًا يَوْمَهَا وَبَعْدَ أَنْ اسْلَمْتُ زَالَ الْخَوْفُ. واتە: مثنی فەرموی: ئەی خەلیفە موسلمانان لەبیرتە ئەو کاتە که گەشتین بە خزمەتی پیغه مبهر ﷺ لەگەل هۆزی بەنی شەیبان، ئەو رۆژە که پی و ت: بەلام بۆلای فارس ناتوانین پشتیوانیت لی بکەین چونکه ئەو تارانی که و لیخۆشبوونی نیه لە لایەن فارسەو، ئەی ئەو کاتە چەند لە دەسلاتی فارس دەرترسام، ئیستا که موسلمان بووم، بە بەرەکەتی ئەم دین و ئیمانە ئەو ترسە لە دل و دەرونا بەرامبەر بەو هیزه گەورەیهی فارس نەماو... بەلێ ئاوا ئیسلام عیزەت دەدات بە خاوەنەکهی. حەزەرەتی ئەبو بکر ﷺ جاریکی تر سەیری مثنی کرد و فەرموی: لَو رَاكَ الرَّسُولُ ﷺ لَفَرِحَ بِكَ. واتە: ئەگەر پیغه مبهری خوا ﷺ تۆی ببینیایە زۆر خۆشحال دەبوو

به پیاویکی به‌رِیز و نازا و بلیمه‌تی وه‌کو توّ ئه‌ی مثنی.. (فَبَکِی مَثْنِی . مثنی
 بمستی کرد به گریان زور به کول گریا و فهرموی: فَاتَنِّی الصُّحْبَةَ یا أَبَابَکَر). ئای
 چۆن هاوه‌لیه‌تی پیغه‌مبه‌ری خوام له ده‌ست چوو ئه‌ی ئه‌بویکر... به‌ئای (مثنی
 به صه‌حابه حیساب نیه و تابعیه) مثنی به حه‌سره‌ت و داخه‌وه فهرموی:
 (وَاللهَ لَا أَدْرِی کَیْفَ الْقَاهُ یَوْمَ الْقِیَامَةِ). واته: سویند به‌خوا نازانم چۆن له پوژی
 قیامه‌تا بگه‌مه خزمه‌تی ئه‌و خو‌شه‌ویسته‌م و به چ روویه‌که‌وه به‌ره‌و پرووی
 بیمه‌وه، چونکه له یه‌که‌م چاوپیکه‌وتنماندا ره‌تم کرده‌وه و ئیمانم پی نه‌هینا و
 پشتیوانیم لی نه‌کرد، ئه‌مجا ئه‌م ئایه‌ته‌ی خوینده‌وه: ﴿لَا یَسْتَوِی مِنْکُمْ مَنْ
 أَنْفَقَ مِنْ قَبْلِ الْفَتْحِ وَقَتْلٌ ؕ أُولَئِكَ أَعْظَمُ دَرَجَةً مِنَ الَّذِينَ أَنْفَقُوا مِنْ بَعْدُ
 وَقَتْلُوا﴾ الحدید: ۱۰. پاشان زور گریا تا ئیمامی ئه‌بویه‌کر و هه‌موو صه‌حابه‌کان
 چۆن ده‌ستیان کرد به گریان.

به‌ئای ئیمانداران: مثنی کۆپی حاریسه‌ی شه‌یبانی ئه‌و پیاوه‌گه‌وره‌ی
 میژووی ئیسلام، تابعیه. سه‌رکرده‌ی له‌شکری ئیسلامه و سوپای فارسی
 تیکشکاندووه، خزمه‌تی زوری به ئیسلام و مو‌سلمانان کردووه، به‌لام هه‌تا
 مرد هه‌ر ده‌گریا و ناخ و حه‌سره‌تی هه‌نده‌کی‌شا بو ئه‌و کاته‌ی که وه‌لامی
 پیغه‌مبه‌ری خوای ﷺ وه‌کو پی‌ویست نه‌دایه‌وه و پله‌ی صه‌حابی له‌ده‌ست
 چوو، ده‌با ئیمه‌ش ئاگادار بین و سه‌عاتیک زووتر له پیغه‌مبه‌ری خواوه ﷺ
 نزیک بینه‌وه له به‌هه‌شتا پله‌مان به‌رزتر ده‌بیته‌وه. خو ئه‌گه‌ر دوا بکه‌وین و
 بره‌نگ له‌سه‌ر سو‌ننه‌ت و ریبازه‌که‌ی دامه‌زراوین ئه‌وا په‌شیمان ده‌بینه‌وه،
 هه‌م له دونیا، هه‌م له قیامه‌تا ده‌لیین: خو‌زگه زووتر په‌یمانمان به
 پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ بدایه و زوتر پابه‌ند بوینایه به ریباز و به‌رنامه‌که‌یه‌وه،
 ده‌با هه‌ر ئیستا وه‌عد و به‌لین بده‌ین که شوین که‌وته‌یه‌کی راسته‌قینه‌ی

پينځه مېرې پيشه‌وا و دلسوزمان بين و بۇ غەيرى پريبازى ئەو لانه كهينه‌وه به
ئوميدى ئەوهى به خزمه‌تى بگهين و شه‌فاعة‌تى مسوگەر بگهين. إنشاء الله.
تا وتارى داهاتوو هه‌موو لايه‌ك به خواى گه‌وره ده‌سپيڤرم.

سەرچاوه‌كان:

۱. قورئانى پيروز.
۲. السيرة النبوية - د. علي محمد الصلابي - ج ۱/ ص ۴۰۴، ص ۴۰۷، ص ۲۱۳.
۳. موسوعة اسماء الله الحسنى - د. محمد راتب النابلسي، ج ۱ ص ۴۲۲.
۴. على خطى الحبيب - عمر و خالد ص ۸۱، ص ۸۵.
۵. ناشتينا مه - امينه صديق عبدالعزيز / ۱۱۲ لا، ۸۵ لا.
۶. گوڤارى لقين - ژ ۴۸، سالى پينجه‌م - ۱۸ لا.
۷. ئيسلام و موسلمانیه‌تى - م. على باپير - ۲۲۳ لا.

وتاری سییه^vم بو مانگی محرم

هیجرهت

بهشی سییه^vم

وتاری سییه م بۆ مانگی محرم

هیجره ت - بهشی سییه م

(الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ، وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ
عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ أَجْمَعِينَ)

نیماندارانی بهریز: وا جاریکی تر له ژياننامه ی خوشه ویستمان، تاجی
سهرمان، شه فاعه تکاری مه حشه رمان، حه زه تی محمد المصطفی ﷺ به یه ک
گه شتینه وه بۆ بیستن و شاره زه بوون له کوچ و هیجره تی پیغه مبهری خوا
ﷺ.

به لێ خوشه ویستان: دوا ی ئه وه ی هه ولدان و دانیشتنه که ی
خوشه ویستمان ﷺ له گه ل به نی شه ییان نه گه یشته نه نجام، پیغه مبهری خوا
ﷺ هه ولێ شه شه می دا و چاوی که وت به پیاویک له (بنی محارب) که ناوی
'پوکانه' بوو، ئه م پیاوه پاله وانی زۆرانبازی بوو، پیغه مبهری خوا ﷺ لێ ی
نزیک بۆیه وه و ئیسلامی بۆ باس کرد و داوا ی لێ کرد که خۆ ی و گه له که ی له
ئیسلام تێ بگه ن و پشتیوانی لێ بکه ن.

به لām روکانه له وه لāmدا وتی: (لَوْ صَرَعْتَنِي) وتی: موسلمان نابم و گویت
بۆ ناگرم تا زۆرانبازم له گه ل نه که یته. (سبحان الله، پیغه مبهری خوا ﷺ
داوا ی چی ده کات و ئه م باسی چی ده کات؟! روکانه ته نها زمانی هیزی
همزانی، جا بزانه پیغه مبهری خوا ﷺ له ریگه ی گه یاندنی ئه م دینه چاوی به
هه موو جوژه که سی که وتوه، (سیاسی، کورت بین، توپره، پاله وان، زمان
پیس) واته ئه وه مان تێ ده گه یه نیت که له ریگه ی بانگه وازدا هه موو که ست
دینه ریگا... پیغه مبهری خوا ﷺ فه رموی: باشه پوکانه چیت ده ویت وا
ده که یه ن، پوکانه وتی: وه ره پی شه وه بۆ مه یدان ی زۆرانبازی. سه یری ئه و

دیمەنە بکە، پینگەمبەری خوا ﷺ لەبەرامبەر پالەوانیکی زۆر زەبەلاح
 ڕاوەستاوه و ئەو پالەوانە زۆر بە هیزی بازووی خۆیدا ئەنازی و ئەیهویتی
 پینگەمبەری خوا ﷺ بدات بە زەویدا. ئەو بوو شوینیکیان دیاری کرد و
 خەلکیان ئی کۆبوووه و هەموو دەیانگوت: محمد نەگبەتیەتی لەگەڵ
 بەهیزترین پالەوانی نیو دەورگەدا زۆران دەگریت.

بەئێ، باوەشیان بەیەکدا کردو پینگەمبەری خوا ﷺ ڕوکانە ی دا بە
 زەویدا، ڕوکانە وتی: (لَقَدْ أَخَذَنِي عَلَى عَمَلَةٍ) وتی: ئەو ئاگام لەخۆم نەبوو
 پەلامارت دام، ئەبێت دووبارە ی بکەینەوه، پینگەمبەر ﷺ فەرموی: زۆرباشە
 فەرموو با دووبارە ی بکەینەوه، ئەمجارەشیان ڕوکانە ی دایەوه بە زەویدا،
 ڕوکانە وتی: ئەمجارەشیان نازانم چۆن بوو کەوتم، پینگەمبەریش ﷺ
 فەرموی: زۆرباشە ئەمجارەش ئەچینەوه مەیدان.. بەئێ، جاری سییەمیش
 پشتی ڕوکانە ی دایەوه بە زەویدا و ڕوکانە دانی نا بە پالەوانیتی پینگەمبەری
 خوا ﷺ... لێرەدا دوو سەرنج هەیە:

یەگەم: لە گەیانندی ئەم پەیامی ئیسلامەدا، نابێت مەنت بەسەر خەلکدا
 بکەین بۆ ئەوەی کە گویمان بۆ بگرن، بەلکو دەبێت وەکو پینگەمبەری خوا ﷺ
 ئامادە بین گۆی بۆ داواکاری خەلک بگرین و بەقسەیان بکەین و بە ئومیدی
 ئەوەی گویمان ئی بگرن و دەرگای دلیان بۆ ڕووناکی ئیسلام بکەنەوه.

دووهم: ئەو پینگەمبەرە کە مانە ﷺ و ئەو لاشە ی بەهیزیتی، کەچی
 بەهۆی بێ ئاگایی لە ئیسلام خەلکانی وا هەن کە دژی وەرزشی زۆرانباژین.
 کەواتە: تۆی وەرزشەوان لە ڕینگە ی وەرزشەوه خزمەت بە ئیسلام بکە و بە
 ڕەوشتی جوان و جوان وەرزشکردنت خەلکی بانگ بکە بۆ ئیسلام. ئیسلام
 هەموو کەسی دەویتی، لە هەموو بوارەکان شارەزaman پێویستە بۆ گەیانندی
 نوری ئەم ئیسلامە.

بهائی ئیمانداران: سهرهنجامی ئەم ههولەش بهرهمدار نهبوو، چونکه
 بوکانه‌ی پالەوان ئاماده نهبوو موسلمان ببیت و ببیته پالپشتی ئیسلام و
 پیغمبه‌ری خوا ﷺ.... به‌لام پیغمبه‌ری خوشه‌ویست ﷺ هه‌ر له هه‌ولدان
 تاکهریت و هه‌رگیز نا ئومیدی چۆکی پی دانادات. بۆیه هه‌ولێ حه‌وته‌م
 نه‌دات.

هه‌ولێ حه‌وته‌م: پیغمبه‌ری خوا ﷺ هه‌ر له‌گه‌ڵ بیستنی ناوی که‌سێک
 که هاتۆته‌ مه‌ککه‌ بۆ حه‌ج که ئەو که‌سه‌ ناویکی دیاری هه‌بویت و خاوه‌نی
 عه‌شره‌ت و کۆمه‌له‌ که‌سێک بویت، ئیلا خۆی که‌یاندۆتی و قسه‌ی له‌گه‌ڵ
 کردووه‌ و بانگی کردووه‌ بۆ ئیسلام.... یه‌کیک له‌و که‌سانه‌ (سه‌هیدی کۆری
 صامت)بوو، که بۆ حه‌ج هاتبووه‌ مه‌ککه‌، که ئەم پیاوه‌ له‌ناو قه‌ومه‌که‌یدا پێی
 نه‌وترا (اکامل) له‌به‌ر جوانی بالا و لاشه‌ی و زمان پاراوی و شاعیری و پێز و
 حورمه‌تی خۆی و بنه‌ماله‌که‌ی له‌ناو قه‌ومه‌که‌یدا، پیغمبه‌ری خوا ﷺ
 کاتێکی گونجاوی قۆسته‌وه‌ بۆ بینینی و ئیسلامی پی ڕاگه‌یاند و پێی وت که
 قورئانی له‌لایه‌ن خواوه‌ بۆ هاتووه‌، سه‌هید که‌ باسی قورئانی بیست وتی: (
 فَعَلَّ الَّذِي مَعَكَ مِثْلُ الَّذِي مَعِيَ) وتی: ئەه‌ی محمد له‌وه‌ ده‌چیت ئەوه‌ی که‌ تو
 باسی ده‌که‌یت و ده‌لێی له‌لای خواوه‌ بۆم هاتووه‌، وه‌کو ئەوه‌ وابیت که‌ منیش
 له‌به‌ر مه‌. پیغمبه‌ریش ﷺ فه‌رموی: (وَمَا الَّذِي مَعَكَ) ئەوه‌ی تو له‌به‌ر ته‌
 چیه‌؟ (قال: مَجَلَّةُ لُقْمَانَ)، حیکمه‌ته‌کانی لوقمانه‌... پیغمبه‌ر ﷺ فه‌رموی: (
 عَرَضَهَا عَلَيَّ)، فه‌رموی: فه‌رموو ئەه‌ی سه‌هید ئەوه‌ی تو له‌به‌ر ته‌ بۆم باس بکه‌
 و بۆم بخوێنه‌وه‌.. ته‌ ماشا که‌ن، پیغمبه‌ری خوا ﷺ نه‌یفه‌رموو: نه‌خێر ئەوه‌ی
 تو هه‌ر هه‌یج نیه‌ له‌چاو ئەو قورئانه‌ی خوای گه‌وره‌ بۆ منی نارده‌وه‌ و به‌م
 قورئانه‌ هه‌رچی وشه‌و نوسراوه‌ پووناکی نامینیت و به‌لکو مه‌جالی قسه‌ی
 دایه‌ و فه‌رموی: حه‌ز ده‌که‌م له‌و شته‌ به‌ نرخه‌ی خۆته‌ بۆ باس بکه‌یت.

کهواته: ده بیټ ریز و قه دری بیرى بهرامبهر بگرین و هر له یه کهم جاره وه ره فزی نه کهین. به لى، سوهید کتیبه کهى خوى بؤ خوینده وه هتا تهواوى کرد... پیغه مبهرى خوا ﷺ له ماوه یه دا هیچ قسه ی نه کرد و زور به جوانى گوئى بؤ گرت، نه مجا فهرموى: (اِنَّ هَذَا الْكَلَامَ حَسَنٌ، وَ الَّذِي مَعِيَ اَفْضَلُ مِنْ هَذَا، قُرْآنُ اَنْزَلَهُ اللّٰهُ عَلَيَّ، وَهُوَ هُدًى وَ نُورٌ). فهرموى: به راستى نه وهى که تو خوینده وه قسه و کهلامىکى جوانه، (تهماشاکه چوڼ ریز له شتى بهرامبهره کهى ده گریټ)، به لام نه وهى لای منه چاکتره له وهى تو ده یلیټ، چونکه نه وهى لای منه قورئانیکه خوى گهره نار دویه تیه خواره وه بؤ سهر من، نه و قورئانه هیدایهت و روناکی تیدایه و ریگا روشنکهره وهیه... نه مجا قورئانى بؤ خوینده وه و سوهیدیش به دل گوئى بؤ گرتبوو، چونکه خوى زانا بوو، زور هزى له شتى زانستى بوو، هزى له بابته تی ویزه و نه ده بی بوو، بویه وتى: (اِنَّ هَذَا الْقَوْلَ حَسَنٌ). واته: نه مجا قورئانه به راستى و تهیه کی جوانه، پاشان نیمانى هیئا و موسلمان بوو، وه وه عدى به پیغه مبهرى خوا ﷺ دا که بگه ریتته وه بؤ ناو قه ومه کهى و بانگیان بکات بؤ موسلمانیه تی و پشتیوانى ئیسلام و پیغه مبهرى خوا ﷺ ... به لام کاتیک گه رایه وه بؤ (یه ثریب) فریا نه کهوت بانگی قه ومه کهى بکات بؤ ئیسلام که شه پرى (بُعَاث) پویدا و به ده ستى خه زره جیه کان کوژرا...

کهواته: نه مجا هه ولهش له رووى سیاسى و ئامانجه وه بى بهرهم بوو، چونکه پیغه مبهرى خوا ﷺ له گه ل داواى موسلمان بوندا داواى پشتگیریشى هه بوو. به لام نه مجا جارهش پیغه مبهرى خوا ﷺ هر بهرده وامه له سهر هه وله کانی و هه ولئى هه شتم ده دات.

هەولێ هەشتەم: لەم هەولەدا پێغه مبه‌ری خوا ﷺ لایەنی بەرامبەری نەبینی، بەلکو ئەو کەسە خۆی هات بۆ چارپێکەوتنی پێغه مبه‌ری خوا ﷺ، باشە چۆن؟

قورەیش بیانزانایە هەرکە سێک هاتۆتە مەککە و کەسێکی زیڕە و لێهاتوو و خاوەن کە سایەتییە، خێرا دەچونە لای و ئەیانوت: نەچیت نزیکێ ئەو محمەد بێتەو کە دەلێت من پێغه مبه‌رم، ئەو شیتە، ئەو درۆزنە... یان دەیانوت: ئەوە ساحیرە... بۆ ئەوەی ئەو کەسە هەر لە پێغه مبه‌ری خوا ﷺ نزیک نەبێتەو و گویێ بۆ نەگرت. لەبەر ئەوەی کە ئەگەر کەسێک واته‌ماشا کرا کە شیتە یان ساحیرە یان درۆزنە، ئەوا یەكسەر هەول دەدەیت ئەگەر نیشت نزیک بێتەو تۆ خۆتێ لێ دوور بخەیتەو.

جا یەكێک لەو کەسانە کە قورەیش چوونە لای و بەم وەسفە ناشرینانە وەسفی پێغه مبه‌ری خایان ﷺ کرد لە لای (ضَمَادُ الْأُرْدِي) بوو، ئەم پیاو کە ئەم قسانە قورەیشی بیست لە دلی خۆیدا وتی: (أَنَّهُ مُصَابٌ بِالْجُنُونِ). بەراستی دیارە ئەو محمەد شیتەو جنۆکە دەستی لێ وەشاندوو، نیشی ئەم پیاو ئەو بوو کە جنۆکە لێ لە شەش شیت و فێدار دەردەهینا و چاکی ددکاردوو، لە وێژدانێ خۆیدا بەزەیی پێدا هاتوو و وتی: (لَوْ أَنِّي رَأَيْتُ هَذَا الرَّجُلَ، لَعَلَّ اللَّهَ يَشْفِيهِ عَلَى يَدَيَّ) وتی: خۆزگە ئەو پیاو کە محمەد بمبینایە بەلکو خۆی گەرە لەسەر دەستی من شیفای بۆ بناردایە، بەم نیتەو روشت بە دوا پێغه مبه‌ردا ﷺ گەراو لە پەنای کەعبەدا دۆزیو و پێی وت: (يَا مُحَمَّدُ، إِنِّي أُرْقِي مِنْ هَذِهِ الرِّيحِ وَأَنَّ اللَّهَ يَشْفِي عَلَى يَدَيَّ مَنْ شَاءَ، فَهَلْ لَكَ؟) واتە: ئەو محمەد من بۆ ئەم نەخۆشیانە بەهۆی جنۆکەو تووشی عروۋە دەبێت نوشتە دەنوسم، و خۆی گەرە مەیلی بۆ هەر کەسێک لەسەر بێت لەسەر دەستی من شیفای دادات، ئایا تووش حەز دەکەیت ئەوەت بۆ بکەم؟

پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ زۆر به له‌سه‌رخۆیی و نه‌رمی فهرموی: گویم بۆ بگره ئیسته‌ بۆت باس ده‌که‌م که چی‌مه، فهرموی: (إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ نَحْمَدُهُ وَنُسْتَعِينُهُ، مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ، وَمَنْ يَضِلَّ فَلَا هَادِيَ لَهُ، وَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، أَمَّا بَعْدُ) ئای ده‌بی‌ت پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ چه‌ند به‌ سوژه‌وه‌ ئه‌مه‌ی فهرمو‌بی‌ت، ئای ده‌بی‌ت ئه‌و ده‌نگه‌ زو‌لا‌له‌ی چۆن ئه‌م وشه‌ پر مانایانه‌ی ده‌ر‌پر‌ی‌بی‌ت؟! بۆیه‌ ئه‌وه‌نده‌ کاریگه‌ری هه‌بوو له‌سه‌ر ضی‌عاد که وتی: به‌سه‌ ئه‌ی محمد، (أَعِدْ عَلَيَّ كَلِمَاتِكَ هَؤُلَاءِ). وتی: جاریکی تریش ئه‌م وشانه‌م بۆ دووباره‌ بکه‌ره‌وه، پیغه‌مبه‌ری خواش ﷺ جاریکی تر بۆی دووباره‌ کرده‌وه، ضی‌عاد وتی: (لَقَدْ سَمِعْتُ قَوْلَ الْكَهَنَةِ، وَ قَوْلَ السَّحَرَةِ، وَ قَوْلَ الشُّعْرَاءِ، فَمَا سَمِعْتُ مِثْلَ كَلِمَاتِكَ هَؤُلَاءِ وَ لَقَدْ بَلَغَنَ نَاعُوسَ الْبَحْرِ)... ضی‌عاد وتی: به‌راستی من قسه‌ی هه‌موو کاهین و ساحیر و شاعیر و بویرانم بیستووه، به‌لام به‌خوا هه‌رگیز وشه‌ی وه‌کو ئه‌م وشه‌ جوان و پرمانایانه‌ی تۆم نه‌بیستووه، به‌راستی ئه‌مه‌نده‌ جوانن گه‌یشتونه‌ته‌ شه‌پۆله‌کانی ده‌ریا.

ئه‌مجا ضی‌عاد وتی: ئه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ (هَاتِ بِدَكَ أَبَايُكَ عَلَى الْإِسْلَامِ، فَبَايَعَهُ) وتی: ده‌ستت بینه‌ با په‌یمان‌ت بده‌م‌ی له‌سه‌ر ئیسلام، پیغه‌مبه‌ری خواش ﷺ ده‌ستی خسته‌ ناو ده‌ستیه‌وه و په‌یمانی ئی وه‌رگرت. ئه‌مجا فهرموی: (وَعَلَى قَوْمِكَ). و په‌یمان‌م بده‌ری له‌سه‌ر هۆزه‌که‌شت که ئیسلامیان پێ بگه‌یه‌نیت و بیانکه‌یت به‌ پشتیوانی ئیسلام، ضی‌عاد وتی: (وَعَلَى قَوْمِي). وا په‌یمان‌م پێ دایت له‌سه‌ر هۆزه‌که‌شم، ئیت‌ر جیا بونه‌وه.

سالان هاتن و چون و ئیسلام هێزی په‌یدا کرد و ده‌وله‌تی ئیسلامی له‌ مه‌دینه دامه‌زرا و سوپاکه‌ی پیغه‌مبه‌ر ﷺ به‌ هه‌موو لایه‌کدا نێردران، ئیمامی

موسلیم و نه‌حمەد (ره‌حمەتی خویان لی‌بی‌ت) ده‌گیرنه‌وه که سوپای ئیسلام گە‌یشته لای هۆزه‌که‌ی ضِماد. سەر‌ده‌سته‌ی سوپاکه به سەر‌بازەکانی فەر‌موو: ئایا چیتان لەم هۆزه وەر‌گرتوو؟ سەر‌بازیک وتی: قاپیک، ده‌فریکم ئی وەر‌گرتن. سەر‌کرده‌که فەر‌موی: (رُدوها، فَإِنْ هَؤُلَاءِ قَوْمٌ ضَمَادٍ) فەر‌موی: بۆیان بگیره‌وه، چونکه به‌راستی ئەمانه هۆزه‌که‌ی ضِمادان که کاتی خۆی په‌یمانی خۆی و هۆزه‌که‌ی به‌ پی‌غه‌مبەری خوا ﷺ داوه.

که‌واته: ئەم هه‌ولەش له‌و کاته‌دا ئامانجی به‌ده‌ست نه‌هینا، به‌لام چه‌ند وانه‌ی به‌نرخ‌ی فێر‌کردین، له‌وانه:

وانه‌ی یه‌که‌م: خوای گه‌وره سەر‌بازی ونی زۆری هەن (وَمَا يَعْلَمُ جُنُودَ رَبِّكَ إِلَّا هُوَ) که له‌ گه‌یاندنی په‌یامی خوادا به‌شدان، یه‌کیک له‌و سەر‌بازە نه‌ناسراوانه باطل خۆیه‌تی، جه‌نگی راگه‌یاندن دژی ئیسلام که خوانه‌ناسان دژی ئیسلام به‌ گوێی خه‌ڵکی‌دا ده‌ده‌ن. لەم نمونه‌یه‌دا راگه‌یاندنی قور‌ه‌یش وای له (ضِماد) کرد که به‌شوێن پی‌غه‌مبەری خوادا ﷺ بگه‌ڕێ و پاشان خۆی و هۆزه‌که‌ی موسلمان بوون. که‌واته: ئەم راگه‌یاندنه ژه‌هراویه بوختاناویه بوو به‌ مایه‌ی خێر بو ئیسلام.

لەم سەر‌ده‌مه‌شدا له (ئەیلولی ۲۰۰۵) و له (شوباتی ۲۰۰۶) دا رۆژنامه‌ی (جیلاندس پۆست)ی دانیمارکی له‌ پێگه‌ی کاریکاتیره‌وه سوکایه‌تی کرد به‌ پێشه‌وای مرقۆقایه‌تی و پێشه‌نگی به‌ها جوانه‌کانی سەر‌پووی زه‌وی، پی‌غه‌مبەری سەر‌وهرمان حه‌زره‌تی محمد ﷺ، له‌ ئەنجامی ئەم هێرشه ئیعلامیه‌دا چه‌ندین کار‌دانه‌وه و نا‌په‌زایی و خۆپێشان‌دانی ئی که‌وته‌وه و له‌ زۆربه‌ی ولاتانی جیهانی و ئیسلامیدا که هه‌ری‌می کوردستانیش ده‌وری خۆی بینی، تا کار گە‌یشته‌ ب‌پێنی په‌یوه‌ندی ئابووری له‌گه‌ڵ دانیمارک و ئیفل‌اس پێ‌کردنی چه‌ندین کۆمانیای زه‌به‌لاح که کالاکانیان له‌ جیهانی ئیسلامیدا ساغ

دهكړدوه وهكو وه لَامِيك بُو حكومه تی دانیمارك كه ناماده نه بوو داوای لیږدې له موسلمانان بکات... ټو سوز و خوشه ویستی و داکوکی کړدنه ی که موسلمانان هه یانېو له سهر پیغه مېره خوا ﷺ وای له خه لکی دانیمارك كړد كه به دواچوون و لیكولینه وه له سهر ئیسلام بكن و به دواي سهر چاوه كاندا بگهړین بُو ناشكراکړدنی ټو نهینیه ی وای لهو خه لکه کړدوه كه ئاو له سهر رېبازی ټو پیغه مېره بړون. بویه دهستیان كړد به کړنی قورئانی ته رجه مه كړاو به زمانی دانیمارکی و پوژنامه ی (کریستلیگ دا گلبادت) كه روژنامه یه کی مه سیحیه و له دانیمارك دهرده چیت له روژی (چوارشه مه ۲۰/۱۲/۲۰۰۶) رایگه یاند: ئیستا قورئان زوړترین ژماره ی ده کړیته دیاری و خوینه ریکی به رفراوانی هیه له نیوان گشت چین و تویره کانی کومه لگای دانیمارکدا. تا ټو راده یه ی که قورئان پله ی یه که می داگیر کړدوه له فروشتنی زوړترین دانه، به گویره ی داتایه کی روژنامه که ته نها له مانگی (۱۲ ی ۲۰۰۶) دا (۵۰۰۰) پینچ هزار دانه له موصحه فی شریف که ورگیړدراوه ته سهر زمانی دانیمارکی فروشراوه. ټو هوش ژماره یه کی پیوانه ییه که کتیبکی بیانی به نسبت ټوان توماری بکات، که پیشتر لهو جوړه روداوانه ی به خویه وه نه بینوه.

وه هر ټو پوژنامه یه ده لیت: دواي بلاوبونه وه ی ټو کاریکاتیرانه ناتوانیت گوی له رادیوییه ک یان سهری ته له فزیونیك بکیت، یان روژنامه یه ک بخوینیته وه به بی ناوهینانی ئیسلام و موسلمانان...

هه روه ها له هوله ندا چه ندین ریکخراوی دژ به ئیسلامی تیدایه و له ناوخو دهره وه ی هوله ندادا هه ولی ناشرینکړدنی ئیسلام ددهن، که چی وا له زانکو ی (لاهوت) به شی (اصول الدین الاسلامی) کرایه وه، ټم به شه به هه ولی روژه لاتناسی ناودار (کونجنفیلد) کرایه وه و تایبه ته به خویندنی زانستی ئیسلامی، به وته ی (فان) که تویره ره وه یه له ئایینی ئیسلامی و

نایینه‌کانی تر، ئەوانە ی ره‌خنه له ئیسلام ده‌گرن شاره‌زاییان له ئیسلام و میژووی ئیسلام نیه. ئەم به‌شه نوێیه‌ی زانکۆکه (دوو ملیۆن و نیو یۆرۆ) ی بۆ ته‌رخان کراوه، و له هۆله‌ندادا (یه‌ك ملیۆن) موسلمان ده‌ژی له ره‌گه‌زی عه‌ره‌بی و غه‌یری عه‌ره‌بی.

له کوردستانیش دوا ی بلاو بونه‌وه‌ی چه‌ند به‌ناو کتێبی پڕ له سوکایه‌تی کردن به ئیسلام و قورئان موسلمانان به ناگا هاتنه‌وه و به‌ره‌می پڕۆژه‌ی (تیشک) که‌وته کتێبخانه‌کانه‌وه که ئەگه‌ر ئەو به‌ناو کتێبه‌ پڕ له درۆ و بوختانه‌ ده‌ژی ئیسلام له‌ لایه‌ن چه‌ند ئەلقه له گۆیه‌که‌وه نه‌نوسرانایه، ئەو پڕۆژه‌یه‌ش ئەو به‌ره‌مه به پیتانه‌ی به پینوسی ئەو نوسه‌ر و رۆشنبیرانه نه‌ده‌بوو.

وانه‌ی دووهم: هه‌ردوو سیفه‌تی به‌رزی ئارامگری و له‌سه‌رخوێی (الصَّبْرُ وَ الْحِلْمُ) له شه‌خصیه‌تی پیغه‌مبه‌ردا ﷺ ره‌نگی داوه‌ته‌وه، ئەوه‌تا (ضِمَاد) پی‌ی وت: وَاِذَا نِمْتُ تَوَشَّيْتِ وَ جَنُوكَ دَهْسْتِي لِيْ وَهَشَانْدَوِيْتُ كَه (هَذَا مَوْقِفُ يُثِرُ النَّضَبَ) قسه‌یه‌که و هه‌لوێستیکه به هه‌رکه‌س بوتريت په‌گی توپه‌بوونی ده‌روژینیت، به‌لام پیغه‌مبه‌ر ﷺ نه‌یفه‌رموو: ئەوه گالته‌یان پی کردویت، من له هه‌زاری وه‌کو تو عاقل‌ترم، به‌لکو زۆر به هیمنی وه‌لامی دایه‌وه، ئەمه‌ش بوه مایه‌ی سه‌رسوڤمانی (ضِمَاد) له‌و که‌سایه‌تیه‌ که‌وره‌یه و هه‌موو په‌وشته‌کانی سه‌رکرده‌ی تیا بین و موسلمان بوو.

که‌واته: بانگه‌واز بۆ ئەم دینه به توندوتیژی نا‌کريت، به تایبه‌تی له کاتی گفتوگو له‌گه‌ڵ که‌سانی دوور له دین.

وانه‌ی سێهه‌م: گه‌وره‌یی خو‌طبه‌ی (إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ.....) که ئەوه‌نده کاریگه‌ری له‌سه‌ر (ضِمَاد) دروست کرد که وتی: به‌سمه... به‌لام چۆن وا کتوپر ئەو ته‌ئسیره‌ی کرد؟! له وه‌لامدا ده‌لێن:

۱. دهنګی زولال و زمانی شیرین و قسه پړه وانی و فه صاحته پیغه مېبری خوا ﷺ له کاتی وتنی نه و شه گرانبه هاو پړمانایانه.

۲. قسه کانی پیغه مېبری خوا ﷺ هر له سهری زمانیه وه دهرنه ده چون به لکو له دلکی پر له ئیمان و یه قین و حکمه ته وه ده هاتنه دهره وه و پیش زمان به دل دوتران و قسه ش که له دل هاته دهره وه نه چیته وه ناو دله وه، هرچند و شه یه کی که میش بیت.

به لام قسه و گوفتار و وتار هرچنده له پړوی بلاغیه وه به یز بی، به لام له دله وه دهرنه چیت و بړ ره زامه ندی خوا نه بیت و بړ ریاء بیت، کار له دل ناکات و بی به رهم ده بیت.

وانه ی چوارهم: له زو ئیمان هیئانی (ضماد) نه وه مان بړ دهرده که ویت که ئیسلام دینی فطرته و له راستی دا هر کاتیک دهرونی مروؤ دوور بو و پوت کړا له کارتیکره ناو خوئی و دهره کیه کانی نه وا له زوربه ی کاتدا هر که خیر و راستی بیست پیی کاریگر ده بیت و وه لام ده داته وه، جا یان به بیستنی و ته یه کی کاریگر یا خود به بینینی ره وشت و هه لاسوکه و تیکی جوان و په سهند. نه وه تا کاتیک (ضماد) نه و شه به نرخانه ی له پیغه مېبری خوا ﷺ بیست و نه و نه رم و نیانی و رهفتاره جوانانه ی لی بینی، یه کسهر دهرونی پاکی هاته وه جوش و ئیمانی هیئا...

به لی، مروؤی وا هیه زو فطرته ی دیته وه جوش و خروش و توزو گهردی کوفر و شیرکی له سهر لا ده چیت. به یه دانیشتن و ناموزگاری به ناگا دیته وه، هیشه به دوو جار و به چندان جار نه جا ژهنگ دهرونی به رده دات و فطرته ی ساغی دهرده که ویته وه.

وانه ی پینجه م: پیغه مېبری خوا ﷺ زانی (ضماد) مروؤیکی دهرون پاکه و روج سوکه و فهرمووی: ده بیت نه م ئیسلامه به قه ومه که شت

بگه نیت. که واته: که سی ئیماندار نابیت ته نها خوئی دین وەرگرنت، به لکو ده بیت بیشی گه یه نی به که سانی نزیک و که سی خوئی.

به لئی ئیمانداران: ئەم هه وله ی هه شته میش ئەنجامیکی بو ئە وکاته پیویسته نه بوو. به لām پیغه مبه ری خوا ﷺ له هه ولدان ناکه ویت و به پشتیوانی خوا ده بیت ئە وه ی که مه به ستیتی که سه رکه وتنی ئەم ئیسلامه و بزگار کرد نه تی له چه ق به ستویی مه که که دا بیهیته دی، بویه هه ولی نویه م دهدات.

هه ولی نویه م: ئە مجاره ش پیغه مبه ری خوا ﷺ لایه نی به رامبه ری نه بیانی، به لکو که سی به رامبه ر هات بو خزمه تی و خوئی پی ناساند، ئە و که سه ش (عه مری کوری عه به سه) ی سوله می بوو، به لām چۆن هات بو خزمه تی پیغه مبه ری خوا ﷺ؟ ئە میش به هوی را که یان دنی به هیزی قورده شی به موشریکه کانه وه باسی پیغه مبه ری خوی ﷺ بیست، چونکه ئە وه نده یان باسی پیغه مبه ر ﷺ کرد بوو که دینی تازه ی هیناوه و دژی بته و ده لیت نابیت خوا شه ریکی هه بیت، ئەم ده نگوباسه گه یشته گوئی ئە و پیاوه و بوخوئی بۆمان ده گیریته وه و ده لیت: (کُنْتُ وَاَنَا فِي الْجَاهِلِيَةِ أَظُنُّ أَنَّ النَّاسَ عَلَى ضَلَالَةٍ وَأَنَّهُمْ لَيْسُوا عَلَى شَيْءٍ وَهُمْ يَعْبُدُونَ الْأَوْثَانَ). واته: من له زه مانی جاهلیه ت و نه فامیدا بۆم ده رکه وتبوو که خه لکی له گو مپایی و سه رلیشیواویدا ده ژین و له سه ر هه یج به رنامه یه کی راست نین بو ژیان، چونکه بتیان ده په رست. ئە وه بوو ئەم بیرکردنه وه یه له می شکمدا مایه وه تا بیستم که که سی که له مه که که دا پهیدا بووه و بانگه وازه که ی ده لیت: بت په رستی به تاله و ئە بیت خوا دوور بیت له هه موو هاو به شی که و به تاک و ته نیا په رستری. منیش به په له خۆم گه یان دی و له مه که که دۆزیمه وه و عه رزم کرد: تو کیی؟ فه رموی: (أنا نبی). من خوا ناردومی. وتم: بای شیء أرسلک؟ په یامی چی پیتا

ناردوی بۇ مړوقايه تی؟ قال: (أرسلني بصِلَّةِ الأرحام، و كَسْرِ الأوثان، و أَنْ يُوحَّدَ اللَّهُ لَا يُشْرِكُ بِهِ شَيْءٌ) فهموی: خوای گه وره رهوانه ی کردووم بۇ ئه وه ی خزمایه تی پته و بیټ و له یه ك نه پچریت، و بته كان بشکین، و خوای گه وره به تاك و ته نیا بپهرستری و هیچ هاوبه شی بۇ دانه نریت.... سبحان الله له رهوانبیژری و کورتی و پوختی فهموده ی ئهم پیغه مبه ره ﷺ، به چهند وشه یه کی کورت هه موو ئیسلامی بهم پیاوه ناساند، فهموی: ئیسلام دوو به شه:

۱. حق الله: مافی خوا که بریتی یه له یه کتاپهرستی و شکاندنی بته کان.
۲. حق الخلق: مافی به نده کان، که بریتی یه له سیله ی پرهم و خزمایه تی، جا سیله ی پرهم واته: چاکه له گهل دایک و باوک، مندال، خزم، دراوسی، ناسیاو هه مووی ده گریتته وه. ئه مجا (عه مری کوپری عه به سه) لینی پرسى: فَمَنْ مَعَكَ عَلَى هَذَا؟ ئه ی کیټ له گه له بۇ ئهم په یامه؟ فهموی: حُرٌّ و عَبْدٌ. مړوقی کویله و ئازاد. (ئیتړ نه چوو لیستی ناوه کانی بۇ بخوینیتته وه چونکه پیویست ناکات). لیړه دا ئهم پیاوه ئیمانی هیټا و وتی: إِنِّي مُتَّبِعُكَ. واته: من لیړه دا ده مینمه وه و ده بیه شوین که وتی تو چیم ئه مر پی بکه یت ئاماده م ئه نجامی بدهم. پیغه مبه ره ﷺ فهموی: (إِنَّكَ لَا تَسْتَطِيعُ ذَلِكَ يَوْمَكَ هَذَا، أَلَا تَرَى حَالِي وَحَالَ النَّاسِ؟ وَلَكِنْ إِرْجِعْ إِلَى أَهْلِكَ، فَإِذَا سَمِعْتَ بِي أَظْهَرْتُ فَأَتِينِي). فهموی: تو ئه مېرؤ ناتوانیت یارمه تی من بده یت، ئه ی به چاوی خوت حالی من و ئه و خه لکه نابینیت که به چ شیوه یه ك دژایه تیم ده که ن؟ به لام تو بېروره وه بۇ ناو مال و مندالی خوت، هه رکاتیك که بیستت که سه رکه وتوم و ئیسلام بانگه وازه که ی به ئازادی و ئازایی بلاو بوته وه ئه و کاته وهره وه بۆلام. به ئی، له سه ر رینمایى پیغه مبه ری خوا ﷺ چوه وه ناو هوژه که ی و هه ر گوینی هه لده خست، تا بیستی پیغه مبه ری خوا ﷺ چوته مه دینه و موسلمانان

مہولہ تیان ہئیہ، نہ مجا خوی گہ یانده مہ دینہ و چوہ خزمہ تی رسول اللہ ﷺ و عمرزی کرد: اَتَعْرِفُنِي؟ ئە ی پیغہ مہبری خوا ﷺ ئە مناسیتہ وە؟ فہرموی: نَعَمْ، لَنْتَ الَّذِي لَقَيْتَنِي بِمَكَّةَ. بە لئی، تو ئەو کەسە ی کە لە مەککە پیم گەیشتی و قەسەو باسماں کرد... واتە: پیغہ مہبر ﷺ ھەرگیز یاران و شوینکە و توانی لە بیر نہ دەچووە... کەواتە: ھەولێ ئۆیە میش ئامانجی نہ پیکار.

مەولێ دەییەم: چاوپینکە و تەنی کەسیک بوو بە ناوی (ابی ذر) لە ھۆزی (غفار) ئەم پیاوہش لە ناخی خۆیدا دژێ بت پەرستی بوو، سێ سالی بوو لە سەر دینی حەزەرەتی ئبراھیم ؑ نوێژی بوو خوا ی خوی دەکرد، کە قورپەیش ئەو نەندەیان باسی پیغہ مہبری خوا ﷺ کرد، ئەم (ابی ذر) ەش دەنگو باسە کە ی بیست و ھات بوو مەککە، بە لام گەنجیکی ژیر بوو دەیزانی ئەگەر مەبەستی ھاتنە کە ی بدرکینیت قورپەیش رینگای لی بزر دەکەن و ئازاریشی دەدەن و ناگاتە ئامانجیش، بۆیە لە پەنا ی کە عەبدا بوو خوی دانیشت، ئیمامی عەلی ﷺ چاوی پینکەوت و دەمە و ئیوارە یەکی درەنگ بوو، چووە لایەو و فہرموی: دیارە غەریبی؟ وتی: بە لئی، فہرموی: دە ی با برۆینەو و بۆ مالی ئیمە. بردیەو و بۆ مال و ئەو شەو ھیچی لی نہ پرسی و (ابو ذر) یش ھیچی نہوت. بەم شیوہ یە سێ شەو ئیمامی عەلی ﷺ بردیەو و شەو ی سییەم لی پرسی: بۆچی ھاتووی بۆ مەککە؟ ئەمجا لە ناسینی ئەم سێ شەو ی ئیمامی عەلیدا و مەردایەتی و پیاوہ تیدا، (ابو ذر) دانیایا بوو لە پاکی و داسۆزی ئیمامی عەلی ﷺ وتی: بە مەرچیک وە عدم بەدەری کە لای کەس باسی نہ کەیت و یارمە تیشم بەدەیت. ئیمامی عەلیش ﷺ بە لینی پیدا. ئەمجا (ابو ذر) مەبەستی ھاتنە کە ی بۆ ئیمامی عەلی ئاشکرا کرد و ئیمامی عەلیش ﷺ بردی بۆ خزمە تی پیغہ مہبری خوا ﷺ بە نہینی چاوی پی کەوت و موسلمان بوو. (ابو ذر) فہرموی: ئە ی پیغہ مہبری خوا چ فەرمانیکم پی دەکەیت تا جیبە جی بکەم.. فہرموی: (ارجع الی قومک فأخبرھم حتی یأتیک أمری) فہرموی: خۆت ئاشکرا مەکە، بە لکو

بگەرئۆھ بۆلای ھۆزەكەت و ئىسلاميان پىي رابگەيەنە تا ئەوكاتەي دەنگوباسى سەرکەوتنى ئىسلامت پىي دەگات و ئاگادارت دەكەمەو. بەلام (ابو ئىمانەكەي واپتەو بوو قەرموى: بەخوا دەبىت كاريكى واكەم چۆن ئەو بت پەرستانە ئازارى دلى پىغەمبەرى خۆشەويستيان داوھ ﷺ، منيش داخىك بنىم بە دلياندا، ئەوھبوو لە گەرمەي قەرەبالغى دەورى كەعبەدا، بە ھەموو ھىزى ھاواری كرد: (أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ) ئەم شاھتەمانە ئاشكرايە لە لاين كەسيكەو كە خەلكى شارى مەككەش نىھ وەكو بومەلەرزە مەككەي ھەژاند، چۆن لە بەنى غەففارىشەو خەلك موسلمان بوو؟ چۆن خەلك و ابى ترس و بيم لە ھەموو سزايەك و بيمنەتەنە ئيمانەكەي ئاشكرا دەكات؟

ئەوھ بوو موشرىكەكان لىي كۆبونەوھ و ئەوھندەيان لىدا تا ھەموو لەشيان شىلاى خويىن كرد، تا عەباسى مامى پىغەمبەر ﷺ ھات و وتى: وازى لى بىنن ئەگينا غەففار تۆلەتان لى دەكەنەوھ و دىنە سەر ريگەي بازگانىكەتان كاتىك بەلاياندا دەپوات بۆ و لاى شام، ئەمجا وازيان ئى ھىنا. (لەردەدا ئەوھمان بۆ دەردەكەويىت كە عەباس لەو كاتەدا ھەرچەندە كافر بوو، بەلام سۆزى ھەبوو بۆ موسلمانان، وە كەسيكى زۆر زىرەكيش بوو، ئەوھتا دەيزانى قورەيش تەنيا بە بازگانى دەترسن، نەيفەرمو: لەبەر خاترى خوا وازى لى بىنن، يان غەربە، يان نەزانە، چونكە ئەمانە بى سود دەبوو، بەلام ھەر كە باسى مەترسى بازگانى كرد يەكسەر وازيان ئى ھىنا).

بەلى، پاشان (ابو ئىمانەكەي و بانگى كردن بۆ موسلمان بوون، ئەوھبوو نىوھى قەومەكەي لەسەر دەستى ئەو موسلمان بوون و دواى كۆچى پىغەمبەر ﷺ بۆ مەدينە نىوھەكەي تىرش موسلمان بوون و بە كۆمەل ھاتنە خزمەتى پىغەمبەر ﷺ.

كەواتە ئەم چا و پىكەوتنەش بۆ ئىستا بى ئامانج بوو.

ههولێ یانزهیهه: پیغه مبهری خوا ﷺ ئە مجارەیان که سێکی بینی به ناوی

(طوفهیلی کوپی عه مری دهوسی) له یه مه نه وه هاتبوو، ئەمیش پیاویکی ناسراو و ناودار و شاعیریکی ژیر بوو، قورەیش که زانیان هاتوو به بۆ مه ککه، خۆیان گه یاندی و وتیان: (أَنْتَ شَاعِرٌ ذَكِيٌّ وَعِنْدَنَا سَاحِرٌ يُفَرِّقُ بَيْنَ الرَّجُلِ وَزَوْجَتِهِ وَ يُفَرِّقُ بِالْكَلَامِ) وتیان: تۆ شاعیریکی زیرهکی و ئیمهش که سێکمان له ناودا پهیدا بووه جادوگهره و ژن و میترد له یهک جیا دهکاته وه و به قسه خه لکی له یهک دهکات.... (طوفهیل) وتی: جا مه بهستان لهم قسانه چیه و ئە تانه ویت چیم پی بلین؟ وتیان: (إِيَّاكَ أَنْ تَسْمَعَ لَهُ) وتیان: ناممان نه چی گوێ بۆ بگریست.. (طوفهیل) وتی: ئەو که سه له کوێیه؟ وتیان: عِنْدَ الْكَعْبَةِ. واته پیغه مبهری خوا ﷺ دانه نیشتبوو له ماله وه به لکو بهردهوام له ههولێ گه یاندنی ئەم دینه دا بوو.... (طوفهیل) که گوێی لهم قسانه بوو ترسێک له ناخیدا بهرام بهر ئەو محمده درووست بوو، بۆیه ههستا و چوو لۆکه ی پهیدا کرد و ههردوو گوێچکه ی پر کرد له لۆکه بۆ ئەوه ی گوێی له محمد نه بیست نه وهک سیحری لی بکات.

ئیمانداران: ته ماشا کهن راگه یانندن چه ند کاریگهری خراپی ههیه، (طوفهیل) بهم ئیعلامه چۆن ترسیندرا و محمد چۆن به ترسناک ده ناسیست. (طوفهیل) ده لیت: له په نای که عبه دا نیشانیان دام که ئەوه محمده و ناگات له خۆت بیست سیحرت لی نه کات، ئیتر ئەوان پویشتن، ته ماشا ده کهم نوێژ ده کات، نه مده وێرا سهیری بکه م ده مگوت: نه وهک سیحرم لی بکات. نازانم چۆن بوو به لایدا تی په ڕیم، (قَابِي اللَّهِ إِلَّا أَنْ يَسْمَعَنِي بَعْضُ مَا قَالَ) خوای گه وره ویستی له سه ر بوو که چه ند وشه یهک له وه ی ده ی لیت بیستم، هه رچه نده لۆکه شم خستبوو گویمه وه.

(طوفەیل) دەلێت: خۆم بە خۆم وت: (وَيْحَكَ يَا طُفَيْلُ ، أَنْتَ شَاعِرٌ أَتُظَنُّ أَنَّ

كَلَاماً سَيَسْحَرُكَ؟) خۆم بە خۆم وت: ئەی هاوار بۆ تۆ طوفەیل، لای خۆی تۆ شاعیری، ئایا وا دەزانیت بە بیستنی قسەیهك سحر تۆ دەكریت؟. بەلێ، غیرەت گرتمی و لۆكەى ناو گویم فەری داو چوومه خزمەت پیغەمبەر ﷺ و گویم بۆ قورئان گرت، شیرینی قورئان بەو دەنگە بەسۆزەى پیغەمبەر ﷺ کاری کردە دڵم، خۆم بۆ نەگیراو شوینی کەوتم تا چوو مەلەو، لە دەرگام داو ئیزنم خواست و چومە ژوورەو، پیغەمبەری خواش ﷺ باسی ئیسلامی بۆ کردم و موسلمان بووم. (طوفەیل) دەلێت: وتم: ئەى پیغەمبەرى خوا ﷺ (ما تأمرُنِي؟) بە چى ئەمرم پى دەكەیت؟! فەرموى: (إِرجع الى قومك وادعهم للإسلام فأتينى بهم يوم أن يظهرني الله تعالى). فەرموى: بگەرێوێ بۆ ناو ھۆزەكەت و بانگیان بكە بۆ ئیسلام و بیانھێنە بۆلام ئەو رۆژەى كە خۆى گەرە سەرى خستم.... بەلێ، لەسەر فەرمانى پیغەمبەر ﷺ (طوفەیل) گەراییەو بۆ ناو قەومەكەى و بانگی كردن بۆ ئیسلام، بەلام لەماوەى يەك سالى رەبەقدا تەنھا دايك و باوكى و يەك پیاو لە ھۆزەكەى ئيمانیان ھینا، ئەويش (عبدالرحمن ی كورى صخر)بوو كە دواتر پىسى وترا: ابوھریرە. باقى ھۆزەكەى زۆر ئازاریان دا، ئەمجا (طوفەیل)ھاتەو بۆ خزمەتى پیغەمبەرى خوا ﷺ كە لەو كاتەدا لە مەدینە بوو، فەرموى: ئەى پیغەمبەرى خوا ﷺ دوایان لى بكە بەلكو خوا لەناویان بەریت، ئەو ھەموو بانگیان دەكەم موسلمان نابن، پیغەمبەر ﷺ فەرموى: ئەى (طوفەیل) صەبر و ئارامت ھەبیت، من سیانزە سال ئازارم چىشت و ئارام گرت، تۆش ئارام بگرە و بگەرێوێ بۆ ناو قەومەكەت و بەردەوام بە لەسەر بانگەواز، ئینجا دەستى بەرزكردەو بۆ ئاسمان و فەرموى: (اللَّهُمَّ اهد دوساً وائتيني بهم دوساً). فەرموى: خوايە ھىدايەتى دەوسیەكان بدە و بە موسلمانیتى بیانھێنە بۆ ئێرە. بەلێ: دوایەى پیغەمبەرى خوا ﷺ گیرابوو، لە

داوى فه تخی خه یبهر و فه تخی مه ککه. رۆژیکیان پیغه مبهری خوا ﷺ تۆز و غوبارنکی زۆری بینی که ریگا که دیار نه بوو، فهرموی: ئه وه چ قه وم و هوژن؟ عمرزبان کرد: قوربان ئه وه هوژی دهوسن هاتوون بو ئه وهی په یمانت پی بدمن... داوى ئه وه (طوفه یل) ئاواته که ی هاته دی و له غه زادا شه هیدکرا.

ئیمانداران: تا ئیستا پیغه مبهری خوا ﷺ نه گه یشتوته ئه و ئامانجه ی که خوی دهیه ویت، به لام لیرده دا کۆمه له وانه و ده رسیک هیه نابیت به سه ریاندا تیه پربین:

وانه ی یه که م: ئایینی ئیسلام مه به ستی ئه وه یه که خه لک له سه ر شه رع ی خوا عیباده تی خوا بکه ن و دنیا ئاوه دان بکه نه وه، به لام عیبادت به بی بوونی شونینکی هیمن و بوونی هویه کانی ژبان و گوزهران وه کو پیویست ئه نجام نادریت، بۆیه پیغه مبهری خوا ﷺ له م دانیشته نیدا داوى پشتیوانی له م که سانه نه کرد، چونکه هوژه کانیان نه یانده توانی پیغه مبهری خوا ﷺ و موسلمانان پپاریزن و که شیکی هیمنیان بو دابین بکه ن و ئه وه نده ش شونینه کانیان ئابووری نه بوو که ژبانى خوشیان و خه لکی کۆچکردووی مه ککه ش دابین بکه ن.

که واته: ئیسلام له سه ر فکهری هه لچوو ته واکول ناژی، به لکو له گه ل واقعیدا ده ژی، به لی، کاتی خوی که هه زه ته ی ئیبراهیم ﷺ که ئیسماعیل هاجه ره ی ﷺ له و بیابانه وشک و بی ئاوو بی نانه به جی هیشت فهرموی: ﴿رَبَّنَا إِنِّي أَسْكَنْتُ مِنْ ذُرِّيَّتِي بِوَادٍ غَيْرِ ذِي زَرْعٍ عِنْدَ بَيْتِكَ الْمُحَرَّمِ رَبَّنَا لِيُقِيمُوا الصَّلَاةَ﴾ به لام پیویستیان به چی هیه تا بتوان عیبادت بکه ن، فهرموی: خوایه گیان ﴿فَأَجْعَلْ أَفْئِدَةً مِنَ النَّاسِ تَهْوِي إِلَيْهِمْ وَارْزُقْهُمْ مِنَ الثَّمَرَاتِ لَعَلَّهُمْ يَشْكُرُونَ﴾. ابراهیم: ۳۷.

داۋاي دوو شتى بۇ كردن، يەكەم: ئاسايش و ھىمنى، دووھم: پزىق و پۇزى و باشى بارى ئابوورى.

بەلى ئيمانداران: ھەزرىتى ئىبراھىم عليه السلام و ھەزرىتى محمد ﷺ يەك شت بە ھەلگىرانى پەيامى ئىسلام دەلىن كە: كاتىك بانگھىشتى خەلكى دەكەن بۇ شوین كەوتنى ئايىنى خوا لە بىرتان بىت كە دەبىت لە بىرى (بژئوى و ئاسايش) ياندا بن، لە بىرتان بىت كە دىندارى مەۋقە دەيكات و لەسەر زەۋىدا دەكرىت، مەۋقى مۇسلمان دەبىت نىشتىمان و ولات و دارايى و ئەمن و ئاسايشى ھەبىت و بژئوى ژيانى مەۋگەر بىت، تا لەو ژيانەدا كە بۇى بېرىار دراۋە بتوانى خواپەرسىتى و ئەركى بەندايەتى جىبەجى بىكات، دىندارى بە ترس و لەرزەۋە و بە سكى خالى ئاكرىت.

كەۋاتە: مۇسلمان دەبىت زۆر بە بەرنامە و ژىرانە دىن بگەيەنەت و لە ھەموو كەسش زىاتر ئاگادارى پاراستنى بارى ئاسايشى ولاتەكەى و بنەما ئابوورىەكانى بىت و نەيان شىۋىنەت و تىكىيان نەدات.

ۋانەى دووھم: لە ئايىنى ئىسلامدا، دىلسۆزى مۇسلمان لەۋەدا دەرناكەۋىت كە خۇى بخاتە ژىر ئەشكەنجە و ئازارى لە پاددە بەدەرەۋە و بە بى مەبەست خۇى بە كوشت بدات. بەلكو ئامانچ و مەبەست ئەۋەيە ئەم دىنە بەرھەمدار بىت و ئەو كەسە مۇسلمانە لەژىر سايەيدا بھەسەتەۋە، لەو چاۋپىكەۋتنانەى كە باسمان كرد پىغەمبەر ﷺ بە ھەرىكە لە (سۈەيدەى كۆرى صامت) و (ضەعاد الازدى) و (عەمرى كۆرى عەبەسە) و (ابو ئىزى غەفارى) و (طوفەلى دەۋسى) فەرمۇ: (ارجع الى قومك فإذا سمعت بي ظهرك فأتينى). ۋاتە: بېرۋە بۇ ناۋ مال و خىزانى خۆت و ھەركاتىك سەركەۋەتم ئەركاتە ۋەرەۋە بۆلام.... چونكە ئەمانە بچنەۋە بۇ ناۋ خەزم و ھۆزەكانىيان و بىمىنن باشترە و بانگەۋازى خەلكى بىكەن بۇ ئىسلام باشترە و ئەۋە خەباتە و تىكۆشانە و بەرھەمدارە. چونكە ئەمەيان پى دەكرىت، فعلاً واشيان كرد و ئەۋ ھەموو ھۆز و خىلەش مۇسلمان بوون

پنیا نہ وہ... بہ لَام بُوچی بیلال و خہباب و زہنیرہ و سومہ ییہ لہ ژیر بہ ردی گہورہ و لہو ناو لم و بیابانہ گہرمہدا نازار دہدران؟ چونکہ ئەوان خزم و کەسیکیان نەبوو بچن بانگیان بکەن بۆ ئیسلام، دڵسۆزی نواندەنەکیان لہوہدا خۆی نەواند کە بەرہەرەکانی قورہیشە موشریکەکان بکەن و نازاری دەررونیان بدەن و گہورہیی ئیمان و ئیسلامەتی و بەقوربان بوونی عەقیدەیان نیشان بدەن. بہ لَام پیغەمبەری خوا ﷺ ئەمەشی واجب نەکردبوو لەسەریان، (عەماری کوپی یاسر) کە دایکی (سومہ ییہ) بە دەستی ابو جہل شەھید کراو باوکی لہ ژیر نەشکەنجەدا بە ریشی سپیەوہ شەھید بوو، ئەوہندەیان نازاری (عَمَار) یش دا وای لێ ھات کە نەیدەزانی چی دەلی، ئەوہ بوو موشریکەکان ئەوہندەیا نازاری (عَمَار) دا کە لہ تاوی نازاری جەستەیی قسەیی ناشرینی بەرامبەر بە پیغەمبەری خوا ﷺ کرد و بە باشی باسی بتەکانی قورہیشی کرد، ئەمجا وازیان لێ ھینا. جا کاتی کە ھاتەوہ سەر خۆی و چووہ خزمەتی پیغەمبەر ﷺ، پیغەمبەر ﷺ فرموی: (مَا وَرَاءَکَ؟) ھا دەنگ و باست چیہ؟ قال: شَرٌّ. عَمَار فرموی: خراپە و تاوانە. (وَاللّٰهُ مَا تَرَكْنِي الْمُسْرُكُونَ حَتَّى نَلْتُ مِنْكَ، وَذَكَرْتُ اَلَهُتَهُمْ بِخَيْرٍ). فرموی: سویند بە خوا موشریکەکان وازیان لێ نەھینام ھەتا قسەیی نابەجیم بەرامبەر جەنابت کرد و بەچاکی باسی خواکانیان (بتەکانیان) م کرد. پیغەمبەر ﷺ فرموی: (كَيْفَ تَجِدُ قَلْبَكَ؟) ئەی دل و دەررونت چۆنە؟ قال: (مُطْمَئِنًّا بِالْإِيمَانِ). عەممار فرموی: دلم پریەقین و ئیمانە بە خوا و پیغەمبەرەکەیی. پیغەمبەر ﷺ فرموی: (فَإِنْ عَادُوا فَعَدُّ). ئەگەر ئەمجارەش تینیان بۆ ھینایتەوہ و خستیانی تەوہ ژیر ئەشکەنجەیی لاشە پروکینەوہ دوبارەش تۆ قسەم پی بلێرەوہ و باسی بتەکانیان بە چاکە بکە با لہ دەستیان رزگارت بێت. (ئەم بەسەرھاتە ئیمامی حاکم ریوایەتی کردووە). قورئانی پیرۆزیش ھاتە خواریوہ و راستی ناو دلی (عەممار) ی سەلماند کە دەفرموی: ﴿مَنْ كَفَرَ بِاللّٰهِ مِنْ بَعْدِ إِيمَانِهِ إِلَّا

مَنْ أَكْرَهَ وَقَلْبُهُ مُطْمَئِنٌّ بِالْإِيمَانِ وَلَكِنْ مَنْ شَرَحَ بِالْكَفْرِ صَدْرًا فَعَلَيْهِمْ
غَضَبٌ مِنَ اللَّهِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٠٦﴾ النحل:

واته: ئەو کەسە ی بێ باوەڕ بێت بە خوا لە پاش باوەڕ هێنانی، مەگەر
کەسێک زۆری لێ کرابێت و دلێشی دامەزراو بێت بە باوەڕ، بەلام کەسێک دلێ
خۆش و شادومان بێت بە بێ باوەڕی ئەو بەر خەشم و قینی خوا کەوتون و
سزای گەورەیان دەبێت.

ئەو گەنجانی بەرێز، لەم دوو نمونەیی عەممار و بیلادا فێقەو
تێگەشتنێکی گەورە هەیە کە بریتییە لە (العزیمە و الرخصة) خۆپاکی و
مەیدان چۆل نەکردن و چۆک دانەدان بەرامبەر دوژمن لەگەڵ درووست بوونی
رۆخصەت و ماوە وەرگرتن بۆ خۆ پزگاکردن لە ئەشکەنجە و نازاری دوژمنان.
بیلال عەزیمەتی هەلبژارد و عەماریش پوخصەتی هەلبژارد و هەردوکیشیان
درووستن ئەگەر چی عەزیمەت گەورەترە.

کەواته: لاوانی بەرێز و دڵسۆز بۆ ئیسلام، بواری خۆتان بدۆزنەووە لە
خزمەتی ئیسلامدا. هەیه دەتوانی بانگەواز بکا، ئەم دینە بە شارەزایی و زمان
شیرینی بە خەڵک بگەیەنیت، هەیه دەتوانیت شیعر و پەخشانی جوان بنوسیت
و جوانیەکانی ئەم دینە بە ئەدەبیات دەربێژیت، هەیه وەرزش کارەو دەتوانیت
بە رهوشتی جوان لە یاریدا و بە رەفتار ئیسلام بگەیەنیت بە دەورووبەر و
نزیکانی، ئەو هی کاسپکارە بە دەست پاک و بە وێژدانی و بە کارجوانی
خزمەتی ئەم دینە بکات، هەرەهەمووی هەر تێکۆشانه لە پێناوی ئەم ئیسلامەدا.

وانەو سێیهەم: پێغەمبەری خوا ﷺ هەرگیز تیرۆر و تۆقاندن و پەنھان
کوشتنی نەکردووە، ئەوەتا هەریەکە لەو کەسانەو کە موسلمان دەبن، لەگەڵ
ئەویدا کە خەڵکی مەککە نین و کەس بە موسلمان بوونی نەزانیون تا
گومانیان لێ بکەن و بگیرن و هەموو ئامادەییەکیشیان تێدا بە بۆ

جنبہ جینکردنی فرمانہ کانی پیغہ مہر ﷺ، کہ چی له گهلّ ٿوہشدا پیغہ مہر
 ﷺ نہ یغہ رموو: برؤ ابوجہل بکوڑہ بہ نہینی و تیروری بکہ، نہ یغہ رموو: برؤ
 بہ شو (دار النّودۃ) کافرہ کان بسوتینہ، یان برؤ دوکان و بازارہ کانیان
 بسوتینہ، له کاتیکی زور بہ ئاسانیش دہیانکرد بؤی. ٿوبوذر نامادہ بوو
 خوی بہ کوشت بدات، ئایا ٿوہی بؤ نہ دہکرا؟. بہ بیگومان، بہ لام پیغہ مہر
 ﷺ ہرگیز نارامی شار ناشیوینیت و کہس بہ نہینی ناکوڑیت، ٿہ گہر یہ کیکی
 بلیت: ناخر پیغہ مہر ﷺ خوی و یارانی له مہککدا بوون بویہ وای
 نہدہ کرد، لہوہ لامدا دہلین: کاتیک له مہدینہ بووہ ہرگیز نہ بووہ پوڑیک
 کہسینک بنیریت بؤ کوشتن یان سوتاندنی شوینیک، مالیک، دوکانیک، له
 مہککہ کہ کافرہ کانی ئی بوون، بہ لکو کاتی کہ شہر و جیہادیش کراوہ لہ
 دمرہوہی ٿاوہدانی کراوہ دیل نہ کوڑراوہ و بہ زور ہیئراو بؤ جہنگ پاریزراوہ.
 کہواتہ: تیئہ گہین لہ ئیسلامدا تیرور و پدشہ کوڑی و تہقاندنہوہی ناو
 بازار و پنهان کوشتنی دوژمن لہ ناو مال و منالدا، رینگہ پی نہ دراوہ و
 ئیسلام و ئیرہاب و تیرورستی دوو شتی دژ بہ یہ کن.

وانہی چوارہم: راگہ یاندن چ کاریگہریہ کی خراپی ہہیہ لہ سہر
 ناشیرینکردنی جوانیہ کان، ٿوہتا طوفیلی دہوسی لوکہی خستبویہ
 گوئیہوہ لہ ترسی سیحری پیغہ مہر ﷺ، بہ لام کہ لوکہ کہی لابرہ حہقیقہ تی
 بؤ دہرکہوت. کہواتہ: لوکہ لہ گویتان لابہن و لہ ئیسلاموہ ئیسلام بناسن
 نہک لہ دوژمنانیہوہ، دوژمنانی ئیسلام لہ کوئہوہ چہکی راگہ یاندن و ترس و
 توقاندنیان بہ کار ہیئاوہ، ٿوہتا کاتی خوی فیرعہون بہ حہزرتی موسا علیہ
 دہوت: ٿہی خہ لکینہ ﴿ اِنَّ رَسُوْلَکُمُ الَّذِیْ اَرْسَلَ اِلَیْکُمْ لَمَجْنُوْنٌ ﴾ دہیوت:
 موسا شیئہ، ساحیرہ، پاشانیش کہ ہیچی بؤ لہ گهلّ نہکرا کوٿا چہکی خوی
 بہ رووی موسادا دہرخست کہ چہکی ہہرہشہ و ترساندن و توٿلہ و تہہدیدہ،

بهوپه پری خو بهگه وره زانیه وه وتی: ﴿لَئِنْ اِتَّخَذْتَ اِلٰهًا غَيْرِيْ لِاجْمَلْنٰكَ مِنْ الْمَسْجُوْنِيْنَ﴾.

فیرعه ون دژه کانی خو ی زیندانی ده کرد له ناو بیریکی قول و تاریکدا که هیچی نه ده بیننی و نه ده بیست تا ده مرد، ئەم زیندانیه ی له کوشتن سه ختر بوو. له راگه یان دنیکی تری فیرعه ون به شوینکه وتوانی دهوت: ﴿ذُرُونِيْ اَقْتُلْ مُوسٰی وَ لِيَدْعُ رَبَّهُ اِنِّيْ اَخَافُ اَنْ يُبَدِّلَ دِيْنَكُمْ اَوْ اَنْ يُظْهِرَ فِي الْاَرْضِ الْفَسَادَ﴾. فیرعه ون بهو هه موو سته مکاری و خراپه کاریه یه وه خو ی به چاکساز و موصلیح نیشان هدا و موسای چاکه خواز و چاکسازی به تیکدر ناو ده برد... له سه رده می پیغه مبه ری خواشدا ﷺ ناوا راگه یان دن به کار ده هینرا بو ناشرینکردنی ئیسلام و موسلمانان و شه خصی پیغه مبه ری خوا ﷺ.

له م سه رده مه شدا زۆربه ی راگه یان دنه کان به ده ست جوله که ی جیهانه وهن، ئیستا (٦٠٪) ی رۆژنامه و گوڤاره کان و (٣٠٪) ی که ناله کانی ته له فزیو ن به ده ست ئەوانه وهیه و به کاری ده هینن بۆدژایه تی ئیسلام.

ئیستا شه به که ی ته له فزیو نی (CNN - ABC - CBS - NBC) که له (٩٥٪) ی ده نگوباسی جیهانی له وان ه وه بلاو ده بیته وه، به ده ست جوله که وهیه. سی دهن گای پۆژنامه ی کاریگه ریش له ئەمه ریکا دا به ده ست جوله که وهیه وهك دهن گای (نیوړك تایمز) که (٣٦) پۆژنامه و (١٢) گوڤار ده رده کات و سی دهن گای چاپکردنیشی هیه، ههروه ها ئەم دهن گایه هه والی رۆژانه ئەدات به (٥٠٠) رۆژنامه، زۆر گوڤاری گرنگ وهك (تایم) که هه فتانه نزیکه ی (٤ ملیو ن) ی لی ده رده چیئ و (نیوز ویک) که (دوو ملیو ن و سی هه زار) ی لی چاپ ده کریئ، به هه مان شیوه به ده ست جوله که وهیه.

به لām له گه ل ئەم هه موو راگه یان دنه ژهه راویانه دا زۆرجار ئەم راگه یان دنانه بۆته هوی ئەوه ی زیاتر ئیسلام و قورئان بناسری و خه ئک به

شونیا بگهړت، هر بؤ نمونه: یه کهم نوسخه ی قورئان که چاپ کړا له شاری (قینیسیا) ی ئیتالیا بو، له سالی (۱۵۳۷ ی زایینی) دا... دوهم جار له شاری (هامبورگ) له ئەلمانیا له سالی (۱۶۹۴ ی زایینی) دا چاپ کړا... سینه جار له سالی (۱۷۸۷ ی زایینی) دا شازنی روسیا یارمه تی چاپکردنی دا... پاشان له سالی (۱۸۷۷ ی زایینی) دا له (ناستانه) له دهولته ی عوسمانی چاپ کړا.

که واته: سی جار کافره کان قورئانیاں چاپ کردوه، نه مجار جاری چواره موملمانان چاپیان کردوه.

نیستا له ولاتیکی وهکو (پاکستان) هر سی مال و حافزیکي قورئانی تیدایه که دهگاته نزیکه ی (حهوت ملیون) حافز..

دکتور (محمد الراوی) که خه لکی میصره و بانگخوازیکي گهره یه و پنی دهلین: (الرَّجُلُ الْقُرْآنِي) دهلیت: له نهجیریا بووم، پیاویکی سهوزه فروش له بهردهرگا سهوزم لی دهکړی، یه ک پیت زمانی عهره بی نه دهزانی، کهچی حافزی قورئان بو، سوره تی (ئعراف) ی بؤ خویندم، که بهراستی خوم حافیزی قورئانم، سوپه تی (الأعراف) له بهرکردنی زوری دهویت، خوا ناگاداره به جوړیک خویندی سه رسام بووم، تاقه هه له یه کی تهنانه ت له ته جویدیشدا نه کرد.

روژه لات ناس (لورافاگلیری) دهلیت: تهنه له میصردا نه وهنده حافزی قورئان هیه که ژماره یان زیاتره له وانه ی که له هه موو نه وروپادا ده توانن ئینجیل بخویننه وه.

تا ئیستا قورئان به زیاتر له (۱۳۰ زمان) واتای لیک دراوه ته وه، له کاتیکدا ئینجیل بهو هه موو ده عمه مادیه ی بوی ده کړت، روژبه روژ خوینه رانی کهم ده بنه وه، نه وه تا قه شه یه کی ئینگلیزی به ناوی (هنستون) له

ئوستورالیا ئینجیلی کورتکردۆتهوه و ناوی ناوه (بایبل المائة دقیقه) واته:
ئهو ئینجیلهی له (١٠٠) خولهکدا دهخوینریتهوه، ئینجا زۆر کهم کهس
دهخوینییت و ئەوانهش که بتوانن له بهری بکهن هه زۆر کهمن و یان هه نین.
ئیمانداران: ئهوهی که باسماں کرد به لگهیه له سهه ئهوهی که ئهو هه موو
دژایه تیهی قورئان و ئیسلام وای کردووه که خه لکی بگه رین و بزائن ئهو
قورئانه چیه و دژایه تی دهکریت، گه راوه به شوینیا و سه ره نجام ئی
کۆلیوه ته وه و عاشقی بووه.

کهواته: سه ره نجام و پاشه روژ هه بۆ ئیسلامه ﴿يُرِيدُونَ لِيُطْفِئُوا نُورَ
اللّٰهِ بِأَفْوَهِهِمْ وَاللّٰهُ مُتِمُّ نُورِهِ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ﴾ هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ
بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ ﴿

سه رچاوه کان:

١. قورئانی پیروژ.
٢. پوختهی ته فسیری قورئان - ملا محمد مهلا صالح.
٣. علی خطی الحبيب - عمرو خالد - ص ٨٢، ص ٨٣
٤. السيرة النبوية - د. علي محمد محمد الصلابي / ج ١/ ص ٤١٢، ص ٢٥٠، ص ٢٥٢.
- ص ٢٥٦، ص ٢٥٤، ص ٢٥٧
٥. هه فته نامه ی یه کگرتوو / ژ: ٦٢١ له ١٢/٩/٢٠٠٧ ل ١٢
٦. هه فته نامه ی کۆمه ل ژ: ٢٥٤ له ١٢/٦/٢٠٠٧ لاپه ره ی کۆتایی.
٧. بانگی هه ق - ژ: ٢٢ - ل ٢٨ - له نویسنی: م. عمر عبدالعزیز.
٨. ژیا نی موسا - ناصح محمد شریف ل ٦٧.
٩. به ره و ئیسلام - نارامی - ئەندازیار عثمان محمد رشید - ل ١٦، ل ٣٧.

وتاري چوارهم بو مانگي محرم

هيمرهت

(بهشي چوارهم)

[پهيواني عهقه بهي يه ٽهم]

وتاری چوارهم بۆ مانگی مُحَرَّم

هیجرت ... (بهشی چوارهم)

﴿په یمانی عهقه بهی یه کهم﴾

(الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ

عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ أَجْمَعِينَ)

ئیماندارانی به‌پێز و خوشه‌ویست: بۆ ته‌واو کردنی وتاری رابردوو
مه‌رباره‌ی هیجرتی پێغه‌مبه‌ری خوا ﷺ له مه‌ککه‌ی پیروژه‌وه بۆ مه‌دینه‌ی
مونه‌وره و پرشنگدار، ده‌لێن (وَبِاللهِ التَّوْفِيقُ):

موشریکه‌کانی مه‌ککه هه‌ر که‌سیک بهاتایه‌ته مه‌ککه‌وه و به تایبه‌ت
بیانزانیایه که‌سیکی به توانایه، به تایبه‌تی شاعیره، خیرا خۆیان ده‌گه‌یاندى
بۆ ئه‌وه‌ی کاری ئی بکه‌ن که نه‌هێلن موسلمان ببی، چونکه دوژمنانی ئیسلام
هه‌ر له کۆنه‌وه زانیویانه که راگه‌یاندن گه‌وره‌ترین چه‌که بۆ روبه‌رو
بوونه‌وه‌ی موسلمانان و له خشته‌ بردنیان، کاتی خۆی شاعیریک به‌قه‌ده‌ر
که‌نالیکی ئاسمانی ده‌وری هه‌بووه، بۆیه ئه‌وان زمانی شاعیرانیان خستوه‌ته
کار و (حه‌سسان)یش به‌رپه‌رچی ئه‌دانه‌وه و هه‌لی وه‌شانده‌بون.

جاریکیان شاعیریک به‌ ناوی (اعشی) له یه‌مه‌نه‌وه هات موسلمان ببیت،
هه‌ر ئه‌وه‌نده کافران پێیان زانی چونه‌ لای و پێیان وت: تۆ نازانیت ئه‌گه‌ر
موسلمان بیت ریی مه‌ی خواردنه‌وه‌ت ئی ده‌گرن. ئه‌ویش وتی: مه‌ی
خواردنه‌وه شتیکی خراپه و مرو‌فه‌ عه‌ق‌لی له ده‌ست ده‌دات. وتیان: ئه‌ی
نازانیت ریی زیناکردن و رابواردن ئی ده‌گرن؟ وتی: من پیرم و کارم به‌و
شتانه نه‌ماوه. که زانیان به‌وانه ناگه‌ریته‌وه وتیان: ئه‌لی‌ی چی سه‌د و شترت

بدهینی و بگه پښته وه؟ کابرا نه وهنده خه لاته که ی به لاوه گه وره بوو رازی بوو. و شتره کانیان دایه و گه پرایه وه به ره و یه مهن، که نزیك یه مهن بویه وه له و شتریکیان که و ته خواره وه و به کافری مرد و خیری له ماله که ی نه دی. به راستی سهیره (سه د) و شتر به زمانی نه مېړ یانی (چهند ئوتومبیل) چونکه ده یانزانی شاعیر راگه یاندنه و کاریگری زوری ده بیئت.

قورئان له و باره یه وه ده فهرمویت: ﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ لِيَصُدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ فَسَيُنْفِقُونَهَا ثُمَّ تَكُونُ عَلَيْهِمْ حَسْرَةً ثُمَّ يُغْلَبُونَ وَالَّذِينَ كَفَرُوا إِلَىٰ جَهَنَّمَ يُخْشَرُونَ﴾ الانفال: ۳۶. واته: (بیگومان نه وانه یی باوه بن مال و سامانی خوین بهخت ده کهن بو نه وه ی به شینه یی به ربه ست دانین و ریگری بکهن له به رده م ثابین و ریبارزی خوادا، جا مال و سامانیان له ثابنده دا بو نه و مه به سته خه رج ده کهن، پاشان ده بیته په شیمانی و داخ و هسره ت له سهریان، له دوایدا شکست ده هینن، بیگومان نه وانه ش که بیباوه ر بوون بو دوزه خ کوده کرینه وه و راپنچ ده کرین).

به لئی نیمانداران: وا ده پوژده که ته واو بوو (فی آخر ایام التشریق من الحج) خه لکی هه موو خه ریکی کوکړدنه وه ی کهل و په له کانیان بوون و یه ک دوو روژیان مابوو بگه پښته وه بو ولاتی خوین، وا نیواره یه کی دره نگه و پیغه مبه ری خوا ﷺ وا له مینایه، خه ریکه دنیا تاریک ده بیئت و مینا چول ده بیئت.

به پښان: خه لکی کاسبکار قسه یه کی جوانیان هه یه که ده لئین: له کوټایی روژدا رزق به ره که تی زوری تیدایه، چونکه نه و کاسبکاره نه به زیوه و له به یانیه وه له هه ولداندا بووه.

بہلّی، تا ئیستا پیغہمبہری خوا ﷺ ہیچ نہنجامیکی دہست نہکےوتوہ،
 نگر کہسیکی تر بواہ جگہ لہ پیغہمبہری خوا ﷺ دواي ئو ہموو
 ہولڈانہ دہیوت: خو وا مینا کہسی لینہ ماوہ و حج تہواو بوو، نہمتوانی
 سود لہ کہس وەرگرم، ئیتر با بروم. بہلام پیغہمبہری خوا ﷺ کہ شکست و
 بیٰ ئومیدی لہ فہرہنگیدا نہبور ہر کوئی نہدا و ہیشتا دواي ئو ہموو
 ہولہ بیٰ نہنجامہ، ہموو گیانی ئومید و ہیوا بہخشینہ و قہت رہشبین
 نہبوو، بہردہوام گہشبین بوو، ئہم دہرسہ فیری کوئلہ دانمان دہکات لہ
 کاروباری دونیایی و دیندا، و فیّرمان دہکات شکست سہرہتای
 سہرکہوتنہ... بہلّی، ئیستا وا ئاخری کاتہ و پیغہمبہر ﷺ لہ لای سہرتاشیک
 چاوی بہ شہش کوپی گہنج کہوت. سہرنج بدن پیغہمبہری خوا ﷺ بو
 گیاندنی ئہم دینہ دہگہریت بہ ہموو شوینیکدا، تہنانتہ ئہچیئتہ دوکانی
 سہرتاشیک، ئہمہش شانازی و فخرہ بو سہرتاشہکان کہ ئاسوی ہیوا لہ
 دوکانہکےی ئہوانوہ لہ پیغہمبہری خواوہ ﷺ دہرکہوت. کہواتہ:
 دوکانہکانتان لہ گورانی و وینہی ناشہرعی بیاریزن، کہ بہداخوہ زور لہ
 برایانی سہرتاش دوکانہکانیان گورانی بیانی و بیٰ مانا و وینہی ئافرہتانی
 تیداہ.

بہلّی، پیغہمبہری خوا ﷺ لییان نزیک بوہوہ و تہماشای کردن زور
 منالکارن، ہرہ گہورہکیان تہمہنی (۲۱ سال) بوو. ناوی (ئہسعد کوپی
 زورارہ)بوو، فہرموی ﷺ: کوہہ گہنجہکان ئیوہ کیّن؟ وتیان: مِّنَ الْخُرْجِ. لہ
 خہزہجی یہثربین. فہرموی: اَمِنْ مَّوَالِي يَهُودٍ؟ لہ هاوپہیمانی جولہکەکانن؟
 وتیان: بہلّی. تہماشاکن، پیغہمبہری خوا ﷺ چہند شارہزای دہوروبہر و
 دونیای دہرہوہیہ. (ئہمرو چہند پیویستمان بہ زانستی جوگرافی و میثرو و
 ئابوری و کوّمہلناسی ہیہ، موسلمان ئہبیت کہسیکی بہ ئاگا و چاو کراوہ و

شارهزای هه موو دونیا و گه لان و ژیانیان و ههلسوکه وتیان و په یوه ندیه
نیوده و له تیه کانیان بیت).

پیغه مبهەر ﷺ فەرموی: (أَفَلَا تَجْلِسُونَ أَكَلْمُكُمْ؟) ئایا ئاماده ن ماوه یه ک
دانیشن له گه لئا و هه ندیک قسه تان بۆ بکه م؟ (که واته: ده بیئت سوپاسی ئه و
که سه بکه یه که گویمان بۆ ده گریت، نه ک منه تی به سه ردا بکه یه که چاکه مان
پی و تووه، ئه بیئت ئه جر و پاداشتمان ته نها له خوا بویت) کوپه گه نه جکه ان
وتیان: به ئی فەرموو. پیغه مبهری خواش ﷺ دهستی کرد به قسه کردن و
قورئان خویندنه وه و باسی ئیسلامی بۆ کردن و فەرموی: من پیغه مبهری
خوام و کوئا پیغه مبهرم.... گه نه جکه ان که ئه مه یان بیست به سه رسوپرمانه وه
سه یری یه کتریان کرد و وتیان: چی؟ پیغه مبهری ئاخو زه مان!!

به یرزان: باشه بۆ سه ریان سوپما؟ چونکه (كَانَ الْيَهُودُ فِي الْمَدِينَةِ يَتَوَعَّدُونَ
الْعَرَبَ بَنِيَّ آخِرِ الزَّمَانِ وَأَنَّهُمْ سَيُقَاتِلُونَ الْعَرَبَ مَعَهُ) جوله که کانی مه دینه به رده وام
هه واییان ده دا به عه ره به کانه که به م زوانه پیغه مبهری ئاخو زه مان په یدا
ده بیئت و ئیمه ئیمانی پی دینین و له گه ل ئه و پیغه مبه رده دا شه ر له گه ل ئیوه ی
عه ره ب ده که یه، چونکه جوله که وایان ده زانی ئه م پیغه مبه ره ش هه ر له وان
ده بیئت...

به ئی ئیمانداران: پیشتیش وتمان، زۆربه ی جار ئه وه ی ئیسلام به
خه لکی ده ناسینیت، راگه یان دی کوفره، ئه م گه نه جانه به ده یان جار ناوی
پیغه مبهری ئاخو زه مانیان له جوله که کانی مه دینه بیستبوو. ئه مجا گه نه جکه ان
سه ریان به یه که وه ناو به یه کتریان وت: (وَاللَّهِ أَنَّهُ لَنَبِيِّ الَّذِي تَوَعَّدُكُمْ بِهِ يَهُودُ، فَلَا
تَسْبِقَنَّكُمْ إِلَيْهِ) وتیان: سویند به خوا ئه مه ئه و پیغه مبه ره یه که جوله که کانه
هه ره شه مان ئی ده که ن به و، با وریا بین پیشمان نه که ون بۆ ئیمان پی هینان و
ناسینی.. هه ر له ویدا ئیمانیان هینا، له م سه عاته وه میژووی مرو قایه تی

گۆڤانکاری بەسەردا ھات و سەرەتای سەرکەوتنەکان دواي (١٣) سال ئازار و نەشکەنجە و تاریکی دەرکەوتن.

لێرەدا پرسیارێک دروست دەبیئت: باشە بۆچی پیڤەمبەری خوا ﷺ ھوای ھەموو ھۆزەکان و کە کەسی لێ نەما ئەمجا چاوی بە خەلکی مەدینە کەوت؟ بۆ یەکەم جار نەچوو بۆلای ئەوان؟ لە وەلامدا دەڵێن:

١. مەدینە شەڕ و ناکۆکی عەشایەری تێدا بوو لە نیوان ئەوس و خەزرجدا، و شۆینی شەڕ و ئاژاوەشە بۆ بلاو کردنەوێ ئیسلام ناشی.

٢. پیاوماقوول و سەرکرەکانی مەدینە ھەمووی لە شەڕی (بُعاث) دا کوژرا بوون، کە پینج سال پینش کۆچکردن رویداو.

٣. مەدینە شارێکی کشتوکالیە و خەلکی جوتیاریش زیاتر خۆ پارێزە لە شەڕ و دوژمنایەتی، لەبەر ئەوە لەوانەیە نەتوانن موسلمانان بگرەنە خۆیان.

٤. جۆلەکە لە مەدینەدا دەژیان و لەوانەیە لە یەکەم ھەنگاویاندا دوژمنایەتی خۆیان بۆ ئیسلام دەربێن.

کەواتە: بە پێوەرە سیاسی و عەقلیەکان مەدینە بە کەلک نەدەھات، ھەر بۆیە یەکەم جار چوو بۆ طائیف و نەچوو بۆ مەدینە.... بەلام لێرەدا خواي گەرە ئەو وانەیە فیڤی پیڤەمبەرەکەي ﷺ دەکات کە تۆ ھەول دەدەي و پلان دادەپێژیت، بەلام خواي گەرە خۆي سەرکەوتنت پێ دەبەخشیت بۆ ئەوێ تەنھا پشت بە خوا ببەستی، ھەتا بزانی تەبێوەبەری گەردون ھەر خوايە ﷻ ھەتا وانەزانیت سەرکەوتن بە ھۆی پیلانەکەي خۆتەو بوو، بەلام ئەگەر خۆت ھەول نەدەیت و پیلان دانەپێژي سەرکەوتن بە دەست نایەت، پیڤەمبەری خوا ﷺ بیری لای طائیفە و بیری لای (٢٦) تیرەو ھۆزە، ناخرکەس کە لە ناچاریدا و کە کەسی لێ نەماوو خەلکی مەدینە بوو (لا إله إلا الله الملك العظيم المدبر الوکیل...). کەواتە: پشت ھەر بە خوا ببەستە، تۆ بە مێشک و

لاشەت پلان دابىرىزە، بەلام با يەقىنت بېيت كە سەرکەوتن ھەر لاي خواوۋىيە،
زۆر جار توشى شىكىستت دەكات چۈنكە خىرى گەرەرت لە پېشە.

خوای گەرە مەدىنەى ھەلبىزارد بۆ شوینى ھىجرەت و کار ئاسانى بۆ
کرد، چۈنكە:

۱. خەلکى مەدىنە (ئەوس و خەزەرەج) كەسانى بە سۆز و دلنەرم بوون،
تەكەبور و خۆبەزلزانىيان تىدا نەبوو، ملكەچى حەق دەبوون و ئىنكاريان
نەدەکرد، ئەمەش دەگەرېتەوۋە بۆ تايىبەتمەندىەكانى خوینى و شانەى
دروست بونیان، كە بە وىراسى بۆيان مابوۋە. وەكو پىغەمبەرى خوا ﷺ
ئامازەى بەرە کرد كە زۆر مىللەت ھەن ھەر بە نەرمى و روخوشى و دلناسكى
ھاتوون و پەرورەدە بوون. بۆ نمونە كاتىك وەفدى يەمەن ھاتن بۆ خزمەتى
فەرموى: (اَتَاكُم اَهْلُ يَمَنٍ، هُمْ اَرْقُ افْتِدَةُ، وَالْيَنُ قُلُوبًا) رواء البخارى و مسلم.
واتە: وا خەلکى ولاتى يەمەن ھاتن بۆلاتان زۆر قسە جوان و دل ناسك و دل
نەرم، ئەوس و خەزەرەجىش سەرەتا لە يەمەنەوۋە ھاتبوون بۆ مەدىنە و
چوبونەوۋە سەر بنچىنەى خويان كە يەمەنى بوون و نەرم و نيانيان لە دەست
نەدابوو. و تا ئىستاش حاجىەكانمان شايەتى ئەوۋە دەدەن كە خەلکى مەدىنە
نەرم و نياتن لە خەلکى مەككە.

۲. خەلکى مەدىنە سەخى تەبىئەت و بەرچاوتىربون و ميوان دۆست
بوون، خوای گەرە مەدحيان دەكات و دەفەرموئىت: ﴿وَالَّذِينَ تَبَوَّءُوا الدَّارَ
وَالْاِيْمَانَ مِنْ قَبْلِهِمْ يَحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ اِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ فِي صُدُوْرِهِمْ حَاجَةً
مِمَّا اُوْتُوا وَيُؤْتِرُوْنَ عَلٰى اَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ وَمَنْ يُوقِ شُحَّ
نَفْسِهٖ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُوْنَ﴾ الحشر: ۹.

به‌لی، ئیستاش خه‌لکی یه‌مه‌ن و مه‌دینه به‌گشتی میوان دۆست و دل و به‌ست گوشادن.

۳. له شه‌ری ناوخوی (بُعاث)دا، هه‌رچی سه‌رکرده به‌ته‌مه‌ن و تاوداره‌کانی ئه‌وس و خه‌زه‌ج بوون کوژرا بوون، که ئه‌مانه‌ش وه‌کو سه‌رکرده‌کانی مه‌که‌ه و طائف وابوون و ئه‌گه‌ر به‌مانایه ده‌بوونه به‌ردی خه‌ر و له‌مپه‌ر له‌به‌رده‌م موسلمان بوونی خه‌لکی مه‌دینه‌دا، جا له‌م کاته‌دا ته‌نها کۆمه‌لێک سه‌رکرده‌ی لاویان مابوو که ئه‌و کاریگه‌ریه گه‌وره‌یه‌یان نه‌بوو له‌سه‌ر دانیشه‌توانه‌که‌ی و خه‌لکی لییان نه‌ده‌ترسان و له‌نه‌فس و ده‌رونی خۆیاندا چاوه‌ڕێی که‌سیکیان ده‌کرد که یه‌کیان به‌خات و سه‌رکرده‌یه‌تیان به‌کات.

که‌واته: شه‌ری (بُعاث) یه‌کێک بوو له سه‌ربازانی خه‌مه‌تگوزاری ئیسلام. ره‌زای خوا له دایکی ئیعمانداران و سیاسه‌تمه‌داری گه‌وره‌ی ئیسلام خاتوو عایشه‌ بیته که زۆر جوان له‌م رسته‌یه تێگه‌یشته‌بوو که ده‌فه‌رمووته: { كَانَ يَوْمَ بُعَاثَ أَمْرًا قَدَّمَهُ اللَّهُ تَعَالَى لِنَبِيِّهِ ﷺ فَقَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَقَدْ افْتَرَقَ مَلَنَّهُمْ وَ قُتِلَتْ سَرَوَاتُهُمْ (أَشْرَافُهُمْ) وَ جَرُّحُوا قَدَّمَهُ اللَّهُ لِرَسُولِهِ ﷺ فِي دُخُولِهِمُ الْإِسْلَامَ } رواه البخاري.

شیخ محمد عبدالوهاب له (مُخْتَصَر سیره الرسول ص ۱۲۴) دا ده‌فه‌رمووته: (إِنَّ الْحَرْبَ لَبِثَتْ بَيْنَهُمْ مِائَةً وَعَشْرِينَ سَنَةً، وَ كَانَ آخِرَ مَا بَيْنَهُمْ مِنَ الْمَوَاقِعِ مَوْقِعَةً - بُعَاث - وَ كَانَ يَوْمًا عَظِيمًا مَاتَ فِيهِ أَكْثَرُ رُءَسَائِهِمْ). واته: جه‌نگ و کوشتاری ناوخو له نیوان ئه‌وس و خه‌زه‌جدا ماوه‌ی ۱۲۰ سال درێژه‌ی کیشا، و کوژتا شه‌ر و به‌یه‌ک گه‌یشته‌نیان له شوینی - بُعاث - بوو، وه گه‌وره‌ترین شه‌ر له‌و رۆژه‌دا رویدا و زۆربه‌ی هه‌ره زۆری سه‌رکرده‌کانیان له‌و جه‌نگه‌دا کوژران...

٤. بوونی جوله که له مه دینه دا ریگه خوشکەر بوو بۆ بلاو بونه وهی ئیسلام زۆر به خیرایی له مه دینه دا، چونکه هیچ کهس نه مابوو له ناو مه دینه دا که باسی پیغه مبهری ئاخر زه مانى له زمانى جوله که کانه وه نه بیستبى، چونکه نه وس و خه زه ج بت په رست بوون و جوله کهش نه هلی کیتاب بوون و نه یانوت: (إِنَّ نَبِيًّا قَدْ أَضَلَّ زَمَانَهُ، نَقَلُكُمْ بِهِ قَتْلَ عَادَ وَإِرمَ). واته: به راستی بهم زوانه پیغه مبهری ئاخر زه مان ئاشکرا ده بیئت و ئیمه ده یناسین و شوینی ده که وین و ئیوهی عه ره بی بت په رستی پى ده کوژین وه کو کوشتاری عاد و ئیره م... قورئانی پیروزیش له م باره یه وه ده فهرمویت: ﴿وَلَمَّا جَاءَهُمْ كِتَابٌ مِّنْ عِندِ اللَّهِ مُصَدِّقٌ لِّمَا مَعَهُمْ وَكَانُوا مِن قَبْلُ يَسْتَفْتِحُونَ عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا فَلَمَّا جَاءَهُمْ مَا عَرَفُوا كَفَرُوا بِهِمْ ۖ فَلَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الْكَافِرِينَ﴾ البقرة: ۸۹... واته: کاتیک له لایه ن خوا وه کتیبیک (قورئان) هات بویان، که: نه و کتیبانه ی نه وانیش په سه ند ده کات و به راستی ده زانیئت، نه وان پیشتەر داوای سه رکه وتن و زال بوونیان به سه ر نه وانیه ی بى باوه ر بوون له خوا ده کرد به هوی شوینکه وتنیان بۆ پیغه مبهر ﷺ که چی کاتیک نه و پیغه مبهریان بۆ هات که ده یانناسی بره وان پینه کرد، که واته: با نه فرین و له عنه تی خوا له سه ر کافران بیئت... که واته نه م باس کردنی جوله کانه ده رباره ی پیغه مبهری خوا ﷺ هوکارینکی زۆر به هیز بوو که له ما وه یه کی که مدا بانگه وازی ئیسلام له مه دینه دا بلاو بیته وه، له بهر نه وه ی خو یان باسی پیغه مبهریان بیستبوو، هه رته وه نده ی ده ویست یه کی ک بیئت و جوان بویان روون بکاته وه و پنیان بناسینیئت.

٥. هه روه ها وتمان مه دینه شارینکی کشتوکالی بوو، نه گه ر به ره مه کانی به شیوه یه کی ریک و پیک کو بکرایه ته وه نه وا به شی هه موو دانیش توانه که ی

بەکرد، خو ئەگەر مەدینە شاریکی بێ دەرامەت بوایه، ئەی کۆچ کردوان
چۆن ژیاڵی خوایان دایین بەکردایه.

بەلێ ئیمانداران: بەم شیوەیه خوای گەرە مەدینە ئامادە کردبوو تا
پێغه مبهری خوا ﷺ و صەحابە هێجرەتی بۆ بکەن.

بەلێ، شەش گەنجەکه ئیمانیاڵ هێنا و وتیان: ئەی پێغه مبهری خوا ﷺ
ئێمه لەناو قەومێکیان سەرپای ژیاڵیاڵ دوژمنایەتی یەکتره، ئێستا
هەموومان خەزەرەجین، ئەگەر ئێستا بێیتە ناومان دەبیتە پێغه مبهری خەزەرەج،
ئەئەوسیه کان؟ بۆیه ئێمه ئەمسال دەگەرپێنەوه و پەیمانەت دەدەینێ که لە
ئێستاهە بانگەوازی خوا بلاو بکەینەوه و هەول دەدەین چەند که سێکیش لە
ئەوس موسلمان بکەین و بیهێنینە خەزەرەج، بەلکو خوا بەهۆی تۆوه
دوژمنایەتی نیوانمان لا بەریت و ئاشتی بگەرپێنەوه بۆ شارەکه مان. (فَإِنْ
يَجْمَعُهُمُ اللَّهُ عَلَيْكَ فَلَا رَجُلٌ أَعَزُّ مِنْكَ) ئەگەر خوای گەرە بەهۆی تۆوه کۆمان
بکاتەوه و ئەم دوژمنایەتیەمان کوتای پێ بێت، ئەوا هیچ که سێک بەقەدەر تۆ
گەرە و سەرورە نابێت...

پێغه مبهری خوا ﷺ فەرموی: زۆر باشه و سالی داهاوو لەم شوینەدا و
لەم کاتەدا چاوه پێتان دەکەم، خوا حافیزیاڵ لە یەک کرد و پێغه مبهری خوا
ﷺ گەرپایەوه بۆ مالهوه و زۆر دلخۆش بوو، لێرەدا چەند وانەیهک ههیه:

یه کەم: ژیری ئەم کوپه گەنجانە، که هەرچەندە بە تەمەن زۆر
منالیشبوون، که هەرە گەرە که یان تەمەنی (۲۱) سال بوو، که ئەسەدی
کوپری زورارە بوو.. تەماشاکه، ئەم گەنجانە حەماسەت نە یگرتن بلین: فەرموو
پێغه مبهری خوا ﷺ وەرە لەگەڵمان و خویمان لەسەر بە کوشت دەدەین،
بەلکو فەرمویان: ئەگەر ئێستا بێیتە ناومان، هەر دەبیتە پێغه مبهری خەزەرەج
و ئەوسیه کان ئەگەر بە پێغه مبهریشت بزانی، لە رقی ئێمه که دوژمنیاڵین،

ئامادە نین ئیمانت پی بهینن. بەلام ئەگەر ئەوانیش موسلمان بوون، کە هاتیتە ناومان دەبیت بە پیغەمبەری ئەوس و خەزەرە جیش... بەلی، ئەمە ئەو راستیە دەسەلمینیت کە دەبیت ئەم دینە گەنج و لاو هەلگری بیت، نابیت گەنجی موسلمان خۆی بە کەم بزانییت و وابزانییت هیچی بۆ ئیسلام پی ناکریت، نەخیر ئەم دینە گەنجان شانیا ن دایە بەر، بەلام کام گەنج دەتوانیت خزمەت بە ئیسلام بکات؟ گەنجیک کە ئاوا ژیر بیت، کە ئاوا دل پاک بیت بەرامبەر گەل و نیشتیما نی خۆی، گەنجیک بیهو پت ئارامی و ناشتی بە هۆی ئیسلامەو بەگەریتەو بە ئاوا شار و ولاتەکە ی، نەک گەنجیکی حەماسەت گرتوو لە غەیری شوینی خۆیدا و غەیری خۆی رقی لە هەموو کەس بی و بەناوی ئیسلامەو هەموو کەس سەر بپری و هیشتاش پیی جیهاد بیت، و زۆربە ی کات کە رابوونی ئیسلامی زەربە ی لی کەوتوو بە هۆی گەنجی ناشارەزا و کورت بین و هەلچوو بوو.

دووهم: گەنج و لاو دەروونی پاکە، ئەگەر دوور بەکویتەو لە ژیر کاریگەری سەرکردە ی خوا نەناس و کۆمەلگای خراپ، تەماشاکە لیڕەدا فیطرەتی ئەو گەنجانە چۆن هاتە جۆش و چەند زوو ئیمانیا ن هیئا.

سییەم: هەر کە ئەم شەش گەنجە ئیمانیا ن هیئا یەکسەر بوونە بانگخواز، کەواتە گەیانندی ئەم دینە واجبە لەسەرت هەر لەو رۆژەو کە موسلمان دەبیت.. بەلی، بانگەواز بۆ ئیسلام تەنها واجبی سەرشانی پیغەمبەران نەبوو بە تەنها، یان زانایانی میراتگری پیغەمبەران بەتەنها، بەلکو هەموو کەسێک واجبە بەقەدەر توانای خۆی ئەم دینە بەگەیهنیت و بلاوی بکاتەو، جا نیر بیت یان می بیت، زانا بیت یان نەزان بیت. جا لیڕەو تیدەگەین کە (لامعنی ولا مکان لکلمة رجال الدین) فی المجمع الإسلامي (هیچ مانا و شوینیک نیە بۆ وشە ی (پیاوانی ئایینی) لە کۆمەلگای ئیسلامیدا).

کهواته: وشه ی پیاوړی ټاټوبی هه لیه و هه مومان پیاوړی ټاټوبی، ده بیټ
 بو تر ټ (زانایان ټاټوبی). چونکه هر یه له ټیمه بهر پرسیاره له گه یاندنی
 هم ټاټوبی جوانه (بَلُّوْا عَنِّي وَاَوْا بِي) خو نه گهر سوره تی (الفاتحه) بزانی حوت
 ټاټوبی، کهواته ده بیټ هه ول بده دیت که سی که هر فیږی نویژ و خواناسی
 بکه دیت. له فرموده ی پیغه مبهردا ﷺ هاتووه که خوی گه وره له قیامه تدا
 گله یی له بنده ی خوی ده کات و ده فرمودیت: ﴿يَا عَبْدِي اسْتَسْقِئْكَ فَلَمْ
 تَسْقِئْ﴾ ټه ی بنده ی من من داوای ټاوم لی کردیت و نه تدامی، ټه ویش
 ده لیت: ټه ی په روه ردگار که ی تو پیویستت به ټا و بووه تا من بده دمی،
 په روه ردگاریش ده فرمودیت: ټه ی فلان عه بدم داوای ټاوی لی نه کردیت و
 تو ش نه تدا یه؟ ټه گهر بتدایه تی ټیستا لای من ده ستت ده که و ته وه و ده کو
 دابیتت به من و ابو!!! جا سه رنج بده ن: باشه ټه گهر که سی که تینوی ټیمان و
 باوړ بیت که دنیا و قیامه تی و ده ستاوه له سه ری و فریای نه که وین، ټه بی
 خوی په روه ردگار چند سه رزه نشتمان بکات؟ با هه رده م له یادمان بیت که
 بونمان به هو ی هدایه تی که سی که به هینده ی دنیا و هرچی تیایه تی
 خیرمان ده ست ده که ویت.. به تایبته له م سه رده مه دا دوزمنان به هه موو
 شنه وه یه که خه ریکن خه لکی له ریگه ی راست دوور بخه نه وه، ټه وه تا سه روکی
 ټه مریکا (نیکسون) له په راوه کهیدا (نَصْرٌ بِلَا حَرْبٍ) دا ده لیت: گیزه لوکه یه کی
 ټیمانی له روژه لاته وه هه لی کردووه، ټه گهر نه توانین ری لی بگرین، هه ول
 ده دین ریږه وه که ی بگوړین.

کهواته: هرچیت بو ده کریت بو دینی خوا بیکه به مال و سامانت، به
 قه له م و نویستت، به ټه خلاق و ره وشتی جوانت، ټه م ټیسلامه.. ټه م نور و
 روناکیه بگه یه نه به هه موو شوین و دلّه تاریکه کان. ټه مړو دنیا یه و

سەبەینیش مەحشەر، تەنھا خوا دەزانیت کە ی و لەکۆی تەواو دەبیئت،
 ئاشکرایە هەمووشمان مردنیک قەرزارین...

بەرێزان: وەکو باسمان کرد نۆزیک لە خەلکی دەرونیان پاکە، بەلام
 دەورووبەری خراپ لارییان کردون، هەر ئەوەندە تۆز و گەردەکە ی لەسەر
 لاچوو فیطرەتی دیتەوێ جۆش، گۆی بۆ ئەم بەسەرھاتە بگرن کە باسی
 کابرایەکی ئەمەریکیە، ئەم پیاوێ کاتیک چوو بۆ سعودیە هەرگیز لە خەیاڵیدا
 نەبوو کە بیر لە ئیسلام بکاتەو، ئەو فرمانبەریکی گەورە بوو لە
 کۆمپانیایەکی گەورەدا و هەروەها شوینیکی یەكجار دیاریشی هەبوو،
 ژانیشتی پێبوو لە کاری رێک و پێک و ئەمەش وای لی کردبوو کە چەندین
 بڕوانامە بە دەست بهێنێت و هەروەها چەندین پیا هەڵدان و وەصفیشتی
 هەبیئت لەلایەن لێپرسراوانی گەورە کۆمپانیایەکی و هەروەها
 دەوڵەتەکەشیوە کە ئەمریکایە، خۆی لەم بارەییوە دەلیت: پێش ئەوەی بێم
 بۆ ریاض لێپرسراویکی گەورە بووم لە کۆمپانیایەکی ئەمەریکیدا و ئەوەی
 بیرم لی نەکردبیتەوێ ئایین و دەق ویاساکانی بوو، ژیانم هەمووی ماددە و
 کارکردنیک وەزیفی سەرکەوتوانە بوو، کاتی پشووکانیش و ئیجازەکانیشم
 بەسەر ئەبرد هەروەک ملیۆنەها مڕۆکە کە لەم جیهانەدا ژانیان بەو جۆرە
 بەسەر ئەبەن، چەند مانگیکم بەسەر برد لە کارە نوێکەمدا لە ریاض و
 بەراستی رۆچوو بووم لە کارەکەمدا و خەریکی ئەرکی خۆم بووم، ئارەزووی
 یەکەم بریتی بوو لەوەی کە سەرکەوتن بە دەست بێم تا زیاتر جێگە ی خۆم
 قایم بکەم لەو کۆمپانیایە ی کارم تیا دەکرد و جێگایەکی دیاریش لەناو
 سەرکەوتوێکانی وڵاتەکەمدا بۆخۆم بگرم، رۆژنیکان دانیشتبوم لە شوینیکدا
 لە کاتی پشووکاندا بۆ یەکەم جار بینیم کە ژمارەییکی زۆر سعودی و غەیرە
 سعودیەکان روو ئەکەنە مژگەوتیکێ گەورە ی نزیک ئەو شوینە، لەو کاتەدا
 گویم لە بانگ بوو، هەستم بە شتیک کرد کە پێشتر هەستم پی نەکردبوو، کە

له رنگاوه خوشیهک به له شه مدهات که ناتوانری وده صف بکریت، لیږدها پرسیاریکم لا دروست بوو، بۆچی ئەم خه لکه وا ده کهن و چ شتیك پال بمانهوه ده نیت بهم جوړه روو بکه نه مزگهوت؟. هر وهك نه وهی که پیشپرکی بکهن بۆ شوینیک که پاره و دیاری به نرخیان بدهنی، ئەم پرسیاره کاریگه ریه کی قولی له دهروونما دروست کرد و پالی پیوه نام که گرنگی بدم به موبابه عه کردنی زیاتری ئەم مه سه له یه، نه وهی زیاتر پالی پیوه نام بښندگوی دهنگی مزگه وته که و ههروه ها پاشان قامهت کردن بوو، به جدی کهوتنه بیرکردنه وه، کاتیک گویم ئی بوو ئیما مه که وتی (السَّلامُ عَلَیْکُمْ) سهیری مه رگای مزگه وته کهم کرد، بینیم که نوێژکه ران به هوروژم له ده رگاوه دینه مهروه و هه ندیکیان له گه ل هه ندیکی تریاندا قسه یان ده کرد، ئەمهش کاریگه ری له دهروونما دروست کرد، به دهنگی بهرز وتم: ئای له و سیسته مه جوان و گه وره یه، ئەمهش سه ره تای چونه ناوه وم بوو بۆ ناو جیهانی جوانی ئیسلام، و له پاش ئەمهش هه موو شتیك فیڕ بووم و وه لامی ئارام به خشم دهسکهوت بۆ زۆریك له و پرسیارانه ی که نه و روژه پرسیم.

ئەم پیاوه ده لیت: روژیکیان زۆر توپه بووم، چونکه له ناو بازاره کانی ریاضدا ده سوپامه وه ئەمویست شتیك بکړم به په له، به لام بینیم که سه رجه م کۆگاگان ده رگاگانیان داخراون، هه رچه نده هه ولمدا کهس دوکانی بۆ نه کردمه وه، ده یانوت: دوا ی نوێژ وه ره وه، من له مه توپه بووم، به لام له دوا ی موسلمان بوونم بۆم ده رکهوت که نه وه چ پالنه ریکی دهروونه وا له و بازرگانه دهکات که ئاوا دوکانه که ی به جی بیلی و بجیت بۆ مزگهوت.

پاش دوو مانگ له موسلمان بونی، ئاره زووی سه ردانی مه که که ی کرد بۆ عه مره و نوێژکردنی راسته وخۆ به رامبه ر به که عبه. دوو هاوړی سعودیه که ی ده لئین: له دهوړی مالی بهیت دا زۆر به عه جیبی عیبادهت و دوعا و گریان ی

دەکرد. دەدیوت: ئای چەندین مروۆ لەم جیهانەدا لەم کەش و ھەوا رۆحیە گەورەییە بێ بەشن.. پێش، نوێژی خەوتنێن عەمرەکەیی تەواو کرد و زۆر سوو بوو لەسەر ئەوێ لە کاتی نوێژەکانیشدا لە ریزی یەکەمدا بێت. نوێژ دەستی پێ کرد. ھاوڕیکەیی دەلیت: ئەم موسلمانە ئەمەریکیە لە حالەتیکەیی زۆر عەجیبدا بوو لە خشوع و رکوع و سجوددا، کاتیک لە تەحیاتی یەکەمدا ھەستاینەو، ئەو ھەلنەسایەو، وامزانی وا لەگەڵ نوێژەکەیدا تیکەڵ بوو، لە بیرى چۆتەو ھەلسیتەو، بۆیە دەستیکم دا لە سەری تاقە ئاگای بێنمەو، بەلام ھیچ جۆلەییەکی نەکرد و کاتیک چوینەو رکوع بینیم وا خەریکە بەلای راستدا دەکەوێت. ئیمام سەلامی نەدابوو کە بۆمان دەرکەوت کە بەتەواوی گیانی سپاردوو، باشتەین رۆح دەرچوون، ئەو رۆحەیی کە پەیوەندیەکی زۆر گەورەو و راستگۆیانەیی بە خۆی گەورەو ھەبوو، لەو شوێنە پاک و بەرزەدا بەرز بۆو بۆلای خۆی گەورە، ئەمجا رەزامەندی کەس و کارەکەیی وەرگرا لە ئەمەریکا و لە مەکەدا نێژرا.

ئیمانداران: دەچینەو سەر باسەکەمان، ئەم شەش گەنجە چۆنەو مەدینەو لە دواي سالیك لەسەر وەعد و بەلێنەکەیی خۆیان لە عەقەبە لە ھەمان کات و شوێندا چاویان کەوتەو بە پیغەمبەری خوا ﷺ بەلام ئەمجارەیان ژمارەیان بوو بە (۱۲) کەس، (۱۰) کەسی خەزرجی و (۲) کەسی ئەوسى: ئەمەش یەکەم دانیشتنی ئەو دوو ھۆزە دوژمندارە بوو لە ژێر رەحەتی ئیسلامدا. وەفدەکە باسی کار و چالاکێھەکانی خۆیان لە ماوەی سالی رابردودا بۆ پیغەمبەری خوا ﷺ خویندەو، و باسی ئەوێان بۆ کرد کە ھیچ مائیک نەماوە لە مەدینە کە باسی ئیسلامی تیا نەکریت، ئەمجا پیغەمبەری خوا ﷺ فرموی: پیویستە پەیمانم لەگەڵبەستەن. ئەوانیش دەستیان خستە ناو دەستیەرە و پەیمانیان پێدا، ئەم پەیمان پێدانی پێی دەوتریت (بَيْعَةُ الْعَقَبَةِ الْأُولَى) (پەیمانی عەقەبەیی یەکەم)... عەقەبە ناوی ئەو

شوئینهیه که پهیمانەکهی تیا بەسترا.. بەندەکانی ئەم پهیماننامەیه ئەمانە
بون:

۱. **اَلَا يُشْرِكُوْا بِهٖ شَيْئًا**.. هیچ شتێک نەکن بە هاوبەشی خوا.

۲. دزی نەکن.

۳. زینا نەکن.

۴. بوختان نەکن.

۵. مەندالەکانیان نەکوژن.

۶. لە چاکەدا سەرپنجی پیڤەمبەری خوا ﷺ نەکن.

پیڤەمبەری خوا ﷺ فەرموی: (**فَاِنْ وَفَيْتُمْ فَلَكُمْ الْجَنَّةُ** ، **وَإِنْ غَشَيْتُمْ مِنْ ذَالِكْ شَيْئًا** ، **فَأْمُرْكُمْ اِلَى اللّٰهِ اِنْ شَاءَ غُفَرَ** ، **وَإِنْ شَاءَ عَذَّبَ**) رواه البخاری و مسلم.
فەرموی: (ئەگەر وەفاتیان بەم پهیمانە کرد و جیبەجیاتیان کرد، ئەوا بەهەشتی
خوا پاداشتتانه، و ئەگەر غەشتان لەم پهیمانەدا کرد ، ئەوا کاروبارتان بۆ
لای خوایه و ئەگەر ئارەزوو بکات لێتان خۆش دەبێت، وە ئەگەر ئارەزوو
بکات سزاتیان دەدات).

بەڕێزان: ئەو دەرسانەی لێردا وەریدەگیرن ئەمانەن:

یەكەم: صەبرو ئارامی پیڤەمبەری خوا ﷺ. وەكو وتمان كە ئەم دوو
چاوپێكەوتنە یەك سالی پێ چوو، واتە: لە ماوەی یەك سالداتەنھا شەش
كەس لە ئیمانداران زیادێ كردوو، بەلام پیڤەمبەر ﷺ هێشتا هەر دلی خۆش
بوو، چونكە ئەم (١٢) كەسە بەردی بناغەیی دەولەتی ئیسلامن، نابێت زۆر و
بۆر بن، و سەرکەوتن بە یەكجار نایەت، بەلكو قووناغ بەندی یە.

دووهم: پرسپاریك: بۆچی پیڤەمبەری خوا ﷺ هەر باسی ئەمانەیی كرد:

(دزی مەكەن، زینا مەكەن، مەنالی مەكوژن، بوختان مەكەن). ئەو كوا باسی
نوێژ و جومعه و زەكات و حج؟ خۆ ئەمانە پایەكانی ئیسلامن!!! ئەو بۆ

باس نەکراون؟! چونکە ئەم عیبادەتە کاتیکی دەکرێن کە حکومەت ھەبێت و موسڵمانان ئازاد بن، ئەگەر حکومەت نەبێت کوا زەکات کۆدەکرێتەو؟ چۆن جومعە دەکرێت؟... کەواتە: عیبادەت دەبێت دەولەتی لەگەڵ بێت، ئیستاش حکومەت نیە، بەلام کە چوو مەدینە و حکومەت دامەزرا، ئەمجا روژوو و جومعە و زەکات دانرا. ھەروەھا ئیمە باسمان کرد کە مەدینە لە شەپدا دەژیان، بێگومان لە شەپدا و لە ولاتی جەنگدا دزی و زینا و کوشتن و بوختان بۆ یەکتەر کردن (شەپری راگەیاندن) ھەیە.

پێغەمبەری خوا ﷺ ئەیویست لە ڕێگەی ئەم خالانەو کۆمەلگای مەدینە لە شەرخوازیو بگۆڕیت بۆ ناشتی خوازی، کەواتە: ولاتی پەر لە شەپری ناوخۆ بەم شەش بەندە ناشتیان بۆ دیتەو و ئیتەر دەیان دانیشتنی ناوێت.

سینێم: گەرنگی ئەخلاق و ردوشتی بەرز بۆ موسڵمانان، پێغەمبەری خوا ﷺ تەنھا بەو وازی لی نەھێنان کە شایەتومان بێنن و تەواو، بەلکو فەرمانی پێ کردن کە دەبێت ھەلگری ئەو ردوشتە بەرزە بن، عەقیدە پاکێ (دووربوون لە شیرک)، داوین پاکێ، دەست پاکێ، زمان پاکێ، دەروون پاکێ. واتە: پێغەمبەری خوا ﷺ ئەیەوێت کۆمەلگای مەدینە کاتیکی سەیری ئەم دوانزە کەسە دەکەن، ئەوانە چەند ئەخلاقیان بەرزە، ئیمە زۆر پێویستمان بەم کەسە ئەخلاق جوانانە، ئیتەر لە ڕێگەی ئەم دوانزە کەسەو ئیسلامیان لا شیرین دەبێت و بە خوشیو موسڵمان دەبن. کەواتە: بە کورتی دەتوانین بڵێن: ئەم شەش خالە لە ھەموو زەمان و زەمینیکدا ھەیە و ناسنامە ی ئینسانی ئیماندارە.

ئیمانداران: تەماشای نەخشەسازی پێغەمبەری خوا ﷺ بکەن، ئەمە ئەو زمان فێر دەکات کە خەلکی سەیری نوێژ و پوژوو و قورئان خوێندەمان ناکەن، خەلکی سەیری ئەخلاقێ جوانمان دەکەن، با ھەول بدەین ھەر

یمکه مان له رینې نیش و کاری خوږه وه نمونه ی خه لکی جوان بین، با وا نمکین خه لک به هو ی نیمه وه نیسلامی لا ناشرین بیت.

گه نچ و لاوانی دل پر له نیمان، نه ی نه و که سانه ی که نیستا به روح وا له خرمه ت پیغه مبهری خوادان ﷺ، وا چاومان لییه چو ن دهستی خستوته دهستی نه و گه نجه پاک و دل سوزانه وه، کی حه زی لییه به شداری بکات نه توانیت هر نیستا له دلی خویدا به یعت بدات به پیغه مبهری خوا ﷺ و پیمانه که نه شکینیت، پیغه مبه ریش ﷺ زه مانه تی به هه شتی ده داتی، نه مېړ کومه لگای نیمه پیویستی به گه نجانی داوین پاک و زمان پاک هیه، به س تمنا به مهش کومه لگا نیصلاح ده بیت.

که واته: نه گهر حکومت ده یه ویت ولایتی هیمن و نارام و دور له دزی و داوین پیسی به رقه رار بیت، ده بیت گرنگی به مزگهوت و رولی مزگهوت بدات له بواری په روه رده ی گه نجاندا، گه نچ به سه نته ر و هو لی بلیارد و نادی خیر بو کومه لگا ناداته وه، به لکو مال ویران و دوا روژ رهشی ده کات.

چواره م: قسه ی شیاو بو شوینی شیاو و گونجاو هه لېژیرین، شهرت نیه هه موو قسه یه کی حق له هه موو جیگه یه کدا بکړیت، خو قورنانی هاتووی ماوه ی (۱۲) سالی مه کی هیه، به لام پیغه مبهری خوا ﷺ نه و شهش خاله ی پی راگه یانندن، چونکه مه دینه پیویستی به و شهش خاله بوو، نه هات هه موو نیسلامیان بو باس بکات، نه ی خو پیغه مبهری خوا ﷺ هه ده ف و نامانجه که ی نه وه یه: هر که سینک بیگریتته خو ی ده بیت وعد و پیمانی نه وه ی پی بدات که خو ی و هاوه لانی بیاریزیت و له دور منیش بیپاریزیت، به لام پیغه مبهری خوا ﷺ نه مه ی له گه ل باس نه کردن، بو چونکه هیشتا وهختی نیه، نابیت کار له سر هه ماسه تی نه و (۱۲) گه نجه بکات که هیشتا وهختی نیه، نیشی به جی نی مان و به ره مدار نه وه یه که بانگی خه لکی بکه ن بو دین، هه لگری ره وشتی جوان بن.

به پێزان: به پراستی له گه یاندنی ئەم ئیسلامەدا دەبیّت دوو شتمان
هەبیّت:

یەكەم: زانست.

دووەم: شارەزایی.

تەماشای قورئانی پیرۆز بکەن، بەردەوام صیفەتی عیلم و خەیری
بە یەكەو بە کار هیناوه، وەکو ﴿إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ﴾ بۆمان: ۲۴. یاخود ﴿إِنَّ اللَّهَ
كَانَ عَلِيمًا خَبِيرًا﴾ النساء: ۳۰. ئەمڕۆ زۆر كەس هەیه شارەزای ئایەت و
تەفسیری قورئانە و فەرمودەی زۆری لەبەرە، بەلام شارەزا نیە بەو واقعیە
تێیدا دەژی، بۆیە قسە و وتار و بانگەواژەكە ی زەرەری لە قازانجی زۆرتەرە بۆ
ئیسلاام و بانگەواژەكە ی!.

پنجەم: لە ماوەی ئەم سەله‌دا و بۆ ئەم دوو دانیشتنە هیچ كەس لە
كافره‌كانی مەككە بە هیچ شتیکی نەزانیوه، جگە لە ئیمامی ئەبوبەكر و
عەلیش عليه‌السلام هیچ كەس لە صەحابەكان ئاگایان لەم دانیشتنە نەبوو، ئەمەش
گرنگی نەینی پاراستنمان فێر دەكات.

شەشەم: لە بەندی شەشەمی پەیماننامەكەدا دەفەرمویت: (أَلَا يَمْضُوهُ فِي
مَعْرُوفٍ)، واتە: پەیمانیان دا بە پێغەمبەر ﷺ كە لە چاكەدا لە قسە
دەرنەچن. ئایا پێغەمبەر ﷺ غەیری چاكەو خێر بە هیچ كەس دەئیت؟!
بێگومان نەخێر. بەلام خوا ی گەورە لە قورئانی پیرۆزدا و لە بەیعی نساءدا
كە هەمان خالەكانی ئەم پەیماننامەیان دەفەرمویت: ﴿وَلَا يَعْصِيَنَّكَ فِي
مَعْرُوفٍ﴾ المستحقة: ۱۲. خوا ی گەورە ئیطاە ی پێغەمبەریشی بەستۆتەو بە
(مَعْرُوف) هوه.

جا ئەو بۆ ئیمە دەبیتە دەرس و عیبرت که هیچ سەرکردەیهک، هیچ برا گەمڕەیهک بۆی نیه ئەو چاوەڕوانیەیی له خەڵک و ئەندامانی ژێر دەستی خۆی هەبیت که کوێرانه دواى بکهون و له هه‌موو شتی‌کدا هه‌ر بلین: به‌لى و سه‌رى بۆ به‌قیژن.. نه‌خێر له ئیسلامدا شتی وا نیه و له ئیسلامدا (به‌قسه‌کردن) (گوێ بۆ گرتن) ی له پێشه‌وه‌یه. (السَّمْعُ و الطَّاعَةُ). (السَّمْعُ) ئەو‌یه گوێ بگری، تیی بگهی و له‌و فرمانه‌ حالى ببی داخۆ شه‌ریه‌ یان نا شه‌ریه‌، چیه و چۆنه‌. ئینجا نۆره‌ی (الطَّاعَةُ) دیت، واته‌: به‌ قسه‌ کردن و فرمانبه‌ری بۆ کردن.

ئیمانداران: دوژمنانی ئیسلام یه‌کی‌ک له‌و شتانه‌ی ده‌یکه‌نه‌ ره‌خنه‌ له‌سه‌ر ئیسلام و موسلمانان ئەو‌یه که گوايه له ئیسلامدا ئازادی نیه و مرو‌ف ده‌بیت هه‌ر به‌لى بکات بۆ سەرکردەى موسلمان و ئەو فرمانه‌ به‌ به‌لى‌ قوربان جیبه‌جی بکا و ته‌واو. به‌لام نه‌خێر ئەو تینه‌گه‌یشتنه له ئیسلام، به‌لکو له ئیسلامدا ده‌فه‌رمویت: واجبه‌ میله‌ت که حکومه‌تیک و ده‌زگایه‌کی ئیداری هەبیت که مشوری ژيانى بخوات و یاسا و قانون دا بنیت (به‌پێی شه‌رع) بۆ ریکخستنی کاروباری ژيانى، چونکه به‌دیلى ئەو حکومه‌ت و قانونه‌ بریتیه له پاشاگه‌ردانى (قوضى) وه‌ک شاعیریک فه‌رمویه‌تى:

(لَا يُصْلِحُ النَّاسُ قَوْضَى لَأَسْرَاءَ لَهُمْ . . . . . وَلَا سْرَاءَ لَهُمْ إِذَا شَرَّارُهُمْ سَادُوا)

واته‌: خه‌لك چاك نابیت به‌وه‌ی که فه‌وزا و پاشا گه‌ردانى بیت و هیچ مشورخوریان نه‌بن، یان نه‌گه‌ر مشورخۆره‌کانیان که‌سانی خراپه‌کار بن... به‌لام سەرکردەو حکومه‌ت تا ئەو شوینه گوێرایه‌لى ده‌کریت که پابه‌ند بیت

به بهرژه وهندی میلله تهوه که قورئان ده فهرمویت: ﴿مَعْرِفٌ﴾ ئیمامی عهلی
 روداوینکمان بۆ ده گێڕایتهوه و ده فهرمویت: (خۆشه ویستمان ﷺ کۆمه لێک
 له یارانی نارد بۆ شوینیک، و که سێک له یاریده ده رانی کرد به لێر سراویان، و به
 سه ربازه کانی فهرموو گوێرایه لی و فرمان به رداری ئهم سه رکرده تان بکه ن. ئه وه بوو
 روشتن و له مه دینه دورر که و تنه وه تا ئه وه بوو که یشتنه شوینیک و له گفتوگۆیه کدا
 سه رکرده که له سه ربازه کان تورپه بوو، بانگی کردن و پێی وتن: (اجْمَعُوا لِي حَطْبًا)
 هه ستن کۆمه لێک چیلکه و دارم بۆ کۆیکه نه وه، (فَجَمَعُوا لَهُ) ئه وانیش به قسه یان کرد و
 دار و چیلکه به کی زۆریان کۆکرده وه، ئه جا فرمانی پێی کردن و پێی وتن (أَوْقِدُوا
 نَارًا) ئاگری تێ به ربه دن. (فَأَوْقِدُوا) ئه وانیش ئاگریان دا. پاشان سه رکرده که رووی تێ
 کردن و پێی وتن: (أَلَمْ يَأْمُرْكُمْ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَنْ تَسْمَعُوا لِي وَتَطْعَمُوا؟) ئایا پێغه مبه ری
 خوا ﷺ فرمانی پێی نه کردن به وه ی که گوێرایه لی و فرمان به رداریم بکه ن؟ وتیان،
 به لی. وتی: که واته: (فَادْخُلُوهَا). برۆنه ناو ئه و ئاگره وه. سه حابه کانیش (نَظَرَبَعْضُهُمْ
 إِلَى بَعْضٍ) ته ماشای به کتریان کردوو وتیان: (إِنَّمَا قَرَرْنَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مِنَ النَّارِ) ئیمه
 له ده ست ئاگر راما ن کردوو به بۆلای پێغه مبه ری خوا ﷺ ئیتر چون به چینه ئاگره وه. ئیتر
 به م شیوه به مانه وه تا سه رکرده که تورپه بونه که ی نه ما و ئاگره که ش ورده ورده خاموش
 بوو.

جا کاتێک کاره که یان ته و او بوو گه رانه وه بۆ خزمه تی پێغه مبه ری خوا ﷺ
 به سه رهاته که یان بۆ گێرایه وه، خۆشه ویست ﷺ فهرمو ی: (لَوْ دَخَلُوهَا مَا خَزَجُوا

منها، إئما الطاعة في المعروف) متفق عليه. واته: ئەگەر بچوناوە ته ناو ئاگره كهوه ئەوا
لنی نه ده هاته ده ره وه، گوێڕایه لێ ته نها بۆ چا که به .

به پێزان: ئیشی کار به ده ست ئە وه یه پشت به خوا ببه ستی و هه ول بدات
جه ماوه ری گه له که ی له نا به حه تی و گه یو گه رت بپاریزیت، نه ک بیا خاته
دۆزه خه وه، و مێلله تیش ده بیئت وریا و وشیار بیئت و فره مانه کانی
کار به ده ست به ته رازوی شه رع هه لبه سه نگینیت و (إئما الطاعة في المعروف) ی
له به رچاو بیئت، هه ر به مه ش مێلله ت وشیار و بیدار و پێشکه وتوو ده بیئت.

ده گێڕنه وه: که رۆژیک (شه قیقی به لخی) ئامۆژگاری (هارونه ره شید) ی
به کرد و پێی وت: هارون، خودا خانویه کی هه یه ناوی دۆزه خه و تۆی
کردوو به ده رگاوانی ئەو خانوه و سێ شتی به تۆ داوه هه تا به و سێ شته
موسلمانان له و دۆزه خه دوور بجه یته وه، ئەو سێ شته ش: مال و شمشیر و
قامچی یه، به مال و سامان خه لکی تیر و ته سه ل و خوش گوزه ران بکه ییت تا
خه لکی به هۆی برسیتی و نه داریه وه توشی قه رزاری و درۆ و سویندی درۆ و
وه عده خیلافی و دزی و ناپاکی نه بن، و به هۆی شمشیره وه تۆله بکریته وه
له و که سانه ی که خه لکی به ناحق و بی تاوان ده کوژن و رێگری ده که ن، و به
قامچی خه لکی له خراپه و لار و له ویری دوور بخریته وه تا توشی دۆزه خ
نه بن، جا هارون ئەگه ر تۆ به و جوړه کاری ده سه لاتت به پێوه برد ئەوا خه لکی
له دۆزه خ رزگار ده که ییت و خوشت رزگار ده بییت، ئەگه ر به و جوړه شت نه کرد،
ئەوا له پێش خه لکیه وه ده چیته دۆزه خ.

ئومیده‌وارم خوای گه‌وره هۆشیار و بیدارمان بکات و له‌م ئیسلامه شیرینه و سیره و سوننه‌تی پیغه‌مبه‌ره ﷺ تێمان بگه‌یه‌نی و کاربه‌ده‌ستانمان به‌رحم و به‌ویژدان بکات و میله‌تمان به‌ئاگا و بیدار بی و حق به‌حق بناسی و کاری پی بکات و نا‌په‌وا و خراپه‌نه‌فهرت لی بکات.
وآخر دَعَوَانَا أَنْ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. قورئانی پیرۆز.
۲. ته‌فسیری ئاسان / بورهان محمد امین.
۳. به‌ره‌و ئیسلام-ئارامی / نه‌ندازیار عثمان / ۱۲۷.
۴. فقه‌السیره‌النبویه / د.محمد سعید رمضان البوطی / ص ۱۲۶، ص ۱۲۹.
۵. السیره‌النبویه / د.علی محمد الصلابی / ج ۱ / ص ۴۱۹، ص ۴۱۶.
۶. به‌ره‌و ئیسلام - ئازادی / نه‌ندازیار عثمان / ۹۴۷، ۹۴۸.
۷. به‌ره‌و ئیسلام - دلتیای / نه‌ندازیار عثمان / ۷۳۷.
۸. علی خطی الحیب / عمرو خالد / ص ۸۵.
۹. چۆنیه‌تی بوونه‌پیشه‌نگ / م.علی باپیر / ۲۹۷، ۶۳۷، ۳۶۷.
۱۰. وصایا و حکیم / یوسف الحاج احمد / ص ۱۳۱.
۱۱. دروود / فاتح محمد سمیع / ب ۱ / ۱۵۷۷.

وتاری یه کهر بو مانگی صه فەر

په یهانی عه قه بهی دووهم

وتاری یه کهم بۆ مانگی سه فەر په یمانی عه قه بهی دووهم

(الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ
عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ أَجْمَعِينَ)

ئیماندارانی به پێژ: بهردهوام له خزمهت سیرهت و ژياننامهی
خۆشهویست و تاجی سه زمان چه زههتی محمد المصطفی ﷺ داین.

خۆشهویستان: دواى په یمانی عه قه بهی یه کهم (١٢) که سه که گه پرانه وه
بۆ مه دینه و ئه مجاره پیغه مبهری خوا ﷺ نوینهری تایبهتی خۆی له گهڵ
ناردن که (موصعهبی کۆری عومهیره). که موضعهب بوو به یه کهم سه فیر له
نیسلامدا... لیڤه دا پرسیارێک ده کریت: باشه بۆچی له ناو هه موو
سه حابه کاندای موضعهب هه لێژێردرا؟ له وه لامدا ده لێن: له بهر ئه وهی که:

١. موضعهب گه نجیکی ته مه ن (٢٤) سالی زۆر جوان و بالابه رز و خاوه ن
هه یکه ل بوو، که ئه م خاله گرنگه له نوینه ر و سه فیردا هه بیته، که له رووی
هه یئته و لاشه وه به هه یبه ته بیته.

٢. موضعهب که سیکی بوو هه ر له پیش موسلمان بونیشدا چه زی له جل و
به رگی جوان و بۆن عه تری خۆش بوو، که ئه مه ش که سایه تی ئه وه نده ی تر
به هینز ده کرد.

٣. موضعهب زۆر که سیکی پوو خۆش و ده م به خه نده و چاو گه ش بوو،
له گه ل ئه وه شدا سه نگین بوو، چونکه ئه م کاره به که سی ده م و چاو داخراو
ناکریت و هه روه ها به که سی ساده و هه رزه گوشت جیبه جی ناکریت.

۴. موضع ب خاوهن که سایه تیه کی به هیز و ئینسانیکی له سه رخو و هیمن و ژیر بوو، زور زمان رهوان و گفت شیرین بوو، که قسه ی ده کرد هر جهزت ده کرد گوئی لی بگریت.

که واته: خه لکی مه دینه هه ست ده کهن که پیغه مبه ری خوا ﷺ چ که سیکی گه وره ی بولا ناردوون و نه گهر نوینه ریك وا نه بیئت نهوا ناتوانیت بانگه وان بو ئیسلام بکات.

به ئی، موضع ب چوو مه دینه و له مالی (ئه سعده ی کوپی زوراره) که ته مه نی ئیستا (۲۳) ساله مایه وه، ئه سعده یه که م که سی مه دینه یی بوو که ئیمانی هینا، و یه که م که سیش بوو که له گه ل (۱۲) که سه که گه رایه وه بو مه که که. پۆل پۆل خه لک ده هاتن بو مالی ئه سعده و موسلمان ده بون، ئه ویش به یعه تی لی وهرده گرتن، له سه ره ئه وه ی که شه ریك و هاوبه ش بو خوا بریار نه دن و دزی نه کهن و زینا نه کهن و منال نه کوژن و بوختان نه کهن.. خه لکی مه دینه که نه مه یان بیست وتیان: ئای له م ره وشته به رز و په سه ندانه.

به ئی، ئیسلام به ئه خلاق خو ی کرد به ناو مه دینه دا، خه لکی یه ک یه ک موسلمان ده بوون، به لام ئه وه ی جینگه ی سه رنجه دوو سه رکرده هه بوون ناویان (ئوسهیدی کوپی حوضهیر) و (سعد بن معاذ) بوو. دوو سه روک هوز بوون، زور ناودار بوون، بت په رست بوون، روژنکیان به یه که وه دانیشتبوون، سه عد وتی: ئه مه کئییه هاتوته شاره که مان و گه نجه کانمان فریو ده دات؟ با برۆین ناگاداری بکهین که ئیره به جی به ئی، سه عد به ئوسهیدی وت: من ئه سعده کوپی پورمه، با شه پ له نیوانماندا روو نه دات، تو برۆ ده ری بکه.. به ئی، ئوسهید چوو بو مالی ئه سعده ی کوپی زوراره زور به رق و قینه وه، خوین به ری چاوی گرتبوو، که ئه سعده چاوی پی که وت به موضع بی وت:)

هَذَا سَبْدُ قَوْمِهِ، وَقَدْ جَاءَكَ، فَأَصْدَقَ اللَّهُ فِيهِ). فرموی: ئەو گه وهری
هۆزه که یه تی، ئەی موصعب دلسۆزی و ئیخلاصت به رامبه ر خوا له گه لی
بخه ره کار... الله اکبر.. فرموی: ئیخلاصت بخه ره کار بو پووبه پوو
بوونه وهی... به لی، ئوسهید هاته پشت سه ریانه وه و شه پی لی دهباری، وتی:
(مَا جَاءَ بِكُمْ تَسْفَهَانِ ضَعْفَاءًا؟). ئەو چی ئیوهی هیناوه ته ئیره و ده تانه وی
لاواز و به سته زمانه کانمان فریو بدهن؟ ئەمجا وتی: ئەی موصعب ئەگه ر
ئعه وی له سه ر زه وی بزێ و نه چیته قه بره وه هه ر ئیستا شاره که مان به چی
بهینه.. موصعب هیچ خوی تیک نه دا و به دلکی پر له ئیمان و راستی
ریبازه که ی زۆر به هیمنی فرموی: (أَوْ تَجْلِسُ فَتَسْمَعُ، فَإِنْ رَضِيتَ أَمْرًا قَبْلَهُ، وَ
إِنْ كَرِهْتَهُ نَكُفُّ عَنْكَ مَا تَكْرَهُ). فرموی: ئەی بو دانانیشی و گویم بو بگریت؟
جا ئەگه ر ئەوهی ده یلیم به دلت بوو ئەوا قبولی ده که یه ت و ئەگه ر چه زیشت
پی نه کرد ئەوا دلنیا به کاریک ناکه یه ن دلی تو ئازار بدات... ئوسهید وتی: (أَنْصَفْتُ) به
ویژدانه وه قسه ت کرد و زۆر جوانه، ئەمجا رمه که ی گرت و
چه قانیدی به زهویه که دا و وتی: دهی قسه بکه.. موصعب به دهنگه هیمن و
زولاله که ی قورئانی بو خوینده وه، هیواش هیواش دهم و چاوی ئوسهید
گوپا، ئەسعه د ده لیت: هه ر له دهم و چاویدا ئیسلام خوینده وه پیش ئەوهی
قسه بکات له دهم و چاویدا رهنگی دایه وه. ئوسهید وتی: (مَا أَحْسَنَ هَذَا
الْكَلَامَ وَأَجْمَلَهُ) ئای ئەم قسانه چه ند جوان و پازاوه ن، باشه یه کیك بیه ویت
موسلمان بیت ده بیت چی بکات؟! وتیان: خۆت بشو، جله کانت بشو، ئەمجا
شایه تومان بیته، و دوو رکات نویژ بکه.. ته ماشاکه سه ره تای ئەم ئیسلامه به
پاک و خاوینی ده ست پی ده کات، کاتی خوی پورتوگالیه کان که چونه
هنده لوسه وه ماله موسلمانه کانیا ن به هه مامه پاک و خاوینه کانیا ن

دەناسیەو. بەداخەو. ئەمڕۆ لایەنی پاکوخواوینی پشتگوێ خراوە لەلایەن موسلمانانەو.

بەئێ، ئوسەید موسلمان بوو، ئەمجا فەرموی: ئیستا کەسیکتان بۆلا دەنێرم، ئەگەر موسلمان ببێ، هەموو قەومەکەی موسلمان دەبن. چوێ لای سەعدی کوپی مەعاز، لە دوورەو سەعد وتی: سویند دەخۆم دەم و چاوی ئوسەید گوپاوە. بەئێ، ئیمان لە دەم و چاودا دەرەکەوێت. ﴿سَيَمَاهُمْ فِي وَجْهِهِمْ مِنْ أَكْثَرِ السُّجُودِ﴾ سەعد وتی: ها ئوسەید چی بوو؟ چیت کرد؟ وتی: پێم وتن واز بێتن و بە موصەبیشم وت مەدینە بەجێ بهێلێ، ئەوانیش وتیان باشە بەقسەت دەکەین، بەلام خیرا بڕۆ وا کۆمەلێک خەلک لە (بني حارثة) دەوری ئەسەعدی پورزاتیان داو، لەوانەیه بیکوژن، بەلکو فریای بکەوێت و لەسەری بکەیهو.

سەرنج بەدەن ئیمانداران: ئوسەید درۆیهکی مەصلەحتی کرد، ئەمەیه سیاسەت، چونکە ئەگەر بیوتایە موسلمان بووم و تۆش وەرە موسلمان ببە، لەوانەیه سەعدی کوپی مەعاز قەناعەتی نەکردایە و ئیمانی نەهینایە، چونکە ئوسەید قورئانی لەبەر نیە و وەکو موصەب لێی نازانی ئاوا بە جوانی باسی ئیسلام بکات، ئەگەر بشلێ بچۆ بۆلای موصەب ئەوا ناچی و خۆی بە رەفیقی ئەو نازانی، کەواتە: چارە ئەوێ بە فیلێک بیگەیهنیتە خزمەت موصەبی ماموستا و نوینەری پیغەمبەری خوا ﷺ...

کەواتە لێردا ئەو وانەیه فێر دەبین کە مەرج نیە مادەم موسلمانێ یەکسەر بۆخۆت بانگەواز بکە، بەلکو هاویری خوشەویستەکەت بەرە بۆلای ماموستایەکی دلسۆز با لەوێ ئیسلام ببیستی...

بەئێ خوشەویستان: سەعد کە ئەم هەوالەیی بیست رقی هەستا و سۆزی خزمایەتی بۆ ئەسەعدی پورزای جولای و رمەکەیی دەست دایە و رای کرد بۆ

مالی نه سعاد، به لām ته ماشای کرد وه زع هیمنه و موضع ب و نه سعاد
بوخویان دانیشتون. له دوره وه نه سعاد بینی فهرموی: موضع ب نه و پیاوه
سعاد و گه وره ی قه و مه که یه تی، نه گهر موسلمان بیی دوو که س له
قه و مه که ی نابینی موسلمان نه بن..

سعاد گه یشته جی و زانی ئوسه ید به فیل ناردویه تی تا گوی له
موضع ب بگریت. بویه به نه سعاد ی وت: پورزا، به خوا له تاوی تو نه بوايه که
خزمی نه ده هاتم بو ئیره، حه ق نه بوو توش کاریک بکه یت که من پیم
ناخوشه، نه م کوره گه نجه چیه هیناوته بو مالی خوت؟. موضع ب فهرموی: (
أو تَقْعِدُ فَتَسْمَعُ، فَإِنْ رَضِيتَ أَمْرًا وَرَغَبْتَ فِيهِ قَبْلَهُ، وَ إِنْ كَرِهْتَهُ عَزَلْنَا عَنْكَ مَا تَكْرَهُ).
واته: نایا ناکری دانیشتی و گویمان بو بگری، نه گهر رازی بووی به م کاره و
حزت لی بوو، نه و قبولی ده که یت و نه گهر حه زیشت پی نه کرد نه و اهرچی
تو پیت ناخوش بیت لیت دوور ده خه ینه وه.

سعاد وتی: قسه یه کی جوانه، فهرموو.. موضع ب سوره تی (الزُخْرُف) ی
بو خوینده وه، دم و چاوی سعاد گه شایه وه و یه کسر هاواری کرد: توخوا
پیم بلین چی بکه م تا بیمه سر نه م دینه جوانه؟. موضع ب فهرموی:
پیروزبایی موسلمان بونت لی ده که م، برؤ خوت بشو و جل و بهرگت بشو و
جلی خاوین له بهر بکه، نه مجا شایه تمان بینه، نه مجا دوو رکات نویژ بکه.
الحمد لله.. سعاد ی کوری معاذ موسلمان بوو، نه مجا رویشته وه بولای
ئوسه یدی کوری حوضه یر و به یه که وه چونه ناو خزمه کانی، سعاد فهرموی:
قه و مه که م من له ناو ئیوه دا چوئم؟ وتیان: قوربان تو گه وره مانی و ههرچی تو
بیلینیت له سر چاومانه. فهرموی: ده بزانن (فَإِنَّ كَلَامَ رَجَالِكُمْ وَ نِسَائِكُمْ عَلَيَّ
حَرَامٌ، حَتَّى تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ). فهرموی: یه قینتان بی که قسه ی پیاو و ژنتان
له سر م حه رامه هه تا نه و کاته ی ئیمان دینن به خوا و پیغه مبه ره که ی...

به به ره که تی ئەم پیاوه هەر ئەو رۆژه ئیواره نه هات که یهک پیاو و ژن نه ما له (بني عبدُ الاشهل) که موسلمان نه بویی.

به ئی ئیمانداران: شه پۆلی ئیمان له ناو شاری مه دینه دا ده هات و ده چوو، هه موو خه لکی ئیمانیا ن هینا، هه موو یهک ئاواتیان هه بوو، ئه ویش ئه وه بوو به دیداری محمد المصطفی ﷺ شاد ببن. جابری کوپی عبدالله ﷺ ده فهرمویت: وتمان تا که ی پیغه مبه ری خوا ﷺ له شاخه کانی مه ککه بمینیته وه و توشی مه ترسی ببی (حتى متى تترك رسول الله ﷺ يطرد في جبال مكة ويخاف).

به ئی، به هوی لیها تویی وزمان شیرینی موضعب و ده روون پاکی خه لکی مه دینه وه له ماوه ی که متر له یهک سالد ا هه موو خه لکی مه دینه موسلمان بون. ئەمجا پیش کاتی چه ج (موضعب) گه رایه وه مه ککه و راپورتیکی دوور و درێژی له سه ر کارو چالاکیه کانی خوی له ماوه ی ئەو سالد دا خوینده وه، موژده ی دا که وه فدی مه دینه له م چه ند رۆژه ی داهاتودا له کاتی چه جدا به خزمه تی ده گهن. به ئی کاتی چه ج هات و وه فدی مه دینه هاتن که (۳۷) پیاو و (۲) ژن بوون. پیغه مبه ر ﷺ فهرموی: موضعب کی سه روکیانه؟ فهرموی: (به پرائی کوپی مه عرور). فهرموی: ده بیت چاوم پیی بکه ویت. له سه ر داوای چه زره ت ﷺ (به پرائی کوپی مه عرور) له گه ل (سه عدی کوپی مالیک) دا چونه خزمه تی و خویان پی ناساند. پیغه مبه ر ﷺ به سه عدی کوپی مالیکی فهرموو: تو شاعیریت؟ فهرموی: به ئی. پیغه مبه ر ﷺ ده ست خوشی لی کرد و زور ریزی لی گرت... ئەمجا فهرموی: ئەی به پراء، ده بیت خۆت و هۆزه که ت ببینم له ناخر رۆژه کانی چه جدا و له به شی یه که می شه ودا و له شیوی عه قه به دا و زور به نه ئینی یهک یهک و دوو دوو له جیگا کانتان وهرنه دهره وه و کهس کهس خه به ر نه کاته وه له خه و و پیلآوه کانتان به

مەستەۋە بىگىن تا لە خىمەكانتەن دىنە دەرەۋە تاكو دەنگى پىلاۋەكانتەن نەمەت، و نابىت كەس بە دەنگى بەرز قەسە بىكات، و ماۋەى دانىشتنە كەمان نەمىت كەم بىت و ماۋەى قەسەكانمان كورت و پوخت و پىر مانا بىت و بگەينە نەنجام و ھىچ كەسىك ھىچ نەينىك نەدركىنىت.

بەلى، پىغەمبەرى خوا ﷺ چۆن نەخشەى دانابوو، ئاۋا لە شوين و كاتى دىارىكرادا بەبى دۈكەۋەتن و بەبى ئەۋەى كەس ھەستىيان پى بىكات چۈنە خىزمەت پىغەمبەرى خوا ﷺ ... پىغەمبەرى خواش ﷺ ەبباسى مامى كە ھەرچەندە ئەۋ كاتە مۇسلمان نەبۇۋو لەگەل خۆى بردى و لە ھاۋەلانىش نىمامى ئەبۇبەكر و ەلى ﷺ كە ھەرەس و چاۋدىر بن لەسەر گىردەكانى نەمبەراۋبەرى ەقەبە.

بەلى، دانىشتن و كىردنەۋەى دانىشتنە كە لەلەين ەبباسى مامى پىغەمبەرى ەۋە ﷺ كرايەۋە و فەرمۇى: ئەى ئەۋس و خەزەج، مۇھەمەد ﷺ لەناۋ نىمەى بەنى (ھاشم) دا پارىزراۋە و كەس ناتۋانى بىكوژىت، بەلام لە پىناۋى دىن و بىرۋاۋەپەكەيدا دىەۋىت بىتە لای ئىۋە لە مەدىنە، جا ئەگەر بە تەۋاۋى دۇنيا نىن لەۋەى كە دەتۋانن بىپارىزن، ئەۋا ۋازى لى بىنن با ھەر لىرە لەناۋ خۇماندا بىمىنىتەۋە.

لىرددا ئەۋ دەرسە ۋەردەگىرن كە درۋوستە پىشت بىستىت بە كەس و كار و خىزم و سەرۋك ھۆزى بى باۋەرىش، مادەم دژايەتى ئىسلام ناكات.

مەدىنەيىكەن وتيان: ئەى ەبباس تىگەيشتىن لە مەبەستت، ئەى پىغەمبەرى خوا ﷺ تۋ قەسە بگە، با بزانن داۋاكارىت چىيە بۇ خودا و بۇ خۇت؟ كەۋاتە: ئەم دانىشتنە ئەۋە دەرەخات كە ھەرچەندە خەلكى مەدىنە مۇسلمان بون، بەلام ھىشتا بىرىارى كۆچكىردن بۇلايان نەدراۋە، بەلكو پىۋىستى بە دانىشتن و رىكەۋەتن و ئىمزاكىردن ھەيە. پىغەمبەر ﷺ نەيفەرمۇۋ: ھەر دەبىت من فەرمان بگەم و ئىۋە جىبەجىنى بگەن. نەخىر، ئەمە

اتفاقیه ی سیاسیه، پیویستی به له یه کتر تیگه یشتن هه یه. پیغه مبهری خوا
 ﷺ به و په پری راشکاوی یه وه دواکاری خو ی له پینچ خالدا پیشکesh کردن و
 فهرموی:

۱. (تُبَايِعُنِي عَلَى السَّمْعِ وَالطَّاعَةِ فِي النَّشَاطِ وَالْكَسَلِ). واته: په یمانم بدهنی
 له سهر گوږپرایه نی و به گوږکردن له خوښی و ناخوښیدا - نه مه لایه نی
 سیاسیه -، واته پیی وتن دهمه ویت حکومت دا بمه زینم، من سهرکرده و
 نیوه سهربان.

۲. (وَالنَّفَقَةِ فِي الْعُسْرِ وَالْيُسْرِ). به خشینی مال و سامانتان له هه رزانی و
 گرانیدا، - نه مه ش لایه نی نابووری یه، واته: پیی راگه یاندن که روژانی شهر و
 ناخوښیمان دیته پری، و حکومت پیویستی به پاره هه یه و منیش پاره م نیه،
 بازرگانی و سامانتان ده که ویته مه ترسیه وه، ثایا نه مه تان پی قبول ده کړیت؟
 ۳. (وَعَلَى الْأَمْرِ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيِ عَلَى الْمُنْكَرِ). وه په یمانم پی بدهن له سهر
 فرمان کردن به چاکه و ریگرتن له خراپه، - نه مه ش بواری راگه یاندن -،
 واته: شهره قسه نه که ین و هه موومان پشتگیری له چاکه بکه ین و ریگری له
 خراپه بکه ین..

۴. (وَأَنْ تَقُلُوا فِي اللَّهِ، لَا تَخَافُونَ فِي اللَّهِ لَوْمَةً لَّائِمَةً). له پیناوی ره زامه ندی خوا دا
 هه لویستی راست و دروست دهر بېرن و له لومه ی لومه کاران نه ترسن. -
 نه مه ش بواری عه قیده -، که ره زامه ندی خوا له پیش هه موو شتی که وه بیت...
 پاشان نه گهر مونا فیک و دوپو که وتنه ناو وه، له پروپاگهنده که ین
 نه ترسن.. ته ماشای نه و دوربینیه ی پیغه مبهری خوا ﷺ که پیشبینی
 نه وه ی کردبوو که له کومه لگای مه دینه دا مونا فیک دروست ده بیت و تانه و
 ته شهر له موسلمان ی راسته قینه ده دهن.

۵. داواكارىشم بۇ خۇم و ھاۋەلانىم: (وعلى أن تنصُرُنِي، قَتَمْنُونِي إِذَا قَدَّمْتُ عَلَيْكُمْ مِمَّا تَمْتَمُونَ مِنْهُ أَنْفُسَكُمْ، وَأَزْوَاجَكُمْ وَأَبْنَاءَكُمْ وَلَكُمْ الْجَنَّةُ). پەيمانم بدەنى لەسەر ئەۋەى كە سەرم بخەن و پىشتىوانىم ئى بىكەن و لە دۆژمن بىپارىزىن كاتىك ھاتم بۆلاتان، بىپارىزىن لە ھەر شتىك كە خۇتان و خىزانقان و مندالەكانتانى ئى دەپارىزىن، ئىۋەش بەھەشتى خواتان بۇ مسۆگەر دەيىت.

بەريزان: سەرنج بدەن، پىغەمبەرى خوا ﷺ فەرموى: بىپارىزىن ھەر ھەك خۇتان و ژن و مندالتان دەپارىزىن، نەيفەرموو: ھەكو مال و خانوو و پارە و باخ و سەرۋەتتان، چونكە لە تەنگانەدا لەوانەيە ئىنسان دەستبەردارى ئەمانە بىيىت، بەلام ھەرگىز ئىنسان تەسلىم بە دۆژمن نابىت خۇى بە كوشت دەدات لەسەر ژن و مندالى.

ئايەكسەر وتيان: بەلى وا قبولمان كرد و وعدت پى دەدەين؟ نەخىر، بەلكو وتيان: ئايە ئىمە بەرامبەر ئەمە چىمان دەست دەكەيىت؟ پىغەمبەرى خوا ﷺ فەرموى: (وَلَكُمْ الْجَنَّةُ) تەنھا بەھەشت. ئىتر ۋەعدى ھىچ پلە و پاىە و مالىكى دونىاي پى نەدان، ئەمجا (براء بن معرور) دەستى ھىناو فەرموى: (نَعَمْ وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ، لَتَمْنَعَنَّكَ مِمَّا تَمْنَعُ مِنْهُ - أَنْفُسَنَا وَنِسَاءَنَا - قَبَايَعُنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَتَحْنُ وَاللَّهِ أَهْلُ الْحَرْبِ وَأَهْلُ السَّلَاحِ)... واتە: بەلى پەيمانەت دەدەينى سويند بەو كەسەى تۆى بە ھەق ناردوو، ئەپارىزىن لەۋەى كە خۇمان و خىزانەكانمانى ئى دەپارىزىن، ئەى پىغەمبەرى خوا ﷺ تۆش پەيمانمان ئى ۋەربگرە، سويند بە خوا ئىمە ئەھلى شەر و ئەھلى ھەلگرتنى چەكىن...

بەلام لەو كاتەدا كەسىكى تر ھەستا و وتى: ئەى پىغەمبەرى خوا ﷺ لە نىۋان ئىمە و جۈلەكەدا پەيمان ھەيە، ئەگەر تۆ ھاتىت بۇ لامان ئىمە ئەو پەيمانە دەپچرىنن، ئايە ئەگەر رۆژىك تۆ سەركەوتى و چويىتەۋە بۇ ناو خزمەكانت، ئايە ئىمە ۋاز ئى دىنىت و بەجىمان دىلىت؟.

ئیمانداران: ئەمە ئەوەمان تێ دەگەیهێت کە لە ئیسلامدا ئەوپەری را
دەرپرین هەیه، هەموو کەس بوێ هەیه رەئی خۆی دەرپریت و داوای مافی
خۆی بکات، و تەماشای ژیری و وردبینی ئەم پیاوێ بکەن کە ناوی (ابو
الهیثم بن الثیهان) بوو، چاوی لە رووداوی فەتخا مەککە بوو، کە (۱۰) سال
داوی ئەوە روویدا، سەیری دوور بینی ئەم پیاوێ!!

پێغەمبەری خوا ﷺ زەرەخەنەیی کرد و فەرموی: (بَلِّ الدَّمُ الدَّمُ، وَ
الْهَدْمُ الْهَدْمُ، أَنَا مِنْكُمْ وَأَنْتُمْ مِنِّي، أَحَارِبُ مَنْ حَارِبْتُمْ، وَأُسَالِمُ مَنْ سَالَمْتُمْ).
واتە: خۆینمان یەکە و شکانمان یەکە و من لە ئێوەم و ئێوە لە من، شەر
لەگەڵ ئەو کەسە دەکەم کە شەرتان لەگەڵ بکات و ناشتی دەکەم لەگەڵ هەر
کەسێک کە ئێوە ناشتی لەگەڵ بکەن... بەئێ، ئەم پەیمانەیی پێغەمبەری خوا
ﷺ هەر قسە نەبوو، بەلکو بە کردووە جێبەجێی کرد و هەرچەندە هەردەم
دەلی لای شاری مەککەیی شوینی گروگالی بوو، شوینی گەنجیەتی و بوونە
پێغەمبەری و مائی خەدیجەیی بوو، بەلام وەفای بە پەیمانەکەیی کرد و لە
سالی فەتخا مەککەدا هاتەوێ بۆ ناو مەدینە و لەوێ لەناو خەلکی مەدینە
وەفاتی کرد و پەیمانەکەیی هێناوەی دی کە فەرموی: گوێم لەگەڵ گۆرتانە.

بەئێ، هەموو بە یەک دەنگ وتیان: (أَمْدُ يَدُكَ حَتَّى تُبَايِعُكَ). دەستت بینە
و پەیمانێ ئەدەینی. لێرەدا ئەسەدی کوپی زورارە کە تەمەنی (۲۳) سال
بوو، یەکەم کەسی مەدینە بوو ئیمانی هێناوێو لە شەش گەنجەکە، مالهەکی
ببۆه بارهگای موصعب، هەستا و فەرموی: بۆهستن، پەلە مەکەن ئەو
خزەمانم، حەماسەت نەتانگرت، بیربکەنەوێ و بزائن ئێوە لەسەر چی وەعد
بەم پیاوێ دەدەن، ئەمە وەعدانە بەوێ کە شەری عەرەب و عەجەم دەبی
بکەن، شەری سپی و رەش بکەن. مال و سامانتان دەکەوێتە مەترسیەو،
ئەگەر لە خۆتان رانابینن ئیستا وەعدی پێی مەدەن... هەموو هاواریان کرد:

بەیعەتی دەدەینی و پەشیمان نین. ئینجا بە یەك كەپرەت دەستیان درێژ کرد بۆ دەست خستنه ناو دەستی پیڤەمبەری خواوە ﷺ تەنانەت لە هیچ کتێبێکی سێرەدا ناوی ئەو کەسە نەهاتوو کە یەكەم کەس دەستی خستۆتە ناو دەستی پیڤەمبەری خواوە ﷺ، ئایا بەرایی کوپی مەعرور بوو یان نەسەدی کوپی زورارە یان کەسیکی تر بوو، چونکە هەموو بە یەكجار دەستیان بردە پیشەو، بۆچی؟ چونکە بە لەحظه یەك زوتر دەست بخەیتە دەستیو، زووتر بە بەهەشت دەگەیت.

بەئێ، کۆبۆنەو کە کۆتایی هات، ئایا هیچ کۆبۆنەو یەك هەیه ناو شەفاف و راشکاوانە و کراوە و ئازادانە قەسە تێدا بکری؟ ئاوا سەرکەوتوانە لە ماوەیەکی دوو سەعاتی کەمتردا بگاتە ئامانجێکی ئاوا گەر؟! ئەمجا پیڤەمبەری خوا ﷺ فەرموی: لە بەیانیهو ئیمە خویمان ئامادە دەکەین بۆ کۆچکردن بۆ لای ئێو، لەبەر ئەوە پێویستە کۆمەلێک کەس وەک نوێنەری هەموو مەدینە دیاری بکەن، تاوەکو کاروباری پیشوازی کۆچکەرەکان و داڕێژکردنی جیگا و رێگا بۆیان داڕێژێت بکات. (تەماشای ئەم نەخشە سازیه، ئەبێت کۆمەلێک لێپرسراوی دیاری کراو هەبن بۆ کاروبارەکان). ئەمجا پیڤەمبەری خوا ﷺ بۆخۆی دیاری نەکردن، بەئێکو فەرموی: خۆتان دیاری بکەن. ئەمەش مەبەدەئی شورا و دەنگدان و دیموکراسی ئەمڕۆی چەسپاند.

بەئێ، لە ناو خۆیاندا (١٢) کەسیان هەڵبژارد کە تیاياندا (عبداللەهی کوپی حیرام و ئەسەدی کوپی زەورارە و بەرایی کوپی مەعرور و سەعدی کوپی موغان و ئوسەیدی کوپی حوزەیری تێدا بوو). پیڤەمبەری خوا ﷺ بەو نوێنەرانی فەرموو: (أَنْتُمْ كُفْلَاءٌ عَلَى قَوْمِكُمْ وَاَنَا كَفِيلٌ عَلَى قَوْمِي). ئێو کەفیلن لەسەر ھۆزەکانتان و منیش کەفیلن لەسەر ھۆزەکەم... بەم

شیوێهه دانیشتنه که کۆتای پێ ھات و خەریک بوون بپۆن، لە ناکاو یەکیک لە دورەوه ھاواری کرد:

ئەو قورەیش ئەو محمد لەگەڵ کۆمەڵیکدا کۆبۆتەوه و دەیانەوێت لە ناوتان بەرن. پێغەمبەری خوا ﷺ فەرمووی: ئەو شەیطانە -جا شەیطانی جنۆکه بێت یان شەیطانی مروۆ بێت- کارەکی ئاشکرا کردین..
عەبباسی کوپی عوبادە فەرموی: (والله الذي بعثك بالحق، إن شئتَ لَمُيْلَنَّ على أهل منى عدأ بأسافنا). واتە: سوێند بەو کەسە ی کە توێ بە حەق رەوانە کردوو، ئەگەر حەز دەکەیت بەیانی بە شمشیرەکانمانەوه بەرەو روویان دەبینەوه لە دەشتی مینادا.

بەلام پێغەمبەر ﷺ فەرموی: (لَمْ نُوْمَرْ بِذَلِكَ وَلَكِنْ اَرْجِعُوا اِلَى رِحَالِكُمْ). واتە: فەرمان ناکەین بە شەر کردن بە لکو بگەرێنەوه بۆ ناو خیمەکانتان، ئەمجا زۆر بە بێ دەنگی هەركەسە چوێهە ناو خیمەکە ی خۆی و کەس لە رەفیکەکانیان هەستیان پێ نەکردن... بۆ بەیانی قورەیش ھاتنە ناو خیمەکان و لێیان پرسین: ئەمشەو محمدتان بینووه؟. موسلمانەکان خۆیان مەشغول ددکرد بە ئیشەوه و کافرەکانی مەدینەش ئاگیان لە هیچ نەبوو، سوێندیان دەخوارد کە کەسیان نەدیو، بەم شیوێهە کارەکە بە سەرکەوتویی کۆتایی پێ ھات. ئەم پەیمان بەستەش پێی دەوتریت (پەیمانی عەقەبە ی دووهم). لێرەدا چەند وانە و دەرسی گرنگ لەم پەیمانەدا ھەیە کە باسی بکەین:

یەگەم: ئەم پەیمانی عەقەبە ی دووهمە، گەورەترین سەرکەوتنە لە میژووی ئیسلامدا، چونکە ھەموو سەرکەوتنەکان بەرھەمی ئەم شەوھن. کەعبی کوپی مالیک ﷺ فەرمویت: (والله إن بذرَ أشهرَ بينَ الناسِ مِن بَيْعَةِ الْعَقَبَةِ، وَلَكِنَّ الْعَقَبَةَ أَعْلَى عِنْدَنَا نَحْنُ الْأَنْصَارُ). واتە: سوێند بەخوا جەنگی بەدر ناو ناوبانگی لەناو خەڵکدا زۆرترە لە پەیمانی عەقەبە، بەلام پەیمانی عەقەبە زۆر

بەرخۆره لای ئێمە پشیتیوانان... بۆیه بەم پەیمانە دەوتریت (فَتْحُ
عَفْثُوح) واتە: (سەرکەوتنی سەرکەوتنەکان). چونکە هەرچی شکۆ و
سەرمەرەکانی ئیسلام هەیه بەرھەمی ئەم شەو و ئەم پەیمانەن.

دووهم: نەینی پاراستن: پێغه مەھر ﷺ زۆر سور بوو لەسەر ئەوێ که
نەپەری ئیحتیاط بکریت، که بەهیچ شیوێک هەستیای پێ نەکریت، چونکە
ئەگەر ئاشکرا بین و ئاوا بە کۆمەڵ بیانگرن هەمویان دەکوژرێن بە بەلاش و
ئەمانجەکی که هێجرەتە لەناو دەچیت، و بۆ یەكجاری ئیسلام شکست
نەخوا، که واتە: شەویکی زۆر پڕ مەترسی و چارەنوس سازە، چارەنوسی
ئەسلام بەستراوە بەم شەووە، بۆیه پێغه مەهری خوا ﷺ زۆر سور بوو لەسەر
ئەوێ که دەبێت زۆر وریا و زۆر بە حەزەر بن، بۆ نمونە:

۱. فەرموی: دەبێت چاوپێکەوتنەمان لە شەوی کۆتایی وەختی حەجدا
بێت، لە شەوی (۱۲) ی مانگی (ذی الحجة) دا بێت، چونکە لە دوا نیووەڕۆی رۆژی
(۱۳) ی مانگەرە، حاجیهەکان دەپۆنەرە بۆ ولات و شارەکانی خۆیان، بۆ ئەوێ
نەخشیشتنە که لەگەڵ کاتی گەڕانەرە و بەجێهێشتنی مەککە دا زۆر کەم بێت،
ئەمەکو زۆر مانەرە بێتە هۆی درکاندنی قەسەیک، یان قورەیش پێیان بزانن و
ئاشکرا بین. ئەو بوو ئاشکراش بوون و ئەگەر بەیانی نەگەڕانیەرە دەگیران.

۲. کاتی شەو دیاری کرا بۆ چاوپێکەوتنەیک، و فەرموی: دەبێت لە سێ
یەکی شەو دا بێت، چونکە ئەم کاتە خەو لە هەموو کاتێک خوشترە و دۆژمن و
رەفێقەکانی لە ناو خێمە دا لە گەرمەیی خەودان، چونکە ئەگەر سەر لە ئێوارە
بوایه، خەلکی بە خەبەر بوون، ئەگەر کۆتایی شەویش بوایه، خەلک تێر خەو
بوون و بە چرپەیک بە ئاگا دەهاتن.

سێهەم: هەلبژاردنی شوینی گونجاو، فەرموی: وەرە شیوی عەقەبە، بەلام
لای راستی شیوێک، چونکە فەرموی: ئەوێ شەو هەستیت و بیهویت بچیت بۆ
کاری سەر ئاوا دەچیتە لای چەپ، لەبەر ئەوێ ئێمە دەبێت لای راستەرە بین.

چوارەم: شیوازی رۆشتنیان بۆ شوینی دیاریکراو، فرموی: نابیت کەس
کەسی تر خەبەر بکاتەو، واتە: نابیت لە ئیوارەو بەخون، فرموی: ئەو
خەوتبوو کەس هەلی نەسینیت، نەو کە بە دەم خەووە قسەیک بدرکینیت، و
فرموی: یەک یەک و دوو دوو وەرن و هەمو تان بە یەکەو مەین،
پیلارە کانتان دانین و وەکو سوێسکە چرپە پیتان نەیت.

پنجەم: نابیت کەس ئەم باسە بدرکینیت، تەنات پیغمبەری خوا ﷺ
لەناو هەموو خزمەکانیدا تەنها عەبباسی مامی ئاگادار بوو، و لەناو هەموو
صەحابەکاندا لە کاتیکدا لە هەمووشیان دڵنیا بوو کە هیچ قسەیک
نادرکین، بەلام تەنها ئیمامی ئەبوبەکر و عەلی ﷺ ئاگادار بوون و هیچ
کەسێکی تر ئاگای لەم دانیشتنانە نەبوو، و بۆ ماوەی دوو سائە کەس
نازانیت پیغمبەری خوا ﷺ خەریکی چیه، چونکە پیویست نیه کەس
بزانیت، ئەمەش ئیحتیاتە، لەوانەیه ئەگەر باسەکان لەناو صەحابەکاندا بلام
ببوايه، لە روی دڵپاکیهوه صەحابەیک لای ژن و منداڵەکی بیگیرتەوه و
ئەوانیش بیدرکین و هەموو هەول و تیکۆشانەکی هەردوو پەیمانی
عەقەبی یەکەم و دووهم هەلدەوێتەوه و قورەیش ناهیلن یەک مەدینهیی
بۆ حەجیش بێتە مەککە..

شەشەم: دانانی پاسەوان و چاودێر، ئەوەتا پیغمبەری خوا ﷺ ئیمامی
ئەبوبەکر و عەلی ﷺ لەمسەر و ئەوسەری شوێنەکه کرد بە چاودێر، نەك چەند
ئایەتیک بخوینیت، ئێتر پاسەوان دانەنیت، نەخیر بەلکو تەوێکول و پشت بەخوا
بەستنی راستەقینە ئەوێه کە قورئان بخوینی و پشت ئەستور بیت کە هەر خوا
دەتپارێزیت و دەسیلەش بەکار بهینی کە پاسەوان و چاودێرە.

هەواتە: تەوێکولی راستەقینە ئەوێه کە هەموو سەبەهەکان بەکاربهین و
پشتیش تەنها بەخوا بەستین، و بزانی پارسا تەنها بە دەست خوايه.

حەوتەم: پیڤەمبەری خوا ﷺ فەرموی: نابیت کەس بە دەنگی بەرز قسە بکات، نەوێکە کە سێک لە نزیکمانەوێ خۆی پەنھان داویت، و نابیت بەنیشتنە کە زۆر بخایەنیت و دەبیت قسەکان کورت و پوخت بن، ئەوێتە فەرمایشتەکانی پیڤەمبەری خوا ﷺ ھەمووی لە چەند دێرێک تیپەر ناکات، کەواتە: ئەمە ئەوپەری سەرکەوتوی یە لە دانیشتنی سیاسی و رێککەوتنامەی سیاسیدا.

ھەشتەم: لە ئاخری دانیشتنە کەدا ئەو بوو ئاشکرا بوون و پێشیان زانی، ئەمەش بۆئەوێ کە ھەموو کەس بزانی کە ئەم ئیسلامە بە موەجیزە میثالی سەرئەوێ و تەوێ، بە لکو کارەکانی ئینسانی بوون، ئەوێتە لەوانە یە ھەلە یە کە رویدا بیت بۆیە ئاشکرا بوون.

کەواتە: ھەموو کەس تەنانتە بیدینەکانیش دەتوانن بۆ رێکخستنی کاروباری ژانیان و سیاسیان دەتوانن سود لە ژاننامەی پیڤەمبەری خوا ﷺ ببینن، تەماشای بکەن چۆن کارەکانی رێک و پێک و بە نەخشە بوو... و کاریکی واجبە کە ژاننامەی پیڤەمبەری خوا ﷺ بە خویندنی ئەکادیمی بخوینرێت، چەندان سەنتەری لیکۆلینەوێ بۆ دا بنرێت، و بکریت بە بەرنامەی خویندن لە قوئاغی سەرەتاییەوێ تاکو دکتۆرا..

وانە یە کێ تر کە لەم باسەدا فیری دەبین بریتییە لە بەشداری ژنان لەو دانیشتن و ئیتیفاقیدە کە لەو (٧٥) کەسە دوانیان ژن بون، ئەوانیش (نوسەیبە کچی کەعب) کە ناسراوە بە (أُمُّ عَمَّارَةَ) و ئافەرەتی دووھەمیان (ئەسمائی کچی عەمر) بوون، چونکە پیڤەمبەری خوا ﷺ سوربوو لەسەر ئەوێ کە دەبیت ژنانیش نوینەری خۆیان ھەبیت لەو رێکەوتنە سیاسی و چارەنوس سازەدا.

بەلام ئەوانە ی ئەمڕۆ رەخنە لە ئیسلام دەگرن کە ئیسلام مافی ئافەرەتی نەداوەتە ئیستا لە حزبەکانیاندا کەترین ریزە ی بەشداری ژن ھە یە لە ئاستی

سەرکردایەتی و پۆستهکانیاندا، بەلام لە یەکەم دانیشتنی چارەنوس سازی ئیسلام و پیڤەمبەری خوادا ﷺ خوشەویستمان ﷺ سور بوو لەسەر ئەوێ که دەبیئت نوینەری ئافرەتان هەبیئت، و لەبەر سامناکی شوین و کاتەکه ئەگینا ئافرەتی زیاتریش بەشداری دەکرد... و دەبیئت ئەوێش پوون بکەینەوێ که بۆ پەیمان وەرگرتن پیڤەمبەری خوا ﷺ دەستی خستە ناو دەستی پیاوێکانەوێ، بەلام پەیمان وەرگرتن لە ژنان هەر بە قسە بوو، چونکه (ما صَافَحَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ امْرَأَةً اُجْنَبِيَّةً قَطُّ). واتە: پیڤەمبەری خوا ﷺ لە هەموو ژیانیدا تەوقەیی لەگەڵ ئافرەتیکی نامەحرەمدا نەکردووە...

کەواتە: ئەو پیاوانەیی که تا ئیستا تەوقە لەگەڵ ئافرەتانی نامەحرەم دەکەن، با هەر ئیستا بڕیار بدەن لەو کارە ناشەرعییان واز بهێنن و دلپاکی نەکەن بە پاساوی تەوقەکردنەکیان، چونکه هیچ کەس دلی لە دلی پیڤەمبەری خوا ﷺ پاکتر نیە و هیچ ژنیکی ئەم زەمانە و پیشتیش لەو دوو ئافرەتە صەحابیە بە ئیمانتر و پاکتر نین...

وانەیهکی تر: لە کاتی پەیمانەکه‌دا کاتێک خەلکی مەدینە وتیان، ئەو پیڤەمبەری خوا ﷺ ئەو ئیمە چیمان بۆ هەیه و چیمان دەست دەکەوێت لە پاداشتی ئەو بەرگری کردنە لە خۆت و لە یارانت و لە پەيامی ئیسلام؟. فەرموی: بەهەشت. ئیتر وەعدی هیچ شتیکی تری پێ نەدان لە مالی دنیا و لە پلە و پایە، ئەوانیش رازی بوون. فَعَلًا پەیمانەکیان بڕدە سەر، ئەوێتە لە دوای وەفاتای خوشەییست ﷺ هیچ سەرکردەیهک، و هیچ خەلیفەیهک لە خەلکی مەدینە نیە، تەنانەت لە دەسکەوتی جەنگیش بەشیان نەدرا، چونکه ئەوان تەنها بەهەشتیان دەوێت، بەلێ، یەك درههم سودی مالییان لە ئیسلام و دەسلەتەکه‌ی نەکرد، چونکه ئەوان تەنها وەعدی بەهەشتیان پێ دراوه و هیچی تر، بۆ نمونە: صەحابی مەدینەیی (ئوسەیدی کوژی حوزەیر ﷺ)

کہ باسماں کرد چوں لای موضع ب موسلمان بوو، و یه کیك له سهر کرده کانی
 مدینه بوو، نه وندده دل پر له ئیخلاص و دلسوزی بوو، پیغمبهری خوا ﷺ
 شایهتی بو داوه که فریشته هاتوون و گویان بو قورئان خویندنی گرتووه، له
 معیدانی جیهادیشدا به شداری هه موو غه زاکانی کردووه له خزمهت
 پیغمبهری خوا ﷺ، کاتیک نه م پیاوه به پرزیه وفاتی کرد له زهمانی
 حمزهتی عومهدا ﷺ، چوار هزار درهم قه رزار بوو، خزمه کانی هاتنه
 سهر نه وهی که مولک و زهویه کهی بو بفروشن و قه رزه کهی پی بده نه وه، خو
 نیعما می عومهر دهیتوانی له (بیت المال) قه رزه کانی بو بداته وه، به لام نه وهی
 هر له بیر که کاتی خوئی نوسهید ﷺ ته نها وه عدی به هه شتی له پیغمبهری
 خوا ﷺ و هر گرتووه، بویه یه که درهمی بو صهر ف نه کرد، به لام فهرموی: (لا
 تَرَكُ بَنِي أَخِي أُسَيْدَ عَالَةً عَلَى النَّاسِ، ثُمَّ كَلَّمَ الْغُرَمَاءَ، فَرَضُوا بِأَنْ يَشْتَرُوا مِنْهُ ثَمَرَ
 الْأَرْضِ أَرْبَعِ سِنِينَ كُلِّ سَنَةٍ بِأَلْفٍ) فهرموی: ناهیتلم منداله کانی نوسهیدی برام به
 هست کورتی و نه داری بار بن به سهر شانی خه لکیه وه، پاشان قسهی له گهل
 خاوهن قه رزه کان کرد و رازی کردن به وهی که به روبومی زهویه کهی نوسهید
 بکرن بو ماوهی چوار سال، هر ساله ی به هزار درهم. واته: ته نها ته کلیفی
 نه وهی بو کرد که خاوهن قه رزه کان له سهری بوهستن و بو ماوهی چوار سال له
 بهرهمی زهویه که نه مجا قه رزه کانیان ته واو و هر بگر نه وه!!! نای چند خوشه
 نینسانی موسلمان وکو خه لکی مدینه ناوا ته نها به هه شتی بویت و هیچ
 قازانجیکی ماددی و پله و پایه ی به هوئی ئیسلامه وه ده ستگیر نه بیت.
 به راستی نه هلی مدینه زور به ریزن به هوئی نه م رهوشته یانه وه، که به هه شتیان
 پی له هه موو شتیک پی گه وره تره، نه وه تا پیغمبهری خوا ﷺ له باره ی
 گه وره یی خه لکی مدینه ده فهرمویت: (لَوْلَا الْهَجْرَةُ لَكُنْتُ أَمْرًا مِنَ الْأَنْصَارِ،
 وَلَوْ سَلَكَ النَّاسُ وَادِيًا وَ شَرِغْبًا لَسَلَكَتُ وَادِي الْأَنْصَارِ وَ شَرِغْبَهُمْ) رواه البخاری و

نُسم. واتە: ئەگەر کۆچکردن نەبواوە کەسێک دەبووم لە پشتیوانان، واتە خەلکی مەدینە، وە ئەگەر خەلکی هەمووی بە دۆل و شیویکدا بپۆن، ئەوا من بە دۆل و شیوی مەدینەییەکاندا دەپۆم، واتە حەز دەکەم بەردەوام لەگەڵ ئەوان بـم. هەربۆیە گۆپی پیروزی و مزگەوتی پیروزی لەناو ئەواندا یە. وە ئەهلی مەدینە ئەوانە بوون کە (١٢) کەسیان نەبیّت ئەگینا ئەوانی تریان وەختی ئیمانیاان هێنا هیشتا چاویان بە پیغەمبەری خوا ﷺ نەکووتبوو، زۆر موشتاقی چاوپێکەوتنی بوون. جا مۆژدە لە ئیمەیی ئیماندارێ ئەم سەردەمەش بیّت، کە إنشاءالله پلەیی ئیمانمان بەرزە، کە پیغەمبەری خوامان ﷺ نەبینیوە و ئیمانمان هێناوە و موشتاقی چاوپێکەوتنی ئەوین، إنشاءالله لە بەهەشتدا بە خزمەتی دەگەین..

وە خەلکی مەدینە لەدوای کۆچکردنی پیغەمبەری خوا ﷺ بۆ مەدینە هەموویان ئیمانیاان هێنا و موسلمان بوون، ئەوەتا ئاخەر کەس کە لە مەدینە موسلمان بوو (عەمری کوپی ثابتی کوپی وەقش) بوو، ئەم پیاوێ موسلمان بوونی دواکەوت و هەر لەسەر کافری مایەوێ هەتا رۆژی غەزای ئوحد، ئەوێ بوو لە رۆژی غەزای ئوحددا هاتە خزمەت پیغەمبەری خوا ﷺ و موسلمان بوو، یەکسەر رۆیشت بۆ شەڕ و لە مەیدانی شەڕدا شەهید بوو، وە فەریانەکەوت لە ژياندا سوجدەیک بۆ خوا ببات، وە پیغەمبەری خوا ﷺ فەرموی: (إِنَّهُ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ). واتە عەمری کوپی ثابت ئەهلی بەهەشتە!!

الله اکبر لە گەورەیی خەلکی شاری مەدینە، ئەوەیان کە دواي هەموویان موسلمان بوو، ئاوا بە عاقیبتەخیری گەڕایەوێ بۆ لای خوا..

وانەیهکی تر: ریزی خوای گەورە بۆ ئەوانەیی کە بەشداری ئەو پەیمانەیی عەقەبەیی دووهمیان کرد:

١. نزیکەیی (٧٠) کەس لەو (٧٢) پیاوێ بەشداری شەڕی گەورەیی بەدریان کرد.

۲. (۳۳) کهس لهو (۷۲) کهسه بهشداری هه موو غهزاگانیان کردووه له خزمەت پیغه مبهری خوادا ﷺ وه دوو له سەر سییان (۲/۲) له کاتی کدا شهید کران که هیشتا پیغه مبهری خوا ﷺ له ژياندا بوو، تاوه کو بهرکه تی نوێژ لسه کردن و دوای پیغه مبهریان ﷺ به نسیب بیت.

۳. بو نمونه و بهرکه تی باسه که مان ئاماره به وفات و شهید بوونی هه ندیک له به شداریووانی به یعی عه قه به ی دووهم ده کهین:

یه کهم: به پرائی کوپی مه عرور. ئەم صحابه به ریزه که سه رکرده ی وه فده که بوو، له رینگادا که به رهو مه دینه ده هاتن و هیشتا چاوی به پیغه مبهری خوا ﷺ نه که و تبوو، که چاویان به که عبه که وت و کاتی نوێژ هات فهرموی: به خوا من حمز ناکه له کاتی نوێژ کردندا پشت له که عبه بکه م، به لکو حمز ده که م رووی تیکه م. هاو پرێکانی وتیان: (وَلله مَا بَلَّغْنَا اَنَّ النَّبِيَّ ﷺ يُصَلِّيْ اِلَّا اِلَى الشَّامِ بَيْتِ الْمَقْدَسِ - وَمَا نُرِيْدُ اَنْ نُخَالِفَهُ). واته: هه و آلمان پینه که یشتوه که پیغه مبهری خوا ﷺ نوێژی به رهو غهیری شام - بیت المقدس - کرد بیت، وه نیمه ش نامانه ویت سه رپیچی له فهرمانه کانی بکهین، به لام به پراء هه ر به رهو که عبه نوێژی ده کرد. کاتی که چونه خزمەت پیغه مبهری خوا ﷺ به راء باسه که ی بو گیرایه وه. حه زره ت ﷺ فهرموی: (قَدْ كُنْتُ عَلَى قِبْلَةٍ لَوْ صَبَرْتُ عَلَيْهَا). واته: ئەگەر ئارام بگریت تو له سه ر ئەو رووگه یه ده بیت. ئەمجا به راء لسه ر فهرمانی پیغه مبهر ﷺ به رهو قودس نوێژی ده کرد... موسلمان ده بیت ناوا گوێرایه لی فهرمانی شهرع بیت. به لی، به پرائی کوپی مه عرور به یه ک مانگ له پیش هيجره تی پیغه مبهره وه ﷺ وه فاتی کرد و له سه ره مه رگدا وه صیه تی کرد که یه ک له سه ر سینی (۳/۱) ی ماله که ی بدریت به پیغه مبهری خوا ﷺ، وه وه صیه تی کرد که رووه که عبه بینێژن!!! به لی پیغه مبهری خوا ﷺ

ماله‌که‌ی قبول کرد و پاشان به‌خشیه‌وه به‌سەر موسلمانه‌کان، وه خوای گوره‌ش ئاواته‌که‌ی هینایه دی و قیبله‌ش گوڤردا بو که‌عه!!.

لیره‌دا پرسیارێک ده‌کریت: باشه بوچی وازوو به‌راء وه‌فاتی کرد؟! له وه‌لامدا ده‌لێن: واللّٰهُ اعْلَمُ خوای گه‌وره ویستی ئیسراحه‌تی بداتی، چونکه ده‌وری خوای بیینی و یه‌که‌م که‌س بوو که‌ فه‌رموی: ده‌ستت بیینه ئه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ با په‌یمانته‌ بدیه‌نی ئیمه‌ توانای شه‌رمان زۆره، یه‌که‌م که‌سیش بوو له‌و (٧٥) که‌سه‌ که‌ چوو له‌ یقای خوا...!

دووهم: عبداللهی کوپی عه‌مری حیرام، باوکی جابر... ئەم زاته له شه‌ری ئوحوددا شه‌هید کرا، لاشه‌که‌ی له‌لایه‌ن کافره‌کانه‌وه شیوینرا‌بوو. جابر ده‌لێت: ویستم سه‌ری لایه‌م که‌ به‌ پارچه‌ قوماشێک دا‌پوشرا‌بوو، به‌لام خزمه‌کانم نه‌یان هیشته، پاشان پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ فه‌رمانی دا قوماشه‌که‌ی سه‌رچاوی باوکه‌م لایه‌م، وه‌ پورم زۆر گریا. پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ فه‌رموی: (وَلَمْ تَبْكِي فَمَا زِلْتَ الْمَلَائِكَةَ تَظْلُهُ بِأَجْنَحَيْهَا حَتَّى رَفَعَ) فه‌رموی: بوچی ده‌گریته‌ له‌ کاتی‌که‌دا فره‌شته‌کان به‌ بالیان سیبه‌ریان بو کردووه‌ مه‌تا به‌رز کرایه‌وه. واته‌ فه‌رموی: که‌سی ئاوا به‌ریز لای خوا گریانێ ناوێت. به‌لێ، (عبداللهی کوپی حیره‌م) یه‌که‌م شه‌هیدی ئوحود بوو، له‌گه‌ل (عه‌مری کوپی جه‌موح) دا، به‌یه‌که‌وه‌ خرا‌نه‌ یه‌که‌ قه‌بره‌وه، کاتی‌که‌ لافاو له‌ گوڤرستانه‌که‌ی دا لاشه‌کانیان گواستنه‌وه. سه‌حابه‌کان ده‌فه‌رمون: عبدالله برینه‌که‌ی له‌سه‌ر ناوچه‌وانی بوو، که‌ لایان برد خوینی ئی هات، که‌ ده‌ستیان خسته‌ سه‌ر برینه‌که‌ خوینه‌که‌ وه‌ستایه‌وه!! جابر ده‌فه‌رموێت: له‌ زه‌مه‌نی (معاویه‌ی کوپی ابوسوفیان) دا بانگیان کردین که‌ لاشه‌ی شه‌هیددکانمان بگوازینه‌وه‌ چونکه‌ جوگه‌ی ئاوی پێدا دیت، ده‌فه‌رموێت: (فَرَأَيْتُ أَبِي فِي حَفْرَتِهِ، كَأَنَّهُ نَائِمٌ، وَمَا تَغَيَّرَ مِنْ حَالِهِ شَيْءٌ وَبَيْنَ ذَلِكَ سِتٌّ وَأَرْبَعُونَ سَنَةً فَحُوِّلَ إِلَى مَكَانٍ آخَرَ رَطَابًا يَتَنَوَّنُ).

جابر دەفرمویت: کاتیک لاشە که یمان گواستەو بەاوکم لەناو قەبرە کەدا
 یەنی هەر ئەتوت خەوی ئی کەوتوو، وە هیچ شوینیکی لاشە ی تیک
 تەچوو، ئەمە لە کاتیکدا لە کاتی شەهیدبوونیەو تا کاتی هەلدانەو ی
 گۆرمەکی چل و شەش سالی بەسەردا تیپەری بوو!!...

دوای شەهیدبوونی عبدالله پیغمبەری خوا ﷺ بە جابری فرموو: (یا
 جابر! أَخْبِرْكَ مَا قَالَ اللَّهُ ﷻ لَأَبِيكَ؟) قُلْتُ: بَلَى. قَالَ: مَا كَلَّمَ اللَّهُ أَحَدًا إِلَّا
 مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ، وَكَلَّمَ أَبَاكَ كِفَاحًا، فَقَالَ يَا عَبْدِي تَمَنَّ عَلَيَّ أُعْطِكَ، قَالَ:
 يَا رَبِّ تَحْيِيَنِي فَأَقْتُلْ فِيكَ ثَانِيَةً، قَالَ: إِنَّهُ سَبَقَ مِنِّي (أَنَّهُمْ إِلَيْهَا لَا يُرْجَعُونَ)،
 قَالَ: يَا رَبِّ فَأَبْلُغْ مَنْ وَرَائِي، فَأَنْزَلَ اللَّهُ ﷻ هَذِهِ الْآيَةَ: ﴿وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا
 فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتًا بَلْ أَحْيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ﴾ (رواه الترمذي و منحه الحاكم. واته:
 پیغمبەری خوا ﷺ فرموی: ئەی جابر ئایا هەوالت پێ بدەم بەو ی کە
 خوای گەورە چی فرموو بە باوکت؟! و تە: بە ئی ئەی پیغمبەری خوا ﷺ پێم
 بلی. فرموی: خوای گەورە قسە ی لە گەل هیچ کە سیکدا نە کردوو لە پشتی
 پەردەو نە بیئت، بە لām بە بی پەردە قسە ی لە گەل باوکت کرد و فرموی:
 بەندە کەم، چیم ئی داوا دە کەیت و چی دەخوازیت پێت دە بە خشم، ئەی جابر
 باوکت فرموی: خوای گەورە بەس داوای ئەوەت لێدە کەم کە زیندوو
 بە کەیتەو و بچمەو و دنیاو لە پیناوی تۆدا بچەنگم لە گەل کافراند و بۆ
 جاری دوو لە پیناوی تۆدا بکوژیمەو!! خوای گەورە فرموی: ئاخر من
 بپرارم داوە هیچ کەس داوای مردنی بۆ دنیا ناگەریتەو. عبدالله فرموی:
 دە ی کەواتە خوای گەورە ئەم هەوالە ی ئیمە بەوانە ی داوای خۆمان کە ئیستا
 لە دنیا دان بە گەیهە. خوای گەورە داواکە ی وەرگرت و ئەم ئایەتە ی نارد کە
 دەفرمویت: ﴿وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتًا بَلْ أَحْيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ
 يُرْزَقُونَ﴾.

سبحان اللہ! کہ گہورہی شہیدی، عبداللہ حوت کچی لہ دوی خوی بہجی ہشتوہ، یہ تاقہ کوپی ہہیہ، بہ قہرزاری شہید بوہ، کہچی خوی گہورہ دہفرمویت: حہز بہچی دہکیت؟ نافہرمویت: خویہ حہز دہکم بزائم کوپو کچہکانم چونن، خوزگہ چاوم پییان دہکویتہوہ، بہلکو ئہرہندہ لہزہتی لہ شہیدی کردوہ دہلئت: خویہ گیان تہنہا داواکاریم ئہویہ کہ زیندور ببمہوہ و جاریکی تر لہ پیناوی تودا شہید ببمہوہ، کہواتہ: دہبیت ئہو حہقیقہتہ بزائین کہ شہید بوون لہ پیناوی ئیسلامدا خہلاتہ نک لہناو چوون، وہ ہہموو کہسیش ئہو پلہ گہورہیہی بہ نسیب نابیت..

سیہم: سہعدی کوپی معاذ، ئہم صہحابیہ نازیزہ لہ شہردا بریندار بوو، پاشان بہو برینہوہ لہ مالہوہ وہفاتی کرد، پیغہمبہر ﷺ فرموی: (إِهْتَرُ عَرْشُ الرَّحْمَنِ لِمَوْتِ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ) متفق علیہ. واتہ: عہرشی خوا ہاتہ جولہ و لہرزہ بو مردنی معاذ. واتہ لہ خوشی بہرزبوونہوی روجی پاکی سہعدی کوپی معاذ بو بارہگای خوا، عہرشی خوا ہاتہ جولان!! کاتیک سہعد وہفاتی کرد و ہہوالیان دا بہ پیغہمبہری خوا ﷺ ئہوہندہ بہ پلہ رؤیشت، ہاوہلان کہ لہگہلیدا بوون پہتی نہعلہکہیان پچرا، وتیان: ئہی پیغہمبہری خوا ﷺ بووا خیرا دہرؤیت؟ فرموی: (إِنِّي أَخَافُ أَنْ تَسْبِقَنَا إِلَيْهِ الْمَلَائِكَةُ فَتَغْسِلَهُ كَمَا غَسَلْتَ حَنْظَلَةَ).. واتہ: بہراستی لہوہ ترسام کہ فریشتہکان پیش ئیمہ بگہنہ سہری و بیشورن ہہروہکو حنظلہیان شت!! پاشان کہ چوونہ مزگہوتہوہ بو ئہوی نویژی مردوی لہسہر بکن، پیغہمبہری خوا ﷺ خوی کو دہکردہوہ و خوی بچوک دہکردہوہ. عہرزیان کرد قوربان خو جیگا زورہ، فرموی: مزگہوتہکہ ئہوہندہی فریشتہ تیدایہ جیگا نہماوہ، ہہموو ئہو فریشتانہ ہاتون نویژی مردوی لہسہر بکن!! ئہمجا کہ بردیان بو سہرقہبران و تہسلیم بہ خاک کرا، پیغہمبہر ﷺ فرموی: ((هَذَا الْعَبْدُ الصَّالِحُ تَحَرَّكَ لَه الْعَرْشُ)) ئہم بہندہ چاکہ عہرشی بو ہاتہ جولان (وَفُتِحَتْ أَبْوَابُ السَّمَاءِ) ہہموو دہرگاکانی ئاسمانی

بُو کرانه وه . (وَشَهِدَهُ سَبْعُونَ أَلْفًا مِنَ الْمَلَائِكَةِ) وه حهفتا ههزار فریشته نامادهی
ناشتی بوون، که : (لَمْ يَنْزِلُوا إِلَى الْأَرْضِ قَبْلَ ذَلِكَ) نهو فریشتانه پیش نهه جاره
هه رگیز نه هاتبونه سهر زدوی (لَقَدْ ضُمُّ ضُمَّةً، ثُمَّ أُفْرِجَ عَنْهُ) زهوی گوشه به
گوشیتیکی توند، پاشان به ریدا) .. رواه النسائي و صححه الألباني في صحيح
الجامع. وه نه بیئت بزانی نه هاتنه وه یه کی قهبره، عه زابی قهبر نیه بو نیماندار،
بعلکو ناره حه تیه که هه روه کو نه خوشی ..

وه هه ره له باره ی گه وره یی سه عده وه ﷺ نه بی نیسحاق ده فه رمویت:
'یستم له به راء که فه رموی : (أُهِدَتْ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ حُلَّةٌ خَرِيرٌ فَجَعَلَ أَصْحَابُهُ
يَكْمُمُونَهَا وَيَفْجَبُونَ مِنْ لَيْزِهَا) پارچه یه ک ناوری شم به دیاری نیرابوو بو پیغه مبه ری
خوا ﷺ هاوه لانیس ده ستیان لی نه داو سهریان سورما بوو له نه رمیه که ی، پیغه مبه ری
خوا ﷺ فه رموی : (أَتَعْجَبُونَ مِنْ لَيْزِ هَذِهِ؟ لَمَّا دَاوُدُ بْنُ سَعْدُ بْنُ مَعَاذٍ فِي الْجَنَّةِ خَيْرُ
مِنْهَا وَالْأَيْنُ) واته : نایا سهرتان سورما وه له نه رمی نهه پارچه ناوری شمه ؟ سوئند
به خوا دهسته سهره که ی سعدی کوری معاذ له به هه شتدا زور چاکتر و به نرختر و
نه رمتره لهه پارچه ناوری شمه به نرخه) نهه فه رموده یه نیمامی موسلیم ریوایه تی کردوه ..

نیمامی نه وه وی له شهر حی صه حیجی موسلیمدا ده فه رمویت : زانایان
فه رمویانه : نهه فه رموده یه نامارزه یه به گه وره یی شوین و پلهو پایه ی سه عد له
به هه شتدا، وه نزمترین پو شاک ی سه عد له به هه شتدا چاکتر و به نرختره لهه
پارچه ناوری شمه، چونکه دهسته سهر بینرخترین پارچه قوما شه، چونکه بو
پاککردنه وه ی پیسی و پوخلی دهه و لووت به کار دیت، وه غهیری نهو
دهسته سهره زور چاکتر و به نرختره. وه نهه فه رموده یه نیسپاتی به هه شت ددکات
بو سه عد !! هه زاران سلوی خوا له سه عد و له هه موو یارانی پیغه مبه ره ﷺ ...

چوارەم: ئەم نمونە یەمان لە سەر ئافەرەتانە، چونکە دوو لە ئافەرەتانیش بەشداری بەیعی عەقەبە یە دوو دەمیان کردووە، بەراستی ئەم دوو ئافەرەتەش راستیان کرد لە گەڵ وەعد و بەلێنەکیاندا.

یەكەمیان: نوسەیبە کچی کەعب (أُمُّ عَمَّارَةَ) ، ئەم ئافەرەتە لە شەری ئوحووددا بەشداری کرد بەوێی کە ئاوی بۆ سەربازان دەبرد و برینداری تەداوی دەکرد، جا کاتێک موسلمانان شکان و دەوری پیڤەمبەری خوا ﷺ درا، نوسەیبە شمشیری هەنگرت و لەگەڵ میژدەکید (زەیدی کوپی عاصم) لە بەردەم پیڤەمبەری خوا دا ﷺ وەستان و شەرە شمشیریکی بەهیزی کرد و سەرەنجام دوانزە برینی بە لاشەو بوو، چونکە لە پەیمانی عەقەبە ی دوو دەمدا پەیمانی دا بوو بە پیڤەمبەری خوا ﷺ کە بەرگری ئی بکات، وە پەیمانە کەشی جێبەجێ کرد... وە ئەم ئافەرەتە بەهیمەتە بەشداری (بَيْعَةُ الرِّضْوَانِ) ی کرد، وە موسەیلەمە ی درۆزن کوپە کە ی گرت و پارچە پارچە ی کرد، ئەم دایکە قارەمانە چۆکی دانەدا و وەرە بەرنەدا و شانازی بە شەهید بوونی کوپە کە یەو دەکرد، وە نوسەیبە بەشداری شەری یەمامە ی کرد لەگەڵ خالیدی کوپی وەلیددا، وە زۆر پالەوانانە لەگەڵ موپتە دەکاندا دەجەنگا تا سەرەنجام لە دوانزە لاو بریندار بوو، وە دەستیکی قرتا!! کەواتە تێدەگەین کە لە ئیسلامدا ئافەرەت بۆی هەیه بەشداری کاری سەربازی بکات، هەر وەك چۆن بۆی هەبوو بەشداری کاری سیاسی بکات...

ئافەرەتی دووهمیش: ئەسمائی کچی عەمر بوو ، ئەمیش وەعد و پەیمانە کە ی کە دا بوو بە پیڤەمبەری خوا ﷺ هێنایە دی و هەتا وەفات ی کرد بەردەوام لە خزمەتی ئیسلام و پیڤەمبەری خوا دا بوو ﷺ.

دەرس و ئامۆژگاری لە باسکردنی ئەم صەحابانە:

یەكەم: تەمەن گەنگ ئەو نە درێژ بێت، گەنگ ئەو یە پەرەم بێت، با کورتیش بێت، نەك دورو درێژ و بێ بەرەم. واتە: (گەنگە عومر و تەمەن

پان بیت نک دریځ. هی وا ههیه عومری (۷۰) ساله، به لām ئه و حه فتا ساله
 هر يهك روزه دووباره ده بیته وه، به لām ئه م صه حابانه ته مه نیان له
 نیسلامه تیدا كه م بوو، به لām به ره می زوریان هه بوو، (به پائی کوپی
 معرور ﷺ) به كه مجار هیمه ته مه دینه ییه کانی جولاند بۆ به یعه تدان، دواي
 مانگیك له ناسینی حه زهت ﷺ وه فاتی کرد. (موصعه بی کوپی عومه یر ﷺ)
 به سی سال دواي هیجرهت له ئو خوددا شهید کرا. (ئه سعده ی کوپی
 زواره ﷺ) ئه و گه نجه ی به كه م كه سی مه دینه بوو كه ئیمانی هینا و ماله كه ی
 کره باره گای ئیسلام، دواي يهك سال له هیجرهت وه فاتی کرد له ته مه نی
 (۲۵) سالیدا، هه موو ته مه نی موسلمانیه تیه كه ی (۳) سال بوو.

(سه عده ی کوپی معادیش ﷺ) كه عهرشی خوای بۆ هاته له رزین هه موو
 ماوه ی موسلمانیه تیه كه ی نزیکه ی (۴) سال بوو! ئه ی باشه بۆچی وا پله یان
 بهر ز بوو؟! بۆیه وا پله یان بهر ز بوو چونكه بوونه هۆی هیدایه تی قه ومه كه یان
 و به قه دهر ژماره ی هه موو ئه و كه سانه ی به هۆی ئه وانه وه ئیمانیان هینا
 نه جریان لای خوا هه یه!.

چه ند خۆشه ئیمه ش كه ده چینه وه قاپی خوا ئاوا به ره مه مان پی بیت و
 بئین: خوایه، ئه وه نده كه س به هۆی منه وه هاتنه ئامیزه به سۆز و پر
 ره حمه ته كه ی ئیسلامه وه و له زه حمه تی دنیا و قیامهت رزگاریان بوا!.

لیره دا پرسیارێك ده کریت: باشه بۆچی ئه م دلسۆزانه نه گه یشتنه ئه و
 روزه ی كه ئیسلام له لوتكه ی سه ركه وتندا ببینن كه گه و ره ترین ئاواتیان بوو؟!
 له وه لāmدا ده ئین: له بهر ئه وه ی ئه م زاتانه ئه وه ی له سه ر شانیان بوو ئه نجامیان
 دا و خوای گه و ره ش ویستی بیانحه سینیه ته وه و له چه ره سه ری ژیان رزگاریان
 بکات، تاقیکردنه وه كه یان ته واو کرد و به ئیمتیا ز ده رچوون و له کۆلیجی بالای
 (اعلی علین) وه رگیان، شه هاده ی شه هیدیان وه رگرت. ئیتر وه ختی
 حه سانه وه یه، ده بیته بۆ هه تاهه تای له به هه شتی به ریندا ئیسه راحهت بکه ن!!.

دووهم: بۆچی ئیمه ئاوا به گرنگیه وه باسی ئه و صه حابه به پێزاننه ده كه یان
 دواي هه زار و چواره سده سال زیاتر له شه هید بوون و وه فاتیان؟ بۆ ئه وه باسیان

دەكەین تا بیانناسین، كە ئاوا ناسیمانن خۆشمان دەوین، كە خوشیشمان ویستن انشاءالله لەگەڵ ئەواندا هەشرمان دەكریت (المرء مع من أحب).

سێیهەم: لیڕەدا تێ دەگەین ئەو دیعایە و پڕوپاگەندە ژەهراویانەى دوژمنانى ئیسلام باسى دەكەن و دەلێن: صەحابە هاوون بۆ داگیرکردن و بردنى سەرۆت و سامانى ولاتان، ئەوەتا بۆمان دەردەكەویت ئەوەى كە صەحابە هەر بیریشیان ئى نەكردۆتەووە ئەم دونیایە و سەرۆت و سامانى دونیا بوو...

چوارەم: بە ئیسلام و خزمەتكارى ئیسلام ئینسان ناوى بەرز و بلند دەمینیتەو، ئەوەتا دواى هەزار و چوارسەد سال ئاوا بە شكۆدارى و فەخرەو ناوى ئەو نازیزانە دینى و یادیان دەكەینهو. بەلام دوژمنانى ئیسلام مەگەر ناویان لە زبڵدانى میژوودا تۆمار بكریت و وەكو رەمزی رەشى و نەگبەتى و بەدبەختى باسیان بكریت.

لیڕەدا باسەكەمان كۆتایى پێ دینى تا وتارى داهاووە كە لە خزمەت پیغهەمبەرى خوادا ﷺ دەبین لە كۆچى پیروزی\دا، تا ئەو كاتە هەموو لایەكتان بەو خوایە دەسپێرم كە سپاردە زایە ناكات..

سەرچاوهكان:

۱. قورئانى پيۆز.

۲. السيرة النبوية - د. على محمد الصلابي / ج ۱/ ص ۱۶، ص ۲۶، ص ۲۸،

ص ۳۲، ص ۱۹، ص ۲۹.

۳. على خطى الحبيب - عمرو خالد - ص ۸۷.

۴. اصحاب الرسول - محمود المصري - ابوعمار - ج ۲، ص ۱۹۷، ص ۸،

ص ۳۴۰، ص ۳۴۳، ص ۴۳۳.

وتارى دووومر بۇ مانگى ھەققىدە

تۆپىدىن بۇ مەدەنىيەت

وتاری دووهم بۆ مانگی سه‌فه‌ر

﴿کۆچکردن بۆ مه‌دینه﴾

(الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ
عَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ)

نیماندارانی به‌رێز: به‌ پشتیوانی خوای گه‌وره‌ جاریکی تر
ده‌چینه‌وه‌ خزمه‌ت سه‌روه‌ر و سالارمان پێشه‌وای دنیا و روژی
قیامه‌تمان هه‌زه‌تی (محمد المصطفی ﷺ) له‌ باسی کۆچی پیروزیدا و
ده‌لیم: (وبالله التوفیق):

دوای ئه‌ودی په‌یمانی عه‌قه‌به‌ی دووهم ته‌واو بوو، بریارێ کۆچکردن
له‌ لای دیاره‌ کۆچ هه‌روا ئاسان نیه‌، به‌راستی به‌جیه‌یشتنی ولاتی
خۆت و خزم و مال و زه‌وی و هه‌لبژاردنی غه‌ریبی و ئاواره‌یی هه‌روا
سانا نیه‌: قوربانی دانی ده‌وێت، عه‌قیده و بیروباوه‌ری پته‌وی ده‌وێت،
جا هه‌موو هۆکاره‌کانی ئاماده‌بوون بۆ کۆچ هاتبوونه‌ جێ ئه‌وه‌ بوو:
له‌ماوه‌ی ئه‌و (١٣) ساله‌ی مه‌که‌که‌دا عه‌قیده‌ی سه‌حابه‌کان به‌ ته‌واوی
دامه‌زراوو به‌ بره‌وایه‌وه‌ به‌ گه‌وره‌یی خوا و پێغه‌مبه‌رانی خوا ﷺ و
روژی دوا‌یی و پاداشت و سه‌زای خوا، وه‌ له‌ سه‌ره‌وه‌ هه‌دی کۆچدا
ئه‌و ئایه‌تانه‌ی قورئان ده‌هاتنه‌ خواره‌وه‌ که‌ بۆنی هه‌جره‌تیان ئی ده‌هات.
ئه‌وه‌بوو له‌ ئاخه‌ر رۆژه‌کانی سه‌رده‌می مه‌که‌که‌دا سه‌وره‌تی
(العنکبوت) دابه‌زی، ئه‌مانه‌ی هه‌تایه‌ به‌رچاو:

۱. ناواری و دهر به دهری و به لا و موصیبه توشی ئیمانداران بووه به درټزایی میژوو ﴿الْم﴾ أَحْسَبَ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا ءَامَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ ﴿وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ صَدَقُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْكَذِبِينَ﴾ العنکبوت ۱-۳. ئەم ئایه ته سه حابه ئاگادار دهکاته وه که ئەم هیجرهت و مال و نیشتیمان به جی هیشتنه له پیناوی عه قیده و بیروباوهری ئیسلامه تیدا سهنگی مهحه که بو جیاکردنه وهی ئیمانی دامه زراو و ئیمانی له رزوک..

۲. له ئایه تی (۱۱) ی (العنکبوت) دا ده فرمویت: ﴿وَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْمُنَافِقِينَ﴾. ئەم ئایه ته باسی دوو پوو (مُنافِق) دهکات. باشه خو ئەمان له مهککه دا ده ژین له قوناغی بی هیزیدان، مونا فیکیش له کومه لگه یه کدا ده رده که ویت که هیز و ده سه لات بو موسلمانانه و ئیسلام فه رمان په وایه. که واته ئایه ته که ئاماژه به وه دهکات که بهم زوانه ده سه لات پهیدا ده کهن به بهرهمی ئەم هیجره ته.

۳. ئایه تی (۴۶) ی سوره تی (العنکبوت) ده فرمویت: ﴿وَلَا تُجَدِلُوا أَهْلَ الْكِتَابِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ.....﴾ باشه خو ئەهلی کیتاب (جوله که و گاوری) له مهککه دا نیه، ئەی معامه له و گفتوگۆی جوانترین شیوه له گه ل کی بکه ن؟! که واته ئەم ئایه ته ئەیه ویت تییان بگه یه نیت که ده چنه شوینیک که جوله که و گاوری لیه و ناو ره فتارتان جوان بیت له گه لیان..

۴. له نایه تی (۵۶) ی سوږه تی (العنکبوت) دا ده فرمویت: ﴿يَعْبَادِيَ

الَّذِينَ ءَامَنُوا إِنَّ أَرْضِي وَاسِعَةٌ فَإِنِّي فَاعْبُدُونِ﴾ واته ناماڙه به وه دهکات که ده بیت مه که به جی بهین و زه ویش فراوانه.

۵. بینگومان هیجرت ریگایه کی پر مه ترسیه و گریمانی کوشتن و له ناوچونی تیډایه، به تاییهت که موشریکه کانی مه که نه وه قبول ناکه موسلمانان وا به ناسانی کوچ بکن بو لابرندی نه و دوو دلی و ترسه فرموی: ﴿كُلُّ نَفْسٍ ذَآئِقَةُ الْمَوْتِ ثُمَّ إِلَيْنَا تُرْجَعُونَ﴾ العنکبوت: ۵۷. که واته: مادهم مردن هر بتگاتی نیت ترسی ناویت.

۶. له وانه یه کوچکردوان بیر بکنه وه باشه نه گهر کوچیان کرد به جی بزین له کاتی که نه پاریان پنیه و نه له مه دینه مولک و مالیان هیه تا کاسپی له سهر بکن، بو په واندنه وه ی نه و ترسه ش خوی گه وره فرموی: ﴿وَكَايْنٍ مِّنْ ذَآئِبٍ لَا تَحْمِلُ رِزْقَهَا اللَّهُ يَرْزُقُهَا وَإِيَّاكُمْ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ﴾ العنکبوت: ۶۰.

دوای نه ناگادار کردنه وانه نه مجا پیغه مبهری خوا ﷺ هه موو صهابه کانی کوکرده وه و فرموی: (قَدْ اخْبَرْتُ بَدَارِ هِجْرَتِكُمْ وَهِيَ يَتْرِبُ، فَمَنْ أَرَادَ الْخُرُوجَ فَلْيَخْرُجْ إِلَيْهَا). واته: هه والتان ده ده می به مالی کوچکردوتان که یه تریبه، جا هه رکه سی که حز دهکات به کوچکردن با کوچ بکات بو یه تریب.. نه مجا له و پوڙه وه ده ست کرا به کوچکردن و دوو دوو سی سی موسلمانان کوچیان ده کرد به ره و مه دینه، به لام زور به نهینی. ته نها حه زه تی (عومهری کوپی خطاب ﷺ) نه بیت که به ناشکرا کوچی کرد و تیروکه وانه که ی به دهسته وه گرت و چوه که عبه و دوو رکات نویژی کرد و

یه‌کبه‌یه‌ک سه‌یری کافره‌کانی کرد و پینی و تن (شاهت الوجوه)، نه‌مجا
 فه‌رموی: (مَنْ أَرَادَ أَنْ تَشْكَلَ أُمُّهُ وَيُتَمَّ وَلَدُهُ، وَ يَرْمِلَ زَوْجَتَهُ فَلْيَلْقِنِي وَرَاءَ هَذَا
 الْوَادِي). واته: هه‌رکه‌سیک هه‌زده‌کات دایکی پۆله‌ پۆی بۆ بکات و مندالی
 هه‌تیوو بییت و ژنه‌که‌ی بیوه‌ژن بییت با له‌ پشتی نه‌و شیوه‌ بیته
 به‌رامبه‌رم!! نه‌وه‌بوو که‌س نه‌یتوانی قسه‌ بکات و شوینی بکه‌ویت. وه
 بیست (۲۰) که‌سی بی ده‌سه‌لات و بی که‌سیشی له‌گه‌ل خوی برد.

لیره‌دا پرسیاریک ده‌کریت: باشه‌ بۆچی هه‌زده‌تی عومه‌ر ﷺ به‌
 ناشکراو بی ترس هیجده‌تی کرد و پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ ناوا به‌ نه‌ینی و
 خوشاردنه‌وه‌ هیجده‌تی کرد! باشه‌ خو ئیمامی عومه‌ر ﷺ له‌ پیغه‌مبه‌ری خوا
 ﷺ نازتر نیه‌ و به‌ غیره‌تر نیه‌؟! له‌ وه‌لامدا ده‌لین: ره‌فتار و هه‌لسوکه‌وتی
 هه‌زده‌تی عومه‌ر ﷺ و هه‌رکه‌سیکی تر به‌ هه‌لسوکه‌وتیکی شه‌خصی
 داده‌نریت و نابیته‌ به‌لگه‌ی کارپنکردن و چاولنکردن، به‌لام پیغه‌مبه‌ری خوا
 ﷺ هه‌موو جوله‌ و کرداریکی ده‌بیته‌ هۆی نه‌وه‌ی که‌ موسلمانان چاوی لی
 بکه‌ن و به‌و شیوه‌یه‌ ره‌فتار بکه‌ن، چونکه‌ پیغه‌مبه‌ری خوا (مُشَرَّعٌ) جا
 نه‌گه‌ر هه‌زده‌ت ﷺ بی هه‌زهر و خۆپه‌نادان و ئیحطیات کردن کۆچی
 بکردایه‌، وایان ده‌زانی نه‌وه‌ دبیته‌ هه‌موو موسلمانان وابکه‌ن نه‌وه‌ واجبه‌.
 که‌واته: نابیت سه‌رکرده‌ هه‌ماسه‌ت بیگریته‌ و کاریک بکات که‌ به‌ هه‌موو
 که‌س نه‌کریت، بۆ نه‌وه‌ی شوین که‌وتوانی به‌ هیلاک نه‌چن!.... سُبْحَانَ اللَّهِ له‌
 گه‌وره‌یی نه‌و پیغه‌مبه‌ره‌ ﷺ که‌ هه‌رچی رینگای راست و به‌خته‌وه‌ری و
 سه‌لامه‌تی و دوور بوونه‌ له‌ به‌هیلاک چوون بۆ ئومه‌مه‌ته‌که‌ی خۆی داناوه‌ و به‌
 کرده‌وه‌ نه‌نجامی داوه‌، هه‌زاران سه‌لات و سه‌لامی خوای له‌سه‌ر بیته‌ و په‌زاو
 په‌حمه‌تی خوا له‌ یارانی دلسۆزی بیته‌.. به‌لام سه‌حابه‌کان کۆچیان کرد،

بەلى ديارەقورەيش ھەر وا بە ئاسانى لىيان ناگەرېن كۆچ بەكەن، ئەوہبوو چەند شيواز و ريگايان بەكار ھىنا بۇ گېرەنەويان:

يەكەم: (أَسْلُوبُ التَّفْرِيقِ بَيْنَ الرَّجُلِ وَ زَوْجَتِهِ وَ وَلَدِهِ): جياکردنەوہى پياو و ژن و مندالەكەيان لە يەكترى بۇ ئەوہى پەشيمانيان بەكەنەوہ لە كۆچكردن، ئەوہبوو كاتىك (ئەبو سەلەمە ﷺ) كۆچى كرد كەسوكارى (ئوم سەلەمە ﷺ) كەناوى (ھىندى كچى ئەبى ئومەيە)بوو وە خىزانى ئەبوسەلەمە ﷺ بوو، ھاتن و وتيان: نابىت كچەكەمان لەگەل خۆت بىەيت. كەسوكاى ئەبو سەلەمەش ﷺ وتيان: ئىمەش ناھىلن مندالەكە لای دايكى بىت، ھەردوولا دەستى مندالەكەيان رادەكىشا تا دەستى لە جى چو. پاشان ئەبوسەلەمە ﷺ بەتەنھا كۆچى كرد و مندالەكە لای مالى باوكى مايەوہ و ئوم سەلەمەش ﷺ برايەوہ لای مالى باوكى خوى، ماوہى يەك سال (ئوم سەلەمە ﷺ) بۇ مىرد و مندالەكەيان گريا تا ريگاياندا كۆچ بكات و مندالەكەى لەگەل خوى برد و كۆچى كرد، بەتەنھا و بەپى بەو بيابانەدا مىلى رىى بەرەو مەدينە گرتەبەر. عثمانى كورى طەلحە كە موشريك بوو لە نەرەوہى مەككە توشى بوو، وتى: ئەوہ ئوم سەلەمە بەتەنھا كۆچ دەكەيت؟! وتى: بەلى. عثمان وتى: بەخوا جوان نىە ئافرەتتىكى بەرېزى وەكو تۆ بگەويتە ئاو مەترسى بيابانەوہ، ئەوہبوو حوشترەكەى بۇ يەخ دا و ئوم سەلەمەى سواری پىشتى حوشترەكەى كرد و بۇخوشى رەشمەكەى پاكىشاو بەرنگادا رۇشتن، ئوم سەلەمە ﷺ دەفەرموئىت: ھەرگىز پياوى بە حورمەتى وەكو عثمانى كورى طەلحەم نەبىنيوہ، بەخوا لەو ھەموو ريگايەدا ئاوپرى نەدايەوہ بەلامدا، وە ھەر كاتىك وەختى پىشوو بوايە وىترەكەى يەخ ئەدا و بۇخوى دوور ئەكەوتەوہ، تا بانگم ئەكرد و ئەموت: من ئامادەم با بېرۆين، تا گەيشتىنە نزىك مەدينە ئىنجا عثمان گەرايەوہ، بەلى، عثمانى كورى طەلحە

ھەرچەندە موسلمان نەبوو، بەلام ھەستی پیاوھتی و سۆزی مروڤایەتی جولاً
 و بەزەیی بەم ژنە تەنھا و غەریبەدا ھاتەو و ئەو مەردایەتیەیی ئەنجام دا. ئەم
 عثماني کۆری تەلحەیی ئەو کەسەیی کە کاتی خۆی کلیلێ کەعبەیی پێ بوو،
 سەرپەرشتی کردنەو و داخستنەوھێ دەرگای کەعبەیی بە دەست بوو،
 رۆژنیکیان پینگەمبەری خوا ﷺ لەو سەردەمەدا کە لەمەککە بوو، ئیسلام لە
 قوناغی بێ دەسەلاتیدا بوو، چوو لە عثماني و فەرموی: تەکایە کلیلەکەم
 بدەییە با دەرگای کەعبە بەکەمەو و دوو رکات نوێژ لە کەعبەدا بکەم، عثماني
 وتی: ھەرگیز کلیلێ کەعبەت نادەم دەست ئەم محمد وە رینگات نادەم نوێژ
 لە کەعبەدا بکەیت.. پینگەمبەر ﷺ بە نەرمیەو فەرموی: ئەم ئەگەر پۆژنیک
 کلیلەکە کەوتە دەستی من تۆ ئەلێی چی؟! عثماني وتی: ئەگەر ئەو پۆژە ھات
 کە تۆ ئەم محمد دەسەلاتت وای ئی بێت بتوانیت کلیلێ کەعبە لە من
 بسەنیت، ئەو مردم پێ باشترە و ژيانم ناوێت.. بەئێ، دونیا ھەرگیز لەسەر
 بارنیک ناوہستیت و پۆژان پۆژی لە دوايە، خۆش بە حالی ئەو کەسەیی کەوا
 بیر ناکاتەو کە دەسەلات ھەرگیز بێ دەسەلاتی بەدوادا نایەت، ئەوہبوو
 لەدوای فەتھی مەککە کە ئیسلام ئەوپەری ھیز و دەسەلاتی پەیدا کرد و
 مەککەیی پیروز و کەعبەیی شەریف لە بقیەرستان پاک کرایەو و رزگار کرا،
 پینگەمبەری خوا ﷺ کلیلێ کەعبەیی کەوتە دەست، بانگی عثماني کۆری
 تەلحەیی کردو فەرموی: (ئەم عثماني ئەو پۆژەت لە بیرە ئا لەم شوینەدا و
 لەم پەنای کەعبەدا داوای کلیلێ کەعبەم ئی کردیت نەتدایم و واشت وت:
 عثماني وتی: بەئێ لە بیرمە و ئەمرو ئاوايە کە دەیبینم. لەو کاتەدا ئیمامی
 عەباس رزقینە فەرموی: ئەم پینگەمبەری خوا ﷺ کلیلەکان بدە بە من و ئەو
 ئەرکە و ئەو شەرەفە گەورە بە من بسپێرە، پینگەمبەر ﷺ فەرموی: نەخیر
 واناکەم، وەرە ئەم عثماني کۆری تەلحە کلیلەکان وەرگیرە و ئەم پۆژە پۆژی

تۆلە کردنەوہ نیہ، بەلکو (يَوْمُ بَرٍّ وَ وَفَاءٍ). ئەمڕۆ پۆژی چاکە و وەفاداریە و ئەو عثمٰن ھەرچەندە ئەو پۆژە تۆ منت ئازاردا بەوہی کہ مەنەو چونە ناو کەعبەت لی کردم، بەلام ئەم چاکە یەشت بەسەرمانەوہیہ کہ ئەو مەردایەتیەت نواند و (ئوم سەلەمە) ت گەیانندە مەدینە، ئەم چاکە یەت ئەو خراپە یەت مەشواتەوہ. کەواتە: لەمەوہ تێدەگەین کہ کافرانی ش دەبیئت چاکە و خراپە یان تەماشای بکریئت و نابییئت ھەر تەماشای خراپەکانیان بکەین و مەوقیفە چاکەکانیان لە بیر بکەین. وە فەرمووی: ھەموتان بزانن دەبیئت تا قیامەت کلیلی کەعبە لای عثمٰن و نەوہکانی بیئت. ئەوہ تا ئیستاش کلیلی کەعبە ھەر لای عثمٰنی کوپی طەلحە یە و لەسەر فەرمودەو پیغەمبەر ﷺ ھیچ پاشا و سەرکردە یە بۆی نیہ بەبی پرسی ئەوان دەرگای کەعبە بکاتەوہ.. وە عثمٰنی کوپی طەلحە ش کہ ئەمە ی بینی و بیست لە پیغەمبەری خوا ﷺ موسلمان بوو. بوو بەیەکیک لە دلسۆزانی پیغەمبەری خوا ﷺ.

ئیمانداران: بەراستی ئەمە ئەو پەری ئیمانە کہ خیزانیک ئاوا لیک بترازیت و بۆ ماوہ یەک سال یە کتری نەبینن و چۆک بە ھیزی کوفر دا بدەن، وە ئەوہ مان بۆ دەر دەکەوینت کہ ھەرکەسینک بۆ خوا لی بپریئت، خوی گەورە ئاوا دوژمنانی ش بۆ موسەخەر دەکات، ئەوہ تا عثمٰنی کوپی طەلحە ی دل نەرم کرد بۆ یارمەتیدان و گەیانندنی (ئوم سەلەمە) و مندالەکە ی بۆ مەدینە. ئەوہ ش تێدەگەین کہ ھەرکەسینک کاری جوان و مەردایەتی بکات وە بەزە یی بە خەلکی داماو دا بیئەوہ، ئاخری ئەو چاکە یە دیتەوہ پینگای و پۆژیک فریای ئەمکەوینت کہ بەرھەمی چاکە نەبیئت ھیچ شتیکی تر دەوری نابییئت، ھەر وەکو عثمٰنی کوپی طەلحە کہ بەبەرەکەتی ئەو چاکە و بەزە ییە ی بەرامبەر (ئوم سەلەمە) نواندی نوری ئیسلامی بە نسیب بوو، ھیدایەتی خوی گەورە ی

وهرگرت و کلیله کانی که عبهشی درایه دهست و خۆی و هه موو نه وه کانی لهو
شهره فه گه وره بیهش نه بوون.!

به ئی خوشه ویستان: وتمان که قودهش زۆر ڕینگایان گرتنه بهر بۆ نه وهی
موسلمانان ڕینگهی کۆچکردنیان لی بگیریت:

دووهم: (أَسْلُوبُ الإِخْطَافِ) واته: هه ئخه له تاندن و دزین و شارندنه وه. بۆ
نمونه: یه کیک له وانهی که له گه ل ئیمامی (عومهری کوپی خه طاب عليه السلام) دا
کۆچی کرد ناوی (عیاش بن ابی ربیعه) بوو، ئامۆزا و دایک برای نه بوجهل و
حاریشی کوپی هیشام بوو، کافره کان له ولای مه ککه وه هاتنه سه ڕینگای
عه یاش و وتیان: دایکت نه زری کردووه، نه سه ری بشوات نه بجیت بهر
سیبه ره تا چاوی پیت نه که ویت. ئیمامی عومهر عليه السلام فرموی: ئه م قسانه یان
کاریگه ری نه بیت له سه رت، چونکه نه گه ر پاستیش بکه ن دایکت ئاخری هه ر
وه ره س ده بیت. به لام عه یاش به قسه ی کردن و گه راپه وه و نه وانیش گرتیان
و به ندیان کرد.

سینهم: (أَسْلُوبُ الْحَبْسِ) گرتن و به ندکردنی نه وانهی که له ڕینگای
هیجره تدا ده گیران، نه وه بوو هه رچی بیانگرتایه ده یانبرده وه بۆ مه ککه و له
ژووړیکی سه ره تالدا سجنیان ده کرد بۆ نه وهی:

۱. جگه له ئازاری به ند و سجنه که گه رماش ئازاری بدات.

۲. تا نه وانهی پی چاوترساو بکه ن که نیازی هیجره تیان هه یه.

به ئی، که پیغه مبه ری خواش عليه السلام گه یشته مه دینه، نه مانه هه ر به ند بوون،
پیغه مبه ری خوا عليه السلام زۆر په رۆشیان بوو وه یه ک یه ک دوعای بۆ ده کردن که خوا
پزگاریان بکات.

چوارهم: (أَسْلُوبُ التَّجْرِيدِ مِنَ الْمَالِ) لێساندنی مال و پاره و سامانیان. بۆ
نمونه (صوه یبی رومی عليه السلام) کاتی خۆی هۆزه که ی دهستی به سه ردا گیرا له لایه ن

پۆمه‌كانه‌وه و كرا به كۆيله و ده‌ست به ده‌ست فڕۆشرا تا گه‌يشته مه‌كه‌كه و (عبدالله‌ی كۆپی جدعان) كۆپی و پاشان به پاره نازادی كرد و موسلمان بوو، پاره و سامانیکی زۆری پێكه‌وه ناو وه‌ختێك هه‌جره‌تی كرد گرتیان و وتیان: (أَتَيْتَنَا هَاهُنَا صُعْلُوكًا حَقِيرًا، فَكُثِرَ مَالُكَ عِنْدَنَا، ثُمَّ تَنَطَّلَ بِنَفْسِكَ وَمَالِكَ، وَاللَّهِ لَا يَكُونُ ذَلِكَ) واته: تۆ هاتیته ئێره به‌بی مال و حال و هه‌ژار بوویت، سه‌روه‌ت و سامانیکی زۆرت لای ئێمه پێكه‌وه نا، ئێستا ده‌ته‌ویت به خۆت و سامانه‌كه‌ته‌وه به‌رۆیت بۆلای محمد، به‌خوا هه‌رگیز شتی وات ئی قبول ناكه‌ین! صوه‌یب عليه السلام فه‌رموی: باشه ئه‌گه‌ر هه‌ره‌موو ماله‌كه‌متان بده‌م؟ وازم ئی دێن؟ وتیان: به‌ئێ... ئه‌ویش هه‌موو پاره و سامانه‌كه‌ی خسته ده‌ستیان ه‌وه، پاشان جل و به‌رگه‌كه‌شیان له‌به‌ردا داكه‌ند و پاشان پێلاوه‌كانیشیان لێ سه‌ند و به‌ ده‌س به‌تالی و پووت و پێ خاوسی گه‌يشته مه‌دینه. هه‌ر كه پێغه‌مبه‌ری خوا صلی الله علیه و آله چاوی پێ كه‌وت فه‌رموی: (رَبِّحْ صُهِيبُ، رَبِّحْ صُهِيبُ) صوه‌یب له‌ معامله‌كه‌یدا قازانجی كرد، قازانجی كرد. خوای گه‌وره‌ش له‌باره‌ی صوه‌یب ه‌وه ئه‌م نایه‌ته‌ی ناره‌ خواره‌وه كه ده‌فه‌رمویت: ﴿وَمِنَ النَّاسِ مَن يَشْرِى نَفْسَهُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ وَاللَّهُ رَءُوفٌ بِالْعِبَادِ﴾ البقرة: ۲۰۷.

ئیمانداران: باشه صوه‌یب چى وه‌رگرت له‌و معامله‌یه‌دا؟ ته‌نها و ته‌نها به‌هه‌شت و په‌فاقه‌تی پێغه‌مبه‌ر صلی الله علیه و آله، ئه‌گه‌ینا خۆ صوه‌یب مال و سامانه‌كه‌ی بۆ نه‌بژێردرا.

كه‌واته: به‌هه‌شت ئاوا لێپرانی ده‌وێت، ده‌بی‌ت جه‌سته‌ی خۆت، مال و مندالی خۆت، سه‌روه‌ت و سامانی خۆت به‌قوربانى ئیسلام و رێبازی پێغه‌مبه‌ر صلی الله علیه و آله بكه‌یت. ئه‌مپۆش هه‌ر كه‌سێك تامه‌زۆی به‌هه‌شت و دیداری پێغه‌مبه‌ره صلی الله علیه و آله با واز له‌ پاره‌ی حه‌رام و دونیای حه‌رام بێنیت، به‌ كه‌مى حه‌لāl پازى بیت، بۆ

ټه وهی له قیامه تدا به خزمه تی بگات... به ټی، ره فاقه تی پیغه مبر ﷺ و
به هه شتی خوا ره نجی ده ویت.

هه زاران په حمه ت له شاعیر که فهرمویه تی:

سهرم سورماوه له و که سه ی که بی هونه ر و ته رده مه
ټم دنیا به ی له کول ناوه و بو قیامه تیش دل بیخه مه
له جیا تی ری سهر فرازی مه یلی ریگای هه لدیر ده کا
به چلپه ی چه په ټی حه رام نه فسی چلیسی تیر ده کا
ریویه کی خه والوه و خه یالی پاروی شیر ده کا
به بی ته ر بوون ماسی ده وی، بیر هنج گه نجی خاصی ده وی
بی ټه وهی هیچی کر دبی، ده ست خو شی و سو پاسی ده وی
وا ټه زانی چه ند رکاتی نو ټری بی گیان
یان چوار رور رور ووی په مه زان
بازی دینار بو مامه خوله و خه جی خان
ټیر ټه وهی ماوه مری و بفری به ره و به هه شتی جوان
نازانی ټه وهی ده غه ل بی، خانوی دینی سهر ناگری
دره ختی ره نجی قیامه تی زړه ده رده چی و بهر ناگری
کار نامه ی به موری قه بول مور ناگری
نازانی ټاده م و حه واه به میوانی به هه شت کران
به سو زده ی فریشته کانیش ری زدار کران

کاتی که ده‌رچوون له فرمان، خوایان ره‌نجان، له ناو به‌هه‌شتدا ده‌رکران

بو ئهم مه‌ینه‌نخانه‌ی زه‌وی نه‌قل کران

به‌هه‌شت هه‌مووی ساز و ناز و خان و مانه

تابلویه‌کی نه‌خشینه‌راوه و گولزار و به‌هارستانه

کالایه‌کی عه‌نتیکه‌یه و زۆر به‌هادر و گرانه

ریگای به‌هه‌شت له دوا‌ی ئیمان

ئیستیقامه‌ته و کۆلنه‌دان

ژیانه له‌سایه‌ی قورئان

بیوه‌یی یه و له خوا ترسان

به‌هه‌شت بر‌وای پاکی ده‌وی، کرده‌ی جوان و چاکی ده‌وی

یه‌قینیکی پۆلایین و دلێکی بیباکی ده‌وی

به‌هه‌شت هه‌روا به‌لاش نیه

پارویه‌کی حازر نیه و پۆلێکی موفت و کاش نیه

به‌خشینی سامانی ده‌وی، له‌گه‌ڵ نوێژا‌حه‌جی که‌عه‌ و پۆژووی په‌مه‌زانی ده‌وی

ته‌سبیحات و مونا‌جاتی (ئیواره و به‌یان)ی ده‌وی

سه‌ردان و یارمه‌تی دانی خزمان و یارانی ده‌وی

نازی مندالی هه‌تیو و خه‌لوه‌تگای شه‌وانی ده‌وی

له‌ تاو پۆژی نه‌فسی نه‌فسی فرمیسک و گریانی ده‌وی

کە دەم لیک دەکا بۆ حەرەم، خۆگرتن و کسبە و هەلقەرچانی دەوی

رێگای دۆزەخ عەیش و نۆش و قەرب و قالە

رێگای بەهەشت ترش و تال و درک و دالە

ئەگەر بەتەمای بەهەشتی بێ (باج بەها) ناکرێ

گەر رێبۆری ئەو رێ دوورە بێ تۆیشوو نابرێ

ئەبێ لەو خەوێ شیرینە کۆتایی شەو دەست هەلگری

بۆ خانەی خوا رێگری، تالەو سەبای سەلاحانە لە ریزی سۆزەبەرەنە سۆزە بەری

ئەبێت ئەوێ لات بەنرخ و سەنگینە، لە دلتا جوان و شیرینە

ئەو سامانە کە لای خەلکی نیشانە بەخت و نگیە

ئەبێ لە پێناوی بەهەشت ئامادە بێ فیدای بکە

بە بریاری بۆ خوا ژیان، مالی دینت ئاوا بکە

ئینجا دەست بەرز کەیت و بەهەشت لە خوا داوا بکە.

بەلێ، هیچ کەس نەما لە مەککەدا تەنها پێغەمبەری خوا ﷺ و

ابوبکر و علی و مال و مندالیان نەبێت، دەبێت سەرکردە خۆی بخاتە

مەترسیەو و شوێنکەوتوانی پزگەر بکات. کافرەکان زانیان وا نزیکە

(۳۰۰) کەس لە مەککەو پویشتوێ بۆ مەدینە، وە چۆلی بە بازارەکانی

مەککەو دیار بوو، مەترسی ئەوەیان ئی نیشیت کە پێغەمبەری خوا ﷺ

کوچ بکات و ئەوسا کیانیکی ئیسلامی گەورە لە مەدینە درووست

دەبێت و دەبێتە مەترسیەکی هەرە گەورە بۆ مەککە و قورەیش، بۆیە

ہم مو سہرانی کوفری مہککہ بریاری دانیشتنیکیان دا له (دارُ الدَّوۃ) کہ وہکو پہرلہمانی ئەم سہردہمہ وابووہ بو ئەوان، وہ پیلانی ژہہراوی و کوشہندیان بو پیغہمبہری خوا ﷺ داریشت، ئەوان لەوی پیلانیان داریشت و خوای گہورہش حەزہتی جوہرہئیلی ناردہ خزمەت پیغہمبہرہ خوشەویستہکەیی و فەرمووی: ﴿وَإِذْ يَمْكُرُ بِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِيُثْبِتُوكَ أَوْ يَقْتُلُوكَ أَوْ يُخْرِجُوكَ وَيَمْكُرُونَ وَيَمْكُرُ اللَّهُ وَاللَّهُ خَيْرُ الْمَكْرِينَ﴾^۱ واتہ: ئەہی محمد یادی ئەو کاتہ بکہرہوہ کاتیئک ئەوانہی بی باوہر بوون پیلانیان دہگیرا دژی تو بو ئەوہی بەندت بکہن، یان بتکوژن، یان دہرت بکہن، ئەوان پیلانی خویان دہگیرن و خوایش پیلانی خوئی ہخاتہ کار (بہ پووچکردنہوہی کارہکانیان) دانیابن خوای گہورہ چاکترینی ہموو پلانساز و نہخشہسازانہ نایہلئیت پیلانیان سہرگیرت.

ئہمجا خوای گہورہ فەرمانی بہ پیغہمبہر ﷺ کرد کہ کوچ بکات بہرہو مہدینہ، پیغہمبہری خواش ﷺ حەزہتی عہلی ﷺ بانگ کرد و فەرمووی: (ئہی عہلی تو ئەمشەو لە جیگای مندا دہخەویت و ہموو ئەو ئەمانەتەیی کہ ئەو کافرانہ لای من دایان ناوہ ئەیدەیتەوہ بہ خواوہنہ کافرہکانیان!۔! اللہ اکبر لەو عەظەمەتە، ئەوہی سەلماند کہ نابیت دوژمنایەتی، ئەخلاق بہرزی لەکەدار بکات و نابیت ئەمانەت بفەوتیت، چونکہ ئەو ناسراوہ بہ (الصَّادِقُ الْأَمِين) راستگۆی دہسپاکی ئەمین. ئەبیت لەگەڵ دوژمنہکانیشی، ئەو دوژمنہی کہ ئەیەویت بیکوژیت و لە ناوی بہریت ہەر ئەمین و راستگۆ بیت. بہراستی ہەرگیز دونیا

سەرکردەى ئاواى بە خۆیەوه نەبینیود و نایبینیت، مالى ئه و کەسه
بپاریزیت و بیدهیتەود دەستی له کاتیکدا که خەریکه ئەتکوژیت مالت
دەخوات، دەر بەدەرت دەکات، بپروای بە خوا و پیڤەمبەر و قیامەت نیه،
نابیت بە فرسەت تۆلەى لى بکەیتەوه.

بەلى ئیمانداران: ئیستا کاتى هیجرەتەو هەموو هەنگاوێک پیلان
دانان و هەزەر و ئیحتیاطە. که بەداخەوه ئەمڕۆ موسلمانان له
نەخشەسازیدا بو کارەکانیان زۆر لاوازن، با بزانی پیڤەمبەرى
سەرورەمان ﷺ چۆن نەخشە دادەنیت و چۆن پیلان بو ئاشکرا نەبوون
و خو پاریزی دادەنیت:

۱. له گەر مەى نیوەڕۆدا چوو بۆ مالى حەزەرتى ئەبوبەکر ﷺ تا
هەوالى هیجرەتى بداتى، باشە بۆچى له کاتەدا چوو؟! لەبەر ئەوەى له
گەرمايەى نیوەڕۆدا کەس لەبەر گەرما بە دەرەوه نیه و نایبینى وه
پیشتر هەرگیز له کاتەدا نەچوه بۆ مالى ئەبوبەکر ﷺ چونکە وهختى
پشوو ئیسراحهتە..

۲. پیڤەمبەرى خوا ﷺ دەم و چاوى پێچابوو، بەس چاوى بەدەرەوه
بوو، بۆ ئەوەى ئەگەر کەسیک بینی نەیناسیتەوه.

۳. کاتیک پیڤەمبەرى خوا ﷺ گەیشته مالهوه فەرموى: ئەى
ئەبوبەکر با کەس له ژوورەوه نەمینیت و کارى تاییبەتم پیتە، نەوهکو
کەسیک ناگای لەم باسە بیت و بیدرکینیت.

۴. پیڤەمبەرى خوا ﷺ فەرموى: ئەى ئەبوبەکر دەمەویت هیجرەت
بکەم و تۆش هاوڕێى سەفەر میت، بەلام نەیفەرموو له کوێوه دەڕۆین و
چى دەکەین، چونکە دیشتا پیویست بەوه ناکات.

۵. حه زره تی نه بوبه کر ﷺ که بیستی پیغه مبهری خوا ﷺ

ده فهرمویت: تو هاوه لی سه فهره که میت له خوشیان گریا، عایشه ﷺ
 ده فهرمویت: بویه کهم جار بوو بینیم که سیك له خوشیان بگری، نه مجا
 حه زره تی نه بوبه کر ﷺ فهرموی: ده میکه دوو خوشترم ناماده کردوه.
 پیغه مبهر ﷺ فهرموی: به بی پاره نامه ویت. به لی، کی له م کاره نهینی
 و مه ترسیداره ناگادار ده کړیت؟! نه سمائی کچی نه بوبه کر ﷺ،
 پیغه مبهر ﷺ فهرمووی: نهی نه سماء ده چین نه شکه وتی ته ور و
 خواردنمان بو بیننه و دواتر هندیك نیشت پی ده لیم.. باشه بوچی ته نها
 نه سماء نه م نهینی ده زانیت؟ له بهر نه وهی:

۱. نه سماء زور نهینی پاریزه، نه وه تا دواتر نه بوجهل زلله ی له
 گوئی دا له سر نه وهی لی ی پرسى نایا نه سماء باوکت و محمد بوکوی
 رویشتون؟ نه سمائیش فهرموی: نازانم. نه بوجهل له داخا زلله یه کی
 لیدا و گواره که له گوئی په ری، که چی نه سماء هیچی نه درکاند. واته:
 پیغه مبهری خوا ﷺ چاک نه سمائی ناسیوه که چند نهینی پاریزه...
 ۲. نه سماء حامیله یه و سکه که ی (۷) مانگه کهس عه قلی نه وه
 نابریت که نه و ژنه به و حاله وه بگاته نه شکه و ته که به و ریگا دووره و به و
 شوینه زه حمه ته وه!.

به لی، نه مه یه سيقه و متمانهی پیغه مبهری خوا ﷺ نیسلام به ژن،
 نه و نهینی ی که نه بوبه کر و علی ﷺ نایزان، ژنیک دهیزانیت.
 به لی نیمانداران: پیغه مبهری خوا ﷺ چوه وه بو ماله وه و
 قوره شیش به فرمانی نه بو جهل (ده) گنج له هر به ره بابهی
 گنجیکی دانا له بهر ده رگای مالی پیغه مبهر ﷺ تا بیکوژن کاتیک له

بەرەبەیاندا لە مائدا دیتە دەرەو، پیڤەمبەری خواش ﷺ مشتیک خۆلی
 هەلگرت و ئایەتی: ﴿ وَجَعَلْنَا مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ سَدًّا وَمِنْ خَلْفِهِمْ سَدًّا فَأَغْشَيْنَاهُمْ فَهُمْ
 لَا يُبْصِرُونَ ۝ ﴾. ئەمجا خۆلەکە ی بە دەم و چاودا کردن و فەرموی: (شاهت
 الوجوه). بە ناو ئەو گەنجە شمشیر بە دەستانەدا هاتە دەرەو و هیچ
 کەس نەیبینی. ئەمجا چوو بوو مائی ئەبوبەکر ﷺ هەر ئەو شەو لە
 پەنجەرەکی پشستی مائەکەو چۆنە دەرەو، نەوێک کەس لە دەرگای
 دەرەو بیانبینیت.

تا ئیستا ئیمامی ئەبوبەکر ﷺ نازانیت بەرەو کۆی دەپۆن، وایزانی
 بە ڕێگای ئاسایی مەدینەدا دەپۆن، بەلام پیڤەمبەری خوا ﷺ بە
 عەکسەو ڕێگای پیچەوانە ی هەلبژارد و روویکردە باریکە ڕێگە یەک
 تەنها مەجالی یەک نەفەر هەیه پیایدا بپروات، بەرەو ئەشکەوتی ئەو بەری
 کەوتن.

کاتیک بەسەر شاخەکەدا سەرکەوتن و شاری پیروزی مەککەیان ئی
 دەرکەوت، پیڤەمبەر ﷺ سەیری کەعبە ی پیروزی کرد و دوو چاوی
 پیروزی فرمیسکی باراند و فەرموی: (ئە ی مەککە، ئە ی شوینی لە دایک
 بوونم و گەورە بوونم، شوینی مندالی و گرۆگالم، شوینی بازرگانی و
 شوانیم، بەخوا تۆ پیروزترین خاکیت لای خوای گەورە، بەخوا ئەگەر
 قەومە نەفام و نەزانیە کەم دەریان نەکردما یە و ناچاریان نەکردما یە بە دەرچوون
 لیت، هەرگیز بە جیم نەدەهیشیت).. ئەمە یە خوشەوێستی نیشتیما ن و
 شوینی لە دایک بون، کە پیی دەوتریت: (سۆزی نەتەوا یەتی و سۆزی

نیشتمانی) که جیاوازه له گهل په گهز په رستی و نه ته وه په رستی...
 نه مجا پیغه مبهري خوا ﷺ به دلی پرو چاوی پر له فرمیسه که وه هه ردو و
 دهستی به رز کرده وه به ره و ناسمان و له خوا پارایه وه و فهرموی: (
 الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَنِي وَلَمْ أَكُ شَيْئًا، اللَّهُمَّ أَعْنِي عَلَى هَوْلِ الدُّنْيَا، وَ
 بَوَائِقِ الدَّهْرِ، وَ مَصَائِبِ اللَّيَالِي وَ الْأَيَّامِ، اللَّهُمَّ اصْحَبْنِي فِي سَفَرِي وَ
 اخْلُقْنِي فِي أَهْلِي، وَ بَارِكْ لِي فِيْمَا رَزَقْتَنِي، وَ لَكَ فَذَلَّلْنِي، وَ عَلَى خَلْقِي
 فَقَوِّمْنِي، وَ إِلَيْكَ رَبِّ فَحَبِّبْنِي، وَ إِلَى النَّاسِ فَلَا تَكْلُنِي) رواه عبد البزاق في
 المصنّف (٩٢٣٤). واته: (سوپاس و ستایش بو ته و خوا بهی که له نه بونه وه
 دروستی کردوم، خوای گه وه و په روه ردگارم لیت ده پاریمه وه که
 یارمه تیده رم بیت به سهر کو سپه کانی ژياندا، وه ناخوشیه کانی ژياندا، وه
 یارمه تیده رم بیت که سهر که وم به سهر نار ه حه تیه کانی شو و روزه کان،
 خوای گه وه و میهره بانم یارمه تیم بدهیت له م سه فهرده ناگادارم بیت، وه به
 مال و مندالم شادم بکه به ته وه، وه به ره که ت بخه ته رزق و روزه وه، وه
 زه لیل و ملکه چم بکه بیت به رامبر به گه وره یی و عه ظه مه تی خوت، چونکه
 عیزه ت و سهر به رزی مروؤ له وه دایه که زه لیلی به رده م په روه ردگاری بیت،
 خوا به له سهر ره و شتی جوان دامه زراوم بکه بیت. خوای گه وه و میهره بان
 لای خوت خوشه ویستم بکه بیت، خوا به هه رگیز نه مسپیژی به خه لکی و
 ته نها و ته نها خوت ناگاداریم بکه بیت و پشتیوانیم بکه بیت).

نای نیمانداران: ده بیت پیغه مبهري خوا ﷺ چهند به کول له خوا
 پارایته وه، چهند فرمیسه کی رشتنیت؟! نه مه بو ته وهی که فیрман بکات

که ئیمه‌ش له هه‌موو کاتیکی ژیا‌نماندا، به تایبه‌ت له کاتی نا‌ره‌حه‌تی و دل‌ته‌نگیدا به‌م وشه‌ پیرۆزانه له‌ خ‌وای خ‌ومان بپا‌رپینه‌وه، بۆ ئه‌وه‌ی که خ‌وای گه‌وره‌ ئا‌واش به‌ده‌م ئیمه‌وه‌ ب‌یت و له‌ ته‌نگانه‌و دل‌ به‌ خه‌می پ‌زگارمان بکات.

به‌ئێ خ‌وشه‌ویستان: له‌م کاته‌دا پ‌یغه‌مبه‌ری خوا ﷺ ئا‌وا به‌ دل‌ له‌ خوا ده‌پا‌رایه‌وه‌ چه‌زه‌تی جو‌بره‌ئیل ؑ ها‌ته‌ خ‌واره‌وه‌ و ئه‌م ئایه‌ته‌ قورئانیه‌ی بۆ ه‌ینا که‌ ده‌فه‌رمو‌یت: ﴿ وَجَاءَ رَجُلٌ مِّنْ أَقْصَا الْأَمْدِيَّةِ يَسْتَأْذِنُ قَالَ يَمْوَسَىٰ إِنَّ الْأَمْلَأَ يَأْتَمِرُونَ بِكَ لَيَقْتُلُوكَ فَاخْرُجْ إِنِّي لَكَ مِنَ النَّاصِحِينَ ﴾ القصص: ۲۰. وا‌ته: ئه‌ی مح‌م‌د ﷺ خه‌م مه‌خ‌و چونکه‌ ئه‌مه‌ هه‌ر به‌رامبه‌ر به‌ تۆ نه‌کراوه، ئه‌وه‌تا موسای براشت له‌لایه‌ن فیرعه‌ون و تا‌قمه‌که‌یه‌وه‌ هه‌ر وه‌کو تۆ پیلانی کوشتنی بۆ دانرا و ناچاریان کرد ولات و نیشتی‌مان و دایک و خوشک و برای به‌جی به‌یلت، به‌لام ئه‌گه‌ر ئه‌م هه‌والی پیلانه‌ د‌لس‌و‌زی موسا له‌ ک‌وشکی فیرعه‌ونه‌وه‌ ها‌ت و پ‌یی و‌ت، ئه‌وا ئه‌ی مح‌م‌د ﷺ خ‌وای گه‌وره‌ خ‌وی جو‌بریل ده‌ن‌یر‌یت‌ه‌ خ‌زه‌مت و ئه‌و هه‌والی پیلانه‌ت پ‌ی‌ پ‌اده‌گه‌یه‌ن‌یت. وا‌ته: ده‌یه‌و‌یت پ‌یی ب‌لیت که‌ هه‌رگیز دل‌ ته‌نگ مه‌به‌ و خ‌ۆم چا‌ود‌یر‌یت ده‌که‌م و له‌ پیلانی دو‌ژمنان ده‌تپا‌ری‌زم.

ئه‌مجا خ‌وای گه‌وره‌ با‌سی ئه‌وه‌ی بۆ ده‌کات که‌ چه‌زه‌تی موساش ؑ هه‌ر وه‌کو تۆ به‌ ترسه‌وه‌ به‌ چه‌زه‌ر و ئیحتیا‌ط‌وه‌ شا‌ره‌که‌ی خ‌وی به‌جی ه‌یش‌ت و وه‌کو تۆ له‌ خوا پا‌رایه‌وه‌، ده‌فه‌رمو‌یت: ﴿ فَخَرَجَ مِنْهَا خَائِفًا يَتَرَقَّبُ قَالَ رَبِّ نَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴾ القصص: ۲۱. خ‌وای

گه ورهش موژدهی دایه چه زرهتی موساو فهرموی: ﴿نَجُوتَ مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ﴾ القصص: ۲۵. هەر له هه مان سوڤه تشدا خوای گه وره موژده ده دات به پیغه مبهری خوا ﷺ که پوژیک به سه به رزیه وه دیته وه بو ئه م شاری مه که که به که ئیستا وا به دل ناره چه تیه وه به جیی ده هیلت، وه کو ده فهرمویت: ﴿إِنَّ الَّذِي فَرَضَ عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لَرَأْدُكَ إِلَىٰ مَعَادٍ﴾ القصص: ۸۵. به م شیویه به رده وام قورئان دلنه وایی ده کرد تا گه یشتنه ناو ئه شکه وته که، که له ناو شاری مه که که بو ئه شکه وتی ئه ور نزیکه ی (۳) سه عاته.

له م لاشه وه (ده) کوڤه گه نه که هه تا هه تاو که وتنی دره نگ هەر چاوه پری بوون که چی وا محمد هەر له جیگه دایه، تا پیاویک هات بولایان و وتی: من محمدم بینی ده رچوو له ماله وه. هەر (ده) گه نه که که ئه م هه والیهان بیست به په له هه لیان کوتایه سه ر جیگا که ی پیغه مبه ر ﷺ، به لام سه یر ده که ن پیغه مبه ری خوا ﷺ له ناو جیگه که یدا نیه و چه زره تی عه لی ﷺ له ناو جیگه که یدا خه وتوو، هه رچی ئازاریان دا که شوینی پیغه مبه ریان ﷺ پی بلیت، به لام چه زره تی عه لی ﷺ فهرموی: نازانم پیغه مبه ر ﷺ به ره و کو ی پویشته، ئه مجا هه وال بلاو بویه وه به ناو هه موو شاری مه که که دا که محمد ده رچوه و له مه که که نه ماوه. که واته: ئه و فکری له جیگا خه وتنی عه لی ﷺ له جیاتی پیغه مبه ر ﷺ زور ناجیح بوو، وه پیلانیکی سه رکه وتوو بوو، چونکه پیغه مبه ر ﷺ

گەشتبۆه ئەشکەوتەکە ئەمجا زانرا کە ئەوێ عەلی یە و پیڤەمبەر ﷺ
کۆچی کردوو...

بەلێ، قورەیش بە یەك کەرەت کەوتنە گەڕان و بەرەو ڕینگای مەدینە
پۆشتن، بەلام هیچیان دەستگیر نەبوو، چونکە پیڤەمبەر ﷺ بە
پیڤەوانەو پۆشتبوو، سەرەنجام بە هەموو لایەکدا بلۆ بونەو و
ئەوێندە گەڕان تا سەرەنجام چوێ سەر ئەشکەوتەکە، باشە بۆچی ئەو
ئەشکەوتە ی کە پیڤەمبەری خوا ﷺ بە باشتەین شوینی خوشاردنەوێ
دانا بوو، وە هەموو نەخشە سازیهکی بۆ کردبوو، کەچی وا کافرەکان
دۆزیانەو و چوێ سەری؟! تاوێکو پیڤەمبەری خوا ﷺ ئەو دەرس و
وانەیش فیڕ ببیت کە هەرچەندە پیلان و نەخشە سەرکەوتوو بیت،
کەچی پاراستن هەر بە دەست خاویە... بەلێ، چوێ بەردەمی
ئەشکەوتەکە و ئەبوجەهل و عوتبە ی کۆری رەبیعە کە دلرەقترین و
سەر سەختەین دۆژمنی پیڤەمبەری خوا ﷺ بوون چوێ سەر دەرگای
ئەشکەوتەکە حەزەرەتی ئەبوبەکر ﷺ فەرموی: ئە ی پیڤەمبەری خوا ﷺ
(لَوْ نَظَرَ أَحَدُهُمْ أَسْفَلَ قَدَمَيْهِ لَرَأَانَا). ئەگەر بیتو بڕواننە ژێر پێی خویان و
کەمی سەرداخەن ئەمان بینن. بەلام پیڤەمبەری خوا ﷺ زۆر بە دل
دامەزراویەو، بە تەوێکول و پشت بەستنی تەواو بە خوی گەورە
فەرموی: (يَا أَبَا بَكْرٍ مَا ظَنُّكَ بِإِثْنَيْنِ اللَّهُ تَالِئُهُمَا). ئە ی ئەبوبەکر رەئی
و بۆچونت چیە بەرامبەر بە دوو کەس کە سییەمیان (الله) یە؟! (لَا تَحْزَنْ
إِنَّ اللَّهَ مَعَنَا) خەفەتبار مەبە و مەحزون مەبە، بەراستی ئیمە خوامان

له‌گه‌له. نه‌یفه‌رمو: (لَا تَخَفْ) مه‌ترسی، چونکه ئه‌بویه‌کر ﷺ نه‌ده‌ترسا به‌لکو خه‌فه‌تبار بوو بۆ پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ نه‌کا به‌ ده‌ستی ئه‌و کافره دله‌رقانه توشی ئازاریک بییت، له‌م کاته سامناکه‌دا دوو سه‌ربازی نه‌ناسراو که‌وتنه‌ کار، جالجالۆکه که‌وته په‌رده چنینه و کوتر هیلانه‌ی درووست کرد و هیلکه‌ی تیدا کرد. کاتیکی ئه‌بوجه‌هل که‌میک سه‌ری دانه‌واند پروانیته ناو ئه‌شکه‌وته‌که، چاوی چووه سه‌ر جالجالۆکه‌که و جووته کوتره‌که، بۆیه به‌ هاوپیکانی وت: (لَوْ دَخَلَ هَا هُنَا لَمْ يَكُنْ نَسْجَ الْعَنْكَبُوتِ عَلَى بَابِهِ) ئه‌گه‌ر لیڤه‌وه بچونایه ئه‌م ئه‌شکه‌وته‌وه ئه‌وا چنراوی جالجالۆکه‌که له‌سه‌ر ده‌رگاکه‌ی نه‌ده‌بوو!! به‌ئێ ﷺ وَمَا يَعْلَمُ جُنُودَ رَبِّكَ

إِلَّا هُوَ ﴿ الْمُنْزَر: ۳۱. به‌و دوو سه‌ربازه گومناوه سه‌ری له‌و بی دینانه شیواند، له‌و وه‌خته‌وه هه‌تا ئیستاش کوتر ده‌وری ئه‌شکه‌وته‌که به‌رناده‌ن، هه‌رچه‌نده نه‌ ئاو، نه‌ گیا و خواردنی لێیه، وه‌کو یادگاری ئه‌و ساته وه‌خته که‌ کاتی خوی کوتره‌کان دیفاعیان له‌ پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ ئیمامی ئه‌بویه‌کر ﷺ کرد...

به‌ئێ، کافره‌کان مه‌ئیسوس بوون له‌ دۆزینه‌وه‌یان بۆیه ئه‌مجاره بریارێکی نوییان ده‌رکردو بلاویان کرده‌وه که ئه‌گه‌ر هه‌ر که‌سیک محمد به‌ زیندوی یان به‌ مردوویی ته‌سلیم بکات ئه‌وا له‌ پاداشتدا (۱۰۰) حوشت خه‌لات وه‌رده‌گریت، ئه‌وه بوو گه‌پان و سوپان له‌ تاوی ئه‌م

خه لاتنه گران به هایه دهستی پی کرد و هموو کهس له کافره کان که و تنه
جموجول و گه پان.

له ملاشه وه له سهر ناموژگاری پیغه مبهری خوا ﷺ نه سماء
خواردنی بو بردن بو نه شکوته که، له نه شکوته که دا کوپونه وهیه کی
سی قولی کرا، پیغه مبهری خوا ﷺ و نه بوبه کری صدیق ﷺ و
نه سماء ﷺ، سهرنج بدن هیچ شوینیک نیه له سیره دا که باسی ژنی
تیدا نه بیټ، نیتر کوا ئیسلام مافی ئافره تانی پیشیل کردو وه؟ نه مجا
پیغه مبهری خوا ﷺ له و کوپونه وهیه دا به پراویژی نه بوبه کر و نه سماء
ﷺ نه خشه ی پوژانی داهاتویان سازدا و جیبه جی کردنی هم نه خشه یه
سپیردرا به نه سماء، واته: نه سماء ﷺ بوو به لیپرسراوی ریکخستنی
ناو شار... بریاره کانیش نه مانه بوون:

۱. عبداللهی کوپی نه بوبه کر ﷺ دیاری بکریټ به (رَجُلُ الْمُخَابِرَاتِ، و
کاشِفِ الْحَرَكَاتِ الْعَدُوِّ) لیپرسراوی هه والگیری و شوین پیتی جولهی دوژمنان
هه لېگریټ، هموو پوژیک تیکه لاو به خه لک بیټ و گوئی هه لېخات بو نه وهی
بزانیټ پیلانی تازه ی دوژمن چیه و به ره و کوئی به شوینیاندا ده پون، پاشان
له شه ودا هه والیان بو به ریټ بو نه شکوته که و پیش به یانیش بگه ریټ وه بو
ماله وه، واته: عبدالله نه بیټ هموو شه ویک (۷) ساعات به پی بروت به بی
نه وهی که سیش ههستی پی بکات.

۲. عامیری کوپی فهیره، که شوانی مه ره کانی چه زره تی نه بوبه کر
بوو ﷺ مه ره که ی بینیته نریک نه شکوته که بو دوو مه به ست:
۱- بو نه وهی شیریان بو بدوشیت و خواردنیان پی بدات.

ب- تاوه کو به هۆی جی پینی مه پره کانه وه جی پیکانی عبداللهی کوپی
 نه بو به کر ﷺ بشاریته وه و ههست نه کریت که سیک بهم ریگایه دا پویشته وه..
 ۲. ده بیئت که سیک پهیدا بکهن که دواى سى شهوى تر که گه پانی
 قوردهیش کو تایی هات، دوو وشتره که یان بو بهیئیت، وه نهو که سه نه بیئت
 دوو صیفه تی تیدا بیئت:

۱. زور نهی پاریز بیئت و نه مین بیئت.

۲. (خَبِير الصَّخْرَاء) واته: شاره زای بیابان بیئت و به ریگایه کدا
 بیانگه یه نیته مه دینه که کهسی پیدا نه پوات و بی مه ترسی بیئت.
 حه زه ته، نه بو به کر ﷺ فه رموی: نهی پیغه مبه ری خوا ﷺ له
 موسلمانان کس له مه که نه ما وه که نهو کاره ی پی بکریت و شاره زای
 هه موو کویره ریگاگان بیئت، به لام من که سیک کافر شک نه بهم که
 هه رچه نه کافره، به لام زور نه مین و زمان سه لامه ته و هه موو ریگاگانی
 بیابان شاره زایه. پیغه مبه ر ﷺ فه رموی: زور چاکه کری ده دینی با
 بمانگه یه نیئت. وه خاتوو نه سماء پاسپیردرا که زور به نهی پی په یوه ندی
 پیوه بکات و نه گهر رازی بوو وشتره کانی ته سلیم بکات. که واته:
 درووسته یارمه تی له کافر وه ربگریئت و په یوه ندی پیوه بکریت و سیقه
 و متمانه ی پی بکریت له کاتی کدا د دنیا بیت له نه مینی و زمان پاکى و
 شاره زای، نهو پیاوه موشریکه ش ناوی (عبدالله ی کوپی اُرِیقُط) بوو.
 به ئی ئیمانداران: بهم شیوه یه هه موو کاره کان زور به نهی پی و ریکو
 پیکى نه نجام دران و پاش سى پوژ له نه شکه وته که هاتنه دهره وه،

(عَبْدَ اللَّهِ ي كُورِي أَرْيَقُط) له سەر پێنمایی ئەسماء ﷺ هاته نزیک ئەشکەوتە که و به لاریدا به رهو مه دینه که و تنه پێ، له پێگا جار و بار ئەگەر که سیکیان توش ئەبوو، هه موو کهس ئەبویه کری ﷺ به هوی بازگانیه وه ئەناسی، به لām خەلکی غهیری مه که که به شیوه پیغه مبهریان نه ده ناسی، جا ئەگەر که سیکیان توش ببوایه دهیوت: ئەی ئەبویه کر: (مَنْ هَذَا الرَّجُلُ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْكَ؟) ئەوه ئەو پیاوه کییه له گهلتا به پێگه دا ده روات؟ چه زه تهی ئەبویه کریش ﷺ دهیفرموو: (هَذَا هَادٍ يَهْدِينِي السَّبِيلَ). واته: ئەمه که سیکه که شارهزای پێگام دهکات و پێ نیشاندهرمه. کابرای پرسیار کار وای تی دهگه یشت که مه بهستی ئەبویه کر ﷺ پێگای پویشتنه، به لām چه زه تهی ئەبویه کر مه بهستی ئیمان و ئیسلام بوو، که پیغه مبهری خوا ﷺ به ئەبویه کری ﷺ نیشان داوه، ئەمه ش پێی دهوتریت (التَّوْرِيَّة) که درۆش نه کهیت و نه پێنی خۆشت بپاریزیت. ئیمامی بوخاری رحمه الله ئەمه ی گێراوه تهوه.

به ئێ، دواي (١٤) پوژ گه یشتنه شاری مه دینه، وه هه موو خەلکی مه دینه به سرودی

طَلَعَ الْبَدْرُ عَلَيْنَا مِنْ ثِيَابِ الْوَدَاعِ وَجَبَ الشُّكْرُ عَلَيْنَا مَا دَعَا لِه دَاعٍ

پیشوازیان لی کردن.

که واته: پیشوازیه که ی له پیغه مبهر ﷺ کرا به سرود بوو! سهیری پێزی ئیسلام بکه بۆ هونهر، به لām هونهری په سه نو به هیز و به پێز، به ئێ به سرود پیشوازیان کرد، وه له کاتی گه یشتی رسول الله ﷺ به شاری مه دینه یه کهم

وتاری خویندهوه گهوره و بچوک، پیاو و ژن، لاو و پیری مه دینه هه موو له شیان ببوو به چاو و گوئی بۆ بینین و بیستنی ئەو وشه گهوهەر بار و نورانییهی که له ده مه پیروژهوه دههاتنه دهرهوه، جا ئایا ده بیټ ئەو وتاره دینی بیټ، سیاسی بیټ، کومه لایه تی بیټ، ئیمانی و پوڤی، یان ئابووری بیټ؟!

نه خیر به لکو فهرموی: (أَيُّهَا النَّاسُ، أَفْشُوا السَّلَامَ، وَ اطْعِمُوا الطَّعَامَ، وَ صَلُّوا الْأَرْحَامَ، وَ صَلُّوا بِاللَّيْلِ وَ النَّاسِ نِيَامَ، تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ بِسَلَامٍ).

جا ئیمانداران سه رنجی ئەم وتاره به وشه کورته، به لام پەر و اتا ترین وتار که هه موو بواره کانی ئیمانی و پوڤی، سیاسی، کومه لایه تی، ئابووری بگرتنه خوی، که به راستی هه ر له زاتی پیروزی پیغه مبه ری خوا ﷺ ده وه شیته وه که ئاوا له چه ند وشه یه کدا هه موو پیو یستیه کانی ئەو کاته وه هه موو بواره کانی ژیان دیاری بکات، ئەوه تا فهرموی: (أَيُّهَا النَّاسُ) نه یفه رموو (أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ) واته: ئاماژه ی به وه دا که هه موو خه لکی له سایه ی ئەم ئیسلامه دا ئیسه راحه ت ده که ن نه ک هه ر به ته نها ئیمانداران، فهرموی: (أَفْشُوا السَّلَامَ) واته: سه لام بلآو بکه نه وه، به هه ر که سینک گه یشتن ئەگه ر پوژی سه د جاریش بیټ هه ر سه لامی ئی بکه ن، واته: ئەوه ی به خه لکه که راگه یاند که له بواری سیاسیدا هاتنمان بۆ مه دینه بۆ ئاشتی و ئیتر جه نگ و کوشتار کو تایه ی هات، جا بۆ ده سه ته به ر کردنی ئەو ئاشتی و سه لامه تی، باشتین هۆکار سه لام له یه کتر کردنه. وه فهرموی: (أَطْعِمُوا الطَّعَامَ) ئەمه ش باری ئابووری باس ده کات به وه ی که له شاری پیروزی مه دینه دا خه لکی کوچ کردووی مه که ی تی دایه که هه مووی هه ژار و نه دارن و بی مال و حالن، جا ده بیټ ده وه له مه ندان و ده ست پو یشتوان و خاوه ن مال و مولک و

خانوەکانی مەدینە یارمەتیان بەدەن و خۆراکیان پێ ببەخشن و بەم شیوەیە
 بواری ئابووری چاک دەبێت و جیاوازی چینیایەتی دروست نابێت...

وہ فەرموی: (وَصَلُّوا الْأَرْحَامَ) وہ لە بواری کۆمەڵایەتیدا ئاگاتان لە
 سیلەی پەحم بێت و ھەمووتان خزمی یەکتەر و پشت لە یەکتەر مەکەن و
 پەيوەندیە کۆمەڵایەتیەکانتان بەھێز بکەن.

(وَصَلُّوا بِاللَّيْلِ وَالنَّاسُ نِيَامٌ) وہ بۆ لایەنی ئیمانی و پەيوەندیتان لەگەڵ
 خوای پەرورەنگارتان و تازەکردنەوەی نیمانتان شەوانە ھەلسنەوێ و شەو
 نوێژ بکەن. جگە ئەگەر ئەمەتان کرد، واتە: بواری سیاسیی و ئابووری و
 کۆمەڵایەتی و پۆحیتان بە پێی مەنھەجی ئیسلام جێبەجێ کرد ئەوا بە
 سەلامەتی و خوشنەوێ دەچنە بەھەشتی خواوێ، واتە: ئەوێ راگەیاندا کە
 ئەم ئیسلامە پێچەوانە یەھودیەت و نەصرانیەتە و دنیا و قیامەت
 بەیەکەوێ گری دەدات و عیبادەتەکە ی سیاسەتە و سیاسەتەکە ی عیبادەتە...

خۆشەویستان: لێرەدا جێگە ی خۆیەتی پرسیارێک بکەین و بڵێین:
 بۆچی کاتێک خۆشەویست و نوری چاومان ھەزرەتی محمد المصطفی ﷺ
 گەشتی بێ وینە ی ئیسرا و میعراجی پێ کرا بوراقی بۆ ھات لە چار
 تروکانیکدا سەدان کیلۆمەتری دەبری و ھیچ مەترسی و سەرما و گەرما و
 ئازاریکی توش نەدەھات، بەلام لەم سەفەری ھێجرەتەدا کە مەوقیفەکە زۆر
 زۆر خەتەرە و گەمارو دراوێ و پێویستی زۆری زیاتری بە بوراقە وەک لە کاتی
 ئیسرا و میعراجدا، بۆچی لەم مەوقیفەدا بوراقی بۆ نەھات؟! نە وەلامدا
 دەلێن: واللہ اعلم، گەشتی ئیسرا و میعراج تایبەتە بە پێغەمبەری خواوێ ﷺ
 و لە یەکەم ھەنگاویەوێ تا کۆتایی موعجیزەیە و لە توانای مەزنی بە دەردە و

نه بیت هوکاري چون وهاتنه وه که شی موعجیزه بیت و مروّ نه بیینیت، به لام
هیجرت و کوچکردن له پیناوی خوادا بو پاراستنی عیزه تی ئیسلامه تی و
به جی هیئانی دروشمه کانی ئیسلام ریبازی ژیانی ئیماندارانه و موسلمانان
دهرس و وانه ی ژیانی لی فیّر ده بن، له بهر نه وه ده بیت هه موو چون و هاتن و
هه نگاو و نه لویستیکی مروّی بیت و هه موو هه ول و تواناکان بخاته گهر، تا
هه علوم بیت که ئیسلام دینیکی ئینسانیه نه ک میثالی و هه مووی هه ر به
موعجیزه هاتبیت و سه رکه وتبیت، به لکو موعجیزه کان هه ر نه و کاتانه
رویانداده که هیزی مروّی ده وری نه ده ما، نه مهش هه تا کوتایی دونیا
ده مینیت و بو پیاو چاکان و صالحان که رامه تی نه ولیایه . وه ده بیت
نه ودهش بلخی هیجرت بریتی بوو له بهرجهسته کردنی ئیسلام له واقعی
ژیاندا. چونکه موسلمانان له نه ککه ده نه گهر به دزیشه وه بویه ددیانتوانی
نویژ و رۆژوو نه نجام بدهن، به لام نه یانده توانی شهرعی خوا پیاده بکهن له
په روده ی منداڵ و بهرپووه بردنی بازار و حوکم رانیدا، بویه واجب بوو که
هیجرت بکهن

که واته: با له یادی هیجرتدا وه عد و په یمان بدهین به خوا ی
په روهردگارمان که هه تا مردن إنشاء الله پابه ند بین به شهرعی خوا وه و ژیانی
کورتی دونیامان له پووی سیاسی و کۆمه لایه تی و ئابوو رییه وه به و شیوه یه
بیت که خوا پییی رازیه و واز له تاوان و بی شهرعی بهینین.

پیغه مبهری خواش ﷺ ده فرمویت: (الْمُهَاجِرُ مِنْ هَجَرِ السَّيِّئَاتِ) رواه
البخاری و مسلم. واته: کوچکردوی راسته قینه نه و که سه یه که واز له خراپه و
تاوان بهینیت. ده با هه موومان بریار بدهین پۆژ به پۆژ له خراپه و

تاوانه‌کامن واز بهینین و بهره‌و چاکه و چاکه کاری مه‌نگاوی زیاتر بنین و
خوای گه‌وره‌ش پشتیوانی چاکه کارانه.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. قورئانی پیروژ.
۲. فهرموده‌کانی پیغه‌مبه‌ر ﷺ.
۳. السیرة النبویة - د. علي محمد الصلابي - ج ۱ - ص ۴۳۶، ص ۴۳۹،
ص ۴۴۲، ص ۴۴۳، ص ۴۴۶، ص ۴۸۲، ص ۴۶۵.
۴. سیرة الرسول ﷺ - محمود المصري - ابو عمار - ص ۱۹۳، ص ۲۱۰.
۵. فقه السیرة - د. محمد سعید رمضان البوطي - ص ۱۲۷.
۶. گوڤاری دوانگه - ژ: ۲۴ - ل ۴۵ - شیعرى مه‌لا غه‌ریب پینجوینی.
۷. علی خطی الحبيب - عمرو خالد - ص ۹۱، ص ۹۲، ۹۶.

وتاری سییه^vر بو مانگی صهفهر

الشعر

وتاری سییه‌م بۆ مانگی سه‌فه‌ر

﴿الشکر﴾

(الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ

عَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ)

له دواى سوپاس و ستایش بۆ خواى تاك و ته‌نها و بى شه‌ريك، نه‌و په‌روه‌دگارەى كه خاوه‌نى گشت بونه‌وه‌ره به ديار و نا دياريه‌وه و هه‌موو خوشيه‌كان هه‌ر نه‌و پيمان ده‌به‌خشيت و ده‌بييت شوكرانه ته‌نها بۆ نه‌و بكريت. سه‌لات و سه‌لام له‌سه‌ر پينغه‌مبه‌رى خوا ﷺ وه له‌سه‌ر هاوه‌له به‌ريزه‌كانى بيت تا پوژى دوايى.

ئيمانداران: خواى گه‌وره له قورئانى پيروزدا ده‌فهرمويت: ﴿وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُشْكُرُونَ﴾. وه هه‌ر له قورئاندا ده‌فهرمويت: ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ﴾.

كه‌واته: ئيسلام دوو به‌شه:

به‌كه‌م: ئارام گرتن و خوڤاگرى.

دووه‌م: شوكرانه بژيرى.

پينغه‌مبه‌رى خوشه‌ويستمان ﷺ ده‌فهرمويت: (عَجَبًا لِأَمْرِ الْمُؤْمِنِ، إِنَّ أَمْرَهُ كُلَّهُ خَيْرٌ، وَ لَيْسَ ذَلِكَ لِأَحَبِّ إِلَّا لِلْمُؤْمِنِ، إِنْ أَصَابَتْهُ سَرَاءٌ شَكَرَ فَكَانَ خَيْرًا لَهُ، وَإِنْ أَصَابَتْهُ ضَرَاءٌ صَبَرَ فَكَانَ خَيْرًا لَهُ).

واته: سه‌ر سوڤ ده‌مينيت له كارى ئيماندار، هه‌موو ژيانى ئيماندار خير و به‌ره‌كه‌ته بۆى، نه‌مه‌ش بۆ هه‌يچ كه‌س نيه بۆ ئيماندار نه‌بييت، نه‌گه‌ر توشى

خۆشی ژيان بوو شوکری خوا دەکات و ئەم شوکرانە بژێریەى بۆ دەبێت بە خێر و بەرەکەت، وە ئەگەر توشی چەرمەسەرى و ناپەهەتى پۆژگار بوو ئارام دەگریت و ورەى ناپوخیت و ئەمەش هەر خێر و بەرەکەتە بۆی.

بەپێزان: هەر زۆر لە کۆنەوه پرسىاریک کراوه و زانایانى ئىسلام لە وەلام دانەوهیدا جیاوازیان هەبووه، پرسىارەکش ئەوەیە: ئایا صەبر و ئارام گرتن کە ئىنسانى پالەوانى دەویت و ئارام گرتن زۆر تالە، ئایا صەبر کە لە ناپەهەتیدا دەکریت، وە شوکرانە بژێرى لە خۆشیدا دەکریت، ئایا کامیان گەرەتەر؟! زۆریک لە زانایان فەرمویانە: شوکر گەرەتەر، بۆچی؟! چونکە زۆر جار مەوۆ ئارام دەگریت چونکە توانای نیه خراپە و تاوان بکات، لەوانەى ئەگەر مال و سامان و دەسەلاتى ببوایە، منداڵ و کەس و کارى زۆر بوایە، پلە و پایە و دەسەلاتى ببوایە، دنیا بە دەمیەوه پى بکەنیاى، ئەوا ئەو کەسە ئارامگرە نەمایە و طوغيانى بکردایە. پۆژگار چەندان کەسى پيشان داوین کە لە هەژارى و بى دەسەلاتیدا خۆپاگر بووه و کەسىكى بەرێز و چاک بووه، بەلام هەر کە دەسەلات و سەرودە و سامانىک چۆتە دەستیەوه (١٨٠) پلە گۆپاوه و بى دین بووه، لوت بەرز بووه و خەلکى ئازار داوه...

شاعیر فەرمویەتى:

لِلَّهِ قَوْمٌ إِذَا مَا أَيْسَرُوا كَفَرُوا   مَحَلَّى لِقَاهُمْ إِذَا كَانُوا مَفَالِسًا
الْفَقْرُ يَمْنَعُهُمْ مِنْ كُلِّ فَاحِشَةٍ   لَوْلَا افْتِقَارُهُمْ كَانُوا أَبَالِسًا

واتە: زۆر کەس هەیه هەركاتیك ژيانى خۆش بوو، گیرفانى گەرم و پڕ بوو، بى بپروا و بى دین دەبێت، بەلام کاتیك هەژار و موفلیس و بى دەستمایە بێت، زمانى شیرین دەبێت و هەر حەز دەکەیت قسەت بۆ بکات. هەژارى و نەدارى و بى دەسەلاتى بەرگری ئى کردوون لە هەموو جۆره فاحیشە و

کردارنکی ناشرین و ناشهرعی، چونکه ئەگەر هەژار نەبوونایە ئەبوون بە ئیبلیس و ئەو کارانەیان ئەنجام ئەدا کە شەیطان ئەیکات و حەزی پێیەتی.. بەلێ: بەراستی ئەگەر کەسی لەش ساغ و دەولەمەند و دەسەڵاتدار شوکری خوای کرد ئەو کەسیکی بەرێز و گەورە لە لای خوا و لای عەبدانی خوا، لەبەر ئەوەی دەتوانی دزی بکات چونکه لەشی ساغە، دەتوانی قوماز بکات و عارەق بخوات و پێبا بخوات چونکه پارە لە بەردەستایە، دەتوانی خەلکی بچەوسینیتهو و زۆلم بکات چونکه پلە و پایە و کەس و کاری زۆر، دەتوانی بچیت بۆ نادێ و نەیت بۆ مزگەوت، دەتوانی ئەو پارەیی لە ڕینگە حەجی مائی خوادا بەکاری دەهینی پێی بچیت بۆ گەشتی لەندن و پاریس! توانا دارە کە بەو مال و سامان و دەسەلات و لەش ساغی دەرەق بیت بەرامبەر بە خەلک و گالتهیان پێ بکات لە جیاتی ئەوەی مائیان پێ ببەخشیت و یارمەتیاں بدات و بەزەیی بە نەداران و هەژاران و داماوанда بیتەو...

جا کەسێک ئاوا خراپەکان واز ئی بەینی ئە کاتی کە! توانای ئەنجامدانی هەیه و لە جیاتی ئەوە پوو لە خوا بکات و چاکە کار بیت لە ترسی خوا و عەزایی وە چاوەڕێی پاداشت و پەحمەتی خوای دەکرد، بپوای وابوو ئەو خواپەیی ئەو خۆشیی پێ بەخشیو دەتوانی ئی بکات بە ناخۆشی، بۆیە چاکە دەکرد چونکه دەیوت: خواپە تو ئەم هەموو چاکە و خۆشی و خۆشگوزەرانیە پێ بەخشیوم بۆ ئەوەی کە شوکور و سوپاست بکەم، ئا ئەم ئیمان و بپوایە و دەکات کە ئەم ئینسانە بەردەوام شوکری خوا بکات و بەو دەسەلات و سامانە چێ خوا پێی خۆشە ئەو بکات و چێ خوا نەمی ئی کردوو خۆی ئی بیاریزیت: ئەو جۆرە کەسە شوکرانە بژێرە: (فَمِثْلُ هَذَا الشَّاكِرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ الصَّابِرِينَ لِأَنَّهُ لَمْ تَغْرَ دُنْيَاهُ وَإِنْ أَقْبَلَتْ) بۆیە

نہم کہ سانه کہ من، قورٹان دہ فرمویٹ: ﴿وَقَلِيلٌ مِّنْ عِبَادِيَ الشَّكُورُ﴾ چونکہ حالی مروۃ بہ گشتی وایہ ﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِٖ لَإِنۡفَاسٌۭ﴾

بہ لَام ئیمانداران: دہ بیٹ لیڑدا بہ ٹاگا بین و ئوہش بلین کہ مانای وا نیہ ہر دہ بیٹ دہ ولہ مہند شوکری خوا بکات و فقیر و ہزار چونکہ مال و سامانی کہمہ، واجب نیہ لہ سہری کہ شوکری خوا بکات، نہ خیر، چونکہ خہ لاتہ کانی خوا لہ سہر مروۃ ہر بریتی نین لہ مال و سامان و ئو لاد و دہ سہ لات و پلہ و پایہ، بہ لکو خہ لات و بہ خششہ کانی خوا لہ سہر ہر مروۃ نازمیردرین، وہ خوی گہورہ بہ عدل و حکمہ تی خوی خہ لاتہ کانی دابہش کردوہ بہ سہر بہندہ کانیدا و ہموو کہس بہری کہ و تہوہ: ﴿إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ﴾

ئہ گہر بہ وردی سہرنج بدہیت و تہ ماشا بکہیت بوٹ دہردہ کہویٹ کہ (أَفْقَرُ خَلَقَ اللهُ) ہزارترین و نہ دارترین و نہ خوشترین کہس لہ سہر زہویدا، ئو کہ سہی کہ ہیچ خوشیہ کی مادی و جہستہی لہ ژیاندا نہ دیوہ، بہ مہرجیک ئیمانی بہ حقی بہ خوا و بہ پیغہ مہبری خوا ﴿لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ﴾ ہہ بیٹ ئوہ زور دہولہ مہندہ و سہرمایہ دارینکی گہورہیہ. چون؟! بہ لی، دہولہ مہندہ و خوا فہ زلی زوری ہہیہ لہ سہری (وَيَكْفِي أَنْ اللَّهُ أَكْرَمُهُ بِنِعْمَةِ الدِّينِ). تہنہا ئوہندہ بہ سہ کہ خوی گہورہ پریزداری کردوہ بہوہی کہ خہ لاتی ئیمانی پی بہ خشوہ. بہ لی، بہ راستی ئیسلام و ئیمان و دوورکہ و تہوہ لہو ہموو داو و تہلہی بو لادان لہ پیگہی راستی ئیسلام نراونہ تہوہ و خوا ئیمہی لی پاراستوہ، ئوہ گہورہترین سہرمایہیہ، خوی گہورہ دہ فرمویٹ: ﴿وَأَعْلَمُوا أَنَّ فِيكُمْ رَسُولَ اللَّهِ لَوْ يُطِيعُكُمْ فِي كَثِيرٍ مِّنَ الْأَمْرِ لَعَنِتُمْ وَلَٰكِنَّ اللَّهَ

حَبَبَ إِلَيْكُمْ إِلَّا يَمَنَ وَزَيْنَهُ فِي قُلُوبِكُمْ وَكَرَّهَ إِلَيْكُمْ الْكُفْرَ وَالْفُسُوقَ وَالْعِصْيَانَ
أُولَئِكَ هُمُ الرَّاكِدُونَ ❀ فَضلاً مِّنَ اللَّهِ وَنِعْمَةً وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٨٧﴾

حجرات: ۷-۸.

واتہ: نئیوہ دُنیا بن و بزائن کہ پیغہمبہری خوا ﷺ له ناوتاندایہ پرس و رای پی بکن زور شت ہہیہ نہ گہر نہو بہ رای نئیوہی بکردایہ توشی گیر و گرفت و ناخوشی دہوون، بہ لام خوا نیمان و باوہری له لا خوشہویست کردون و له دل و دہرونتاندا پازاندویہ تہوہ، له ولایشہوہ کوفر و بی باوہری و گوناہ و یاخی بوون فرمانی خواہی لا تال و ناشرین کردون، نائہوانہ ہر خویان پینگہی ژیری و سہر فرازیان گرتوتہ بہر، نہمہش خوی پریز و بہخششیکی تایبہتی و ناز و نیعمہتیکہ له لایہن خواوہ پییان دراوہ، خواش زانا و دانا و کاربہجیہ...

کہواتہ: دامہزراو بوون لہسہر رینبازی پیغہمبہر و ﷺ چہشتنی تامی نیمان و نیسلام و بق بوونہوہ لہ کوفر و بی نیمان و گوناہ و یاخی بوون لہ فرمانی خوا، خہلاتی خواہی بو مروؤ و دہبیت قہدری نہو بہخششہ گہورہیہ بزائرنیت. تہ ماشا بکن: بہخششی خوا ہر سہروہت و سامان نیہ، بہ لکو سہروہت و سامان کاتیک بہ خہلات و بہرہ و مایہی خوش بہختی و مایہی لہزت لی کردن حیساب دہکرنیت کہ نیمان لہ گہلدا بیت، نہ گینا بہ بی نیمان و بپروا دہبیت بہ نیقمہت و بہ لا و مالویرانی..

ہہروہہا خواہی گہورہ لہ قورنانی پیروزدا دہفرمویت: ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي

أَنْزَلَ عَلَى عَبْدِهِ الْكِتَابَ وَلَمْ يَجْعَلْ لَهُ عِوَجًا﴾ الکہف: ۱. واتہ: سوپاس و

ستایش بو نہو خواہی کہ نہم کتیبہ کہ قورنانه بو سہر بہندہی خوی (

محمد ﷺ) دابہزاندوہ، ہیچ کہموکوپری ناتہواویہکیشی بو پڑوا نہداوہ.

کهواته: شا خهلاتی خوا بۆ سهرجه مړوقايه تی بریتیه له قورنانی
پیروز و ده بیټ زور سوپاسی خوی له سهر بکړیت
به پړزان: هر نه وهی که تو یه کتاپه رستیت و غهیری خوا ناپه رستیت
گه وره ترین خهلاته، به ملیونه ها خه لک نه مړو له جیهاندا خور و مانگ و دار و
به رد ده په رستن، له هیندستان مانگا ده په رستن، له وه خراپتر (موجه له یه کی
فه پهنسی) وینهی خه لکانیکي له هیندستان بلاو کردو ته وه که له
په رستگایه کی گه وره دا زیاتر له (۳۰۰) جرجی تیدایه و نه و جرجانه به خوا
ده زانن و شیر و ماست و گهنم و ساوهریان له به ردهم داناون و له گهل نه و
جرجانه دا نان ده خون.

به لی، ﴿ فَلَمَّا زَاغُوا أَزَاغَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ ﴾. دهی سویند به خوا، نه وه فزل و
که رمی خوی له سهر من و توی ئیماندار که خوا پړزی ئی ناوین و له م
خه رافات و زه لیل بوونه پاراستوینی و خوی گه وره ده په رستین. وه ده بیټ
سوپاس و ستایشی خوی گه وره بکهین له سهر نه وهی که ئیمه ی کردو وه به
مړو ته و پړزی داوین به سهر هموو حه یوانات و دروستکراوه کانی تر دا، وه
عه قل و ژیری پی به خشیوین و چاکه و خراپه ی پی له یه کتری جیا
ده کهینه وه.

ئیمانداري به پړز: نهی بۆ سهیری لاشه ی خوت ناکهیت، هر که سیك
خوی به هه ژار ده زانیت نه گهر سهیریکی لاشه ی خوی بکات، ده بینیت
دهوله مندترین که سه.. بۆ نمونه: وهره به که سیك بللی: ئایا چاوت، گویت،
هه ردو و گورچيله کانت، لوتت، لیوه کانت، به ده فتمرک دؤلار ده به خشیت؟!
ئایا ته نها (نوخاعی شه وکی) ت نه و په ته باریکه ی که به ناو فقه راتی پشتدا
هاتووه، نه گهر خوانه خواسته بیچریت هه تا هه تابه ده بیټ له سهر کورسی
دانشیت و به قاچی خوت ناپویت، ئایا ته نها نه و ده ماره باریکه ی ناو پشت

به هه‌موو سه‌روه‌ت و سامانی ئەم دونیایه ده‌ده‌یت؟! بێگومانم ده‌لییت:
نه‌خێر.. ده‌ی که‌واته‌ تو هه‌رچه‌نده‌ گیرفان و مالیشت خالی بێت هه‌ر
مه‌وله‌مه‌ندی و شوکری خوا زۆر بکه‌..

زانای ناودار(د.محمد راتب النابلسی) له کتێبه‌که‌یدا (موسوعة أسماء
الله الحُسنى)دا چهند نمونه‌یه‌ک و به‌سه‌رهاتیکى واقعی ئەم سه‌رده‌مه‌مان بۆ
باس ده‌کات و ده‌فه‌رمویت: پیاویک له فه‌ره‌نسا دکتۆرای وه‌رگرت له
زانسته‌کاندا و بووه‌ خاوه‌نى کۆمپانیا و شه‌ریکات، ژنى هێنا و چهند
سه‌یاره‌ی هه‌بوو، کۆشکێکی پازاوه‌ی هه‌بوو، شه‌وانه‌ بۆ پشوو ده‌چوو بۆ
حه‌فله‌ و ئاهه‌نگ و پوژانی پشوو ده‌چوو بۆ سه‌یرانگا به‌ناوبانگه‌کانی جیهان
بۆ گه‌شت و سه‌یران، ئەم پیاوه‌ له‌ هه‌ره‌تى لاویه‌تیدا بوو، زۆر سیما جوان
بوو، هه‌تا بلیت زمان په‌وان بوو، هه‌موو ناسیاوانی به‌ خوڤه‌خه‌ترین
که‌سیان ده‌زانی، له‌ ناكاو شه‌ویکیان که‌ له‌ خه‌ هه‌لسا هه‌ردوو چاوی کوێر
ببوو!!! هه‌رچی دکتۆری کرد چاک نه‌بۆیه‌وه‌، ناچار کتاپ و معامه‌لاتی
کۆمپانیاکه‌یان بۆ ده‌هێنا بۆ ماله‌وه‌ و ئه‌ویش ده‌یوت: له‌سه‌ری بنوسن
موافقم و ئیمزای بکه‌ن، پاش ماوه‌یه‌ک له‌وه‌ش وه‌ره‌ز بوو، وازی له‌ هه‌موو
کار و بارێک هێنا.. د.محمد راتب ده‌فه‌رمویت: براده‌ریکی من چوو بۆ
سه‌ردانی، وتوبوی: مامۆستا حاالت چۆنه‌؟! له‌ وه‌لامدا وتبوی: (یا فلان، والله
أَتَمَنَى أَنْ أَجْلِسَ عَلَى الرَّصِيفِ وَأَنْ أَتَسَوَّلَ وَ لَا أَمْلِكُ مِنَ الدُّنْيَا إِلَّا مَعْطَفًا عَلَى
كَتْفِي وَأَنْ يَرُدَّ لِي بَصْرِي . . . . . والله هذه كَلِمَتُهُ . . .)

له‌ وه‌لامدا وتی: فلان که‌س، سویند به‌ خوا داواکارم و خۆزگه‌ ده‌خوازم
که‌ له‌سه‌ر شوسته‌ی پێگا و بانه‌کان دانیشم و سوال بکه‌م و له‌ هه‌موو
سه‌روه‌تى دنیا ته‌نها ئه‌وه‌نده‌ هه‌بیت که‌ به‌سه‌ر شانمیدا بده‌م (حه‌سیره‌

شېرىكە) بەلەم چارەكانم وەكو جاران پوناكى دونيا بېيىن!... سويند بە خوا ئەو قەسەى ئەو سەرمايەدارە بوو...

ئيمانداران: ھەموو كەسنىڭ خاوەنى دوو گورچىلەيە، ئەم گورچىلانە ھەموو پۇژانى دوو شەممە و پىنج شەممەيەك بۇ خۇيان خۇيان پاك دىكەنەو (بۆيە سوننەتە پۇژانى دوو شەممە و پىنج شەممە بە پۇژو رىت تا نار خوارىد كەم بخۆيت و بە ئىسراحت غەسلى گورچىلەت بۇ بىكرىت) جا تەماشاكە بە تەواوى تەمەنى خۆت ھەموو ھەفتەيەك گورچىلەكانت دووبارە دىشۇرىت، تۆش ئاگات لى نىيە، نەسپ - بەنج - وەرەگىرىت، نە سوپاسى كەس دىكەيت، نە ھەست بە ھىچ نازارىك دىكەيت و دەرمانىك دىخۆيت... جاروبارىك كەسنىڭ گورچىلەي پىويستى بە پاككردنەو و شتن دىبىت لە لايەن دىكۆرەو، تا بۆت دىركەوئىت خۇاي گەرە چەند فەزلى ھەيە بەسەر تەو، خۇ ئەگەر بىتو ھەموو ھەفتەيەك دووجار گورچىلەت بۇ بشۇن ئەگەر مىليونەر بىت ئىفلاس دىكەيت!... ئەمە جگە لەوھى كە ژيانىت لى تال دىبىت و كارو كاسبى و پىشەت پى ناكىرىت!!!

جا ئايا كە تو تا ئىستا گورچىلەكانت رىك و پىك ئىش دىكەن دەرلەمەندى يان نا؟!

يەكىكى تر لە خەلاتەكانى خوا كە لە لاشەى خۇماندا پىي بەخشيوين برىتيە لە (غوددەى نوخامى) (الْغُدَّةُ النُّخَامِيَّةُ) كە كىشەكەى تەنھا نىو گرامە، دوانزە ھۆپمۇن دەر دىدات، يەكىك لەو ھۆپمۇنۇنانە ئىشى ئەوھى: ئاستى شەكەكانى ئاۋ لەشت پادەگىرىت، بۇ نمونە: وا دابنى تۇ پۇژى (۴ - ۵) پەرداخ ئاۋ دىخۆيتەو و پاشان دەر دىكرىتە دەرەوھى لاشەت، ئەگەر ئەم غوددەيە خەلەلى تى بىكەوئىت، ئەو پۇژى نەك چوار پەرداخ ئاۋ بەلكو چوار سەتل ئاۋىش بخۆيتەو ھەر تىر ئاۋ ناخۆيتەو، ئىتر ئىشت تەنھا دىبىت بە ئاۋ خوارىدەو و چونە سەر ئاۋ!! جا بىرى لى بىكەرەو ئايا ھەر ئەم غوددەى

نوخامىيە ھەموو سەرۋەتى دۇنيا ناھىيىتى بۇ تۇ؟! ئايا تۇ كە ئەم ھۆرمۈنەى
ناو لاشەت سەلامەتە خۇت بە ھەژار دەزانىت؟

ھەر زانائى ناودار د. محمد راتب النابلسى دەفەرموئىت: برادەرىڭم ھەبوو
چاۋى ھېچ عەببى نەبوو، بەلام لە ئاكاو چاۋى توشى ئەو ھات كە لە
(۲۰سم) ى بەردەمىيەو ھەموو شتەكان لە بەرچاۋى دەلەرزىن، كە ئەم
نەخۇشەش پىنى دەوترىت (فقدان التوازن الحركى) ئەگەر بىويستايە دەست
بۇ پەرداخىك ئاۋ ببات دەستى بۇ لايەكى تر پادەكىشا، دەبوايە كەسىكى تر
بىدايەتە دەستى، ئەم كەسە چاۋى لە دەست نەداۋە، بەلام سودى ئى ناينىت،
ئەم پىاۋە چوۋ بۇ فەرنسا و شەش مانگ مايەو، بەلام سەرەنجام بە
نائومىدى گەپايەو و تەۋاۋى ژيانى بەو حالەو بەسەر بردا!.. جا بىر
بكرەو ئايا تۇ ھەژارى يان دەۋلەمەند لە كاتىكدا چاۋەكانت شتەكان ۋەكو
خۇى دەبىنن؟!.

پىاۋىك لە كارگەكەى دەگەپىتەو بۇ مائەو، بەلام ھەرچەند دەكات مالى
خۇيان نادۇزىتەو، بۇ ماۋەى يەك سەعات دەگەپىت بەلام مالى خۇيانى بۇ
نادۇزىتەو، ئەمەش بەھۋى ئەۋەى كە لە كتوپردا توشى نەخۇشى (فقد
ذاكرة الجزئي) (لەدەست چوۋنى يادەۋرى بەشى) بو بوو.. بەلى، ئەم پىاۋە
بازرگانە دۋاى سەعاتىك گەپان و سوپان ئەمجا مالى كوپرەكەى دىتەو ياد و
دەچىت بۇ مالى ئەۋان و دەلىت: كوپم مالى خۇمانم ئى بزر بوۋە و نايزانمەو
ۋەرە لەگەلم!! ئەم پىاۋە تا مرد مالى خۇيانى بۇ نەدەدۇزىايەو!.

د. محمد راتب دەفەرموئىت: كەسىكى نىزىك لە ئەۋپەرى زىرەكىدا بوو،
مىشكىكى زۆر سەرسوپەينەرى ھەبوو، بەلام (فُجَاءَةً فَقَدْتُ الْوَعْيَ) لە كتوپر بە
بى ھېچ نەخۇشەكى پىشتەر ھۇش و بىرى لە دەست دا و كەسى نەدەناسىيەو
تەنانەت كە كوپرەكەى خۇى دەچوۋ بۇ لاي و دەيوت: تۇ كىيىت؟!.

جا ئایا تۆ که بیر و هوشت ته واره و هر که سیکت بینى ئەیناسیته وه،
 ئایا تۆ هه ژاریت؟ بیگومان نه خیر، به لکو زۆر ده وله مەندیت، چونکه ئەگەر
 هه موو سامانی سه رمایه دارانی دونیاشت له بهر ده ستدا بیّت، به لام هوشت و
 بیرت له ده ست به دیت و کهس نه ناسیته وه، هیچ سودت پی ناگه یه نیّت.

به لام به داخه وه مروّ زۆر جار ناشوکره، قورئان ده فهرمویت: ﴿إِنَّ
 الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنُودٌ ۖ وَإِنَّهُ عَلَىٰ ذَٰلِكَ لَشَهِيدٌ ۖ وَإِنَّهُ لِحُبِّ الْخَيْرِ لَشَدِيدٌ
 ۝ الْعَادِيَاتُ ۖ ٦-٨. واته: به پراستی ئاده میزاد له ئاستی په روهردگاریدا زۆر نا
 سوپاس و حق نه ناسه، خویشی شایه ته له سه ر ئه و حاله ته ی خو ی (پوژی
 قیامهت دان به که مته رخه می خویدا ده نیّت)، بیگومان ئاده میزاد له
 خوشه ویستی ساماندا زۆر به تین و هه لپه یه ...

به لّی به پیزان: یه کیك له گه وه ترین هوکاری توش بوون به نا شکوری
 ئه وه یه که مروّ وایر بکاته وه که ده بیّت هه موو خوشیه کانی ژیا نی به
 یه کجار له به رده ستدا بیّت، که ئه مهش بو کهس ده سته بهر نا بیّت له ژیا ندا،
 وه ره ته ماشا بکه:

ئهو که سه ی پاره و سامانی زۆری هه یه زۆر جار مندالی نیه، ئەلیت
 خۆزگه ئه م سهروهت و سامانه م نه بویه، به لام مندالیکم ببویه، وه ئاخى بى
 مندالی سامانه که ی ئی کردووه به نیقمهت، له واره که سیکی تر مندالی زۆری
 هه یه، به لام نان نیه بیانداتی، ئه ویش ده لیّت: خۆزگه نیوه ی منداله کانم
 نه بونایه و نیوه که ی ترم تیر بونایه، بوونی ئه و منداله چاوگه شانه به هو ی
 ده ست کورتی و هه ژاریه وه لی ی بوته غه م و مهراق له جیاتى دلخو شى!

له هه مان کاتدا که سی تری وایه هه یه مال و سامان و نه واده و مندالی
 زۆری هه یه، به لام بى به شه له له زه تی له ش ساغی، به هو ی ئازاری له شیه وه
 تام و له زهت له مال و منال نابات. که سانیکیش هه ن مال و منال و لاشه ی

ساغیشیان ههیه، به لām که له هیچی ماددی کهم نیه له گه وره ترین شت، که سه رچاوهی هه موو به خته وه ریه که بی به شه، که خه لاتی ئیمانیه.

لیره دا نه گهر که سینک بیرسیت: باشه بۆچی وایه؟ باشه بۆ کهس هه موو خوشیه کانی له به رده ستدا نیه؟! له وه لāmدا ده لئین: له بهر نه وهی دنیا شوینی مانه وهی هه تا هه تای نیه و کاروان سه رایه که و مروّ بۆ سات و پشویه ک لای داوه و نه بیئت به جینی بهیلتیت، بیگومان پربواریش له و شوینه دا که بۆ ساتیک پشوو ده دات، هه رگیز هه موو نه وهی دلی ئاواتی بۆ ده خوازیت له و سه ره پرییه دا دهستی ناکه ویت، به لکو نه و شوینه ی که هه موو خوشیه کانی ئی ده ست ده که ویت قیامه ته و به هه شتی به رینه. قونان ده فره مویت: ﴿إِنَّا جَعَلْنَا مَا عَلَى الْأَرْضِ زِينَةً لِّهَا لِيَبْلُوهُمْ أَيُّهُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا﴾.

که واته: هه موو کهس واجبه شوکری خوا بکات، جا شوکری خوا به زمان ده کړیت، نه بیئت زمانت به رده وام وشه ی پیروزی (الْحَمْدُ لِلَّهِ) ی پی بوتړیت بۆ نه وهی پام ببیئت له سه ر شوکری خوی گه وره.. ته ماشای قورئان بکه ن، یه کهم نایه تی نه و قورئانه پیروزه ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾، پینش ﴿إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ﴾ ده لیت ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾. چونکه هه ر که سینک همد و شوکری خوا نه کات نه و عیباده تیشی ناکات، قورئان ده فره مویت: ﴿بَلِ اللَّهَ فَاعْبُدْ وَكُنْ مِنَ الشَّاكِرِينَ﴾ الزمر: ۶۶. یان ده فره مویت: ﴿وَاشْكُرُوا لِلَّهِ إِن كُنتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ﴾.

که واته: هه ر که سینک بیه ویت به ندایه تی راسته قینه بۆ خوا بکات، ده بیئت شوکری بکات، چونکه کهسی ناشوکر خه رمانی طاعت و عیباده تی ده سوتیت.

وه ئەگەر تەماشای بکەین دەبینین لەناو نوێژدا چەند جار ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ

رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ ی تێدایە، لە پکوع و سوجدەدا، لە هەستانەوه لە رکوعدا ﴿سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ﴾ دەوتریت. دواى نوێژەکان لە زیکرەکاندا (۳۳) جار دەلێی: (الْحَمْدُ لِلَّهِ)، وه لە کاتى خەوتندا به هەمان شیوه لە زیکرەکاندا (۳۳) جار (الْحَمْدُ لِلَّهِ) دەلێی!.

ئەمە هەمووی بۆ ئەوهی بەردەوام زامانمان (الْحَمْدُ لِلَّهِ) ی لەسەر بیست، ئەبێت وامان ئی بیست دواى خواردنەوهی هەر قومه ئاوێک، هەر پاروێ نانیک، تەواوکردنی هەر ئیشیک، سەرکەوتن لە تاقیکردنەوهیەکاندا، کاتێک لەناو مەجلیس و دانیشتنیکدا پرێز و حورمەتت ئی دەگیریت، کە قسەکانت دەبێستیت، کە مال و حالیکت هەیە، کە گیرفانت خالی نیە، کە مەطەبەخەکەت گەرم و گوێز، کە ئەولاد و منداڵ و خێزانت هەیە، کە خەلکی میوانت دەبێت و سەردانت دەکات، کە منداڵەکانت بەپرێز و بێ وەین، کە شەو بە لەشی ساغ و بێ ترس و بیم سەر ئەخەیتە سەر سەرین... هتد، لە هەموو ئەمانەدا بلێ: (الْحَمْدُ لِلَّهِ).. جا کە بەردەوام زامانت وتی: (الْحَمْدُ لِلَّهِ) ئەوکاتە وردە وردە لە دلتا جیگیر دەبێت کە هەرچی خێر و خوشی هەیە و توشە بوو، هیچی ئازایەتی خۆتی تێدا نیە و هەمووی فەزلی خوا، کەواتە: بە زمانی حال دەلێیت: خوا، بە عەبەد و تۆ پەروەردگاری، کەواتە: عەبدا، بەتی خوا و شوکری خوا، بەیەکەوه بەستراون. وه پنیوسته به کردەوهش شوکری خوا بکەین، وهکو به قسه و زمان شوکری دهکەین.

شوگری به کردەوهش بهوه دەبێت: ئەگەر لەشت ساغە یارمەتی نەخۆش و داماو بدە، ئەگەر دەولەمەندی یارمەتی هەژاران بدە بە پارە و سامانەکەت، قەرزی قەرزار بدەرەوه، بەرگ بۆ هەتیوو بێ ئەنوا، بەکە،

یارمہ تی کوپر وکچیکی لاو بدہ کہ بہ حالئی بہ یہ بگن و دوور بن لہ داوین پیسی... ئەگەر ئەولادت ھەبە پەرور دەھەکی جوانیان بکە و با گول بن بو کۆمەل ئەک دێک، ئەگەر خوای گەورە پلە و پایە و حورمەتییکی پی بەخشیویت، ئەوا پیویستی خەلکی جیبەجی بکە، ئیصلاح بکە، ئیفساد مەکە. کەواتە: ھەموو خەلات و بەخششیکی خوای گەورەکە پی بەخشیویت بە کردەوہ شوکری تایبەتی خوێ ھەبە جا ئەگەر ئاوا لہ دونیادا بەردەوام ھەم و شوکر و سوپاسی خوات لەسەر دەم بوو: وە بە کردەوہ ئەنجامت دا، ئەوا لہ بەھەشتدا جیگات دەبیت، یەکەم قسە ی ئەھلی بەھەشت ئەوہیہ کە کاتیک لہ ناپەرھەتی مەیدانی مەحشەر و حیساب و کیتاب رزگار دەبن، یەکەم ھەنگاو کە دەچنە ئەودیو دەرگای بەھەشتەوہ دەلین: ﴿ وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي صَدَقَنَا وَعْدُهُ وَأَوْرَثَنَا الْأَرْضَ نَتَّبِعُ مِنْ

الْجَنَّةِ حَيْثُ نَشَاءُ فَنِعْمَ أَجْرُ الْعَمَلِينَ ﴾ الزمر: ۷۴ واتە: (دوای چوئە ناو بەھەشتەوہ ئەوسا ئەو بەختەوہرانە دەلین: سوپاس و ستایش بو ئەو خواہیہی کە بەلینی خوێ بۆمان بردە سەر و کردینی بە خواہنی سەر زەمین بەھەشت و لہ ھەر شوینیک و لہ ھەر جیبەکدا بمانەویت سەربەستیانە ژیان دەبەینە سەر. ئای چەندە پاداشتی تیکۆشەران و خەباتکاران چاک و پاک و بەنرخە). بەلێ، یەکەم وشە کە لہ دەمی ئەھلی بەھەشت دیتە دەرەوہ (الحمد لله) یە..

وہ کۆتا قسە ی ئەھلی بەھەشتیش ئەمە یە ﴿ دَعَوْنَهُمْ فِيهَا سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَحَجِّهِمْ فِيهَا سَلَامٌ ۚ وَآخِرُ دَعْوَانَهُمْ أَنِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴾ یونس: ۱۰.

واتە: (دوعاو پارانەوہی بەھەشتیەکان لەناو بەھەشتدا ئەمە یە: پەرور دگارا، پاک و بیگەردی و ستایش شایستە ی تۆیہ ئە ی خوای میھرەبان، چاکو چۆنیشیان لەو ی سەلام کردنە، دواھەمین گوشتاریشیان

دهوای هه موو خوۆشی و بهخششیك ئه وهیه كه: پڕ به دل له ناخی دهرونیانه وه دهلین: **اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِیْنَ** .

به پڕزان: زۆر كهس وا دهزانن كه ته نه ئه كه سانه ده بیته شوكری خوا بكن كه له هیچیان كهم نه و پڕیان دهلین: (خوا پیداو) وهكو په نا به خوا خوا هیچی نه دابیت به مان، به لام ئه گهر ته ماشای قورئان بكهین ته ماشا دهكهین له ناو هه موو پیغه مبه راندا، خوای گه وه تایبهت باسی (سی) پیغه مبه رمان له (أُولُوا الْعَرْصِ) هكان بۆ دهكات كی ئه وانیش: (ئیهراهم ، نوح ، محمد ﷺ) ن سهلات و سهلامی خوا له سهر هه مویان بیته، به صیفه تی شوكرانه بژی ری باسی نوح دهكات، **﴿إِنَّهُ كَانَ عَبْدًا شَكُورًا﴾** الاسراء: ۳.

باشه وه ره ژیا ننامه ی چه زره تی نوح بخوینه ره وه بزانه چ خوۆشیه کی له دونه دا بینیه؟! له بواری خیزانیدا، کیشه ی خیزانی هه بوو: ژنه که ی ئیمانی پی نه هیئا و به کافری تیدا چوو، چ له وه ناخوۆشتره هاوسهر و هاوژینه که ت درژی عه قیده که ت بن؟! کو په که ی لاره مل و لاسار بوو، لافاو خنکاندی و به به چاوی خوۆیه وه به کافری خنکا!.

له بواری بانگه وازدا (۹۵۰) سال به رده وام شه و پوژ دهوای کرد، که چی پری که شتی که ی ئیمانیان پی نه هیئا!! ... له بواری کو مه لایه تیدا. دوژمنایه تی دهکرا و گالته یان پی دهکرد، به چاوی خوۆی تیا چوونی گه له که ی بینی که ده بیته چه ند دل نا په هه تی کرد بیته!! واته: هه موو ژیا نی ناخوۆشی بوو، که چی به رده وام یادی خوای دهکرد و هه موو کات شوکور و سوپاسی خوای له سهر دهم و ناو دلدا بووه. بۆیه خوای گه وه ره وه صفی دهکات به عه بدیکی شوكرانه بژی ره وه چه زره تی ئیهراهم خوای گه وه ره له وه صفیدا ده فره مویت: **﴿إِنَّ إِبْرَاهِيمَ كَانَ أُمَّةً قَانِتًا لِلّٰهِ حَنِيفًا وَلَمْ يَكُ مِنْ**

اَلْمُشْرِكِينَ ﴿ شَاكِرًا لِأَنْعَمِهِ ۚ اٰجْتَبَنُہٗ وَهَدٰنُہٗ اِلٰی صِرَاطٍ مُّسْتَقِیْمٍ ﴿

نحل: ۱۲۰-۱۲۱. واتە: (بەپراستی ئیبراهیم ھەر خۆی ئوممەتیک بوو (ھەر خۆی پێشەوايەك بوو) ملەكەچ و فەرمان بەرداری خوا بوو لە ھەموو بیر و باوەڕێکی چەوت بەدوور بوو، لە موشریك و ھاوہلگەپانیش نەبوو، ھەروەھا زۆر سوپاس گوزاری خوا بوو لەبەرامبەر بەخششە بی شومارەکانی پەروەردگاریەو، ئەویش ھەلی بژارد و رێنومایی کرد بۆ رێبازی راست و (رەوشت).

بڕۆسەیری ژياننامەى ھەزەرەتى ئیبراهیم بکە، باوکیکی بت پەرست، کە بە کافری مرد، چەند ناخۆشە باوکت دژی عەقیدەکەت بێت، چەند ناخۆشە باوکت بە کافری بمریت، ھەزەرەتى ئیبراهیم نەك لەسەر دینی خوا بخریتە زیندانەو، بەلکو فری درایە ناو ئاگرەو، لەسەر دینی خوا چەند جار کۆچی کرد، چوو و لاى شام، چوو و عێراق، چوو بۆ فەلەسطين، چوو بۆ مەككە، واتە: ھەموو ژيانى دەربەدەرى و ئاوارەیی بوو.

فیرعەونى میصر خەریك بوو سارا خاتونی خیزانى داگیر بکات، چ لەو ناخۆشترە لە ژياندا خیزانت بکەوێتە دەستی خۆبەزلزانیکی وەکو فیرعەونى میصرەو؟!

ھەزەرەتى ئیبراهیم ھەموو تەمەنى گەنجیەتى خۆی بە ئاواتى بوونی مندالیکەو بەسەر برد، نەیبوو، لە پڕیکدا خوا مندالیکى پى بەخشى، کە گەیشتە تافى لاوى، خواى گەورە فەرمانى پى کرد کە جگەرگۆشە تاقانەکەت بەدەستى خۆت سەرپەرە!.

کەوات: ھەزەرەتى ئیبراهیمیش ھەموو ژيانى ھەر ئازار و ئارەحەتى و تاقیکردنەو بوو، بۆیە بوو بە باوکی پێغەمبەران.

پیغه مبهری خۆمان، سهروهو سهردارمان هه زهه تی محمد المصطفی
 ﷺ چی ناخۆشی ماوه نه هاتیبته ڕیگای، به ههتیوی له دایک بوو، باوکی
 خۆی به چاو نه بینی، له شهش سالییدا بۆ جاری دوهم بێ ناز کهوتهوه و
 دایکیشی مرد، له ههشت سالییدا برینی کولایهوه و باپیریشی مرد، هه موو
 ژیا نی مندالی و گهنجی به ههژاری و نه داری به سهه برد، له کاتی
 دهربه ده رکردندا و گه مارۆدا، خیزانی دلسۆزی خاتوو خه دیجه ﷺ وه فاتی
 کرد، منداڵ و هه زه کارانی طائف بهرده بارانیان کرد، به چاوی خۆی مه رگی
 ده یان سه حابه ی خۆشه ویستی خۆی بینی، سێ کۆری هه بوو هه موویان
 پیش خۆی وه فاتیان کرد، که چه کانیان ماره کرا بوون، له سهه ئیسلامه تی له
 لایه نکۆره کانی (ئه بوله هه ب) ی مامیه وه ته لاق دران، پیش خۆی فاطمه ﷺ
 نه بیست سێ که چه کی تریشی وه فاتیان کرد، له شوینی له دایک بوون و
 نیشتمانی خۆی ده رکرا، بوختان بۆ خیزانی به ڕیزی خاتوو عائیشه ﷺ
 کرا!!!

به کورتی، هه رچی ناخۆشی دنیا هه بوو هه مووی بینی، که چی پۆژیک
 له پۆژان به خه ته ره ی دلێشیدا نه هات بلێت: خوايه ئه مانه م بۆ به سهه
 ده هینیت؟! به لکو هه موو کات هه ر هه مد و شوکری خوا ی ده کرد، ئه وه نده له
 نوێژدا به رامبه ر به خوا ده وه ستا به پییه کانی هه مووی ده ئاوسان، که پییان
 ده وت: بۆ وا ده که یت، خۆ خوا ی گه وه ره له گوناھی ئه وه ل و ئاخیرت خۆش
 بووه؟! ده یفه رموو: (أَفَلَا أَكُونُ عَبْدًا شَكُورًا؟) ئایا نابیت به نده یه کی سوپاس
 گوزاری خوا ی گه وه ره بم؟

ئیمانداران: بەپراستی مڕۆڤ ئەگەر بەراورد بکریت لەگەڵ بچوکتەری
زیندەوهری سەر زهوی دا ئەوا مڕۆڤ لە هه‌موویان موحتاج‌تره به‌ فەزڵ و
په‌حمه‌تی خوا.

تەماشاکە: زیندەوهران یەك خواردنی بەسە، هەر ئاوێك بێت
دەخواتەوه، هەر شوێنێك بێت تیایدا دەژی، سەرما و گەرما و هاوین و
زستانی بەلاوه‌ گ‌رنگ نیه‌، دکتۆر و دەرمان نانا‌سی‌ت، شەپ و ئاشتی
نایش‌لەژین‌یت، گوێی نەداوه‌ته‌ گ‌رانی و هەرزانی، کەچی لەگەڵ ئەم
خۆپاگریه‌شدا بەرده‌وام شوکر و تەسبیحاتی خ‌وای گ‌وره‌ ده‌کات.. قورئان
دەفرمویت: ﴿وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ
﴿ الاسراء: ٤٤.

بەلام مڕۆڤ لەگەڵ ئەو هه‌موو بێ هی‌زی و لاوازیه‌یدا، کە خ‌وای نه‌ بۆ
گەرما و نه‌ بۆ سەرما ده‌گ‌ری‌ت، چەند ده‌قیقه‌یه‌ك بێ هه‌وا نا‌ژی، ئەو هه‌موو
هی‌وا و ئاوات و تەماحه‌ی هه‌یه‌، کەچی شوکری خوا ناکات ﴿وَقَلِيلٌ مِنْ عِبَادِيَ
الشَّكُور﴾.

ئیمانداران: ئیستا با بزانی‌ ئایا پاداشتی شوکرانه‌بژێری چی یه‌؟
چونکه‌ خ‌وای گ‌وره‌ خ‌وای وه‌عدی داوه‌ کە پاداشتی ئەو کەسانه‌ ده‌داته‌وه‌ کە
بەرده‌وام شوکر و سوپاسی خوا ده‌کەن، ده‌فرمویت: ﴿وَسَنَجْزِي الشَّاكِرِينَ﴾
یان ﴿وَسَيَجْزِي اللَّهُ الشَّاكِرِينَ﴾ ئەمه‌ش هه‌ندێك له‌ پاداشتی خ‌وای گ‌وره‌ بۆ
شوکرانه‌ بژێران:

یہ کہہ م: ہر خوشیہک تو شوکری خوی لہ سہر بکھیت، خوی گہورہ
 بۆت زیاد دہکات، قورٹان دہفہرمویت: ﴿لَیْنِ شَکَرْتُمْ لَا زَیْدَنْکُمْ﴾ ابرامیم: ۷.
 راستہ وخو خوی گہورہ زیاد کردنی نہو خیر و خوشیہی بہستوتہوہ بہوہی
 نہگہر شوکرانہ بڑیر بویت بۆت زیاد دہکرت، بہلام نہگہر بہ وردی سہرنجی
 قورٹان بدہیت بۆتدہردہکہویت کہ تہنہا لہ زیاد کردنی خہلات و خوشیہکانی
 کہ خوا پیی بہخشیویت بہ شوکرانہ بڑیری زیاد دہکات، خوی گہورہ
 نہیفہرموو: نہگہر حہز بکہم (إن شاء)، بہلام لہ پینج شوینی تردا (استثناء)ی
 داناوہ، وہکو:

۱. لہ باسی دہولہمہند کردندا. دہفہرمویت: ﴿فَسَوْفَ يُغْنِیْکُمْ اَللّٰهُ مِنْ فَضْلِهٖ اِنْ شَاءَ﴾ التوبہ: ۲۸. واتہ: خو نہگہر دہترسن لہ ہہڑاری و نہداری و بی بازاری نہوہ بزائن کہ لہ ٹايندہدا خوی گہورہ لہ فہزل و بہخشندهی خوی دہولہمہندتان دہکات ہر کاتیک بیہویت.
۲. لہ وہلامدانہوہی دوعاگاندا (فی الإجابة). دہفہرمویت: ﴿فَیْکَشِفُ مَا تَدْعُوْنَ اِلَیْهِ اِنْ شَاءَ﴾ الانعام: ۴۱. واتہ: کاتیک کہ لہ خوا پارانہوہ بہلا و ناخوشیہکانتان لہسہر لا دہبات نہگہر بیہویت.
۳. لہ رزق و بۆزیدا (فی الرزق). دہفہرمویت: ﴿وَاللّٰهُ یَرْزُقُ مَنْ یَّشَاءُ بِغَیْرِ حِسَابٍ﴾ البقرہ: ۲۱۲. واتہ: خوی گہورہ بۆق و بۆزی دہبہخشیئت بہ ہر کہسینک کہ بیہویت بہ بی شومار.
۴. لہ لیخوشبووندا (فی المغفرة) دہفہرمویت: ﴿وَيَتُوبُ اَللّٰهُ عَلٰی مَنْ یَّشَاءُ﴾ التوبہ: ۱۰. واتہ: خوی گہورہ تہوبہ و ہردہگرت لہ ہر کہسینک کہ بیہویت.

دووهم: دووهم پاداشتی شوکرانه بژێری ئەو هیە: خوای گەوره دلت ناسوده دهکات، چونکه شوکرانه بژێری نیشانهی ئەو هیە قەناعەت هەیه بهر به شەهێ که خوای گەوره پینی بهخشیویت، جا ئەگەر تەنها نان و ناو بخۆیت و دلت قەناعەتی هەبێت و سوپاسی خوای لەسەر بکهیت، ئەوا دلت ناسوده دهبێت و لاشەت لی سود مەند دهبێت.

سییهم: شوکرانه بژێری بهرگری لاشەت دژی نهخۆشی زیاد دهکات، لهبەر ئەو هی له ناو لهشدا جیهازی مهناعه هەیه، که لاشەت لهو میکروب و قایروسانه دهپاریزێت که پروو دهکەنه لاشەت، ئەم جیهازی بهرگری له شه لهخوار قەفەسهی سنگدایه، هەر وهختیک نهخۆشی هاته لاشەتەوه، پهلاماری دهکات و به بی بهکارهینانی دەرمان چاک دهبیتهوه، ئەم جیهازی بهرگری به دلخۆشی زیاد دهکات، به مهراق و ناخۆشی و دلتەنگی لهناو دهچیت و وات لی دیت لاشەت خۆی بو بچوکتێن نهخۆشی ناگریت.

هەر بۆیه خەلکی پیشوو بهر ههموو نه داریهوه که ژیاوه، زۆربهی ژمه خواردنی نان و دۆ بووه، لهناو خانویهکی گل و بچوک و پایهخه شپردا ژیاوه، بهلام نهیزانیوه نهخۆشی چیه، چونکه جیهازی بهرگری ناو لاشەهێ بههیز بووه، لهگهڵ ئەوهشدا که وهکو ئیستا پاک و خاوینی نهبووه، بهلام چونکه بهردهوام شوکری خوای کردووه، دلی خوش بووه و بهرگری لاشەهێ بههیزتر بووه، بهلام ئیستا لهم سهردهمهدا که ئەو ههموو خواردنه خوش و پاک و خاوینه هیه، کهچی سەدان نهخۆشیش هیه، چونکه دل ناسوده نیه، بۆ؟! چونکه کهس به بهشی خۆی رازی نیه، کهس شوکری خوا ناکات، ئەمهش وا

دهکات بهردهوام دلّ ناره‌حهت بیّت و نه‌مه‌ش ده‌بیته هوی لاوازبوونی به‌رگری
 ناولاشه‌ی مروّ و سهره‌نجام به بچوکتین میکروّب توشی نه‌خوشی ده‌بیّت.
 به‌لیّ ئیمانداران: شوکرانه برّیری خوا ئاوه‌دان که‌ره‌وه‌ی دلّ و
 دهرنمانه، هی مالّ و حالمانه، مایه‌ی زیادبوونی خوشیه‌کانمانه و
 ره‌زامه‌ندی خوی پیّ به‌ده‌ست ده‌هینین داواکارم خوی گه‌وره و امان لیّ بکات
 دلّ و دهرنیکمان پیّ ببه‌خشیت که به‌رده‌وام شوکری خوا بکه‌ین و له
 ناشوکران نه‌بین... آمین.

سهرچاوه‌کان:

۱. قورئانی پیروژ.
۲. ته‌فسیری ناسان - م. بورهان محمد امین.
۳. پوخته‌ی ته‌فسیری قورئان - م. محمد مهلا صالح.
۴. سلوکیات المرأة المسلمة - محمد عبدالعاطی بحیری - ص ۳۵.
۵. الخطابة المنبرية - خالد سید علی - ص ۴۸۷.
۶. موسوعة اسماء الله الحسنى - د. محمد الراتب النابلسی - ج ۲ - ص ۱۲۱۶.
۷. المستخلص في ترکیبة النفس - سعید حوی - ص ۲۰۳.
۸. آیات الله في الإنسان - د. محمد الراتب النابلسی - ص ۳۴۳.

وتاری چوارم بۆ مانگی هه‌هه‌

الشَّخَر

بہشتی دھرم

وتاری چوارهم بؤ مانگی صهفه

﴿الشکر - بهشی دووهم﴾

(الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ، وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ أَجْمَعِينَ)

ئیماندارانی به‌پرز و خوشه‌ویست، سه‌لام و په‌حمه‌تی خوا له نئمه و له هه‌موو ئیماندارانی ئوممه‌تی محمد المصطفی بئت ﷺ ، خوای گه‌وره به‌مانگیریت له عه‌بده صالحه شوکرانه بژیره‌کانی. إِنْ شَاءَ اللَّهُ.

ئیمانداران: له وتاری رابردودا باسی شوکرانه بژیریمان کرد و ئەمپروش به پشتیوانی خوای گه‌وره ئەو باسه گرنگه دریزه پی ده‌دهین و ده‌لین: وَبِاللَّهِ التَّوْفِيقَ.

خوای گه‌وره له قورنانی پیروژدا فره‌مویه‌تی: ﴿وَأَشْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ﴾ النحل: ۱۱۴. وه ده‌فه‌رمویت: ﴿بَلِ اللَّهَ فَاعْبُدْ وَ كُنْ مِنَ الشَّاكِرِينَ﴾. كه‌واته هه‌ر كه‌سێك بیه‌ویت

عه‌بدایه‌تی راسته‌قینه بؤ خوا بکات، ده‌بیئت به‌راستی شوکری خوا بکات.

به‌پریزان: ئەگەر ته‌ماشای بکه‌ین بۆمان ده‌رده‌که‌ویت که خه‌لکی له شوکر کردنی خوای گه‌وره‌دا چوار به‌شن:

به‌شی یه‌که‌م: ئەو که‌سانه‌ن که له کاتی خوشیدا شوکری خوا ده‌که‌ن و له کاتی ناخوشی و نا ئارامیدا خو‌پاگرن و ناشوکری ناکه‌ن، ئەم جو‌ره

كەسانە ئيماندارى تەواون، چونكە ئيمان بريتتە لە صەبر و شوكر، لە خوشيدا شوكر بكەيت و لە ناخوشيدا خۆراگر و صابر بىت.

جا مەزۇق بە چى دەگات بەم پلە گەورە و بەرز و بەرپىز و گران بەهاىە، بەودى كە بەردەوام سەيرى ئەو كەسانە بكەيت كە لە گوزەران و ژياندا لە ئاستىكدان كە لە خوار تۆۋەن. (عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَنْظَرُوا إِلَى مَنْ هُوَ أَسْفَلَ مِنْكُمْ، وَلَا تَنْظُرُوا إِلَى مَنْ هُوَ فَوْقَكُمْ، فَإِنَّهُ أَجْزَرُ أَنْ لَا تَزِدُّوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ) صحيح سنن ابن ماجه. كەواتە: ئەگەر دەتەويت لە ژياندا ئارام و ئاسودە بژىت و پلەى ئيمانكەت لە بەرزترىن دەرهجەدا بىت و قىيامەتت ئاۋەدان بىت، پەفتار بەم فەرمودەيەى پىغەمبەرى دلسۆز و خوشەويست ﷺ بىكە و بىكە بە كردار لە ژياندا و بەردەوام سەيرى ئەو كەسانە بىكە كە لە ژيان و گوزەران و مال و سامان و خانوو و مندال و لاشەدا لە خوار تۆۋەن و ھەرگىز سەيرى حال و گوزەران و مال و مندال و لاشە و خواردن و خۆراك و پۆشاكى ئەو كەسانە مەكە كە لە سەروى تۆۋەن و ئەودى تۆ بە مانگىك دەستت دەكەويت و صەرفى دەكەيت، ئەو لە پۆژىكدە دەستى دەكەويت و صەرفى دەكات. جا ئەگەر بە قسەى پىغەمبەرى خوات ﷺ كرد ئەو قەناعەتت بۆ درووست دەبىت و ھەموو سات و كاتىك شوكرى خۋاى خۆت دەكەيت و خۆت زۆر پى دەۋلەمەند دەبىت.

كەواتە: خۆت رابىنە و دلت وا پەرورەدە بىكە كە بەچاۋى دل ھەرگىز سەيرى ئەو كەسە مەكە كە ئۆتۆمبىلىكى ئاخىر مۆدىلى لە ژىردايە و تۆش بە پى دەرويت. چونكە تۆ نازانىت، لەۋانەيە ئەو كەسەى تۆ بە دەۋلەمەندى دىزانىت و خاۋەنى ئەو ئۆتۆمبىلەيە، نەخوشى پۇماتىزمەى ھەبىت، يان فەقەراتى پىشتى تەۋاۋ نەبىت و نەتوانىت بەپىنى خۋى بىروات، لەۋانەيە

نەرىش لەناو ئۇتۇمبىلەكەيەو خۇزگە بە تۇ بخوازىت كە ئاوا قىت و قنچ و گورچ و بەبى نازار بە پىگادا دەپۇيت بە قاچەكانى خۇت!!!...

بەلكو پىرۇ تەماشای ئەو كەسە بكە كەوا بە دوو دارشەق دەپوات، يان ئەو كەسەى كە توانای نىيە تەنانەت بە دار شەقىش پىروات و لەسەر كورسى پانى پىنۆ دەنىن، ئەمجا بزانە چۆن قەناعت دىتە ناو دلتەو و پىر بە دل و نەم شوكرى خواى گەورە دەكەيت لەسەر قاچە ساغ و سەلامەتەكانى خۇت.

و سەيرى ئەو كەسە مەكە كە لە كۆشكىكى رازاودا دەژى كە ئەوئەندە قاتى بەرز كردۇتەو بۆت نازمىردىت، بەلكو لەگەل تەمasha كردنىدا بىر لەوش بكەرەو كە لەوانەيە خاوەنەكەى ناساغ بىت و بە دەرمانى خەولىخەر نەبىت خەو نەچىتە چاوانى، يان لەوانەيە خاوەنەكەى كەسىكى بەرپىرسە و حەرس و حىمايە ئەملاو لای مائەكەى گرتووە و ئاگای لە چوئە سەر ئاويشىەتى و ھەموو دەقىقەيەك چاوەپىنى كوشتن و كارەساتە.

يان بە پارەى حەرام و بە خوینى خەلك دروستى كردىت و ھەرگىز وىژدانى تىايدا ئارام نايىت.. بەلكو لە جىاتى ئەو وەرە سەيرى گوزەران و شوینى نىشتەجىنى ئەو كەسە بكە كە كرى چىيە، بەلام تۇ شوكر خانوى خۇتە، يان ئەگەر كرى نشىنى سەيرى ئەو كەسە مەكە كە خانوى خۇى ھەيە، بەلكو سەيرى ئەو كەسە بكە كە وەكو تۇ كرى نشىنە و بەلام تۇ ئەگەر پارەى كرى خانووەكەت پى دەردىت، ئەو پارەى كرى مانگانەشى بۇ كۇ نايىتەو و نازانىت پوو لە كى و لە كوى بكات!!!... ئەو كاتە شوكرى خوا دەكەيت.

و كاتىك كە گىرفان و مال و مەطبەخت گەرم و گور نىيە، تەماشای ئەو كەسە مەكە كە لە سەرووى تۆو ژيان دەگوزەرىنىت و مال و پارەى زۆرە و مەطبەخى گەرم و بۆن خۇشە، چونكە لەوانەيە نەتوانىت بىخوات، چونكە زەختى ھەيە، شەكرەى ھەيە، پىرۇستاتى ھەيە، گەدە و پىخۆلەى نەخۇشە،

قەلەویەکی ئی بۆتە بەلا، ئەو ھەموو خواردنە چەور و ئامادەکراوە لەبەردەمیەتی ناتوانییت دەستی بۆ بەریت و نەك ھەر لەزەتی ئی ئابات، بەلکو لیشی بۆتە مەراق و ناخۆشی و خەم و خەفت، ئیتر ئەو کاتە بزانە تۆ چۆن سوپاسی خوا دەکەیت لەسەر ئەوەی کە ھیچ جۆرە خواردنیکت ئی قەدەغە نیە و ئەوەی دەیخۆیت لە لەشتدا سودمەند دەبیت ئی و لیٹ نابیت بە ئازار و شەو بە ئیسراحت دەخەیت و بە لەشیککی ئاسودە و میشکینکی ئیسراحتەو لەخەو ھەلەستیت.

ئیماندارى بەرپر: زۆر جار ئەو کەسە تۆ دەلییت دەولەمەندە، لە واقعیدا زۆر ھەژارە، بۆچی؟! چونکە قەناعەتی نیە بەو بەشە کە خوای گەرە پێی بەخشیووە... کە لە راستیدا دەولەمەندی راستەقینە ئەوەیە کە پازی بیت بەو بەشە کە خوا پێی بەخشیووە، پیغەمبەری خوا ﷺ دەفەرمویت: (اَرْضَ بِمَا قَسَمَ اللَّهُ لَكَ تَكُنْ أَغْنَى النَّاسِ) واتە: پازی بە بەوەی کە خوای گەرە بۆی دیاری کردویت ئەو لە ھەموو کەس دەولەمەندتر دەبیت.

ئیمانداران: پیغەمبەری پیشەوامان ﷺ دەفەرمویت: (نِعْمَتَانِ مَغْبُورٌ فِيهِمَا كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ، الصُّحَّةُ وَالْفَرَاغُ). واتە: دوو خەلاتی خوای گەرە ھەن زۆربەى خەلکی تیاياندا زەرەرەندن، ئەوانیش لەش ساغی و تەندروست باشی، لەگەڵ دەست بەتالی و سەرقال نەبوون. صَدَقَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ، فَعَلًا، زۆربەى خەلکی سود لە خەلاتی لەش ساغی نابینن، بەوەی کە لەکاتی لەش ساغیدا بە فرسەتی ئازانن کار و کردەوی چاک ئەنجام بدەن، چونکە ئەوەی مەزە لەکاتی لەش ساغیدا ئەتوانییت ئەنجامی بدات، ناتوانییت لەکاتی نەخۆشی و پەکەوتەیی دا جیبەجیبی بکات.

خەلاتی دووهم: فەراغ و کات بە دەستەوه بوونە، ئەوەی که خۆای گەورە
 ڕەحمی پێ کردویت شەڕ و ئاژاوە لە ولاتدا نیه و ئەمینیت، خەریکی پارکردن
 و خۆشاردنەوه نیت، دۆژمندار نیت و ئازادیت لەوەی بجیتە هەموو شوینیک،
 تۆزیک پاره و پاروت هەیه، وا دەستکورت و نەدار نیت هەموو شتیکت لەبەر
 چۆبیتەوه، وە ئەگەر ئەم فەراغ و کات بۆ گونجانهات نەقۆستەوه بۆ ئیشی چاک
 که بۆ دنیا و قیامەتت دەست مایە بێت، ئەوه خەسارەتە ندیت.

پیغەمبەری خوا ﷺ دەفەرمویت: (مَنْ أَصْبَحَ مِنْكُمْ آمِنًا فِي سِرْبِهِ
 مُعَافَى فِي جَسَدِهِ، عِنْدَهُ قُوتُ يَوْمِهِ، فَكَأَنَّمَا حِيزَتْ لَهُ الدُّنْيَا بِحِذَافِيرِهَا) رواه
 البخاري. واتە: هەر کەسێک لە ئێوه بەیانی ئی بوەوه لەناو خا و خیزانی خۆیدا
 دل ئارام بوو، لەش ساغ بوو، بژێوی ئەو پۆژەهی هەبوو، ئەوه با بزانیت دنیا
 هەمووی هی ئەوه..

دەگیرنەوه: پاشایەکی دەسەلاتدار لە وەزیرەکی پرسى: کى پاشایە؟
 وەزیر وتى: قوربان، جەنابت پادشایت. پاشاکە وتى: (لا، الْمَلِكُ هُوَ رَجُلٌ لَا
 يَعْرِفُنَا وَلَا نَعْرِفُهُ، لَهُ بَيْتٌ يُؤْوِيهِ، وَزَوْجَةٌ تَرْضِيهِ، وَدَخْلٌ يَكْفِيهِ). وتى: نەخیر،
 من پاشا نیم، چونکە من لەم پاشایەتیەمدا دل ئارام و ئاسودە نەبووم، بەلکو،
 پاشا و مەلیکی راستەقینە ئەو کەسەیه کە ئیمەى حکومەت و دەسەلاتدار
 ناناسیت و ئیمەش ئەو ناناسین، بۆخۆی خانویەکی بچکۆلانی هەیه کە
 تیایدا حەواوەتەوه و لە سەرما و گەرما دەپیارینت، وە ژنیکی گۆپرایەل و
 ڕێک و پێکی هەیه کە دلی ڕازی دەکات و ماندووبوونی دەرەوهی مالی لە لاشە
 دەرەهات، وە ئەوهەندەش ڕزق و پۆزی و واریداتی هەیه کە پێی دەرژى و
 قەرزاری خەلک نابیت و موحتاجی دەستی نامەرد نابیت، بەراستی ئەوه پاشا
 و مەلیکی راستەقینەیه...

خۆشه‌ويستان: به‌راستی خه‌لات و به‌خششه‌كاني خواي گه‌وره زوډن
به‌سه‌رمانه‌وه، وه ده‌بیت بزاین و یه‌قینمان هه‌بیت له هه‌موو شتیک لیمان
ده‌پرسریته‌وه، خواي گه‌وره ده‌فهرمویت: ﴿ثُمَّ لَتُسْأَلُنَّ يَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِيمِ﴾

التکاثر: ۸. واته: بێگومان ئیوه له‌وه دوا پرسیارتان لی ده‌کریت ده‌رباره‌ی
هه‌موو خێر و خۆشیه‌ک که پیتان دراوه وه‌کو له‌ش ساغی و ئارامی و
خواردن و خواردنه‌وه‌ی خۆش و هه‌موو خه‌لات و به‌خششیکی تر که خوا
پیتی به‌خشییون، که ئهم ئایه‌ته هاته خواره‌وه، هه‌زه‌تی عومهری کوپی
خه‌طاب ﷺ فهرموی: ئه‌ی پێغه‌مبه‌ری خوا ﷺ جا له‌ چ خۆشیه‌ک پرسیارمان لی
ده‌کریت، ئه‌وه‌تا ئیمه له‌مال و حالێ خۆمان ده‌رکراوین؟! پێغه‌مبه‌ر ﷺ
فهرموی: (سێهه‌ری خانوو، سێهه‌ری دره‌خت و خیمه، که له‌سه‌رما و گه‌رما
ده‌تانپاریزن، ئاوی سارد له‌ روژی گه‌رمدا).

با بچینه خزمه‌ت پێغه‌مبه‌ری خوا ﷺ، هه‌زه‌تی ئه‌بوهوره‌یره
به‌سه‌رهاته‌که‌مان بۆ ده‌گێریته‌وه و ده‌فهرمویت: پوژنیکیان پێغه‌مبه‌ری خوا
ﷺ له‌ کاتی‌کدا له‌ مال ده‌چوووه ده‌ره‌وه که پێشتر هه‌رگیز له‌و کاته‌دا
نه‌چووبوووه ده‌ره‌وه، توشی هه‌زه‌تی ئه‌بویکر ﷺ بوو، فهرموی: (ما جاء بك يا
أبي بكر؟) ئه‌وه چی تۆی هیناوه‌ته ده‌ره‌وه له‌م کاته‌دا بۆ ئهم شوینه ئه‌ی
ئه‌بویه‌کر؟ ئه‌بویه‌کر ﷺ فهرموی: (خَرَجْتُ أَلْقِيَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَ أَنْظَرُ فِي
وَجْهِهِ، وَ التَّسْلِمِ عَلَيْهِ). واته: به‌ئومیدی به‌ خزمه‌ت گه‌یشتنی تۆ هاتومه‌ته
ده‌ره‌وه ئه‌ی پێغه‌مبه‌ری خوا ﷺ.. له‌و کاته‌دا هه‌زه‌تی عومهریش ﷺ هاته
ده‌ره‌وه، پێغه‌مبه‌ر ﷺ فهرموی: (ما جاء بك يا عمر؟). ئه‌ی عومهر ئه‌ی چی
تۆی له‌م کاته‌دا له‌مال هیناوه‌ته ده‌ره‌وه؟ هه‌زه‌تی عومهر ﷺ فهرموی:
(الْجُوعُ يَا رَسُولَ اللَّهِ) ئه‌ی پێغه‌مبه‌ری خوا ﷺ به‌خوا برسیتی منی هیناوه‌ته

دہرہ وہ!۔ لہ تاو برسیتہ تی نارام ئی براوہ و لہ مال ہاتمہ دہرہ وہ۔ پیغہ مہبری خوا ﷺ فرموی: (وَأَنَا قَدْ وَجَدْتُ بَعْضَ ذَلِكَ) منیش ہر شتیکی ئاوا کہ برسیتہ لہ مال ہیناومیہ تیہ دہرہ وہ.. ئەمجا ہر سیکیان پوشتن بۆ مالی (أَبِي الْهَيْثَمِ بْنِ الْثَّيْهَانَ الْأَنْصَارِي) ئەم پیاوہ خەلکی مەدینە بوو، ئازەلی زۆر و باخی خورمای چاکی مەبوو، کہ چونە باخەکە یەوہ لەوئێ نہ بوو، لہ خیزانە کە یان پرسى: ئەوہ (ئەبى هەيثەم لە کوێیە؟) وتى: چووہ ئاوی سارد لەو کانێ بەھینیت. ژنە کە زۆر بە جوانی پێشوازی ئی کردن و جیگای بۆ داخستن و بەخیرھاتنی کردن، پاش کە مێک ئەبو ہەیتەمیش ہاتەوہ و زۆر خوشحال بوو کہ پیغہ مہبری خوا ﷺ لەگەل حەزەرەتی ئەبوبەکر و عومەر دا ﷺ لوطفیان کردوہ و سەردانیان کردوہ. دواى بەخیر ہینانیکی گەرم، ہر خیرا چوو خورمای تازە ی بۆ ئی کردنەوہ و لەگەل ئاوی سارد بۆی دانان، پیغہ مہبری خوا و ﷺ دوو ھاوہلەکە ی ﷺ لە خورما و ئاوہ کە یان خوارد، پیغہ مہبری خوا ﷺ فرموی: (هَذَا وَالَّذِي نَفْسِي بَيْنَهُ مِنَ النِّعَمِ تُسْأَلُونَ عَنْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ: ظِلٌّ بَارِدٌ، وَ رُطْبٌ طَيِّبٌ، وَ مَاءٌ بَارِدٌ) . فرموی: (ئائەمە ی خواردمان سویند بەو کەسە ی نہ فسی منی بە دەستە کە زاتی (اللہ) یە، ئەمە ئەو نہ عیمە یە کە خوا ی گەورہ لہ قیامەتدا لیمان دەپرسیتەوہ لەسەری، سێبەرێکی فینک و خورمایەکی تازە و ئاویکی سارد و سازگار) رواہ الترمذی -

صحیح الجامع: ۱۸۰۵.

بە ئی ئیمانداران: یە کەم تاقم ئەو کەسانەن کەوا لە کاتی خوشیدا شوکری خوا دەکەن و لە کاتی نہ بوونی و ناخوشیدا نارام دەگرن.

ئیمامی شافعی رحمہ اللہ گوئی لہ پیاویک بوو دەیوت: (يَا رَبُّ هَلْ أَنْتَ رَاضٍ عَنِّي؟) ئیمامی شافعی فرموی: (هَلْ أَنْتَ رَاضٍ عَنِ اللَّهِ حَتَّى يَرْضَى عَنْكَ؟!)

ئایا تۆ لہ خوا رازیت تا خواش لہ تۆ رازی بیت؟!

كابرأ به سەر سوڤمانه وه وتى: (كَيْفَ أَرْضَى عَنْهُ وَأَنَا أَتَمَنَّى رِضَاهُ؟) باشه
 چۆن من ده بێت له خوا پازى بى له كاتى كدا هه موو خۆزگه و ئاواتى من ئه وه يه
 كه په زامه ندى خواى گه وه به ده ست بێنم؟! ئىمامى شافىعى فهرموى: (إِذَا
 كَانَ سُرُورُكَ بِالتَّقْمَةِ كَسُرُورِكَ بِالنَّعْمَةِ فَقَدْ رَضِيتَ عَنِ اللَّهِ) ئه گهر حالت واى ئى
 هات خۆشحال بیت به به لا و ناپهحه تیهك كه توشت ده بێت و په زامه ندى
 له سهر ده ربېریت و پازى بیت به وهى كه خواى گه وه بوى بېرار داویت وه كو
 ئه وه بێت كه كاتىك توشى خوشى و فرهحه تى ده بێت و چۆن له خواى
 گه وه پازیت و به كارهكانى دلخوشیت، ئه و كاته تو ئه وه بزانه كه خواى
 گه وه رش له تو رازیه...

بهائی ئیماندارى به پریز: بۆ ئەو هی که چۆن لە کاتی خوشیدا شوکری خوا
 دهکەیت، لە کاتی ناخۆشیشدا بتوانیت ئارام بگریت، ئەوا جارێکی تر
 فەرمودەکەى پێغەمبەرى خوا ﷺ دووبارە ئەکەینەوێ که فەرموی: (سەیری
 ئەو کەسە بکە که لەخوار خۆتەوێهه). وه بزانە نەخۆشى و ناخۆشى هێ ئەو
 نیه که خوا رقی لەو کەسە بێت، بەلکو پێغەمبەرى خوا ﷺ دەفەرموێت: (
 صُدَاعُ الْمُؤْمِنِ، وَ شَوْكَةُ يُشَاكِيهَا، أَوْ شَيْءٌ يُؤْذِيهِ يَرْفَعُهُ اللَّهُ بِهَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ
 دَرَجَةً وَ يُكْفِّرُ بِهَا عَنْهُ ذُنُوبُهُ) واتە: کاتێک ئیماندار توشی سەرئێشەیهک
 دەبێت، یان دڕکێک ئازاری دەدات، یان شتێک ئازاری دەدات، ئەوا خواى
 گەورە بهو نەخۆشى و ناخۆشیه پلەیهک بەرزەى دەکاتەوێ له قیامەتدا، وه
 دەبێتە هۆى هەڵوێرینی گوناھێک لەسەرى.

تابیعی پایه بهرز (عوروهی کوپی زوبهیری کوپی عهوام). دهزانن عوروه
کینی؟ باوکی که (زوبهیری کوپی عهوام)ه، یه کینکه له عهشهره ی موبهشهره،
یه کینکه لهو (ده) که سانه ی که خوای گهور به پیغه مبهری ﷺ فهرمووه: هر

لە دونيادا موژدەي بەهەشتيان پىي بىدە، وه دايكىشى (ئەسمائى كچى
 حەزەرتى ئەبوبەكرى صديق)ە، حەزەرتى عائشە ؓ پورىەتى، بۇخوشى
 يەككە بوو لەو كەسانەي كە بەردەوام لە خەمەتى قورئانى پىرۇزدا بوو و
 زۆر خوا ناس و عالم بوو، ئەم زاتە پاىە بەرزە لە زەمانى (عبدالملكى كوپرى
 مەروان)دا خوى و كوپەكەي چون بۇ ديمەشق بۇلاي خەليفە، سُبْحان الله، لەو
 سەفەردا لە مالى خەليفە، عوروه قاجى توشى خوران و ئاوسان بوو، كە
 ئەمرو پىي دەلئىن (شىرپەنجە - السُّرْطَان)، دواي بەكار هينانى دەرمان و
 چارەسەرىكى زۆر كە حەكیم و دكتورەكانى ئەو سەردەمە بۇيان بەكار هينا،
 بەلام هېچ برىنەكەي ساپىژ نەكرد و بەلكو پوژ بە پوژ ئازارى زيادى دەكرد،
 تا ئەو بوو هەموو شارەزايانى بوارى پزىشكى بىريارىندا قاچەكەي بۇ
 بېرنەو و سەرنجام قاجيان بېرەو، لە هەمان كاتدا كوپەكەشى كە كوپىنگى
 گەنجى تازە پىنگەيشتوو بوو، زۆر عالم و خوا ناس بوو، يەككە لە ئەسپەكانى
 خەليفە لەقەي لى داو كوشتى، خەلكى دەهاتن بۇ دلدانەو و سەرەخوشى ئى
 كردنى، خەليفە زۆر خەمى بوو، چونكە لەمالى ئەودا واى لىهاتبوو، تا
 ئەو بوو پوژىكيان خەليفە چەند ميوانىكى ھات لە (بەنى عەبەس)، يەككە
 لەو ميوانانە ھەردوو چاوى كوپر بوو، خەليفە لىي پرسى: مامەگيان بۇچى
 وات ئى ھاتوو؟! لەو دەجىت تۆزكماك كوپر نەبوويت، بەلكو بە پىي ئاوا
 بەترسەو دەجولئىتەو ديارە تازە كوپر بوويت. كابرأى نابىنا وتى: قوربان
 راست دەفەرموويت، با بەسەرھاتى خۆمت بۇ بگىرەمەو: لە ھۆزەكەمدا كەس
 بەقەد من دەولەمەند نەبوو، جارىكيان لەكاتى بەھاردا مەر و مالات و خۆمان
 لەپەنا شىويكدا بووين، لەناكاو باران دايكرد و لافاوى بەھار دايكرد و
 ھەمووى خنكاندين، تەنھا (خۆم و مندالىكى شىرەخۆرە و گويدىرئىژك)م بۇ
 دەرچوو، چوم بەلاي گويدىرئىژەكەو، كەچى لەولاوە مندالەكە زرىكاندى و
 بەدەم گورگەو بوو، تا گەيشتە لاى سەرى لى كردهو، بە گريان و بى

ئومىدىيەۋە چوم بۆلەي ۋولاخەكە، بەلەم ئەۋىش لە ترسناكى دىمەنەكە جوتەيەكى لە ئاۋچاۋانم دا و ھەردوۋ چاۋم كۆيۈر بۈۋ، نە مال، نە ئن، نە مندال ھىچى نەمان، خۆشم ئاۋام ئى ھات... خەلىفە كە ئەم باسەي بىست وتى: ئەم پىاۋە بىن بۆلەي عورۋە و با بەسەرھاتى خۆي بۆ ئەۋىش بگىرېتەۋە و بەھۆي ئەم پىاۋەۋە سوكنايى بىت. بەلى، كاتىك عورۋەي كۆپى زوبەير بەسەرھاتى پىاۋە ئابىناكەي بىست، فەرموى: خوايە، ھەزاران سوپاس بۆ تۆ لەم موصىبەتەي منىش گەرەتر ھەيە، ئەۋەتا من چۈر پەلت پى بەخشىۋم يەككىكىانت ئى ۋەرگرتۈمەتەۋە و سىانم ماۋە، چۈر كۆپت پى بەخشىم، يەككىكىانت بىردەۋە و سىانم ماۋە، خوايە ھەمد و ئەنەي تۆ دەكەم. بەرېزان: زانا يان دەفەرمون: خەلكى بەسەر سى چىن و تويژدا دابەش دەبن لە پەيۋەندىان بە شوكر و سوپاسى خۋاي گەرە:

يەكەم: تىكراي خەلكى كە شوكرى خوا دەكەن لەسەر ئەۋ خۆشيانەي پىيان دەگات و جەستە و لاشەيانى پى تىر دەبىت لە خۋاردن و خۋاردنەۋە و خانۋو و خىزان و ... ھتد...

دوۋەم: كەسانىكى تايبەتمەند لەناۋ خەلكىدا كە سوپاسى خوا دەكەن لەسەر ئەۋ خۆشى و لەزەتانەي كە بە پۇحيان دەگات، بۆ نمونە: كاتىك كە تۆ قورئان دەخوينىت چۆن ھەست دەكەيت بەۋەي كە گيان و دلت ئارام بوۋە، ھەموو ناخت ھەست بە لەزەتەك دەكات كە ناتوانىت ۋەصفى بىكەيت، ياخود كاتىك نويزىكى پىك و پىكت كىرېت، بە خشۋ و ئاگايى دلەۋە لە خزمەت خۋاي خۇتدا بوۋىت، ھەستت كىردوۋە كە چەند لە خۋاي گەرە نىزىك بویتەۋە، يان ئەۋ پۇژانەي ھەينى كە گويىبىستى وتارىكى ھەينى بە پىز و بەھىز بوۋىت كە لەمزگەت ھاتویتە دەرەۋە چۆن ھەستت بە نوئى بونەۋەي ئىمانەكەت كىردوۋە، يان توشى كۆپ و دانىشتنىك بوۋىت كە پىاۋى باش زوۋ زانا و دانا بە قسە جوان و پىر بەرەكەتەكانىان مەجلىسەكەيان پاراندۇتەۋە،

چۆن لە ناخداگەشەت کردوو و ماندووبوونی جەستەت دەرکردوو و ئەمجا شوکر و سوپاسی خوات لەسەر کردوو.

سینیه: کەسانێکن کە دەگەنن لەناو خەڵکید، ئەوانەش ئەو کەسانەن کە حەمد و ئەنا و شوکری خوا دەکەن لەسەر ئەوێ کە یارمەتی داون سوپاسی خوا بکەن، یەعنی هەر کاتێک خێر و خوشیەک پوی تیکردن و سوپاسی خویان لەسەر کرد، ئەمجا جاریکی تر سوپاسی خوا دەکەن و شوکرانە بژیری بۆ دەرەبەن لەسەر ئەوێ کە حەمد و شوکری خویان کردوو.

ئیمانداران: جۆری دووهم لە خەڵکی بەرامبەر شوکرانە بژیری خوا کەسانێکن کە: (ناسُ نَسُوا اللَّهَ فِي الرِّخَاءِ وَالشَّدَةِ). واتە: خویان لەبەر کردوو و نایانسن و سوپاسی ناکەن ئەو خوشیدانە لەکاتی ناخوشیدا، قورئان باسی ئەم جۆرە کەسانەمان بۆ دەکات و دەفەرمویت: ﴿وَإِذَا أَنْعَمْنَا عَلَى الْإِنْسَانِ أَعْرَضَ وَنَسَا بِنِعْمَتِنَا ۚ وَإِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ كَانَ يَئُوسًا﴾ الإسراء: ۸۳. واتە: هەرکاتێک بەهره و چاکەێ خۆمان بپێژین بەسەر مروقی بێ باوەردا پوو وەپەدەگێڕیت لە باس و یادی ئێمە و دوور دەکەویتەو و کاتێک ناخووشی و زیانی ئی بکەویت زۆر نا ئومید دەبیت.

جۆری سینیه: (ناسُ عَرَفُوا اللَّهَ فِي الشَّدَةِ وَنَسُوهُ فِي الرِّخَاءِ) کەسانێکن خوی گەورە دەناسن و هاواری ئی دەکەن و لێی دەپاڕینەو لە کاتی تەنگانە و نەخووشی و ناخوشیدا، بەلام لەکاتی خووشی و فەرەحی و لەش ساغی و دەولەمەندیدا، لەو کاتەدا کە دنیا بە دەمیەو پێی دەکەنیت، خوی لەبەر نامینیت و جاریک لە جاران نالیت خویە شوکور بۆ تۆ کە منی نا شایستەت بەسەر کردۆتەو بەم هەموو خێر و بەهرە، قورئانی پێرۆزیش باسی ئەو

جوړه که سانه شمان بو دهکات و ده فهرمویت: ﴿وَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ الضُّرُّ دَعَانَا لِجَنبِهِ أَوْ قَاعِدًا أَوْ قَابًا فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُ ضُرَّهُ مَرَّ كَأَن لَّمْ يَدْعُنَا إِلَىٰ ضُرِّ مَسَّهُ ۚ كَذَٰلِكَ زُيِّنَ لِلْمُسْرِفِينَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ یونس: ۱۲. واته: کاتیک ناده می زیانیکی لی بکه ویت، به پراکشان یان به دانیشتن یان به پیوه لیمان ده پارینه وه، ئینجا کاتیک ناخوشیه که مان له سر لابرده چیتته وه سر حالی پیشوی وه که نه وهی هر هوار و دوعای نه کردیت لیمان بو نه وهی نه زیان و نازاره ی توشی بووه له سهری لابه رین، بهر جوړه پازینراو ته وه بو زیاده پره وان و نهو کرده وانه ی که ده یانکرد.

به لی، نه م جوړه که سانه کاتیک نه خوش دهکون، هه لسان و دانیشتن و خه و خوراکیان هر (یا الله) یه، ده لیت: خواجه گیان هر نه م جاره شیغام بده ی هر گیز له یادت ناکه م، که چی کاتیک خوی گه وره شیقای داو چاک بویه وه، خوی له بیر ده چیتته وه و هر ده لیت نه ویش نه بووه.

خویندکاری واهیه له کاتی تاقیکردنه وه کاندانویژ دهکات، داوای یارمه تی له خوا دهکات، هر ده لیت: خواجه پرحم پی بکه ده رچم.. که چی کاتیک ده رچوو له جیاتی سوجه دی شوکر بو خوا به ریت ئیر واز له خواجه رستی ده هیئت، وه هه روه ها چین و تویرته کانی تری کومه لگاش به هه مان شیوه... به داخوه زورمان واین، له ناخوشی و تهنگانه دا په نا بو خوا ده به یین، به لام له خوشی و فهره حیدا له بیرمان ده چیتته وه.

جوړی چواره م له خه لگی: (نَاسٌ عَرَفُوا اللَّهَ فِي الرِّخَاءِ وَ نَسُوهُ فِي الشَّدَةِ)

خه لکانیکن که له کاتی خوشیدا خوا ده ناسن و سوپاسی دهکون، به لام له کاتی به لا و موصیبه ت و ناخوشیدا، دست دهکون به کوفر و وشه ی نابه چی به رامبر خوی گه وره به ده میاندا دیت، قورئانی پیرویش باسی نهو جوړه

کسانه‌شمان بو ده‌کات و ده‌فرمویت: ﴿وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَعْبُدُ اللَّهَ عَلَىٰ حَرْفٍ ۖ فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ اطْمَأَنَّ بِهِ ۚ وَإِنْ أَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ انْقَلَبَ عَلَىٰ وَجْهِهِ ۚ خَيْرٌ لِّدُنْيَا وَالْآخِرَةِ ذَٰلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ﴾ الحج: ۱۱. واته: له‌ناو خه‌لکیدا که‌سی وا هه‌یه خودا ده‌په‌رستیت له‌سه‌ر نیواندا، له‌لیواردا، جا نه‌گه‌ر توشی خیر و خوشی بوو دلخوش ده‌بیت پیی (به‌رده‌وام ده‌بیت له‌خوا په‌رستیدا) وه نه‌گه‌ر توشی تاقیکردنه‌وه و به‌لا بوو، به‌ره‌و دوا هه‌لده‌گه‌رپته‌وه، پاشگه‌ز ده‌بیتته‌وه له‌دین، زه‌ره‌رمه‌ندی دونیا و قیامه‌ت بووه، ته‌نها نه‌وه‌یه زیان و خه‌ساره‌تمه‌ندی رون و ناشکرا...

به‌لی به‌ریزان: له‌مپو‌دا خه‌لکانیک خواپه‌رستی تاقی ده‌که‌نه‌وه، ده‌بینی نویژ ده‌کات نه‌گه‌ر قازانجی کرد له‌مه‌عامه‌له‌یه‌کدا، نه‌وه ده‌لیت: به‌راستی نویژ خیر و به‌ره‌که‌ته، به‌لام نه‌گه‌ر له‌ناکاو توشی ناره‌حه‌تی و ناخوشیه‌ک بوو، نه‌وه ته‌رکی نویژ ده‌کات، هه‌ر له‌م سه‌رده‌مه‌دا خه‌لک هه‌بووه که‌کوپری بووه سوپاسی خوای کردووه و پوی خوش بووه و شیرینی به‌خشیوه‌ته‌وه، که‌چی کاتیک کچی بووه، نه‌و پوژه‌ نویژی نه‌کردووه و وتویه‌تی: خوايه خو من نویژ ده‌که‌م و به‌پوژوو ده‌بم، باشه‌ بو هه‌ر که‌چم ده‌بیت؟! نه‌مه له‌کاتی‌کدا که‌کچ و کوپ هه‌ردوکیان خه‌لاتی خوايه و هه‌دیه و دیاری خوايه.. خوای گه‌وره ده‌فرمویت: ﴿يَلَلَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ۖ تَخْلُقُ مَا يَشَاءُ ۚ يَهَبُ لِمَنْ يَشَاءُ إِنِشَاءً وَيَهَبُ لِمَنْ يَشَاءُ الْذُّكُورَ﴾ الشوری: ۴۹.

به‌لی، قورنان ده‌فرمویت: کچ و کوپیش هه‌ردووکی هه‌دیه و خه‌لاتی خوای په‌روه‌ردگاره، به‌لام خوای گه‌وره ناوی (کچی) پینش خستوه به‌سه‌ر ناوی کوپدا، وه‌کو نه‌وه‌ی پیمان بلیت: ریز و حورمه‌تی کچ بگرن و فه‌زلی

كوږې مه دهن به سهردا.. وه لير هوه سهرنجيك ههيه، ثايه ته كه نافه رمويټ ﴿الاناث﴾ به لكو ده فهرمويټ: ﴿اناثاً﴾ به لام پيشي خستوه، به لام بو كوږ ده فهرمويټ: ﴿الذكور﴾ نافه رمويټ ﴿ذكراناً﴾ چونكه دواي خستوه و بهو (الف و لام) ه توله ي دوا خستنه كه ي بو كردو ته وه ، زانا يانيش ده فهرمون: (تَكْثِيرٌ وَ تَقْدِيمٌ يُفِيدُ التَّكْرِيمَ).

وه دلخوش بوون به كوږ و توره بوون به بووني كچ له ده ستوره كاني جاهيليه تي پيش ئيسلامه.

دواكارم له خواي گه وړه كه بمان گيړيت له و كه سانه ي كه شوكرانه بژيري خواي گه وړه و قه ناعه تمان هه بيت به و به شه ي كه خواي گه وړه پني به خشيويڼ ... آمين.

سهرچاوه كان:

۱. قورثاني پيروز.
۲. پوخته ي ته فسيري قورثان - محمد مهلا صالح باموكي.
۳. صحيح وصايا الرسول ﷺ - سعد يوسف ابو عزيز - ج ۲ - ص ۴۵۸.
۴. ته فسيري ره وان - مهلا محمود گه لانه يي - ب ۱۵ - جزء ۳۰ - ل ۲۲۶.
۵. موسوعة اسماء الله الحسنى - د. محمد راتب النابلسي - ج ۳ - ص ۱۲۹۵.
۶. صحيح قصص الرسول ﷺ - سعد يوسف ابو عزيز - ج ۲ - ص ۳۸۵.
۷. درود - فاتح محمد سميع - ب ۱ - ل ۲۲۴.
۸. جلساء الملائكة - عبد الحميد كشك - ج ۱ - ص ۲۲.

وتاری یه کهر بو مانگی ربیع الاول

سهره نبامی ناشو کوی

وتاری یه که م بو مانگی ربیع الاول

سهره نجامی ناشوکری

(الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ
عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ أَجْمَعِينَ)

ئیماندارانی به‌پرێژ: به پشتیوانی خوای گه‌وره له وتاری ئه‌م‌پۆماندا
باسی سهره‌نجامی ناشوکری ده‌که‌ین، له‌بهر ئه‌وه‌ی که ئه‌گهر سوپاس کردنی
خوا و شوکری خوا له‌سهر ئه‌و خه‌لات و به‌خششانه‌ی که پێی به‌خشیوین
ببیته‌ هو‌ی زیاد بوونی ئه‌و خێر و خوشیه و خوشبه‌ختی دنیا و قیامه‌ت،
دیاره به‌ پێچه‌وانه‌شه‌وه ناشوکری کردن ده‌بیته‌ کۆمه‌لیک نه‌هامه‌تی و
نه‌دامه‌تی، وه‌ پێش ئه‌وه‌ش که باسی سهره‌نجامه‌کانی ناشوکری بکه‌ین،
پێویسته‌ بزانی که ئایا ناشوکری یانی چی؟ وه‌ ناشوکری کردن هه‌ر قسه‌یه؟
بێگومان ناشوکری چه‌ند جو‌ریکی هه‌یه، ناشوکری هه‌یه به‌ قسه‌و گو‌فتار
ده‌رده‌برێت، که‌سیک خێر و بێریکی زۆری له‌بهر دهم و له‌بهر ده‌ستایه، که‌چی
ئه‌لیت: ده‌ی خوا بپیریت، یان ده‌لیت به‌زیاد نه‌بی‌ت. ئه‌مه به‌قسه‌ ناشوکری
کردوه، که‌سانیکیش هه‌ن که به‌ دلّ ناشوکری ده‌که‌ن، له‌کاتی‌کدا که به‌ زمان
قسه‌ ناکه‌ن و ناشوکری ده‌رنابرن، ناشوکری به‌دلّ به‌وه ده‌بی‌ت که ئه‌و که‌سه
ناپازی بی‌ت به‌و به‌شه‌ی که خوا پێی به‌خشیوه، به‌ که‌می بزانی‌ت، یاخود له
دلّیدا وابی‌ت که غه‌یری خوا توانا و ده‌سه‌لاتی هه‌بووه له‌و خێر و خوشیه‌ی
که توشی ئه‌م بووه، وه‌ ناشوکری وا هه‌یه به‌ کرده‌وه ده‌کریت، وه‌کو ئه‌وه‌ی
که ئه‌و به‌خشش و خه‌لاتانه‌ی که خوای گه‌وره پێی به‌خشیویت له‌ شتی‌کدا،
له‌پێگایه‌کدا به‌کاری به‌ی‌نیت که خوای گه‌وره پێی ناخۆشه‌.. جا فه‌رموون با
ئێستا هه‌ندیک له‌ ئاکام و سهره‌نجامی ناشوکری باس بکه‌ین:

١. ناشوکری خوښیت ئی دهکات به ناخوښی، له سەر ئاستی تاکه کهس
 هەر که سێک شوکری خوا نه کات، خوای گه وره ئه و خه لاتهی ئی ده سه نیته وه.
 پینغه مبه ری خوا ﷺ به عائیشه ی ﷺ فهرموو: (یا عائِشَةُ، أَحْسِنِي مُجَاوِرَةَ
 النِّعَمِ بِالشُّكْرِ فَقَلَّمَا نَفَرْتَ نِعْمَةً عَنْ قَوْمٍ فَعَادَتْ إِلَيْهِمْ). واته: ئه ی عائیشه،
 له به رامبه ر خوښی و خیر و به ره که ته کان که خوای گه وره پینی به خشیویت،
 شوکری خوا بکه، چونکه که مجار هه یه که خیر و خوښی له مالتیک، له
 بنه ماله یه ک دوور بکه ویته وه و به ئاسانی بگه ریته وه بۆلایان.. وه فهرمویه تی
 ﷺ: (الشُّكْرُ قَيْدُ النِّعْمَةِ وَ سَبَبُ دَوَامِهَا، وَ مِفْتَاحُ الْمَزِيدِ مِنْهَا).. واته:
 شوکرانه بژیری به سته ره وه ی خوښیه کانه و هوکاری به رده وام بوونیانه، وه
 کلیلی کردنه وه ی ده رگایه بۆ زیاد بوئیان..

بینگومان پینچه وانه که شی راسته، که هەر کاتیک که سێک توشی زهره ر و
 زیانیك هات و ناشوکری کرد، ئه وه خراپتری ئی به سەر دیت... پوداویکی
 واقعیتان عه رزده که م: کابرایه ک خاوه نی مه ر و مالتیکی زۆر ده بیئت، دوو
 کوپی به ژن و مالتیشی ده بن، سالتیکیان له زستاندا مه ر و مالته که ی نه خوښی
 تی ده که ویت و قه ران ده کات، وه له به هاریشدا لافاو له کشتوکال و
 فه لاحتیه که ی ده دات و هیچی نامیتیت. خه لکی بۆ دلنه وایی ده چنه لای و
 پینی ده لین: خوا ئه جرت بداته وه و خوا له وه ساردتر نه کات. کابرای
 مه رومالت و کشتوکال فه وتا و له جیاتی بلیت شوکر بۆ خوا، وتی: بۆچی
 خوا له وه ساردتریشی لایه، بۆچی چی ماوه پیم بکات؟! به ئی، په نا به خوا
 ئه م کوفره و ئه م ناشوکریه ی کرد و سالان هاتن و چوون و کابرا ئه م قسه
 نابه جی و بۆگه ن و ناشوکریه ی خو ی له بیر چۆیه وه، به لام لای خوا تو مار
 کراوه و خوای گه وره تۆله له ناشوکری کاران ده ستینیت، پوژیکیان کوپه
 گه وره که ی ده چیت بۆ دنیه کی دراوسییان بۆ باراش هارین، (له و سه رده مه دا

ناشی ئاو هه‌بووه). کوپه‌گه‌وره که ده‌چیت بو‌ ناش به ماله‌وه‌یان ده‌لیت:
 له‌وانه‌یه هه‌ر وه‌کو جاران ناشه‌که قه‌ره‌بالخ بیت و سه‌رم به‌ر نه‌که‌یت، جا
 نه‌گه‌ر نه‌هاته‌وه سه‌ردانیکی مالی فلانه‌ که‌س ده‌که‌م و به‌یانی به‌ ئیسراحت
 دیمه‌وه، به‌لام کاتی‌ک ده‌گاته‌ ناشه‌که ته‌ماش ده‌کات ئه‌و پوژه‌ که‌سی لی‌ نیه‌ و
 باراشه‌که‌شی لی‌ ده‌کات و خوی به‌ خوی ده‌لیت: باشه‌ بو‌ بيمينه‌وه؟!..
 ده‌گه‌ریته‌وه به‌ره‌و ماله‌وه‌و نزیک مال‌ نوستنان ده‌گاته‌ ماله‌وه‌ و ده‌چیت له‌لای
 خیزانه‌که‌یه‌وه ده‌خه‌ویت. خانوی ئه‌م کوپه‌ به‌ته‌نیشته‌ مالی باوکیه‌وه ده‌بیت،
 نه‌وا نیوه‌شه‌وه و مانگه‌شه‌وه، و باوکی کوپه‌که‌ له‌ مالی خویان هه‌لده‌ستیت
 بو‌کاری سه‌رئاو، ته‌ماش ده‌کات وا‌ پیاوی‌ک له‌ ته‌نیشته‌ بوکه‌که‌یه‌وه
 خه‌وتوو: هیچ خه‌یالی بو‌ ئه‌وه‌ ناچیت که‌ ئه‌ود کوپه‌که‌ی خویه‌تی و له‌ ناش
 گه‌راوه‌ته‌وه، یه‌کسه‌ر بانگی کوپه‌که‌ی تری ده‌کات و پیی ده‌لیت: کوپه‌ وه‌ره‌،
 واپیاوی‌ک له‌ ته‌نیشته‌ براژنته‌وه‌ خه‌وتوو با‌ برۆین بیکوژین!... باوکه‌که‌ له‌م
 لاوه‌ ده‌ودستیت و ده‌ست به‌ خه‌نجه‌ر و کوپه‌که‌ی ده‌چیته‌ سه‌ر برا‌ گه‌وره‌که‌ی
 و به‌ خه‌نجه‌ر ده‌یکوژیت، کاتی‌ک ده‌م و چاوی کابرای کوژاو لا‌ ده‌بات، سه‌یر
 ده‌کات برا‌ گه‌وره‌که‌یه‌تی، ژن و منداڵ هاوار ده‌که‌ن و ده‌زیرینن. له‌ تاوان
 کوپه‌ بچوکه‌که‌ راده‌کات بو‌لای باوکی، باوکی‌شی وا‌ ده‌زانیت ئه‌وه‌ پیاوه‌
 ناپاکه‌که‌یه‌ و به‌خه‌نجه‌ر په‌لاماری ده‌دات و ده‌یکوژیت، له‌ یه‌که‌ شه‌و و له‌
 چه‌ند ده‌قیقه‌یه‌کدا هه‌ردوو کوپه‌که‌ی له‌ناو چوون به‌ ده‌ست و قسه‌ی خوی!..
 هه‌ردوو بوکه‌که‌ی بی‌وه‌ژن که‌وتن و کو‌مه‌لی‌ک منداڵی زۆری به‌ هه‌تیوی
 به‌سه‌ردا که‌وتن، ئه‌مه‌ جگه‌ له‌و به‌سه‌ره‌اته‌ دلته‌زینه‌ی که‌ به‌سه‌ریان هات و
 هه‌زی نه‌ده‌کرد که‌س بی‌بیستیت!... جا ئه‌مه‌یه‌ سه‌ره‌نجامی ناشو‌کری و
 خوای گه‌وره‌ نیشانی دا‌ که‌ به‌لی‌ خوای گه‌وره‌ ده‌توانیت زۆر له‌وه‌
 خراپ‌تریشی به‌سه‌ردا به‌ینیت، که‌ کاتی‌ خوی ده‌یوت: بو‌ له‌وه‌ش خراپ‌تر هه‌یه‌
 که‌ خوا به‌سه‌رم به‌ینیت!..

ئیمانداران: بەپراستی ناشوگری لەسەر ئاستی کۆمەلگاش ھەر
لەناوبەرە، خوای گەرە دەفەرمویت: ﴿وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا قَرْيَةً كَانَتْ ءَامِنَةً
مُطْمَئِنَّةً يَأْتِيهَا رِزْقُهَا رَغَدًا مِّن كُلِّ مَكَانٍ فَكَفَرَتْ بِأَنْعَمِ اللَّهِ فَأَذَاقَهَا اللَّهُ
لِبَاسَ الْجُوعِ وَالْخَوْفِ بِمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ﴾ النحل: ۱۱۲. واتە: خوای
گەرە نمونەى ھیناوتەو بە خەلکی شارێک کە ھیمن و دُنیا بوون، پزق و
پۆزی زۆری بۆ دەھات لە ھەموو شوێنیکەو کەچی بەرامبەر چاکە و
بەھرەکانی خوا ناسوپاس و سێلە بوون، جا خوای گەرە بەو ھۆیەو
پۆشاکی برسیتی و ترسی کرد بەبەر خەلکەکید لەبەر ئەو کردەوانەى کە
دەیانکرد.

بەپێزان: با بەووردی سەیری ئایەتەکە بکەین کە چەند وشەییەکی زۆر
سەرئێش ڕاکێشی تێدا، دەفەرمویت: (آمِنَةٌ) ولاتیکى ھیمن، (مُطْمَئِنَّةٌ)
دلیشیان ئاسودە بوو، وە دەفەرمویت: (لباسٌ) ، فِعْلًا زۆر ولات شەر و جەنگ
بۆی بۆتە بەرگ و لێی نابیتەو، وە باسی (الجُوعِ وَالْخَوْفِ) ترس و برسیتی
دەکات کە بەپراستی ئەم دوانە ژيانى ناخۆش کردوو، و دەفەرمویت: (بما
كانوا يَصْنَعُونَ) کەواتە: ناشوگری بەکردەویان کرد و کردەوێى خۆیانە
دیتەو پێنگایان.

بەئێ، خوای گەرە دەفەرمویت: (ئەو شار و ولات و مەملەکەتە خوای
گەرە دوو خەلاتی گەرەى پێبەخشیبوون، ئەوانیش: ئەمن و ئەمان لەگەڵ
ئابووری باش، بەلام لە جیاتی شوکر و سوپاسی خوا ناشوگرییان دەکرد،
خوای گەرە ئەو ئەمن و ئەمان و تیروتەسەلى و گیرفان و مەطبەخ
گەرمیەیانى بۆ گۆپین بە ترس و تۆقاندن لەگەڵ برسیتی و نەداری و
ھەژاری).

به‌لۍ، خواى گه‌وره زولم له كهس ناكات و خوشى و خه‌لاته‌كان له هيچ گهل و نه‌ته‌وه‌يهك ناسه‌نيټه‌وه تاوه‌كو بوخويان ده‌ست نه‌كهن به ناشوكړى، نهمجا خواى گه‌وره وه‌زع و حاليان لۍ ده‌شيويټيت، خواى گه‌وره ده‌فهرمويت: **وَذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ لَمْ يَكُ مُغَيِّرًا نِّعْمَةً أَنْعَمَهَا عَلَىٰ قَوْمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ وَأَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٥٣﴾** الانفال: ٥٣. واته: به‌راستى خواى گه‌وره هيچ به‌هره و خه‌لاتيك ناگوريت كه به‌خشيويه‌تى به هر هوزيك تا نه‌وهى له‌خوياندايه نيگورن، وه به‌راستى خواى گه‌وره بيسه‌رى زانايه.

هه‌روه‌ها خواى گه‌وره ده‌فهرمويت: **﴿٥٤﴾ وَإِذَا أَرَدْنَا أَنْ نُهْلِكَ قَرْيَةً أَمَرْنَا مُتْرَفِيهَا فَفَسَقُوا فِيهَا فَحَقَّ عَلَيْهَا الْقَوْلُ فَدَمَّرْنَاهَا تَدْمِيرًا ﴿٥٥﴾** واته: ئيمه شار و ولات و ناوه‌دانيهك وي‌ران ناكه‌ين هه‌تا ده‌وله‌مه‌ند و ده‌سه‌لاتدار و خوش گوزه‌رانه‌كانيان پوونه‌كه‌نه‌وه فسادى ئيدارى و نه‌خلاقي و داوين پيسى، نه‌وسا شايه‌نى عه‌زابى خوا ده‌بن و خواى گه‌وره‌ش به هيلاكيان ده‌بات. واته ئيمه هيچ شار و ولات و ناوه‌دانيهك وي‌ران ناكه‌ين هه‌تا ده‌وله‌مه‌ند و ده‌سه‌لاتدار و خوش‌گوزه‌ره‌كانيان پوونه‌كه‌نه فسادى ئيدارى و نه‌خلاقي و داوين پيسى نه‌وسا شايه‌نى عه‌زابى خوا ده‌بن خواى گه‌وره‌ش به هيلاكيان ده‌بات

به‌راستى نه‌گه‌ر سه‌يرى وولاتى خو‌مان وه مي‌ژوى گهل و ميلله‌تان بكه‌ين به واقعى ئهم حه‌قيقه‌ته قورئانيه‌مان بو ئاشكرا ده‌بيټ به‌لۍ به‌ريزان سه‌ره‌نجامى دووه‌مى ناشوكړى نه‌وه‌يه: هه‌ركه‌سى شوكرى خوا نه‌كات ده‌كه‌ويټه داوى شه‌يتانه‌وه. هه‌روه‌كو دواى نه‌وه‌ى كه شه‌يتان به‌هوى سه‌رپيچى و تاوان و خو‌به‌زلزانيه‌وه دوور خرايه‌وه له‌په‌حمه‌تى خوا، شه‌يتان وتى: **﴿٥٦﴾ قَالَ فِيمَا أُغْوِيْتَنِ لِأَقْعُدَنَّ لَهُمْ صِرَاطَكَ**

الْمُسْتَقِيمَ ﴿١٦﴾ ثُمَّ لَا تَجِدُ أَكْثَرَهُمْ شَاكِرِينَ ﴿١٧﴾ الاعراف: ١٦-١٧ .

واته : شهیتان ووتی ئەوی پەرورەدگار بەهۆی ئەوەوە کە گومرات کردم (گومراوونی خۆی پال دایە لای خوا) ئەوا بێگومان منیش بو ئادەم و ئەوەکانی دادەنیشم لەرێگا راستەکەوی تۆدا ئینجا سویند بێت بێگومان بۆیان دەچم لە پیشیانەوه و لە دوایانەوه ، لەلای راستیان و لەلای چەپیانەوه ئەوسا نابینیت زۆربەیان سوپاسگوزار بن .

بەلێ شهیتان لەبەردەمتەوه بۆت دیت و پیت دەلیت: ئاها تۆ چەند دەست کورتی ، چەند هەژاریت لەچاو خەڵکدا ، بۆ ئەوەی لەم رێگایەوه تۆشی ناشوکریت بکات .

وه شهیتان لە پشتهوه بۆت دیت بەهۆی کە خەفەتی رابردوت بیر دینیتەوه و پیت دەلیت بیر بکەرەوه بزانە چیت لە دەست چوو ، ئاها ئەگەر ئەو معامەلە حەرامەت بکردایە چۆن وەکۆ فلان کەس دەولەمەند دەبوی ، تاوات لی دەکات بەدل ناشوکری دەکەیت و بەبەشی خوا پازی نابیت.

لەلای راستەوه بۆت دیت و پیت دەلیت دنیا بەری دوور و درێژە ، ئاها خەڵک چۆن دەولەمەند بوو ، بەس تۆ هەژاری ئەوی بەیانی بەچی ژن بو کۆرەکەت دەهینیت ، ئەوی ئەگەر معاشەکەت بپن بەچی دەژییت ، واتە دواپۆژت لا تاریک دەکات ، وات لی دەکات دل تەنگ دەبییت و قەناعەتت نامینیت و شوکری خوات لەبیر دەباتەوه لەسەر ئەوەی کە هەتە ، وا دل تەنگ دەکات کە وادەزانی کەهیچت نیە.

بەراستی شهیتان زۆربەمانی گرتوو و وای لێکردوین کە شوکر نەکەین

ئەي باشە چارەسەر چىيە ؟! چار ئەوھىيە بلىي خوايە ھەزار جار شوکرت دەکەم لەسەر ئەوھىيە کە پښتووه ، دياره بۆ من وا باش بووه و کارى تۆ بىي حىکمەت نىيە .

وہ ئەي خواي پەروردگار داوات ئى دەکەم کە لە داھاتوودا لە فەزل و کەرەمى خۆت بىي بەشم نەکەيت، وہ بەرەکەت بخەيتە ئەوھىيە ئىستە ھەمە و دلم پەر لە قەناعەت و شوکرانە بژىرى خۆت بکەيت .

نيمانداران: سەرەنجامى سىيەمى ناشوکرى ئەوھىيە: ئەم گەردونە کە ھەمووى لە خەزمەتى تۆدايە، ھەر ئەو شتانەي کە بۆ خەزمەتى تۆ درووست کراون، بەھوى سەرپىچى و تاوان و ناشوکرىو دەبن بە نىقمەت و لەناوبەر، بۆ نمونە: (با) با: بە ھەزاران سودى ھەيە، ئەگەر ئەو (با)يە نەبوايە دونيا بۆگەنى دەکرد، وہ زۆرىک لە گولەکان بەھوى (با)وہ تۆوى نىرە دەگاتە ميبە، وہ بەھوى (با)وہ ھەورە نىر و ميبەکان بە يەك دەگەن و باران دەباريئت، ئەم ھەوايەي دەورى زەوى لەگەل زەويدا دەجوليت و ئىي جيا ناييتەوہ، بۆيە ھەوايەكى نەرم و خوشمان بۆ ديت. خو ئەگەر ئەم ھەوايە لە جولەدا لە زەوى جيا ببىتەوہ، ئەوا گەردەلوليک درووست دەبيئت کە خيرايبەكەي دەگاتە (١٦٠٠) كيلۆمەتر لە سەعاتيکدا، لەکاتىکدا ئەبيئت ئەوہ بزانيں کە بەھىزترين گەردەلول کە ھىچ شتىک لەسەر زەوى ناھيئيئت، خيرايبەكەي لە (٨٠٠) كيلۆمەتر لە سەعاتيکدا تى ناپەرئيئت، بۆيە پىغەمبەرى خوا ﷺ ھەركاتىك (با) ھەلى بکردايە دەيفەرموو: (اللَّهُمَّ اجْعَلْهَا رِيحاً وَ لَا تَجْعَلْهَا رِيحاً). بەلى، ھەر ئەو (با)يەي کە سەبەبى بوژاندنەوہى ژيان و ژينگەيە، ئەگەر خواي گەورە مەيلى ئى بيئت، دەيگىرئيئت بە سەبەبى بە ھىلاکچون و لەناوبردن. وەکو قەومى عاد، خواي گەورە دەفەرمويئت: ﴿وَأَمَّا عَادُ فَأَهْلِكُوا بَرِيحٍ صَرْصَرٍ

عَائِيَّةٌ ﴿ سَخَّرَهَا عَلَيْهِمْ سَبْعَ لَيَالٍ وَثَمَنِيَةَ أَيَّامٍ حُسُومًا فَفَرَى الْقَوْمَ فِيهَا صَرْعَى كَأَنَّهُمْ أُعْجَازُ نَخْلٍ خَاوِيَةٍ ﴾ الحاقه: ۶-۷.

واته: وه گهلی عادیش له‌ناوبران به بایه‌کی سه‌ختی ساردی به‌تینی به گرمه، خوا زالی کرد به‌سه‌ریاندا جهوت شه‌وو هه‌شت پوژ به بی وچان له‌ناوی بردن، نه‌و گه‌له‌ت ده‌بینی له‌و ماوه‌یه‌دا بی گیان که‌وتبون، ودک قه‌دی دارخورمای گه‌نده‌ل.

وه خوای گه‌وره ده‌فه‌رمویت: ﴿ وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ يُرْسِلَ الرِّيحَ مُبَشِّرَاتٍ وَلِيُذِيقَكُمْ مِنْ رَحْمَتِهِ وَلِتَجْرِيَ الْفُلُكُ بِأَمْرِهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴾ الروم: ۴۶. واته: وه له نیشانه‌کانی گه‌وره‌یی نه‌و خواجه‌یه که چه‌ند بایه‌کی مژده‌ده‌ر (به باران باران) ده‌نیریت، بو نه‌وه‌ی هه‌ندیک له (بارانی) به‌زه‌یی خویتان پی بجیریت و بو نه‌وه‌ی که‌شتیه‌کان به فه‌رمانی خوا (به‌و بایه) برۆن و بگه‌رین. وه بو نه‌وه‌ی به‌ دوا‌ی پوژی نه‌و (خوا) دا له ده‌ریادا تا شوکرانه برژیری خوا بن..

یان باران بارین، خوای گه‌وره ده‌فه‌رمویت: ﴿ فَانْظُرْ إِلَىٰ آثَارِ رَحْمَتِ اللَّهِ كَيْفَ يُخَيِّ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ ذَٰلِكَ لَمُحْيٍ الْمَوْتَىٰ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴾ الروم: ۵۰.

واته: سه‌یری ئاسه‌واری (په‌یدا‌بو‌ان) به بارانی خوا بکه وه‌ک کشتو‌کال و دره‌خت گژوگی و دره‌خت، چۆن زه‌وی زیندوو ده‌کاته‌وه دوا‌ی مردن و وشک بوونی، به‌پراستی هه‌ر نه‌و خواجه زیندوکه‌ره‌وه‌ی مردوانیشه، وه هه‌ر نه‌ویش به ده‌سه‌لاته به‌سه‌ر هه‌موو شتی‌کدا.

به‌ئێ، هەر ئه‌و باران بارینه‌ ئه‌گه‌ر خوای گه‌وره‌ بیکریتته‌وه‌، ئه‌وا مروّ و مه‌موو زینده‌وه‌ران به‌ هیلاک ده‌چن، خو ئه‌گه‌ر له‌ حه‌دی خوێ زیاتر باری، ده‌بیست به‌ لافاو و ولّات و یران ده‌کات. هەر بۆیه‌ پینگه‌مبه‌ری خوا ﷺ هه‌رکاتی که‌ باران بباریایه‌ ده‌یفه‌رموو: (اللّهُمَّ اجْعَلْهَا سُقْيَا رَحْمَةٍ و لا تَجْعَلْهَا سُقْيَا عَذَابٍ). واته‌: خواجه‌ گیان ئه‌م بارانه‌ بگێڕیت به‌ مایه‌ی خێر و به‌ره‌که‌ت و په‌حمه‌ت بۆمان و نه‌یگێڕیت به‌ مایه‌ی عه‌زاب و وێرانکردنمان و له‌ناو بردنمان.

به‌ئێ به‌پێزان: سالانه‌ به‌ چه‌نده‌ها لافاو به‌ ملیاره‌ها زه‌ره‌ر و زیان ده‌دات، بۆ نمونه‌:

۱. مردنی (ده‌) ملیۆن که‌س به‌هۆی وشکه‌ سالی و بی بارانی له‌ هیندستان له‌ سالی (۱۹۹۷)ی زاینیدا.

۲. مردنی (چوار) ملیۆن که‌س به‌هۆی لافاوکه‌انی پوباری (هوانج) له‌ چین له‌ سالی ۱۹۳۱ی زاینیدا.

۳. مردنی (یه‌ک) ملیۆن که‌س به‌هۆی لافاوکه‌انی پوژه‌ه‌لاتی پاکستان له‌ ۱۹۷۰ د.

به‌ئێ، هەر به‌هۆی ئه‌و خه‌لات و به‌هه‌رانه‌وه‌ که‌ دونیا ئاوه‌دان ده‌که‌نه‌وه‌، به‌هۆی ناشوکریه‌وه‌ خوای گه‌وره‌ ده‌یانکات به‌ هۆکاری له‌ناو چوون و وێران بوونی سه‌ر زه‌وی و دانیشتوانی.

سه‌ره‌نجامی چواره‌می ناشوکری ئه‌وه‌یه‌: باری ئابووری ئه‌و ولّاته‌ ده‌پوخینیت، ئه‌گه‌ر سه‌ره‌نجی قورئانی پیروژ بده‌ین بۆمان ده‌رده‌که‌وێت که‌ خوای گه‌وره‌ دوو کوڵه‌که‌ی ئابوری باس ده‌کات:

یه‌که‌میان: کشتوکال و زه‌وی و زار و باخ و باخاته‌.

دووه‌میان: ئاژهل و ئاژهلداری و به‌ره‌مه‌کانیان.

له باره‌ی ئازهل و به‌رهمه‌کانی ئازهلوه قورئان ده‌فرمویت: ﴿أُولَٰئِكَ
يَرَوْنَ أَنَا حَلَقْنَا لَهُمْ مِمَّا عَمِلَتْ أَيْدِينَا أَنْعَمًا فَهُمْ لَهَا مَلَائِكُونَ ﴿۷۲﴾ وَذَلَّلْنَاهَا لَهُمْ
فَمِنْهَا رَكُوبُهُمْ وَمِنْهَا يَأْكُلُونَ ﴿۷۳﴾ وَلَهُمْ فِيهَا مَنَافِعُ وَمَشَارِبٌ أَفَلَا يَشْكُرُونَ ﴿۷۴﴾﴾

یس: ۷۱-۷۳.

واته: ئایا نه‌یاندی (نه‌یان زانیوه) که بینگومان به ده‌ستی خومان
ئازهلما بۆ درووست کردوون ئه‌نجا ئه‌وان خاوه‌نیان، وه پامان هیناوان
بۆیان، ئه‌نجا سواری هه‌ندیکیان ده‌بن و گوشتی هه‌ندیکیشیان ده‌خۆن، وه
زۆر سویدیان ئی ده‌بینن و شتی خواردنه‌وه‌شیان ئی وه‌رده‌گرن، ده‌ی ئایا
سوپاسی خوا ناکهن.

به‌داخه‌وه ئیمه ئیستا توشی ناشوکی بووین به‌وه‌ی پیمان عه‌یبه بلین
خه‌ریکی به‌خیوکردنی مه‌ر و مالاتین، شوانی بۆته عه‌یبه و نیشانه‌ی
دواکه‌وتویی، مالیک ئازهلێ تیدا به‌خیو بکرت به‌سوک سه‌یر ده‌کرت، که‌چی
قورئان ده‌فرمویت: ﴿وَلَكُمْ فِيهَا جَمَالٌ حِينَ تُرْجَوْنَ وَحِينَ تَسْرَحُونَ ﴿۷۵﴾﴾

النحل: ۶.

واته: وه بۆ ئیوه هه‌یه له‌و ئازهلانه‌دا دیمه‌نی جوان و پازاوه، کاتیک
ده‌یان هیننه‌وه له‌وه‌رگا و کاتیکیش ده‌یان به‌ن بۆ له‌وه‌رگا.

ئه‌وه‌تا به‌رهمی ناشوکی ده‌بینن چۆن لادیکانمان به‌ره و چۆلی
ده‌پۆن، له‌م ولاته‌دا که‌ باشترین شوینی به‌خیوکردنی ئازهلوه، په‌نیر و ماست
و دۆمان له‌ ولاتانه‌وه بۆ دیت!! خه‌لکی دانیشتیوی لادی ماستی ئیرانی
ده‌خوات!!

ئیمه‌ی ئیماندار ئه‌گه‌ر ته‌ماشای قورئان بکه‌ین بۆمان ده‌رده‌که‌ویت که
چه‌ند گرنگی به‌ ئازهل دراوه، که‌وه‌ترین سوپه‌تی قورئان ناوی (البقرة)یه،

تایا کوا بهرهمی مانگا و پرده و لآخمان؟! سوپره تیکی گهره ی قورئان ناوی
 (النحل) ۵، به لام کوا بهرهمی میس ههنگمان؟! بهراستی ناوی نهو سوپره ته
 پیروزانه وهکو نهو هیه که پیمان بهرمویت: (نهی ئینسان نهگه نه تهویت
 زیانت خوش بییت، پشت له نازدهلداری مهکه...)، سهرجی سوپره تی (النحل)
 بدن که زوربهی بهخشش و خهلاتهکان که خوا به مروقی بهخشیون وا لهو
 سوپره ته دا باس کراون، خوی گهره لهگهله باسی دروست کردنی مروقدا که
 دهفرمویت: ﴿خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ﴾ نایه تی: ۴. له نایه تی دوی نهو ده
 باسی نازدهلداری دهکات و دهفرمویت: ﴿وَالْأَنعَمَ خَلَقَهَا لَكُمْ فِيهَا
 دِفْءٌ﴾. وه دواتر دهفرمویت: ﴿وَالْحَيْلَ وَالْبِغَالَ وَالْحَمِيرَ لِتَرْكَبُوهَا وَزِينَةً
 وَيَخْلُقُ مَا لَا تَعْلَمُونَ﴾ نایه تی: ۸. دوی نهو باسی باران بارین و کشتوکان
 دهکات و دهفرمویت: ﴿هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً لَكُمْ مِنْهُ شَرَابٌ
 وَمِنْهُ شَجَرٌ فِيهِ تُسِيمُونَ ﴿يُنْبِتُ لَكُمْ بِهِ الزَّرْعَ وَالزَّيْتُونَ﴾ نایه تی: ۱۰-۱۱.
 دوی نهو له نایه تی (۱۴) دا باسی بهحر و دهریا دهکات و دهفرمویت:
 ﴿هُوَ الَّذِي سَخَّرَ الْبَحْرَ لِتَأْكُلُوا مِنْهُ لَحْمًا طَرِيًّا وَتَسْتَخْرِجُوا مِنْهُ حِلْيَةً
 فَضْلِهِ تَلْبِسُونََهَا﴾. له کوتايشدا دهفرمویت: ﴿وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ﴾..

سُبْحَانَ اللَّهِ له گهره یی نهو قورئانه، له (ده) نایه تی سوپره تی (النحل) دا
 باسی مروق و کوله که کانی ژيانی نابووری باس دهکات، باسی (نازدهلدای +
 کشتوکان + دهریا و بهرهمه کانی و کهشتیوانی) هه مووی یه که له دوی یه که

باس دهکات و ئه وه شمان پی راده گه یه نیت: هر که سیک ئه مانه ی پشت گوی خست، ئه وا ژینی گران و چاو له دهستی خه لکی به نسیب ده بیت و ئه وه که سیک ناشوکره و خوای گه وره کهس و گهل و میلله تی ئاوی خوش ناویت و به ره که تیان به سه ردا ناریزیت.

وه ههروه ها له سوپه تی (یس) دا له ئایه تی (۳۳) تا ئایه تی (۳۵) باسی باخ و رەز و به ره می کشتو کالمان بو دهکات و ده فەرمویت: ﴿لِيَأْكُلُوا مِنْ ثَمَرِهِ وَمَا عَمِلَتْهُ أَيْدِيهِمْ﴾ أَفَلَا يَشْكُرُونَ. به لام ئه مپو زۆریک له موسلمانان فەلاحه تیان پی عه یبه یه

و خه لکی خاوه ن ئاو و زهوی و زار هه موو پیو یستیه کانی ژیا نی رۆژانه ی که کشتو کالین له ولاتانی دهر وه بو دیت. ئیمه کشتو کالمان پشت گوی خستوه، ئه و کشتو کاله ی که له باره یه وه و تراوه (إِنَّ الزُّرَّاعَ لَوْ سَمِعَ مَنْ يَقُولُ نَأْكُلُ مِنْهُ حِينَ زَرَعْتَهُ، لَمْ يَزَرْعْ شَيْئاً لَكثَرَةً مَنْ يَقُولُ: نَأْكُلُ مِنْهُ).

واته: نه گهر جوتیار گوینی لی بوایه که له کاتی چاندن و ناشتنی کشتو کال و فەلاحه تیه که یدا چەند شت هاوار ده کەن و دەلێن: ئیمه هه موومان له م کشتو کاله ده خوین، ئه وا هیچی نه ده چاند و هیچی نه ده پرواند له ترسی ئه و هه موو زینده وه ره ی که خوی ئاماده کردوه بو خواردنی ئه و کشتو کاله و به ره مه که ی.. ده یوت: باوه رنا که م بوخۆم هیچم بو بمینیته وه!!

ئیمانداران: به داخه وه به هو ی دابرا نمان له م قورئانه که هه موو خیر و بیر و ئاوه دانی ولات و میلله تی تیدا به یان کراوه، ئه وه حا لی ئابووری مانه و گالته مان به خو مان دیت پۆله ی کورد له بیاره و هه ورامانه و گو یزی ئیرانی

دەخوات، لە قەندیلە و ھەنگوینی سعودی دەخوات. لە قەراغ و شارەزورە و
لۆکەیی لە سوریاوہ بۆ دیت!! لە لادی دەژی و دۆی ئێرانی و پەنیر و کەرەیی
تورکی بەکار دەھێنیت!! ئەوہ مەگەر ھەر ئابووری ناسەکان بزانن چ
خەتەرێکی گەرەبە، ئەمەش دوو ھۆی ھەیە:

یەكەم: ناشووری خۆمان بە زەوی و زار و ئازەلمان، کە ئەوہی
ھەشیەتی زۆربەیی ئێی بێزارە و ھەر دەلێت: خوا بێریت.

دووەم: دەوڵەت و حکومەت و لایەنی پەیوەندیدار بە کشتوکال و
ئازەلدارێوہ، کە ئەوہی حکومەت دەیدات بە گۆرانی بێژبیدات بە جوتیار
وفەلاح، ئەویش دلی بە بەرھەمەکەیی خوش دەبیت، لە جیاتی ئەوہی بیکات
بە موچەخۆریکی نزم، بۆدجەیی بۆ دایین بکات و پارەیی بۆ صرف بکات بۆ
ئاوہدان کردنەوہ و بوژاندنەوہی زەوی و زارەکەیی.

لە کۆتاییدا دەلێم: بەزەیی خوا بە ھەر گەل و نیشتییمان و نەتەوہیەك
بەندە بە پادەیی شوکرانە بژێری ئەو گەل و میللەتەوہ، بە تاییەت چینی
دەسەلاتدار و سەرۆک.

لە سەردەمی (عبدالرحمن الداخل)دا کە یەکیك بوو لە دەسەلاتدارەکانی
ئەندەلوس، باران نەدەباری. خەلکی چوونە لای قازی ولات کە ناوی (مُذَرِي
کۆپی سەعیدی بلوطی)بوو، وتیان: ئەی ئیمام بەئێکۆ لە خوا بپارییتەوہ کە
خوا پەرحممان پێی بکات و بارانمان بۆ ببارینیت. قازیش ناردی بەدوای
(عبدالرحمن الداخل)دا و فرموی: وەرە لەگەلمان بۆ نوێژە بارانە، کە چوونە
دەشت و دەرەکە و دەستیان کرد بە دوعا و پارانەوہ. قازی وتی: ئەی
پیشەوای موسلمانان، ناوچەوانی خۆت لەسەر زەوی دابنێ و یەكەم جار تۆ

بە زەللیی لە قاپی خوا بپاڤێرەو، چونکە ئەگەر تۆ زەللیی و ملکهچی خۆت
 بو خوا دەربیریت، ئەواخوای گەرە بەزەیی پیماندا دیتەو و دەرگای
 رەحمەتمان ئی دەکاتەو. . بەئی، خەلیفە سەری خستە سەر زەوی و وتی:
 ئەی خوای گەرە، ئەگەر لەبەر تاوانەکانی من بارانت لەم موسلمانانە
 گرتۆتەو، ئەوا من زەللیی بەردەستی تۆم، خوا بەزەیی بە منیش و بەم
 میللەتەشدا بێتەو و بارانمان بو بپاڤێرەو. . قازی فەرموی: دەی خەلکینە
 بپۆنەو بو مالی خۆتان، دُنیا بن ئیستا باران دەباریت. !. خەلکەکە وتیان:
 بەچی دەزانیت؟! قازی فەرموی: چونکە (إِذْ ذَلَّ جَبَّارُ الْأَرْضِ، رَحِمَهُ جَبَّارُ
 السَّمَاءِ . . .). واتە: ئەگەر گەرە زەوی مل کەچ بوو ئەوا گەرە ئاسمان
 بەزەیی دەنوینیت. بێگومان خوا گەرە بەزەیی بەویش و میللەتەشدا
 دیتەو.

کەواتە ئەی ئیماندارێ بەرێز: لە هەموو ژياندا هەر شوکری خوا بکە:
 ﴿كَاتِيكَ لَهُ دَهْسَتْ خَرَابَةُ كَارَانَ پَزْگَارْت بُوو، سەربەستی و ئازادیت
 وەرگرت، وەکو نوح ﷺ بلی: ﴿فَإِذَا أَسْتَوَيْتَ أَنْتَ وَمَنْ مَعَكَ عَلَى الْفُلِّ فَقُلِ
 الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي نَجَّيْنَا مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ﴾ المؤمنون: ٢٨.

﴿كَاتِيكَ كە خوا ئەولادی صالحی پی بەخشیت وەکو ئیبراهیم ﷺ
 بلی: ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي وَهَبَ لِي عَلَى الْكِبَرِ إِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ إِنَّ رَبِّي
 لَسَمِيعُ الدُّعَاءِ﴾ ابراهیم: ٢٩.

❁ کاتیک عیلم و زانیاری و دەسەلات و فەنمانەرە واییت لە دەستدا بوو.

وھکو داود: و سولەیمان: بلی: ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي فَضَّلَنَا عَلَى كَثِيرٍ مِّنْ

عِبَادِهِ الْمُؤْمِنِينَ﴾ التمل: ۱۵.

موسلمانى بە پێز: بەراستی جینگەى خۆیەتى ھەر لە نیوانى چەند
پۆزێکدا کاتیک بۆخۆت دیاری بکەیت، کە بەتەنھا دابنیشیت و عیبادهتى
گەرەى شوکرانە بژێرى ئەنجام بدەیت، بێر بکەرەو: چەند جار نەخۆش
کەوتویت و خواى گەرە شیفای داویت.

چەند بە لا و موصیبت پۆزى پوناکیان ئى تاريك کردویت و خواى گەرە
-دەرگای خیری ئى کردوویتەو و پزگاری کردویت.

چەند جار ەزار و نەدار و قەرزار بوویت خوا بە لوتفى خۆى دەرگای
بىق و پۆزى ئى کردوویتەو و لە ھەژاری و قەرزاری پزگارت بوو.
چەند جار خواى گەرە بە سەرى کردوویتەو بە نەخۆشى و ناخۆشى
بۆ ئەوێ لە گوناھەکانت پاکت بکاتەو.

بێر بکەرەو لە شای ھەموو خەلاتەکان کە ئیمان و خواناسى یە، کە خوا
پێى خەلات کردوویت و ئیمانەت بە نسیب بوو، لە کاتیکدا چەند ملیار خەلک
لە کوفر و بى باوە پیدا خنکاون.

چەند پێویستە بە وردى سەیری ئەندامەکانى لاشەى خۆت بکەیت کە
ساغ و سەلامەتن، لە کاتیکدا بە ملیونەھا خەلک ھەیە ئەندامى لاشەى
لە دەست داو.

بیر له دهسه لاتی نهو خوايه بکهره وه که: هرچه نده گونا ه ده کهیت، که چی نهو له پرهمه تی خو ی بی به شت ناکات.. بی شرعی ده کهیت، که چی که داوای لی خوشبوونت کرد لیّت خوش ده بیّت و به چاوتا ناداته وه، به و زمانه درو و قسه ی نار هوا ده لیّت، که چی لالت ناکات... به و گوینانه گوی له و قسه و باسانه ده گریّت که خوا حرامی کردون، که چی که پرت ناکات.. به و چاوانه ت ته ماشای نا شرعی پی ده کهیت، که چی نابینا ت ناکات.. به ملیونه ها به خششی به سهرته وهیه و هرگیزا و هرگیز ناتوانیت په ی به هه موویان به بیت و بیانر میزیت، که چی سوپاسیشت نه کردوه له گهل نه و دشدا لیّت ناسه نیته وه، ده که واته نیستا و به رده وام پر به دلت به هه موو هه ست و هوشت، به ناخ و گیانته وه بلی: ﴿الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِیْنَ﴾

سهرچاوه کان:

۱. قورنانی پیروژ.
۲. پوخته ی ته فسیری قورنان - محمد مهلا صالح.
۳. الخطابة المنبرية - خالد سید علی - ص ۴۹۲.
۴. آیات الله في الافاق - د. محمد راتب النابلسي - ص ۱۳۱.
۵. مختارات من خطب الجمعة - د. محمد سعید رمضان البوطي - ج ۱ - ص ۹۰.
۶. لا تحزن - محمد عبدالعاطي بحیری - ص ۳۳۱.
۷. سلوكيات المرأة المسلمة في الاسلام - محمد عبد العاطي بحيري - ص ۳۶.

وتاری دووهر بو مانگی ربیع الاول

یادی له دایکا بهونی
پیشخوا و پیغه مبه رمان
مه زه تی محمد صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

وتاری دووهم بۆ مانگی ربیع الاول

یادی له دایک بوونی پیشه‌وا و پیغه‌مبه‌رمان جه‌زه‌تی محمد ﷺ

(الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ

عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ أَجْمَعِينَ)

ئیماندارانی به‌ڕێز: ئە‌ی ئە‌و کە‌سانە‌ی کە‌ به‌ تامە‌زڕۆییە‌وه‌ چاودە‌پێ‌ی
یادی له‌ دایک بوونی پیغه‌مبه‌ری خۆ‌شه‌ویست و بیل‌بیلە‌ و نوری چاوان، و
سوپاس بۆ‌ خوا گە‌یشتی‌نه‌وه‌ مانگی مه‌ولود و دل و چاوی ئیمانداران
گە‌شایه‌وه‌ و کرایه‌وه‌ به‌و بۆ‌نه‌ و مونا‌سه‌به‌ته‌ گه‌وره‌ و پیرۆزه‌.

خۆ‌شه‌ویستان: خوا‌ی گه‌وره‌ خۆ‌ی ناویکی تایبه‌تی له‌م مانگە‌ ناوه‌
(رَبِّعِ الْأَوَّلَ) به‌هاری یه‌که‌م سه‌ره‌تای به‌هار، واته: چۆ‌ن دونه‌یا به‌ به‌هار
ده‌رازێته‌وه‌ و ده‌بوژێته‌وه‌، ئاوا مرو‌قا‌یه‌تی به‌ ویلا‌ده‌تی فه‌خری عاله‌م
ﷺ بوژایه‌وه‌ و گە‌شایه‌وه‌ و له‌ به‌سته‌له‌کی زو‌لم و سته‌م‌ پرزگاری بوو.

به‌پاستی (رَبِّعِ الْأَوَّلَ) به‌هاره‌، به‌هاره‌ بۆ‌ دل‌ه‌کان، بۆ‌ پۆ‌حه‌کان، بۆ‌
ویژدانه‌ زیندووه‌کان، مانگی به‌هاری یه‌که‌م واته: به‌هاری جوانی به‌هاری
چاکی و پاکی، به‌هاری به‌رزی و بڵندی، ئومێده‌وارم له‌م مانگه‌دا به‌ دل و به‌
گیان بڵێ‌ن و له‌گه‌ل وتنی‌دا هه‌موو ناخ و هه‌ستمان بجو‌لێت کاتی‌ک ده‌لێ‌ن:
به‌رز و به‌ڕێز بێت یادی له‌دایک بوونت ئە‌ی سه‌رداری مرو‌قا‌یه‌تی، له‌ یادی
له‌دایک بووت‌دا په‌یمان تازه‌ ده‌که‌ینه‌وه‌ بۆ‌ سوربوون له‌سه‌ر رێ‌بازه‌که‌ت، موژده‌
ده‌ده‌ینه‌ پۆ‌حی زیندوت که‌ په‌یامی ئیسلامه‌که‌ت ناسنامه‌ی میله‌تی کورده‌،
ئە‌ی خۆ‌شه‌ویستان، وا گه‌وره‌ و بچوکی ئە‌م میله‌ته‌ شاگه‌شکه‌ و خۆ‌ش‌حاله‌
به‌ هاتنه‌وه‌ی مانگی مه‌ولودی تۆ، گو‌ی بگره‌ ئە‌ی سه‌روه‌ره‌که‌م:

من دهنگیکی زۆر بلندی
 پینج پارچه که ی کوردستانم
 له یادی له دایک بوونتدا
 به نوینهریتی (سی) ملیۆن
 مهرده کوردی ستهم دیدهی هاوزمانم
 زۆر تامه زرۆی دیدارم و
 عهدالانه و به خیرایی
 ئه مرۆ بو خزمهت هاتم
 تا له بری تیکرایی گهلم
 بلیم: قوریانی رینگاتم
 یادی بوونت ههر پرۆز بیت
 پر له شکۆ و جیلوه دار و
 پر له سۆز بیت
 به و ئومیده ی
 بهم دیداری یادی بوونه
 زیاتر گورمات تی بیته وه
 دلمان زیده تر له جاران
 به ئه وینی تۆی خوشه و یست
 پر بی و گهش بیته وه

نیمانداران: مروّف به شایه تومان دیته ناو نیمان و نیسلامه وه،
 شایه تومانیس دوو باله: (أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) له گهل (أَشْهَدُ أَنْ مُحَمَّدًا رَسُولُ
 اللَّهِ)، هه رکه سیك شایه تی بدات به (لا اله الا الله) به لام له گهلیدا نه لیّت (مُحَمَّدًا
 رَسُولَ اللَّهِ) نابیته دارای نیمان و به رزی ناکاته وه و خوای گه وره لیّ قبول
 ناکات، جا بۆ ئه وهی له مانای شایه تومان به پیغه مبهری خوا ﷺ حالی بین:
 نه بیّت ئه و زاته بناسین، ده بیّت ئه و حه قیقه ته حاشا هه لئه گره بزانی که
 هه رچی خیر و خوشی سه ر زه وی هه یه، به ره می جوهد و په نچ و تی کو شانی
 ئه و پیغه مبه ره خوشه ویسته یه.. هه موو مروّ قایه تی قه رزاری ئه و پیغه مبه ره
 به رزو به پیزه یه، هه زاران سه لات و سه لامی خوای له سه ر بیّت، که خه بات و
 جیهادی بۆ هه موو که س بووه. بۆ خزمهت هه موو که ون بووه، بۆیه خوا
 ده فره مویت: ﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ﴾ الانبیاء: ۱۰۷. که بیگومان
 عاله مین غه یری مروّ قیش ده گریته وه.

زانی به ناویانگ (ابن القیم) له کتیبه که یدا (جلاء الأفهام) دا ده فره مویت:
 هه موو که س و هه موو زینده وه ریک به ر ئه و په حمه تی (للعالمین) ه که وتوو به م
 شیوه یه:

۱. شوین که وتوانی: به هوی شوین که وتنی ئه و زاته وه پزگار ده بن له
 سزای دنیا و دواپوژ، اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ وَسَلِّمْ.
۲. دوژمنانی که شه پریان له گهل کردووه: بۆ ئه وانیس په حمه ته، چونکه
 له ناوچونیان بۆیان په حمهت بووه، له بهر ئه وهی تا زیاتر بژیانی به زیاتر
 تاوانبار ده بوون، وه له دواي کوژرانیان پیغه مبهری خوا ﷺ نه هی کردووه
 له وهی لاشه یان بشیویندریّت، فره مو: نابیت لاشه ی کافره کوژراوه کان فره
 بدریّت و درنده بیانخوات، ئه وه بوو لاشه ی کوژراوانی به دری خسته چاله وه و
 دایپوشین.

یا خود لہ بہر۔ جہ نازہی جولہ کہہ ہنسارہ و کہ عہرزیان کردوہ: قوریان، خو ئوہ جولہ کہیہ، ئیتر بوچی پیزی جہ نازہی دہ گریست و لہ بہری ہلہ دستیت؟۔ فرموی: (أَلَيْسَتْ نَفْسًا؟) وہ فرمویہ تی: کافر و موشریکہ کان نابیت لہ دوی مردنیان جنیویان پی بدریت۔ وہ پرحمہ تی ئو پرنوف و پرحیمہ، تہ نانتہ ئو کافرانہ شی گرتہ وہ کہ بہرد بارانیان کرد، بہرامبہر بہو لارولہ ویر و تاوانکارانہش ہر فرموی: (اللَّهُمَّ اهْدِي قَوْمِي ضَلَالَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ)۔

بہراستی ہر وشہی پرحمہت و ہیدایہ تی لہ سہر زویان بوو، پوژیک لہ پوژان وشہی نہ قمہت و زہحمہت بہرامبہر بہ دورثمنانیشی بہ سہر دہمیدا نہ ہاتوہ۔ اللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ وَ سَلِّمْ۔

۳۔ پرحمہ تی پیغہمبہر ﷺ بہرامبہر بہو کہ سانہی کہ ئہلی کیتاب (گاور و جولہ کہ) بوون، بہ لام شہریان لہ گہل نہ کردوہ و لہ ژیر حوکمی ئیسلامدا ژیاون، بہرامبہر ئوانہش فرمویہ تی: ہر کہ سینک نازاری ذمی یہک (گاور و جولہ کہیہک) بدات، ئوہ نازاری منی داوہ!!

بوہ تا ئیستاش ئو ہموو گاور و جولہ کہیہ بہ ئوپہری نازادی بیر و باوہر و پہرستگا و دروشمہ ئایینیہکانی خویانہوہ لہ ولاتی موسلماناندا ژیاون و لہ لایہن موسلمانانہوہ ہرگیز وشہیہکی ناخوشیان بہرہو پوو نہ کراوہ... ئہمش لہ بہر فرمودہ کہی ئو (رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ) یہ کہ فرموی: ہر کہ سینک نازاریان بدات، ئوہ نازاری منی داوہ۔

۴۔ پرحمہ تہ بو ہموو گہلانی زہوی بہ کافر و موسلمانہوہ: کہ خوی گہورہ لہ بہر خاتری حورمہ تی ئو پیغہمبہرہ ﷺ ہموو مروقایہ تی پاراستوہ لہ بہ لای ناسمانی و زہمیننی لہ ناوہر کہ ہموو دونیا بگریتہوہ

وَمَكْ ثَوْمَمَه تَانِي پِيشو، به لَكو نه گهر به لَ له لايه كي زهوي بدات، لاکه ي تری
مَومدانه بۆ ژيان

٥. په حمهت بوو بۆ ئافره تان: هه ر به له دايك بوونی يه كه م ئافره تي كۆيله
كه خاتوو (ئوه يبه) بوو، ئازاد كرا له موژدانه ي ئه وه دا كه هه وائي برد بۆ
نبوله هه ب) كه محمد له دايك بووه، به په يامي ئه و (رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ) ئافره ت
له زينه ده به چال كردن پزگاري بوو، ئافره تي له سوکايه تي پي كردن پزگار
کرد و فه رموي: (النِّسَاءُ شَقَائِقُ الرِّجَالِ)

به لَی قوربان، يه كه م كه س بوويت تیت گه ياندين

ئافرت له سه ر شانۆي ژينا

خوا رۆلي گه وه ي پي داوه

پايه داره، خاوه ن ريزه

به هاوه لانت ده فه رموو

چاك بن له گه ل ئافره تانا

چاك ترىنتان ئه وه تانه، كه له گه ل هاوسه ري دا چاك بي

زۆر به له بز و نه رم و نيان و دلپاك بي

ئافره تان هاوتاي پياوانن

دايكي نه وه ن، قوتابخانه ن

خاوه ني مافي خويانن . .

۶. پیغمبرِ خَوا ﷺ رَحمَت بوو بۆ ههژاران، له يهك ساتی ژيانی موبارهكيدا ئه و حَقِيقَه ته سه لمان، ئه وه تا كاتِيك خاتوو (حه ليمه ي سه عديه) له بهر ههژاری درهنگ گهيشته مهككه و يهك منداله، دهوله مهندي دهست نهكهوت تهنا محمدی ههتيوی بِيْ باوك و بِيْ مالْ نهبيت، بهلام ههركه ههزدهتی محمد ﷺ چوو بهوش و مالهيهوه، بهرکهت بهسه ره هليمه و شیري مهکی و له وه پری له وه پرگای و گوانی ئاژلهی و سه رتا پای ژياناندا پزّا و ئه و ژيانه کولله مه رگيه يان گوڤا بۆ خوشی و شادی.

۷. پیغمبرِ خَوا ﷺ رَحمَت بوو بۆ مندالان، سه لامی لی دهکردن، له باوهشی دهکردن، گالته و گهپی له گه لدا دهکردن، ده يفه رموو: (إِنِّي لَأَقُومُ فِي الصَّلَاةِ أُرِيدُ أَنْ أَطُولَ فِيهَا، فَاسْمَعْ بُكَاءَ الصَّبِيِّ فَاتَّجَوَّزُ فِي صَلَاتِي كَرَاهِيَةً أَنْ أَشُقَّ عَلَى أُمِّهِ). رواه البخاري و مسلم.

واته: به راستی کاتیک له ناو نوێژدام و ئیمامهت بۆ پیاو و ژن دهکهم، ههز دهکهم درێژه به نوێژهکه بدهم، بهلام کاتیک له ناو نوێژهکه دا گویم له دهنگی گریانێ مندالیک دهبيت له و کاته دا نوێژهکه به پهله دهکهم چونکه دهترسم ئه و گریانێ منداله ببيت به هوێ دلناره ههتی دایکه که ی، که له نوێژی جه ماعه تدا له گه لماندايه.!

ههزار سه لاته و سه لام له رۆحی پیرۆزت ئه ی سه ردارێ پیغمبران، کاتیک که خاتوو هه ليمه ی دایه نت مه کی راستی خسته ده مه ته وه و تیرت پِيْ خوارد، ئه مجا مه کی چه پيشی خسته ناو ده مت، بهلام توخنی نه که وتی به ده مت بۆ برا شیريه که ت بوو خه مت.

به لی، پیغمبرِ پيشه واه رَحمَت و دلخوشي دانه وه بوو بۆ ههتيوان، چونکه بۆخوی به ههتيوی له دایک بوو!...

۸. ئەو (رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ) تەنانهت پەرحمەت بوو بۆ کاتی جەنگ، کە لە جەنگدا پەرحم و بەزەیی نیه، لەو کاتەشدا کە پووبەپروی ئەو دوژمنە نەوێستایەوه کە هەموو هیزی خۆی هینابوووە میدان، تاوێکی نوری پیغەمبەر و ئیسلام بکوژینیتهوه، کەچی بەرامبەر ئەو دڵپەرقە دڵ تاریکانەش هەر پەرحمەتی نواند بەوێی کە نامۆژگاری سوپای ئیسلامی دەکرد و نەیفەرموو: ئەوێ هاوێلانم، ئەوێ ئەو کەسانەو کە لەپیناوی پەزنامەندی خوای گەورەدا بۆ ئەوێ هاتوونەتە میدان کە (كَلِمَةُ اللَّهِ هِيَ الْعُلْيَا) بێت و بەس، ناگادارتان دەکەمەوه و بزانن: هەركاتێک توشی شەڕ بوون لەگەڵ دوژمندا نەوا: (لَا تَقْتُلُوا وَلِدًا طِفْلًا وَلَا امْرَأَةً، وَلَا شَيْخًا كَبِيرًا، وَلَا تُفُورْنَ عَيْنًا، وَلَا تُفَقِرْنَ شَجَرًا، إِلَّا شَجَرٌ يَمْنَعُكُمْ قِتَالًا أَوْ يَحْجُزْكُمْ وَبَيْنَ الْمُشْرِكِينَ، وَلَا تَمُوتُوا بَادِمِي وَلَا بِهَيْمَةٍ وَلَا تَفْدُرُوا وَلَا تَغْلُوا).

واتە: منداڵ مەکوژن، ژن مەکوژن، پیاوی پیر مەکوژن، کانی و سەرچاوه ناویەکان پیر مەکەنەوه و تێک مەدەن، دار مەبڕنەوه، تەنھا درەختێک نەبێت کە رینگای شەپتان لەگەڵ دوژمن ئی بگریت. وە لاشەو کوژراوه کافرەکان مەشیوینن و لوت و گوێیان مەبڕن، وە ئازەڵ ئازار مەدەن، وە لەناکاو هەل مەکوژن سەر دوژمن، بەلکو پێشتر ناگاداریان بکەنەوه و داوای موسڵمان بوونیان ئی بکەن، ئەگەر ئامادە نەبوون، جزیەیان ئی وەربگرن و با بە ئازادی لەسەر دین و بیروباوەری خۆیان بژین، ئەگەر ئەوێشیان قبوڵ نەکرد، ئەمجا ناگاداریان بکەن کە ئامادەوێ شەڕ بن، وە دزی لە دەستکەوتی شەڕ مەکەن و تالانی مالی کەس مەکەن.

ئیمانداران: بەراستی هەموو مافی مەزۆفی جیهان نەیتوانیوه ئاوا لە چەند وشەیهکی کورتدا مافی بۆ تاوانانی جەنگ بەیان بکات و بە کردەوهش لە مەیداندا پیادە بکەیت.. وە ئەوێش وەکو بەلگەنامەوێ نیو دەوڵەتی مافی

مروّۃ بُو کا ی جہنگ نوسراوہ، تہنہا ہر چہند وشہیہکی سہر کاغہزہ و پوچی بہہردا نہکراوہ و نہچوۓ بواری کار پیٰ کردنہوہ، جہنگہ ناوخوی و دہولہتیہکانیش باشتین سہلمینہری نہو راستیہن!..

بہلّیٰ نیمانداران: پیغہمبہری خوا ﷺ رحمت بوو بُو بالندہکان و ئازلہکان: صہحابیہکان و ہموو ئوممہتہکھی دہرس دا دہدا و دہیفہرموو: ژنیکی داوین پیس بہہوی تیر کردنی سہگیک لہ ئاو، خوا لیٰ خوش بوو، ئافرہتیکیشتی خستہ دوزہخہوہ کہ پشیلہیہکی سجن کرد و خواردن و خواردنہوی نہدایہ و پنگاشی نہدا کہ بہ شوین خواردن و خواردنہوی خویدا بگہریت. وہ دہیفہرموو: (لَعَنَ اللَّهُ مَنْ مَثَلَ بِالْحَيَوَانِ) رواہ البخاری و مسلم. واتہ: نہفرہتی خوا لہسہر نہو کہسہ بیت کہ وینہ بہ ئازلہل دہکات و کلک و لوت و گوئی ئازلہل دہبریت.

لہگل صہحابہ ئازیزہکاندا بوو، کہ چاوی کہوت بہ گوئی دیرژنک کہ دہم و چاوی داخ کرا بوو، ہر خیرا فہرموی: (أَمَّا بَلَّغُكُمْ أَنِّي لَعْنْتُ مَنْ وَسَمَ الْبَهِيمَةَ فِي وَجْهِهَا أَوْ ضَرَبَهَا فِي وَجْهِهَا) رواہ ابوداود و صحّحہ الالبانی. واتہ: ئایا من پیم را نہگہیاندوون کہ من نہفرہتم کردوہ لہو کہسہی کہ دہم و چاوی ئازلہلک داخ بکات، یان لہ دہم و چاوی ئازلہلک بدات.

وہ پیغہمبہری خوا ﷺ رحمت بوو بُو گوناہکاران، بُو نہو کہسانہی کہ توشی گوناہ گہورہکان بوون، ہر نہو فہرمودہیہ بہسہ کہ ئافرہتیک زینای کردبوو، وہ مندالیشی لہو زینایہ کہوتبویہ ناو سکی، بہلام کاتیک تہوبہی کرد و ہاتہ خرمہت پیغہمبہر ﷺ، چہند جار پووی لیٰ وہردہگنرا بُو نہوہی واز بہینیت و کارہکھی لیٰ ئاشکرا نہبیت، بہلام کہ ئافرہتہ کہ ہر وازی نہہینا، نہمجا پیغہمبہری خوا ﷺ فہرموی: برورہوہ ہہتا مندالہک تہ نہبیت مہبہرہوہ. پاش مندال بوونیشی فہرموی: برور ہہتا مندالہک فیری

خواردن دہبیت و پتویتی به شیر خواردن نامینیت مہبرہ وہ . ئەمجا ئافرہ تہ کہ
 کہ ہر ہاتہ وہ وازی نہینا، فہرمانی دا پرجمیان کرد. دواى پۆح
 دەرچوونی فہرموی: بیشۆن و کفنی بکەن و بۆخۆی نوێژی مردووی لەسەر
 کرد. کاتیك صەحابەکان ھەموویان سەریان سوپما لەو ھەموو پەرئەفت و
 پەرھەمتەى پیغەمبەر ﷺ بەرامبەر بەو ژنە زیناکارە کہ مندالی لە زینا پەیدا
 کردبوو، وە لە دواى مردنی نوێژی لەسەر کرد، فہرموی: (لَقَدْ تَابَتْ تَوْبَةً لَّوْ
 قُسِمَتْ بَيْنَ سَبْعِينَ مِنْ أَهْلِ الْمَدِينَةِ لَوْسِعَتْهُمْ) ... بەراستی ئەو ئافرہ تہ زیناکارە
 تەوبە یەکی وا پراست و دروستی کرد و وا گہراہوہ بۆلای خواى گہورہ بہ
 پاکی و بہ جوانی، ئەگەر بیت و ئەو تەوبە یەى ئەو دابەش بکړیت بەسەر
 ھەفتا کەس لە دانیشتوانی مەدینە ئەوا بەشیان دھکات.

بەراستی ﴿رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ﴾ بەھۆی ئەوہوہ پښگہی بەھەشتمان
 دۆزیوہ، بەھۆی ئەو چاو ساغەوہ لە فیل و داوی شەیطان ئاگادار بووین،
 ھەرچی چاکە یە بانگی کردین بۆلای و لە ھەموو خراپە یەک پاراستینی.

زانای بەناوبانگ (حوسەینی کوپی فەزل) دہ فہرمویت: لَمْ يَجْمَعْ اللَّهُ
 لِأَحَدٍ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ إِسْمَيْنِ مِنْ أَسْمَائِهِ إِلَّا لِلنَّبِيِّ ﷺ فَإِنَّهُ قَالَ فِيهِ:
 ﴿بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ﴾ التوبة: ۱۲۸.
 ﴿إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرَءُوفٌ رَّحِيمٌ﴾ الحج: ۶۵.

واتە: خواى گہورہ بۆ ھیچ کام لە پیغەمبەرانی دوو ناوی لە
 ناوہکانی خۆی نہ بەخشیوہ تەنھا بہ ھەزرتی محمد المصطفی ﷺ
 نہ بیت، بەلام بۆ محمد المصطفی ﷺ ناوی (رؤوف) و (رحیم) ی کہ لە
 صیفاتە بەرزو بلندەکانی خۆیەتی کردو یەتی بہ ناوی محمد ﷺ.

جا به پراستی سەرلېشيواووی و گومرایی لهوه دایه ئینسان نه چیته سایه ی ئه و په حمه ته وه.

ئیمانداران: له مانگی مه لوددا با به خوماندا بچینه وه و بزانی چهنده به گویره ی سوننه ت و سیره تی ئه و خوشه ویسته دین و ده چین، ئایا چهنده له سهر ئه و بهرنامه شیرینه ماوین که ئه و سهره و و سالاره به خه لات جیی هیشت له ناومانادا، که خوی ده فهرمویت: (تَرَکْتُکُمْ عَلَى الْمَحْجَةِ الْبَيْضَاءِ لَيْلُهَا كَنَهَارِهَا لَا يَزِغُ عَنْهَا إِلَّا هَالِكٌ).

واته: له سهر بهرنامه و ده ستوریک به جیم هیشتون که شه وه که شی وه کو پۆژه که ی پوناکه، هیچ که س پشتی تی ناکات و لئی لانا دات مه گهر ئه و که سه ی به هیلک چو بیت.

به لئ، یه کیك له نازناوه کانی ئه و پیغه مبه ره مان ﷺ (نوره)، جا ئه گهر ئینسان له بهر ئه و (نوره) دانه نیشت، ئه و ئه گهر هه موو گلۆپ و کاره بای دونه ی هه بیت هه ر ژیا نی تاریکه.

خوشه ویستان: هه موو گهلانی دنیا شانازی ده که ن به سهر کرده کانیانه وه، به تایبه تی ئه و سهر کرده یی که گهل و نه ته وه یه ک له سهر دهستی ئه و پزگاری بوو بیت.

جا ئه گهر سهیری ژیا نی خوشه ویستان ﷺ بکهین بۆمان ده رده که ویت که به پراستی پیغه مبه ری خوا ﷺ هاتوه بۆ پزگار کردنی مرو قایه تی، له هه موو دواکه وتویی و نه هه مته تی و کویره وه ری و کۆیله ییه ک، فعلاً مرو قایه تی پزگار کرد، هه موو به ته کانی شکاند، بتی ناو که عبه، بتی عه قل، بتی فکر و دهرون، مرو قی پزگار کرد له په رستنی دار و بهرد.

صهحابه ی بهر پز و نازیز (ابو ذهری غه فاری رضی الله عنه) له سه رده می
 خانی و جاهیلی پیش نیسلامدا بتیکی له دار داتاشراوی هه بوو،
 پوژنکیان ابو ذهر چوو بو لای بته که بو نه وهی کړنوشی بو ببات و لئی
 بیارینه وه!! به لام ته ماشای کرد وا ته پری به سهر بته که وهیه. ابو ذهر به
 چوار دهوری بته که دا پروانی، هیچی نه بینی و که سی نه بینی که ناوی
 به سهر بته دارینه که دا کرد بیت، تا پوژنکیان خوی له په نایه کدا شارده وه
 بو نه وهی که نه و، که سه بدوژینه وه که نه م بته ی ته ر ده کات، به لام
 وهختیکی زانی پئیوه ک هات و به چواردهوری بته که دا ده گه را و بو نه و
 خواردنه ده گه را که ده خرایه به رده م بته که بو پیروز بوون. کاتیک هیچی
 ده ست نه که وت، چوه سهر ملی بته که و میزی پیدا کرد، ابو ذهر که
 نه مه ی بینی وتی:

رَبُّ يَبُولُ الثُّعْلَبَانُ بِرَأْسِهِ لَقَدْ دَلَّ مَنْ بَالَتْ عَلَيْهِ الثُّعَالِبُ
 فَلَوْ كَانَ رَبًّا كَانَ يَمْنَعُ نَفْسَهُ فَلَا خَيْرَ فِي رَبِّ نَأْتُهُ الْمَطَالِبُ
 بَرِئْتُ مِنَ الْأَصْنَامِ فِي الْأَرْضِ كُلِّهَا وَآمَنْتُ بِاللَّهِ هُوَ غَالِبُ

واته: خودایه ک که پئیوی میزی به سهر دا بکات، به راستی زه لیله
 نه وهی که نه وهنده بی ده سه لات بیت که پئیوی میزی پیدا بکات، خو
 نه گه ر خوا بوايه دهیتوانی بهرگری له خوی بکات. به راستی خیر له
 خوايه کدا نیه که هه موو شتی که بتوانیت ده ست در پژی بکاته سهر، بویه
 وا راستیم بو ده رکه وت و بریارمدا که بلیم: بهریم له هه موو بتیک له م
 سهر زه ویه دا، وه وا ئیمانم هینا به و خودا تا ک و ته نهایه که (الله) یه و زال
 و ده سه لاتداره به سهر هه موو شتی کدا.

به‌ریزان: خو ئه‌مانه خوینده‌وار بوون، عاقل بوون، ئه‌و شیعره‌ی ابو
 ذر ئیستا شاعیران ناتوانن بیلین، که‌چی ناوا توشی گومرایی بووبوون.
 ئیستا جاریکی تر خه‌ریکه مروّقایه‌تی گومرا ده‌بیته‌وه، هه‌رچه‌نده
 ته‌کنه‌لوّجیا پیش بکه‌ویت، بتی سه‌رده‌میش زور ده‌بن، بویه پیغه‌مبه‌ری
 خوا ﷺ ده‌بیّت جاریکی تر بیته‌وه و مروّقایه‌تی پزگار بکات له‌ بتی ناو
 بازار و ئابووری، له‌ بتی ناو سیاسه‌ت، له‌ بتی ناو ئاشتی و شه‌ر،
 چونکه ئه‌مپو ئینسانی وا هه‌یه وه‌کو بت ده‌په‌رستریّت له‌ شه‌ر و
 ئاشتی‌دا، هه‌ز بکات شه‌ر به‌ خه‌لک ده‌کات، هه‌ز بکات ئاشتی پیّ ده‌کات،
 هه‌روه‌کو زه‌مانی پیش ئیسلام. که ئه‌وکاتیش و ئیستاش خه‌لکی
 ناپرسن: باشه شه‌رمان له‌سه‌ر چی و ئاشتی‌مان له‌سه‌ر چی؟!.

به‌لّی، که پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ هات به‌ ملیونان خه‌لکی ئاگریان
 ده‌په‌رست و خزمه‌تیان ده‌کرد، ئه‌و چاو ساغه‌هات و هه‌موو مروّقایه‌تی
 پزگار کرد له‌ کیسرا و قه‌یصه‌ر، له‌ بت په‌رستی و وه‌شه‌نیه‌تی چین و
 هیندستان و ئاسیا و نه‌فه‌ریقا.

هه‌موو که‌س قه‌رزاری پیغه‌مبه‌ره ﷺ هه‌ر که‌سیک هه‌رفیک بزانیّت،
 پیتییک بزانیّت له‌ ﴿ن، وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ﴾ ی قورئانه‌وه وه‌ریگرتوه، که
 پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ به‌ ئیمه‌ی گه‌یاند، هه‌رکه‌سیک په‌وشتیکی جوان فیّر
 بووبیّت له‌ ﴿وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ﴾ ی قورئانه‌وه وه‌ریگرتوه، که
 وه‌صفی ئه‌خلاقی به‌رز و په‌سه‌ندی هه‌زرت ﷺ ده‌کات وه‌ریگرتوه، وه
 فیّری بووه..

هه‌ر که‌سیک بو خیزانی باش و به‌پرز بیت له (خیرکُم خیرکُم
 مَهَبْ وَ اَنَا خیرکُم لاهلی) یه‌وه وه‌ریگرتوه. هه‌ر که‌سیک له‌گه‌ل مندال و
 نذ و کچیدا به حورمه‌ت بیت نه‌وه له فه‌رموده‌ی (خیرکُم خیرکُم لاهله
 وَ اَنَا خیرکُم لاهلی) یه‌وه فی‌ری بووه.

هه‌ر که‌سیک ده‌بینیت که ئینسانیکی به نه‌ده‌ب و پۆشنبیره، نه‌وه له
 نه‌ده‌بی نه‌و زاته‌وه وه‌ریگرتوه که فه‌رمویه‌تی: (أَدْبَنِي رَبِّي فَأَحْسَنَ
 تَأْدِيبِي).

نه‌گه‌ر که‌سیک ده‌بینیت به‌زه‌یی به هه‌تیودا دیته‌وه نه‌وه ده‌رسی له
 : اَنَا وَ كَافِلُ الْيَتِيمِ فِي الْجَنَّةِ هَكَذَا) وه‌وه فی‌ری سۆز و به‌زه‌یی بووه.
 نه‌گه‌ر که‌سیک ده‌بینیت ده‌ست پا‌که و له مه‌عامه‌له‌دا غه‌ش ناکات،
 نه‌وه په‌روه‌ره کراوی نه‌و صادقی نه‌مینه‌یه که فه‌رمویه‌تی: (مَنْ غَشَّنا
 فَلَيْسَ مِنَّا).

نه‌گه‌ر که‌سیک ده‌بینیت که خاک و نیشتیما‌ن و زیدی له‌دا‌یک بوونی
 خوش ده‌و‌یت و فرمی‌سکی بو ده‌پ‌ر‌ژی، نه‌وه له‌و زاته‌وه فی‌ری
 خوشه‌ویستی نیشتیما‌ن بووه که له کاتی ه‌ی‌ج‌ره‌ت‌دا به کول بو مه‌که‌که
 گریا و فه‌رموی: نه‌گه‌ر قه‌ومه‌که‌م ده‌ریان نه‌کردما‌یه هه‌رگیز به‌ج‌یم
 نه‌ده‌ه‌یش‌ت‌یت.

نه‌گه‌ر مه‌سنولی‌کی ده‌ست پاکت بی‌نی نه‌وه په‌روه‌رده‌کراوی نه‌و
 ده‌ست پا‌که‌یه که فه‌رمویه‌تی: (أَيُّمَا رَاعٍ غَشَّ رَعِيَّتَهُ فَهُوَ فِي النَّارِ) رواه
 البخاري و مسلم.

ئیمانداران: بەراستی پیغمبەری خوا ﷺ وەکو سەفیری خواوە بۆ سەر زەوی، سەفیری ھەموو پیغمبەرانیشە، ھەلگری پەيامی (نوح) و ابراھیم و لوط و عیسی و موسی و ئەو سالار و سەردارانە، پەيامەکی ئەوانی زیندوو کردووە، خاوی و پالۆتە کرد لە ھەموو ئەو خراپانە پێوەی لکابوو، وە محمد المصطفی خاتم الأنبياء و نوینەر و چاوساغ و برا گەرە و ھەموو پیغمبەرەکانە، وەکو لە ئیسرا و ميعراجدا بەرجەستە کرا، پیغمبەر ﷺ ئیمامەتی بۆ ھەمویان کرد و بەو نوێژ و بەو ئیقتیدایە بوون بە ئوممەتی و ئەو پیغمبەرە بەرپزانیە بوون بە برای ئیمە. بوینە ھاو خەبات و ھاوسەنگەر، بە ھەموومان مەئمومی دواي یەك ئیمامین کە حەزەرەتی محمد ﷺ.

و ھە پیغمبەری دلسۆزمان ﷺ ئیمەتی ناو ناو بە برای خۆی. جاریکیان لە گەل کۆمەلێک صەحابە بەلای گۆرستانیکدا تێپەری، سەلامی ئی کردن و فەرموی: ئومیدوارم بکەم بە براکانم و دەست بخەم ناو دەستیان و تەوقیان لە گەلدا بکەم. صەحابەکان عەزیزان کرد: ئەو ئیمەتی بۆ ئێمە کە شەو و پۆژ لە خەزمەتتداین و خۆین و پۆج و مال و کەس و کارمان بەقوربانی خۆت و پەيامەکت کردووە؟! فەرموی: ئێوە ھاوپی و صەحابەیی منن. صەحابەکان فەرمویان: ئەو توخوا براکانت کێن کە حەز دەکەیت بیانبینیت و موشتاقت بۆیان و درودیان بۆ دەنێریت و بەردەوام دەفەرمویت: (وَرَدْتُ أُنِّي لَقِيْتُ إِخْوَانِي الَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يَرُونِي) رواه مسلم. ئایا ئەو برائەت چ کەسانیکن؟! پیغمبەری خۆشەویست ﷺ فەرموی: براکانم ئەوانەن کە لە دواي من دین و منیان نەبینووە و بە ھەموو مال و خۆین و توانایان دیفاع لە

قورٹان و سوننہ تہ نہ کہن کہ من بہ خہلات و بہ نہ مانتہ بوم بہ جی
عیشتون، نہ وانہ کہ سوننہ تہ کانی من زیندو نہ کہ نہ وہ۔

اللہ اکبر لہ و وتہ بہ رزو بہ نرخہ کہ ہموو سہر کردہ کانی دنیا
نہیانتوانیوہ قسہ یہ کی وا بکن بو شوین کہ وتوانی دوا ی خوین، نای
چند فہ خر و گہ ورہ یہ کہ نیمہ نہ مہرؤ برای پیغہ مہرین ﷺ، بہ لام
نہ بیت نہ و برایہ تہہ پیاریزین، نہ ویش بہ ﴿وَأَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا
وَلَا تَفَرَّقُوا﴾ نہ و برایہ تہہ بہ وہ دہ پیاریزیت کہ ﴿قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ

الْفُتًى فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِرْ بِاللَّهِ فَقَدْ اسْتَمَسَكَ بِالْعُرْوَةِ
الْوُثْقَى لَا انفِصَامَ لَهَا﴾ البقرة: ۲۵۶۔ بہ راستی پیغہ مہری خوشہ ویستمان
ﷺ (بہ خویمان و دایک و باوک و مال و مندالہ وہ بہ قوربانی بین) واز لہ
برایہ تی نیمہ ناهینیت، تا نہ و کاتہی کہ دہستمان بہ قورٹانہ وہ بیت، تا
شارہ زای سیرہ و سوننہ تی زیرین و گہ وہہ رباری بین، تا لہ سہر پڑوشت
و نہ خلاقی نہ و زاتہ بین۔

جا وہرہ نازیزم چ نہ ہامہ تی و زہرہر مہندیہ کہ نہ و برایہ تہہ لہ
دہست بدہین، شہ فاعہ تی لہ دہست بدہین، سہرداری و سالاری و
نیمامہ تی نہ و لہ دہست بدہین، چاوساگی و را بہ رایہ تی نہ و لہ دہست
بدہین، نہ وہ خہ سارہ تمہندی گہ ورہ و عہظیمہ، بہ راستی ژیان بی
چاوساگی نہ و سہردارہ زور تالہ و تالوویکی مہرگہ ساتہ، زہریاہ کی پر
نہ گبہ تی و پر نہ ہاتہ۔

بەلێ، ھەر کەسێک دەست بخاتە ناو دەستی پیڤەمبەرەو ۛ بازرگانێکە ی دانیمەن لە برەو و قازانجدا یە ۛ یَزْجُورَ ۛ تَجَرَّةً لَّنْ تَبُورَ ۛ فاطر: ۲۹.

بەلێ، ھەر کەسێک بە براییەتی ھەزەرەتی محمد ۛ رازی نەبیت، دوا ی ئەو نەکەوێت کە ئیمامی (نور)، کە (نَبِيُّ الرَّحْمَةِ) یە، دیارە دوا ی ئەوانە دەکەوێت کە ئیمامی (نار)، کە ئیمامی زەحمەتن، چونکە ئیمامەکان لە میژوودا دوو بەشن، لە میژووی مرقایەتی دا دوو جور رابەر و پیشەوا ھەبوون و دەبن، یەکیکیان (يَهْدِي إِلَى النُّورِ)، ئەوی تریان (يَهْدِي إِلَى النَّارِ). یەکیکیان شەو و پوژ بە قسە و پەفتار و گوفتاری، بە مال و سامان و ھیزی خەلک بانگ دەکات و ئاراستە دەکات بەرەو دۆزەخ، خوشەویستمان ۛ ئاگادرای کردوین و فەرمویەتی: (تَكُونُ دُعَاءَ عَلَى أَبْوَابِ جَهَنَّمَ مَنْ أَجَابَهُمْ إِلَيْهَا قَذَفُوهُ فِيهَا) رواه البخاري و مسلم.

ئەمڕۆ بەچاوی خوێمان دەبینین خەلکانێک گەنجەکانمان بانگ دەکەن بۆ ئەوێ پوو نەکەنە مزگەوت، بڕۆن بەرەو نادێ و ئەو شوینانە ی شەرع نەھی ئی کردووە، خەلکانێک ھەن داوا لە ئافەرەتان دەکەن حجاب نەپۆشن و بە پووتی خویان بخەنە بەر چاوی گورگەکانی مرقەو، ئەوانە پیشەوا ی ئاگر، یان کەسان و کوێ و کۆمەل و پیکخراوی درووست کراو ھەن، ئیش بۆ ئەو دەکەن کە پیڤەمبەری خوا ۛ بە ناشرین کراوی نیشانی خەلک بدەن.

بەلێ قوربان، پیش ناسینت

وینە ی ئیوێ یان بۆ ھانین

لە ئیوێ یان دەترساندین

له وینه په ك :

شمشیر ه كه ت خوینی لی ده چوړا خواری

وینه یی تر :

دار شه لاقت به سهر پستی

رهنج به ریکي چه وساوهدا

به بی تاوان داده باری

له وینه په کی تر تاندا

ثافره تان له زیندان ناوه و

کویله ی پیاوه و

ده ست و قاچی به زنجیری

نه پساوی پولا ته نراوه

به چهند وینه ش

وایان به هموان راگه یاند، که هر که سیك عه رب نه بیټ

محمد خوشی لی نایه

خوی عه رب بوو، بو وانی کرد

بیجگه له وان، له گشت گه لیك ته وه للايه

به چهندين باس، چهندين وینه و چهندين بوختان

پیناسه تیان وا کرد بۆمان
 که ئه وانه ی شوین که و ته تن
 گیزو ویزن، بهس خه ریکی رۆزوو و نویزن
 شهیدای و شتری بی پانی مل دریزن
 ئیتر هه رچی
 شارستانی و زانست و ته کنه لۆزیایه
 دوژمنیانه و ئه گهر بیگرن
 سه ریده برن و ده یئیزن . . .

بهائی ئیمانداران: سوپاس بۆ خوا له بهرامبه ریشدا خه لکانیکیش
 هه ن که هه ر له زهمانی پیغه مبه ره وه ﷺ تا ئیستا و تا قیامه تیش
 به رده وام ده بیئت. به رده وام خه لکی بانگ ده که ن به ره و به هه شت.
 بزانه تو شوین کامیان ئه که ویت، ئه بیئت پرسیار له خۆت بکه یه ت،
 بزانیته چه ند خۆشه ویستی پیغه مبه ره ﷺ له ناو دلتایه، بزانه چه ند
 پیغه مبه ری خوا و ﷺ دینه که یه ت له لا شیرینه، چه ند ئیمان و
 ئیسلامه که یه ت. چه ند هه ویه ی موسلمان بوونت له لا گه وره و به قیمه ت و
 گران به هایه و چه ند شانازی پیوه ده که یه ت؟ ئایا گه یشتویه ته ئه و ناسته
 ئیمانیه ی که فهرموده ی (لا یؤمنُ احدُکُمْ حَتّٰی اَکُونَ اَحَبَّ اِلَیْهِ مِنْ
 وَالِدِهِ وَ وَلَدِهِ وَ النَّاسِ اَجْمَعِیْنِ) رواه البخاری و مسلم.

واته: هیچ کهس له ئیوه ئیمانی تهواو نابیت و دانامه زریّت، هه تا کو
وای لی دیت که منی به لاوه خوشه و یستر ده بیت له باوک و دایکی و له
نوه و پۆلهی و له هه موو خه لکی به گشتی.

جا ئیماندارى به ریز له خۆت بپرسه: ئایا راسته (مُسلِم) ی
راسته قینهیت، یان (مُسلِم) ی سهر پیناسهت بۆته (ملم) به بی سین؟!.

له خۆت بپرسه ئایا پیغه مبهری خوات ﷺ له خۆت خوشتر ده ویت؟!
که پۆژیکیان چه زه تی عومه ری کوپی خه طاب ﷺ عه رزی پیغه مبهری
خوا ی ﷺ کرد: (یا رسول الله، لَأَنْتَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ إِلَّا مِنْ نَفْسِي).
فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: لَا وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، حَتَّى أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْكَ مِنْ نَفْسِكَ.
فَقَالَ عُمَرُ ﷺ: وَاللَّهِ لَأَنْتَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ نَفْسِي)... واته: عومه ری کوپی
خه طاب ﷺ فهرموی: ئه ی پیغه مبهری خوا ﷺ، سویند به خوا تۆم
به لاوه خوشه و یستره له هه موو شتیک ته نها له نه فسی خۆم نه بیت!.
پیغه مبهر ﷺ فهرموی: نا، سویند به و که سه ی که نه فسی منی به ده سه ته
که الله یه، ئیمانته تهواو نابیت ئه ی عومه ر هه تا ئه و کاته ی که وات لی
نه یه ته که منت خوشتر بویت له نه فسی خۆت. چه زه تی عومه ر ﷺ به
ئاگا هاته وه و بیرى کرده وه که به راستی پیغه مبهری خوا ﷺ زۆر له
نه فسی خۆی بۆی دلسۆزتره، چونکه ئه گهر پیغه مبهری خوا ﷺ
نه بوا یه، ئه واهم گو مپرا و سه رگه ردانی دنیا و به د به خت و چاره ره شی
قیامه ته ده بوو، ئیتر چۆن ده بیت پیغه مبهری خوا ی ﷺ له نه فسی خۆی
خوشتر نه ویت؟! بۆیه فهرموی: (والله لَأَنْتَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ نَفْسِي)! سویند
به خوا ئیستا تۆم خوشتر ده ویت له نه فسی خۆم!. ئه نجا پیغه مبهری خوا

ﷺ فەرموی: (الآن یا عُمَر) دەی ئیستا ئیمانەکت تەواوە ئەی عومەر..
 ئەم فەرمودە شیرینە پیشەوای فەرمودە ناس (ئیمامی بوخاری ﷺ)
 گیراویەتیەوه.

ئیماندارى بەرێز: دەتۆش ئاوا بە فەرمودەیهك، لە مانگی مەلوددا
 بە ئاگا وەرەوه و وەكو حەزەرتی عومەر ﷺ بگوێی و خوشەویستی
 (رَسُولُ اللَّهِ ﷺ) لە دلتدا زیاد بکە، وە بزانه ئەم خوشەویستەش هەر
 بەقسە نابێت، بەلکو دەبێت تاقیبکەیتەوه بزانیست راستە بە کردەوه و لە
 پەرەردەى مال و مندالتدا دەرەکەوێت، لە کپین و فرۆشتن و کاروباری
 بازارتدا دەرەکەوێت؟

گوی بگرن بۆ ئەم مۆژدەیه که خوشەویستمان محمد المصطفی ﷺ
 پیمان ئەدات و دەفەرموێت: (مَنْ أَحْيَا سُنَّتِي عِنْدَ فُسَادِ أُمَّتِي فَلَهُ أَجْرُ مِائَةِ
 شَهِيدٍ). واتە: هەرکەسێک پێباز و سوننەتی من زیندوو بکاتەوه لە
 کاتیکیدا ئوممەتەکەم بێ وەفا ئەبێت بەرامبەرم، بست بە بست شوین
 گاور و جولهکە دەکەوێت، ئا لەو کاتەدا هەرکەسێک سوننەتەکانم زیندو
 بکاتەوه ئەوه با بزانیست ئەجر و پاداشتی سەد کەسی هەیە که لە
 پیناوی خوادا شەهید بوبن!! لە مۆژدەیهکی تردا دەفەرموێت: (طُوبَى
 لِلْغُرَبَاءِ) خوش بە حالى ئەوانەى که غەریبن.. عەززیان کرد: یا رَسُولُ اللَّهِ
 ﷺ غەریبەکان کین؟! چونکە غەریب لە ناو خەلکدا بەو کەسە دەئین که
 بچیتە شاریکەوه و کەس نەیناسیت، مالی نەبیت، ئەنواى نەبیت،
 گیرفانی خالی بیت، سەرود و سامانی نەبیت. پێغەمبەر ﷺ فەرموی:
 نە، ئەوه غەریب نیە، بەلکو غەریبەکان ئەوانەن که لە دواى منەوه دین،
 لەو کاتەدا خەلکی لادەدن و بەلای راست و چەپدا دەپۆن و شەقامە

رینگه که و گولستانه که ی من به جی ده هیلن و دینه که ی من پشت گوی دهخن، نهوانه که (يُصْلِحُونَ مَا أَفْسَدَ النَّاسُ).

جا برای موسلمان، گهنجی موسلمان، ده توش غه ریب به، غه ریب بهو مانایه نا که گوشه گیر بیت، به لکو بهو مانایه که چاکسازی بکهیت، نهوتاهه وهی ئیستا سیاسه ته داران داوای دهکن، پیغه مبهری خوا ﷺ چهندان سهده له مهو بهر به ئهرکی سه رشانی موسلمانی داناوه. ده کهواته: با مانگی مه ولود بکهین به مانگی چاکسازی ئه فسهاده ئیداری و نه خلاقیهی له ناو شار و شاروچکه و گهره که کانماندا ههیه.

هر کهس له ئاستی خو به وه، باوکو دایک له ناو مال و مندالتدا، ماموستا له خویندنگاکه تدا، له سه رپی بازی پیغه مبهر ﷺ خویندکاره کانت پی بگهیه نه، با فییری زانستی به سود بن، فییری ره وشتی بهرز بن، با فییری پیا هه لدان و چه پله لیدان نه بن به کویرانه، با له غهیری زانست به شتی تره وه مه شغول نه بن، هه رچهنده ئه مرۆ ماموستای دلسوز و ئیسلام خواز غه ریه!... ئه ی برای لیپرسراو له ناو دائره که تدا مه هیله هیچی تر به رتیل و دزی و گهنده لی ئه میلله ته بخوات، به داخه وه ئه مرۆ فه رمان بهر و لیپرسراوی باش و دلسوز غه ریب به!...

ئه ی لیپرسراوانی حزبی و حکومه تی کوردستان، ده ئیوهش به شداری یادی مه ولودی هه زه ته ی رسول الله ﷺ بکهن، به لام به وه نا که بروسکه ی پیروزبایی بو موسلمانان بنیرن، به لکو مه هیلن گهنجانی ئه میلله ته بکهونه داوی دوژمنانی دین و نه ته وه که مانه وه، با گهنجه کانمان ضایع نه بن، با فییری عه ره ق و قوما ر و ماده هو ش به ره کان نه بن، با هیچی

تر کچه کان فیری ره شهبه لهك و هه لبهز و دابهز نه بن له جياتی مالداری و خیزان پهروه ری!...

وا له و منداله بیتاوانانه مه کهن که ناوی خوا و پیغه مبهەر ﷺ نه بیت هه موو شتیک بزانیته، نه زانیته چهند گۆرانی بیژ ههیه، چهند گۆرانی و کلیپ ههیه. که لیماتی هه مووی له بهره، ته نانهت وای لی هاتوه پۆله ی نه میده ته نهك زانیاری نایینی، پرسپاری نه ته وایه تی لی بکه نایزانیته، چونکه هه رکه سیك دینی بزر کرد، نیشتمانیش ده دۆرینیت!...

نیمانداران: یادی له دایک بونی سهررداری مروقایه تی ﷺ باشتین هه ل و فرسه ته بو ئه وه ی دلمان پر بکه یین له خوشه ویستی ئه و زاته، چونکه هه ر دلیک به خوشه ویستی ئه و زاته پر نه کریته وه ره ق ده بیت، بی هه ست و سۆز ده بیت!...

کاتیک که پیغه مبهری خوا ﷺ مینه بهر که ی بو دروستکرا و ئه و قه ده دار خورمایه ی به جی هینشت که پیشتر وتاری له سه ر نه خوینده وه (حَنَ الْجَدْعَ إِلَيْهِ وَ صَاحَ كَمَا صَاحَ الصَّبِيِّ)، پیغه مبهەر ﷺ له مینه بهر که ی دابهزی و باوهشی پیدا کرد، ئه مجا ئه و کۆلکه داره وشکه له ناله و هه نسک که وت، وه کو چون مندال له گریان ژیر ده بیته وه، پیغه مبهەر ﷺ فه رموی: (لَوْ لَمْ اعْتَقَهُ لَحَنَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ) رواه اخذ فی مسنده.

شیخ حه سه نی به صری هه موو جاریک که نه م فه رموده یه ی ده خوینده وه ده گریا و ده یفه رمو: (هَذِهِ خَشْبَةٌ تَحْنُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَأَنْتُمْ أَحَقُّ أَنْ تَشْتَاقُوا إِلَيْهِ).. واته: ئه وه کۆلکه دار خورمایه کی وشک بوو. هاته ناله و گریان بو پیغه مبهری خوا ﷺ، ده ی ئیوه له پیشترن که زیاتر موشتاقی پیغه مبهەر بن ﷺ.

سویند بە خوا ھەرکەسیک خوشەویستی ئەو خوشەویستە ی لە
 ئلدا نەبیّت، با بزانیّت دلّی ویرانە، دلّی تاریکە، کەلاو کۆنە، شتی
 خراپ جینگە ی بۆتەو تییدا، چونکە: دلّ، ویزدان، ناخ، ئەگەر بە شتی
 جوان و شیرین پەر نەبیّتەو، یەقینتان ببیّت بە شتی خراپ پەر
 نەبیّتەو! دلّ و ویزدان و ناخ نابیّت خالی بن، جا با دلّمان پەر بکەین لە
 خیر تا خالی ببیّت لە شەر، با پەری بکەین لە خوشەویستی خوا، تا پەر
 نەبیّت لە خوشەویستی شەیطان، با پەری بکەین لە خوشەویستی
 بەهشت و قیامت، با بە دنیا پەرسی و تەماحی ناپەرەوا و حیق و
 حەسەد و کینە پەر نەبیّتەو.

گەر دەتەوی تینۆتی گیانت بشکینی

گەر بەتەمای، تەمی پەشی دلّە راوکی، لەسەر دلّت باریتی

ئەگەر شەیدایت، ئاسودەیی، کامەرانی، بۆ خۆت و

نەو و گشت گەلت بەدەست بیی

گەر پیّت خوشە، براپەتی، دادپەرەری بچەسپیتی

ئەوا برۆ دیوێخانێ دلّت چۆلکە و

تەنھا قورئانی تیا دانێ...

ئیمانداران: بە دریزایی میژوو خەلکان وا ئەپۆن و ھەرکەسە و
 ئەیەویّت لەگەڵ کاروانیکدا پینگا بپریت، جا توێ ئیماندار بۆ ئەوێ
 سەگەردان نەبیّت، وەرە خۆت تیکەل بکە لەگەڵ کاروانیک کە سەرقاقلە ی
 حەزەرەتی محمد المصطفیٰ ﷺ، کە کاروانیکە ١٢٤ ھەزار پیغەمبەری
 تیدایە، چۆن کاتی خۆی کە ئاسمان غەزەبی داباراند و زەوی توپەری
 ھەلدەرپشت، حەزەرەتی نوح کەشتی نەجاتی لی خوپی و بانگی دەکرد: (یا

بَنِيَّ ارْكَبْ مَعَنَا) تھوہی وہ لآمی نوحی نہ دایہ وہ، ہرچہند چوہ سہر شاخی بہرز ہرچہند دہسہ لآتی ہہ بوو، ہر غرق بوو ﴿فَكَانَ مِنَ الْمَغْرِقِينَ﴾ مود: ۴۲۔

تھہ مپوش وا جاریکی تر خہ لکی خہ ریکہ غرق دہ بن، بہ لآم تھہ مجارہ یان لہ ناودا نا، بہ لکو لہ ناو ماددہ پہرستی و پارہ پہرستی و ئیباحیہت و ئیلحاد دا۔ تھہ گہر تھہ مپوش فریای خو مان نہ کہ وین غرق دہ بن لہ فیتنہ دا، فیتنہ ی لہ ناو چونی ئیمان، و ہکو پیغہ مہبری پیشہ و امان ﷺ فہرمویہ تی: (بادروا بالأعمالِ فِتْنًا كَقَطْعِ الْيَلِ الْمُظْلِمِ، يُصْبِحُ الرَّجُلُ مُؤْمِنًا وَ يُمْسِي كَافِرًا، أَوْ يُمْسِي مُؤْمِنًا وَ يُصْبِحُ كَافِرًا، يَبِيعُ دِينَهُ بَعَرَضٍ مِنَ الدُّنْيَا) رواہ نسلم۔ جا و ہرہ خوت بخہرہ تھو کہ شتیہ وہ کہہ شتی ئیسلامہ، کہ مزگہ وتہ، و ہرہ دوا ی تھو قائید و پائیدہ بکہ وہ (و الرائدُ لا يَكْذِبُ أَهْلَهُ)، تھو پیغہ مہبری کہ دروی لہ گہل خوی نہ کرد، دروی لہ گہل خہ لکی خواش نہ کرد، کافرکی بہ خوین تینوی پیغہ مہبری خوا ﷺ وتی: مادہم محمد درو لہ گہل ہیچ کہس و مروقیکدا ناکات، نایا چو درو بہ دہم خواوہ دہکات؟! عبد اللہ ی کوپی سہلام کہ لہ گہورہ زانایانی جولہ کہ بوو، کاتیک زانی پیغہ مہبری ناخر زہمان ہاتوہ بو مہ دینہ، چوو بولای تا ہہندیک پرسیری لی بکات، بہ لآم ہر بہ چاوپیکہ وتنی شایہ تومانی بہ حہقی ہینا وتی: (هذا الوجهُ لیسَ بوجهِ الکَذَابِ). تھم دہم و چاوہ لہ دہم و چاوی کہسی دروزن ناچیت و ہرچی بیلیت راستہ و پیویست بہ پرسیار کردن ناکات۔

و ہرہ ئیماندار ی بہرین، لہ مانگی مہولوددا جاریکی تر دہست بخہرہ ناو تھو دہستہ تھہ مینہ وہ کہ بہ شاہیدی گہورہ ترین دوزمنی کہ (ابو جہل) ہ صادق تھہ مینہ، دہست پاکی راستگو ی راست بیڑ، یہ کیک لہ کافرہ کان لہ دہرہ وہی مہ کہ کہ وہ ہاتبوو تا ہہوالی راست و دروستی

پیغمه‌به‌ری خوا ﷺ بزانیئت، چوه لای (ابو جه‌هل) و پیی وت: (إِنَّهُ لَيْسَ مِنَّا إِلَّا أَنَا وَ أَنْتَ، فَأَخْبِرْنِي هَلْ مُحَمَّدٌ كَاذِبٌ أَمْ صَادِقٌ؟). وتی: ئەوا ته‌ن‌ها من و تو به‌یه‌که‌وه‌ین و که‌سی تر ناگای لیمان نیه، قسه‌یه‌کت لی ده‌پرسم ریک و راست وه‌لامم بده‌روه، ئایا محمد راستگو‌یه یان پیاو‌یکی دروزه؟! ئەبوجه‌هل وتی: (لا، مَا كَذَبَ مُحَمَّدٌ قَطُّ). نه‌خیر. هه‌رگیز محمد دروی نه‌کردوه و درۆمان لی نه‌بیستوه!... به‌لی محمد المصطفی ﷺ تاکه پیشه‌وای راستگو‌یه. وهره له مانگی مه‌لوددا په‌یمانی وه‌فاداری له‌گه‌لدا نوی بکه‌روه، هه‌ر که‌سێک شوینی ئەو چاوساغه بکه‌وینت، سویند به‌ تاکو ته‌ن‌هایی خوا، له‌م دونیا‌یه‌دا سه‌رفراز و له‌ قیامه‌تیشدا به‌هه‌شتی به‌رین جیگایه‌تی.

موژده‌تان لی بیئت ئەی ئەو که‌سانه‌ی که له‌م مانگی مه‌لودده‌دا، له‌ یادی له‌دایک بوونی پیغمه‌به‌ری پیشه‌وادا ﷺ دلتان خو‌شه به‌و مونسه‌به‌ته‌ پیروژه، موژده‌تان لی بیئت ئەی ئیسلام خوازان، ئەی دینداران، پیغمه‌به‌ری خوا ﷺ ده‌فرموینت: (إِنْ مِنْ وَرَائِكُمْ أَيَّامُ الصَّبْرِ، لِلْمُتَمَسِّكِ فِيهِنَّ بِمَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ أَجْرٌ خَمْسِينَ مِنْكُمْ.. قَالُوا : يَا رَسُولَ اللَّهِ أَوْ مِنْهُمْ؟! قَالَ ﷺ: بَلْ مِنْكُمْ) (اخرجه ابن نصر في السنة، وَ صَحَّحَهُ الْأَلْبَانِيُّ بِشَوَاهِدِهِ)... واته: له‌ پوژگاری داهاتووی ئوممه‌ته‌که‌مدا پوژانی خو‌راگری و ئارامگری دینه‌ پیشه‌وه، هه‌ر که‌سێک له‌ ئوممه‌ته‌که‌م ده‌ست بگریئت به‌و رێبازه‌وه که ئیستا ئیوه‌ی سه‌حابی من له‌سه‌رنی، پاداشتی په‌نجا که‌سی له‌ ئیوه‌ی بو هه‌یه! سه‌حابه‌کان به‌ سه‌رسوپرمانه‌وه فرمویان: ئەی پیغمه‌به‌ری خوا ﷺ مه‌به‌ستت له‌ په‌نجا که‌س له‌ خو‌یانه‌ هی ئەو سه‌رده‌مه‌ی خو‌یان؟! فرموی: نه‌خیر، به‌لکو پاداشتی په‌نجا که‌س له‌ ئیوه‌...

وہ لہ فەرمودە یەکی تر دا خوۆشەو یست و تاجی سەرمان حەزەرەتی محمد ﷺ دەفەر مویت: (طُوبَى لِمَنْ رَأَى وَ مَنْ آمَنَ بِي مَرًّا، وَ طُوبَى لِمَنْ لَمْ يَرْنِي وَ آمَنَ بِي سَبْعَ مَرَّاتٍ). رواه اخذ وَ مَحْكَه الاباني في صحيح الجامع (٣٩٢٤). واته: خوۆشەبەختی و سەرفرازی بۆ ئەو کەسە ی کە چاوی بە من کەوتو و ئیمانی بە من هیناوە، یەک جار خوۆشەبەختی بۆ ئەو کەسە، بەلام حەوت جار خوۆشەبەختی بۆ ئەو کەسە ی کە منی نەبینیو و لہ سەردەمی مندا نەژیاو، بەلام ئیمانی بە من هیناوە..

دەموژدەتان لی بیئت ئە ی ئەو کەسانە ی کە لەم مانگی مەولودەدا وە لہ هەموو سات و کاتیکی ژیاقتاندا بە دل و بە ناخ، نەک پوژی جارێک، بەلکو سەد جار و هەزار جار، خوۆتان بەقوربانی پیغەمبەری ئازیز و سوننەت و سیرەکە ی دەکەن، هەرچەند دوا ی چوار دە سەد زیاتر ژیان بەسەر دەبەن. إنشاء الله هەمومان بەر ئەم موژدە خوۆشە دەکەوین.

وہ یەقینیشتان ببیئت، هەرکەسیک بی فرمانی پیغەمبەری خوا ﷺ بکات ﷺ ژیانی لی تال دەبیئت و پەشیمان دەبیئتەو، چونکە ئەو چاوساغە و پیشەوا راستەقینە هیچ خیریک نەماو کە دەستی مروقی بۆلا رانەکیشابییئت.

ئیمامی بوخاری دەفەر مویت: (کابرایەک چوہ خزمەت پیغەمبەری خوا ﷺ خوۆشەو یست ﷺ فەر مو ی: ناوت چیە؟ کابرا وتی: (حُزْن) واته: غەمگین. پیغەمبەر ﷺ فەر مو ی: نا، نابییئت تو ناوت غەمگین و خەفەتبار بیئت. تەماشایەکەن، ئەو ئەندە دلسۆزە رازی نابییئت کەسیک لہ ئوممەتی بە ناویش خەفەتبار ببییئت، نەک بە ژیان و کردار، بۆیە فەر مو ی: (بَلْ أَنْتَ سَهْلٌ) بەلکو تو ناوت "ئاسانکارە". یان بە کوردی خوۆمان "پووخوۆش"، کابرا ئەعرا بیەکی میشتک ژەنگاوی بوو وتی: (لَا أُغَيِّرُ إِسْمًا سَمَانِيَهُ أَبَى) واته: نەخیر نامادە نیم ناویک کە باوکم لیی ناوم بیگوۆرم بە ناویکی تر) سُبْحَانَ الله. ئەم پیاوہ رەتی

ئەم ھەموو دڵسۆزیەیی پێغەمبەری خوای کردەووە و ڕەحمەتی نەویست و زەحمەتی ھەلبژارد، بۆیە ھەتا مرد ھەر بە غەمباری و خەفەتباری ژیا!! وە لەم ڕۆژەدا ئەو ھەمی بلیت بە قەسەیی فەخری ھەم بەرنامەیی ژیانم ناگۆرم، ئەوا ھەتاماوە بە غەمباری دەژی.

ئیمامی موسلیم لە صەحیحە کەیدا دەگێڕێتەووە و دەفرمۆیت: (کابرایەك له خزمەتی پێغەمبەردا ﷺ نانی دەخوارد بە دەستی چەپی، پێغەمبەری خوا ﷺ فرموی: (كُلْ بِيَمِينِكَ) بە دەستی راست نان بخۆ. کابرا بە تورپەیی و خۆبەزلزانیکیكەووە وەلامی پێغەمبەری خوای دایەووە و وتی: (لَا أُسْتَطِيعُ) ناتوانم بە دەستی راستم نان بخۆم. پێغەمبەر ﷺ فرموی: (لَا اسْتَطَعْتُ مَا مَنَعَهُ إِلَّا الْكِبَرُ، فَمَا رَفَعَهَا إِلَيَّ فِيهِ) واتە: دەی یاخوا ھەر نەتوانیت، تەنھا خۆبەزلزانی وای ئی کرد کە ئاوا وەلام بداتەووە. سەرەنجام نەیتوانی بۆ ھەتاھەتایە دەستی راستی بۆ دەمی بەریت!!...).

بەلێ، ھەرکەس لە گوێراپەلێتی ئەو خۆشەویستە بە دوورە، گەر زوو فریای خۆی نەکەوێت، لیژە دۆراو و بەدبەخت و ژیانێ بێبەش لە نوورە، لە دادگای قیامەتیش، گرفتاری خەشمی خوایی و سزای سەختی بێ سنوورە.

لە کۆتایی ئەم وتارەشدا دەلیم: مەوۆ لە بەرامبەر گەورەیی پێغەمبەردا ﷺ نازانیت چۆن بدوێت و بە چی دەست پێ بکات و چۆن کۆتایی بە قەسەکانی بەینیت، بەلام ئەتوانین تەنھا ئەو بلیین:

گەورەم، مەولام، لەم سەرژەویە

ھیچ کەس، ھیچ کەس، وەك تۆ نەبوو، وەك تۆ نی یە

خەلكی دین و دەچن و دەمرن، بەلام شەھا

ناوی شیرینی محمد ﷺ ھەتا ئەبەد

ھەر زیندوووە و پایەدارە و ھەرگیز مردنی بۆ نی یە

ئەو نى بە بانگى محمد ﷺ پىنج فەرزه
 لە (شېخى چۆلى) ھەولير و (لە خانەقاھى بيارە) و
 لە مزگەوتى (والى) سنەو ، نەك ھەر ليرە لە كوردستان
 لە سەر جەم مزگەوتەكانى ، چوار قورنەى ئەم دونيا بەدا
 ناوى شيرىنى تۆ قوربان ، ھەر بلند و شكۆدارە و
 سوپاس بۆ خوا ، بەردەوام بانگ بەردەوامە و
 تەنھا ساتيک ئەوى نى بە
 سا درودى خودات لەسەر
 ئەى ئەو مامۆستا گەورە بە
 لە راستگويى
 لە دل پاكى

لە خەم خۆرى

لە ميژوودا وينەت نى بە
 يارەبى خوايە پەحممان پى بەكەيت و بەر شەفاعەتى ئەو پىغەمبەرە
 نازدارە بەكەوين. اللّهُمَّ آمين.

سەرچاوەکان:

۱. قورئان پیرۆز.
۲. لا تَحْزَن - محمد عبدالعاطي البحيري / ص ۴۴، ص ۴۵.
۳. السلسلة الذهبية - محمود المصري - ابو عمار - ج ۳ - ص ۱۳۲ - ج ۲ - ص ۵۹۱.
۴. حُطْبُ الشَّيْخِ عَبْدِالْحَمِيد كُشْك - عبدالحميد كُشْك - ج ۸ - ص ۲۴.

۵. نَظَرَةُ النِّعَم - ج ۱۱ - ص ۵۱۹۹.
۶. على خُطى الحبيب - عمرو خالد - ص ۲۲.
۷. الخُطب المُنبرية - أحمد حسين كعكو - ص ۴۸۱.
۸. سلوكيات المرأة المسلمة - محمد عبدالعاطي البحيري - ص ۶۱.
۹. السلسلة الذهبية - محمود المصري - أبو غمار - ج ۳ - ص ۹۳، ص ۱۸۱.
۱۰. هه موو شيعره كانى نهم وتاره له (شنه ي سوز) ي ماموستا جلال الدين نجم الدين وه رگيراون.

وتاری سییه^vم یو^v مانگی ربیع الاول

وتاری سییه م بو مانگی ربیع الاول

(الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ

عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ أَجْمَعِينَ)

نیماندارانی به پێژ و خوشه ویست: هەر له مانگی مه‌لودداین، مانگی
له‌دايك بوونی فەخری کائینات حەزەرتی محمد المصطفی ﷺ، بۆیه لیڤه‌وه
پوو له پۆخی زیندووی سەردار و سەروەرمان دەکەین و دەلێن:
ئە ی پێغه‌مبەری خوشه‌ویست ﷺ

له‌ سەر زەمینی (کاوان) و سولتانه‌کی کوکه‌ بری و

شاره‌زووری حەدیه‌وه

له‌ هەریمی گێژه‌لۆکه‌ی پر نه‌گه‌تی-جینۆسایدی- نه‌گریسه‌وه

له‌ ده‌فه‌ری په‌ت و خه‌رده‌ل و مه‌رگه‌سات

له‌ هەریمی بی‌ناز که‌وتووی بی‌په‌رچه‌م و

خاوه‌ن چه‌ندین خه‌ون و ئاوات

هه‌میشه‌ تۆی خوشه‌ویستمان

هێزی ئەژنۆ و بیلبله‌ی چاو

هەر پێشه‌نگ و مه‌ولا و گه‌وره‌ و رابه‌رمان بوو

هیمای میژووی پر شه‌ره‌ف و

سازنه‌ری بزافی رزگار که‌رمان بوو

ها . . . . ئەوه‌ میژوو شاهیده

ئەم گه‌له‌ی شه‌یدای په‌یامت

چواردە سەدەیه دڵشاده

که تۆی فەخری ئەم گەردونه ، مامۆستا و پیغه مبه‌رمان بوویت

ئەه‌ی رابه‌رم :

هه‌ر که مانگی مه‌لودی تۆ ، سالانه ده‌گه‌رێته‌وه

باوه‌ر فەرموو ، له‌م ده‌قه‌ره ، به‌ شنه‌ی شه‌مالی ره‌ئفه‌ت و

ره‌حه‌ته‌ بی‌ وینه‌که‌ی تۆ

هه‌موو دڵمان ده‌ژێته‌وه

گیانمان له‌ سایه‌ی یاددا

پشوو ده‌دا و ده‌شنیته‌وه

له‌ حورمه‌تی شکۆی یادت

له‌ خوۆشی باس و ناوی تۆ

چی ئازار و ئۆف و ژانه

هه‌مویمان بیر ده‌چێته‌وه

ئەه‌ی پیغه‌مبه‌ری پیشه‌وام

ئەم گه‌له‌ خێر له‌ خو‌ نه‌دیوه‌ی ئوممه‌ت

به‌ دڵ‌قه‌ناعه‌تی وایه ، ئەگه‌ر هه‌بی‌ت

رێگابه‌کی سه‌رفرازی ، ئەگه‌ر هه‌بی‌ت هیوا و ئومیدێک

بۆ سه‌به‌ی ، ئەوه‌ ته‌نها

له‌ په‌یامه‌ ژین به‌خشه‌که‌ی تۆی مامۆستا و پیشه‌نگدایه

که سه‌راپای هه‌ر ره‌حه‌ته‌ و به‌خششی گه‌وره‌ی خودایه‌! ..

نیمانداران: گھر بمانہ ویت پیغہمبہری خوا ﷺ بناسین، ئەوا دەبیئت لە قورئانەوہ بیناسین، چونکہ ہەر کەسیک لە قورئانەوہ پیغہمبەر نەناسیت، ئەوہ یان حەقی خۆی نەداوەتی، یان زیادەپرەوی کردووە لە خوشەویستیدا و پیغہمبہری خوا ی توپە کردووە.

یەکەم: دەیان ئایەتی قورئان باسی ئەوہ دەکەن کە پیغہمبہری خوا ﷺ لە ھەموو مەخلوقات گەورەترە، وە لە ھەموو کەس زیاتر لە خوا نزیک بوو. ﴿ثُمَّ دَنَا فَتَدَلَّى ﴿۸﴾ فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَى﴾ النجم: ۸-۹. فەرمون سەرئەجی ھەندیک لەو ئایەتە قورئانیانە بەدەن کە باسی گەورەیی پیغہمبہری خوا ﷺ دەکەن و تەنھا تایبەتەن بەو زاتە:

۱. ﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ﴾ الانبیاء: ۱۰۷.

۲. ﴿لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ

عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ﴾ التوبة: ۱۲۸.

۳. ﴿وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ ﴿۴﴾ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ﴾ النجم: ۴.

۴. ﴿وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ﴾ القم: ۴.

۵. خوا ی گەورە ئەوہندە پلەو پایە ی پیغہمبەر ﷺ بەرز دەکاتەوہ کە دەفەرمویت: (ھەرکەسیک گوێراپەلێ پیغہمبەر ﷺ بکات، ئەوہ گوێراپەلێ و نبطاعە ی خوا ی کردووە):

﴿مَنْ يُطِيعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ ۖ وَمَنْ تَوَلَّىٰ فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ

حَفِظْنَا﴾ النساء: ۸۰.

۶. ﴿قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ﴾ ال عمران: ۳۱.

۷. ﴿إِنَّ الَّذِينَ يُبَايِعُونَكَ إِنَّمَا يُبَايِعُونَ اللَّهَ يَدُ اللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ﴾ الفتح: ۱۰.

۸. ﴿فَلَا وَرَيْكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ﴾ النساء: ۶۵.

۹. خوی گہورہ پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم بہ نور و ہوناکی ناو بردوہ: ﴿قَدْ جَاءَكُمْ

مِنَ اللَّهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُبِينٌ﴾ المائدہ: ۱۵.

۱۰. تہنہا پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم خویہ ﷺ کہ لہ ناو ہموو پیغمبراندا

خوی گہورہ بہ ناوی (یا محمد) بانگی نہ کردوہ، بہ لکو لہ بہر ریز و حورمت بہ (یا ایہا النبی - یا ایہا الرسول - یا ایہا الزمّل - یا ایہا المدثر . . . الخ) وہ لہ ہر جینگاہ کدا ناوی (محمد) ہاتیت، لہ گہ لیدا (رسول اللہ)

بہ دوا یا ہاتوہ.

۱۱. لہ قورٹاندا ناوی زوربہی ئەندامہکانی لاشہی پیروزی ہاتوہ،

لہ کاتیکدا ہیچ پیغمبریک (سہلامی خوا لہ ہموویان بیت) وہیان فریشتہیک ناوی ئەندامہکانی لاشہی نہ ہاتوہ، بو نمونہ:

﴿بِاسْمِ دَهِمٍ وَ چاوی موبارہکی: ﴿قَدْ نَرَىٰ تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِي

السَّمَاءِ ۖ فَلَنُوَلِّيَنَّكَ قِبْلَةً تَرْضَاهَا﴾ البقرہ: ۱۴۴. بہ لی، پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم

ہر بہ دل تارہ زوی خواست کہ خوی گہورہ قبیلہی بو بگوینت بہرہو کہعبہ، ہیچی بہ زویان نہوت، خوی گہورہ ناواتہ کہی ہینایہ دی.

❁ یان ھەر لە بارە ی دەم و چاوی پیروزیەو دەفەرمویت: ﴿وَمِنْ حَيْثُ

خَرَجْتَ قَوْلٍ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ﴾ البقرة: ۱۴۹.

یان دەفەرمویت: ﴿فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ الْقَیِّمِ﴾ الروم: ۴۳.

❁ وە خوا ی گەورە باسی چاوی پیروزی دەکات لە (۳) جینگای قورئاندا،

وەکو (الكهف: ۲۸ ، طه: ۱۳۱ ، الحجر: ۸۸).

وەکو: ﴿وَلَا تُمَدِّنْ عَيْنَكَ إِلَىٰ مَا مَتَّعْنَا بِهِ أَزْوَاجًا مِنْهُمْ﴾ طه: ۱۳۱.

❁ وە زوبانی پیروزی لە (۳) جینگای قورئاندا ھاتوو: (مريم: ۹۷ ،

الدُّخَان: ۱۲۱ ، ﴿لَا تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِهِ﴾ القيامة: ۱۶).

❁ وە سنگی موبارەکی (۴) جار لە قورئاندا ھاتوو، بۆ نمونە

دەفەرمویت: ﴿وَلَقَدْ نَعْلَمُ أَنَّكَ يَضِيقُ صَدْرُكَ بِمَا يَقُولُونَ﴾ الحجر: ۹۷.

❁ وە دلی پیروزی (۶) جار بە (قَلْبٌ) و (فُؤَاد) ھاتوو، لە (البقرة: ۹۷ ،

الشُّعَرَاء: ۱۹۴ ، الحشر: ۲۱ ، النُّجْم: ۱۱ ، هُود: ۱۲۰ ، الفرقان: ۳۲ ، ﴿فَبِمَا

رَحْمَةٍ مِّنَ اللَّهِ لِنْتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَانْفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ﴾ ال

عمران: ۱۵۹).

۱۲. خوا ی گەورە ئەو ھەندە پیژی ئەو خۆشەویستە ی گرتوو، کە

فەرمویەتی: (بۆ ھیچ کەس نیە لە ئاستیدا دەنگ بەرز بکاتو) ﴿لَا تَرْفَعُوا

أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ﴾ الخُبَرَات: ۲.

۱۳. له ناو هه موو پیغه مبه راندا (سهلامی خویان لی بیت) ، خوی
 گه وره ته نها سویندی به ته مه نی پیروز و پر به ره که تی (خاتم الانبیاء و
 المرسلین) چه زره تی محمدی امین ﷺ خواردوه که ده فهرمویت:
 ﴿لَعَمْرُكَ إِنَّهُمْ لَفِي سَكْرَتِهِمْ يَعْمَهُونَ﴾ الحجر: ۷۲.

۱۴. خوی گه وره له بهر ریزی چه زرهت ﷺ، سویند به و شاره
 ده خوات که نه وی تیدا نیشته جینی: ﴿لَا أُقْسِمُ بِهَذَا الْبَلَدِ * وَأَنْتَ حِلٌّ
 بِهَذَا الْبَلَدِ﴾ البند: ۱-۲.

۱۵. به هوی قه در و حورمه تی پیغه مبه ری پیشه واوهیه ﷺ که
 خیزانه به ریزه کانیشی پیروزن ﴿يَنْسَاءَ النَّبِيِّ لَسْتُ كَأَحَدٍ مِنَ النِّسَاءِ
 إِنْ أَتَقَيْتُ﴾ الاحزاب: ۳۲.

۱۶. هه ره له باره ی ریز و حورمه تی خیزانه به ریزه کانیه وه، قورنان
 ده فهرمویت: ﴿وَأَزْوَاجُهُ أُمَّهَاتُهُمْ﴾ الاحزاب: ۶.

۱۷. خالی له هه موان گه وره تر نه وهیه که خوی گه وره خوی و
 فریشته کانی سه لاواتیان له دیداری نه و پیغه مبه ره خوشه ویسته ﷺ
 لیداوه و فه رمانیشی کردوه به ئیمانداران که سه لاواتی له دیدار لی
 بدن ﴿إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا
 صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا﴾ الاحزاب: ۵۶. به پاستی نه م خه لاته به هیج
 پیغه مبه ریکی خوا (سهلامی خوا له هه موویان بیت) نه به خشراره.

ئیمانداران: ئەمە پێغەمبەری ئێمە، دەبێت ئاوا بیناسین، کە خوا چەندی خۆش ویستوو و چەند پرێزی گرتوو، چەند لە خۆی نزیکى خستۆتوو، چەند پلە و پایەى دنیا و قیامەتى لەسەر و هەموو بەرزان و پاکان و چاکانەو، بەراستی ئەگەر ئیماندارى راستەقینە بیت، دەبێت کەناوی پیروزی محمد ﷺ هات، هەموو خانەکانى ناو لەشت بکەوێتە جۆلە، هەر لە تەپلى سەرت تا بنى پیت مۆچورکەى پێدا بیت. هەر لەگەڵ بیستنى ناوی سەروەر و پێشەواى هەموو پێغەمبەران حەزەرتى محمد ﷺ دلت شاگەشکە ببیت و زمانت بێتە گۆ و بەهەموو ناخ و گیانتهوە بلییت:

﴿اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ وَسَلَّمَ﴾.

جا داواکارم سەلاوات زۆر ئى بدەن، چونکە پەیمان نوێ کردنەو، ئەگەڵ پێغەمبەرى خوادا ﷺ، پەرحمەتى خوا لە باوک و باپیرانمان کە ئەگەر کەسێک چاوى بە کەسێکى خۆشەویستى دەکەوت، هەر خێرا لەگەڵ دەست و دەم ماچ کردندا سەلاواتى لە دیدارى حەزەرتى محمد ﷺ لێدەدا.

وە میلەتى کورد، کاتێک میوهى تازەى سالى ببینیایە، مانگی تازەى ببینیایە، لە خۆشەویستى پێغەمبەر ﷺ پێش زیکرە تایبەتە کە سەلاواتى لێدەدا، وە کاتێک دوو کەس کێشە و نێزاع بکەوێتە نێوانیان، کەسى سێهەمی ناو بژێوان دەیوت: (دە سەلاواتى ئى بدەن) واتە: دەیانزانى سەلاوات ئاشتى یە، بەرەکەتە، پەرحمەتى خوا، فیتنە و ئاشوب لادەبات، غەم لەسەر دڵ و دەرون لادەبات، بەرەکەت دەخاتە مال و پزقەو.

جا حەز دەکەم لە مانای سەلاوات حالى ببین:

خۆشەویستان: سەلاوات دوو بەشە: (صَلَاة) لەگەڵ (السَّلام) ،

(صَلَاة) دوو واتای گەرمی تێدا یە:

واتای یه کهم: خوشه ویستی، واته: ئه ی پیغه مبهری خوشه ویست
 ﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ﴾ ئیمه تۆمان خوشتر دهویت له هه موو شتیك، له خۆمان و دایك و
 باوكمان و مال و مندالمان و هه موو خه لکی سهر زهوی به گشتی.

واتای دووهم: دوعا بۆ كردنه، كه داوا دهكین: خوای گه وره له
 جیاتى ئیمه پاداشتی ئه و سهرور و چاوساغه مان بداته وه، له بهرامبه ر
 ئه هه موو شه ونبخونی و جوهد و جیهاده ی کردی، بۆ پزگار بوونی
 مرقایه تی له هه موو کۆیلایه تی و کۆسپ و کۆت و به ندیک، له هه موو
 نه قامی و جاهیلیه تیك. كه واته: كه خوای گه وره پیمان ده فهرمویت:
 (ئه ی ئیمانداران ئیوه ش سه لاوات له دیداری خوشه ویست لی بدهن) واته:
 خوشتان بویت، مه دحی بکه ن، دوعای بۆ بکه ن.

وه سه لامیش دوو واتای گرنگی تیدایه:

واتای یه کهم: له میشتکتدا هه میشه بزانه كه هه زه رته ی محمد ﷺ له
 هه موو عه بیك به دووره، وه له هه موو کهم و کورتیه کی به شه ری
 به دووره، وه هه موو کهمالاتیکی به شه ری تیدایه.

واتای دووهم: محمد ﷺ بپاریزن، شوینی سوننه ت و پربازه تاقانه
 بی وینه که ی بکه ون و شه رعه که ی سه ربخه ن، ناوه که ی بپاریزن و به رز
 رایبگرن.

كه واته: موسلمان كه سه لاوات لی ده دات، له ناخ و دلپه وه پوو له
 خوا ده كات و ده نیّت: (اللَّهُمَّ عَظِّمُ فِي الدُّنْيَا بِأَعْلَى ذِكْرِهِ، وَ إِظْهَارِ دِينِهِ، وَ

إِبْقَاءَ الْعَمَلِ بِشَرِيعَتِهِ، وَفِي الْآخِرَةِ بَتَشْفُعِهِ فِي أُمَّتِهِ وَإِجْزَالِ أَجْرِهِ وَثُوبَتِهِ وَإِدْءِ فَضْلِهِ لِلأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ، وَتَقْدِيمِهِ عَلَى كَافَّةِ الْمُقَرَّبِينَ).

واته: داوات ئی دەکەم ئەو خوای گەوره که پینگەمبەری خوشەوێست ﷺ بەرز و بلند بکەیت لە دنیا دا بەوێ بەردەوام ناوی بەرز پاگیریت، وە ئاینەکە ی پایدەر و گەشاوێ بێت، وە لە هەموو سات و زەمینی کێ کار و کردەوێ بە شەریعەتەکە ی بکریت، وە لە قیامەتیشدا پایەداری بکەیت، بەوێ شەفاعەتی گەوره بۆ ئوممەتەکە ی بکات، وە گەورەیی و پێزی بۆ هەموو خەلکی سەرەتا و کۆتایی دەریکەوێت، وە ئەو پینگەمبەرە پێشەوا یە بکەیت بە پێشەوا ی هەموو چاکان و پاکان و لەخوا نزیکان..

وە صەلاواتی خوا بۆ پینگەمبەر ﷺ وەسف و سەنا و باسکردنەتی بە چاکە لەناو کۆمەڵی هەرە بەرزی مەلائیکەتدا و بارینی رەحمەت بەسەریدا.

صەلاواتی مەلائیکەت بۆ پینگەمبەر ﷺ، نزاکردنیانە بۆلای خوا که هەردەم پایە بەرزی بکات و رەحمەت ببارینیت بەسەریدا.

لەبارە ی گەورەیی صەلاواتەوێ چەندین فەرمودە هەیە، لە فەرمودە یە کدا که حەزەرەتی ئەبوهورەیرە ﷺ بۆمان دەگێڕێتەوێ و ئیمامی موسلیم پێوا یەتی کردووە، پینگەمبەری خوا ﷺ فەرمو یەتی: (مَنْ صَلَّى عَلَيَّ وَاحِدَةً صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ عَشْرًا). واته: هەرکەسی ک یە صەلاواتم لەسەر ئی بدات، خوای گەوره دە صەلاواتی لەسەر ئی دەدات.

واته: کاتی ک تو ی ئیماندار صەلاواتی ک ئی دەدەیت، خوای گەوره بە بەرەکەتی ئەو صەلاواتە دەجار خوشەوێستی بۆتۆ زیاد دەکات،

بهره‌کەت ده‌خاته عومرت، ناو مالت، ناو پزق و پۆزیت، خوای گه‌وره به
 بهره‌کەتی ئه‌و سه‌لاواته خوشه‌ویستت ده‌کات لای خه‌لکی، پاکت
 ده‌کاته‌وه له که‌م و کوپی و عه‌یب، هه‌رکه‌سینک زۆر سه‌لاوات لی بدات،
 پینغه‌مبه‌ری خوا خوشی ده‌وێت... پیاویکی زۆر دیندار سه‌لاوات زۆر
 له‌سه‌ر پینغه‌مبه‌ر ﷺ لی ده‌دات، شه‌ویکیان له‌ خه‌ودا به‌ خزمه‌تی فخری
 عالم گه‌یشت، پینغه‌مبه‌ر ﷺ فهرموی: وه‌ره پینشه‌وه ده‌مت بینه‌ با
 ماچی بکه‌م، کابرا شه‌رم دایگرت و ده‌می خو‌ی به‌ شایه‌نی ئه‌وه نه‌زانی
 که‌ پینغه‌مبه‌ر ﷺ به‌و ده‌مه پیرۆزه‌ی خو‌ی ده‌می ئه‌و ماچ بکات، بۆیه
 پوومه‌تی تی کرد. پینغه‌مبه‌ر ﷺ پومه‌تی ماچ کرد و فهرموی: من ئه‌و
 ده‌می تۆم خوش ده‌وێت چونکه‌ زۆر سه‌لاواتت پی لیداوه. کاتیک
 له‌خه‌و به‌خه‌به‌ر هات، ماوه‌ی هه‌شت پوژ بونی میسک له‌ پوومه‌ت و
 ژووره‌که‌ی ده‌هات!!.

مه‌حوی شاعیر ده‌فه‌رموێت:

هه‌تا بولبول له‌سه‌ر گول نه‌غمه‌ خوان و ناله‌ سه‌نجانه

بلین ئینس و مه‌له‌ك پر به‌م زه‌مین و ئاسمانه

(وَصَلَّى اللهُ عَلَيَّ) ئه‌و به‌حری عیلم و عیرفانه

که‌ ده‌رکی غه‌وری ناکا (غَيْرِ عِلْمِ اللهِ سُبْحَانَهُ)

به‌پێزان: سه‌رنجی پوداویکی واقعی ئه‌م سه‌رده‌مه بدن که‌ به‌لگه‌یه
 له‌سه‌ر ئه‌وه‌ی که‌ پو‌حی پیرۆزی پینغه‌مبه‌ر ﷺ به‌ناگایه به‌و سه‌لاواتانه‌ی
 که‌ بۆی ده‌نێدری‌ت.

مامۇستا مەلا محمد ئىمامى مزگەوتى چوارباخ كە لە كۆپرە وەكەى
 (۱۹۹۱) د بە عسىيەكان شەھىدىان كرد، دەفەرموئیت: (شەویك بە خزمەتى
 پیغەمبەرى خوا ﷺ گەیشتم، حەزەرەتى پیغەمبەر ﷺ فەرموى: بېرۇ
 بۆلای حاجى عەلى كە پیاویكى خواناسى حەلال خۆرە و دوكانى پینلار
 فرۆشتنى هەیه لە بازارى حەوزە وشكەكە، سەلامى ئى بكە و پىی بلى:
 بۆچى چەند پۆژىكە صەلاواتەكانى كەم بۆتەو؟! كاتىك پۆژ دەبیتهو
 مامۇستا مەلا محمد دەچیت بۆلای حاجى عەلى و پاش سەلام كردن
 خەونەكەى بۆ دەگىریتەو، ئەویش چاوى پەر دەبیته لە فرمیسك و
 دەلیت: بەخوا راست دەفەرموئیت، بەقوریانى پیغەمبەرى خوشەویست
 بىم، چەند پۆژىكە سەرم قالە و صەلاواتەكانم كەم بونەتەو).
 بیخود دەفەرموئیت:

هەتا تەجەلى خوا لە عالەما بكا ظهۇر

بە ئاگرى گولێ چەمەن چیا بیته كۆی طور

فریشتە و ئادەمى دەلێن هەتا ئەبەد لە خوار و زوور

صەلاتى حەق لە سەر شەهێ كە شەق ئەكا قەمەر لە دوور

سەلامى حەق لە سەر مەهێ كە ئەسبى خۆر لە غار ئەكا...

ئیمانداران: لێرەدا پرسیارىك درووست دەبیته، ئەویش ئەوێه:
 ئایا ئینسانى مۆسلمان چۆن دەگات بەم پلەى خوشەویستیه كە ئاوا
 پیغەمبەرى خوا ﷺ ئاگای لە حالت بیته؟!... بەوێ دەبیته كە بەراستى
 تۆ ئیمانته بەهیز بیته بە خوا و خوشەویستى پیغەمبەرى خوا ﷺ رەگى

داکوتا بیت له دلتا و له هه موو ناخ و گیانندا بلاو بوبیته وه، پیغه مبهری خوشه ویستمان ﷺ ده فرمویت: (مِنْ أَشَدِّ أُمَّتِي لِي حُبًّا نَاسٌ يَكُونُونَ بَعْدِي يَوَدُّ أَحَدُهُمْ لَوْ رَأَى بِأَهْلِهِ وَ مَالِهِ) رواه مسلم.

واته: له هه موو کهس زیاتر له ئوممه تم که منی خوش ده ویت کهسانیکن که دواى من دین و به چاوی سهریان منیان نه بینیه وه، هه ریه که له وانه ئاواته خوازه به دل و به گیان که چاوی به من بکه ویت، ئیتر نه مالى بمینیت نه مندالی نه خیزانی...!

موسه نای کورپی سه عید ﷺ ده فرمویت: (سَمِعْتُ أَنَسًا (أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ) يَقُولُ: مَا مِنْ لَيْلَةٍ إِلَّا وَأَنَا أَرَى فِيهَا حَبِيبِي، ثُمَّ يَبْكِي)...

واته: له ئه نه سی کورپی مالیکم بیست ﷺ که فرموی: هیچ شه ویک نه بووه له خه ودا به خزمهت خوشه ویستم (پیغه مبهری خوا ﷺ) نه گه یشتیم، ئه مجا ئه نه س ﷺ دهستی ده کرد به گریان.

ئهمه له کاتیکیدا ئه نه س ﷺ له ته مهنی (۱۰) سالیه وه هه تا وه فاتی پیغه مبهر ﷺ له خزمهت پیغه مبهردا بووه، که چی له خوشیدا ده گریا کاتیک له خه ودا به خزمهت پیغه مبهری خوا ﷺ گه یشتوه.

به پریزان: یه کیك له تابعین له ماموستا که ی پرسى: چه ز ده کهم پیم بلیت چی بکه م تا له خه ودا به خزمهتی پیغه مبهری خوا ﷺ بگه م. ماموستا که فرموی: ئیواره لای مالى ئیمه به، ئیواره نان و خواردنیکی زور سویری ده رخوا رد دا، که به ناره حهت قوت ده چوو له بهر سویری، پاشان ئاوی خواردنه وهی نه دایه، له نیوه شه ودا ئاوی بو برد و وتی: ئه مشه و خهوت به چیه وه ده بینى؟! کابرا وتی: به خوا ئه مشه و له

خەوندا جۆگە و جۆباری پەر لە ئاوم دەبینی کە ئاوی پوون و ساردی
 پێدا دەڕۆشت، وە لە خەوندا باران دەباری.. مامۆستا کە فەرموی:
 راست دەکەیت، چیت لە خەیاڵ و مەبەستدا بوو، ئەو هاتە خەوت.
 هەركاتیك ئاوا راست کرد لە خوشەوێستی پیغەمبەردا و هەموو هیوا و
 ئاوات بە خزمەت گەشتنی بوو، ئەوا لە خەودا بە خزمەتی دەگەیت!..

ئیمامی عەلی عليه السلام دەفەرموێت: لەدوای وەفاتی پیغەمبەری خوا ﷺ
 لە زەمانی ئیمامی عومەردا رضي الله عنه، شەویکیان بە خزمەتی خوشەوێستم
ﷺ گەیشتم، لە خەوندا دوای نوێژی بەیانی لە مزگەوت ئافرەتیک لە
 دەرگای دا، پیغەمبەر ﷺ فەرموی: عەلی برۆ بزانه کێیه؟ کاتیك چووم
 تەماشام کرد، ئافرەتیک حەلاقیەك خورمای پێیه و بۆ بەخشین
 هیناویەتی، منیش خورماکەم ئی وەرگرت و بردمە خزمەتی پیغەمبەر ﷺ
 ، ئەویش بە دەستی پیروزی دابەشی کرد بە سەر سەحابەکاندا، یەك یەك
 بەشی دان تەنها من مامەوه، پاشان دەنکیك خورمای خستە ناو دەمی
 منەوه زۆر شیرین و بەتام بوو، لە دلی خۆمدا وتم: خۆزگە دەنکیك
 خورمای تری بدامەیه، لەو خوشی و شادیەدا لە خەو خەبەرم بوێهوه،
 کاتی بانگی بەیانی بوو، چووم بۆ مزگەوت، ئیمامی عومەر رضي الله عنه پیش
 نوێژی بۆ کردین، دوای نوێژ کەسێك لە دەرگای مزگەوتی دا، ئیمامی
 عومەر رضي الله عنه فەرموی: عەلی بچۆ بزانه کێیه؟ کە چووم ئافرەتیک بوو
 حەلاقیەك خورمای پی بوو، هینابووی بۆ خێر، لێم وەرگرت و بردمە
 خزمەتی ئیمامی عومەر و رضي الله عنه ئەویش دابەشی کرد بە سەر

صہحابہ کاندہ و بہ دستِ خوشی دہنک، خورماشی خستہ ناو دہمی
منہوہ، ئەوہندہ خوش بوو لە دلی خوہا و تہ: خۆزگہ دہنک، خورمای
تری بدامایہ تی!! ئیمامی عومەر رضی اللہ عنہ رەردەخەنە یەکی کرد و فەرموی:
عەلی چاوەڕێی دہنکە خورمای ترمەکە، بەخوا ئەگەر پیغەمبەر صلی اللہ علیہ وسلم بۆی
زیاد بکردیتایہ، منیش بۆم زیاد دہکردیت!!...

سُبْحَانَ اللَّهِ، ئیمامی عومەریش رضی اللہ عنہ ھەر لەو شەوہدا بە خزمەتی
پیغەمبەری خوا صلی اللہ علیہ وسلم گەیشتوہ و ھەمان پوداوی بینیوہ! ئاوا بە دل و بە
گیان و بە دلسۆزی لە خزمەتی پیغەمبەری خوادا بوون صلی اللہ علیہ وسلم، لە دواي
وہفاتیشی ئاوا دلیان پاک بووہ بەرامبەر یەکتري!.

ئیمانداران: بەراستی دەبیت بزانی کە پیغەمبەری خوا صلی اللہ علیہ وسلم
پیغەمبەرە و پیشەوا و سەرداری ھەموو پیغەمبەرانی لە ئادەمەوہ تا
عیسی (سەلامی خوا لە ھەمویان بیت) نابیت وەکو کەسیکی ئاسایی و
سادە سەیری بکەین، دەبیت ئاوا بیناسین و وەکو صەحابە ئازیزەکان
خۆشمان بویت، چونکە گوێرایەلی بەرھەمی خوشەویستیہ، فەرمان
گوئی بۆ ئەم بەسەرھاتە بگرن کە پادە ی گوێرایەلی صەحابەکان
دەردەخات بۆ ئەمر و فەرمانەکانی پیغەمبەر صلی اللہ علیہ وسلم:

عَنْ جَابِرٍ رضی اللہ عنہ قَالَ: لَمَّا اسْتَوَى رَسُولُ اللَّهِ صلی اللہ علیہ وسلم يَوْمَ الْجُمُعَةِ قَالَ: (اِجْلِسُوا)،
فَسَمِعَ ذَلِكَ ابْنُ مَسْعُودٍ رضی اللہ عنہ، فَجَلَسَ عَلَى بَابِ الْمَسْجِدِ، فَرَأَاهُ رَسُولُ اللَّهِ صلی اللہ علیہ وسلم
فَقَالَ: (تَعَالَ يَا عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مَسْعُودٍ). رواه أبو داود وصححه الألباني في صحيح سنن أبي داود.

واته: جابر رضی اللہ عنہ دہ فہرمویت: پوڑی جومعه که پیغہمبہری خوا صلی اللہ علیہ وسلم چوہ سہر مینبہری پیروزی فہرموی: (ئہی خہ لکینہ دانیشن له شوینی خوتان)، لهوکاتہ دا عہدوللای کوری مهسعود رضی اللہ عنہ دہات بہرہو مزگہوت، گہیشته دہرگای مزگہوت و کہ گوینی لی بوو پیغہمبہر صلی اللہ علیہ وسلم فہرموی دانیشن، یهک هہنگاوی تری هہلنہینا و له شوینی خوئی دانیشن، پیغہمبہری خوا صلی اللہ علیہ وسلم فہرموی: (ئہی عہدوللای وەرہ پیشہوہ بو ناو مزگہوت مه بهستم تو نہ بوو)!!

تہ ماشاکن، عبداللہی کوری مهسعود رضی اللہ عنہ یهک هہناسہ فہرمانہ کہی پیغہمبہری صلی اللہ علیہ وسلم دوا نہ خست و یهکسہر دانیشنت لہ بہر دہرگا و یهک هہنگا و نہاتہ پیشہوہ.

بہراستی ئیمانداران: ئہمرو له هہموو کاتیک زیاتر پیویستمان بہوہ هہیہ کہ له خزمہت پیغہمبہری خوادا بین صلی اللہ علیہ وسلم، وہرن با لہیادی لہدایک بوونیدا تیبگہین ئہم مه ولودہ عہزیزہ کییہ؟، ئہم لہدایک بووہ کییہ؟، ئہم رہحمہتہ کییہ؟، وەرہ صہلاواتی لہ دیدار لیبدہ، وەرہ ویزدانت ئاسودہ بکہ، وەرہ ناخت زیندوو بکہرہوہ، وەرہ بیناسہ و شانازی پیوہ بکہ کہ سہرکرده و رابہریکی ئاوات هہیہ، کہ رہحمہتی خوایہ و پیمان خہلات کراوہ، خوئی فہرمویہتی صلی اللہ علیہ وسلم: (أَنَا رَحْمَةٌ مُّهْدَاةٌ)، ئہو زاتہ پیشہوايہ کہ دوژمنانیشی دانیان بہ گہورہیی و عہزہمہتی داناوہ، (وَالْفَضْلُ مَا شَهِدَ بِهِ الْأَعْدَاءُ) ..

(ماهاتما غاندى): ماهاتما: واتە دەروون بەرز و پېرۆز، ئەندازىار بوو و ناوى (كرمشاند غاندى) يە، لە (۱۸۶۹ - ۱۹۴۸) ژياوه، يەككە لەم سەد كەسەى كە مېژووى جيهانيان گۆپيوه، لە وتاريكيدا بۆ پوژنامەى (ينج إنديا) گەنجى هيندى باسى پيغەمبەرى خوا ﷺ بەم شيوه يە دەكات و دەلييت: (ويستم خەسلەتەكانى ئەو مەرقە بناسم كەبەبى ناكۆكى دلى مليونەها مەرقى بۆخوى كيش كردبوو، بەوپەرى دلفاي يەوه شمشير ئىسلامى نەگەياندۆتە ئەم پاىە بەرزە، بەئكو گەيشتنى بەم پاىە بەرزە بەهوى سادەيى، ووردبىنى، راستگوى، هونەرمەندى، دلسۆزى و ئازايەتى محمد ﷺ بوو، ئەمانە ئىسلاميان گەياندۆتە ئەم شوينە نەوەك شمشير).

يەككى تر: د. مايكل هارت: ئەمريكيەو چەند دكتوراي بەدەست هيناوه لەبارەى گەردوون ناسى، وەيەككە لەزانا بەناوبانگەكانى بواری فيزيای جى به جى كاری (الفيزياء التطبيقية)، دەلييت: لەكتيبي (سەد پياوہ ناودارەكە)، بەعەرەبى: (دراسة في المائة الاوائل): يەكەم كەسيك لەنيوان گەورەترین پياوانى مېژوو هەلى بژيرم محمد ﷺ كەهەنديك كەس توشى سەرسامى دەكات (چونكە نوسەر خوى مەسيحيە) بەلام تاقە پياوہووە لەمېژودا لەلایەنى ئاينى و دونيای باشتري شيوە سەرکەوتنى بەدەست هيناييت.

محمد ﷺ گەورەترین ئاينى لەجيهاندا دامەزراندو بلاوكردهوه، بوو بە يەككە لە سياست مەدارە گەورەكانى جيهان، لەم پوژگارەدا و دواى

تیپەر بوونی نزیکهی (۱۳) سەدە بەسەر کۆچ کردنیدا، هیشتا کاریگەریهکی بههیزی ماوه.

ئەمڕۆش دواى (۱۴۲۹) سال وا له دواى سەرهلدانى شینوازی نوێى زانستى بۆ زانینی پادهی کهسایهتیهکانى جیهان له دواى سەدهی بیسته‌مه‌وه به به‌کارهێنانی زانستى ئامار، پێغه‌مبەری خوا ﷺ به یه‌کیک له ناودارترین کهسایه‌تى جیهانى هاوتۆته هه‌ژمار، دواى بلأو بوونه‌وه‌ی هه‌بوونی زۆرترین ناو له جیهاندا که ناوی (محمد) ه، سایت و پۆژنامه‌کان له‌پێی پاپرسیه‌وه، به‌رده‌وام شینوازی تر به‌کار ده‌هێنن تا بزائن کاریگه‌رتترین کهسایه‌تى له جیهاندا کێیه‌!.

له تازه‌ترین زانیاریدا که له‌سەر توپی ئینتەرنێت بلأو کراوه‌ته‌وه ناوی (۲۱) کهسایه‌تى جیهانى خراونه‌ته‌ پوو بۆ ئەوه‌ی بزانی‌ت کاریگه‌رتترین کهسایه‌تى کێیه‌؟، له ناو کهسایه‌تیه‌کاندا هه‌ریه‌ک له پێغه‌مبەر عیسا ﷺ و محمد ﷺ و له زانا‌یان ئەنیش‌تاین و فرۆید و داروین و هیتلەر و مارکس و ..هتد. خراونه‌ته‌ پوو، به پێی دوا‌یین ئە‌نجام ده‌رکه‌وت که هه‌زه‌تى محمد ﷺ (۸۶٪) ی ده‌نگه‌کان و پێغه‌مبەر عیسا ﷺ (۱۳٪) ی ده‌نگه‌کانى به ده‌ست هێناوه، که ئەم دوو پێژه‌یه به‌رزترین پێژهن تۆمار کراون، هه‌روه‌ها ژماره‌ی ده‌نگه‌ران به پێی ئەو زانیاریه‌ی که پۆژنامه‌ی (Elmundo) له‌سەر توپی ئینتەرنێت بلأوی کردۆته‌وه (۱۹۰,۵۵۰) که‌س ده‌نگی داوه له‌و پێژه‌یه (۱۴۰,۲۴۴) که‌س

دەنگی بۆ پێغه مبه‌ری ئیسلام ﷺ داوه، (٢٣,٤٧٥) دەنگیش بۆ پێغه مبه‌ر عیسا ﷺ بووه...!

ئەوێتا ئەمڕۆ ناوی پیروزی محمد له هه‌موو ناویك زیاتره له جیهاندا (٦٥) ملیۆن كه‌س ناوی محمد.

وه شتیکی سه‌لمینراوه كه هه‌موو ناویك كۆن ده‌بی‌ت، ته‌نها ناوی پیروزی محمد ﷺ نه‌بی‌ت، بۆیه‌ش له خۆشه‌ویستی ئەو سه‌رداره‌دا كه‌م كه‌س هه‌یه له كوردستاندا له ماله‌كه‌یدا ناوی (محمد) نه‌بی‌ت، هه‌ر له كوردستانی باشوردا پیاویکی خواناس كه‌ چهند سالیك له‌مه‌وبه‌ر كوچی نوایی كردووه، كوپیکی ناوی (محمد) بووه، هه‌رچه‌نده باوكه‌كه‌ خۆی ریشی سپی بووه و كوړه‌كه‌ی ته‌مه‌نی نزیکه‌ی (١٠) سالان بووه، كه‌چی هه‌رگیز له پێگادا كه‌ به‌یه‌كه‌وه پۆیشتون، پێش كوړه‌كه‌ی نه‌كه‌وتووه و فره‌مویه‌تی: چونكه‌ ناوی (محمد) له‌به‌ر حورمه‌تی ناوی پیروزی پێغه مبه‌ر ﷺ حه‌دم نیه پێشی بکه‌وم!!

به‌لێ ئەوا ئەمڕۆش له كوردستان ئاوه‌دان و ئازاددا

كوړپه‌یه‌ تر، چاوی به‌ ژياندا هه‌له‌ینا

باوك و دایکی زۆر تی‌رامان

ئەو كوړپه‌یان، به‌ چ ناویكه‌وه ناوێن

كه‌ شانابێ، ناوی زاتیکی زۆر گه‌وره‌ و

ناوداریکی ميه‌ره‌بان بێ

زیده دلسۆز و خه غۆری چهوساوه کانی جیهان بی

ناشنای خاک و ئاو و پۆلهی

پینج پارچه که ی کوردستان بی

شا نمونه ی رهوشت بهرزی و

لیبوردیهی له ژیان بی

ناویکی پر تام و مانا و . . بۆزار ساده و زۆر ئاسان بی

به لّی، قوربان، گه لّی ناو خرا بهرده ستیان

زۆر تی رّامان، سهریان برد و سهریان هینا

له دوا بریار

به خوشه ویستی تۆی سهروهر

ناوی محمدیان لی نا . .

داواکارم خوا ی گه و ره خوشه ویستی خۆی و پیغه مبه ره نازداره که ی

له دلماندا زیاد بکات و بهر شه فاعه تی نه و خوشه ویسته مان بکهوین.

اللّهُمّ آمین.

سەرچاوه كان:

۱. قورئانی پیرۆز.
۲. شیعرى شنهى سوۆز - جلال الدين نجم الدين - ل ۱۲/۱۳.
۳. مَنَهْلُ الْمُؤْمِنِينَ وَ مَوْرِدُ الْخُطْبَاء - د. محمود أحمد البرشة - ص ۸۷.
۴. مُجَلَّة - حَرَاء - الْعَدَد: ۳/۳۳ - ۲۰۰۶/۴.
۵. مَعَ الْأَنْبِيَاء فِي الْقُرْآنِ الْكَرِيم - عَفِيف عَبْدُ الْفَتَّاح طَبَّارَة / ص ۳۳۵.
۶. به خۆداچونه وهیهك له خۆشه ویستی پیغمبهردا ﷺ - ئەندازیار
عُثمان محمد رشید - ل ۲۴.
۷. به رهو پهروه ردهی ئیسلامی - ئەندازیار عُثمان محمد رشید - ل ۱۴۱.
۸. السلسلة الذهبية - محمود المصري - ابوعمار - ج ۳/ص ۹۲ -
ص ۶۳۸.
۹. ته نهها محمد ﷺ - پشتیوان کاکل - ل ۶.
۱۰. پوژنامهی کۆمهل - ژ: ۲۶۶ له ۲۰۰۷/۳/۳۱.

وتارى چوارم بۇ مانگى ربيع الاول

ناسىنى پېغەمبەرى فوا
صلى الله عليه وسلم
له قورئانەۋە

وتاری چوارہم بو مانگی ربیع الاول ناسینی پیغہ مبری خوا ﷺ له قورنانه وه

(الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ
عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ أَجْمَعِينَ)

ئیماندارانی به پرنز: مروؤ به شایه تومان دیته چوارچنوهی ئیسلامه تیه وه
و ناسنامه ی به پرنزی موسلمانیه تی و هره گریت (أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ أَشْهَدُ
أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ)، جا چۆن بالنده به یهك بال نافریت، ئینسانی
ئیمانداریش به تهنه به (لا إله إلا الله) نابیته موسلمان ، به لکو ده بیئت (و أَشْهَدُ
أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ) شی له گه ل بیئت. ئه مجا به ههردوو باله که به ره و
په زامه ندی خوا و سه رفرازی به رزت ده کاته وه.

جا چۆن (لا إله إلا الله) شهرت و مهرجی خو ی هیه، وه کو خو پاراستن
له شیرک و جیگیر بوونی محه به تی خوا و ئومید به خوای گه وه ، وه ئیمان
به (لا اله الا الله) تازه ده بیته وه.

ده بیئت بالی دووه می ئیسلامه تیش که (أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ) یه
تازه بکهینه وه، به تایبه تی له م مانگی مه ولوده دا، ئه ویش به م شیوه یه:
یه که م: (الْإِيمَانُ بِهِ ﷺ وَ الرِّضَا بِهِ وَ نَبِيًّا وَ رَسُولًا) واته: ئیمان هینان به
پیغہ مبری خوا ﷺ به پیغہ مبر و چاوساغ و رابه ری خۆت قبول بکهیت.

پیغہ مبری خوا ﷺ ده فره مویت: (وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَا يَسْمَعُ بِي
أَحَدٌ مِنْ هَذِهِ الْأُمَمِ يَهُودِيٍّ أَوْ نَصْرَانِيٍّ ثُمَّ يَمُوتُ وَلَمْ يُؤْمِنْ بِالَّذِي أُرْسِلْتُ بِهِ
إِلَّا كَانَ مِنَ أَصْحَابِ النَّارِ) رواه مسلم.

واته: سویند بهو زاته‌ی که نه‌فسی منی به دهسته که (الله)یه،
 هرکه سیك له‌م ئوممه‌ته یه‌هودی بیټ یان نه‌صرانی (گاور) ناوی منی
 بیستبیت و پیی گه‌یشتبیت که من پیغه‌مبهری خوام، پاشان که مرد
 نیمانی نه‌هینابیت بهو قورئانه‌ی که من هیناومه له‌لایهن خواوه، ئه‌وا به
 دننیا یه‌وه جیگه‌ی ناو ئاگری دۆزه‌خه!..

که‌واته: هرکه سیك بر‌وای دامه‌زراو و ته‌واوی نه‌بیټ به
 پیغه‌مبهرایه‌تی حه‌زهرتی محمد ﷺ ئه‌وا گومان له‌ کافریتیدا نیه،
 هرچه‌نده خووشی به‌خواه‌نی دینی ئاسمانی بزانیټ.

دووهم: (الشَّهَادَةُ لَهُ بِالْبَلَاغِ) واته: شه‌هادی بۆ بده‌ی که به‌راستی
 ئه‌و پیغه‌مبهره د‌ئسۆزه، به‌ئهمانه‌ته‌وه بی زیاد و که‌م دینی ئیسلامی
 گه‌یاند به‌ئوممه‌ته‌که‌ی. له‌حه‌جی مال ئاوا ییدا به‌رامبهر به‌هاوه‌لانی
 خوشه‌ویستی وه‌ستا و فهرموی: (اللَّهُمَّ هَلْ بَلَّغْتُ، اللَّهُمَّ فَاشْهَدْ)، ئه‌ی
 خ‌وای په‌روه‌ردگار تو ئاگاداریت که من په‌یامی ئه‌م ئیسلامه‌م گه‌یاند،
 ئیمه‌ش له‌م کاته‌دا پر به‌دل شایه‌تی ئه‌ده‌ین و به‌زمان ده‌لین پوو له
 بۆخی پیروز و هه‌میشه به‌ئاگای ده‌که‌ین و ده‌لین: به‌لئى ئه‌ی
 خوشه‌ویستمان، شایه‌تیت بۆ ده‌ده‌ین که به‌راستی به‌بئى دریغی کردن
 په‌یامی خوات گه‌یاند به‌ئیمه، وه‌باشترین ئامۆزگاریکار بوویت بۆ
 ئوممه‌ته‌که‌ت، وه‌به‌ته‌واوی مانای تیکۆشان بۆ خوا تیکۆشایت، وه
 شایه‌تی ده‌ده‌ین که کاتیك وه‌فاتت کرد و گه‌پرایته‌وه بۆلای
 په‌روه‌ردگارت، له‌سه‌ر رېبازیك به‌جیت هیشتین که ئه‌وه‌نده ره‌وان و بی
 گری و گۆله‌ که شه‌وه‌که‌شی وه‌کو پۆژه‌که‌ی پووناکه، مه‌گه‌ر که‌سیك که
 حه‌زی له‌به‌هیلان چوون بیټ، ئه‌گینا له‌و راسته‌شه‌قامه‌ لا نادات.

سیهم: ناسینی پیځه مبهري خوا ﷺ بهو شیوهیه ی که قورئان باسی کردوه، هرکه سیك بیهویت به راستی پیځه مبهري ﷺ بناسیت، پیویسته بچیته خزمهت قورئانی پیروز، جا کاتیک دهچینه خزمهت قورئان بو ناسینی پیځه مبهري، دهبینن بهم شیوهیه پیمان دهناسینیت.

یه کهم: باسی نه وه دهکات که خوی گه وره بوچی پیځه مبهري ناردوه بو سهر نوممه تی نیسلامی، دهفرمویت: ﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَهِيدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا﴾ وَدَاعِيًا إِلَى اللَّهِ بِإِذْنِهِ وَسِرَاجًا مُنِيرًا ﴿وَكَثِيرَ الْمُؤْمِنِينَ بِأَنَّهُمْ مِنَ اللَّهِ فَضْلًا كَبِيرًا﴾ الاحزاب: ۴۵-۴۷.

شیخ محمد علي الصابوني له (صَفْوَةُ التَّفَاسِيرِ) دهفرمویت له تهفسیری نه م ثایه ته دا: (وَصَفَّهُ تَعَالَى بِخَمْسَةِ أَوْصَافٍ كُلُّهَا كَمَالٌ وَجَمَالٌ وَثَنَاءٌ وَجَلَالٌ) نهو پینچ وه صفهش نه مانه ن:

۱. شاهدًا: أي شاهدًا عَلَى أَمْتِكَ وَعَلَى جَمِيعِ الْأُمَمِ بِأَنَّ أَنْبِيَاءَهُمْ قَدْ بَلَغُواهُمْ رَسُولَ رَبِّهِمْ. واته: نهی محمد ﷺ به راستی تو شاهیدی له سهر نوممه ته که ت وه موو نوممه تانی تر که پیځه مبهريه کانیا ن په یامی خویان پی گه یاندون.

۲. مُبَشِّرًا: أي مُبَشِّرًا لِلْمُؤْمِنِينَ بِجَنَاتِ النَّعِيمِ. واته: موژده بده به نیمانداران به وهی که به هه شتی پر خیر و بهرکه ت و خوشی چاوه پریانه.

۳. وَنَذِيرًا: وه ټاگدار که ره وهیه بو کافران له عذابی دوزه خ.

۴. وَ دَاعِيَا إِلَى اللَّهِ بِأَذْنِهِ: بانگه‌وازی مروّقایه‌تی ده‌کات بۆ لای خوا، بۆ یه‌کتا په‌رستی و به‌ندایه‌تی و گوږپرایه‌لی خواي گه‌وره، به پښی فه‌رمان و همستوری خوا، نه‌ک به پښی هه‌وا و ئاره‌زووی خوۍ.

۵. وَ سِرَاجاً مُنِيراً: واته: ئه‌ی محمد تۆ بووینه چرایه‌کی نورانی و پوناک بۆ خه‌لکانی جیهان.

مه‌ندیك له موفه‌سیرین زۆر جوانیان فه‌رموو ه که ده‌لین: (سراج) چرا نیه، به‌لکو تیشکی پوژ، که تیشکی پوژ هه‌له‌ات، که‌س پښووستی به چرا و مۆم و گلۆپ نیه، ئه‌وه‌ی بیه‌ویت به‌وانه به‌رپښی خوۍ پووناک بکاته‌وه، ئه‌وه خوۍ خه‌له‌تاندوو.

موفه‌سیری به‌ناوبانگ (ابن کثیر) ده‌فه‌رموینت له ته‌فسیری (سراجاً مُنِيراً): أَي أَنْتَ يَا مُحَمَّدَ كَالشَّمْسِ فِي إِشْرَاقِهَا وَإِضَاءَتِهَا لَا يَجْحَدُهَا إِلَّا مُعَانِدٌ. واته: تۆ ئه‌ی محمد وه‌کو پوژ وایت له تیشک دانه‌وه و پووناک کردنه‌وه‌ی هه‌موو دونیادا، که هه‌یچ که‌س ئینکاری پوژ و پووناکیه‌ بی سنووره‌که‌ی ناکات، مه‌گه‌ر که‌سیکی عیناد و نه‌سه‌لمینه‌ر که یاسای (بشفریت هه‌ر بزنه) به‌کار دینیت.

دوهم: گه‌وره‌یی پیغه‌مبه‌رمان ﷺ له‌وه‌دا بۆ ده‌رده‌که‌وینت که کۆمه‌لیك ته‌کلیفی خراوته‌ سه‌ر، که ئه‌و ته‌کلیفه‌ نه‌خراوته‌ سه‌ر که‌سی تر و ئه‌وه‌ش نیشانه‌ی گه‌وره‌یی پیغه‌مبه‌ره ﷺ، بۆ نمونه: له‌و کاته‌دا که بوو به پیغه‌مبه‌ر، هه‌زه‌تی جوږه‌ئیلی به‌ شیوه‌ی خوۍ بیني، که به توندی گوشي به‌ خوڤه‌وه، که هاته‌وه بۆ ماله‌وه له‌گه‌ل ئه‌و هه‌موو

ئازایەتیە و بە جەرگیتیەیی ، کەچی ئەوەندە دیمەنەکە سامناک بوو، کە
هاتەووە فەرموی: (خەدیجە، دامپۆشە . . . دامپۆشە).

وە صەحابەکان دەفەرمون: هەر کاتێک وەحی بۆ بهاتیە، لەبەر
قورسی وەحییە کە لە کاتی شیدەتی سەرما و سۆلە، عەرەقە بە
ناوچەوانی پێرۆزیەووە ئەهاتە خوارەووە. . .!

وە کاتێک قورئان فەرمانی پێ کرد و فەرموی: ﴿يَتَأْتِيَ الْمُدَّثِّرُ

قُمْ فَأَنْذِرْ ۚ وَرَبِّكَ فَكَبِيرٌ ۚ وَثِيَابَكَ فَطَهِّرْ ۚ وَالرُّجْزَ فَاهْجُرْ ۚ وَلَا

تَمَنَّيَنَّ تَسْتَكْبِرُ ۚ وَلِرَبِّكَ فَاصْبِرْ﴾ المَدَّثِرُ: ١-٧. ئیتر ئەو هەستانەووەیی

کە هەستانەووە ئیسراحتی نەکرد هەتا ئەو پۆژەیی چوو بەرەگای خودا،
فەرموی: (ئەو خەدیجە، ئەو هاوسەری خوشەویست و خەنجۆرم، ئەو

جینگای خەوتنە کوو بکەرەووە (لَقَدْ مَضَىٰ عَهْدُ النَّوْمِ) تازە کاتی خەوتن

بەسەر چوو . . .)، هەرەها پینگەمبەری ئازیزمان ﷺ فەرمانی پێ کرا بە

شەونویژ، کە تەنھا لەسەر ئەو واجبە و لەسەر کەسی تر لە ئومەتەتە کە

واجب نەکراوە، خوای گەورە فەرمانی پێ دا کە هەلسیت بۆ شەو نوێژ

﴿يَتَأْتِيَ الْمُزْمِلُ ۚ قُمْ أَلَيْلَ إِلَّا قَلِيلًا ۚ يَصْفَهُ ۚ أَوْ أَنْقِصْ مِنْهُ قَلِيلًا ۚ أَوْزِدْ

عَلَيْهِ وَرَزَقَ الْقُرْآنَ أَنْ تَزِيلَ ۚ إِنَّا سَنُلْقِي عَلَيْكَ قَوْلًا ثَقِيلًا﴾ المَزْمِلُ: ١-٥.

پاشان خوای گەورە فەرمانی پێ کرد بە پشت تێکردنی کافران و

فەرموی: ﴿فَاصْدَعْ بِمَا تُؤْمَرُ وَأَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ﴾ الحج: ٩٤.

دوای ٹہوہ خواہی گہورہ فرمانی پیّ دا بہ گہیاندنی ٹہم قورٹانہ بہ
 مہموو خہلکی و فہرموی: ﴿يَتَأْتِيهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ
 وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَغْتَ رِسَالَتَهُ﴾ العنّدة: ۶۷.

دواتر فہرمانی پیّ دا بہ ئیستیقامت و دامہ زراوی و فہرموی:
 ﴿فَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ وَمَنْ تَابَ مَعَكَ﴾ مود: ۱۱۲. وہ پیغہمبہری خوا ﷺ
 فہرموی: (ٹہم ٹاہہ تہ پیری کردم)...

ٹہمجا فہرمانی پیّ کرد بہ جیہاد و خواہی گہورہ فہرموی: ﴿يَتَأْتِيهَا
 النَّبِيُّ جَاهِدِ الْكُفَّارَ وَالْمُنَافِقِينَ وَاغْلُظْ عَلَيْهِمْ﴾ الثّوبۃ: ۷۳.

بہلّی، ٹہم فہرمانانہ کہ یہ کہم جار لہ سہر پیغہمبہری خوا ﷺ
 واجب کران، بہ لگن لہ سہر گہورہ یی پیغہمبہری خوا ﷺ.

سییہم: قورٹانی پیوژ لہ یہ ک کاتدا مہدح و تہ کلیم بو پیغہمبہر
 ﷺ بہ یہ کہوہ کو دہ کاتہوہ، وہ کو لہ سوہرہ تی (الإنشراح - الضّحی) دا
 دہر دہ کہویت.

لہ سوہرہ تی (الإنشراح) دا دہ فہرمویت: ﴿أَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ صَدْرَكَ
 وَوَضَعْنَا عَنَّا وَزَرَكَ﴾ الَّذِي أَنْقَضَ ظَهْرَكَ ﴿ثُمَّ نِيْمَتَانِ وَ
 خَوْشَةٍ وَیْسْتی بو دہر برینہ، ﴿وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ﴾ ٹہم ش مہدح و پایہ
 بلندی باس کردنیہ تی، ﴿فَلِإِنْ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا﴾ إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا ﴿

فَإِذَا فَرَغْتَ فَانصَبْ ﴿١﴾ وَإِلَىٰ رَبِّكَ فَارْغَبْ ﴿٢﴾ ئەمەش تەكلیفی سەر
شانیەتی.

یاخود لە سوپەتی (الضُّحَى) دا دەفەرموین: ﴿مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا
قَالَ ﴿١﴾ وَلَلْآخِرَةُ خَيْرٌ لَّكَ مِنَ الْأُولَىٰ﴾ ئەمە مەدح و ئەناو پێزە، ﴿أَلَمْ
يَجِدَكَ يَتِيمًا فَفَآوَىٰ ﴿٢﴾ وَوَجَدَكَ ضَالًّا فَهَدَىٰ ﴿٣﴾ وَوَجَدَكَ عَابِلًا
فَأَعْنَىٰ﴾ ئەمەش خوشەویستی و ئیمتینانە، ﴿فَأَمَّا الْيَتِيمَ فَلَا تَقْهَرْ ﴿٤﴾
وَأَمَّا السَّائِلَ فَلَا تَنْهَرْ﴾ ئەمەش تەكلیفە..

کە بە راستی ئەمەش گەورەیی و خوشەویستی خواپە
پێغەمبەری خوا ﷺ، کە ئاوا پێز لە هەموو ساتیکی تەمەنی پێرۆزی
دەگریت، چ تەمەنی مندالی و ساوایی و بی باوکی، چ تەمەنی هەژاری و
شوانی و نەداری، تەنانەت سەردەمیکی تەمەنی کە بە دواى دۆزینەوهی
خوای تەك و تەنها و پێبازی راستی ژياندا دەگەرا و بیرى دەکردهوه،
خوای گەوره هەمووی بە پێزەوه تۆمار دەکات لە قورئاندا و دەبیته پێز
بۆ هەتیوان و مندالانی بی ناز کەوتوو، کەسانی هەژار و نەدار و شوان و
کرێکار، وه ئەوەنده ئەو پێغەمبەرە خوشەویسته لای خوای گەوره،
خوای گەوره بۆ دەپێرینی خوشەویستی خوای بۆ ئەو خوشەویستهی کە
محمد المصطفیٰ یه ﷺ، باسی ئەو فەزل و چاکانەى بۆ دەکات کە
لەگەڵی کردووه، کە چون شارەزای پێگای راستی کردووه و بە چاو ساغ
و چرا بە دەستی ئەو شا پێگا بی پێچ و راست و دروسته، وه چون لە

ہزارہی پرگاری کردوہ و دہولہ مہندی کردوہ، وہ لہ کاتی ہتیویدا
 ہرگیز بیٰ نہنوی بیٰ خویہ و نہ بینوہ و لہ باوہشی حلیمہ و تا
 نامیزی دایکی و پاشان نامیزی، نوم ٹیمہنی بہوہفا و دلسوز و
 گہیاندی بہ باوہشی باپیری (عبد المطلب) کہ نہوہندہ ریزی پیغہ مہری
 خوی رحمۃ اللہ علیہ ددگرت لہ تہنیشٹ خوی دادہنیشاند لہو جیگا تایہ تہی کہ
 بو عبدالمطلب نامادہ کرابو، لہ تہنیشٹ کہ عہوہ ہیچ کہس بو
 نہبوو لہویدا دابنیشی۔ بہ لام عبدالمطلب لہ تہنیشٹ خویہ و لہ سر دہو
 جیگاہ دایدہنیشاند و کہ کورہکانی خہریک دہبوو دہری بکہن دہیوت:
 وازی لیٰ بینن کہم کورہزایہ دواروژیکی زور گہورہی دہیبت۔ وہ لہ
 دوی ودفاتی عبد المطلبی باپیری پیغہ مہری نازدار بیٰ نہنوا نہبوو
 بہکو خوی گہورہ خستہ لای پیاوکی بہریز و دلنہرم و مہردی
 مہیدان کہ (ابو طالب) ی مامی بو، کہ لہ ہموو کورہکانی زیاتر ریزی
 بہ محمد ددگرت و ہتا دوا ہناسہی دیفاعی لیٰ کرد و پستی بہرہدا۔

خوی گہورہ ہموو نہمانہ بو خوشہویستہ کہی کہ حہزہتی
 محمد رحمۃ اللہ علیہ ددگیرتہوہ و دہفہرمویٰ من ناوا چاودیری توم کرد و
 نہمہیشٹ بیٰ ناز بکہویت، کہواتہ توش ﴿فَأَمَّا الْيَتِيمَ فَلَا تَقْهَرْ ؕ وَأَمَّا
 السَّائِلَ فَلَا تَنْهَرْ ؕ﴾، باوکیکی بہرحم و بہ سوز بہ بو بیٰ باوکان و
 منالانی نازدار۔ وہ ہرگیز نہدار و ہزار و چہوساوان پشت گویٰ مہخہ
 و لہ مہجلیس و کوپی خوت دووریان مہخہردوہ، نہمہش تہکلیفہ۔
 چوارہم: قورنانی پیروز ہموو نہو شوینانہی باس کردوہ کہ
 پیغہ مہری خوی رحمۃ اللہ علیہ کاریکی نہنجام دابی و لہ گہل ردوشٹہ جوان و

خولقہ عظیمہ کہی ئہودا نہ گونجی، یہ کسہر خوی گہورہ ناگاداری
کردو تہوہ.

بؤ نمونہ: لہ کاتیکدا سہر کردہ کانی کوفری مہککہ ہاتنہ خرمہت
پیغہ مہبری خواجہ علیہ السلام بؤ ئہوہی لہ بارہی خوی گہورہ و قورئانہوہ
قسہ یان بؤ بکات، پیغہ مہبری خواش علیہ السلام بہوپہری خوشحالہوہ
لہ گہلیان دانیشٹ و قسہی بؤ دہکردن، لہو کاتہدا کہ سیکی نابینای
موسلمانہی دل پر لہ ئیمان و خوشہویستی خوا و پیغہ مہبر لہ بہر ئہوہی
نابینا بوو چاوی لی نہ بوو کی لہ خرمہت پیغہ مہبری خوا دایہ، ہاتہ
خرمہتی و وتی: ئہی پیغہ مہبری خوا لہو قورئانہی کہ خوی گہورہ
فیری کردوی بہ منیش بگہیہنہ، بہلام پیغہ مہبری خوا علیہ السلام بہ ہاتنہ کہی
لہو ساتہ و ہختہدا کہ ئہو سہر کردانہی کوفری مہککہی لا دانیشتبوون.
پیی خوش نہبوون بہلام بہ قسہ ہیچی نہوت، تہنہا پشتی تیگرد و
رووی گرز کرد، یہ کسہر لہو زہمان و زہمینہدا قورئانی پیروز ہاتہ
خوارہوہ و ئہمہی تۆمار کرد و ناگاداری کردہوہ کہ ئہوہ لہ گہل رہفتار
و رہوشتی بہرزی تۆدا ناگونجی. ﴿عَبَسَ وَتَوَلَّى ۖ أَن جَاءَهُ الْأَعْمَىٰ
وَمَا يَذْرَئِكُ لَعَلَّهٗ يَرْزَىٰ﴾...

لہ روداویکی تردا کافرہ موشریکہ کانی مہککہ خہریک بوو
پیغہ مہبری خواجہ علیہ السلام رازی بکہن بہوہی کہ دانیشٹنی ئہمان تاییبہتی بی
و لہ گہل بیلال و صوہیب و عہماردا دایان نہنیشٹنی چونکہ ہزارن،

به لَام خَوای گه وره فهرمووی: ﴿وَأَصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ﴾ الکف: ۲۸

وه قورئانی پیروز ته نانهت نه وه شی بو تومار کردوین که له هه موو ته مه نی پیغه مبه ریتیدا یه کجار بیرى چوو بلیت (إنشاء الله) خوی گه وره چند پوژ وهی وه ستاند و پاشان به نایه تی پیروزی ﴿وَلَا تَقُولَنَّ لِشَايٍ إِنِّي فَاعِلٌ ذَٰلِكَ غَدًا﴾ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ﴾ الکف: ۲۳ - ۲۴. ناگاداری کردو ته وه که هه رگیز به بریار دانی حه تمی بریار نه دات له سه ر کاریک که له به یانیدا ده یكات، نیلا ده بیټ بلیت: إنشاء الله.

پینجه م: قورئانی پیروز باسی پیغه مبه ر ﷺ ده کات به وهی که مروقه و به بی ویست و ئیرادهی خوا توانای نه نجامدانی هیچ کاریکی نیه، وه کو ده فهرمویت: ﴿قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحَىٰ إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمُ إِلَهُ وَاحِدٌ﴾ الکف: ۱۱۰. که واته گه وره یی پیغه مبه ر ﷺ له وه دایه که مروقه و عه بدیکی راسته قینهی خوی گه وره یه هه لبریز درای خوی به پیغه مبه رایه تی و خاته می پیغه مبه رانه، بویه له شایه تومانماندا به پیغه مبه ری خوا ﷺ ده لیین: (شَهِدُ أَنْ مُحَمَّدًا عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ).

خالی چواره م: له مافه کانی پیغه مبه ری خوشه ویستمان ﷺ له سه رمان نه وه یه: (مَحَبَّتُهُ وَتَقْدِيمُهَا عَلَىٰ مَحَبَّةِ النَّفْسِ وَالْوَالِدِ وَالْوَالِدَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ) خوشه ویستی نه م پیغه مبه ره خوشه ویسته له دلدا

بچه سپیت و پیش بخزیت به سەر خوشه ویستی نه فس و مندال و دایک و باوک و تیکرای خەلکی، هەروەکو پیڤه مبهری خوا ﷺ خوی ئەو پراستیە ی بۆ پروون کردوینه تهوه و فەرمویه تی: (لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّىٰ أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ وَالِدِهِ وَوَلَدِهِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ) پڕواه البخاری و مسلم عن انس.

واته: هیچ کەس لە ئیوه ئیمانی تهواو نابیت تاوه کو له دل و ناخ و هەست و نهستیدا وای ئی نهیهت که منی به لاوه خوشه ویستر بیت له باوک و دایک و جگەرگۆشە ی و له تهواوی خەلکی به گشتی.

وه کاتیک که حەزەرتی عومەری کوپی خەطاب ﷺ پووی له پیڤه مبهری خوا ﷺ کرد و فەرموی: (يَا رَسُولَ اللَّهِ ، أَنْتَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ إِلَّا مِنْ نَفْسِي) ئە ی پیڤه مبهری خوا سویند دەخۆم که تو خوشه ویستری به لای منهوه له هەموو شتیکی سەر ئەم زهویه تهنها له نهفسی خۆم نه بیت، پیڤه مبهەر ﷺ فەرموی: (لَا وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ حَتَّىٰ أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْكَ مِنْ نَفْسِكَ) نه خیر ئە ی عومەر، سویند به و کەسە ی که نهفسی من به دەست ئەوه ئیمانه کهت تهواو و دامەزراو نابیت هەتا ئەو کاتە ی که وات ئی دیت منت به لاوه خوشه ویستر ده بیت له نهفسی خۆت، حەزەرتی عومەر ﷺ به خۆیدا چوهوه و بیری کردهوه که به پراستی وایه، ده بیت پیڤه مبهرم له خۆم خوشتر بویت، چونکه من خۆم به کەلکی خۆم نه ده هاتم، نهفسی خۆم به رهو هیلاکهت و گوهرایی ده بردم، به لام پیڤه مبهری خوا ﷺ دهستی گرتم و له گوهرایی و نهزانی پزگاری کردم. بۆیه له ناخی دلەوه فەرموی: (وَاللَّهِ أَنْتَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ نَفْسِي) ئە ی پیڤه مبهری دلسۆزم ﷺ سویند به خوا ئیستا تو ی به پز خوشه ویستری له لام له نهفس و پۆخی خۆم. پیڤه مبهری خوا ﷺ فەرموی: (الآنَ يَا عُمَرُ) ئا

نہیستا ٹیمان و بیروباوہ پرہکات دامہ زراوہ ئہی عومہر کہ وات لی ہات منت
بہلاوہ خوشہ ویستترہ لہ نہ فسی خوت۔

نمونہ یکی تر لہ خوشہ ویستی راستہ قینہ بو پیغہ مہری خوا ﷺ،
باسی یہ کیک لہ ہاوہ لہ بہر پزہ کان دہکین کہ ئویش (خوبہ بی کوپی
عہدی) یہ ﷺ کاتیک بہ دلی کہوتہ بہر دہستی کافرہکانی مہککہ و بریاری
کوشتنیان بو دہر کرد و بہ دار خورمایہ کدا ہلّیان واسی و خہریکی تیر باران
کردنی بوون بو ئوہی بہ ئازاریکی زورہوہ بیکوژن، ناوبہ ناو تیریان تی
دہگرت ولہ و کاتہ دا کہ چہند تیریک لہ لاشہی پیروزیدا بوون و خوین لہ
جہستہی دہہاتہ خوارہوہ، ئہبوسوفیان لیٰ نرک بویہوہ و وتی: ئہی
خوبہیب (أَسْرُكَ أَنْ مُحَمَّدًا عِنْدَنَا نَضْرِبُ عُنُقَهُ وَأَنْتَ فِي أَهْلِكَ؟!) ئایا حہزت
نہدہ کرد و خوزگہ ناخوازیت کہ ئیستا محمد لای ئیمہ دیل بوایہ و لہ
گہردنیمان بدایہ و توش بہ سہلامہتی لہ ناو مال و مندالی خوتدا ژیان
بہسہر ببردایہ؟! خوبہیب ﷺ بہ بی دودلی و زور دلیرانہ فہرموی: (لا والله ما
يَسْرُنِي أَنِّي فِي أَهْلِي وَأَنَّ مُحَمَّدًا ﷺ فِي مَكَانِهِ الَّذِي هُوَ فِيهِ يُصِيبُهُ شَوْكَةٌ تُؤْذِيهِ).
فہرموی: نہ خیر سویند بہ خوی گہورہ حہز ناکہم و ئاوات ناخوازم کہ من لہ
ناو مال و مندالی خوتدا سہلامت و بیوہی بزیم بہ لام پیغہ مہری خوا ﷺ
لہ ناو جیگہی دانشتنیدا و لہ ناو مالی خویدا تاکہ دپریک ئازاری بدات!!
ئہبوسوفیان کہ ئہم وہلامہی لہ خوبہیب ﷺ بیست ئاوا بہو پہری
راستگوییہوہ وہلامی دایہوہ بہ ئوپہری قہناعہتی دلہوہ، وتی: (مَا رَأَيْتُ
أَحَدًا يُحِبُّ أَحَدًا كَحُبِّ أَصْحَابِ مُحَمَّدٍ مُحَمَّدًا). واتہ: من نہ مبینیوہ کہ سیک
ئاوا بہ دل و بہ گیان کہ سیک خوش بویت، بہ وینہی خوشویستنی
راستہ قینہی ہاوہ لانی محمد بو محمدی سہر کردہیان. ئہمجا تیریان بو
ہاویشت و سہرہ نجام شہیدیان کرد. لہ سہرہ مہرگدا ئاخر وشہی خوبہیب

ﷺ نہ وہ ہوو کہ فرموی: خواہے گیان خوٲ تاگاداریت کہ من دہم و چاوی کافر نہ بیٲ ہیچ من دیار نیہ، خواہے بوٲوٲ سہلامی من بگہینہ بہ پیغہمبہری خوٲوہیستم ﷺ!.. لہ ہمان کاتدا کہ نہم داواہی لہ خواہی گہورہ کرد، پیغہمبہری خوا ﷺ لہ ناو مزگہوتہکیدا بوو لہ شاری مہدینہ لہ گہل ہارہلہ نازیزہکانیدا.. لہ ناکار بہ بیٲ نہوہی کہس ہاتبیٲتہ مزگہوتہورہ و سہلامی لٲ بکات، فرموی: (وَ عَلَیْكَ السَّلَامُ وَ رَحْمَةُ اللَّهِ وَ بَرَکَاتُہُ) تاگادار بن ئیستا خوبہیب شہید کرا!!.

خواہی گہورہ داواکہی خوبہیبی دلسوزی ئیسلامی جیبہ حی کرد و سہلامہکہی بہ حہزہتی جوہرہ ئیلی نہمیندا گہیاندہ خوٲوہیستہکہی کہ محمد المصطفیٰ ﷺ. (نہم بہ سہرامتہ ئیمامی بوخاری ریوایہتی کردوہ).

ئیمانداران: نمونہیہکی ترتان عہرز دہکم لہ خوٲ ویستنی پیغہمبہری خوا ﷺ، لہ لایہن ئافرہتیکہوہ کہ بہ کردوہ، لہ کاتی ہوالی دلٲہ زین و پشت شکیندا سہلماندی کہ پیغہمبہری خواہی ﷺ لہ لا خوٲوہیستہ لہ نہفسی خوٲی و ژیانہ کامہرانی و پٲر شادی لہ گہل خوٲوہیستانیدا وہ خوٲوہیستہ لہ براو باوک و ہاوسہری ژیان و کوٲہکہی مالی، نہویش ئافرہتیکی گومناو کہ تا ئیستاش لہ میژووی ئیسلامدا ناوی نہہاتووہ و دہلٲت: ئافرہتیٲ لہ (بَنِي الْأَشْهَلِ) بہلام بہ ئیسلام و خوٲوہیستی راستہقینہی بو خوا و پیغہمبہر ﷺ بوو بہ خاوہنی دلٲکی گہورہ و چیاہیہکی لہ بن نہہاتوو لہ خوٲراگری و شایہنی نہوہیہ کہ دہم بہ دہم بگٲر دٲرٲتہوہ و نمونہی پیٲ بہٲنرٲتہوہ. نہم ئافرہتہ دلسوزہ کہ کاتیٲ جہنگی ئوحدو پرویدا و ہوالی شکستی موسلمانان و شہید بوونی حہفتا صہحابہی نازیز گہیشتہوہ شاری مہدینہ، نہم ئافرہتہش لہ گہل خہلکہکیدا بہرہو پرووی سوپای ئیسلام پویشٲ و لہ رٲگادا ہوالی شہید بوونی

باوکی خوشه‌ویستی و برای پشت و په‌نای و هاوسەر و هاوژینی ژیانی و باوکی منداله‌کانی پی گه‌یشت، که هه‌رسیکیان له ئوحددا شه‌هید بوون، به‌لام نه‌و شیره ژنه ده‌ستی نه‌کرد به به‌خودا کی‌شان و هاوار و ناله، به‌لکو فرموی: من خه‌می له‌وه گه‌وره‌ترم هه‌یه، توخوا پیم بلین پی‌غه‌مبه‌ری خوا ﷺ چونه؟! وتیان: شوکر سه‌لامه‌ته. به‌لام هه‌ر دلی ئاوی نه‌خواردوه و جاری نه‌چوو هه‌ر لاشه‌ی برا و باوک و می‌رده‌که‌ی، به‌لکو هه‌ر پو‌یشت تا توشی پی‌غه‌مبه‌ری خوا ﷺ بوو، وه به‌چاوی سه‌ری بی‌نی که پی‌غه‌مبه‌ری خوا ﷺ ماوه و سه‌لامه‌ته، وه پی‌غه‌مبه‌ری خوا ﷺ دوعای خیری بو کرد و سه‌ره‌خوشی لی کرد و داوای لی کرد ئارام بگریت، ئەم ئافرده‌ته ئیمانداره فرموی: (كُلُّ مُصِيبَةٍ بَعْدَكَ جَلَلٌ - أَي صَغِيرَةٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ). ئە‌ی پی‌غه‌مبه‌ری خوا ﷺ به‌راستی هه‌موو موصیبه‌تیک و کۆست که‌وتن و له‌ده‌ست دانی ئازیز و خوشه‌ویستانیک هه‌رچه‌نده جهرگپر و پشت شکین بیت، به‌لام ماده‌م شوکر بو خوا تو ماویت و سه‌لامه‌تیت، هه‌ر بچوکه و هه‌ر ئاسانه، کۆستی گه‌وره و مال و ویرانی من ئە‌ودیه که تو شتیکت لی بیت ئە‌ی پی‌غه‌مبه‌ری خوا ﷺ، ئە‌ی له‌باوک و برا و هه‌موو که‌س دلسۆزتر و خه‌مخۆر تر ئە‌ی پی‌غه‌مبه‌ری خوا ﷺ!!!

ئیمانداران: سه‌حابه‌کانی پی‌غه‌مبه‌ر ﷺ به‌کرده‌وه ئە‌وه‌یان سه‌لماند که پی‌غه‌مبه‌ری خایان ﷺ به‌لاوه خوشه‌ویسته‌ره له هه‌موو که‌سیکیان، ته‌نانه‌ت نه‌گه‌ر نه‌و که‌سه باوکی‌شان بیت.

بو نمونه: (عبداللهی کو‌ری ئوبه‌ی مونا‌فیک) که عبدالله لاویکی دل پر له ئیمان و دلسۆزی پی‌غه‌مبه‌ری خوابوو ﷺ، به‌لام باوکی پیاویکی دوو پوو - م‌ناق‌ق-بوو، وه سه‌روکی مونا‌فیکه‌کان بوو، ئە‌م گه‌نجه دلسۆزه دلپاکه، کاتیک بیستی که باوکی قسه‌ی نابه‌جیی به‌رامبه‌ر به پی‌غه‌مبه‌ری خوا ﷺ وتوو،

چووہ خزمەت پیڻغمبەری خواو ﷺ عەزی کرد: ئەی خوشەوێستی خوا، ئەی دڵسۆزتر بۆمان لە خوێمان و باوکمان و ھەموو کەسمان، ڕینگەم بەدە باوکم بکوژم. چونکە بێ ئەدەبی بەرامبەر تۆ کردوو. بەلام پیڻغمبەری خوا ﷺ فرموی: نا نەخیر، ناییت شتی وابکەیت، باخەلک نەلین محمد ھاوہلانی دەکوژیت!

بەڕیزان: دەچینە خزمەت ھاوہلانیکی پیڻغمبەری خوا ﷺ کە بەراستی بە کردەوہ سەلماندی کە پیڻغمبەری خوا ﷺ لە ھەموو کەس خوشتر دەوێت و بەبێ ئەو ژبانی مەحالە، ئەویش بانگ بیژە دەنگ خوشەکە ی پیڻغمبەری خوا ﷺ کە (بیلالی حەبەشی) یە. کاتیەک کە پیڻغمبەری خوا ﷺ وەفاتی کرد و شاری مەدینە تاریکی بەسەردا ھات و لەناو ھەموو دڵ و مالتیکدا گریان بەرز بۆیەوہ، لە یەکەم بانگدا دوای وەفاتی پیڻغمبەر ﷺ. بیلالی حەبەشی کە گەیشتە (أَشْهَدُ أَنْ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ) بانگەکە ی بێ و بۆی تەواو نەکرا، چونکە پیڻغمبەری خوا ﷺ دیار نەماوہ لە ژوورەکە یەوہ بیتە ناو مزگەت، بۆیە بیلال ھەرچەند دەیزانی کە یەک نوێژ لە مزگەوتی (رسول الله) خیری ھەزار نوێژی لە غەیری ئەو مزگەوتەدا ھەیە، وە لە شاری مەدینەدا گەورە ئەصحابی وەکو ئەبوبەکر ﷺ و عمر و عثمان و عەلی ﷺ و عەشەرە ی موبەشەرە دەژین وە ھەموو خەلکەکە ی بیلالیان زۆر خوش دەوێت و ئولفەتی پیوہ گرتیبوون، بەلام ھەموو ئەمانە نەیتوانی قەناعەتی پی بکەن کە لە دوای پیڻغمبەری خواو ﷺ بتوانیت بپروانیتە میحراب و مینبەرەکە و پیڻغمبەری ﷺ لەسەر نەبیت، بۆیە چووہ خزمەت ئیمامی ئەبوبەکر و ﷺ فرموی: ئەی خەلیفە ی موسلمانان، دەبیت ڕینگام بەدەیت شاری مەدینە بەجێ بەیلم و بەرەو ولاتی غەریباہەتی بڕۆم، چونکە تازە ناتوانم بە بێ پیڻغمبەری خوا ﷺ لەم شارەدا بژیم و ھەرگیز چاوم بەرایی نادات مزگەوت و میحراب و مینبەرەکە ی بە بێ ئەو نورو جەمالە بێ وینە یە

بەم چاوانەم ببینم، ئیمامی ئەبوبەکر ر.ع. کە زانی بیلال ر.ع. بەتەواوەتی لە
 تاخەرە سوتارە لەتاوی پیڤەمبەری خوا ﷺ، تازە کەس ناتوانیت سیبوری
 بە دلی بدات و جیڭای خوشەویستی پیڤەمبەری خوا ﷺ بۆ بگریتهوه،
 باوەشی پێدا کرد و بە گریانەوه خواحافیزی ئی کرد، بیلالیش چوو بۆ ولاتی
 شام، وە نەگەرایەوه بۆ شاری مەدینە هەتا زەمانی ئیمامی عومەر ر.ع. کە
 شەویکیان لە خەویا بە خزمەتی حەزەرەتی رسول الله ﷺ گەیشیت و فەرموی:
 ئەی بیلال، ئەوه بۆ وا لیمان دوریت و سەردانمان ناکەیت، بیلال ئەم دوریەت
 بۆ؟! بۆ بەیانی بیلال ئارامی ئی هەلگیرا و بەرهو مەدینە بەرێ کەوت و کە
 گەیشتە مەدینە شەو بوو، راستەوخۆ چوو سەر گۆزی پیرۆزی پیڤەمبەر و
ﷺ سەلامی ئی کرد و پاشان سەلامی لە ئیمامی ئەبوبەکر ر.ع. کرد و هەموو
 برینەکانی هاتنەوه سوێ و هەموو ئەو یادگاریە خوشانەیی هاتەوه یاد و زۆر
 بە کۆل گریا و هەتا بەیانی مایەوه. بەیانی حەزەرەتی (حسن و حسین ر.ع.) کە
 زانیان ئەوه بیلالە ر.ع. لە مزگەوت، تەکلیفیان ئی کرد کە بە یادی زەمانی
 پیڤەمبەری خوا ﷺ بانگیك بلیت، بیلال بانگی فەرموو، بەلام کە گەیشتە
 (أَشْهَدُ أَنْ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ) زۆر بە کۆل گریا و بانگەکەیی بۆ تەواو نەکرا و
 تەواوی مەدینە وایان زانی زەمانی پیڤەمبەر ﷺ، دەنگی گریان لە هەموو
 مانیکەرە بەرز بۆیەوه و دەتوت ئەو پوژەیه کە پیڤەمبەری خوا ﷺ تێیدا
 وەفاتی کردووه.

بەلی بیلال ر.ع. هەرگیز بۆ ساتیکیش پیڤەمبەری خوا ﷺ لە یاد نەکرد و
 لە سەرەمەگدا بوو، ژنەکەیی گریا و وتی: (واکربتاه) ئای بیلال گیان ئەوه بەجیمان
 دەهینیت؟ فەرموی: هاوسەری بەوهفام مەلی (واکربتاه)، بەئکو بلی (واقرحتاه، غداً
 أَلْقَى الْأَحْبَةَ مُحَمَّدًا وَحِزْبَهُ) بلی: ئوخەیی، ئای لەو خوشیە کە دەمرم و بەیانی بە

خۆشه‌ویستانم ده‌گه‌مه‌وه و دواى ئەو چەن سال دابراڤانه، باوه‌ش ده‌گه‌مه‌وه به پێغه‌مبەرى خوا و ﷺ هاوه‌لانیدا.

به‌ئێ، ده‌بیئت مروّقی موسلمان ئاوا پێغه‌مبەرى خواى ﷺ خوش بویت- تاوه‌كو ئیمانه‌كه‌ی راست و دامه‌زراو بیئت و بیسه‌لمیئیت كه به‌ حق شایه‌تومانى به پێغه‌مبەرى خوا ﷺ هیناوه.

خائى پینجه‌م: ته‌ماشا بکه‌یت پێغه‌مبەرى خوا ﷺ چیکردوه، تۆش ئاوا بکه‌یت.

جاریکیان (عبداللّٰه‌ی کورێ عومەر)یان بینى له شوینیک حوشره‌كه‌ی خۆی سوپانده‌وه، له‌و باره‌یه‌وه پرسیارى ئی کرا كه‌ بۆچی ئاوات کرد؟! فهرموى: نازانم: به‌لام ئەوه‌نده هه‌یه كه پێغه‌مبەرى خوام ﷺ بینى كه‌ ئەویش له‌ ناستى ئەو شوینەى ئاوا حوشره‌كه‌ی خۆی سوپانده‌وه.

نمونه‌یه‌كى تر له‌سه‌ر ئەوه‌ی كه‌ هاوه‌لانى پێغه‌مبەر ﷺ پێ به‌ پێ شوین پێغه‌مبەرى خوا ﷺ كه‌وتون، ته‌نانه‌ت له‌ناو کاروبارى ئاسایى و ژيانى پۆژانه‌شدا، بیلالى حه‌به‌شى ته‌ماشا ده‌كات، وا پێغه‌مبەرى خوا ﷺ به‌ره‌و شوینیک ده‌روات، بیلایش ﷺ له‌ ترسى ئەوه‌ی كه‌ نه‌وه‌كا پێغه‌مبەرى خوا ﷺ توشى مه‌ترسیه‌ك ببیئت له‌ لایه‌ن جوله‌كه‌ و دوژمنانه‌وه، بۆیه به‌ شوینیدا پۆیشت، رینگاكه‌ تۆزیک قوڕ بوو، كاتیك كه‌ پێغه‌مبەرى خوا ﷺ هه‌ستى كرد كه‌ كه‌سیك به‌ شوینییه‌وه‌یه‌تى، ئاوێ دایه‌وه ئەوه‌ بیلاله، به‌لام هه‌یج جیگا پێ ديار نیه، فهرموى: ئەى بیلال ئەوه به‌ كویدا پۆیشتویت، خۆ ته‌نها جیگه‌ پێ منه‌ دیاره؟! بیلال ﷺ فهرموى: ئەى پێغه‌مبەرى خوا ﷺ قاچم خستۆته‌ سه‌ر شوین پێیه‌كانى تۆ و حه‌زم كرد كه‌ له‌ هه‌نگاوى رینگه‌شدا به‌شوین پێى موباره‌كى جه‌نابتدا به‌رۆم!..

به‌ئێ ئیمانداران: ئیمه‌ش ئەمڕۆ ده‌توانین وه‌كو بیلالى حه‌به‌شى ﷺ له‌ خزمه‌ت پێغه‌مبەرى خوادا ﷺ بین و پێ به‌ پێی ئەو خۆشه‌ویسته‌مان به‌رۆین،

چونکہ نگہ پیغمبرِ مہری ﷺ بہ لاشہ لہ ناوامندا نہ ماوہ، ئہوا تہاوی تاکار و پرفتارہ بہرہ کانی، سوننہ تہ گہوہر بارہ کانی، زہردہ خہنہی موبارہ کی دہ خوینیتہوہ و دہ لیت ئیستا لہ خرمہ تیدایت و جوہرہ ئیل ئاسا نہرئوت بہ ئہرئویہوہ نوساندوہ و دہ توانیت پرسپاری لی بکہیت، چی لہ نلتدایہ ئاراستہی بکہ و وہلامی دل ئاسودہ کار وہر بگرہ، چونکہ ئہوہی نہ لای ئہو ماموستای ماموستایانہ و چاوساغی چاوساغانہ فیئر نہ بیت، ہہتا ماوہ بہ نہ زانی دہ مینیتہوہ و وہلامی پرسپارہ کانی ژانی دہست ناکہ ویت۔

ئہی نیمانداری بہرئز: ئہی ئہو کہ سہی لہم مانگی مہولودہدا بہو پپری نلگہشی و خوشیہوہ یادی لہ دایک بوونی ئہو سہردار و سالارہ دہکیتہوہ، وہرہ بہ کردہوہ یادی بکہرہوہ، بہوہی وہکو صہحابہ کانی پیغمبرِ مہری خوا ﷺ شوین ورد و درشتی ژانی بکہوہ، چی کردوہ ئاوا بکہ و لہ لومہی نہ زانان مہترسہ و دلنیا بہختہ و ہرترین ژیان بہ سہر دہبیت لہ دونیا و لہ قیامہ تدا و شہ فاعہتی مسوگہر دہکیت۔

داواکارم لہ خوی گہورہ و میہرہ بان کہ رہم بہ ئیمہ و ہموو نیمانداران بکات و لہ دینہ کہی خوی شارہ زاترمان بکات و لہ سہر پئیازی پیغمبرہ کہی دامہ زراومان بکات و بہر شہ فاعہتی ئہو شافیعیہ بہرئزہ مان بخت۔ اَللّٰهُمَّ آمین۔

سہرچاوہ کان:

۱. قورئانی پیروز۔
۲. مُنْهَلُ الْمُؤْمِنِينَ وَ مُؤَرِدُ الْخُطَبَاءِ - د. محمود احمد برشتہ - ص ۷۹۔
۳. السَّنَسِلَةُ الدَّهْيِيَّةُ - محمود المصري - ابوعمار - ج ۳ - ص ۳۹، ص ۳۳۔
۴. موسلمانی کامل - م. علی باپیر - ب ۱ - ل ۱۲۰۔

وتارى پېنجەم^۷ بۇ مانكى ربيع الاول

وتاری پینجہم بؤمانگی ربیع الاول

(الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ
عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ أَجْمَعِينَ)

نیماندارانی به ریژ: له کو تایی مانگی مه ولودی چه زه تی رسول الله
داین ﷺ به پشتیوانی خوی گه وره وتاره که مان ده که یه ته واو که ری وتاری
ر ابردو و سه باره ت به و خالانه ی که با سمان کردن، که ده بیت هه لویستمان
به رامبر پیغه مبه ری خوشه ویستمان چۆن بیت، پینج خالمان باس کرد و
نیستا إنشاء الله خاله کانی تر روون ده که یه وه و ده لیم و بالله توفیق.

خالی شه شه م: (أَنْ تُصَدِّقَهُ فِي كُلِّ مَا أَخْبَرَ بِهِ مِنَ الشَّرَائِعِ وَالْغُيُوبِ الْمَاضِيَةِ
وَالْمُسْتَقْبَلَةِ) واته: به دل و به گیان بروامان ببیت به هه موو شتیک که
پیغه مبه ری خوا ﷺ هدوالی پی داوین له شریعت و حوکمه شرعیه کان و
بروا و یه قینمان ببیت به هه موو هه والیک کی نادیار که له ر ابردو ودا پوویداوه و
بوی باس کردوین، وه هه موو نهو شتانه ی که له داهاتو ودا پوو دهن و
خوی گه وره ناگاداری کردوته وه و پیغه مبه ری خواش ﷺ به نیمه ی
راگه یاندووه، به بی هیچ چند و چونیک بروای پی بکهین چونکه نهو
پیغه مبه ره ﴿وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ ۖ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ﴾ النجم: ۳-۴.

نیماندارای راسته قینه به رامبر به پیغه مبه ری خوا ﷺ ده بیت وه کو
چه زه تی نه بوبه کری صدیق بیت ﷺ له و کاته دا که پیغه مبه ری خوا ﷺ
گه شتی نیسرا و میعراجی پی کراو بؤ خه لکی مه که ی گیرایه وه و
کافرانیش که به هه موو شیوه یه ک گالته یان به و قسانه ده هات و به بیر
مروقی ناسایی بویان دپوانی، نه وهنده باسه که یان به لاهه ناراست بوو، که

چوونه لای نه بوبه کری صدیق و ﷺ وتیان: محمدی هاوه لټ شینټ بووه که
 واهزانیت له یهک تاکه شه ودا له مهککه وه چوټه بیت المقدس و له ویشته وه
 چوټه ناسمانه کان و له هه مان شه ویشدا هاتوټه وه بو ناو جیگا خه و تنه که ی
 خوی. نایا ابوبکر نه مه کهس برپوا به قسه ی واهکات؟! هه زره تی
 نه بوبه کر ﷺ فرموی: نایا پیغه مبهری خوا ﷺ ناوای فرموو که ئیوه باسی
 دهکته؟! وتیان به ئی، نه گهر برپوامان پی ناکه یت برپو خوت لی بیسته!
 هه زره تی نه بوبه کر ﷺ فرموی: دهی که ماده م نه وای فرموو بیت راست
 دهکات و به لای منه وه گرنه نیه چی ده لیت، نه وه به لاه وه گرنه نه و
 پیغه رمویت. کافره کان ده میان بوو به ته له ی ته قیوو، که نه م باسه یان بو
 پیغه مبهری خوا ﷺ گیرایه وه، پیغه مبهر ﷺ ناوی نه بوبه کری نا صدیق،
 راستگو ی نه م نوممه ته.

جایمانداری به پرېز: نه گهر ده ته ویت شایه تومانه که ت بو پیغه مبهری
 خوا ﷺ قبول کراو و دامه زراو بیت، نه واهک نه بوبه کری پیشه واه ﷺ
 راستگو به و هه رچی بیستت و زانیت که فرموده ی پیغه مبهره بیخه ره سه ر
 چاوو دلت و یه کسه ر به دل و به گیان و به هه موو ناخت بلی: (صدق رسول
 الله) گرنه نیه چی ده فرمویت، گرنه نه وه یه نه و فرمو بیت.

نمونه یه کی تر: جاریکیان پیغه مبهری خوا ﷺ به هاوه لانی فرموو:
 کی له ئیوه چوټه به هه شته وه؟! عبدالله ی کوپی عومه ر ﷺ فرموی: من.
 (هه زره تی عومه ر ﷺ که له وی دانیشتبوو واهمه که ی عبدالله ی کوپی به لاه وه
 سه یر بوو)، ئینجا پیغه مبهری خوا ﷺ فرموی: کی له ئیوه ناوی به هه شتی
 خواردوټه وه؟ عبدالله ﷺ فرموی: قربان من! پیغه مبهری خوا ﷺ
 فرموی: نه ی کی له ئیوه خواردنی به هه شتی خواردوه؟ عبدالله ﷺ
 فرموی: من! هه زره ت ﷺ فرموی: ناده ی بزانه چوټو؟ بزانه چوټو له
 خواردن و خواردنه وه ی به هه شتت خواردوه و هیشتا له دونیادای چوټه

ناو بهه شت و بهه شت به چار بينيوه!! عبدالله ﷺ فرموى: ئى پيغه مېهرى خوا ﷺ تو هه والت داوينى كه له ئيسرا و ميعراجدا بهه شت ديوه و له ئاوه كهيت خواردوتهوه و له خواردنه كهيت خواردوه، جا كه تو چويت ماناي وايه ئيمهش چوين و هه والى توش گوماني تيدا نيه، هه روه كو من چويم وايه، ئه مهش جيى سه رسوپرمانى هاوه لان بوو، كه وا عبدالله ﷺ به وردى بيرى كرده وه و به جوانى دهري برى.

ئيماندارانى به ريز: زور جار زانست په ي به شتيك نابات، به لام دواي چهند ساليكى تر په ي پى ده بات و راستى فرموده كانى پيغه مېهرى خوا ﷺ دهرده كه ویت.

بو نمونه: پيغه مېهرى خوا ﷺ له ۱۲۰ فرموده دا باسى -الطب التشریحى- دهكات كه هه نديكى تازه زانست ئاشكرای كردوون. بو نمونه: پيغه مېهرى خوا ﷺ ده فرمويت: (له لاشه ي مرو قدا سي سه د و شه ست جومگه هيه و حق وايه و پيويسته كه به جولانى هه ريه كه يان مرو ق خي ريك بكات).

ليرده دا ده بى بيربكه ينه وه و بلين: باشه ئه گهر هه زره تى محمد ﷺ پيغه مېهرى خوا نه بى به چى ده زانى ئه و ژماره جومگه يه ئاوا به ديارى كراوى ژماره كه ي بى زياد و كه م (بى ئه وه ي به فرموى نزيكه ي) بلنى كه له لاشه ي مرو قدا هه يه، كه زانستى تو يكارى له شى مرو ق تا وه كو سالى ۱۹۹۷ى زايى له گه ل ئه و هه موو پيشكه و تنه ي زانستى پزىشكيدا ته نها ۳۴۰ جومگه ي بو دوزرايه وه، تا ئه وه بوو زانايه كى ئه لمانى بوارى گوئى و لوت و قورگ به ناوى -شين- جومگه يه كى ئاويته ي له گوئى نا وراستدا دوزيه وه كه پي كه اتوه له ده جومگه ي بچوك به مهش ژماره كه ته واو بوو. ۳۴۰ له گه ل ۲۰ جومگه ي هه ردوو گوئچكه دهكات ۳۶۰ جومگه هه ر وه كو پيغه مېهرى خوا ﷺ هه والى داوه، كه ئه مه يان به زانا ئه لمانيه كه وت له كو تايى هه جى

صائی (۲۰۰۲) دا موسلمان بوو. وه سهردانی ههینهی إعجازی علمی قورئان و قهرمودهی کرد).

نمونهیهکی تر (کیث مور) یش پروفیسۆریکی که نه دییه و یه کیکه له و «موانزه» پروفیسۆرهی که بۆ ههر باسیک له مه سه لهی کۆرپه له زانیدا پرس به مان ده کریت. ویستی به خه یالی خۆی چه زره تی محمد ﷺ به درۆ بخاته وه، لهو قهرموده یهیدا که ده قهرموویت: (کۆرپه له له پاش چل و دوو شه و له رحمدا دیاری ده بیئت که نیره یان مینیه)، زۆر به وردی دراسهی کرد و به پیشکه و تووترین ئامیر چاودیری کۆرپه لهی کرد له رحمدا. له شهوی دهیم و بیستم و سییه م و چل و، چل شه و یه ک سه عات و دوو سه عات و... هتد، بۆی سه لما که تا چل و دوو شه وه که ته واو نه بیئت ره گه زی کۆرپه له دیاری نابیئت له ئه نجامی ئه مه وه ئه میش موسولمان بوو، له ته له فیزیۆنی که نه دی و تارنکی له سه ر ئه م مه سه له یه پیشکه ش کرد و چه نده ها قوتا بیشتی موسلمان بوون.

خالی هه وته م: له نیشانه کانی راستگۆیی شایه تمان به پیغه مبه ری خوا ﷺ ئه وه یه: هه واو ئاره زوی ده رونی خۆمان شوین ئه و شه رعه بخه ین که ئه و پیغه مبه ره خۆشه ویسته ﷺ هی ناویه تی. پیغه مبه ری خوا ﷺ قهرموویه تی: (لا یؤمن أحدکم حتی یكون هواه تبعاً لما جئت به). قال النور بن العربین حدیث صحیح.

واته: (هیچ کهس له ئیوه ئیمانی دامه زراو نابیئت تا ئه و کاته ی هه واو ئاره زوی خۆی نه کاته شوینکه وته ی ئه و په یامه ی که من هی ناومه).

به ئی هه ر کاتی هه واو ئاره زوی نه فسی خۆمان کرده ئیمام و شه رمان کرد به مه ئموم ئه وه گو مپرا و سه رگه ردان ده بین. وه هه رکاتی هه وا و ئاره زوی خۆمان کرده شوینکه وته ی مه ئمومی شه رعی خوا ئه وه سه رفرازی دنیا و قیامه ت ده بین.

له ئیمام (احمد بن حنبل) گێڕاوه تهوه فهرموویه تی: رۆژێکیان له گەل کۆمهڵێک له ناسیاوانم بووم، ئەوان خۆیان رووتکردهوه و چوونه ناو ئاوه که، به لām من بیرى ئەو فهرموودهیهی پێغه مبهرى خواﷺ کرده وه و کارم پى کرد که ده فهرموى: (من كان يؤمن بالله و اليوم الآخر فلا يدخل الحمام إلا بمئزر) رواه الترمذي. من له بهر ئەم فهرموودهیه جلو بهرگه کهم داننا و خۆم رووت نه کرده وه. هەر ئەو شه وه که سێکم له خهوما بینى پى و تم: ئەى ئەحمەد موژده ت لى بێت که خوا لێت خوشبووه به هوى ئیشکردن بهر فهرموودهیهی پێغه مبهره وهﷺ وه تۆشى کرد به پێشهوا و ئیمام بۆ موسولمانان. و تم: تۆ کییت؟! فهرموى: جو بهر ئیلم ﷺ.

جا ئیماندارانی به ریز: هەر ئیستا ته ماشای خۆت و کار و کرده وه کانت بکه بزانه ئایا ههواو ئاره زو وه کانی خۆت شوین ریبازی پێغه مبه رهﷺ خستوه، تا راستی شایه تمانه که ت به سل مینى.

خالی هه شتەم: به زه یی هاتنه وه به ئومه ته که یدا و کۆشش کردن له جیبه جیکردنی پیداو یستیه کانیاندا و پاراستنیان له زهره ر و زیان، به لى به لگه نه ویسته که پێغه مبهرى خواﷺ به نه صى قورئان ((بالمؤمنین رؤوف رحیم)) له نه فسى خۆمان دلسۆزتر بووه بۆمان، جا که وابوو هه رکه سى شایه تمانى به حه قى به پێغه مبهرى خواﷺ هینابى، نابى کارىک بکات که دلى پێغه مبه رهﷺ ئازار بدات. وه دلى پێغه مبه ریش به چه ند شتىک ئازار ده خوات، یه کى له و شتانه ئازاردانى ئیماندارانى ئومه ته که یه تی، وه به پێچه وانه وه هه رکه سى به به زه یی و به سۆز بێت به رامبه ر موسلمانان، ئەوا دلى پێغه مبه رى خواىﷺ خوشکردوه و ته نانه ت پێغه مبه رى خواشﷺ له هه ندى فهرمووده دا به هاوشانى خوى دانا وه له به هه شتدا، وه ک ده فهرموى: (انا وكافل اليتيم في الجنة هكذا) - و اشار بالسبابة والوسطى - واته: من و

په خټوکه و مشورخوړی مندالی نازدارۍ بېباوک له بهه شتدا وهک نهو دوو
پهتجه واین، ناماژهی به په نجهی ناوه پراست و شایه تمان کرد. واته: من
مکتها وهکو پیغه مبه رایه تی له پیش نهوه وهم..

جا نیمانداران: با هریه که مان سهیری خو مان بکهین، نه گهر له ناو
کوتمندا، نزیکمان، خزمه کانمان، دراوسی کانمان، هاوړی و هاو پیشه کانمان،
ایمان پازین و له دهست و زمان و دهر و نمان نه مینن و چاوه پښی خیرمان
فیدمکن و له شهر و خراپه مان به دوورن، نهوا نیشانه یه که له نیشانه کانی
راستی شایه تمان و خوشه ویستیمان بو پیغه مبه رای خوا صلى الله عليه وسلم.

خالی نویه م: بهرده وام په ایمان له گهل نهو پیغه مبه ره خوشه ویسته دا

صلى الله عليه وسلم تازه بکه یته وه له وانه یه بللی چون؟!

نیمانداران: تو ی نیماندار ده توانی روژانه دهست بخیه نهو دهستی
پیغه مبه رای خواوه و ته و قه ی گهر می له گهل بکه ی، بچه خزمه تی و سهلامی
لی بکهیت و گفتوگو ی له گهل بکه ی، وهد و په ایمانی بدهیتی که وه فاداری
رفبازه که ی و فیداکاری سیره تی مباره کی بیت، نه ی نهوه نییه له هه موو
ته حیاتی که دا ده لییت: (السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَ رَحْمَةُ اللَّهِ وَ بَرَكَاتُهُ) لیره دا
(کاف ی) (علیک) کافی خیطابه، و (ایها النبی) وهک نهوه قسه ی له گهلده که ی که
بهرامبه ری دانیشتبې به راستی دنیا بن که پیغه مبه رای خوا صلى الله عليه وسلم، هر به
تمنها به لاشه نیمه ی به جیه یشتووه، به لام روحي زیندووی له گهلماندایه،
نهوه نییه قورئان ده فهرموویت: ﴿وَأَعْلَمُوا أَن فَيَكُم رَسُولَ اللَّهِ﴾ الحجرات: ۷،
(فیکم) هه موو که س ده گریته وه تا ئاخر زمان، بزائن پیغه مبه رتان له ناودایه،
نه گهر لاشه ی نورانی و مباره کی دیار نییه، به لام مینبهره که ی دیاره،
مزگه و ته کانی، مهلا صالحه کان، نهوانه ی نیمامی ساغ و پاکن، نهوانه ی
سونه ته که ی زیندوو ده که نه وه، نهو مزگه و ته نهو خطوبه یه، نهو قورئانه، نهو

صلاواته، ئەو نوێژه، ئەو حىجابەى خوشكانمان، ئەو ئەخلاقە بەرزەى گەنجەكانمان، ئەو ھەمووى پىڤەمبەرى خوات ﷺ بىر دەخەنەو، ئەو ھەمووى بۆنى پىڤەمبەرى خاويان ﷺ لىدیت، رەحمەتى خوا لەو پیاو بە باشەى كە فەرموویەتى: (فَأَنْ لَّمْ تَكُنْ مَعَ نَفْسِهِ يَا أَخِي كُنْ مَعَ نَفْسِهِ) ئەگەر بە نسیبت نەبوو شەرەفى بوون بە ھاوێلى ئەو پىڤەمبەرە ئازیزە ﷺ و لەگەڵیا بژی بە جەستە، ئەوا براكەم ھەول بدە لەگەڵ نەفەس و ھەناسەى پىڤەمبەرى خوادا ﷺ بژی، بەلى ئەگەر لەگەڵ نەفسى پىڤەمبەر نیت لەگەڵ نەفەسى پىڤەمبەر ﷺ بەوێ سیرەت و ژيانەكەى شارەزابە و عەمەلى پى بكە.

سات بە ساتى تەمەنى ٦٣ سالا

ھەموو وانە و پەندى گەورەن .

بۆ ھەركەسىك بۆ سەرفرازی عەودالە

گشت لایەنكى ژيانى ، خواپەرستن و شەو نوێزو

پارانهو و ئىستغفارى بەربەيانى

رەوشتى بەرز و بۆینەى

ھەلسوكەوتى لەناو كۆمەلگە و خىزانى

وتە و فەرموودەى شیرین و پاراو و پرمانا و جوانى

ھەر گۆشەى كى سەیر دەكەیت

پر لە مانا و مۆژيارى، سەرمەشكە بۆ گروى مروؤ

لە گشت زەمان و زەمىنى، كامەرانى و سەربەرزى

ھەردوو ژيانى تیا دیارییە . . . .

ئیماندارى بەرپەز: ئەگەر بە لاشە نەگەشتووی بە خزمەتی حەزەرەتی
 رسول اللہ ﷺ لەگەڵ هەناسە کەیدا بە، چونکە هەروەختی قورئان دەخوینری
 ئەو بۆنى هەناسەى پیغەمبەرى ﷺ لى دى، کە حەدیس دەخوینری ئەو ئەو
 لە دەمى ئەو هاتۆتە دەرەو و بۆنى ئەوى لیدی.

موصعبی کوری عبدالله فەرموى: ئیمامى مالک رحمہ اللہ. کاتى باسى
 پیغەمبەرى خواى دەکرد و فەرموودەى پیغەمبەرى ﷺ دەخویندەو و رەنگى
 دەموچاوى دەگوێ و وای لیدەهات هاو نشینانى بەزەبیان پیا دەهاتەو،
 نۆژکیان لەم بارەو پرسیاریان لیکرد و عەززیان کرد: ئەى ئیمام باشە
 بۆچى هەركاتى فەرمودەى پیغەمبەرى ﷺ دەخوینری ئەو یان بۆ خۆت باسى
 ژيانى پیغەمبەرى ﷺ دەکەیت، رەنگت دەگوێ و ملکەچ دەبیست و ترس
 -ئەدەگرى و چاوت فرمیسک دەریژیت و دەنگت کز دەبى، ئایا بۆ هەموو
 جارێک ئاوات لى دیت؟! ئیمام مالک فەرمووی: (لَوْ رَأَيْتُمْ مَا رَأَيْتُمْ لَمَا أَنْكَرْتُمْ
 عَلَى مَا تَرَوْنَ!) واتە: ئاخەر ئەگەر ئەوێ من ئەیبینم ئیوەش بۆتانیایە ئەو
 لۆمەتان نەدەکردم لەوێ کە لە منى دەبینن لە کاتى باسکردن و
 خویندەوێ فەرمودەى پیغەمبەرى ﷺ (!!!)

و ئیمامى مالیک هەركاتى باسى پیغەمبەرى ﷺ بکرایە زمانى
 لە ناو دەمیدا وشک دەبوو لەبەر سام و هەیبەتى پیغەمبەرى ﷺ.
 زانایانى راستەقینەى ئیسلام، عاشقانى پیغەمبەرى ﷺ، هەر
 کاتى فەرموودەى پیغەمبەرى ﷺ بخوینرایە ئەو، بە بیدەنگى و
 ملکەچیەو دادەنیشتن، هەروەکو لە حالى حەياتى حەزەرەتدا لە
 خزمەتیدا بن.

یەكێ لە پیاو و صالحەکان کە ناوی (عبدالرحمان ی کوری
 هەدی)یە، هەركاتى فەرموودەى پیغەمبەر ﷺ بخوینرایە ئەو فەرمانى

ده کرد بهو که سانه‌ی که له مه جلیسه که دا دانیشتبون به وه‌ی که زور
 بیده‌نگ دابنیشن، و ئەم ئایه‌ته‌ی بۆ ده‌خویندنه‌وه ﴿يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا
 تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ
 لِبَعْضٍ أَن تَحْبَطَ أَعْمَالُكُمْ وَأَنتُمْ لَا تَشْعُرُونَ﴾ الحجرات: ۲

وه ده‌یفه‌رموو به پێی ئەم ئایه‌ته‌ و اجبه له کاتی خویندنه‌وه‌ی
 فه‌رموو ده‌ی پێغه‌مه‌ردا مروۆی موسلمان بیده‌نگ بی‌ت و قسه نه‌کات و
 ده‌نگ به‌رز نه‌کاته‌وه، هه‌ر وه‌کو چۆن واجب بوو کاتی له ژياندا بوو
 ده‌نگی به‌سه‌ردا به‌رز نه‌کرایه‌ته‌وه.

به‌ئێ ئیمانداران: به‌ راستی پێغه‌مبه‌ری خوا ﷺ ئە‌گه‌ر چی به
 لاشه له ناومان ده‌رچوو، به‌لام به‌ روۆی هه‌میشه زیندووی، به‌ سونه‌ت
 و فه‌رموو ده‌ گه‌وه‌ره‌کانی، به‌ سیره‌ت و ژياننامه‌ی پیروژ و تیر و
 ته‌واوی، که ورد و درستی ژيانی باس کردوو و له ژياننامه‌ی پر
 به‌ره‌که‌تی وه‌لامی هه‌موو پرسیاره‌کانی ژيانی مروۆ، له هه‌موو بواریکی
 ژياندا ده‌ست ده‌که‌ویت، به‌ئێ پێغه‌مبه‌ری خوا ﷺ له‌ ناواماندايه، قورئان
 ده‌فه‌رموی: ﴿يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِن تَطِيعُوا فَرِيقًا مِّنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ
 يَرُدُّوكُم بَعْدَ إِيمَانِكُمْ كَافِرِينَ ﴿۱۰﴾ وَكَيْفَ تَكْفُرُونَ وَأَنتُمْ تُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ ءَايَاتُ
 اللَّهِ وَفِيكُمْ رَسُولُهُ ۚ وَمَن يَعْتَصِم بِاللَّهِ فَقَدْ هُدِيَ إِلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ﴾
 به‌ئێ (وفیکم رسوله) هه‌ر بۆ چینی به‌ریزی سه‌حابه نه‌بووه، به‌ئێ بۆ
 هه‌موو ئومه‌تیه‌تی تا روژی دوا‌یی، به‌ئێ پێغه‌مبه‌رمان ﷺ له‌ ناودا‌يه، ئیتر

بۆچی به دواى غهبرى ریبازی ئه و بکهوین و بمانهوی گاور و جولهکه له
خۆمان رازی بکهین، که ههگرێز لیمان رازی نابن تا ئه و کاتهی له دینی محمد
مصطفی دهرمان نهکهن، که خوا په نامان بدات، ئه وه گه وره ترین خه سارهت و
مال و یرانییه ﴿ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ﴾...

وه موژده تان لی بێت ئه ی ئیمانداران. دلتان خوش بێت به و
مه ولودانه ی که به شیوه ی شه رعیه و پیغه مبه ری خوا ﷺ پیی رازییه و
نه نجامتاندا له مال و مزگه وته کاندا. که سوپاسی خواتان کرد له سه ر
بوونتان به ئومه تی ئه و سه ردار و پیشه وایه و به زوبان و به دل له
سه رها و کو تاوه و تتان: (الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى نِعْمَةِ الْأِسْلَامِ الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى نِعْمَةِ
مُحَمَّدَ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَام)...

ئومیده وارم به ره حمی بیسنوری خوا ئه وه ی کردمان و گوتمان له
خۆشه ویستی ئه و پیغه مبه ره خۆشه ویسته مان خوا لیمان قبول ده کات و
ده یكات به مایه ی ئه وه ی پیغه مبه ری خوا ﷺ شه فاعه تمان بۆ بکات، وه
له دوا ی مانگی مه ولودیشه وه هه ر له سه ر سه لاوات لیدان له دیداری
حه زره تی محمد ﷺ به رده وام بن چونکه سه لاوات لیدان یه عنی ئینتما،
یانی پابه ندبوون، یانی خۆکردن به قوتابی و سه حابی و برای
پیغه مبه ره ﷺ، سه لاوات یانی خۆجوانکردن، خۆ پاککردنه وه له گونا ه
یانی خۆنزیك کردنه وه له شه فاعه تی پیغه مبه ره ﷺ رسول الله موژده تان
پی ددات، موژده ت لیبیت دایه پیره ی دهم به سه لاوات، موژده ت لیبیت
مامه ریش سپییه که ی عاشقی پیغه مبه ره، موژده تان لی بێت کوران و
کچانی گهنجی پابه ند به سونه تی حه زره تی محمده وه ﷺ که دایم له گه ل
ناو هیانیدا موچورکه به لاشه تاندای و هه موو له شتان به خوین و

هه ناسه وه خوشه ویستی ئەو زاتە ی تی دەگه‌پێ و له خوشه ویستیدا ده‌لێن: (اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰی سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلٰی اٰلِهٖ وَصَحْبِهٖ وَسَلَّم).
 موژده تان لی بیت رسول الله ﷺ ده‌فرموی: (أولى الناس بي يوم القيامة
 أَكثَرُهُمْ عَلَيَّ صَلَاةً) رواه الترمذي و قال حديث حسن.

زانایان ده‌فرموون مانای (أولى الناس بي) واته: (أي أَحَقُّهُمْ
 بِشَفَاعَتِي). واته: موسته‌حه‌قترین كه‌س به شەفاعەتی من له قیامه‌تدا.
 ئەو كه‌سه‌یه كه زۆرتەین سه‌لاواتی له دیدارم داوه، یاره‌بی خوایه
 هه‌موو لایه‌كمان به‌ر شه‌فاعەتی ئەو خوشه‌ویسته شه‌فاعەت قبول‌كراوه
 بخه‌ی اللّٰهُمَّ آمین.

به‌ڕێزان خه‌لكی سی جوړن به‌رامبه‌ر به پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ...
 یه‌كه‌م: كه‌سانێك كه پیغه‌مبه‌ری خویان له نه‌فسی خویان خوشتر
 ده‌وێت، به‌رده‌وام ناوی له‌سه‌ر ده‌میانه، یادی ده‌كه‌ن، مه‌لودی بو
 ده‌كه‌ن، به‌باسكردنو زیندوو بوونه‌وه‌ی سونه‌ته‌كانی چاو و دلایان گه‌ش
 ده‌بیته‌وه، ئەمانه ئیمانداری راسته‌قینه‌ن، له خزمه‌تی شه‌ریعه‌تی
 ئیسلامدان.

الحمد لله، میلله‌تی كورد، خوشه‌ویستی ئەو سه‌روه‌ره‌ وا چۆته‌ دل
 و ده‌روونی‌ه‌وه، هه‌رگیز به‌ بی‌یادی ئەو پیغه‌مبه‌ره‌ خوشه‌ویسته‌ ناژی،
 ئەوا ئەه‌مسالیش له‌ كۆتا وتاری مانگی مه‌لوددا جاریکی تر ئەو په‌یمان
 نوێ ده‌كه‌ینه‌وه، روو له‌ رۆحی هه‌میشه‌ زیندوی ده‌كه‌ین و موژده‌ی پی
 ده‌ده‌ین و ده‌لێن:

ئە‌ی پێ‌غه‌مبه‌ری پێ‌شه‌وا، موژده‌ت لی‌ بی‌
 ناوت ئاوێته‌ی گشت خاکی کوردستانه
 زیاتر له‌ بالای هه‌ساروست ناوت به‌رزه
 له‌ ده‌ریاچه‌ی (وان)یش قولتر
 ره‌گ و ریشه‌ی په‌یامه‌که‌ت
 چه‌قیوه‌ته‌ ناو ئه‌م ئه‌رزه
 وه‌نه‌وشه‌ و نیرگزی نازدار
 دارگوێز و دار به‌روی بنار
 چیا‌ی قه‌ندیل
 (زریبار)ی سه‌راپا شین
 هه‌روه‌ك ئی‌مه
 تۆی دڵسۆز و میه‌ره‌بانان
 زۆر خو‌شده‌وێت
 پێنج فه‌رزی نوێژ به‌ تاسه‌وه
 گوی‌ پاده‌گرن
 تا به‌ ناوی دڵ‌سۆزترینی مرو‌فان
 محم‌دی زۆر خو‌شه‌ویست
 تینویتی خو‌یان بشکینن

وا چواردە سەدەى رەبەقە

ناوى پىرۆزى تۆ قوربان

چونكە دەريايەكى مەنگى

سۆز و مېھرەبانى و حەقە

ئەم خاكەمان ئاو دەدرى و

دەنجوینىت

كام تاشە بەردەى زۆر رەقە .

دووهم: خەلکانىکن که وهکو عەقیدە ئیمانیان بە ئاینی ئیسلام نییە، بەلام بە ڕینگایەکی زانستیانه دیراسەى ژيانى پىڤخەمبەرى خویان ﷺ کردووہ سەرەنجام بە گەورەترین سەرکردەى جەهانیان داناوہ و وتویانە: محمد کاریگەرترین کەسە کە میژوى مروفايەتى گۆڤیوہ.

بۆ نمونە: لیف تۆلستۆی (۱۸۲۸-۱۹۱۰) رۆمان نوس و فەیلەسوفی گەورەى روسییە، ھەموو سامانى خۆى بەخشی بە ھەژاران، ئەم پیاوہ دەلى: (پەيام و بەرنامەکەى محمد، ھەموو جیھان دەگریتەوہ چونکە یەکانگیرە لەگەل عەقل و حکمەت)

بەرناردشو (۱۸۵۶-۱۹۵۰) ئیرلەندییە و (۶۰) چیرۆکی شانۆیى و وتاری ھەیە، ھەموو بابەتەکانى باسى ھەژاری دەکەن، پەرتوکیکی دانا بە ناوى (محمد) بەلام دەسەلاتدارانى ئەو کاتە سوتانیان، ئەم نوسەرە دەلى: (من لە ژيانى محمد کۆلییەوہ، زۆر پى سەرسام بووم، دەبى محمد بە

رزگار کهری مروفایه تی ناوزرد بکریّت، به بیرو باوه پری من ئە گەر کارو
باری جیهانی ئە مروی پی بسپردری، دهیتوانی چاره ی بکات بهو شیوه یه ی
که ناشتی و ئاسوده یی بو مروفه کان دهسته بهر بکات، ئەم جیهانه چه ند
ینوستی به پیاویکی خاوه ن بیری وهك محمد ﷺ هه یه).

جوړی سینیهم له خه لکی به رامبه ر به پیغه مبه ری خوا ﷺ
خه لکانیکی دل ره شن و می شک بو گهن، وه کو قالونچه می شکیان به بو نی
گول و عه تر تیک ده چی و چه زیان له بو نی ریخ و پیسییه، ئەمانه ش دوو
جوړن:

یه که میان: خو ی رقی له نوری محمد المصطفی یه ﷺ دلی ره ش
و ره قه، به لام ئەم رقه ی هه ر له دلی خویدا هه لگرتوو و ژه هره که ی
نابژیت، ئەم جوړه که سه خوا ی گه و ره له دنیا دا تو له ی لی ناکاته وه و
له وانه شه روژیک هی دایه ت وه رگری.

جوړی دووه میان له و دل ره ق و دل پر له ژه هره پیسانه، ئەو رق و
ژه هره ی ناو دلیان هه ل ده پیزنه سه ر کاغه ز و روژنامه و گو قاره کانیا ن و
نوکی پینوسه کانیا ن ژه هری لی ئەتکی و بیر و هو شی خه لکی ساده و ئیسلام
و پیغه مبه ر ﷺ نه ناسلی پی بو گهن ده که ن، به ئاشکرا و به بی په رده له سه ر
شاشه ی ته له فیزو ن و راگه یان دنه کانیا نه وه ده لێن: ئە ی خه لکینه ئیمه چه زمان
له روناکی روژ نییه و وه رن با له بهر فقیله ره شه که دابنیشین، وه رن با ئاوی
زو لالی کانی و سه رچاوه سازگار ه کان نه خوینه وه و په نا به رین بو پاشه پو و
ئاوه پوی ئاوی قایرو ساوی و میکرو باوی، بهم شیوه یه ئەو ئیسلامه پاکه و
ئەو محمده بی خه وشه له بهر چاوی خه لکیدا به عه قلی خو یان ناشرینی

ده‌که‌ن و پیسی ده‌که‌ن به ره‌شی ، به لام پی شینانمان جوانیان فەرمووه که
 تیشکی خۆر به بیژنگ ناگیرئ. ﴿يُرِيدُونَ لِيطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَاللَّهُ
 مُتِمُّ نُورِهِ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ﴾ الصف: ۸. وه‌عدی قورئانه ﴿إِنْ
 شَاءَ لَكَ هُوَ الْأَبْتَرُ﴾ کوثر: ۲

واته: بیگومان هه‌ر دوژمنان و ناحه‌زانی تو که رقیان لیته بی
 ناو‌نیشان و وه‌جاخ کویر و دوا‌براون له هه‌موو خیر و چاکه‌یه‌ک له
 هه‌ردوو جیهاندا.

خوا‌ی گه‌وره خۆ‌ی وه‌عدی به پیغه‌مبه‌ری خوشه‌ویستی ﷺ
 داوه‌که: ﴿إِنَّا كَفَيْنَاكَ الْمُسْتَهْزِئِينَ﴾ خوا خۆ‌ی دی‌فاع له
 پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی ده‌کات و دوژمنانی ریسوا ده‌کات، هه‌ردوو پی‌شه‌وا -
 بوخاری و موسلم- گو‌پیان پر نور بی‌ت-ریوا‌یه‌تیان کردووه که:
 پیا‌ویکی گاور موسلمان بو، فیری سو‌په‌تی (البقرة- و -آل عمران) بو،
 ماوه‌یه‌ک بو به کاتبی چه‌زه‌ت ﷺ ، پاشان له دین وه‌رگه‌را و بو به
 گاور و رای‌کرد بو لای گاور و جوله‌که‌کان و ئه‌وانیش زۆر زلیان کرد و
 فویان کرد به لوتیدا، جا ناوبراو دژایه‌تی چه‌زه‌تی ده‌کرد و
 ده‌یگوت: محمد هیچی نه‌زانیه‌وه ئه‌وه نه‌بی که من بو‌منوسیوه، ئه‌م
 مورته‌ده ده‌م شه‌ره، خوا‌ی گه‌وره پش‌تی شکاند و له‌ناوی برد، کاتیک
 ناشتیان قه‌بر نه‌یگرته خۆ‌ی و پاش ماوه‌یه‌ک فیری دایه‌ ده‌ری، گا‌وره‌کان

وتیان: دیاره ئەمه ئیشی موسلمانانە و ئەوان وەکو تۆلە دەریان هیناوەتەو،
جاریکی تر ناشتیانەو، ئەمجارەش گۆڕ فرینی دایەو دەری و بۆیه ئیتر لەو
بعشت و دەردەدا وازیان لی هینا تا قەل و دال بیخوات!!!...

لەم سەردەمەشدا کاتیك سالی ۲۰۰۶ پاپای قاتیكان قسە ی
نابەجی بەرامبەر بە پیغەمبەری خوا ﷺ کرد، (فرانسی فرانتار) که
یەکیک بوو لە هاویرەکانی پاپا زۆر دوژمنی ئیسلامە و سەرۆکی رۆمی
کاسۆلیکە لە (سلوفینیا)، ئەم قەشە داوای کرد پێ لە دینی محمد
بگیریت و نەهیلێت لە جیهاندا بلاو بیتەو. بەلام خوای گەرە هەر زوو
رسوای کرد و لە رۆژی پینجشەمە ۲۰۰۶/۱۰/۱۹ پۆلیسی سلوفینی
(فرانسی)یان دەستگیر کرد و سەرەتا هەوالەکیان شارەدووە و پاشان لە
۲۰۰۶/۱۱/۱۲ بلاویان کردووە که بە حساب رەسولی مەحەبەت و سەلامە،
پانزە سالە دەستدریژی دەکاتە سەر مندالی کوپ و کچی سەر بە
کەنێسەکە، وا بریاردارا ماوەی دە سالیک بەند بکریت!!!...

بەلی ئیمانداران: دەبی هەمومان یەقینمان هەبیت، که چۆن خوای
گەرە وەعدی داوە که قورئانەکە ی بپاریزیت که فەرموویەتی: ﴿إِنَّا نَحْنُ
نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ﴾ الحجر: ۹.

دُنیا بن ئاوا پیغەمبەرەکە ی و سوننەت و سیرەتەکە ی ئیسلامەکە ی
دەپاریزری و شەریعەتەکە ی هەر پایەدار دەبیت، ﴿يُرِيدُونَ لِيطْفَؤْا نُورَ اللَّهِ
بِأَفْوَاهِهِمْ وَاللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ﴾ المفا: ۸.

وہ ھەر کەس ئىككىش خۇي بخاتە پال ئەو قورئان و ئىسلام و

پىغەمبەر ﷺ، خۇاي گەورە ئەویش دەپاريزيت إنشاء الله

دەي با ھەموو کات پەيمان لەگەل پىغەمبەرى خۆشەويستمان

نوي بکەينه وه که خزمەتکاری ریبازەکەي بين و کاریک بکەين پىغەمبەرى

خوار ﷺ پىي دلخۆش بىت و پرومان بىت لە قىامەتدا بچینه خزمەتى و

داواي ئاوي کەوسەرى لى بکەين.

يا رەبى خوايە بە رەحمى خۆت رەحمان پى بکەيت، بمانخەيتە

ريزي ئەو کەسانەي کە ژيانىكى ئيماندارانە مردنىكى ئيماندارانەيان بە

نسيب دەبى و لە رۆژى قىامەتیشدا لە چاوپىکەوتنى خۆت و بە خزمەت

گەيشتنى پىغەمبەرەکەت بىبەشمان نەکەيت: يارب العالمين، اللهم آمين..

سەرچاوه كان:

١. قورئانی پیرۆز
٢. ژيانه وه-ئەندازيار عثمان محمد رشيد ل ٢٢٣، ل ٣٠، ل ٣١، ل ٣٢، ل ٦٩
٣. موسلمانى کامل- م.عهلى باپير ب ١ ل ١٢٠
٤. شنهى سوۆز - شعرى م. جلال الدين نجم الدين ل ٢١، ل ١٠
٥. خطب - الشيخ محمد حسين يعقوب ج ٢ ص ٥٧
٦. تهنهها محمد - پشتيوان كاكل ل ٨
٧. بهرهو ئيسلام - ئاشتى . ئەندازيار عثمان محمد رشيد ل ٥١

وتارى يەكەم بۇ مانگى ربيع الشانى

وہ خاتى پېفە مېبەر ﷺ

وتاری یه‌که‌م بۆ مانگی ربیع الثانی

وه‌فاتی پیغه‌مبه‌ر ﷺ

(الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ أَجْمَعِينَ)

ئیماندارانی به‌پێژ: ئه‌ی ئه‌و که‌سانه‌ی که‌ هه‌موو کات و ساتیک له‌ یادو بیری پیغه‌مبه‌ری پێشه‌وادان ﷺ، له‌ مانگی ربیع الاول دا که‌میکی زۆر که‌م توانیمان له‌ خزمه‌ت ژياننامه و باس و خواسی پێباز و سوننه‌ته‌ پیرۆز و گران قه‌در و بێ وینه‌کانی ئه‌و سه‌رداری دین و دونیایه‌ماندا بین وه‌ ئه‌بێت به‌ واجبی سه‌رشانی خۆمانی بزانین که‌ نه‌ک هه‌ر مانگی ربیع الاول، به‌ لکو ته‌واوی مانگه‌کان. ته‌واوی پۆژ و کاته‌کان باسی گه‌فتوگۆی ناوگۆر و دانیشتنی مزگه‌وت و مآلمان، دائیره و فه‌رمانگه‌کانمان، حکومه‌ت و ئیداره‌ی و لاتمان، خالی نه‌بێت له‌ باسی ئه‌و پیغه‌مبه‌ره‌ ئازیزه و هه‌رکه‌سیک له‌ شوینی خۆی و به‌ پێی زه‌مان و زه‌مینی خۆی، بۆ دلخۆشی و فه‌رحی دلی، بۆ ساپێژ بوونی زامی به‌ کولی، بۆ چاره‌سه‌ری گه‌رفتی ژيانی، په‌نا بباته‌ به‌ر پێباز و سیره‌ی موباره‌کی..

چونکه‌ ئه‌و سه‌روه‌ری ئه‌نبیایه، به‌ فه‌رموده و شایه‌تی خوا بۆی (رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ)، وه‌ هه‌ر که‌سیک، وه‌ هه‌ر مالیک باسی ئه‌و په‌رحمه‌ته‌ی تیدا نه‌کریت، ئه‌وه‌ با بێگومان بێت که‌ زه‌حمه‌ت جینگای ده‌گریته‌وه، ده‌با شوین که‌وته‌ی په‌رحمه‌ت بین تاوه‌کو دوور بین له‌ زه‌حمه‌ت، إِنْشَاءَ اللَّهِ.

به‌پێژان: هه‌روه‌کو پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ له‌ مانگی ربیع الاول دا له‌ دایک بووه، هه‌ر له‌ مانگی ربیع الاولیشدا کۆچی دوا‌یی کردووه و گه‌راوه‌ته‌وه‌ بۆ حه‌زوری په‌روه‌ردگاری.

کهواته: پیویسته ههروهکو باسی له دایک بوونه که یمان کرد، باسی وهفاتیشی بکهین، چونکه چون ژیانه که ی پره له دهرس و ئاموژگاری، به هه مان شیوه کاتی نه خووشی و دوا ساتهکانی ژیانیشی و کاتی وهفاتیشی هه مووی هه رپنمایى و ئاموژگاریه بۆ گروى به شه ریته به تیکرا.

دهفرمون گوئ بگرن بۆ باسی وهفاتى پیغه مبه ر ﷺ:

ئیمانداران: قورئانی پیروژ ئامازه دهکات بۆ وهفاتى ئه و پیغه مبه ره خوشه ویسته مان و ﷺ ئه و حه قیقه ته باس دهکات که ژیانى دونیا کوتایى پى دیت و ئینسان لاپه رهکانى ژیانى ده پیچرته وه و ده چیته قیامه تى خوی، ته نانه ت ئه گهر ئه و که سه پیغه مبه رى خواش بیت ﷺ، ئه وه تا دهفرمویت: ﴿وَمَا جَعَلْنَا لِبَشَرٍ مِّن قَبْلِكَ الْخُلْدَ أَفَإِن مِّنْ فَهْمُ الْخُلْدُونَ﴾ الانبیاء: ۲۴.

یاخود دهفرمویت: ﴿إِنَّكَ مَيِّتٌ وَإِئْتَمِرْ﴾ الزمر: ۳۰.

به لام ئیمه له م وتاره دا باسی وهفاتى پیغه مبه رى خوا ﷺ وه ک چیرۆکێک ناگیر پینه وه، به لکو ته نها دهرس و ئاموژگاریه کان که له وهفاتى ئه و زاته وهرده گیرین باس ده که یین:

وانه ی یه که م: هه موو ئه م دونیا فانیه به جى ده هیلین، جا که واته مردن به سه که وا ئاموژگاریه کارمان بیت، (لَو كَانَتْ الدُّنْيَا تَدُومُ لِوَاحِدٍ، لَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ فِيهَا مُخَلَّدًا) ئه گهر ئه م دونیا یه بۆ هیه کس به مایه، ئه بوا یه محمد المصطفی ﷺ هه رگیز نه مردایه.

جا گرنگ ئه وه نیه که ده مریت، گرنگ ئه وه یه له سه ر چ حاله تیک دونیا به جى ده هیلیت، ئایا به ره و په زامه ندی خوا ده پویت؟، یان به ره و خه شم و قین و توپه یی خوا؟.

بهائی ایمانداران: پیغمبر خوا ﷺ و دهکو ره حمه تیک بۆ صه حابه
 دلسوزه کانی، نهو هاوه لانهی که پیغمبر خویان ﷺ له نهفس و
 پوچی خویان زیاتر خوش دهویست و خویان و پوله و خزم و مال و
 سامان و نیشتمانیان به قوریانی ره فاقه تی حه زره تی رسول الله ﷺ
 کردبوو، و دهکو دلسوزی نواندنیک بویان پیش وه فاتی چهند ناماژه یه کی
 دا که وه فاتی نزیک بۆته وه، بۆ نه وهی له کت و پردا و بی هه وال له بهر
 چاوی هاوه لانی دیار نه مینیت و بهر هه والی وه فاتی خوئی، که میکیش
 بیت بیستنی نهو هه واله دلته زینه یان له کول بکاته وه، له بهر نه وهی مروقه
 نه گهر پیشتر هه والی له شتیک هه بیت، بیستنی پروودانی هه واله که ی
 که میک لا نه هه و نتره له پروودانی پرووداویکی کت و پر که پیشتر هیچ
 هه والیکی له باره یه وه نه زانی بیت.

نیشانه ی یه که م: کاتیک که پیغمبر خوا ﷺ (معادی کوپی جه بهل
 ﷺ) ی بهرئ کرد بۆ یه مهن، فهرمووی: نهی معاذ، له وانه یه سالیکی تر که
 هاتیه وه بۆ نه م مه دینه یه من له مزگه وت و سهر مینبر و ناو صه حابه کاندان به بیت
 و به لای گوره که مدا تی بهریت و سهیری قه بره که م بکهیت! معاذ ﷺ دهستی
 کرد به گریان. فعلاً که هاته وه له یه مهن پیغمبر خوا ﷺ وه فاتی کردبوو،
 معاذ ﷺ ته نها گوری پر نوری بینی.

نیشانه و هه والی دووهم: له حه جی مال ناویدا، پیغمبر خوا ﷺ پروی
 کرده خه لکه که و فهرمووی: نهی خه لکینه گویم بۆ بگرن و بزائن (لَعَلِّي لَا أَلْقَاكُمْ
 بَعْدَ عَامِكُمْ هَذَا) له وانه یه دوا ی نه م ساله جاریکی تر بیتان نه گه مه وه و قسه تان بۆ
 نه که مه وه. . بهائی نه وه وتاری مال ناوایی بوو، دوا ی نه وه وه فاتی کرد.

سێهەم: کە لە حەجی مال ئاوازی گەپرایەوه، سەردانی شەهیدانی ئوحوودی کرد و دوای بەخیری بو کردن و زۆر بۆیان گریا و لایان مایەوه، کە ئەمەش وەکو خواحافیزی وابوو لەو گەورە سەحابیانەی کە لە پوژی سەختی ئوحووددا لە پیناوی ئیسلامدا، بە پلەی بەرزێ شەهیدی گەیشتن.

چوارەم: دواتر لە گۆرستانی ئوحوود گەپرایەوه بۆ مالهوه سەری زۆر دەیشا، بەلام گوئی ئی بوو خاتوو عائیشەیی خیزانی ﷺ دەفەرمویت: ئای سەرم، ئای سەرم چەند ئازاری هەیە. پیغەمبەری خوا ﷺ بەو هەموو ئازارەیی خوشیەوه ویستی سوووعەت و قسەیهکی خوش لەگەڵ عائیشەدا ﷺ بکات، بۆیه فەرموی: ئەی عائیشە، ئایا حەز ناکەیت تۆ پیش من بمیریت و من بۆخۆم بتنیژم و بەخاکت بسپێرم؟!

عائیشە ﷺ فەرموی: نەخێر، نا، نا، شتی وام ناوێت، دواي من بچیتە لای خیزانیکی تەرت. . .! پیغەمبەری خوا ﷺ زەردەخەنەیهکی پڕ سۆز و خوشەویستی بە پووی خاتوو عائیشەدا کرد ﷺ، وەکو پیتی بلیت وا خەریکە من بەجیت دەهێلم.

پنجەم: لە ئاخر پوژەکانی ژیاانی موبارەکیدا، ئیمامی عەبباس ﷺ ھاتە لای و فەرموی: ئەمشەو لە خەودا مانگی یەکشەوه بە ئاسمانەوه بوو، مەلانیکیەك ھات و بردی، ئەی پیغەمبەری خوا ﷺ ئایا مانای ئەم خەونە چیه؟ پیغەمبەر ﷺ فەرموی: ئەمە من بەجیتان دەهێلم. . .!

شەشەم: سات بە سات نەخۆشی و ئازاری سەر ئیشەکە ی زیادی

دەکرد، لەگەڵیشیدا تایەکی زۆر بەهیزی هەبوو، ئەوەندە ئەو پارچە قوماشە ی لەسەر ناوچەوانی دانابوو، ئەوەندە ی ئارەقە ی موبارەکی سەر ناوچەوانی هەلمژیبوو، ئاوی پێدا دەهاتە خوارەوه، حەزەرەتی عائیشە رضی اللہ عنہا خۆی قورئانی بەسەردا دەخویند و فۆی بەلاشە ی موبارەکی حەزەرەتدا دەکرد، چونکە پیغەمبەری خوا صلی اللہ علیہ وسلم توانا و تاقەتی ئەوەی نەمابوو، خۆی بە دەمی خۆی قورئان بەسەر لاشە ی خۆیدا بخوینیت. نەخۆشیەکە ی (١٣) پۆژی خایاند، لەو (١٣) پۆژە (١١) پۆژیان بەو نەخۆشیەشەوه خۆی تەشریفی دەبردە مزگەوت و ئیمامەتی بۆ صەحابەکان دەکرد.

چوار شەممە بوو، پێنج پۆژ پێش وەفاتی، تایەکە ی زیادی کرد. فەرموی: بڕۆن لە (٧) بیر ئاوم بۆ بهینن، ئاوەکەیان کردە مەنجەلیکەوه و پیغەمبەری خوا صلی اللہ علیہ وسلم دەستی لە ئاوەکە هەڵدەکێشا و بە دەم و چاو و قاچی خۆیدا دەکرد.

لەم شوینەدا ئەو وانەییە ی بۆ بواری پزیشکی و دکتۆرەکان بەجێهێشت کە بریتیه لەوەی (تا) بە ئاوی سارد لا دەبریت و چارەسەر دەکریت.

پاشان کە تۆزیک لەشی سوک بوو، لەسەر شانی عەباس و عەلی رضی اللہ عنہما خۆی گرتبوو، دەستی خستە سەر شانی ئەوان و بە پێی موبارەکی تەشریفی بردە مزگەوت، ویستی بجێتە سەر مزگەوتەکە، بەلام نەخۆشیەکە وا لاوازی کردبوو لە قادرمە ی یەکەم نەیتوانی سەرکەوێت!!! هەزاران جار بەقوربانت بۆ ئە ی پیغەمبەری خوا صلی اللہ علیہ وسلم، ئە ی

به‌هیزترین مروّ، ئەوه تووی وات ئی هاتووێ که نه‌توانیت له‌ قادرمه‌یه‌ک سه‌ریکه‌ویت؟! بۆیه‌ له‌ ته‌نیشته‌ مینه‌ره‌که‌ وه‌ستا و فهرموی: (إِسْمَعُوا لِي لَعَلِّي لَا أَقِفُ مَوْقِفِي هَذَا).. فهرموی: خه‌لکینه‌ گویم بۆ بگرن، چونکه‌ له‌وانه‌یه‌ جاریکی تر له‌م شوینه‌ نه‌وه‌ستم و قسه‌تان بۆ بکه‌م، وه‌ فهرموی: زولم له‌ کێ کردووێ و زلله‌یه‌ک و قامچه‌کم له‌ کێ داوه‌؟، مالی کیم لایه‌؟ با بیته‌ داوای مافی خووی بکات و حه‌قی خووی وه‌ربگریته‌وه‌. ئەمه‌ ده‌رسه‌ بۆ هه‌موو لیپرسراوانی ولاته‌، ئاوا به‌ شه‌فافی به‌ میللته‌ بلیته‌: کێ حه‌قی لامه‌ با بیده‌مه‌وه‌، به‌لام تاکه‌ سه‌رکرده‌ که‌ ئەوه‌ی کردییته‌ ته‌نها هه‌زه‌تی محمد المصطفی‌یه‌ ﷺ...

له‌و کاته‌دا پیاویک هه‌لسا و وتی: ئەه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ سی‌ ده‌رهمته‌ لایه‌. فهرموی: ئەه‌ی عه‌بیاس پاره‌که‌ی بده‌ره‌وه‌. سه‌حابه‌یه‌ک هه‌ستا و فهرموی: پوژنیکیان به‌ پووتی قامچه‌کت ئی دام. فهرموی: ئەوه‌ پشته‌ی من و قامچی تۆ وه‌ره‌ لیم بده‌ره‌وه‌. پشته‌ی بۆ هه‌لکرد. به‌لام ئەو سه‌حابه‌یه‌ په‌لاماری پشته‌ی دا و ماچی کرد و فهرموی: به‌خوا ته‌نها مه‌به‌ستم ئەوه‌بوو به‌ پووتی ده‌مم به‌ر لاشته‌ بکه‌ویت، به‌ ئومیدی ئەوهم لاشه‌م پارێزراو بیته‌ له‌ ئاگری دۆزه‌خ.

پاشان فهرموی: وه‌صیه‌تتان بۆ ده‌که‌م ده‌رباره‌ی ئەنصار، زۆر باش بن له‌گه‌ڵ خه‌لکی شاری مه‌دینه‌دا، چونکه‌ ئەوان یه‌که‌م په‌ناو پشته‌یانم بوون و خوێان و مال و سامانیان کرده‌ قوربانی ئیسلام، ماندوبون و فیداکاریان به‌رز بنرخینن و هه‌رگیز له‌ یادیان مه‌که‌ن.

لیڑہدا دہرسی وہ فاداری فیڑی کاربہدہستان کرد، کہ ہمیشہ وہ فادار بن بہرامبہر ئو کہ سانی کہ پشتیوانی شوپش بوون، کہ سوتہمہنی بوون و پوڑی نازادی گہل بہ خوین و مالی ئوان ہلہاتوہ۔
دوای ئوہ فہرموی: (عَبْدُ خَيْرَ اللَّهِ بَيْنَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، فَأَخْتَارَ الْآخِرَةَ) واتہ: بہندہیہکی خوا خواہ گہورہ سہرپشکی کردوہ لہ نیوان دنیا و دواپوڑدا، بہلام ئو بہندہیہ دوا پوڑی ہلہبژارد!!! لیڑہشدا ئو وانہیہمان فیڑ دہکات کہ پیویستہ ئینسان پشت بہ خوا بہستیت و ہولہبات کہ لہ ژیانی کورت و کوتایی ہاتوی دنیا دا ئوہندہ بہ سہرہرزی بژی کہ حہز بکہیت زو بہرہو قیامہتی ئاودان و پر بہختہوہریت برؤیت۔

بہلی، چوار پوڑی مابو لہ ژیان دا، نہخوشیہکی عاجزی کرد۔
عبداللہی کوری مہسعود رحمۃ اللہ علیہ چوہ خزمہتی و دہستی لی داو فہرموی:
ئہی پیغہمبہری خوا صلی اللہ علیہ وسلم تایہکات بہرزہ۔ فہرموی: بہلی ئہی عبداللہ، من بہقہدہر دوو کہس لہ ئیوہ تام لی دیت۔ عبداللہ رحمۃ اللہ علیہ فہرموی: واتہ پاداشتہکشت دوو بہرامبہرہ؟! فہرموی: بہلی۔ لیڑہدا دہرسی دا بہ نہخوشہکان کہ ہرچہندہ نہخوشیہکاتان بہ نازار بیت، نہخوشی و نازار و تای لاشہی پیغہمبہری خوشہویست صلی اللہ علیہ وسلم زیاتر بووہ، کہواتہ ئیوہ خوشہویستی خوان و نارام بگرن و بزائن ہتا نہخوشیتان سہخت بیت، پاداشتان لای خواہ گہورہ زیاترہ۔

وہ لیڑہدا پیغہمبہری خوا صلی اللہ علیہ وسلم فہرموی: (مَا مِنْ مُسْلِمٍ يُصِيبُهُ اَذًی مِنْ مَرَضٍ فَمَا سِوَاهَا، اِلَّا حَطَّ اللَّهُ بِهَا سَيِّئَاتِهِ كَمَا تَحْتَ الشَّجَرَةِ

وَرَقَهَا). واتە: ھەر موسلمانێک توشی ئازاریک ببێت لە نەخۆشی، وە
کەمتر لە ئازاری نەخۆشی، ئەوا بێگومان خوای گەورە گوناھێ
دەکاتەو، ھەر وەك چۆن دار گەڵای وشکی ئی دەبێتەو!..

بەئێ ئیمانداران: لەگەڵمان بن، ھەر لە ژوورەكە ی پیغەمبەرداین ﷺ تا
نویژی عیسا لەشی زیاتر تەئای ئی ھات و عەرەق لە نەوچەوانی وەكو گەوھەر و
مروری دەردەكەوت، كە بیلالی حەبەشی ﷺ بانگی فەرموو، فەرموی:
دەستنویژم پێ بگرن.. دەستنویژیان پێ گرت، بەلام لە ھۆش خۆی چوو، كە
بە ئاگا ھاتەو فەرموی: (أَصَلَى النَّاسُ) ئایا خەلكی نویژەكەیان كرد؟
پاشان بێ ھۆش كەوتەو، تاوەكو سێ جار ئەمە ی دووبارە كردەو، لە جاری
سییەمدا فەرموی: (مُرُّوْا أَبَاكَرٍ فَلْيُصَلِّ بِالنَّاسِ). فەرمان بە حەزرتی
ئەبوبەكر ﷺ بكن با پیش نویژی بۆ موسلمانان بكات.. لیڕەشدا دەرسی
گەورە یی نویژی بە ئوممەتەكە ی راگەیاندا، كە نویژ چەند پلە و پایە ی
گەورە یە لە ئیسلامدا و كۆلەكە ی دینە..

دوو پۆژ مابوو لە تەمەنی پیرۆزی، لەشی تۆزێك سوك بوو، چوو
بۆ مزگەوت، لەو كاتەدا حەزرتی ئەبوبەكر ﷺ ئیمامەتی بۆ موسلمانان
دەكرد، كە ھەستی كرد پیغەمبەری خوا ﷺ ھاتە مزگەوتەو، لە
میحرابەكە كەشایە دوا یەو، بۆ ئەو ی پیغەمبەری خوا ﷺ بچیتە
پیشەو، صەحابەكان ھەموو لە خۆشیدا نەیان دەزانی چی بكن، وایان
دەزانی كە پیغەمبەری خوا ﷺ بەتەواوەتی چاك بۆتەو، بەلام ئەو دوا
دیداری پیغەمبەری خوا ﷺ بوو لەگەڵ ئەو صەحابانەدا كە لە ھەموو
پۆژگارە سەختەكاندا ھاوێلی بوون و لە میژوودا دوبارە نابیتەو كە
كەسێك ئاوابە دل و بە گیان كەسێكی خۆش بویت، وەكو ھاوێلانی
پیغەمبەر ﷺ حەزرتی محمد المصطفی یان خۆش دەویست، وە

پيغهمبري خواش ﷺ پيغهمبري به وده فاش ﷺ ، زور زور هاوې لانی خوش دهويست، بويه بو دواچار چووه مزگوت بو چاوپيکه وتنيان و خواحافيزی لييان، به لام صه حابه کان وایان زانی که به ته واده تی چاک بوته وه، بويه زور شادومان بوون به دیداری.

یهک پوژي مابوو له ناویاندا، شه وده کی عائشه ﷺ چوو له مالہ دراوسی پونی چراکه ی هیئا تا پيغهمبري خوا ﷺ له بهر پوناکیه کی دابنیشیت، له م کوټا ساته ی ژيانیشدا نه و وانه یه ی فیری هه ژاران کرد که دلتان به خوټان نه مینیت که هه ژاری پوژي رووناکي لی کردوون به شه وی تاريک و نه وه مانای بی رژيتان نيه، به لکو تاقیکردنه وه یه بوټان و نه گهر نارام بگرن، خوی گه وره دهروی خیرتان لی دهکاته وه و نه وه پيغهمبره که تانه ناوا به هه ژاری و نه داری ناخر شه وی ژيانی به پریکرد.

وه زړییه کی که بو جهنگ و جیهاد نه یپوشتیت رهمن بوو لای جوله که یهک له جیاتی هندیك جو، که بو ژيانی خوئی و خیزانه کانی لی قهرز کردبوو... لی ره شدا نه و ده رسی به یه که وه ژيان و پریزی بیروباوه ری که سانی تری فیری نوممه ته کی کرد، که له دواي خوئی له گهل نه و که سانه ی که موسلمان نین به مرجیک دژایه تی ئیسلام ناکهن، نه گهر هاو دینیش نه بن له گهل یان، خو هاوژنیانن و ده بیت هه لسوکه وتی ژيانیان له گهل بکه ن. نه گینا خو ده یان هاوې لی پيغهمبر ﷺ به یهک ناماژه هه موو مال و مولکی خو یان به قوربانی پيغهمبر ﷺ ده کرد، چ جای نه وه ی که قهرزی بده نی، به لام پيغهمبري خوا ﷺ قهرزی له جوله که که کرد بو نه وه ی بیسه لمینیت که پيغهمبري په حمه ته ته نانه ت بو جوله که ش، بو نه وه ی که س له دواي خوئی سته میان لی

نهكات.. وه ئهمهش سهلمينهري ئهو حهقيقهتهيه كه ئهم ئيسلامه دينى ناستى و به يهكهوه ژيانه.

ئاخر پوژى ژيانى بوو، ۱۲ ربيع الاول بوو، پوژى دووشهमे بوو، هه مان پوژ و بهروارى لهدايك بوونى، پهردهى سهر مزگهوتى لادا، صهحابهكان شاگهشكه بون له خوشيان و ههموو كهوتنه جموجول، وايان زانى ديتوه بو ناويان بو ناو مزگهوت، بهلام پينغهمبهري خوا ﷺ به دهستى موبارهكى ئاماژهى بو كردن و فرموى: (مَكَائُكُمْ، مَكَائُكُمْ). فرموى: له شويى خوتان مهجولين، له شويى خوتان مهجولين.

ئوه ته ماشاكردى خواحافيزى يهكجارهكى بوو له مينبهرهكهى، له ميحرايهكهى كه چهند سال بو و تارى لهسهر خويندبوويهوه، پيش نويزى تيدا كردبوو، له صهحابه دلسوز و فيداكارهكانى.. بهلام نهيتوانى زور به پيوه بوهستيت و كهوته سهر زهوى، فاطمهى كچى ﷺ له پهروشيدا بو باوكى بهسوزى هاوارى كرد و فرموى: (وَكَرْبَ آبَاه) ئهى هاوار بو باوكم، چون نهخوشى بى هيز و لاوازي كردووه!! پينغهمبهري خواش ﷺ فرموى: (ليس على ابيك كرب بعد اليوم)، له مرو به دواوه ئيتى نارههتى و ئازار لهسهر باوكت نهما ئهى فاطمه، لييرهشدا ئهو وانهيه فيردهبين كه مردن بو ئيمانداران ئيسراحهته، له ههموو ئازار و چهرمهسهرى و ژانهكانى ژيان رزگارى دهكات، له كوئا ساتهكانى ژينى دا دواهمين وهصيهت و راسپاردهى خوى بو هاوهلان و سهرحهم ئومهتى بهجى هيشت و فرموى:

١- يَلْفُو عَنِّي مِنْ آمِنِ السَّلَامِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ. سهلامى من بگيهنن به ههر كه سيك كه ئيمانى به من هيناوه و منى به پينغهمبهر و چاوساغى دونيا

و قیامه تی خوۍ قبول کړدووه هه تا روژي قیامت! . ئیمهش له م کاته دا و له م شوینه دا و ه لامي سه لامه که ی پیغه مبهری خوا ﷺ ددهینه وه و دهئین: (ئه ی پیغه مبهری به و ه فا و دلسوز ترینی هه موو دلسوزان، ئه ی له خو مان دلسوزتر بو خو مان که له و ساتی مال ناواییه دا ژيانی ئیمه ت له بیر بوو که دوا ی هزار و چوارسهد سال دینه سهر زهوی و ئیمان ت پی دهئین و سلامت بو ناردین و هر له صه حابه وه تا یه که یه که هه لگرانی ئم په یامه ئه و سه لامه ی تو یان گه یاند و وا ئیمهش و ه لامي سه لامه که ت ددهینه وه و دهشیگه یه نین به نه وه ی دوا ی خو مان و وه صیه تیان بو ده که ین که هه رگیز له ری باز و په یامه که ی تو لانه دن، روت تیده که ین و قبول مان بفرموو که عزت ده که ین، هزاران هزار سه لام و رحمة تی خواش له سهر تو بی ئه ی پیغه مبهری خوا. (نَشْهَدُ اَنْكَ بَلَغْتَ الرِّسَالَةَ، وَ اَدَيْتَ الْاَمَانَةَ، وَ كَشَفْتَ الْغَمَةَ. وَ نَصَحْتَ الْاُمَّةَ، وَ جَاهَدْتَ فِي اللهِ حَقَّ جِهَادَةٍ، حَتَّى اُتَاكَ الْيَقِيْنُ)، داواکارین له خوا ی تا ک و ته نها که له جیا تی ئیمهش پاداشتی ئه و هه موو ماندوبوون و هه ول و جیهاد و جوهد و تیکو شان ت بداته وه که له پی ناوی گه یاندنی ئم په یامه دا پیشکه شت کردن تا وه کوو ئم رووناکی و نوره بگه یه نیته هه موو دله تاریکه کان و سهرجه م سهرزه ویت پی روونا ک کړده وه.

۲- له راسپارده ی دوو همد افرمووی: (الصلاة، الصلاة)... ناگاتان له نویژه کانتان بیت.. ئه و نویژه ی که نور و روشنایی چاوه کانت بوو، هه موو جا ری که نا زاریان ده دایت و گه له کو مه کیان لی ده کړدی ده تفرموو: ئه ی بیلالی خوشه ویست هه سته بانگ بفرموو، به و دهنگه زولالت قامه تمان بو بکه و با نویژ بکه ین، ارحنا بها یا بلال.. پی ت را گه یاندین نه وه ی واز له نویژ بینیت دین و ئیمانی نو قسانه ئه گه ر به روا ی به نویژ نه بی کافره و له دین دهرده چی!.

دهی ئەو کەسانە ی که پیغه مبهری خواتان ﷺ خوش دهوی و وا له خوشه ویستی دابوی به باسی وه فاتی دلتان هاتوته کول و چاوتان فرمیسک دهبرژی، هیچ کات ئەم وهسیه تهی رسول الله له یاد مه کهن و بۆ جاریکیش بیت نه هیلن نویرتاتان بفه وتیت و کاریک بکهن به نویرتی سوننه تی خوتان و مناله کانیان و خیزانتان له ماله کانتاندا مزگه وتیکی بچکولانه دروست بکهن..

۳- وهسیه تی سییه م فهرمووی: (وَمَا مَلَکَتْ اَیْمَانُکُمْ) ئاگاتان له خزمه تکاره کانی ژێرده ستان بیت، به لی ئەو وهسیه ته بۆ هه موو دهوله مه ندان و ده سه لاتدارانه، که به چاوی ریز و حورمه ته وه ته ماشای ئەو کەسانه بکهن که له ژێر دهستیاندا کارده کهن و ئیش و کاریان بۆ ده کهن، خویان به ئاغا سه یر نه کهن و ئەوان به کۆیله، به لکوو ئەوانیش به چاوی برا و ئەولادی خویانه وه ته ماشا بکهن، ئەهی چینی چه وساره و زه حمه تکیش و ره نجدهری ناو کۆمه ل ئەوه پیغه مبهری خوایه ﷺ که توی له یاده و خه مت ده خوات، ده تۆش په یامی رزگاری و سه رفرازیت ته نها له وه وه بناسه و شوین به رنامه و رنجکه ی تر نه که ویت که نه تخته له تیئن به ناوی شۆرشه ی چه وساره و کرێکاره وه پاشان خویان گه وه ره ترین مافخۆری چه وساره و کرێکارن و سه رمایه داری گه وه ره هه رخویانن!!

۴- راسپارده ی چواره می بۆ من و توی ئەهلی جومعه و جه ماعت ئەوه بوو که فهرمووی: (أوصیکم بالنساء خیراً) وهسیه تتان بۆ ده کهم زۆر باش بن له گه ل خیزانه کانتاندا، له گه ل هاوژینه کانتاندا، له گه ل خانمی مال و به خێوکه ر و په ره وه رده کاری منال و خزمه تکاری میوان و جیگای قه در و حورمه ت و ریز بڵندیان، زۆر به ئارام بن زۆر به پرێژبن له گه ل ئەو ژنه ی که نیوه ی ئاینه که ت له و کاته دا ته واهو بوو که ئەو بوو به هاوسه ری ژینت، فهرمووی: زۆر ریک و پیک و ره فتار شیرین بن له گه ل خیزانه کانتان، به لی

خوشکانی بہرِیز و ئیماندار یہ کہمین و دواہمین سہر کردہ لہ میژوودا کہ لہ دواہین راسپار دہدا بؤ شوینکے وتوانی فہرمووبیتی ٹاگاتان لہ خیزانہ کانتاز بیئت، یان دہتوانین بلیین: (النساء) ہہموو ٹافرہ تان دہگریتہوہ، جا دایک بیئت، ژنی پیاو بیئت، کچ بیئت، ہہردہبی بہ حورمہت و ریزہوہ تہ ماشای بکری، ئەو زاتہ تہنہا محمد المصطفی بوہ ﷺ، بہ لام سہر کردہ دونیایہ کاز ئەوانہی کہ باسی مافی ٹافرہت و یہ کسانی ٹافرہت دہکەن تہنہا ئەو کاتہ ٹافرہت یان لہ بیرہ کہ ٹارہزووی ژنہینانیان ہہیہ، یان تا ٹافرہتہ کہ تہمەنی کہمہ و روخساری جوانہ، بہ لام کہ چووہ تہمەنہوہ یان کہ بوو بہ ژن و دایک مافی کوٹایی پیندی و وەکو کوئیلہ سہیر دہکری لایان..

کہواتہ با خوشکانیش بزائن کہ تہنہا دلسوزیان ہہر پیغہمبہری خواہیہ و با ہہر شوینکے وتہی ئەو بن، ہہر لہ ژورہ کہی خاتوو عائشہی دایکی ئیمانداران ﷺ و خیزانی پیغہمبہری خوادین ﷺ. خوشہویست سہری لەسەر رانی عائشہ بوو، ہہستاو دانیشٹ، فہرمووی: ئەوہ جوہرہ ئیلہ دہفہرمووی: (ملك الموت) لەبەر دەرگاہیہ و داوای ئیزن دہکات، دلنیا بہ پیش تو پرسسی بہ ہیچ کہس نہ کردوہ، بہ لام ئیستا ئەی محمد تو ئیختیارت لەبەر دہمدایہ، حەز دہکەیت ہەتا قیامەت بہ زیندوووی بمینیتہوہ، یان بکہیتہوہ بہ رہیقی ئەعلا؟ پیغہمبەر ﷺ فہرمووی: (بَلْ الرُّفِيقُ الْأَعْلَى).

پاشان عبدالرحمان ی کوپی جہزہتی ابوبکری صدیق ﷺ ہاتہ ژوورہوہ، سیواکیکی بہ دہستہوہ بوو، پیغہمبہری خواہ ﷺ کہ چاوی بہ سیواکہ کہ کەوت پەنجہی بؤ راکیشا، عائشہ ﷺ فہرمووی: حەزت لیئہتی؟ فہرمووی: بەئێ. ئینجا عائشہ سیواکہ کہی لە عبدالرحمان ی برای وەرگرت و بہ تفی دہمی خۆی بۆی نەرم کردوہ و خستہی دہمی پیغہمبہری خواہ ﷺ و سیواکی بؤ کرد! لیرەشدا دہرسی پیروزی و گہورہی سیواک فیردەبین، کہ

چ سونەتیکی گەورەییە و چەند بەسودە بۆ دەمۆدان لە بۆنی ناخۆش و نەخۆشی، وە ئەو وانەیە فێردەبین کە دوایین خۆراک، دواھەمین شتێک کە چۆبێتە ناو دەمی پێڕۆزی پێغەمبەری خواوە ﷺ بریتی بوو لە تفی خاتوو عائشەى خیزانى رضی اللہ عنہا، کە ئەمەش پێز و پلە و پایەى ئافرەت دەردەخات لای پێغەمبەری خواوە ﷺ، وە پادەى بەختەوهرى و دڵسۆزى و خوشەویستی و بە سۆزى ژيانى خیزانى پێغەمبەری خواوە ﷺ کە تاقانەى لە میژوودا و سەرکردە دونیایەکان هەرگیزاو هەرگیز ئاوا ژيانى خوشەویستیان نەبوو لەگەڵ خیزانەکانیاندا.

دواى ئەو پێغەمبەری خواوە ﷺ فەرمووی (لا إله إلا الله، إن للموت سكرات، اللهم أعني على سكرات الموت).. فەرمووی: (لا إله إلا الله) بە راستى مردن ئازارى تايبەتى خۆى هەیه، خۆیەگیان یارمەتیم بەدى لەسەر ئازارى کاتى رۆحکیشان، بەلام لیڤەدا دەبى باسى ئەو بەکەین کە پێغەمبەری خواوە ﷺ خۆای گەورە ئەو نەدى خوشدەوێت، هەرگیز ئازارى نادات بە رۆحکیشان، چونکە هیچ گوناھى نییە خوا لە گوناھى ئەو و ناخیری خوش بوو. بەلام بۆیە پێغەمبەری خواوە ﷺ ئاوا بە کۆل بە دل لە خوا دەپاریتەو بۆ ئەو عیبادهتى زەلیلبوون و پارانەو و لاوانەو بەرامبەر بە خۆای خۆى ئەنجام بدات، چونکە ئەو کاتى ئەو عیبادهتەى هەرەکو نوێژ و رۆژوو کاتى خۆیان هەیه، بەئى ئەم عیبادهتى زەلیلبوون و (التضرع إلى الله) ئەنجامدا و دەستى بەرز کردەو بەرەو ئاسمان و فەرمووی: (اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَارْحَمْنِي وَارْحَمْنِي بِالرَّفِيقِ الْأَعْلَى). خۆیە لیم خوش بە، خۆیە پەحمم پى بەکەیت، خۆیە بەگەیه نیت بە دۆستانی سەروو... خاتو عائیشە رضی اللہ عنہا دەفەرموێت: پەنجەى شایەتومانى بەرز کردەو بۆ ئاسمان و فەرمووی: (بَلْ

الرَّفِيقُ الْأَعْلَى، بَلْ الرَّفِيقُ الْأَعْلَى) ئەمجا سەری قورس بوو، کەوتە باوەشمەو و وفاتی کرد.

الله اکبر، چ پێژیکى گەورەیه بۆ ئافرەتان، پێغەمبەرى خوا ﷺ لە باوەشى ئافرەتیکدا پۆحى دەرچوو، لە ناو وەزیر و کاربەدەستانی پایە بڵندا پۆحى دەرناچوو. کەواتە: هەر ئەمە بەسە کە وەلام بێت بۆ هەموو ئەو کەسانەى کە دەلێن ئیسلام مافی ئافرەتى نەداوه!..

سەلامى خوات لەسەر بێت ئەى پێغەمبەرى خوا ﷺ (سَلَامٌ عَلَيْكَ يَوْمَ وَلَدْتَ وَيَوْمَ مِتَّ وَيَوْمَ تُبْعَثُ حَيًّا).

ئای چ پۆژیکى رەش بوو لە بەر چاوی موسلمانان، ئەو صەحابانەى کە هەر چەند غەریب و نەدار و هەژار بوون، هەرچەندە ماندوو بوون، بەلام بە چاوپێکەوتنى پێغەمبەرى خوا ﷺ دەخەسانەو و دل و دەروون و لاشەیان ئیسراحتى دەکرد.

ئافرەتى صەحابە هەبوو کە لەیەک مەیدانى وەکو (ئوحود) دا میرد و برا و کۆرەکەى شەهید بوو بوو، بەلام کە بینى پێغەمبەرى خوا ﷺ سەلامەتە فەرموى: هەموو موصیبەتیک لە دواى سەلامەتى تۆ ئاسانە ئەى پێغەمبەرى خوا ﷺ.

ئەنەس دەفەرمویت: هەرگیز لە ژيانمدا پۆژى وا رەشم نەبینیوه. شارى مەدینە لە بەرچاوماندا وا تارىک ببوو، کە پوناکی ئى بەدى نەدەکرا.

حەزەرەتى عایشە ؓ دەفەرمویت:

صَبَّتْ عَلَيَّ مَصَائِبُ لَوْ أَنَّهَا

صَبَّتْ عَلَى الْآيَامِ صِرْنَ لَيَالِي

ئیمامی ئەبوبەکر رَضِیَ اللہُ عَنْہُ ھاتە سەر لاشە ی پیروزی و پەردەکە ی لەسەر دەم و چاوی لادا و ناوچەوانی ماچ کرد و فەرموی: (طَبْتَ حَيًّا وَ مَيِّتًا يَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ). واتە: ئای چەند بۆنت خوشە بە زیندوویی و بە مردوویی ئە ی پیغمبەری خوا ﷺ.

ئیمامی عومەری کوپی خەطاب رَضِیَ اللہُ عَنْہُ کە ھەوائی وەفاتی ھەزرەتی فەخری عالەمی پینگەیشت لە پەرۆشی بۆ پیغمبەری خوا ﷺ برۆای نەدەکرد کە پیغمبەر ﷺ وەفاتی کردبێت.

بۆیە شمشیرەکە ی دەرکێشا بوو ھاواری دەکرد: ھەر کە سَیِّکَ بَلَّیْتَ پیغمبەری خوا ﷺ وەفاتی کردووە ئەو مونا فیکە و بەم شمشیرە لە ملی دەدەم، بە لکو پیغمبەری خوا ﷺ چۆتە خزمەت پەروەردگاری و پاشان بە ئاگای دەھینیتەو و دیتەوہ بۆ ناومان، ھەتا ھەزرەتی ئەبوبەکر رَضِیَ اللہُ عَنْہُ فریای کەوت و قورئانی بۆ خویندەوہ و ئەو ئایە تانە ی بۆ خویندەوہ کە باسی ئەو دەکەن کە پیغمبەری خواش ﷺ وەکو ھەموو ئەوانە ی پیش خۆی وەفات دەکات..

﴿وَمَا جَعَلْنَا لِبَشَرٍ مِّن قَبْلِكَ الْخُلْدَ أَفَإِن مِّنْ فَهْمُ الْخَالِدُونَ﴾ الانبیاء: ۳۴.

ئەمجا ئیمامی عومەر رَضِیَ اللہُ عَنْہُ قەناعەتی کرد و لە شوینی خۆی دانیشت و دەستی کرد بە گریان.

بە ئی ئیمانداران: ژیا نی ھەمو ی چاوسا غی بوو ﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ

فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ﴾ الاحزاب: ۲۱. دەبا ئەو فرمیسکانە ی کە لە بەر وەفاتی دڵسۆزترین و خوشەویستە رین کە سمان کە پیغمبەری خوا یە ﷺ رشتمان ببیتە ھاندەرمان کە زیاتر پابەندی سوننەت و رێبازە

پێڕۆزەکە ی بین و بۆ چاوتر و کاندنیکی لێی لا نە دەین، هەتا إنشاء الله لە سەر حەوزی (کەوسەر) بە خزمەتی دەگەین.

بە ئێ ئیمانداران: ھەروەکو چۆن ژبانی ھەمووی چا و ساغی بوو. وەفاتیشی ھەمووی دەرس و عیبرت بوو، کە ھەندیکمان باس کرد و لە کۆتای و تارە کەشدا ئاماژە بە چەند دەرس و وانەیەکی تر دەکەین کە لە وەفاتی حەزرتی رسول الله ﷺ وەری دەگڕین.

۱. ھەمومان دەمرین، ئێگەر پێغەمبەری خوا ﷺ مرد و دونیای فانی بە جی هیشت، بەخوا ئیمەش ھەموو ھەر دەمرین، بەلام گرنگ ئەوێ بە ئیمانەو بەمرین ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنتُمْ مُسْلِمُونَ﴾ ال عمران: ۱۰۲.

۲. پێغەمبەری خوا ﷺ کە وەفاتی کرد دیرھەم و دینار و زیو زیوی بە جی نە هیشت، بە لکو میراتی پێغەمبەر ﷺ کە بۆ ھەموو تاکیکی ئوممەتە کە ی وەکو یەك بە جی هیشتو، ئەم قورئانە و ئەو فەرمودە شیرینانە یەتی، ئەم مزگوتە یە، ئەم شەریعە تە یە.

۳. بە وەفاتی پێغەمبەری ئیسلام ﷺ، ئیسلام نە مرد، ھەروەکو ئیمامی ئەبوبەکری راستگۆی دڵپوناك ﷺ، چەند جوان بەو زمانە راستگۆیانە ی خۆی فەرمو: (مَنْ كَانَ يَعْبُدُ مُحَمَّدًا فَإِنَّ مُحَمَّدًا قَدْ مَاتَ، وَمَنْ كَانَ يَعْبُدُ اللَّهَ فَإِنَّ اللَّهَ حَيٌّ لَا يَمُوتُ).. کەواتە: چونکە خوا نە مرە، ھەرگیز دینە کەشی نامریت، وە خوا خۆی پارێزگاری ئەم ئیسلامە دەکات ﴿إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ﴾ الحجر: ۹. کەواتە: چۆن خوای گەورە قورئانە کە ی دەپارێزیت، بە ھەمان شیوەش ھەلگران و خزمەتکارانی قورئان، خزمەتکارانی فەرمودەکانی پێغەمبەر ﷺ،

زانایانی ئیسلام ، مزگەوتەکان، ئەهلی دین، ھەمووی **إِنْشَاءَ** اللہ
مەحفوظ و مەحروسن و پارێزراون و خوا خۆی پارێزەر و پشتیوانیانە.
۴. دُنیا بن کە پیڤەمبەری خوا ﷺ ھەر تەنھا بە لاشە لە ناو

ئوممەتە کە ی لاچوو، بە لām پۆحی پیروزی لە لایەن خواوە ئاگادار
دەکریتەو بە حالی ئوممەتە کە ی و ئەگەر چاکە بکەن و لە سەر دینداری
راگیرا و بن دلخۆش دەبیّت، ئەگەر ئوممەتە کە شی لا پری بییّت، ئەوا دل
نارەحەت دەبیّت و داوا لە خوا دەکات کە غەزە بیان ئی نەگریّت.

دەبا ئیمەش لەم ساتەو بەرپار بدەین کە کاریک بکەین کە
پیڤەمبەری خوشەو یستمان ﷺ خوشحال بکەین و کاریک ئەنجام
نەدەین کە پیڤەمبەری دلسۆز و خەمخۆری دنیا و قیامەتمان عاجز و
غەمبار بییّت.

داواکارم لە خوای گەورە و میهرەبان کە رەحم بە ھەموو لایە کمان
بکات و لە گوناھمان خوش بییّت و بە بینینی زاتی بی چوونی خۆی
(سُبْحَانَهُ وَ تَعَالَى) لە قیامەتدا و بە خزمەت گەیشتنی پیڤەمبەرە
خوشەویستە کە ی شادمان بکات. **اللَّهُمَّ آمِينَ**.

وتارى دوومىر بۇ مانگى ربيع الشانى

بەقتەۋەرى

وتاری دووهم بۆ مانگی ربيع الثاني به خته وهری

(الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ
عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ أَجْمَعِينَ)

سو پاس و ستایش هەر لایه قی خوای تاق و ته نها و بی شه ریکه.
ئه و په وهر دگاره ی که هەرچی خیر و خوشیه ک و به خته وه ریه ک به هەر
زینده وه ریک ده گات هه مووی لوتف و که ره می ئه وه، هه رکه سیش خوا
به خته وه ری نه کات، هه رگیز به خته وه ر نابیت.

ئه وده ش که خوای گه وره خوشحال و دلپروناکی بکات به هوی
شوین که وتنی قورئان و پیغه مبه ره که ی که س ناتوانیت توشی لا ری
بوون و بی چاره یی و به دبه ختی بکات.

هه زاران سه لات و سه لامی خوا برژیت به سه ر پۆحی پیروزی
حه زه تی محمد المصطفی دا ﷺ که به راستی هه موو ژیا نی بریتی بووله
خیر و به ره که ت بۆ مرو فایه تی.

هه موو جو لنده یه ک له گه وره ترین تا بچو کترین له په حمه تی ئه و
په حمه ته پشکی به ره که وت هه ر ده بیت واش بیت چونکه خوا فه رمویه تی
﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ﴾ الانبیاء: ۱۰۷.

به راستی هه ر گو فتاریک، هه ر په فتار و کرداریک ببیته هوی
به خته وه ری بۆ مرو ف پیغه مبه ری خوا ﷺ ئا ماژه ی پی دا وه و دهستی
ئیمه ی گرتوه بۆ ئه و ریگایه، وه هه ر شتی کش ببیته هوی کلۆلی و

کۆزۆلی و داماووی و نەدانی و نەزانی مەروڤ، ئەویشی باس کردوو و ناگاداری کردوینەتەووە کە لێی نزیک نەبینەووە.

پەرحمەت و بەرەکەتی خوا لە هەموو هاوێلانێ پێغەمبەر ﷺ بێت وە پەرحمەت و میهرەبانی خوا بپرژێت بەسەر هەموو ئەو کەسانە ی کە شوێن کەوتووێ پێبازەکە ی پێغەمبەرن و ئەهلی قیبلەن هەتا پوژێ دوایی.

ئیمانداران: شتیکی بێ گومانە کە ئاواتی هەموو کەسیکی ژیر، پارانەووە و هەول و تەقەلای هەر بۆ ئەوێهێ ژیانیکێ بەختەوەرانە و دوور لە ئازاوە و پشێوی بەسەر ببات و دوور بێت لە هەموو ئەو شتانە ی کە ژیان دەکەن بە ژان و پەرحمەت دەکەن بە زەحمەت و نور دەکەن بە نار، ئەمە داواکاری هەموو کەسیکە بە جیاوازی ئایین و بیروباوەرەو، وە زۆریشن ئەوانە ی لە میژووێ مەروڤایەتیدا لە رابردوودا، وە لە ئێستادا باس لە بەختەوەر کردنی مەروڤ دەکەن، وە چەند پێکخراو دروست کراون و پەیرەو و پێرۆگرامی خۆیان هێه بۆ ئەو مەبەستە و هەر یەکە ی بانگەشە ی ئەو دەکات کە بەختەوهری و ژیا نی ئاسودە و بەلای ئەوێهێه و هەر کەس بەم مەنەهێجە کار بکات ئاسودە دەژی.

بەلام دەبێت ئەو راستیە لە بەرچاوی خۆمان دابنێین کە هەموو شتێک پێوهری خۆی هێه و بەختەوهریش بە هەمان شیوہ پێوهری تایبەتی خۆی هێه.

وە زۆر گرنگە کە بزانی کە پێوهر دانەر دەبێت کۆمەلێک تایبەتمەندی و پەسپۆری هەبێت، وەکو:

۱. شاره‌زای ناخ و دهر وونی مروۍ بیټ، نهک ته‌نھا هر پرکه‌شی دهر ووی بېنیټ و به‌خته‌وهر بوون ته‌نھا له تیږ کردن و پېر کردن و ورگ و گېرفان و ناره‌زووه‌کانی دا بېنیټ، به‌لام لایه‌نی پوخی و ناخی و ناخ و ویزدان و ناو دل نه‌بېنیټ و نه‌زانیټ نه‌و لایه‌نه مه‌عنه‌ویه به چی شاد ده‌بیټ.

۲. شاره‌زای قیه‌م و ره‌وشته به‌رز و بالاکان بی و بزانی مروۍ پیویستی به چیه بو خوش ژیان، نهک بگه‌ری به‌دوای نه‌ووی مروۍ حه‌زی له چیه بو نه‌ووی ماوه‌یهک به خوشی بژی پاشان هر نه‌و حه‌زه ژیان لى تال بکات، چونکه نه‌مړو ژورن نه‌و که‌س و لایه‌ن و ده‌زگا راگه‌یاندانانې به بیسراو و بینراو و خویندراوه‌وه که ته‌نھا باسی نه‌و لایه‌نانه ده‌که‌ن که گه‌نجیک سوژی زاله به‌سهر عه‌قل و ژیریدا حه‌زی پییه‌تی و به‌دوایدا عه‌ودالیکى تینووه و هه‌ولی به‌ده‌سته‌ینانی نه‌دات به هر شیوه‌یهک بی، به‌لام بیئاگا له‌ووی که نه‌گه‌ر به ناره‌وا نه‌و حه‌ز و ناره‌وانه‌ی تیږ بکات پاش کوټایى هاتنی نه‌و قوناغه له ته‌مه‌ن نیتر ژیان لى ده‌شیوی و ته‌رازوی ژیان ده‌گوړی.

که‌واته: نه‌و به‌خته‌وهر کردن نه‌بوو به‌لکوو به‌دبه‌ختکردنی بوو. به‌لام به‌خته‌وهری راسته‌قینه نه‌وویه که بزانی نه‌و که‌سه پیویستی به چیه و چون پنی ده‌دریټ، که بېټه هوی به‌خته‌وهری بو سه‌رجه‌م قوناغه‌کانی ژیان له مندالییه‌وه تا ناو گوړه‌که وه پاشان ناوه‌دانی قه‌بر و قیامه‌ته‌که‌یشی.

۳. نه‌و که‌سه پیوه‌ر دانه‌ره ده‌بی شاره‌زای گه‌لان و ئومه‌تانی رابردو بیټ به دریژی میژووی مرو‌فایه‌تی، ناگای له‌وه بیټ گه‌لان به

چی پېشکه وتن و بهخته وهر بوون، به چیش ژيانيان لی ټیکچوو، ولات و نیشتمان کاول بوو، خوږیان و سهروهت و سامانیان تیدا چوو.

۴. شاره زای ژيانی ئیستای حازر بیټ و ناگاداری سهردهم و زه مانې ئیستابی و دوست و دوژمن بناسی و فرمیسکی تیمساح له فرمیسکی خه مخوری جیا بکاته وه و بزانی کی به چ مه به سستیک بانگه شه ی مروۍ دهکات بو بهخته وهر بوون..

جا ئه وه ی له مانه شاره زه نه بی نازانی بهخته وهری به چ به دهست دی وه نه گهر بانگه وازیشی بو بکات خویشی به هله دا بردووه و ئه وه ی شوینیشی بکه وی به هله دا دهچی و سه رهنجام تی دهگات که ئه وه ی وه کو تینوویه که به دوایدا ویل بو وایزانی ئاوی سازگاره تراویله که (سه راب) ی بیابانیکی بیرون بوو.

به لی به ریزان: به راستی مروۍ دوو جوړی هیه له گهران و عه و دال بوون بو به دهسته ینانی بهخته وهری..

جوړی یه گهم: که سیکه کونجی قه ناعه تی گرتووه و خوشترین ساتی ته مهنی ئه و کاته یه که خه ریکی عیبادت و خواناسیه، به تامترین پارووه نان ئه و نانه یه که به رهنجی شان و عاره قی ناوچاوان و حه لالی خوار دبیتی، هیواو ئاواتی ئه وه یه که سودی بو خه لک هه بیټ و موحتاجی داموئیک به هو ی ئه مه وه جیبه جی بی شادمانه کاتیک زه رده خه نه ده خاته سه ر لیوئیکي خه م لینیشتوو، چاوی گهش و روون ده بی که فرمیسکی منالیکي هه تیو ده سپری و دهستی سوژ به سه ر سه ر دیدا دینی.. چونکه تامی ئه م خوشییه ی کردووه و به مه بهخته وهره.

جۆری دووهم: که سینه هه وهس باز و خۆپه رست، ئه و ساته

ئیسراحه ته که تاوانیک

ئه نجام ده دات، ئه گهر کاسیییه که ی و پارووه نانه که ی حهرله
نه کات به قورگیا ناچی، خوشی دلی له ئازاردانی دلی خه لکا
ئه بینیته وه.

به لام لیره دا پرسیاریکی گرنگ سر هه لده دات ئه ویش ئه وهیه:
ئایا به خته وهری راسته قینه کییه؟ بۆ ئه م مه به سته ده چینه خزمه ت
پیغه مبه ری پیشه واما ن - حه زره تی محمد المصطفی ﷺ - ده چینه
خزمه تی، به لام ده بی ناگادار بین بۆنه وهی توشی بیئه ده بی نه بین له
خزمه تیدا با صلوات له دیداری بده ی و بلین: (اللهم صلّ علی سیدنا
محمد و علی آله و صحبه و سلم)، پاشان پرسیار ی لی ده که ی و ده لیز:
ئه ی خوشه ویستمان، ئه ی نوری چاومان پیمان بلی کی به خته وهری
راسته قینه یه؟! پیغه مبه ری خواش ﷺ له ده رمانخانه ی قورئان که وه لامی
هه موو پرسیاره کان و شیفای هه موو نه خوشیه کان و چاره سه ری هه موو
گرفته کانی تیدایه ئاماژه ده کات بۆ سوپه تی - طه - و ده فه رموی: ئه و
ئایه ته وه لامی پرسیاره که تانه.. ﴿فَمَنْ أَتَّبَعَ هُذًى فَلَا يَضِلُّ وَلَا
يَشْقَى﴾ طه ۱۲۳.

هه رکه سی دینداری و خوا ناسی ناسنامه ی بێت و به ناوه ی نانی
خه لک چاکه و عیباده تی بیرکه ویته وه، هه رکه سیك شوین (ه دای) ی خوا
که وتبی و وازی له هه وای خۆی هی نابی، هه رکه س پی به پی
پیغه مبه ری پیشه واه ﷺ هه نگاو هه لگیری.

ههركه سى گه وره ترين بيركردنه وهى سهركه وتن و پايه دارى
ئىسلام و موسلمانان بىت، خوى به خاوهنى دين بزانى، له ورد و
درشتى ژياندا، چ تاك، چ خيزان چ كار و كهسابهتى، چ پهيوه ندى
كومه لايهتى، پرس به شهرع بكات و پابه ند و ته سلیمی شهرع بىت،
ئه وه وه عدى خوايه، (فلا يضل ولا يشقى) دوو مژدهى گه وره:

موژدهى يه كه م: گومرا نابى، جا ئايا گومرا كىيه؟! ههركه سىك خواى
نه ناسى، نه پيرسى خالقى كىيه، كى له نه بوونه وه دروستى كردووه، كى
روژيده ريهتى، كى كردوويهتى بهم ئينسانه خاوهن ئه ندام و لاشه جوانه و
وهوش و بيره. بيرى نه كرده وه كى ئه م ئه رز و ئاسمانهى داناوه، ئه وه به
راستى بيوه فايه به رامبه ر به خوا و له چله پۆپهى سپله يى و پى نه زانيندايه،
چونكه به بچوك ترين يارمه تىيه كه له لايه ن كه سىكه وه پيشكه شى ده كرى
ده لى مه منوم، سوپاست ده كه م كه چى روژى له روژان له سه ر ئه وه موو
به خششهى خوا پى به خشيوه (بسم الله) يهك و (الحمد لله) يهك به ده ميда
نه هات، ئه ي بيوه فا له مه زياتر ده بى كى بىت!!

به لام كه سىك خواى ناسى و شوين شهرعى خوا كه وت ئه وه فلا
يضل - گومرا نابى.

موژدهى دووهم: به دبخت و چاره رهش نابى، كرده په شيمان نابى،
به زوپناى خه لك هه لئا په رى، هه ر روژهى له سه ر په تىك يارى ناكات،
به رچاوى روون ده بى له ژياندا.

وه هه ر له سوپه تى - طه - دا له ئايه تى ژماره: ۱۲۴ - ۱۲۶ دا
ئه وه شمان بو باس ده كات كه كه هوكارى به دبختى و گومرايى و ژين
تالى و ناخوشى و نا په حه تى و ناسور چىيه ده فه رموى: ﴿وَمَنْ أَعْرَضَ

عَنْ ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ أَعْمَى ﴿١٢٤﴾ قَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرْتَنِي أَعْمَى وَقَدْ كُنْتُ بَصِيرًا ﴿١٢٥﴾ قَالَ كَذَلِكَ أَتَتْكَ آيَاتُنَا فَنَسِيتَ ﴿١٢٦﴾ وَكَذَلِكَ الْيَوْمَ تُنْسَى ﴿١٢٧﴾ طه ١٢٤-١٢٦

واته: ههركه سێك روو وهربگیریت له بهرنامه و یادی من و پشته تیبكات، بیگومان ئه و جوړه كه سانه ژيانیکى تالو ناخوش پیش دیت بویان، له روژی قیامه تیشدا به کویری حه شرم ده کهیت، جا له ویدا ئه و جوړه كه سه ده لیت: ئه ی پهروه ردگار بو به کویری حه شرت کردووم خو من کاتی خوی چاو ساغ و بینا بووم؟! خوی گه و ره وه لامی ده داته وه و ده فهرموئ: تو ئابه و شیوهیه بویت له ئاستی ئایهت و به لگه کانی ئیمه دا کاتیک پیت راده گه یه نرا، ئیمه ش ئاوا مامه له ی که سیکى له بیرکراوت له گه لدا ده کهین. له سزا و ئازاردا ده ته ئیلینه وه..

ئیمانداران: فهرموون با بهیه که وه گوی بگرین بو چه ند نیشانه یه که له نیشانه کانی به خته وه ری له قورئان و فهرموده کانی پیغه مبه ﷺ به ئومیدی ئه وه ی به کرده وه جیبه جییان بکهین و به خته وه ری به ده ست بهینین:

١- دنیا به کهم گرتن: ته ماشا کردنی ژيانی دنیا وه کو ئه وه ی که قوناغیکى ژيانه و بو ئه وه باشه که چاکه ی تیدا بنیژری و بکری به کیلگه ی قیامهت. به راستی هه ر که سی ئه و قه ناعه ته ی بو دروست بوو که دنیا و خوشییه کانی له چاو قیامهتی نه بپاوه و خوشیه نه بیسراو و نه بینراوه کانی، هه ر هیچ نییه و شایانی باس نییه، وه بهرده وام بیرى لای قیامهت و به هه شت بوو، وه وه کو ریبوارى رینگه سهیری دنیا ی ده کرد

که تیایدا لایداوه و دواي پشویهك به جییددهیلّی، ئهوه تهواوی ژيانی پردهبیّت له کامه رانی و دلشادی و ئاسۆ رونی و دلّ دهوله مهندي، چونکه ئهوهی ئه مپرو ژيانی له خه لکی کردوه به ژان و دهوله مهندي سه د خوزگهی به نه دار وهه ژاره، ته نها بریتییه له باوه شکردنی له سنور به دهر به دنیا دا و له یادکردنی قیامهت و به هه شت، ئه مپرو زۆربه ی خه لکی هه ر چاوی ماده بینینی ئی شده کات و بیر له جیه یشتنی ناکاته وه، ژيانی چه ند سالی له مه وه بهر که خه لکی به سکی تیرو به دوان برسی و جاری پو شته و ده یان جار روت و بهرگ پیناوی. به لام دلگه ش و به قه ناعهت و بیگرفت و نه خوشی دهرونی ده ژیا به لام ئه مپرو له گه ل ئه وه موو له زهت و خواردن و خوړاك و پو شاك و وه سائیلی خوش ژیانیه دا ئه وه موو خو کوژی و ره شبینییی و بیزاری له ژیان و نه خوشی دهروونییه هه یه که که س و که م مالّ و بنه مالّه هه یه لیّ به دوور بیّت، با شترین شایه تی ئه وه راستییه یه که با سمان کرد...

۲- دووهم نیشانه له نیشانه کانی به خته وه ری مروّ ئه وه یه که: هه رگیز له بیستنی قسه ی خیر و جوان و زانستی به سود تیرنابی و وه کو عه و دایکی تینوو به شوینیدا ده گه ری.

بیگومان گه وره ترین سه رچاوه ی هه موو خیر و چاکه و چاکییهك و زانستیك قورئانی پیروژه.

که واته: موسلمان ی به خته وه ره ئه وه که سه یه که هه رگیز له قورئان و گوینگرتن لیّ و خویندنه وه ی و شاره زابونی مانا و ناوه روکی تیرنابی، وه رو شنبیرییه کی گشتی هه یه ده رباره ی هه موو زانسته کان و قسه ی پر حکمه تی زانایانی ناوداری جیهان، که ئه می ش هه ر قورئان فیрман

دهکات و هانمان ددهات و ددهرموی: ﴿فَبَشِّرْ عِبَادِ ﴿۱۷﴾ الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ
الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ﴾. الزمر: ۱۷-۱۸.

به راستی خویندنه وه و گوی بیستی قسه ی خیر کاریگری گه ورده
له سهر مروّۀ دروست دهکات، چند کهس هه بووه خه ریکی نه وه بووه نه و
بیره ی که بو کوشتنی خو ی و له ناو بردنی رو حی خو ی بیری پیکردو ته وه
و هه ولی به کردار کردنی بووه، به لام له و کاته دا گوئی بیستی و تاریکی
جوان و هیوا به خش بووه، یان به سهرهاتی که سیکی هاوشیوه ی خو ی
خویندو ته وه که چون نارامی گرتووه و پاشان رزگاری بووه و پاشان به
به خته وه ری ژیاوه، یان فیلمیکی به سودو ناموزگاری کاری بواری
کومه لایه تی بینیه وه و خو ی له ویدا بینیه وه ته وه و کاری تیکردو وه و
په شیمان بو ته وه له کوشتنی خو ی و سهره نجامیش بو ته مروّقیکی
به خته وه ره به هو ی خویندنه وه یان بیستن یا بینینی نه و وانه و باب ته پر
به خیره، که لی ره دا ده لیم: خو زگایه راگه یان دنده کانی نیمه به به شه کانی بینراو
و بیسراو و خوینراوه وه، له جیاتی نه وه ی بگه رین به دوا ی نه و به رنامه و
گورانی و فلیمانه دا که ره وشت و به ها به رزه کان ده روخینن: به لام گه نجیکی
تازه پیگه یشتوو بو نه و قوناغه ی ژیا نی حه زی لییه تی، نه و ده زگا راگه یان دنده
نه وه پیشکه شده کات و هه موو ژیا نی له به رچاو ده کات به خوشه ویستییه کی
نیوان کوپ و کچی به یه کنه گه یشتوو ی دل پر له بق، یان به یه ک گه یشتوو ی
ژیا نیکی خیزانی پر له خیانه ت و چاو له کهسانی تر بوو، یان عهره ق خو ری
و قوما رچی به شی شیریا ن پی دهری و چاکان و نه هلی مزگه وت و
نیسلا مه تیش پشکی رنو ی و هیما ی جهاله ت و دوا که وتوو یی، که به

پاستی ئەمە بوو هۆی خزان و ترازانی گەنجانمان بە کوپ و کچەو دەپۆراندنی
 -اسنامە ی رەسەنی ئیسلامەتی و کوردایەتی پاکمان، لە جیاتی ئەو حەقە بزان
 میلەت بە تایبەت گەنج و لاو پێویستی بە چییە (نەك حەزی لە چییە) ئەو
 پێشکەش بکەن و خەلکی پێ بەختەوهر بکەن، بەلام ئەو هەش مەحاله مەگەر
 کەسیکی پەرۆردەکراو بە قورئان ئەو و سائیلە ئیعلامیە ی لەبەر دەستا بێت.

۳- سییەم نیشانە ی بەختەوهری بریتیە لەو ی: دل و دەرونیکی
 خاوینت هەبێت و دوور بێت لە هەموو رق و بوغزێک، لە هەموو ئیرەیی و
 حەسودی بردنێک بە کەسانی تر، رەحمەت لەو شاعیرە بێ کە فەرموویەتی:

يا طالب العيش في أمنٍ و في دعة   رعداً بلا قتر صفواً بلا قلق
 خلص فؤادك من غلٍّ ومن حسدٍ   فالغلُّ في القلبِ مثلُ الغلِّ في العنقِ

واتە: ئە ی ئەو کەسە ی کە دەتەوێ ژيانیکێ بەختەوهرانە و بێترس
 و بێ دلەراوکی و خەم و خەفەت بەریتە سەر، وەرە دلت پاکەرەو لە
 هەموو بوغز و رقلیبۆنەوهرە وەرە رهگی حەسودی لە دلتا هەلکەنە و
 فرێدە، چونکە دلنیا بە رقو قینی ناو دلت بەرامبەر کەسانی تر ئەبێتە
 تەوقیکێ ئاسنین و دەتالێتە گەردنی خۆتەو و سات بە سات
 توندتر دەبێت و سەرەنجام هەناسەت لی دەبێ...

بەپاستی ئیمانداران: زۆریە ی نەخۆشییە دەروونیەکانی ئەمڕۆ
 سەرچاوە ی یەکەمی بریتیە لە دلێکی بوغزاوی پەر لە رق و قین و حەسودی
 بەرامبەر بە کەسانی تر، تەماشاکەن کاتی کە خەلکی خاوەنی دلێکی پاک بوون،
 هەستی ئیمانداران وایلیکەردبوون ئەو ی بۆ خویان پێیان خۆش بوو، بۆ
 هەموو خوشک و براهەکی ئیمانداریش پێیان خۆش بێت.

ئای چەند دەم و چاوەکان گەشاو بوون، چەند دلەکان شاد بوون،
 چەند خۆشەویستی هەبوو چەند تاک و خیزان و کۆمەل بەختەوهر بوو...

۴- چوارهم نیشانهی بهخته‌وه‌ری ئه‌وه‌یه: واریع و خۆپاریزه له حه‌رام، ته‌نانه‌ت نه‌ك هه‌ر له حه‌رام خۆپاریزه له‌هه‌موو ئه‌و شتانه‌ش خۆیده‌پاریزی كه گوماناوین و و حوكمی حه‌لآلی ته‌واویان به‌سه‌رد نادری، له‌به‌ر ئه‌وه‌ی هه‌ركاتێك مڕۆڤ خۆی پاراست له‌شتی حه‌رام و گومانای ژيانێكی سه‌ربه‌رزانه به‌سه‌رده‌بات و له‌ناو هه‌موو خه‌لكا سه‌ری به‌رزه و له لیپرسینه‌وه‌ی خوانه‌بی له‌هه‌موو كه‌س بی منه‌ته و دلیکی ئارامی هه‌یه، ئه‌مه‌ش سه‌رداری پیغه‌مبه‌ران و مامۆستای ده‌رووژ ناسان حه‌زیه‌تی محمد ﷺ بۆی باس كردوین و ده‌فه‌رموی: (دَعَا يَرْيُبُكَ إِلَى مَا لَا يَرْيُبُكَ) (رواه الترمذي و قال: حديث حسن صحيح)

وه‌له‌ فه‌رمووده‌یه‌کی ته‌ردا پیغه‌مبه‌ر ﷺ ئه‌وه‌مان بۆ رووژ ده‌كاته‌وه‌ كه مڕۆڤ به‌ راستگویی سه‌رفراز و به‌خته‌وه‌ر ده‌بی‌ت و به‌درو و ده‌له‌سه‌ و قسه‌ی ناراستیش توشی دله‌پاوکی و دله‌ له‌رزێ ده‌بی. ده‌فه‌رموی: (إِنَّ الصِّدْقَ طَمَآنِينَةٌ وَالْكَذِبُ رِيَّةٌ) رواه الترمذي.

پیاو چاكان هه‌رشته‌ك ببیته‌ مایه‌ی ئه‌وه‌ی كه گومانیان بۆ دروست بكات خۆیان لی پاراستوه، یه‌كێك له‌و پیاوچاكانه‌ ناوی: (مه‌سوری كۆپی مه‌خرمه) بوو، ده‌فه‌رموی: جاریکیان خواردنیکی زۆر (گه‌نم و جو و دانه‌ویلێی تری كۆپی) و بردییه‌ عه‌مباری دوكانه‌كه‌یه‌وه. له‌و كاته‌دا پایز بوو، (فَرَأَى سَحَابًا فِي الْخَرِيفِ فَكَّرَهُ)، چاوی كه‌وت به‌پارچه‌ هه‌وریك كه نیشانه‌ی بارینی پتوه‌ بوو، ده‌فه‌رموی له‌ دلی خۆیدا خه‌ريك بوو پتی ناخۆش بی‌ت چونكه‌ ئه‌گه‌ر بارانی باش بباری دانه‌ویلێ باش ده‌پوی و زوو گه‌وره‌ ده‌بی و نرخ‌ی خواردن كه‌م ده‌بیته‌وه‌ و دیته‌ خواره‌وه، ئه‌م گومانه‌ خراپه‌ هاته‌ ناو دلیه‌وه، بۆیه‌ یه‌كسه‌ر

به ناگا هاته وه و به نه فسی خوی گوت: (ألا أراني كرهت ما ينفع
 المسلمین؟) ئای ئه وه چیه ده بینم به شتیک دلتەنگی که سوود و
 قازانجی موسلمانانی تیدایه؟! (فألی أن لا یربح فیہ شیئاً). هەرله ویدا
 بریاریدا که هیچ قازانجیک نه خاته سهر ئه و گه نم و دانه ویله یه ی
 کربویه تی و به نرخ خوی به موسلمانانی بفروشیته وه، ئه مجا ئه مه ی
 بو خه لیفه ی موسلمانان گیرایه وه که حه زره تی عومه ری کوری خه طاب
 بوو، ئه ویش زۆر دلخۆش بوو به وه ی که بازرگان و دوکاندارانی
 ولاته که ی ئاوا به ویزدان و ده روون ئاوه دانن و ئه مه ش نیشانه ی
 به خته وه ری و سهر فراهی ئه و کومه لگایه یه بویه ئافه رینی کرد و ده ست
 خوشی لی کرد و دوعای خیری بو کرد و فهرمووی: (جَزَاكَ اللهُ خَيْرًا)،
 ئای خوای گه وه بو خوی پاداشتی ئه و ده روونه پاکه ت بداته وه خوای
 گه وه به ره که ت بخاته رزق و روزیته وه و هه زاران قاتی ئه و قازانجه ی
 وازت لی هیئا پیّت ببه خشی.

جا موسلمانانی به ریز: وه ره بیهینه به رچاوی خۆت بزانه ئه و
 بازرگانه به و پاکیه تیه ی چه ند دلی خوش بووه، ئای چه ند به خته وه
 بووه، که ئه گه به قه ده ر مایه ی خواردنه که و دانه ویله که ی که بو فروشتن
 کپی بووی قازانجی بکردایه، نیو ئه وه نده ی ئه وه دلخۆشی نه ده کرد،
 ئه ی بزانه و به چاوی سهر له دونیای واقعی ئه مپۆدا ئه و بازرگانه ویزدان
 مردووانه ببینه که به رده وام ئاواته خوازی ئه وه ن که ده نگ و باسیک په یدا
 ببیّت و شت بشارنه وه و له سهر خه لکی گران بکه ن، توخوا سه یریان بکه
 چه ند داماون، چه ند کزۆلن، چه ند دلّبه خه من و چه ند له خه ویشدا

ناحہ سینہ وہ، چہند مال و مندالیان ناصالحہ و ئہو پارہی ئہو بویان
کودہ کاتہ وہ بہ شتی نابہ جی و ناریک و نابروبہر سہر فی دہکن و گالتہ شیان
بہ عہ قلی باوکیان دی، دہی کہ واتہ: ئہ گہر دہتہ وی بہ ختہ و ہر بیت با ویزدانت
زیندو و بیت، خوٹ لہ حہرام و شتہ گوماناویہ کان بیاریزہ...

۵- پیئجہم نیشانہی بہ ختہ و ہری ئہوہیہ: ئہو کہ سہ بہر دہوام حہزی
لہ رہفاقہت و تیگہلی و ہاوپریہ تی کہسانی چاکہ خواز و دیندار و بہریزہ.
بہ شوینیاندا دہگہری، کہ دہستی کہوتن وا دہزانی گہورہترین سہرمایہ و
سامانی دہست کہوتوہ، لہبہر ئہوہی تیگہیشتوہ لہو حہقیقہتہی کہ
پیغہ مہری پیشہ و امان صلی اللہ علیہ وسلم بہ حہقہت فہرموویہ تی: (المرء علی دین خلیلہ
فَلْيَنْظُرْ أَحَدُكُمْ مِنْ يَخَالِلٍ). مروؤ لہ سہر دینی ہاوپریکہیہ تی جا با ہریہک لہ
ئیوہ تہ ماشا بکات و بہ جوانی وورد بیتوہ کہ کی دہکات بہ ہاوہلی خوئی.
بہلی ئیمانداران: چہند کہ سمان بینی ہاوہلی چاک بوہ مایہی ہیدایہ تی.
چہند کہ سیشمان بینی بہوئی برادہری خراپہ وہ بہ دبہخت و چارہ پڑش
بوو، یان کوشتیان یان خہلکیان پی کوشت یان توشی دزی یاخود مادہ
ہوشبہرہ روخینہرہ کان بوو.

ئہو پہندہ چہند جوانہ کہ دہلی:

کہ لہ گہل بہدا ہہلسی و دانیشی و ہک شہ کر لہ جی تہر ہو دہ کیشی

جا کہ واتہ: چوٹ خوٹ برادہری باش ہلڈہ بریتری ناگات لہ
منالہ کانیشٹ بیت، بزانیہ کی دہکن بہ دوست و ہاوہلیان، چونکہ سہرہنجام
رہفتاری برادہرہ کانیان دوبارہ دہکہنہ وہ...

٦- نیشانه‌ی شه‌شهم بۆ به‌خته‌وه‌ری: سه‌خی ته‌بیعه‌تی و به‌خشنده‌یی، چونکه مروّقی به‌خشنده هه‌میشه دلخۆشه و مروّقی چروک و پیسکه و ره‌زیل‌یش به‌رده‌وام دلی ته‌نگه.

۷-حهوتم: مروقی بهختهوهر هز بهوه دهکات که بهردهوام ئیش و کاری خه لکی بکهوینه لای و به نهوپه پری خوشحالییه وه بوئی جینه جی بکات و دلی خه لکان خوش بکات و لیو به باری بگوړی به بهختهوهری و پیکه نین، به کورتی هز دهکات یه کی بی له و که سانه ی که پیغه مبه ری خواصه ﷺ وه صفیان دهکات و دهفرموی: (خَيْرُ النَّاسِ أَنْفَعُهُمُ لِلنَّاسِ).

۸- هه‌شتم نیشانه‌ی به‌خته‌وه‌ری هه‌رکه‌سیک ئه‌وه‌یه: خۆی خه‌ریک ناکات به‌کارێک که په‌یوه‌ندی به‌ئه‌وه‌وه نه‌بێت، فه‌رمووده‌که‌ی سه‌روه‌ر و چاوسا‌غمان محمد المصطفی ﷺ جیبه‌جی ده‌کات که فه‌رموویه‌تی: (مِنْ حَسَنِ الْإِسْلَامِ الْمَرْءُ تَرَكَهُ مَا لَا يَعْنِيهِ) ..

۹- نۆيەم نیشانەى بەختەوهرى بۇ مروۇ ئەوہیە: كەسىك خوۋبەكەم زان بىت و دوور بىت لە تەكبور و خوۋبەزل زانين، لەبەرئەوہى ھەركەسىك فيز و خوۋبەزل زانينى ھەبىت، لەلاى خوا و خەلكى خوا مەبغوزە و كەس خوشى ناويت و بوخوشى بەردەوام دلتەنگ و نا ئارامە.

١٠- خالی ژماره ده له نیشانه‌کانی مړوځی به‌خته‌وهر نه‌وه‌یه که:
 به‌رده‌وام مردنی له‌بیره، (کَفَى بِالْمَوْتِ وَاِعْظَا)، به‌ئې به‌سه مردن ناموزگاری
 کار بیټ بؤ مړوځ، به‌راستی هه‌رکه‌سیک مردنی له‌به‌رچاو بیټ، ده‌زانی دنیا
 زور زوو کوټایی یې دیت و نه‌م دنیا فانی‌ه‌ش شایه‌نی نه‌وه نییه که‌له

پیناویدا دلی خەلکی ئازار بەدی، مالی حەرام بخۆی، زۆلم و سەتەم بکە، و
 لە کۆلی بەدی کەوا بزانی نامری، بەلێ، ئەوەی کە دەبیته هۆی بەدبەختی
 مەرۆق بە پلەیی یەکەم زۆر باوەش کردنە بە دنیاویدا وەک ئەوەی کە هەرگیز
 جیئە نههێلێ چونکە لەو پیناوەدا ئازاری خەلکی دەدات و مالیان دەخوات و
 زۆلم و سەتەم دەکات، بەلام ئەگەر مەرۆق مردنی لەبیربوو، ئەوا زوو
 چارەنووسی خۆی دیتە پیش چاو و بە ئاگا دیتەوه و واز لە خراپە دینیت و
 سەرەنجام بەبەختەوهی و بی وەیی دەژی و فەرموودەکەیی پیغەمبەر ﷺ
 جیبەجی دەکات کە فەرموویەتی: (لا ضرر ولا ضرار). موسلمان نەزەرەری بو
 کەس هەیه نە ئەودندەش زەلیلە کە لە ترسنۆکیدای زۆلمی لی بکری و زیانی
 لی بدریت، چونکە موسلمان دەزانی مردن حەقە و کاتی دیاری کراوه و
 ترسنۆکی هیچ لە ئەجەلی دوور ناخاتەوه، بۆیە کەسیکە بەرگری لە مافی خۆی
 دەکات، ئیمانداران: ئەوه (دە) نیشانه بوون کە لە هەرکەسینکدا هەبن إنشالله
 بەختەوه دەبیته.

و نیشانهکانی مەرۆقی بەدبەختیش ئەمانەن: هەموو ئاواتی
 دەوله مەند بوونە بە حەلالی بیت یان بە حەرامی، زمان پیس و جوین فروشه،
 حەزی لە دانیشتن و کۆپی پیاوانی خواناس نییه، مۆتەکەبیرە و خۆبەزل
 زانە، کاری چاکە ناکات و هەولێ تیکدانی کاری چاکە دەدات، بەخیل و
 چاوچنۆکە و نابەخشی، مردنی لەبیر نییه و وا دەزانی هەرگیز نامری، رقی
 لە بەرنامەیی خۆی و داوا دەکات شەریعەتی ئیسلام جیبەجی نەکریته،
 خۆی گەورە بە لوتفی خۆی بمانپاریزیت لە بەدبەختی و نیشانهکانی. آمین.

بهائی بهریزان : ئایا چى وا له مروّڤ دهکات که چاکه کار بیئت و خراپه کار نه بی؟! بیگومان دین و ئیمان، به لّام ئایا دین و دینداری هه رته نها بریتیه له نویت و پوژوو دروشمه به ندایه تیه کان به ته نها؟! نه خیر، به لّکو دینیک ده توانی گۆرانکاری دروست بکات له مروّڤدا که نه و دینه ته داخولی ورد و درشتی ژیان بکات، نه ک وه ک دژ به دینه کان ده لّین: ده بیئت دین و ده ولّات له یه کتر جودا بن، که مه به ستیان له دین و شهریعتی ئیسلامه، به لّام بیگومان نه و دژ به خوا و دین و ئیمانانه بوّ چه زناکه ن که ئیسلام له ده ستوری ولّادا هه بیئت و حوکمی پی بکریّت، له به رئه مانه یه:

۱- بپوانه بوون به خوای گه وره -نعوذ بالله- دیاره هه رکه سیّک که بپوای به خوا نه بیئت چۆن دان ده نیّت به شهریعت و به رنامه که ی دا.

۲- ئیسلام نه و دینه یه، نه و بیرو بپوایه یه که جیاوازی له نیوان به رپرس و میللّه تدا ناهیت، ئیسلام نه و هه سته له ناو ناخی کار به ده ستانی موسلماندا دروست ده کات که پیغه مبه ر ﷺ ده فهرموی: (ایما راع غش رعیته مات یوم یموت حرّم الله علیه الجنّة) هه ر لیپرسراویک که غه ش له میللّه ته که ی و نه وانه ی نه و لییان به رپرس یاره بکات، نه و پوژهی که ده مرّی خوای گه وره به هه شتی له سه ر چه رام ده کات.

۳- بی دینان بوّیه چه زیان له شهریعتی ئیسلام نییه، چونکه ئیسلام ده فهرموی: دژ نه گه ر مه رجه کانی تییدا هاته دی ده بیئت ده ستی ببردپیت له سه ر دزی، وه له م حوکمه دا جیاوازی نیوان ده سه لاتدار و بی ده سه لات نه کری، هه روه کو پیشه واما ن محمد ﷺ فهرموویه تی: ((وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَوْ أَنَّ فَاطِمَةَ بِنْتَ

محمد سرقەت، لقطعت محمد یدھا)) دیارە خەلکی دز و دەست پیس دژی ئەم
بریارەیه.

٤- لەشەریعەتی ئیسلامدا چەسپاوە کە ئەگەر مەرچە
شەریعەکان لەسەر زیناکار چەسپا ئەگەر ئەو زیناکارانە چووبنە خانە
هاوسەریەو پێشتر، ئەوا دەبێت رەجم بکەین بەبەرد و لەژێر بەردا بکوژرێن.
بەلام لە بی دینی و بی ئیمانیدا، هیچ شتێک موقەدەس و پیروزییە، دین
شەریف، ناموس، ئاپروو، ئەمانە بۆ ئەو نابن دیفاعیان لێ بکەیت، لە بی
دینیدا شتێک نییە خەتی سوور بێت و ناوی حەلال و حەرام بێت.

کاتێک ئیسلام مەنە نەزەریک، روانینی دوو پەرگەزی بەرامبەر بۆ
یەکتەر دەکات کە ئەگەر مەحرەم نەبن، ئەوا بی دینەکە وای تەفسیر دەکات کە
ئەو کوشتنی ئازادی شەخصیە، بەلام لای ئیسلام، حەزێکی هەلقولای
دەرونی گەنجیک کە سۆز و ئارەزووی زالە بەسەر عەقل و ژیرییدا، ئەو حەز
سەرکوت بکەیت باشتەر نەک سەر بەستی و ئاپروی خێزانیک و بنەمالەیک
پیشیل بکری، ئەو مەگەر زینا سەرەتاکە ی لە نەزەر و روانینیکی حەرامەو
دەست پێ ناکات؟! شەرع دەفەرموی: تەوقەکردن لەگەڵ ئافەرەتی نامەحرەمدا
حەرامە، با ئەو ئافەرەتە ژن خوشکی خوشت بێت، چونکە خالقی مروّفە دەزانی
کە گورگی واهەییە تەماع لە ژن خوشکی خوشی دەکات و ئامادەییە کە
خیانەت لە خێزانی حەلالی خۆی بکات و دەست لەگەڵ ژن خوشکەکی
تیکەلەو بکات، هەرەکو چەند رووداو لە گوڤار و روژنامەکاندا بلۆکراوەو
لەو بارەووە و ئێرە جیگە ی باس کردنیان نییە.

کهواته به خته وهری مرو قایه تی له ئیسلامدایه و له جیبه جیکردنی
 شهرعه کهیدایه، به لām هه رکه سینک که دژی شهرع قسه بکات، نه وه بهروای به
 هیچی ئیسلام نییه به لām بو چاوبه سته کی جه ما وهری موسلمان ده لیت: دین
 نوینژ و پوژووه که ی باشه به لām قانونی باری که سیه تیه که ی و قانونی
 سزاکانی بو نه م سه ده ی بیست و یه که م نابیت نه و جوړه که سانه خوای
 گه و ره له باره یانه وه ده فه رمویت:

﴿وَإِذَا لَقُوكُمْ قَالُوا ءَامَنَّا وَإِذَا خَلَوْا عَضُّوا عَلَيْكُمُ الْأُنَامِيلَ مِنَ الْغَيْظِ قُلْ مُوتُوا
 بِغَيْظِكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ﴾

داواکارم له خوای گه و ره که زیاتر له ئیسلام شاره زامان بکات و تیمان
 بگه یه نیت، نه وانه ی دلسوزی ئیسلامن سه رفراز و دامه زراو بن، نه وانه شی
 لاری بوون، خوای گه و ره هیدایه تیان بدات، خوای گه و ره ئیمه و هه موو
 موسلمانان به خته وهری دونیا و دوا پوژ بکات و له هه موو نه هه مه تیه ک و
 زه بونی و کزولی و کلۆلیه ک بمانپاریزیت و (ربنا آتنا فی الدنیا حسنةً و فی الآخرة
 حسنةً و قنا عذاب النار) اللهم آمین.

وتارى سىيىم^۷ بۇ مانگى ربيع الثانى

ئازادى يىر ۋ باۋەر لە ئيسلامدايە
نەك لە قەۋردا

وتاری سیئہم بؤمانگی ربیع الثانی نازادی بیر و باوہر لہ نیسلامدایہ نہک لہ کوفردا

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ
عَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

ئیمانداران: خوای گہورہ پیزی زوری لہ مروۃ گرتووہ و خوی
فہرموویہ تی لہ قورٹانہ کہیدا: وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ.

مروۃ قیش کاتیگ ہست بہو ریز و قہدر و حورمہ تی خوی دہکات کہ
ہست دہکات بیر و باوہر و عہقیدہی پارٹیزاوہ، بویہ نازادی بیر و باوہر لہ
نیسلامدا زور گرنگہ، لہ گہلؑ ٹوہشدا کہ ٹہم نیسلامہ تیہ وہکو ہولو
تیشکی پوژ وایہ بؤ مروۃ و ژیان و ژینگہ، بہلام خوای گہورہ بؤ پاراستنی
نازادی بیر و باوہر فہرموویہ تی نابیؑ ٹہم نیسلامہ موبارہ کہ بہزور نابیؑ بہسر
خہلکیدا بچہ سپیؑ و خہلکی بہ زور بکریؑ بہ موسلمان: ﴿لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ﴾

البقرہ ۲۵۶: ٹہم نایہ تہ قورٹانیہش کاتیگ دابہزیہ خوارہوہ کہ پیغہمبہری
خوارﷺ تہ شریفی بردہ شاری مہدینہ، ہندیؑ کہس لہ موسولمانہ
مہدینہ بیہکان کاتی خوی پیش نیسلام کہ منالیان نہبوو، چوبونہ لای زانا
ناینیہکانی جولہ کہ لہ شاری مہدینہ و داوایان لیؑ کردبون کہ بویان لہ خوا
بپارینہوہ، جا ٹہگہر خوا منالی پیؑ بہخشین نہزریان کردبوو کہ بیکن بہ
جولہ کہ، جا ٹہوہبوو ٹہو منالانہی لہو کاتہدا لہ دایک ببون، دایک و باوکیان
ناردبویانہ لای جولہ کہکان و ببون بہ جولہ کہ، لہو کاتہدا تازہ لاو بوون، جا
کاتیگ خوای گہورہ ٹہو خہلاتہ گہورہ و بیوینہیہی خہلاتی خہلکی مہدینہ
کرد کہ نوری حہزرتی محمد و قورٹان و نیسلامہ تی بوو، ٹہو دایک و

باوكانه ئەمجا كه ئایینی حەقیان ناسی بۆ یان دەرکەوت كه ئایینی جولهكه
 دەستکاری کراوه و تەنها توێکڵەکە ی ماوەتەوه و کپۆکەکە ی نەماوه، بۆیه
 ویستیان بەزۆر کوپ و کچه جولهکەکانیان پەشیمان بکەنەوه و له
 جولهکایەتی بیانیهێننه سەر ئایینی پیروزی ئیسلام، بەلام ئەو کوپ و کچانه
 نامادە نەبوون بێنە سەر ئایینی ئیسلام، خوای گەوره حەزەرەتی جوهره ئیلی
 ناردە خزمەتی پیغه مبهري خواﷺ ئەم ئایەتە ی بۆ هینا که دەفەرموی: :
 «لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ» البقره ۲۵۶

موسلمانانی بەرێز: قورنانی پیروزلە چەند ئایەتیکدا باسی نازادی
 بیر و باوهری کردوه.

بۆ نمونه: له سوپەتی یونس: ۹۹ دا دەفەرموی: ﴿وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَأَمَنَّ

مَنْ فِي الْأَرْضِ كُلُّهُمْ جَمِيعًا أَفَأَنْتَ تُكْرِهُ النَّاسَ حَتَّى يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ﴾

واته: خو ئەگەر پەروردگارت بیویستایه دەیتوانی بەزۆر و بە
 ناچاری هەر هەموو دانیشتوانی سەر زهوی باوهر بهێنن، بەلام پەروردگاری
 مەزن ریزی بۆ ئاده میزاد داناوه و سەرپشکی کردووه (له نیوان ئیمانیهێنان و
 بیباوه پیدای)

جا ئایا تۆ ئە ی پیغه مبهري ﷺ (یا تۆ ی ئیماندار له هەر سەردەمیکدا
 بیت) ئەتەوی زۆر له خەلکی بکە ی بۆ ئەوه ی ئیماندار بن؟! .. سُبْحَانَ اللَّهِ له
 ریزی ئیسلام بۆ هەر بیر و باوه ریک که تەنانەت رینگە ی نەداوه بە
 پیغه مبهري کە ی خو ی کە بە زۆر خەلکی بهینیته سەر رینگای
 ئیسلامەتی، بەلکو دەبی ئەو کە سە خو ی قەناعەتی بۆ دروست ببی و بە
 تەواوی گیان و هەست و ناخی شایه تمان بهینیته ..

وہ ھەروەھا لە سوپەتی ق ٤٥: دا دەفەرموی: ﴿غُنْ أَعْلَمُ بِمَا يَقُولُونَ وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِجَبَّارٍ فَذَكَرَ بِالْقُرْآنِ مَنْ خَفَا وَعَمِيدٌ﴾. واتە: ئەی محمد ﷺ ئێمە چاک ئاگادارین بەوەی کە ئەو کافر و خوانەناسانە دەیلێن و چۆن دژایەتی ئەم ئیسلام و قورئانە دەکەن، بەلام خو تۆ زۆردار نیت بە سەریانەوه تا بە زۆر باوەریان بەسەردا بسەپینیت، کەواتە: تۆ تەنھا ئەوەت لەسەرە ئەی پیڤەمبەرە خوشەویستەکەم کە بەم قورئانە یا دادوەری ئەو کەسانە بکەیت کە لە ھەرەشەکانی ئێمە دەترسن.

ئیمانداران: خوای گەرە (١٢٤) ھەزار پیڤەمبەری ناردووہ بو سەر مروڤایەتی بەس بو ئەوہ بووہ کە ئیمان بە خوای تاک و تەنھا بەینن و واز لە بت پەرستی بەینن، بەلام نابێ ئەو باوەرھێنانە بە زۆر بێت.

زانای بەناوبانگ (شیخ الاسلام - ابن تيمية - له السِّيَاسَةِ الشَّرْعِيَّة) دا دەفەرموی: کوشتنی ئەو کافرانە لە کاتی غەزادا لەبەر ئەوہ نییە کە کافرن. بەلکو لەسەر ئەوہیە کە ھاتوون پێگا لە بلأو بوونەوہی ئیسلام دەگرن کە بگات بە مروڤەکان، چونکە ئەگەر لەسەر کافر بوونەکیان بکوژرانایە ئەوا بە جزیرە لێوەرگرتن وازیان لێ نەدەھێنرا کە بە ئازادی لەسەر بیر و باوەری خوێان بمیننەوہ...

جا بەرێزان ئەوہ پێزی ئازادی بیر و باوەر بوونە لە ئیسلامدا، بەلام با چاویکیش بگێڕین بە میژووی مروڤایەتی کوێ و تازەدا کە ئەوان چۆن رێزیان لە ئازادی بیر و باوەر گرتووہ؟! دەچینە خزمەت قورئانی پیروژ، نمونەیکە و دەگرنەوہ نمونەیکە باسی ژنی کە دەکات، بۆیە نمونە بە ژنان دەھێنینەوہ چونکە ناحەزانی ئیسلام و قورئان دەلێن: ئیسلام پێزی ژن و بیروباوەری ژنی نەگرتووہ، بەلام ئەوہ ژنی کە لە پێناو بیر و باوەرە کەیدا شەھید دەکری، ئەو ئافرەتەش (خاتوو ئاسیا) یە کە خێزانی فیرعون بوو. خوای گەرە بەسەرھاتی ئەو ژنە قارەمانەمان بو دەگێڕیتەوہ کە ئیمانی

به خوای تاك و تهنه هینا و نه فره تی کرد له خو به خوازانی نی هاوسه ره که ی که فیرعه ون بوو، وه له و زولم و سته مه ی که له گه له که ی ده کرد، کاتی فیرعه ون زانی (خاتوو ئاسیا) موسلمان بووه داوای لی کرد په شیمان بیته وه له نیمانه که ی، به لام (خاتوو ئاسیا) سوربوو له سهر بیر و باوه ری یه کتا په رستی و سهره نجام فیرعه ون بریاری دا که چوار میخی بکیشن و زور به نه شکه نجه و نازار شه هیدیان کرد، تهنه تاوانی (خاتوو ئاسیا) نه وه بوو که نیماندار بوو به خوای تاك و تهنه و هیچی تر.

خوای گه وره (خاتوو ئاسیا) ده کات به نمونه بو هه موو نه و ژنانه ی که وه کو نه و تهنه له سهر خواناسی و دینداری و قبول نه کردنی بیروباوه ری کو فر له میژوود! شه هید ده کرین. بویه قورئان ده فره مو ی - إمرأة فرعون - ناوه که ی ناهینی بفهرمو ی: ئاسیای کچی مه زاحیم، چونکه میژوو ده یان نافرته ی وه کو (خاتوو ئاسیا) دروست ده کاته وه و ده بنه شه هیدی عه قیده. به لام دواتر که باسی حه زره تی مه ریه م ده کات که ناوه که ی با ئاشکرا دینی، بوچی؟! چونکه نمونه ی مه ریه م که بی میرد منالی ببیت جاریکی تر دوباره نابیته وه که نه مه ش ئیعجازیکی قورئانه که نه و که سانه ی ده بنه پیشه نگ بو که سانی تر و میژوو ده که یان دوباره ده بیته وه ناویان ناهینی و هه ر ئاماژه یان پی ده کات، جا با بچینه خزمه ت قورئان و گو ی بیستی خاتوو ئاسیا بین ده فره مو ی: ﴿وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِلَّذِينَ آمَنُوا امْرَأَتَ فِرْعَوْنَ إِذْ قَالَتْ رَبِّ ابْنِ لِي عِنْدَكَ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ وَخِنِّي مِنْ فِرْعَوْنَ وَعَمَلِهِ وَخِنِّي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ﴾ التحريم: ۱۱.

واته: هه روه ها خوا نمونه ی هینا وه ته وه به هاوسه ره که ی فیرعه ون بو نه وانه ی که باوه ریان هینا وه. کاتی که له سهره مه رگدا بوو خه ریک بوو شه هید ده بوو. رووی کرده خوا و فره مو ی: په روه ردگارا له لای خو ت له به هه شتدا مالیکم بو دروست بکه تا به رده وام به دیدارت شاد بېم. و له

دەست فیرعەون و کار و کردەوهی رزگارم بکە و لە دەست ئەم قەومە
ستەمکارەش دەربازم بکە..

نمونهی دووهم فەرموودهیهکی پیغمبەرە ﷺ کە هەر باسی ئافرەتیک
دەکات کە لە پیناوی بیروباوەرە کەیدا ئەک خۆی بە لکو سەر جەم جگەرگۆشە
بی تاوانە چاوگەشەکانیشی شەهید بوون، دەی فەرموون با بچینه خزمەت
پیغمبەری خوشەویستمان ﷺ بزانین چۆن ئەو بە سەر هاتەمان بۆ
دەگیرێتەوه. خوشەویست ﷺ دە فەرموی: ئەو شەوهی کە شەو پرەویم پی کرا
تیایدا بۆنیککی خوش بەرودا هات و ووتم: ئەی جوبرەئیل ئەو بۆنە خوشە
چییه؟ فەرمووی: ئەو بۆنی قژدا مینەرە کە ی کچە کە ی فیرعەون و
منالەکانیەتی، وتم: بە سەر هاتیان چۆن بوو؟! فەرمووی: رۆژیکیان ئەم ژن
کە خزمەتکاری کچە کە ی فیرعەون بوو، رۆژانە دەپرازانددو و قژی
بۆ دادەهینا. لە کاتی قژدا مینانی کچە کە ی فیرعەوندا شانە کە ی لە دەست
کەوتە خواریوه، وتی: بسم الله. کچە کە ی فیرعەون وتی: مەبەستت لە
باوکم؟! وتی: نە خیر پەروردگاری من و باوکت -الله- یه، وتی: ناخر بۆی
دەگیرمەوه. وتی: دەی بۆی بگیرمەوه. کچە کە ش بۆ فیرعەونی گیرایهوه.
فیرعەون زۆر توپەربوو، بانگی کرد و گوتی: فلانە ئافرەت ئایا غەیری من
خوایهکی تەرت هەیه؟ وتی: بە ئی پەروردگاری من و تو -الله- یه، فیرعەون
فەرمانی دا کە یەک مەنجەلی گەورە پر بکەن لە مس و بیکوئینن، کە نامادە
بوو منالەکانی ئافرەتە کە ی بانگ کرد بۆ ئەوهی دانە دانە بیانخاتە
ناویهوه!!!، ئافرەتە کە فەرمووی: من تەنها یەک داواکاریم لە تو هەیه ئەی
فیرعەون. فیرعەون وتی: چییه؟! فەرمووی: داواکاریه کەم ئەوهیه کە دوا
مردنی خۆم و ئەو منالە جگەرگۆشانەم، ئیسک و پروسکی خۆم و منالەکانم
بکەیتە ناو یەک بەرگ و بمانکەیتە ژێر خۆل بە یەکەوه!! فیرعەون وتی: باشە

داواکارییه کهت له سەر من، پاشان دانه دانه مناله کانی له پینش چاوی خۆی
 فرێدایه ئه و مه نجه له گه وره یه ی که مسی تیا بوو! اتا سهره گه یشه خۆی و
 منالیکێ به رمه مکانی شیره خۆره ی، له و کاته دا مناله که ده می به مه مکی
 دایکییه وه بوو، سه یری دایکی کرد و پینکه نی، دایکی به و په یری
 خوشه ویستییه وه به خۆیه وه گوشتی، ئه وه نده سۆز و به زه یی جولا بو ئه و
 مناله ی که ته نها ئه و ی مابوو، ئه وانی تری له بهر چاوی خۆی خرابونه ناو ئه و
 مه نجه له مه سه تواره وه، له و کاته دا له تاوی ئه و جگه رگو شه ی دودلی روی
 تیکرد ئایا خۆی فری بدات یان نا، له بهر خاتری مناله که ی، به لام له و کاته دا
 خوای گه وره مناله که ی هی نایه زمان و به دایکی وت: دایه گیان خۆرا گریه، تو
 له سهر چه قیت، خۆت بخه ره ناوی سزای دنیا سوکتره له سزای
 قیامت، ئه مجا ئافرده ته که خۆی و مناله که ی باوده شی فریدایه ناو مه نجه له
 مه سه کولاه که و گوشت و ئیسقانیان له یه ک جیا بووه و شه هید بوون له
 پیناو بیر و باوه یری پاکیاندا.. رواه احمد وقال محققه الارناؤوط: إسنادہ حسن.

سُبْحَانَ اللَّهِ ئه وه نده به ریز بوون لای خوا که له ئیسراو میعراجدا
 پیغه مبه یری خوا ﷺ بوئی خوشی ئه وانی کرد، ئه و لاشه سوتاوه یان بوئی
 میسک و عه مبه یری لی ده هات .

نمونه ی سییه م: ده چینه خزمهت زه مانی پیغه مبه یری خوا ﷺ
 سه ره تای هاتنی وه حی و بیرو باوه پرو په یامی ئازادی به خشی ئیسلام.
 لیڤه شدا هه ر نمونه به دوو ئافره ت دینمه وه، تاوه کو بو ناحه زانی ئیسلام
 به سه لمی که ئیسلام نه ک هه ر زولمی له ئافره ت نه کردووه، به لکو ئافره تان
 ئه وه نده ژیا نی راستقینه و کامه رانی خویان له ئیسلامدا بینیه ته وه و
 تیگه یشتون ته نها و ته نها ئیسلامه ئافره ت له ژیر ده سته یی رزگار ده کات
 که پۆحی خویان به خشیوه و ئاماده ی قبولکردنی هه موو جوړه ئه شکه نجه و

نازاریك بوون له پیناوی بیروباوهری پاکوخواوینی ئیسلامدا که ژیان ده به خشی به مروّقه.

نافره تی یه کهم خاتوو (سومه یه) یه، که خیزانی یاسر بوو، وه دایکی عه ماره، ئەم شیړه ژنه نافره تیکی به سالآچوو بوو، ئەم نافره ته له پیناوی بیروباوهری ئیسلامه تیه کهیدا خرایه ژیر ئەشکه نجه و نازاریکی زۆره وه و ههردوو دهست و قاچی به میخ به زهویه وه به سیرابوو و له بهر گهرمای پروکینه ری عه ره بستاندا پراکیشرابوو، به لام ئەو هه موو ئەشکه نجه یه نهیتوانی له وره ی پۆلاین و ئیمانی به رزی داببه زینتی، بویه سه رکرده ی کوفر و نه فامی (ئه بو جهل) چوو بۆ لای وتی: ها .. سومه یه، ئیستا هه ر سووری له سه ر بروا هی نانت به محمد و قورئان؟! به بی ترس و له رز فه رمووی: به ئی! أشهد أن لا إله إلا الله و أشهد أن محمداً رسول الله. ئەبو جهل چاری تاریکی تاریکتر بوو. ئەو میشکه ی به شیرک و کوفر گوشرابوو، قبولی نه بوو که سانی تریش بیر و باوهری خویان نازاد بیئت، بویه رمیکی کرد به سنگی سومه یه داو له پشتی ده رچوو شه هید بوو. بوو به یه کهم شه هیدی ئیسلام و نازادی بیروباوهری راست.

نافره تی دووهم: نافره تیکی بی که سی جاریه بوو، ناوی (زه نیره) بوو، ئەم نافره ته هه موو ژیا نی پر بوو له سته م لیكران و چه و سانه وه و وهك مروّقه حسابی بۆ نه ده کرا، بویه کاتی نوری محمد المصطفی ﷺ ئاشکرا بوو، ئەم نافره ته زو لم لیكرا وه تیگه یشت که ته نها ئەم په یامه یه که بتوانی هه موو ئەو که سانه ی وه کو ئەو نون پرزگار بکات و نرخ ی مروّقانه یان پی به خشیته وه، بویه هه ر زوو خو ی گه یانده خزمه ت پیغه مبه ری خوا ﷺ و موسلمان بوو، کاتی سه رانی کوفری مه که که زانیان -زه نیره- موسلمان بوو، خستیانه ژیر ئەشکه نجه و نازاره وه و

ئەو ھەندەیان بەسەری کیشا ھەتاو ھەکو کوێر بوو، بەلام ئەم ئافەرەتە بەلاشە
 لاوازە بیکەسە، بەلام ئیمان و عەقیدە بەھیزە، بە پشت بەستن بە کەسی
 بیکەسان، خوای گەرە و بە دەسلەت بەسەر ھەموو دەسلەتدارانەو،
 ھەردانە خوێ راگرت و بو ساتیکیش پاشگەز نەبوو ھە لە ئیمانەکە، جا
 کاتیک ھەردوو چاوی کوێر بوو، بباو ھەرەکان چوونە لای و گالتەیان
 پیکرد و پێیان وت: لات و عوزرا چاوی کوێر کردووە چونکە باو ھەری
 پێیان نەبوو، زەنیرەش ھەرمووی: نەخیر سویند بە خوای بێشەرێک لات
 و عوزرا ناتوانن نە سود نە زیان بە کەس بگەین، ھەموو شتیک بە
 دەستی خوای گەرە ھەو ھەو ھەو ھەو ھەو ھەو ھەو ھەو ھەو ھەو ھەو
 خوا بەستەیدا، خوای گەرە شیفایدا و ھەردوو چاوە پێرۆزەکانی
 روناکیان بوو گەرە ھەو و چاک بوو ھەو..

و ھە ئیمامی ابوبکریش چوو ھەو لای ئەو کەسە کە زەنیرە کوێلە
 ئەو بوو، بە پارەیکە زۆر لێی کپی و ئازادی کرد بوو ئەو ھەو بە ئازادی
 خوای خوێ بپەرستیت..

کەواتە ئەو ھەو بپروای بە ئازادی بیر و باو ھەر نییە کوفر و کافران کە
 بە درێژایی میژوو ئەشکەنجە و ئازاری ئەھلی ئیمان و ئیسلام دەدەن،
 تەنھا تاوانی ئیماندارانیش بیر و باو ھەرەکیانە و ھەکو قورئان دەفەرموێ:
 ﴿وَمَا نَقْمُوا مِنْهُمْ إِلَّا أَنْ يُؤْمِنُوا بِاللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ﴾ البروج: ۸.

واتە: ئەم ھەموو رق و داخە کافران لە ئیمانداران تەنھا لەبەر
 ئەو ھەو بوو کە ئەوان باو ھەری بە تینیان دەھینا بە خوای بالادەستی
 شایستە سۆپاسگوزاری.

ئیمانداران: لەوانەیه کەسانیک پێیان وابێت کە ئەمە لە کۆندا بوو و ئیستا ئەهلی کوفر ئاوا دژی بیروباوەڕین و لە جیهانی نویدا هەموو کەسیک ئازادە لە هەلبژاردنی بیروباوەڕ و ئاینی خۆیدا، بەلام با تەماشاکردنمان بۆ لاپەرەکانی میژووی تازە جیهان وەلامی ئەو پرسیارەمان بداتەو، ئایا کوفر بەردەوام بوو لە دژایەتی ئەهلی ئیمان و بیروباوەڕەکە وەک زەمانی فیرەوون و ئەبوجەهل و جاهیلەکان، یان گۆڕانی بەسەردا هاتو؟! بفرموون با چەند نمونەیه ک لە چەند لاپەرەیهکی میژوو وەر بگیرین..

نمونه یه کهم: تەماشای کتێبی -محاکم التفتیش- که دانراوی: د. زکی علی یه له لاپەرە (۵۰۰) دا وە کتێبی (الشباب المسلم في مواجهة التحديات) که دانراوی: د. عبدالله ناصح علوان لاپەرە (۱۳۲) بکەن، کە باسی ئەو دەکەن کە: شتیکی ئاشکرا و روونە کە موسلمانان چەند سەدهیه ک لە ئەندەلوس (ئیسپانیا) حاکم بوون کە بە دانپێدانانی میژوونوسە روژئاواییەکان یه کیک لە هۆیهکانی بگره کاریگەرترین هۆکاری سەرهلدانی ئەو هی که ناوی لینراوه (النَهْضَةُ الْعِلْمِيَّة) راپەرینی زانستی (رینیسانس) لە ئەوروپا گەیشتنی ئەو کلتور و روشنبیری و زانستە ی شارستانیتی ئیسلامی بوو، کە ئەوروپاییەکانی ئەندەلوس کاتی خۆی (ئیسپانیا) ی ئیستا وەریان گرت، بەئێ پاش بەهرەمەند بوونی ئەوروپاییەکان لە کلتور و زانست و بەها بەرزەکان و پیشکەوتنی موسلمانان بێدار بوونەو و هەنگاویان بەرەو چاخ و قوئاغی رینیسانس نا، کەچی دوا ی ئەو هی موسلمانان گۆلەیان کەوتە لیژی و دەسەلاتیان نەما، لە لایەن نەصرانیەکانەو لە ئەندەلوس چیان پی کرا؟! دادگاکانی پشکنینی بیروباوەڕ (المحاكم التفتيش عن العقائد) که میژوو نوسەکانی پوژئاوا دەلێن: ئەو دادگا بەدناو کە بە راستی هەر ناوێکە ی بەد

و ناشیرنه چونکه ده هات دادگایی مروقی ده کرد له سهر بیروباوه په که ی، به لām نهک ههر بیروباوه پری دژ به نه صرانیهت دادگایی بکات، به لکو هات دادگایی نهو هه موو نه صرانیه ی که سهر به هه ردوو کو مه له ی (پروستانت) و (نه رثدوکس) بوون و نه یاری ده سه لاتی کلیسا بوون، له سه ده ی سیانزه وه تا سه ده ی حه قده ی زاینی نزیک ی (۹) ملیون که سی کوشت!! نه مانه ش هاودینیان بوون، به لām چونکه له مه زهه ب و پریبازدا جیاواز بوون و نه یاری کلیسا بوون ناوا له ناویان بردن! نه مه بیجگه له و هه موو ملیون موسلمانیه ی که له نه نده لوس هه بوون، سه ره نجام هیچیان نه مان، چرنکه یان ده بوو به زور بین به نه صرانی، که میژوو نوسان ده لئین: به زور گوشتی به رازیان ده رخواورد ده دان و به زور خاچ -صلیب- یان له مل ده کردن یان ده ریان ده کردن، باشتیرین حاله تیان نه وه بوو که ده ریان بکردنایه له و ولاته، نه وه نمونه یه که له میژووی نویدا که ره فتاری گا وره کان هه م له گه ل هاودینه کانی خو یاندا به لām جیاواز له بو چوندا، هه م له گه ل موسلماناندا...

به لām ته ماشاکه له میژووی ئیسلامدا، ئازادی بیروباوه له ئازادیه بنه په تیه کان ده ژمیردرین که ئیسلام بانگه شه ی بو ده کات و داوی جیه جیکردنی ده کات و هه موو گرنتیه کیشی بو پاراستنی پیشکesh کردوه، نه وه تا رایده گه یه نیت که زورکردن له قبولکردنی دیندا نییه (لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ) به لئ ئیسلام به هه موو شیوه یه که نه وه شر پهت ده کاته وه که مروقه ناچار بکات به وه ی باوه به ئاینیک یان مه زهه بیك به نیت که بره وای پی نییه، ریگه ده دات پوله کانی ئاینه کانی تر له ناو موسولماناندا به ئازادیه کی ته واره وه موماره سه ی دروشمه ئاینیه کانی خو یان بکه ن، ئازادی عه قیده بریتیه له دوانه ی ئازادی فیکر و ئازادی پاده پریرین، مژوو شاهیده که نهو هه موو شوین په رستگایه ی نه هلی کیتاب و غه یری نه هلی کیتابیش له ژیر سایه ی ده سه لاتی ئیسلامیدا ده ستی بو نه براوه و هه موو که سینک ئازادانه موماره سه ی

ئایینی خۆی کردوه و کەس مەنعی نەکردوه، تەنانت لە چەند سەردەمی دەسەلاتی فراوانی موسلماناندا کە خەڵکانیکی زۆر لە گاور و جوله کە موسلمان دەبوون، دادگایان بۆ دانرا، بەلام نەکو (محاکم التفتیش) کە ی گاورەکان، بەلکو دادگایان بۆ دانرا تا چوار کەس شاھید بن کە ئەم گاورە یان جوله کە بە ئارەزوی خۆی موسلمان بووه کەس زۆری لێ نەکردوه!!!...

هەر وههافیهی ئیسلامیش دەرکی بە جیاوازی فیکری نیوان پۆلهکانی یەک ئاینیش کردوه و مومارەسە ی کردوه و ریزیشی گرتوه، لەبەر ئەوه شه مهزه به کانی ش زۆر بوون و بۆچونهکان جوراوجور بوون و سەردەمانیکی دوور و درێژیش هەر کەسه و لەگەڵ ئەوی تردا بە لیبوردهیی و ئاشتیانه پیکه وه ژیاون، لەبەر ئەوه جینگە ی داخ و سەرسوپمانه کە سەردەمیەک بۆ موسلمانان بێته پێشه وهه تیایدا بە جیاوازی پای نیوان، سنگیان بەرامبەر بە یه کتر تەنگ ببێته وه، بهو شیوه یه ی کە ئەمڕۆ دەیبینن.

ئیمانداران: ئازادی گوزارشتکردنی سیاسی لە بۆچونی ئیسلامه وه به یه کیک له مافه سەرەکییهکانی مڕۆڤه ژمیردریت کە خوای گه وه بۆ مڕۆقی دیاری کردوه، لەبەر ئەوه قورئانی پیروز ره خنه ی توند ئاراسته ی سیسته می سیاسی فیرعه ون ده کات، کاتیک کە تەنها یه ک کەس تیایدا سور ده بیت له سەر پای خۆی و بپواشی وایه نه وه ی ئەو ده یبینیت هەر ئەوه حه قیه تیکی په هایه و هەر به تەنهاش ئەو ده زانیت کە به رژه وهندی خه لکه ره شوکه کە له کویدا یه و جگه له خویشی هیچ راو نامۆزگاریه کی پی قبول نییه کە به پیچه وانه ی هز و خو شیه کانی خو یه وه بیت، بۆیه ئیسلام وه ک ئەلته رناتیقیکی فیرعه ونی و سەرکو تکاری بیروپا، سیسته می شو رای بۆ ده سه لات پێشنیار کرد، قورئانی پیروزیش زیاتر له جینگه یه کدا پتیوستی شو رای خستۆته روو، سیره تی پیغه مبه ر ﷺ باسی ئەوه ده کەن کە چۆن پیغه مبه ری خوا کە له هه موو کەس سیاسه ته دارتر بووه و فره مانده ی

سەربازی بپووه، چۆن راویژی به هاوێلان کردوه و هه موو کهس به ئازادی
بیرو پای خۆی دەر بپووه وره ئیه کهشی وەرگیراوه وجیبه جی کراوه.

سورپه تی -المُجادلة- باسی ئافره تیک دهکات که بۆ داکۆکیکردن له
ژیانی خۆی و پاراستنی هیلانه و به چکهکانی موجداده له لهگهڵ پیغه مبه ر
دهکات، پیغه مبه ری خواش ﷺ به لایه وه گران نه بوو، ئافره ته که له گهڵ
پیغه مبه ری خوادا ﷺ رای جیاواز بوو له مه سه له که دا و به رده وام موجداده له ی
له گهڵ دهکات تا ئه و کاته قورئان دیته خواره و و رای ژنه که په سه ند دهکات!!

خه لیفه کانی پیغه مبه ریش ﷺ به هه موو سنگ فراوانییه که وه
رو به رووی گو فتوگو و مونا قه شه کردن له گهڵ تاکه کانی گه ل و میله تدا
بوونه وه، بۆ نمونه: سه عدی کوپی عوباده، خه لیفایه تی کردنی حه زره تی
ئه بو بکری صدیقی ره ت کرده وه و پیی رازی نه بوو، ته نانه ت پاش هه لپژاردی
ئه بو بکریش به خه لیفه له ریگه ی هه لپژاردن و شورا وه، (سه عد) مه دینه ی
به جیهیشت، له گهڵ ئه وه شدا هیچ که سیك به کو فر و خیانه تکار تۆمه تباری
نه کرد و خه لیفه ش له سه ر ئه و نه یار بو نه ی هیچ سزایه کی نه دا، وه له هیچ
مافیکی ره وای خۆی وه کو هاو لاتییه ک بییه شی نه کرد.

به ئی ئیمانداران: زیاد له وه ش ئه ندامانی کو مه لگه ی قورئانی به هه موو
ئازادییه که وه گوزارشتیان له رای خویان ده کرد، ته نانه ت له رووی خه لیفه ی
موسلمانانیشدا، ئه وه تا هه ندیک له هاو له گه وره کان ناکۆک بوون له گهڵ
عومه ری کوپی خطاب دا له مه سه له ی دابه شکردنی زهوی له و ولاتانه دا که
ئیسلا م رزگاری ده کردن، بۆیه عومه ر هیچی بۆ نه مایه وه ئه وه نه بیئت داوای
به ستنی ئه نجومه نیکی پاپرسی (شورا) ی کرد له و که سانه ی شاره زان و
خاوه ن ران له ناو ده و له تی ئیسلامدا، ئه وه بوو به هو ی ئازادییه که وه له لایه ن
هه ردوو لا وه گو فتوگو یه کی تیرو ته سه ل له باره ی مه سه له که وه کرا تا ئه وه ی
ئه نجومه نه که گه یشت به بریاریک!! جگه له وه ش زۆریک به سه رهات و گیرانه وه و

روداو سه‌بارەت بە ئەندامانی بێ پلە و پایەیی ناو کۆمەڵگای موسڵمانان ناوبانگیان دەرکرد و بە ئاوی ئالتوون لە دو توویی کتیبەکاندا نوسراوە، چونکە پیشتر شتی وا مەحەل بوو و پوی نەداوە، ئەوەش ئەو بەسەرھاتانەن کە ھاوڵاتی سادە بە ئاشکرا رەخنە ئاراستەیی خەلیفە دەکەن، ئەوەتا یەکیک پرسیار لە عومەری کوپری خطاب دەکات لە سەرچاوەی ئەو کراسە درێژەیی کە لەبەری کردووە، یان دەبیّت پیمان بئییّت لە کویت بوو، یان کەس نامادە نییە گوی بۆ وتارەکەت بگری!!

یاخود ژنیك کە تا ئیستاش نازانری ئاوی چیبی، چونکە نەناسراوە و خزمی لیپرسراوان نییە، کچی دەولەمەندیك نییە، بەلکوو ئافرەتیکی سادەییە، بەلام شارەزای قورئانە، کاتیك خەلیفە عومەری کوپری خطاب لەسەر مینبەر بریار دەدات کە نابێ ماریی ئافرەت لەوەندە زیاتر بیّت ئەم ئافرەتە ئەم فتوا ھەلەیی بۆ راست دەکاتەو لە کاتیكدا کە خەلیفە ھیشتا لەسەر مینبەرە، ھەزەرەتی عومەریش ھیچ دل گرانییەکی لی رونادا و عاجز نابێ و ئافەرموی ئادەیی بێدەنگی بکەن، نەخیر، بەلکو سوپاسی دەکات و دوای خیری بۆ دەکات و ھیچ گرانییەک لەو نابیینیت کە دان بە ھەلەکەیی خۆیدا بنیّت و راستی رەخنەیی ژنەکەش بسەلمیّنیت.

جا ئیمانداریی بەرێز، گەنج و لاوی خۆینگەرم، ئەوەش ئیسلامەکەیی خۆمانە و ئەوەش دەسەلاتی کوفر بوو کە باسەمان کرد کە چۆن سەرکوتی ھەر بیروبیاوھەریکی کرد کە دژی خۆی بێ، دەفەرموو خۆت بریار بدە و بیکە بە وەلامی ئەو کەسانەیی کە وا نیشانی خەلک دەدەن کە ئیسلام دیکتاتۆرییە و دژی ئازادی بیروپرایە، دژی ھەموو عەقیدەییکی غیری ئیسلامە، دەوەرە لە دینەکەت شارەزابە و شانازی بەو ئیسلامەو بەکە تەنھا و تەنھا ئازادی عەقیدە و بیروپرا لەو دایە و بەکر دەوێش سەلماندوویەتی..

بەپرێزان: دەچینه سەر نمونهی دووهم له میژوی نویدا، هێرشێ تهتهر
 ز عەغۆلهكان بۆ سەر ولاتی موسلمانان، كه ههركهسێك دهیهوێت زانیاری
 ههبیئت دهرباره‌ی دڕنده‌یی تهتهر و مه‌غۆلهكان به‌رامبه‌ر موسلمانان با
 ته‌ماشای كتیبه‌كانی: (البداية و النهایة) ی زانای ناودار (إبن كثیر) ج ١٣
 ص ٢٥٩ تا ص ٢٦٤ بکات، وه ته‌ماشای (الكامل في التاريخ) دابراوی زانای
 پایه‌به‌رز (إبن الأثیر) بکات ج ١٢ ص ٣٥٨ تا ص ٣٩٩. كه له‌ویدا باسی ده‌کات
 كه کاتی هێرشیان کرده سەر ولاتی موسلمانان چهند دله‌قانه ره‌فتاریان
 کردووه، یه‌کێك له ره‌فتاره‌کانیان ئه‌وه‌بوو، كه قه‌لای (که‌لله‌سه‌ر)یان دروست
 کرد له که‌لله‌سه‌ری موسلمانان سهربراو‌ه‌كان، میژونوسان ده‌لێن: جاری وا
 هه‌بوو یه‌کێك له فرمانده‌کانی مه‌غۆل فه‌رزی ده‌کرد له‌سه‌ر فه‌رمانده‌یه‌کی ژێر
 ده‌ستی و ده‌یوت: ده‌بی بپوێت بۆ ئه‌و شاره‌ و ده‌بی له‌وی ئه‌وه‌نده
 که‌لله‌سه‌رم بۆ به‌یئیت، ئه‌گه‌ر به که‌لله‌سه‌ری پیاوان بۆت ته‌واو نه‌کرا ئه‌وا
 سه‌ری ئافره‌تان بپه‌، ئه‌گه‌ر به که‌لله‌سه‌ری ئافره‌تانیش ژماره‌ی داواکراو
 ته‌واو نه‌بوو سه‌ری منداڵم بۆ بپه‌، بۆ وێنه: جاری وا هه‌بوو ده‌یوت ده‌بی
 بیست هه‌زار (٢٠٠٠٠) که‌لله‌ سه‌رم بۆ بیئنی له‌سه‌ری موسلمانان!!

وه میژونوسانی وه‌کو (الطبري و ابن کثیر و ابن الأثیر) ده‌لێن: ئه‌و
 قه‌تل و عامه‌ی که له شاری به‌غدا کرا که پایته‌ختی ده‌وله‌تی ئیسلامی بوو له
 سالی (٦٥٦) ی کۆچی داو له‌سه‌ر ده‌ستی (هۆلاکۆ) و سوپا دهرنده کافره‌که‌ی
 به یه‌ک ملیۆن که‌س مه‌زه‌نده ده‌کریت، به‌لکو به ریاویه‌تیك ده‌لێن: به‌ دوو
 ملیۆن که‌س موسلمان مه‌زه‌نده ده‌کرین، ئاشکرایه که ملیۆنیک یان دوو
 ملیۆنی (٧٠٠-٨٠٠) سال له‌مه‌وبه‌ر که دونه‌یا ئه‌وه‌نده مرو‌قی له‌سه‌ر
 نه‌ژیاوه زۆر زۆر بووه.

بە ئۆ ئەمە ھەمووی بە لگە یە کە کو فر غە یری خۆی قبول ناکات و لە پیناوی چە سپاندنی بیروباوەری خۆیدا و سپرینە وە ی عە قیدە و بیروباوەری بە رامبەرە کە ی، لە هیچ کوشتو پریک و کاو لکردنیک در یغی ناکات، بە لām ئە وانی رە خنە لە فتوحاتی ئیسلامی دە گرن و باسی ئە وە دە کە ن کە ئیسلام بە زە بری شمشیر بلاو بو تە وە با یین پیمان بە سە لمینن لە تە وای فتوحاتی ئیسلامیدا شاریک و یران کرابیت، گوندیک کاو ل کرابی، کە للە سەر لە سەر یە ک دانرابیت، لە ھە موو میژووی ئیسلامدا یە کجار لە سەر دە می پیغە مە بردا ﷺ ئا فرە تی ک بە شمشیری موسلمانە کان کوژرا، لە ھە ردو وە صە حیحی بوخاری و موسلم دا تو مار کراو کە ھە تا قیامە ت موسلمان و کافر دە یخوینی تە وە و بوو بە یاسایە ک لە یاسا کان کە نە می کرد و قە دە غە ی کرد کە ژن و منالی کافران بکوژرین، ئە فە رموی: (وجدت امرأة مقتولة في بعض مغازي رسول الله ﷺ فنهي رسول الله ﷺ عن قتل النساء والصبيان) ..

نە مۆ نە ی سی یە م لە میژووی نزیکمان باس دە کە ی ن کە بریت یە لە و ھە مو کوشتن و لە ناو بردنە بە کۆ مە ئە ی کە لە لایە ن ھە ردو و شو ر ش و رژی می کۆ مۆ نیستی روسیا بە رابە رایە تی (لینین و ستالین) و چین بە رابە رایە تی (ماو تسی تۆنگ) ھە وە لە موسلمانانی ئە و و لاتانە کرا، بە بی هیچ بنە ما و پاساوی جگە لە وە ی کە ئامادە نە بوون ببنە شیوعی و لە ئاینە کە یان کە ئیسلامە ھە لبگەر ی تە وە، وە لە کتیبە کانی میژودا ھاتو وە کە لە ژێر سایە ی سیستە می مارکسیزم – کۆ مۆ نیزم – داو لە سەر جە م ویلایە تە موسلمان نشینە کانی یە کیتی سو فیتی پێشودا زیاتر لە ۱۵ ملیۆن موسلمان قە لا چۆ کراون و بە ناحە ق شە ھید کرا ن.

لەو بارەییەوه میژوو دیمەنی زۆر سەر سۆرھێنەری لە دەرندایەتی
کۆمۆنیست و مارکسیست و ماویستەکانی ھەلگری دروشمی سۆسیالیزمی
زانستی - الاشتراکیە العلمیە - گێراوەتەو، بۆ وینە:

دەلی جاری وا ھەبوە جەندرمەکانی ئەو پزێمانە خەلکی شار و
گوندەکانی ویلایەتە ئیسلامیە زەوتکراوەکانیان کۆ دەکردنەو و داوایان ئی
دەکردن کە دەست لە دینەکیان ھەلگرن، جا ئەگەر ملیان نەدابی
مامۆستایەکیان کوشتوو پاشان لەسەر خەلکەکیان فەرز کردووە کە دەبی
ھەموویان پیسای خۆیان بینن و بەسەر مامۆستاکەیانیدا بکەن، ئەگەر
بیانەوی نەکوژن.

دیارە لە (چین)یش ھەر بە ھەمان پێودانگ رەفتار و مامەلە لەگەڵ
موسڵماناندا کراوە لە لایەن ئەو رژێمە پیشکەوتوخوازانەو کە لافی مافی مروق
و چارەنوسی گەلان و پشتگیری چینی پرۆلیتاریایان لێدەدا.
ھەر لە میژووی نزیکدا کوشتوبیری ھیندۆسەکان و سیخەکان بۆ
موسڵمانان لە کاتی جیابونەوێ پاکستان لە ھیندستاندا و ئیستاشی لەگەڵ
دابی ھەر بەردەوامە.

ئیمانداران: ئیستا تیگەیشترین کە بەراستی ئازادی بیروباوەر و ئازادی
رادەبەرین لە غەیری ئیسلامدا بە کردووە جیبەجی نەکراوە و پێچەوانەکی
راستە و تەنھا باسکردنی قسەیان نوسینی سەر کاغەز بووە، بەلام ئیسلام
چی وەکو بنەما و فیکر چی وەکو ەمەل لە جیبەجیکردن لە کاتی دەسەلاتدا
ئەوێ سەلماندوو کە ھەموو مروقێک ئازادە لە ھەلباردنی ھەر دین و
عەقیدەیک، وە ئازادە لە دەربەرینی ئەوێ لە ناخیدا بە بی هیچ سانسۆر و
چاودێرییەک لە سەری.

کۆتایی بە وتارەکەشم دینم بەوێ کە دەلیم: لە ئاینی پیروزی
ئیسلامدا لە ھەر جیگایەک کە موسڵمانان لەگەڵ دینەکانی تر بەیەکەو

ژیابن، ئەوا جیاوازی هاودین بون نەبۆتە هۆی بەرگرتن لە بەیەکهوێ ژیاانی ئاشتیانە و هاوژین بوون. ئەوەتا لە قورئاندا هاتوووە کە موسلمانان بۆیان هەیه لەگەڵ ئافرهتی بەرپەوشت و داوین پاکی گاور و جولهکە ژیاانی هاوسەری پیکبەینن، وەله کاتی کدا دراوسی و هاومالێ بۆیان هەیه خواردنی دەستی ئەو گاور و جولهکانە و سەرپراوی دەستیان بخۆن و خواردنیان پیشکەش بکەن، هەروەها هەرکاتێک ئەهلی کتاب کە لە ناو موسلماناندا دەژین توشی گرفتێک یان گرتنێک بون، دەبی موسلمانان وەک خۆیان لەسەریان بەوە لای بێن و داکۆکیان لێبکەن، وە ئەمەش بە کردەوێ سەلماوێ بۆ نمونه: زانای بەناوبانگ —شیخ الاسلام— ابن تیمیة، کاتی دەچی بۆ لای (قازان) یان (غازان) کە یەکیک بوو لە دەسەلاتدارانی مەغولەکان بۆ ئەوەی کە دیلە موسلمانەکان ئازاد بکات، پاش گفتوگۆیەکی بویرانە (قازان پێی دەلیت: من تا ئیستا هیچ مەلا و زانایەکی وەکو تۆم نەدیوێ ئەوەندە سام و ریز و هەیهەتی لە دڵدا هەبیت، بۆیە تۆ هەر تەکلێفێک بکە ی من رەتی ناکەمەوێ ئەوێ هەموو دیلە موسلمانەکان بە تۆ دەبەخشم، (ابن تیمیة) ش دەفەرموی نەخێر دەبی دیلەکانی ئەهلی کتابیشمان (گاور و جولهکە) پی بێهەشی چونکە ئەوانیش وەک ئێمەن، واتە: مادام هاوالاتی ئێمەن و مادام هاو ژینی ئێمەن با هاودینیشمان نەبن، هەتا ئەوانیش لەگەڵ خۆم نەبەمەوێ نارۆم!! ئیتر (غازان) بە ناچاری هەموو ئەوانە ی ئەهلی کتابن واتە: جولهکە و نەصرانین و گرتونی ئەوانیشی بۆ ئازاد دەکات!..

وە نمونهیەکی تێرمان بۆ باسەدەکەم لە هاوژین بوونی موسلمانانی لەخواترس و دیندار و زانا لەگەڵ ئەهلی کتابدا، ئەوەتا پیاوچاک و زانا و دانا جەنابی کاک ئەحمەدی شیخ، یەکیک لە کۆرەکانی دەیهویتی ژیاانی هاوسەری لەگەڵ ئافرهتیکی مەسیحی شاری سلیمانی پێک بهینی، جا کاتی ک جەنابی کاک ئەحمەدی شیخ بەمە دەزانیت نەک هەر ریزگری لە کۆرەکە ی ناکات بە لکۆ

پشتیوانیشی لیّ دهکات و خوازینی بۆ دهکات و مالی بۆ دروست دهکات، وه کاتی که بنالیان دهبی و داوا له جهنابی کاک ئەحمەدی شیخ دهکەن که بۆیان ناوبنی، کاک ئەحمەدی شیخ له بهر خاتری دلی دایکی منالە که که گاوری و له سهردینی هه زهتی عیسیایه، منالە که ناودهنی (عیسی).!!!

جا که واته: با شانازی به دینه که مانه وه بکهین که ئەوهنده شارستانی و مهدهنیه و هه لگری هه موو مافهکانی مروّقه، نهک هه موسلمان به لکو هه موو خاوهن بیر و باوه و پراو بوچوونیک دهتوانی له سایه و سیبه ریدا نازادانه و نازایانه زیان به سهرد بهریت وه داواکارم له خوای گهوره که له و ئیسلامه پیروژه زیاتر شاره زامان بکات.

وه خوای گهوره به عیزهت و سهربلندی وه بمانژینی و به سهربه رزی و روسورییه وه بچینه وه دیوانی خواو بهر شه فاعهتی خاته می پیغه مبه ران- هه زهتی محمدی ئەمین ﷺ بکهوین، به دهستی موباره کی خوی له ناوی هه وزی که وئهر تیرمان بکات و خوای گهوره عاقیبهتی هه موو لایه کمان به خیر بگیری، اللهم آمین

سه رچاوه کان :

۱. قورنانی پیروژ.
۲. ته فسیری ناسان - بو رهان محمد امین.
۳. چهند مه سه له یه کی باوی سهردهم - م. علی باپیر - چاپی یه کهم ل ۴۱، ۵۶، ۳۲، ۴۰.
۴. نازادی رادهر برین له روژئاوا - نویسنی: د. شریف عبد العظیم، وهرگیرانی: وهرزیر حه مه سه لیم. به ره می پروژهی تیشک - ژماره ۷ ل ۵۶.
۵. ژیانی پیغه مبه ری خوا له قورنان و فرموده کاندای - م. محمد ملا فائق، بهرگی یه کهم، چاپی یه کهم ل ۱۱۰، ۲۲۹.

وتاری چوارهم بو مانگی الربیع الثانی

دزی

وتاری چوارهم بؤ مانگی (الربيع الثاني)

((دزی))

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ
عَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

ئیمانداران: مال و سامان له ئایینی پیروزی ئیسلامدا گرنگی تایبیهتی
خوی ههیه و گهپان به شوین رزق وروزی هه لالدا و پهیداکردنی پاره و
سامان له قورئاندا له گه ل نویت و وتاری ههینیدا، که یه کیکه له فه رزه هه ره
گه وره کانی ئیسلام و مروقه به وازهینانی سی جومعه و به بی به هانه یه کی
رهوا له شه رعدا مۆزی نیفاق و دوپویی له دلی دهری، دهی نویت ی ههینی
به م گه وره ییه که یه ک سورتهی قورئان به ناویه وه ناوئراوه -سورة الجمعة-
ئهم عیباده ته له گه ل گه پان به دوا ی بژنوی ژیان و پاره ی هه لالدا له یه ک
نایه تدا باس کراوه وه کو ده فره موی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ
مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ ۚ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ
تَعْلَمُونَ ﴿۹﴾ فَإِذَا قُضِيَتِ الصَّلَاةُ فَانْتَشِرُوا فِي الْأَرْضِ وَابْتَغُوا مِن فَضْلِ اللَّهِ
وَاذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا لَّعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾ الجمعة: ۹-۱۰.

وه له فره موده ی پیغه مبهردا عليه السلام هاتووه که فره مویه تی: (نعم المالُ
الصالح للرجل الصالح) رواه احمد.

وه ئه گه ر ژیاننامه ی پیغه مبهری خوا عليه السلام بخوینینه وه بۆمان
دهرده که ویت که: پیغه مبهری خوا عليه السلام زۆر سودی بینی له سامانه کی خاتوو
خه دیجه ی هاوسه ری، وه سودمه ند بوو له سامانی ئه بوبکر و عومه ر و عثمان
و عبدالرحمانی کوپی عه وف بۆ خزمه تی بانگه وازی ئیسلام.

به لām گرنګه که: پاره له ناو دلماندا نه بیټ و نه بیټه مه عبود و په ستر او به لām پیویسته سامان له ناو گیرفان و ده ستمان بیټ و دوربین له هه ژاری و نه داری و کزولی.

جا نیماندارانې به ریز: کاتې مال و سامانی حه لال ناوا پیروز و ریزلیگیر او بیټ، پیویسته نه و مال و سامانه پاریزګاری لی بکریټ، که نیسلام چهند یاسایه کی گرنګی داناوه و فهرموویه تی که:

۱- نابې مالی هه تیو بخوری و زولم له و مناله نازداره بکری و سامانه کی که له باوکیه وه بویم او ته وه له لایه ن که سیک یان که سانیکه وه دهستی به سهردا گیری و بفه و تی نری.

۲- نابې خیانه ت و غهش له کیشانه و پیوانه دا بکری (ویل للمطفین).

۳- نابې زیاده روهی له به کاره ینان له شوینی ناپیویستا که به ته عبیری قورنانی (نیسراف و ته بذیر) به مال بکری.

۴- نابې مال و پاره بدریته دهست که سیک که ناتوانی پاریزګاری له مال و سامانه کی بکات و به ته عبیری قورنانی سه فیه، چونکه نه و مال و سامانه ته نها هی خوی نییه، به لکو هی هه موو کومه لګایه و به دهستی نه وه وه یه، بویه نابې به فیر و بدری، وه کو ده فهرموو: ﴿وَلَا تُؤْتُوا السُّفَهَاءَ أَمْوَالَكُمُ الَّتِي جَعَلَ اللَّهُ لَكُمْ قِيَمًا وَارْزُقُوهُمْ فِيهَا وَاكْسُوهُمْ وَقُولُوا لَهُمْ قَوْلًا مَعْرُوفًا﴾ النساء: ۵

واټه: مال و سامانتان مه دهن به که م عه قل و پیاو خراپان (که نیوه به رپرسن له مانیان) له کاتیګدا خوی گه وره نه و مال و سامانه کی کردوه به هو ی ژیان و پایه داری و هه ستانه وه تان، به لکو ته نها نه وه نده یان بهش بدن

کە بیکەن بە خۆراك و پۆشاکى خۆيان، بەلام ئاگادار بن بە جوانى قسهى راست و دروستيان بۆیکەن و تەریان مەکەن..

الله اکبر لە گەورەیی ئەم قورئانە چۆن لە ئەک ئایەتدا چەند مافێک دیاری دەکات، مافی سەرۆت و سامان کە نابێ بەفیو بەدری بەهۆی ئەوەی کە بەدری ئەکەسانی نەزان. کە کەم عەقلە و نازانی لەچیدا سەرفی دەکات، وە مافی کەم عەقل و نەزان دیاری دەکات لە کۆمەلگادا کە دەبێ دوو مافی رەچاو بکری، یەکەم: نابێ رینگەى پى بەدری بە ئارەزووى نەفامانەى خۆى سامانەکەى بەفیو بەدات و دواتر موحتاج بێت بۆ دیناریک!

دووم: ئەو کەم عەقلە مروڤایەتى بونى لەکەدار بکری، نابێ پێى بلێى ئەى بیعەقلى نەفام، بێنە پارەکەت بە دەستى ئێمە چونکە تۆ نەزان و نەفام و بیعەقلیت، نەخیر، بەلکو: وَقُولُوا لَهُمْ قَوْلًا مَعْرُوفًا، بە جوانترین شیوە و نەرمترین قسە و گوفتار قسەى بۆ دەکری و قەناعەتى پى دەکری کە ئەمە لە بەرژەوێندى ئەوە کە ئەو مالەى لە دەست وەر دەگى و بۆیە کار دەهینیت و تەنها بەشى خۆراك و پۆشاکى رۆژانەى دەدریتە دەستى خۆى تاوەکو بە ئارەزووى خۆى خواردن بکری و پۆشاک بە حەزى دلى خۆى بپۆشى!!..

بەلى ئیمانداران: یەکى لەو شتەنەى کە خۆای گەورە دایناوە بۆ پاراستنى مال و سامان و پارە، بریارى شەرە بۆ دز کە برینى دەستى ناپاکى دزە، جا لەم وتارەدا بە پشتیوانى خۆای گەورە باسى تاوانى دزى و حوکمەکانى دزى و سزای دز دەکەین إنشاء الله.

بەرێزان: دزى لە تاوانە گەورەکانە، بەلکو لە پیستى تاوانەکانە، چونکە پیشیلکردنى حەقى خواوە بە شکاندنى فەرمانەکەى کە ئەمرى کردووە بە دەست پاکى و دزى نەکردن، وە هەروەها پیشیلکردنى مافی

خه لکی خواشه، که دهست در یژکر نه سهر مال و سامانیانه له ناو مال و شوینی پاراستنی سهروته و سامانیاندا، وه دز زور لهم تاوانبارانهی تر پیستره که له شهر عدا دهفرموی: (لا يَقَطْعُ الْخَائِنُ وَلَا الْمُنتَهَبُ وَلَا الْمُخْتَلَسُ)، واته: دهستی ئەم تاوانبارانه نابردری، الخائن: ئەو که سهی به ناوی دوستایه تییه وه دهستت دهبری و مالت دهخوات، المنتهب: ئەو که سهیه که به ناشکرا پاره له خه لک دهستینی، المختلس: ئەو که سهیه که مال و سامانی خه لک دهفرینی و رادهکات و پاره دهبات،

ئەم تاوانبارانه که مالی موسلمان پهلامار ددهن و دهخون که گیران دهستیان نابردری، ئەی بو دهستی دز دهبردری؟! چونکه دز خوی لی ناپاریزی و زور جار ناشکرا نابی و نازانری کییه و به هوی ئەو دزه نادیاره وه بوختان بو که سانی بیناگا و پاک دهکرت! ئەو تاوانبارانهی غهیری دز زور به دهگمه نه بی پهلاماری مالی ههتیو وه ژار و بیوه ژن نادهن که چی دز فرهقیان ناکات، دز هه بوه دزی له بیوه ژنیک کردوه که سی منالی ساوای بیباوکی هیه و دهرو دراوسی و خزم و کهس و کار پارهیه کیان بو کو کردونه وه، که چی شهویک له ماله وه نه بووه دز ده رگاکه ی شکاندوه مال و پاره که ی تالان کردوه!!

دزی ئەو تاوانه گه ورهیه که ههر که سیکی بیستی دزیه کراوه پنی دلته نگ نه بوو، ئەوه ئەو که سهه دلسوزی موسلمانان نییه، دهگیرنه وه یه کیک له پیشینان دزییه کی لی کرا، زور پنی دلته نگ بوو، روژیکیان بو یه کی له عارفان و دلرونه کانی باسکرد که چون دز هاتوته سهری و مالی دزیوه، عارفه که پنی فرموو: (إِنْ لَمْ يَكُنْ حُزْنُكَ عَلَى أَنَّهُ قَدْ صَارَ فِي هَذِهِ الْأُمَّةِ مَنْ يَعْمَلُ هَذَا الْعَمَلِ أَكْثَرَ مِنْ حُزْنِكَ عَلَى ذَهَابِ مَالِكَ، لَمْ تُؤَدَّ

النَّصِيحَةَ لِلَّهِ عَزَّوَجَلَّ فِي عِبَادِهِ إِلَيْهِ، واته: ئەگەر حوزن و خەفەتباریەکەت بۆ لە دەست دانی مال و سامانەکەتە که دزراوە زیاتر بێ لە خەفەت خواردنت بۆ ئەوێ که جیگای پەژارەیه لەم ئومەتەدا که سانیک پەیدا بوون که بەوشیوەیه دەچنە سەر مال و سامانی خەلک و دزی لێدەکن، ئەوا بزانە که ئەرکی سەرشارنت وەکو موسلمانیک که دلسۆزی نواندنه بەرامبەر خوای گەرە لەبەندەکانیدا جیبەجی نەکردووە.

واته: لە هەر جیگایەک بیستت که دزیەک کراوە دەبێ چەند بۆ ماله دزراوەکە و خاوەن ماله که خەفەت دەخوێت، زۆر لەو زیاتر خەفەت بۆ ئەو بخوێ که لەناو ئومەتی ئیسلامدا که سانیک پەیدا بوون بەدزیکن ژیان دەبەنەسەر.

ئیمانداران: لەبەر ئەوێ که دزی ئەوەندە تاوانیکی دزیووە، خوايگەرە لە قورئانی پیرۆزدا بوخوێ بپاری سزای دزی دەرکردووە، وەکو دەفەرموێت: ﴿وَالسَّارِقُ وَالسَّارِقَةُ فَاقْطَعُوا أَيْدِيَهُمَا جَزَاءً بِمَا كَسَبَا نَكَالًا مِّنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ﴾ المائدة: ٣٨.

واته: دەستی پیاوی دز و ئافەرەتی دز بپن لە پاداشتی کاری ناپەوایاندا، ئەمەش تۆلەیه لەلایەن خواوە، خوا بالادەست و دانایە لەبپاردانی ئەو سزایە.

چۆنیتی دەست بپنەکه: یەکهەجار دەستی راستی لەمەچهکەو دەبپدریت، دووهم جار قاچی چەپی لە قوڵەپنیووە، جاری سییەم دەستی چەپی، جاری چوارەم قاچی راستی، ئەگەر هەر وازی نەهینا دەخریتە زیندانەو و تا تۆبە دەکات و بپاردەدات که جاریکی تر دزی ناکاتەو، یان لە زینداندە دەمریت، وە واجبە دواي بپنی دەستەکه،

دەبی برینه‌که‌ی تەداوی و نەشتەرگەری بکری تا خوینی لەسەر نەروات و کەسەکه نەمریت، وە ئەمەش حکومەت بۆی دەکات چونکە رقی لەو کەسانە نییه وەکو فلان کەس، بەلکو رقی لە کردەوێه‌که‌یه‌تی.

کەواتە: دز دو سزای هەیه: ١- دەستی دەبردنی ٢- ماله دزراوە‌که‌شی لی دەسەنریتەو، ئەمەش سزایه‌کی دەرونییه لەگەڵ سزا جەستەییە‌که‌دا، چونکە ئەویش زۆر ئازاری دەرونی ئەو کەسە‌ی داوێه‌که‌ دزیه‌که‌ی لی کردووە:

لەوانە‌یه‌ بپرسی: باشه‌ چۆن دەستێک بۆ چەند دیناریک دەبردیت؟! له‌ وەلامدا دەلین: چۆن ئەگەر پارچه‌یه‌کی لاشه‌ی مرقۆ (شیرپەنجە- سرطان) ی بوو دەبردیتەو بۆ ئەوێ تەواوی لاشه‌که‌ سەلامەت بی، ئاواش دەستی دز میکروب و سەرەتانه و دەبی لەناوبری تا میللەت بە ئاسوده‌یی بژی و بخوێ و بتوانی مال بەجیبه‌یلی و سەفەر بکات.

وە بزانی سویند بەخوا هەتا ئەم شەری خوایه‌ جیبه‌جی نەکری کەس هەست بە ئارامی ناکات، ئیتر بۆچی شەری خوا بە‌که‌ک نایەت؟! ئە‌ی کاربە‌ده‌ستانی ولات دُنیا بن نە ئیوه و نە گەل و میلەت ئیسراحت ناکەن تا یاسای ئەم قورئانە حاکم و کارپێکراو نەبیت.

ئیمانداران: لە ئیسلامدا چەند جوړیک دەستمان هەیه:

یه‌گەم: ید عاملة: دەستی کریکار و بەرهمه‌ین و خەباتکەر و تیکۆشەر، که‌ خاک هەلدە‌گیریتەو بۆ په‌یداکردنی بژیوی ژیا‌نی، ئەم دەستی دەستی پێزه و دەبی لەسەر چاوان دابنری و ماچبکری، جا ئەمە هەموو دەستیکی خاوەن پیشه‌ی حەلال و سوود بە‌خش دە‌گرتەو.

دووهم: ید عاطلة: دهستی به‌تال، هم پاره له دهست و گیرفانیاندا نییه و هم ئیشیکی نییه که بیکات، ئەم جوړه دهسته‌ش ده‌بی ئیشی بو پەیدا بکړیت و له سوالکردن پیاریزیت.

سپیه‌م: ید فاسدة: دهستی تیکدر، دهستی دز، که ده‌بی ئەم دهسته بپردری.

به‌لی دهستی دز دهستی خراپه‌کارانه، هه‌روه‌کو له سوږه‌تی یوسفدا ده‌فرموی: براکانی یوسف هه‌رموویان: (قَالُوا تَاللّٰهِ لَقَدْ عَلِمْتُمْ مَّا جِئْنَا لِنُفْسِدَ فِي الْأَرْضِ وَمَا كُنَّا سَارِقِينَ) که‌واته: دهستی دز دهستی خراپه‌کار و گیره‌شیوینیه.

ئیمانداران: کی به‌پر‌سیاره تا دزی نه‌کړیت؟! یه‌که‌م: خاوه‌ن مال: چونکه بو برینی دهستی دز چەند مه‌رجیک پیو‌سته:

۱. موکه‌له‌ف بی، منال و شیت نه‌بیت.
۲. به‌عه‌مدی و به‌ئاره‌زوی خوی هاتبی بو دزی و به‌زور نه‌نیردرابی بو دزی.
۳. منال و دایک و باوک ده‌ستیان له‌سه‌ر دزینی مالی یه‌کتر نابردری.
۴. ده‌بی ئەو دزه له‌برسان دزی نه‌کردبی، واته تیر و ته‌واو بی، ئەمجا بچی دزی بکات هه‌ر بویه ئیمامی عومه‌ر له‌سالی گرانی‌دا حوکمی برینی دهستی دزی راگرت.
۵. ماله دزراوه‌که بایی روبه‌ه‌ دیناریکی ئالتون بیت.
۶. ئەو دزه ماله‌که‌ی له‌ شوینیکدا دزیبی که‌ شوینی پاراستنی پاره و که‌لوپهل و شته به‌ نرخه‌کانبی، که‌واته: ئەگەر پاره‌که‌ی له‌ناو

حەوشەى مالدە دزى دەستى نابەردى، چونكە شوينى پاراستنى پاره ناو سندوقى داخراوە نەك حەوشەى مال، بۆيە پيشينان فەرموويانە مالى خۆت قايم بگرە و خەلكى بە دز مەگرە، لەبەر ئەوە واباشە كە مال چۆل نەكرى و ئەگەر چۆنە دەرەوش هاتە پيشەوہ هەر كەلوپەلە و لە شوينى پاراستنى تايبەتى خويدا هەلبگرى.

دووەم: پيوستە داىك و باوك هەر لە منالبيەوہ منالەكانيان لەسەر دەستپاكى رابهيئن و هانيان بدن لەسەر دەستپاكى، وە بيانترسيئن لەسەرەنجامى خراپى دزيكردن، زۆر بەمان ئەو روداوہمان بيستووہ كە دەلى: كورپكى گەنج لە داوى چەندين دزى و برينى دوكان و مالان و گرتنى و بەربونى، بەلام هەر وازى نەهيئا، تا سەرەنجام دادوہر برپيارى لەسيدارەدانى بۆ دەرکرد، (كە ئەو برپيارە دژى شەرە) چونكە هيشتا دەست و قاچى لەسەر دزى نەبراوہ و زيندانى كردنيشى نابيئە هوى وازهيئانى لە دزى كردن، بەلى: كاتى كە برديانە ژير پەتى سىدارەوہ و داواى ليكرا كە دواواكارى خوى پيشكەش بكات، گەنجەكە وتى: دوا دواكاريم ئەوہيە كە داىكم بانگ بكەن و چاووم پيى بكەويئ كاتى چوون داىكيان بانگ كرد، داىكى دەستى كرد بە گريان و بەرەو رووى كورپەكەى چوو كە بۆدواجار خواحافيزى لەيەك بكەن، كورپەكە داواى لە داىكى كرد كە زمانى دەرپيئى و ئەم ماچى بكات!! داىكەكە بيئاگا لە مەبەستى كورپەكەى زمانى دەرهيئا و كورپەكەش بە هەموو هيژى خوى بە ددانەكانى گازى لە زمانى داىكى گرت و سەرەنجام لەگەل هەموو هەوليكي داىكەكە و ئامادەبوون بۆ رزگاركردى، وازى نەهيئا هەتا سەرى زمانى داىكى قرتاند، ئەم ديمەنە زۆر بووہ

مايەى سەرسوپمانى دادوهر و ئامادەبووان، دايكەكە برا بۆ نەخۇشخانە و دادوهر لە كۆپرەكەى پرسى: باشە ئەو ھەموو تاوانەى كە بوون بەھۆى دەرکردنى بېرىارى لەسێدارەدانت بەس نەبوو بۆ ئەوھى پەنا بەرىتە بەر ئەم تاوانە گەورەيەش كە بەرامبەر گەورەترین مڕۆڤ كە دايكتە ئەنجامتدا؟!، كۆرى تاوانبار بە دادوهرى وت: قوربان رێگەم بدە بۆت روون بكەمەو كە بۆچى ئاوام لە زمانى دايكم كرد، من منال بووم كە باوكم كۆچى دواىى كرد و دايكم سەرپەرشتى دەكردم، رۆژيكيان لە كولانەى مريشكى ماله دراوسێكەمان هێلكەيەكم دزى و هینامەو بە دايكم و بۆمگێزايەو كە لە مالى دراوسێكەمان ئەو هێلكەيەم دزیو. بەلام دايكم زۆر بە سادەيى وەرى گرت و وتى: رۆلە چاكت كرد باش بوو ئەو هێلكەيەت هینا، ئەگینا ئەم نيوەپۆیە هیچ نەبوو بىخۆیت و بىكەى بە پىخۆر!! بەلى لەو رۆژەو دەستم كرد بە دزى و سەرەنجام لە هێلكە دزینەو گواستەو بە مريشك دزین پاشان بۆ مەر و مانگا دزین و دواىى دوكان و مال بېرىن و بەو ھەموو گرتن و ئازاردانە تەمى نەبووم و ئەو سەرەنجامەكە دواى چەند خولەكيى تر لاشەيەكى بېگيان بەسەر دارى سێدارەو دەبينن، ئەمەشم ھەمووى لە زمانى دايكمەو ھاتە رێگا، چونكە ئەگەر يەكەم جار كە يەكەم هێلكەم دزى، دايكم لێم تۆرە ببوايە و بىترساندمايە. ئیستا من لەو جیگايە نەدەبووم.

سێھەم: دەورى حكومت بۆ نەهێشتن ياخود بەربەرەكانیەكى توندى دزى، ئەمەش بەوھى كە حكومت بەردەوام ھێزەكانى ئاسايش و پۆلیسى ئامادە، چاوكراوہبن بۆ پاراستنى بازار و دوكان و مالى ھاوڵاتیان، دەگێزەو كە جارێك ئافرەتيكى ھەژار كە تەنھا مانگايەكى

هه‌بوو، مانگا‌که‌ی دزرا، کاتی چوو شکاتی کرد، دادوهر لینی پرسی: مانگا‌که‌ت له ژووره‌وه بوو؟ وتی: به‌لی، دادوهر وتی: داییره تو له و کاته‌ی شه‌ودا خه‌وتبووی؟ وتی: به‌لی خه‌وتبوم، دادوهر وتی: ده‌ی ده‌بوایه نه‌خه‌وتیتایه و ناگات له مال و مانگا‌که‌ت بوایه، پیریژنه‌که وتی: قوربان وامزانی تۆی کاربه‌ده‌ست و ده‌زگای ئاسایشی حکومه‌ته‌که‌ت به ناگایه و پاسه‌وانی مال و مانگای که‌سانی وه‌کو منی هه‌ژاره، بۆیه من بیخه‌م لینی ده‌خه‌وتم!! وه ئه‌رکی حکومه‌ته که ئه‌فسه‌ری لیکۆلینه‌وه‌ی دزی و پرسیارکار له که‌سی گوماناوی له‌و دزیه، که‌سانیک بکاته به‌پرس که پسپۆر و شاره‌زا بن له‌و بواره‌دا.

له چیروکی زیره‌کاندا هاتوو که: کابرایه‌ک دزی لیکرا، گومان لیکراوان به‌و دزیه گیران، دادوهر فه‌رمانی دا که بخزینه ژوریکی تاریکه‌وه که چاو هیچ نابینیت، وه به‌یه‌که‌ی گومانلیکراوانی وت که کاتی چوونه ژوره‌وه ده‌ست بگێرن تا ده‌ستان به‌ر حه‌بلیکی هه‌لواسراو ده‌که‌ویت، ده‌ستی پێدا بنینن و بیخه‌نه گیرفانتانه‌وه و وه‌رنه ده‌ره‌وه، جا هه‌رکه‌س دزیه‌که‌ی کردبی و ده‌ست به‌و حه‌بله‌وه بگری، حه‌بله‌که ده‌پچری!!... حاکم فه‌رمانی دا‌بوو که حه‌بله‌که ره‌ش بکه‌ن به ماده‌یکی خه‌لۆزی، بۆ ئه‌وه‌ی هه‌ر که‌س ده‌ستی لێدا ده‌ستی ره‌ش ببیت، کاتی که گومان لیکراوان هاتنه ده‌ره‌وه هه‌موویان ده‌ستیان ره‌ش ببو ته‌نها یه‌کیکیان نه‌بی، که له ترسان نه‌وه‌کو حه‌بله‌که بپچری و قسه‌ی دادوهر راست بیت، ده‌ستی پێوه نه‌گرتبوو، ده‌ستبه‌جی دادوهر فه‌رمانی ده‌ستگیر کردنی دا و ئه‌ویش دانی نا به‌وه‌دا که ئه‌و دزییه‌ی کردوو و ئه‌وانی تر بیتاوان!!..

له روداوێکی تری دزیدا که دوو کهس له لایه ن پۆلیسه وه گیرابوون به تۆمه تی ئه و دزییه، لیکۆلهر له کاتی قسه کردن له گه ل ئه و دوو کهسه دا په رداخیکی شوشه ی خسته خواره وه و په رداخه که شکاو ددنگی شکانه که یه کیانی زۆر راچله کان و ترسا، به لام ئه وه ی تریان هیچ نه جولا، لیکۆلهر وتی: دلنیا م ئه وه یان که نه جولا یه وه دزه و جه رگی قایمه، ئه مه یان زیاتر لیکۆلینه وه ی له سه ر بکه ن و ئه وی تریان که ترسا و راچله کی دیاره بی ناگایه و دزی نه کردو وه و به ری بده ن، سه ره نجام قسه که ی راست ده رچوو ئه وه ی نه جولا و رانه چله کی به دز ده رچوو دانی نا به تاوانه که یدا.

ئیمانداران: هه ر له و اجبی حکومه ته که نابی له ئیجرائاتدا جیاوازی له نیوان که سی خاوه ن کهس و کار و بنه ماله و ده سه لات له گه ل که سی بی پشتیوان و بی کهس بکات، وه نابی فره قی هه ژار و ده وله مه ند بکات، مادام دزی کردو وه، ده بی یه ک حوکم بو هه ردووکیان ده ر بکری ت، هه روه کو له سه حیحی بوخاریدا هاتو وه که: کاتیک ئافره تی ک له بنه ماله یه کی ناسرا و که -بني مخزوم- یان پینده و تن دزی کرد و لئی ئاشکرا بو، کهس و کاری زانیان که دزیه که بای ئه وه یه که دهستی دزی له سه ر به ردری بو پاراستنی سه مه و ریژی بنه ماله ناسرا وه که یان تکا له پیغه مبه ری خوا ر^ﷺ بکه ن که وازی لیبنی و ئه م ده نگ و با سه به ردیکی بخری ته سه ر و پا ره و ماله دزرا وه که بو خاوه نی بگی رنه وه و ته واو بو ئه م مه به سه ته چوونه لای ئوسامه ی کو ری زهید خو شه ویستی کو ری خو شه ویستی پیغه مبه ری خوا ر^ﷺ وه داوایان لی کرد که بجی ته خزمه ت رسول الله و ئه و داوایه ی پی بلی ت، ئوسامه کاتی چو وه خزمه ت

پینگه‌مبه‌ری دادوهر و باسه‌که‌ی پی‌ راگه‌یاند و داواکاریه‌که‌ی ئه‌و
 بنه‌ماله‌یه‌ی پی‌ گه‌یاند، پینگه‌مبه‌ری خوا^{صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ} زۆر توپه‌ بوو، دهم و چاوی
 سور هه‌لگه‌را و فهرمووی: ئه‌ی ئوسامه، ئه‌وه‌ تو چۆن دهبی به‌ تکاکار
 له‌ به‌جبه‌جینه‌کردنی حوکمیکی شه‌رعدا، سویند به‌ خوا نه‌ک ئافره‌تی
 ئه‌و بنه‌ماله‌ ناسراو و به‌ریز و خاوه‌ن خه‌بات و شه‌هید و ماندوو بوونه
 بو ئیسلام، لی ئی نابوردی و ده‌ستی هه‌ر ده‌پردی، به‌لکو ئه‌گه‌ر فاتمه‌ی
 کچم دزی بکات من خۆم ده‌ستی ده‌بم!!

پاشان فهرمووی: (إِنَّمَا هَٰلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكَمُ أَتُهُمُ كَانُوا
 يُقِيمُونَ الْحَدَّ عَلَى الْوَضِيعِ، وَ يَتْرَكُونَ عَلَى الشَّرِيفِ)... واته: ئه‌وانه‌ی
 پیش ئیوه، ئوممه‌تان و گه‌لانی رابردوو، هه‌ر بۆیه‌ له‌ناو چوون و خوای
 به‌ده‌سه‌لات به‌ هیلای بردن، چونکه‌ تاوانیان ئه‌وه‌ بوو که: ئه‌گه‌ر
 که‌سیکی بی پشت و په‌نا و هۆز و هه‌ژار و بی‌ده‌سه‌لات تاوانیکیان
 بکردایه‌، سزای دانراو بو ئه‌و تاوانه‌ به‌سه‌ریدا جیبه‌جی ده‌کرا و تۆله‌ی
 لی ده‌سه‌نرا، به‌لام ئه‌گه‌ر که‌سیکی خاوه‌ن که‌س و پشتنه‌ستور به‌ قه‌وم
 و هۆز و بنه‌ماله‌، ده‌وله‌مه‌ند و ناسراو هه‌مان تاوانی ئه‌نجام‌دایه‌ ئه‌وا
 تۆله‌ و سزای دیاری کراوی به‌سه‌ردا جیبه‌جی نه‌ده‌کرا بۆی په‌رده‌پۆش
 ده‌کرا و یاسای ولات ئه‌وی نه‌ده‌گرته‌وه‌!

جاکه‌ واته: ئه‌گه‌ر حکومه‌ت ده‌یه‌ویت ده‌سه‌لاته‌که‌ی تا سه‌ر بی‌ت
 و خوای ده‌سه‌لاتدار به‌سه‌ر هه‌موو ده‌سه‌لاتداره‌کانه‌وه‌، حوکمرانیه‌که‌ی
 لی تی‌ک نه‌دات با جیاوازی نه‌کات له‌ نیوان هیچ تاوان باریکدا و حوکم و
 یاسا بو هه‌موو که‌س که‌ هاو‌لاتیه‌ وه‌کو یه‌ک جیبه‌جی بکری‌ت.

چوارەم: ئەو کەسە ی کە دزی لی کراوە، تۆش ئاگاداری ئەم دوو خالە بە:

۱- بە ئارامبە و هەلمەچۆ، بوختان بۆ کەس مەکە، ئارام بگرە چونکە ئەگەر دزیە کە ئاشکرا بوو، ئەو تۆ ماله کەت دەست دەکەوێتەو و ئەو ماوەیەش کە دلگران و خەمبار بووی خوای گەرە لە قیامەتدا ئەجرت ئەداتەو و بە ئەندازە ی ئەو خەفەتخواردنەت گوناھت لەکۆل دەکاتەو، ئەگەر دزە کەش نەدۆزرایەو ئەو تۆ لەم دونیادا پاداشتی دلنارەحەتیت بۆ دەبێت بە کەفاردەتی گوناھ و هەلەکانت و قورس بوونی تەرازوی چاکەت لە قیامەتدا و خوای گەرە ی دادپەرور لە روژی قیامەتدا بە ئەندازە ی ئەو پارە و ماله دزراودت لە چاکە ی دزە کە هەلدەگری و دەیخاتە تای تەرازوی چاکە ی تۆو، ئەگەر ئەوەندەش تاوانبار بوو کە چاکە ی نەما بوو ئەو خراپەکانی تۆ دەچنە سەر خراپەکانی ئەو و لە هەردوو باردا تۆ قازانج دەکە ی و زەرەرمەند نەبووی.

بەلام بە مەرجیک ئەم ئەجر و پاداشتەت بۆ هەیه کە هەر لە خۆتەو خەلکی تاوانبار نەکە ی بەو ی کە ئەو دزی لی کردووی و ناگری تورەیت تەر و وشک بە یەکەو بەسوتینی.

ئیمە ی موسلمان و دیندار دەبی لە قورئانە کەمانەو هەموو کاروباریکی ژیا نمان فیڕ بین، با بچینە خزمەت قورئان و ئایەتی (۱۰۵- ۱۱۲) ی سورەتی -النساء- تەماشای بکەین و بخوینینەو کە دەفەرموی:

﴿إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِتَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ بِمَا أَرَاكَ اللَّهُ وَلَا تَكُنَ لِلْخَائِبِينَ خَصِيمًا * وَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا * وَلَا تُجَادِلْ عَنِ الَّذِينَ يَخْتَانُونَ أَنْفُسَهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ خَوَّانًا أَثِيمًا * يَسْتَخْفُونَ مِنَ النَّاسِ وَلَا يَسْتَخْفُونَ مِنَ اللَّهِ وَهُوَ مَعَهُمْ إِذْ يُبَيِّتُونَ مَا لَا يَرْضَى مِنَ الْقَوْلِ

وَكَانَ اللَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطًا ﴿١٠٠﴾ هَتَانْتُمْ هُنَا لَئِ جَدَلْتُمْ عَنْهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فَمَنْ يُجَدِّلُ اللَّهَ عَنْهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ أَمْ مَنْ يَكُونُ عَلَيْهِمْ وَكِيلًا ﴿١٠١﴾ وَمَنْ يَعْمَلْ سُوءًا أَوْ يَظْلِمْ نَفْسَهُ ثُمَّ يَسْتَغْفِرِ اللَّهَ يَجِدِ اللَّهَ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿١٠٢﴾ وَمَنْ يَكْسِبْ إِثْمًا فَإِنَّمَا يَكْسِبُهُ عَلَى نَفْسِهِ ۚ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١٠٣﴾ وَمَنْ يَكْسِبْ خَطِيئَةً أَوْ إِثْمًا ثُمَّ يَزِمْ بِهِ بَرِيئًا فَقَدْ احْتَمَلَ بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُبِينًا ﴿١٠٤﴾ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكَ وَرَحْمَتُهُ لَهَمَّتْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ أَنْ يُضِلُّوكَ وَمَا يُضِلُّونَ إِلَّا أَنْفُسَهُمْ وَمَا يَضُرُّونَكَ مِنْ شَيْءٍ ۚ وَأَنْزَلَ اللَّهُ عَلَيْكَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَعَلَّمَكَ مَا لَمْ تَكُنْ تَعْلَمُ ۚ وَكَانَ فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكَ عَظِيمًا ﴿١٠٥﴾ النساء: ١٠٥-١١٣.

موسلمانان با بزاین هوی هاتنه خواره وهی نه م کومه له نایه ته که نه مه به کورتی ماناکه یه تی چییه و له باره ی چییه وه هاتونه ته خواره وه، که خوی پهره ردگار له عهرشی عه زیمه وه جویره نیلی نه مین ده نی ریتته خزمه ت محمد المصطفی ﷺ و نه م کومه له نایه ته ی بو دینی که به نوسلوبه جوان و ناوازه که ی قورئان، پیغه مبهری خوشه ویست ﷺ، پیغه مبهری دادگه ر، پیغه مبهری خه مخوری مافخوراوان، پیغه مبهری دلسوزی سته ملیکراوان، پیغه مبهری که به راستی نه که هر له سهرده می خویدا به لکوتا قیامه ت ده بی ساریژی برینه کان و چاره سهری نه خوشیه خراپه کانی ناو کومه ل و مروقایه تی هر له سهر دهستی پر شیف و پر حیکمه تی به ره که تدار ی نه و بی و نه وهی له دهرمانخانه ی قورئان و سوننه ته که ی نه وه وه دهرمان وهر نه گری و چاره سهری نه خوشی پینه کات، نه واهه رچهند خوی به دهرمان ساز و چاره ساز و حه کیم بزانی، به لام دهردی پییه و دهرمانی دهردی پی دهکات، جینگای گومان نییه که چاره سهری دهر د و نه خوشیش به دهرمان ده کری نه که به دهردیکی تری له خوی پیستر، وه کو چاره ی سیل به سهره تان..

بە ئێ، جوان لە ئایەتەکان ورد ببەنەو، ئەبیینی خۆی گەرە گفتوگۆ
 لەگەڵ پێغەمبەرە نازدارەکی دەکات و لەوێشەو دەبێت بە دەرس و وانە بۆ
 هەموو ئومەتەکی تا قیامەت، ئای شێوازی قورئان چەند بێۆینەیه، گەرەیی
 ئەم پەيامی ئیسلام و قورئانە که پێغەمبەری خۆی لە (وَوَجَدَكَ ضَالًّا فَهَدَى)
 رزگار کرد و بوو بە کتیبیک که چارەسەری هەموو کێشە و گرتەکانی ناو
 کۆمەڵی پێ بکات، بە بیری دینیتەو و پاشان رینمای دەکات بە گوێیدا
 دەچرپینێ که ئاگادار بە، زمان لوسیکی ناپاک خۆت لێنەکات بە بەفری بێ
 پەلە و کەسیکی بێتاوان و بێ ئاگا ناشرین نەکات و دەستە چەرەکی خۆی
 بەسەری ئەو نەسپێ، لە کۆتاییدا دلخۆشی و دلنیای دەکات که ئەی
 پێغەمبەرە خۆشەویستەکم دلنیابە که بەردەوام چاودێری خوات لەسەرە
 هەرگیز ناهیلێت فیلبازان و ناپاکان زەفەرت پێ بێنن و بۆ چاوتروکانی لە
 حەق و راستی لات بدەن...

دەوی فەرموون با بچینە خزمەت تەفسیری (ئاسان) و بە کوردی و
 بە کورتی لە مانای ئایەتەکان که خۆیندمانەو تێ بگەین، دەفەرموی:
 (ئەی پێغەمبەری خۆشەویست، ئێمە بە راستی قورئانمان بۆ لای
 تۆ دابەزاندۆتە خوارەو، سەرتاپای حەق و راستی بەردەوام، بۆ ئەوێ
 دادپەرەری بکەیت لە نێوان خەڵکدا بەو شیوەیهی که خوا نیشانی
 داویت و رینوویی کردویت و بە گونجاوی دەزانیت بۆ چارەسەری
 کێشەکان و بەرپۆبردنی کۆمەلگا و قازانجی خەلکی، نەکەیت بەرگری لە
 ناپاکان بکەیت، ئەی محمد ﷺ بەردەوام داوای لیخۆشبون لە خوا بکە،
 چونکه بەراستی ئەو خوايه هەمیشه و بەردەوام لیخۆشبوو و
 میهرەبانە... بەرگری لەو کەسانەش مەکە که ناپاکن و خیانت لە خویان
 دەکەن چونکه بەراستی خوا ئەو کەسانە ی خوش ناوێت که هەمیشه

خیانهتکار و تاوانبارن... ئەوانه دهیانهوئیت خیانهت و تاوانهکانیان له خه‌لکی بشارنه‌وه، له کاتی‌کدا ناتوانن له خوای بشارنه‌وه که له‌گه‌لیاندایه و چاودیریانه، به‌شه‌ودا قسه‌ی وا هه‌لده‌به‌ستن خوا پێی رازی نییه و خوا به‌رده‌وام گه‌مارۆده‌ری ئه‌و کار و کرده‌وانه‌یه که نه‌نجامی ده‌دن... باشه ئه‌وه‌ته ئیوه به‌رگریان لی ده‌که‌ن له ژیا‌نی ئه‌م دونیایه‌دا، ئه‌ی پۆژی قیامه‌ت، لای خوا کی به‌رگریان لی ده‌کات؟! یاخود کی پشتیوان و یاریده‌ده‌ریان ده‌بێت تا له‌ سزای دۆزه‌خ رزگاریان بکات؟! ئه‌وه‌ی خراپه‌یه‌ک بکات دژ به‌ خه‌لکی یاخود سته‌م له‌ خۆی بکات، له‌وه‌و دوا به‌ خۆیدا بچێته‌وه و داوای لی‌خۆشبون له‌ خوا بکات، ئه‌وه‌ خوایه‌کی لی‌خۆشبوو میهره‌بانی ده‌ست ده‌که‌وێت.. ئه‌وه‌ش که‌ گونا‌ه و تاوانی‌ک ئه‌نجام ده‌دات، ئه‌وه‌ به‌ زیانی خۆی ته‌واو ده‌بێت، زیان به‌ خۆی ده‌گات له‌ قیامه‌ت‌دا، بی‌گومان خوا هه‌میشه و به‌رده‌وام زانا و دانایه، جا ئه‌وه‌ی هه‌له‌یه‌ک یان تاوانی‌ک ئه‌نجام بدات و له‌وه‌ به‌دواوه بیسه‌پینیت به‌سه‌ر بی‌تاوانی‌کدا و بی‌تاوانی پێ له‌که‌دار بکات، بی‌گومان ئه‌و که‌سه بوختان و تاوانی‌کی ناشکرای ئه‌نجامداوه و تاوانی‌کی گه‌وره‌ی کردوه، زیاد له‌ گونا‌هه‌که‌ی خۆی، خو ئه‌گه‌ر فەزل و رحمه‌تی خوا نه‌بوایه به‌ سه‌رته‌وه (ئ‌ه‌ی پی‌غه‌مه‌به‌ری خۆشه‌ویست ﷺ) خه‌ریک بوو هه‌ندیکیان سه‌رت لی بشیوینن، بی‌گومان ئه‌وان به‌و کاره‌یان هه‌ر سه‌ر له‌ خۆیان ده‌شیوینن، د‌نیا به‌ که‌ ناتوانن له‌ هیچ شتی‌کدا زیانت پێ بگه‌یه‌نن، خوای گه‌وره‌ش قورئان و دانایی بو دابه‌زاندویت و فی‌ری ئه‌و شتانه‌ی کردویت که‌ جارانه‌ته‌ده‌زانی، به‌رده‌وام فەزل و ریزی خوا له‌سه‌ر تو ئ‌ه‌ی محم‌د ﷺ زور و ناشکرا و دیاره که‌ نایه‌لیت توشی هه‌له‌ ببیت..

ئیمانداران: ئیستا که گوی بیستی مانای ئایه تهکان بوین، با بزاین هوئی هاتنه خواره وهیان چی بوو؟ دهچینه شاری مه دینهی منه وهره، سهردهمی زیڕینی ئیسلامه، قورئان دیته خواره وه و به شیفای ئاسمان میکروبه کانی سهر زهوی له ناو دهبات، شه ویکی تاریکه و که سیك که ناوی (طوعمه ی کوری ئوبه یریق) بوو، قه لغانیکی له موسلمانیک دزی که ناوی (روفاعه) بوو، بردی له جه وائی ئاردا شارديه وه، بو به یانی روفاعه رایگه یاند که قه لغانه که ی لیدرزاه و گومانیشی له (طوعمه) یه، طوعمه ی دزیش له تری نه وهی نه وه کو بینه سهری و ماله که ی پیشکنن و دزیه که ی لی ئاشکرا ببیت، بویه له شه ودا زریه که ی له جه وائی ئارده که دا برده مالی کابرایه کی جوله که به ناوی (زهیدی کوری سه مین) خستیه حه وشه ی ماله که یه وه، جوله که که بیناگا و بیتاوانه له و مه سه له یه له ژوره وه خه وتبوو، کاتی رۆژ بووه وه روفاعه و خزمه کانی هاتنه سهر مالی طوعمه کرد بو پیشکنینی ماله که ی به لام هیچیان نه دوزیه وه و طوعمه پینی وتن: که من چاوم لئی بوو زهیدی جوله که شتیکی به کۆله وه بوو، به تاریکه شه و خوی کرد به ماله که یدا، بچن بزائن له وی نیه؟ بهم شیوه یه سهره پای تاوانباری خوی بوختانی بو بیتاوانی کرد!! به لی کاتی روفاعه و خزمه کانی چونه به رده رگای مالی جوله که سهر ده که ن ئارد رژاوه و که چونه حه وشه وه جه وائی ئارده کیان بینی و که تاماشایان کرد قه لغانه کیان له ناو ئارده که دایه ئیتر جوله که یان گرت و بریاری دزیه که یان به سهردا سه پاند، جوله که که ش که بیناگا بوو زور په شیو حال بوو، چهند پاکانه ی ده کرد که نه ئاگای له جه واله ئارد و نه ئاگای له قه لغانه، وه طوعمه که نه و تاوانه ی

خستۆته پال خۆی دزه، به‌م شیوه‌یه‌ چه‌ خزمه‌ت پی‌غه‌مبه‌ری ﷺ خوا ﷺ خزمه‌کانی طوعمه به‌رگریان له طوعمه و عه‌رزی پی‌غه‌مبه‌ریان کرد که بجیتته شوینی دزیه‌که و ئارده رژاوه‌که له‌به‌رده‌م مالی جوله‌که‌دا ببینیت، پی‌غه‌مبه‌ری خوا خه‌ریک بوو به‌فرموی، طوعمه پاکه و جوله‌که‌که دزه چونکه به‌لگه‌کان وا نیشان ده‌دا، له‌م کاته‌دا پی‌غه‌مبه‌ر ﷺ قسه‌که له ده‌می نه‌هاته ده‌ر که چه‌ره‌تی جویره‌ئیل له لایه‌ن خواوه‌هات و ئه‌م (۹) ئایه‌ته‌ی سوپه‌تی -انساء- ی بو هینایه‌ خواره‌وه تا روژی قیامه‌ت هه‌موو سات و کات وزه‌مان و زه‌مینیی ده‌خوینریته‌وه و راستی روداوه‌که‌ی ده‌رخست و په‌رده‌ی له‌سه‌ر پیلان و بوختانه‌که هه‌لمالی و جوله‌که‌ی سه‌ر سه‌ختی ئیسلامی به‌ری کرد و موسلمانانه دزه‌که‌ی مه‌حکوم کرد.. به‌لام طوعمه ئاماده نه‌بوو بجیتته ژیر حوکمی شه‌رع و هه‌له‌هات بو مه‌که‌که و چه‌وه لای موشریکه‌کانی مه‌که‌که له ئیسلام هه‌لگه‌پرایه‌وه، له شاری مه‌که‌که‌ش هه‌روازی له دزی نه‌هینا و دیواری به‌سه‌ردا روخا له کاتی دزیدا و له ژیریا مرد!

سُبْحان الله، ئاهه‌مه‌یه‌ دادگه‌ری و به‌رزی و مافی مرو‌ة، ئایه‌ته‌که به پی‌غه‌مبه‌ری خوا ﷺ ده‌فرموی: (و استَغْفِرِ الله) داوای لی‌خو‌ش‌بو‌ن له خوا بکه چونکه پی‌غه‌مبه‌ر ﷺ ته‌نها ئه‌وه هاتبوو به دلی خاوینیدا که جوله‌که بیناگا‌که تاوانبار بی و طوعمه‌ی به ناو موسلمانانی دز بیتاوان بی، خو به قسه‌ش ئه‌مه‌ی نه‌وتبوو!!

جا ئه‌ی ئه‌و که‌سانه‌ی که دوژمن به ئیسلامن، ئاوا ئیسلام دیفاع له ئیوه‌ش ده‌کات و ناهیلی تو‌مه‌تتان بدیته پال و که‌سایه‌تیتان له‌که‌دار بکری و هه‌موو مافیکی هاو‌لاتی بوونتان پی ده‌به‌خشی!، باشه ئه‌مه له چه یاسایه‌کی جیهانی مافی مرو‌ةدا پیش ئیسلام به کرده‌وه ئه‌نجام دراوه؟!

به لئی دهگه پینه وه بو لای خاوهن مال و پیی ده لئین: له کاتیگدا
دزیت لی ده کزیت نارامبگره و په له مه که له تۆمه تدانه پال که سانیک که
له وانهیه هیچ ئاگادرای نه و دزیه نه بن و خۆت تاوانباری لای خوا و
ناشرینی به رچاوی خه لکی مه که.

۲- ئه ی نه و که سه ی که دزیت لی کراوه، ئاگادار به، با وه کو مال
و پارهت رۆشتوه دین و ئیمانیشته نه پروات! نه ویش به وه ی بچیت بو لای
فالچی و و کتیب گره وه و منال خه وین و ساحیر و ده ستره کان، به
مه به سستی نه وه ی به لکو دزیه کهت بو ئاشکرا بکه ن و دزه کهت پی
بناسینن، دلنیا به که نه مانه ش هه ر دز و شه ریکه دزن و به لام به
جوړیکی تر دزیت لی ده که ن و هه ندی پارهت لی وه رده گرن و چه ند
ناویکت پی ده لئین که ته نا ه ده تخنه نیو گومانه وه سه ره نجام
پاره که شته ده روات و ده بیت به ناحه ز و دوژمنی چه ندین که س و له
هه موو به لایه ک گه وره تر نه وه یه، دین و ئیمان کهت ده که ویته
مه ترسیه وه، پیغه مبه ری دل سو زمان ﷺ ده فه رموی: (مَنْ آتَى عَرَاْفًا أَوْ
كَاهِنًا فَصَدَّقَهُ بِمَا يَقُولُ فَقَدْ كَفَرَ بِمَا أُنْزِلَ عَلَى مُحَمَّدٍ) رواه ابو
داود (۳۹۰۴) و الترمذی (۱۳۵) و صححه الالبانی فی السلسلة الصحيحة (۳۳۸۷).

وه ئیماندارانی به پیز: ئیوه بیر بکه نه وه نایا کی له و که سه نه فام و
نه زانتره که و ابزانسی و بپروای وابسی که سیکی داماو ده توانی دزی ئاشکرا
بکات، باشه نه گه ر نه و که سه نه وه نده په نهان بینه، نه ی باشه بوچی نه و
هه موو گه نجینه و کوپه له پر له ئالتون و ماده گران به هایانه نابینی که له ژیر
نه م زه وییه پر له و جوړه ماده گرانبه هایانه که به ده ره ینان و ده سته و تنیان
تا هه تا هه تایه له م قاچ و قوچه و ده ست بپینه رزگاری ده بی، نه ی که
نه مه یان نابینی، چون ده زانی کی دزی کردوه!

باشه ئیمه لیڤه دا پرسیارێك دهكەین و با جوان بیرى لی
 بکهینهوه، ئه‌ویش ئه‌وه‌یه: باشه ئه‌گەر راسته ئه‌مانه دزی ئاشکرا
 دهکەن، ئه‌ی باشه حکومهت بۆچی له‌جیاتى پۆلیس و ئاسایش ناچى
 ئه‌مانه به کرێبگرى و دزیه‌کانیان پى ئاشکرا بکات و دزه‌کان ده‌ستگیر
 بکات و ئیتى نه‌ پۆلیس و نه‌ ئه‌فسه‌رى لیكۆلینه‌وه و نه‌ دادگا خوى
 ماندوو بکات و ئه‌م فالچیه‌ ئه‌و هه‌موو ده‌وره‌ ببینن باشتى نه‌؟!

ئه‌گەر ئه‌مانه‌ هه‌یچیان بزانیانه‌ ده‌بوايه‌ ئاوا پله‌ و پایه‌ی گه‌وره‌یان
 له‌ حکومه‌تدا هه‌بوايه‌! به‌لام چونکه‌ هه‌موو درۆو ده‌له‌سه‌ و ده‌ست بڕینه‌،
 هه‌ریه‌که‌یان له‌ لاكۆلانیكا خویان له‌ بۆسه‌ ناوه‌ بۆ راوکردنى ئه‌و
 که‌سانه‌ی که‌ تا ئیستاش بپروایان به‌ خه‌رافات هه‌یه‌ و ده‌بنه‌ نیچیریکی
 چه‌ورى ئه‌و رۆژه‌یان.

که‌ به‌ داخه‌وه‌م حکومه‌تیش که‌مه‌ترخه‌مه‌ که‌ ناچیته‌ سه‌ر مالى
 ئه‌م فالچی و درۆزنانه‌ و نایانگریت و له‌ کونجی زینداندا قایمیان ناکات
 و دادگایى ناکرین و سزای ئه‌و هه‌موو ده‌ست بڕین و خه‌له‌تاندن و
 چه‌واشه‌کاریه‌یان لی ناسه‌نیت که‌ ده‌بنه‌ مایه‌ی دوژمنایه‌تى و رق و کین
 له‌ نیوان خه‌لکیدا و بوختان پالدانه‌ لای ده‌یان که‌سى بى‌ تاوان!!

باشه‌ حه‌یف نییه‌ میله‌ه‌تى موسلمان، که‌ قورئانى هه‌یه‌، که‌
 سوننه‌تى گه‌وه‌ربارى سه‌ردارى پیغه‌مبه‌رانى لایه‌، میله‌تیک که‌ هه‌زاران
 زانای دلسۆز و شاره‌زا له‌ هه‌موو وتاریکدا وشیاری ده‌کاته‌وه‌ که‌ چیتى
 بپروا به‌ خه‌رافیات نه‌کات، که‌چى به‌داخه‌وه‌ هیشتا زۆرن و له‌زۆریش
 زۆرتن ئه‌وانه‌ی که‌ کاتى دزیان لی ده‌کری، پیش پۆلیس را ده‌کەن بۆ

لای ئەو فالچیانە و ھەموو ئومێد و قەناعەتییکیان بەو ھێکە ئەو
دزەکیان بۆ ئاشکرا دەکات!!

باشە ئەم میلەتە دەبی چ سەردەمێک بێت واز لەم خەرافیاتانە
بێنیت تا ئیستاش کەسانیکی زۆر نامەکی شیخ ئەحمەدی مەدینە بلۆ
دەکەنەو ھەریەکەیان دەبی چەند دانەھەکی لی کوپی بکات و بلۆی
بکاتەو، چونکە ئەگەر وانەکات، ئەوا توشی بەلایەک دەبیت، وە ئەمە
ھەموو سائیک لەم کوردەوارییە ئیمەدا بەتایبەت لە گوند و
شارۆچکەکان زیاتر بلۆ دەبیتەو و بە سەدان وینە لەبەر دەگیریتەو
و بلۆ دەکریتەو و بیروھۆشی خەلکی خوشباوەری بی ئاگا لە
عەقیدە ئیسلامی پی مەشغول دەکەن، کە ئەم خەرافیاتە بی بنەمایە
دروستکراوە لە سالانی ١٩٦٠ بەدواوە پەیدا بوو و زانای ناودار (دکتۆر
یوسف القرضاوی) لە (فتاوی المعاصرة) ج ١ ص ٢٠١ دا باسی کردووە و
وتاریژی حەقیری میصری خوالیخۆش بوو (عبد الحمید کشک) لە
سالانی حەفتاکاندا لە قاھرە لە یەکی لە وتارەکاندا موسلمانانی لە
ناراستی ئەو خەونە ئاگادار کردۆتەو و لە زنجیرە کتیبەکانی (الخطب
المنبریة) دا نوسراوەتەو، کەچی ئەم درۆیە ھەموو سائی
سەرھەڵدەواتەو و لە میصرەو بۆ قەتەر و بۆ عێراق و بۆ کوردستان و
ھەموو ولاتان دەگوێزیتەو و بلۆ دەکریتەو، کە بە راستی ئەمە
مانای تینگەشتنە لە ئیسلام و ناپۆشنیری ئەو جوۆرە کەسانە کە
ساویلکانە بپروا بەم شتانە دەکەن.

و لە خالی کوژایدا روو دەکەمە ئەو کەسانە کە توشی ئەم
تاوانە بوون و مال و سامانی خەلکیان دزیو، بە ئەوانیش دەئیم: وەر

تهوبه بکهن و بگه پینه وه بۆ قاپی پر ره حمه تی خوایه ک که لیخو شبوو و میهره بانه، له بهر نه وهی خوی گه وره ریگای تهوبه ی نیشانداون و له دوی باسی سزای دز راسته وخو ده فهرموی: ﴿فَمَنْ تَابَ مِنْ بَعْدِ ظُلْمِهِ وَأَصْلَحَ فَإِنَّ اللَّهَ يَتُوبُ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ السائدة: ۳۹

واته: نه و که سهی که دوی سته م و تاوانه که ی تهوبه بکات و چاکسازی له خویدا بکات به شیوهیه ک: دل و دهرونی خاوین بکاته وه، مالی خه لکی که لی دزیون بیداته وه، دهستی و گهر دنی خوی پی نازاد بکات، (نه گهر نه شیتوانی ماله دزراوه که بداته وه دهستی خاوه نی له بهر نه وهی ده ترسا لی خوشنه بن و ئابروی ببه ن، یان دزی تریش که نه نه یکردوه به سه ریدا بدن، نه و به نهینی بیخاته مالی خاوه نه که یه وه، وه نه گهر خاوه نه که یشی له ژياندا نه مابوو، وه واریس و کهس و کاری له و شوینه دا نه مابوون و بۆی نه ده دوزرایه وه نه و با نه و پاره دزیه بخاته پرۆزه یه کی گشتیه وه وه کو مزگهوت و قوتابخانه و پرد و بیری ئاو که هه موو موسلمانان لی سودمه ند ده بن به خیری خاوه نیاره که). وه یه قین بدات به دلی که هه رگیز جاریکی تر چاوی له دزی نه مینیت، نه وه بیگومان خوا تهوبه که ی لی وهرده گریت، چونکه به راستی خوی گه وره لیخو شبوو و میهره بانه.

وه پیغه مبه ری خوشه ویستمان له فهرموده یه کدا ریگه ی تهوبه و په شیمان بونه وهی بۆ نه و که سانه ی توشی تاوانی دزی بوون داناوه و ده فهرموی: (لا یسرقُ السارقُ حینَ یسْرِقُ وهو مُؤْمِنٌ، وَلَکِنِ التَّوْبَةُ مَعْرُوضَةٌ متفق علیه).

ئەي دز تۆ واز لە دزی بێنە و دەست بە کار و کەسابەتی حەلال بکە ،
 دُنیا بە خوای گەورە ئەوەی تۆ دەتەوێت بە دزی دەستت بکەوی، بە
 خەجەڵەتی دُنیا و دواپۆژەوه، بە حەلالی و سەرپەرزى و دُنیا و دواپۆژەوه
 بۆت دەنێری!..

کۆتایی و تارەكەشم بەو دەینم کە دەلیم: دیاردەى دزی کە ئەمڕۆ زۆر
 و بنکەکانی پۆلیس شایەتی ئەوە ئەدەن کە هەفتانە چەند حالەتی دزی کردن
 لە مالان و بازار و کۆمپانیاکان رودەدات و داوا تۆمار دەکریت، ئەگەر
 حکومەت بیهوێت ئەم دیاردەیه بنێرکات، یاخود لانی کەم زۆر کەمی بکاتەوه
 ئەوا بە دوو پینگا دەکری:

۱- گەرنگی دان بە مەزگەوتەکان و هۆشیار کردنەوهی خەلک لەو تاوانە
 گەورە و سەرەنجامە مەترسیدارەکەى ، چونکە تەنها هەستی ئیمان و ترسی
 خوا و بێوا بوون بەوەی کە کامێرای خوای گەورە بەردەوام لە هەموو سات و
 کات و شوێنیکدا دەیبینی و لێی بێناگا نییە، ئەمە مەروە دەپاریزێت لە دزی
 کردن، وە هەروەها ئەرکی سەرشارانی حکومەتە بە تاییبەتی چاودێری بخێتە
 سەر کەنالهکانی پاگەیانندن، بە تاییبەتەر تەلەفیزۆن و کەناله ئاسمانیەکانی
 لای خۆمان، کە لەجیاتی ئەو فلیم و تەمسیلانە نیشانی جەماوەر بەدری کە
 باسی بێرینی بانق و شکاندنی دەرگا و کانتۆری مالان دەکات و چۆن بەسەر
 دیوارد هەلیدی و چۆن خۆی رزگار دەکات و ئەوەی ناشزانێ چۆن دزی
 دەکری بە جوانی فێردەبێ کە بە ئاسانی دزی بکات، لەجیاتی ئەوە حق
 وایە فلیم و تەمسیلی و نیشانبەدری و ئامادە بکری کە باس لە ریسوابوونی
 دز و حەیاچونی و تیاچونی و سزای توندی بکری بە شیوەیهک ئەوەی نیازی

دزیکردنیشی له دلدا بیت به بینینی ئەو تەمسیلە، ترسیک ناخی دابگری و پەشیمان بیتەو.

۲- پیویستە شەری خوا حوکمی پی بکری و دواى دابینکردنی ژیان و گوزەرانى خەلك و نەهیشتنى ئەو ھۆکارانەى كە مڕۆڤ ناچار دەكەن پەنا بباتە بەر ئەو كارە دزیو، وە وشیار كردنەوێ جەماوەر بە پاراستنى مال و سامانیان لە شوینی پیویستی ھەلگرتنى خۆیدا و بەگەر خستنى تواناکانى پۆلیس و روبەرووبونەوێ دزەکان، دواى ئەو ھەركەسى دزی كرد و مەرجە شەریەکانى برینی دەستى دزی لى ھاتە جیگا، دادوەر بریاری دەست برینی بدات و ئەو دەستە پیسە لە ناو كۆمەلدا لابری، وە ھەموو ئەو خۆ بە رۆشنبیر و مەدەنى خوازانەى كە پێیان وایە ئەمە پیشیلکردنى مافى مڕۆڤە و دز تەنھا دەبى سجن بکری و لە زینداندا تەمى بکری و ببیتەو بە مڕۆڤىكى دەست پاك، ئەو بەوانیش دەلین:

۱- ئیو لە خواى پەروردگار میھرەباتر نین بۆ بەندەکانى خوا و حوکمی خوا ھەمووی لەجیى خۆیەتى و ھەركەسى غەیری حوکمی خواى پی باش بیت ئەو خواى گەورە پینی دەفەرموی: ﴿أَفَحُكْمَ الْجَهْلِیَّةِ یَتَّبِعُونَ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ حُكْمًا لِّقَوْمٍ یُّوقِنُونَ﴾ المائدە: ۵۰

۲- واقعی ئەمڕۆ جیهان و ولاتی خۆشمان شاھیدی ئەو راستیەن كە مەگەر كەسیك لەسەر دزیەكى بچوك گیرایی لە حوکمی شەریشدا ئەو كەسە بریاری برینی دەستى دزی بەسەردا نادری و تەنھا بە لیسەندنەوێ مالهەكە و

به‌ندکردنی و ئامۆژگاری کردنی له به‌ندینه‌خانه‌دا حوكم ده‌دری، وه دواى به‌ربونى ئومیدی چاكبونی لی ده‌كری و جارىكى تر دزی ناكاته‌وه به‌لام دزی گه‌وره، ئه‌وانه‌ی كه حوكمی بپینی ده‌ستی دز ده‌یانگریته‌وه، دواى چه‌ندینجار گیرانیان و حکومدانیان به‌ چه‌ند سال زیندانی مه‌گه‌ر زۆر زۆر ده‌گمه‌ن ئه‌گینه‌ هه‌موویان داواى به‌ربونیان نه‌ك هه‌ر واز له دزی ناهینن، به‌لكو له ناو به‌ندینه‌خانه‌دا دزی تریش ده‌ناسن و زیاتر فی‌ری پیلاندانان بو‌ دزی‌کردن ده‌بن و دواى به‌ربونیان دزی گه‌وره‌تر له‌وه‌ی كه پیشو له‌سه‌ری گیراون ئه‌نجام ده‌ده‌ن، وه ئه‌مانه‌ ده‌بن به‌ باند و عه‌صابه‌ و ئه‌وانه‌ی له جیهاندا بانقه‌ گه‌وره‌كان ده‌بن. هه‌موویان چه‌ندینجار له‌سه‌ر دزی گیراون، به‌لام زیندانی کردن نه‌ك ده‌رسی دانه‌دان به‌لكو چاوسورتی کردن و دزیكى کارامه‌تری لی دروست کردن، به‌لام به‌ دنیای ته‌واوه‌وه‌ بپینی ده‌ستیک وازه‌ینانی ئه‌و دزه‌ و ته‌میبونی سه‌دان كه‌سی تریش كه به‌ ته‌مای دزیبن، ئه‌نجامی ده‌بی.

ده‌ با بگه‌رپینه‌وه‌ بو‌ شه‌ری خوا، ئه‌و خوایه‌ی كه کاربه‌جی و دادگه‌ر و میه‌ره‌بانه‌ و هه‌ر خۆی ده‌زانی ئه‌و مرقه‌ی خۆی دروستی کردووه‌ به‌چی روو له‌ چاکی و پاکی ده‌کات و به‌چی واز له‌ خراپه‌ و تاوان دینیت.

خوای گه‌وره‌ هه‌موو لایه‌کمان له‌ دینه‌که‌ی خۆی شه‌ره‌زا بکات و سه‌رفرازی دونه‌یا و دواپۆژمان بکات، اَللّٰهُمَّ اغْنِنَا بِحَلَالِكَ عَنْ حَرَامِكَ، و اغْنِنَا بِفَضْلِكَ عَمَّنْ سِوَاكَ و بطاعَتِكَ عَنْ مَعْصِيَتِكَ. اَللّٰهُمَّ آمین

سہرچا وہ کان:

۱. قورئانی پیروز
۲. صفوة التفاسیر - محمد علي الصابوني
۳. تہفسیری ئاسان - بورہان محمد امین
۴. تہفسیری رہوان - مہلا محمود گہلا لہیی - بہرگی سیئہم - جوزئی
پینجہم. ل ۱۸۰
۵. تہفسیری پامان - ماموستا احمد کاکہ محمود ل ۲۰۵
۶. لہ خزمہت قورئاندا - ئہندازیار عثمان محمد رشید ل ۲۱
۷. صحیح وصایا الرسول ﷺ - سعد یوسف ابو عزیز ج ۳ ص ۱۰۹
۸. المجموعة الثانية من صحیح وصایا الرسول ﷺ - سعد یوسف ابو
عزیز ج ۳ ص ۴۲۶
۹. العقيدة أولاً لو كانوا يعلمون - صالح بن طه عبدالواحد ج ۴ ص ۳۲۰
۱۰. چیروکی زیرہکان - حبیب محمد سعید ل ۳۷ - ۳۹
۱۱. فتاوی المعاصرة. د. یوسف القرضاوي ج ۱ ص ۲۰۱
۱۲. سبیل المہتدین - الشیخ محمد المختار السلامي ج ۱ ص ۲۴۶

وتاری یه کهم بو مانگی جهادی الاولی

مردن

وتاری یه که م بۆ مانگی جمادی الاولی

((مردن))

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ
عَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

ئیمانداران و خواناسانی خوشهویست و بهرین، پشتیوان به خوای
گه وره له وتاری ئه مپروماندا باسی قوناغیکی چاره نوس ساز له
قوناغه کانی ژیا نمان ده کین، که به راستی چاره نوس ساز ه و ئه گهر له و
کاته سه رفرازبی، ئه و هه موو قوناغه کانی دوا ی ئه و به سه ره ره زی
به سه ره ده به یت، خو ئه گهر خوانه خوا سه ئه و قوناغه به شکست
خواردوویی به سه ره به یت، ئه و قوناغه کانی دوا ی ئه و هه مووی ژان و
ئازار و نه هه مه تی ده بیست، ئه و یش مردنه، ساتی کوتایی هاتن و
پنجه وانیه هیوا و ئاواته کان، ساتی پنجه وانیه لاپه ره کانی ژیان، ساتی
ساتان، کاتی کاتان، که له و کاته دا مرو ف له نیوان دوو شتدایه، که
پنجه مبه ری دلسوز عليه السلام و ئازیزمان بوی دیاری کردوین، ئه و یش ئه وه یه:
ئه وه ی ئیمانداره زور به و مردنه خوشحال، چونکه ده گات به لیکای
خوا، ده گاته وه به رحم و به زه یی خوا، که له دونیادا له ژیر سایه ی
ره حه ته یدا ئاوا به کامه رانی ژیا وه، ئه مجا له قه بر و قیامه ته که وه
ده چیته وه بۆ لای نه وه د و نو ره حه ته ی خوا که خوای گه وره هه لی
گرتووه بۆ قیامه ت، ئیت زور خوشحال ده بی و خوای گه وره ش به
جوانی پیشوازی لی ده کات و به خوشحالیه وه به وه ی به نده که ی
ده گاته وه خزمه تی، (مَنْ أَحَبَّ لِقَاءَ اللَّهِ أَحَبَّ اللَّهُ لِقَاءَهُ) جا به راستی ئه م
که سه له م سه ره مه رگه دا شه هاده ی رزگار بونی له هه موو مهینه تیه کان

وهرگرت مژدهی گه‌یشتن به هه‌موو خوشیه‌کانی پیدرا، به‌لام ئەم جوړه مردنه کارکردنی دهوئ بۆی، خو ئاماده کردنی دهوئ، ئەوهی دهوئ هه‌موو کات خوات له یاد بیست، قه‌برت له بیر بیست کرده‌وت بۆ ره‌وانکردبی، دلت پابه‌ند بیست به مزگه‌وت و نوێژه‌وه، هه‌روه‌کو که (عامری کوپی عبدالله ی کوپی زوبه‌یر) ره‌حمه‌تی خوای لیبی که له‌و کاته‌دا له‌سه‌رمه‌رگدا بوو خه‌ریکی ئەوه‌بوو دوا هه‌ناسه‌ی ژيانی دونیای دها و مال و منداڵ و که‌س و کاریشی له‌ ده‌وری کۆبونه‌وه بۆی ده‌گریان، له‌و کاته‌دا که له‌ نیوانی ژیان و مردندا بوو، گوئی له‌ ده‌نگی بانگبێژی مزگه‌وت بوو -الله اکبر الله اکبر- بانگی ده‌کرد -حَيَّ عَلَى الصلاة، حَيَّ عَلَى الفلاح- بانگی نوێژی شیوان (مه‌غریب) بوو، به‌ئێ که گوئی له‌ بانگه‌که‌ بوو، فه‌رموی به‌و که‌سانه‌ی که له‌ چوارده‌وری بوون وه‌رنه ژێر باڵم و هه‌لمسینن و بمبه‌ن بۆ مزگه‌وت با نوێژه‌که‌م به‌ جه‌ماعه‌ت بکه‌م!! به‌ سه‌رسورمانه‌وه وتیان: بته‌ین بۆ کوی؟! فه‌رمووی: بۆ مزگه‌وت! عه‌رزیان کرد: ئاخ‌ر به‌م حاله‌وه چۆن ده‌توانی بجیه‌ مزگه‌وت!! فه‌رمووی: سُبْحان الله!! گویم له‌ بانگبێژی بانگم بکات بۆ نوێژ و وه‌لامی نه‌ده‌مه‌وه؟! خیرا که‌ن هه‌لمسینن و بمگه‌یه‌ننه مزگه‌وت، به‌ئێ چوونه ژێر باڵیه‌وه و بردیان به‌ مزگه‌وت و یه‌ک رکات نوێژی مه‌غریبی له‌گه‌ڵ ئیمام کردو، له‌ سوژده‌دا بوو که رۆحی ده‌رچوو مرد و گه‌یشته‌وه به‌ لیکای خوا، به‌ئێ مرد به‌لام له‌ چ حاله‌تی‌که‌دا له‌ سوژده‌دا!! ئەو سوژده‌یه‌ی که مروّقه‌ تییدا له‌ هه‌موو کاتی زیاتر له‌ خوا نزیکه: (أَقْرَبُ مَا يَكُونُ الْعَبْدُ مِنْ رَبِّهِ وَهُوَ سَاجِدٌ).

دهی خواجه لیّت دهپاریمهوه مردنیکی ئاوا جوانمان بهنسیب بکه،
وه ئاوا دلّمان به مزگهوتتهوه پابه‌ند بکه، آمین.

جوّری دووهم له مردن پیغه‌مبه‌ری خوا^ص بۆمان باس دهکات و به
ئاگامان دینیتتهوه و ئاگادارمان دهکاتهوه که خۆمانی لیّ بپاریزین
ئه‌وه‌یه که ده‌فه‌رموی: (وَمَنْ كَرِهَ لِقَاءَ اللَّهِ، كَرِهَ اللَّهُ لِقَاءَهُ)،
هه‌رکه‌سیک هه‌ز به خزمه‌تی خوا نه‌کات و پیتی ناخۆش بی بمری چونکه
ده‌گاته‌وه به لبقای خوا و ده‌شزانی که ئه‌وه‌نده سه‌رپیچی خواو دینی
خوای کردوه که، خوا لیّ نارازیه، ئه‌وه‌ش خوای گه‌وره هه‌ز ناکات
به‌وهی که ئه‌و عه‌به‌دهی خۆی پیی بگاته‌وه!! خوای گه‌وره بمانپاریزی.

پیشه‌وا —ابن القیم— ره‌حه‌تی خوای لیّ بیت، بۆمان ده‌گپیتتهوه و
ده‌فه‌رموی: یه‌کی له‌وانه‌ی له سه‌ره‌مه‌گدا بوو، که‌سیک بوو زۆر له تاوان
و خراپه و خوانه‌ناسی دا رۆچوبو، ده‌گه‌را به شوین ئه‌و کارانه‌دا که
شه‌رع نه‌هی لیّ کردون و خوای گه‌وره پیی توپه‌ ده‌بی له به‌نده‌ی خۆی،
به‌لام کاتی مردنی هات و له‌سه‌ر جیگای مردن که‌وت، که‌س و کار و
دۆستانی له ده‌وری کۆبونه‌وه و ئه‌وانه‌ی دیندار و خواناس بوون
به‌زه‌بیان به حالیدا ده‌هاته‌وه که ئاوا ده‌چیتتهوه بۆ دیوانی خوا، بۆیه
هه‌ولیان له‌گه‌ل ده‌دا که ناوی خوا بینن و شایه‌تمان (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ،
محمد رسول الله) یان له لا ده‌گوت به ئومیدی ئه‌وه‌ی ئه‌ویش بیلیتتهوه،
به‌لام سُبْحان الله ئه‌وه‌ی چاوه‌رپی نه‌بوون ئه‌وه پویدا، ئه‌ویش ئه‌وه بوو،
ئه‌و که‌سه که له کاتی رۆح ده‌رچونیدا بوو، به هه‌موو هیزی خۆیه‌وه
هاواری کرد: باشه‌وا وتیشم لا اله إلا الله، به‌لام ده‌زانم: (ما تنفعني لا
إله إلا الله، و ما أعلمُ أَنِي صَلَّيْتُ لِلَّهِ صَلَاةً) وتی: خۆم ده‌زانم که ئه‌گه‌ر

بشَلِّمْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ هِيچ سودم پى ناگهيه نيټ، چونکه من له ژياندا
سوژدهيه کم بُو خوا نه بردوه و پوژيک له روژان نويزيکم بُو نه و خوايه
نه کردوه... نه مجا زور به نازاره وه روحي دهرچو!...

دهی ئيماندارى به پريز، ههردوو حاله ته که بينه پيش چاوى خوت،
نه مړو له دونياداي و ده توانى دواى داواکردنى هيدايت و دامه زراوى له
خواى گه وه، يه کى له و دوو مردنه هه لبريى که باسما ن کرد.

ئاي چه ند به خته وه ريه مړو به زه رده خه نه وه به دهم فريشته کانه وه
که له گهل ملک الموتدا، هاتون بُو گيانکيشانى روحي دهرچى، هه روه کو
(محمد اقبال) رحمه تي خواى لى بيت - ده فهرموى: يه کى له
نیشانه کانى عاقيبه ت خيى ئيماندار نه وه يه که له کاتى روچ دهرچوندا
زه رده خه نه له سهر ليوى بى به دهم فريشته کانه وه.

ماموستايه کى به پريز گيرايه وه و فهرموى: سالانى شهسته کان بوو،
فه قى بووم له يه کى له گونده کانى نه م کوردستانه پر له دين و عيلم و
خواناسه دا، ماموستاي مُدرس ي مزگه وت و حوجره که مان له مال
نه بوو، بويه يه ک دوو که سى ئاوايى هاتن بُو حوجره ي فه قى کان و
داوايان کرد که يه کى له فه قى کان له گه ليان بچى بُو مالى فلان که س که
خيژانه که ي ئافره تيکى به ته مه ن بوو. و له سهرمه رگدايه، نه و
ماموستايه فهرموى: من له گه ليان چووم و له لاي سهرى پيره ژنه که وه
دانيشتم و ده ستم کرد به خويندنى سوره تي - يس - له گهل ته و او بوونى
سوره ته که دا، نه و ئافره ته که چه ند روژ بوو له سهر جيگا که وتبوو، هيج
قسه يه کى نه کردبوو، سهرى به رز کرده وه و ته ماشاي لاي دهرگاي
ژووره که ي کرد و زه رده خه نه يه کى جوان هاته سهر ليوه کانى و

فهرمووی: توخوا دەرگا که به ریدەن و ریگەیان کەن بابینە ژورەو، یاخوا به خیر بین، فهرمووی: په‌نجە ی شایه‌تمانی به‌رز کردەو و به‌زوبانیکی پاراو فهرمووی: (أشهد أن لا إله إلا الله، و أشهد أن محمد رسول الله) سه‌ری که‌وته سه‌ر سه‌رینه‌که‌ی و وه‌فاتی کرد!

موسلمان ی به‌ ئاگا و هوشیار دونیا ناکات به‌ هه‌موو هیوا و ئامانجی و دونیا ناپه‌رستی به‌ئکو ده‌یکات به‌ کینگه‌یه‌ک و چاکه‌ی تیدا ده‌چینی بو‌ئوه‌ی له‌ قیامه‌تدا به‌ره‌مه‌که‌ی هه‌لبگری، له‌به‌ر ئه‌وه‌ی له‌ قورئانه‌وه‌ تیگه‌یشتبوو که‌ ئه‌و که‌سانه‌ی دونیا هه‌موو ئاوات و خولیا و مه‌به‌ستیکیان، ژیانیکی پر له‌ ژان و مردن و قیامه‌تیکی پر له‌ نه‌هامه‌ت و مالویرانی چاوه‌رییان، وه‌کو ده‌فه‌رموی: ﴿إِنَّ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا وَرَضُوا بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَاطْمَأْنَوْا بِهَا وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ آيَاتِنَا غَافِلُونَ * أُولَٰئِكَ مَا لَهُمْ النَّارُ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ﴾ یونس: ۷-۸

واته: به‌ راستی ئه‌وانه‌ی که‌ به‌ ته‌مای ئاماده‌ بوونی به‌ر باره‌گای ئیمه‌ نین و باوه‌ریان پیی نییه‌ و رازی بوون به‌ ژیان ی ئه‌م دونیا به‌ دُنیا بوون پیی و دلیان پیی خۆش بوو و ئه‌وانه‌ش که‌ خویان غافل و بی‌ ئاگان له‌ ئایه‌ت و نه‌ینی دروستکراوانی ئیمه‌ سه‌رنجی ناده‌ن و بیر ی ناکه‌نه‌وه‌: ، ئا ئه‌وانه‌ شوین و جیگه‌یان ئاگره‌ به‌هوی ئه‌و کار و کردەوه‌ی که‌ ده‌یانکرد.

به‌ئ ییمانداران: هه‌ر له‌دوای ئه‌م ئایه‌ته‌وه‌ راسته‌وخو قورئان سه‌ره‌نجامی خواناسان و دیندارانی‌شمان بو‌ روون ده‌کاته‌وه‌ و ده‌فه‌رموی: ﴿إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ يَهْدِيهِمْ رَبُّهُم بِإِيمَانِهِمْ .

تَجَرَّی مِنْ حَتِّهِمْ إِلَّا تَهَرُّ فِي جَنَّتِ النَّعِيمِ * دَعَوْتُهُمْ فِيهَا سُبْحَنَكَ اللَّهُمَّ
وَحَمِّئِهِمْ فِيهَا سَلَامٌ وَأَخِرُ دَعَوْتُهُمْ أَنْ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿يونس: ۹-۱۰﴾

واته: به راستی نهوانه‌ی که باوه‌ریان هیناوه و کار و کرده‌وه چاکه
کانیان نه‌نجامداده، په‌روه‌ردگاریان به هو‌ی نیمان و باوه‌ری ریک و پیک
و دامه‌زراویانه‌وه هیدایه‌ت و رینموییان ده‌کات بو نه‌نجامدانی هه‌موو
کار و کرده‌وه‌یه‌کی چاک، له‌و جیهانی‌شدا له‌ناو به‌هه‌شته جو‌راو‌جو‌ره پر
له‌ناز و خه‌لاته‌کانی خوادا چه‌نده‌ها رووبار به به‌رده‌میاندا ده‌روات، جا
له‌به‌هه‌شتدا دوعا و پارانه‌وه‌یان نه‌مه‌یه: په‌روه‌ردگارا، پاکی و بیگه‌ردی
و ستایش شایسته‌ی تویه نه‌ی خوای میهره‌بان، چاکی و چو‌نیشیان
له‌و‌ی سه‌لام‌کردنه، دوا‌هه‌مین قسه و گو‌فتاری‌شیان دوا‌ی هه‌موو
به‌خش‌شیک نه‌وه‌یه که: پر به دل له‌ناخی ده‌رونیانه‌وه به‌راستی ده‌لین:
الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.. سوپاس و ستایش هه‌ر شایسته‌ی خواجه و
خواجه که خاوه‌ن و په‌روه‌ردگاری هه‌موو جیهانیان و هه‌موو بونه‌وه‌ره..

به‌لی نیماندارانی به‌ریز: هه‌ر که‌سی له‌م ژیا‌نه کورته‌ی دونیادا هه‌ر له
ناو و نان خواردنی‌که‌وه تا هه‌ر خو‌شیه‌یه‌کی مادی و مه‌عنه‌وی به‌هی خوای
زانی و سوپاس و ستایشی خوای له‌سه‌ر کرد، نه‌وه دل‌نیابی انشاء الله له
به‌هه‌شتا خو‌ی ده‌بینی‌ته‌وه و له‌ویشدا هه‌رچی خیر و خو‌شیه نه‌یچی‌ژی که نه
زو‌بان ده‌توانی با‌سی بکات و نه‌چاو بینویه‌تی و نه‌گو‌ی بیستویه‌تی و نه‌به
بیرکردنه‌وه و خه‌یالی هیچ که‌سی‌کی‌شدا هاتووه، ئا له‌و به‌هه‌شته‌دا نه‌و
زو‌بانه‌ی هه‌ر ده‌لی: الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

نیمانداران: مردن کو‌تایی هاتن نییه به‌ژیان، به‌لکو گواستنه‌وه‌یه
له‌قوناغیکی ژیا‌نه‌وه بو قوناغیکی تر، له‌ژیانی کو‌تایی پی هاتووه‌وه بو

ژيانی ههتا ههتای، بۆ ژيانی راسته‌قینه که مردنی به شویندا هاتوو، له‌به‌ر
 نه‌وه‌ی مردن به چهند قوناغیکدا ده‌روات، پشتی باوک بۆ ره‌حمی دایک،
 پاشان دوا‌ی ته‌واو بوونی قوناغی دروست بوون و ناوسکی دایک بۆ سهر
 دونیا و ئهم چهند روژ و ساله‌ی سهر دونیا، دواتر به مردن ده‌گو‌یزریت‌ه‌وه
 له‌سهر زه‌ویه‌وه بۆ ژیر زه‌وی، بۆ باوه‌شی ئه‌و خا‌که‌ی که یه‌که‌مجار لینی
 دروست بوین، دوا‌ی قوناغی ناو قه‌بریش که پیتی ده‌وتری قوناغی به‌رزخ،
 نه‌مجا قیامت ده‌ست پیده‌کات و دوا جینگای مرو‌قه‌ دیا‌ری ده‌کریت، یان
 به‌هه‌شت خوا به‌نسییمان بکات یان دۆزه‌خ خوا به‌مانپاریزی.

به‌لی مرو‌قه‌ به‌ مردن بینا‌گا نابی، به‌لکو نا‌گاداره به‌وه‌ی که کی
 ده‌یشوات، وه‌ له‌ فه‌رموده‌ی پیغه‌مبه‌ردا ﷺ هاتوو که مردو و گو‌یی له
 خشپه‌ی پیتی ئه‌و که‌سانه‌یه که له‌ ده‌ورو به‌ری گو‌ره‌که‌ی دین و ده‌پو‌نو
 ده‌یشارنه‌وه، وه‌ مرو‌قه‌ له‌ گو‌ردا جگه‌ له‌ پیغه‌مبه‌ران و شه‌هیدان لاشه‌ی
 شی ده‌بیته‌وه و ده‌بیته‌وه به‌ خۆل به‌لام سُبْحان الله ئه‌صلی ئه‌و مرو‌قه‌
 هه‌ر ده‌میته‌وه که ئیسکی کلینچکه‌یه، هه‌روه‌کو چۆن دارتویه‌کی
 گه‌وره هه‌موو صیفات‌ه‌کانی و شیوه و پیکهاتنه‌که‌ی له‌ ده‌نکه‌ تویه‌کی
 زۆر بچکۆله‌دا کو‌بوته‌وه و هه‌ر ئه‌و ده‌نکه‌ زۆر بچکۆله‌ ده‌پو‌ته‌وه و
 هه‌مان تووی یه‌که‌م جاری لی دروست ده‌بیته‌وه و به‌بی فه‌وتان و
 له‌ناوچونی هیچ شتیک له‌و دارتوو گه‌وره‌یه، مرو‌قیش به‌ هه‌مان شیوه
 هه‌موو صیفات‌ه‌کانی له‌ ئیسکی کلینچکه‌دا ده‌میته‌وه و پاشان له‌و
 ئیسکه‌ بچکۆله‌وه که ده‌که‌و‌یته‌ کو‌تایی برپه‌ری پشت‌ه‌وه زیندو ده‌بیته‌وه،
 هاوه‌لی خو‌شه‌ویستی پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ که ئه‌بو هوریره‌یه،
 ده‌فه‌رموی: پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ فه‌رمووی: (مَا بَيْنَ النَّفْثَتَيْنِ أَرْبَعُونَ،

قال: أربعون يوماً! قال أبوهريرة: أبيت، قال: شهرًا! قال: أبيت، قال: سنة! قال أبوهريرة: أبيت... واته: پیغمه مبهری خوارزمی رحمه الله فهرمووی: له نیوان لیّدانی نه فخی صوری یه کهم و دووهم چله، که سیّک وتی: چل روژ؟ ابو هریره فهرمووی: نازانم، وتی: چل مانگ، فهرمووی: نازانم، وتی: چل سال؟! ابو هریره فهرمووی: نازانم و ناتوانم بلیم که پیغمه مبهری خوارزمی رحمه الله مه بهستی له چل سال بووه، یان چل مانگبوه، یان چل روژ بووه، ئه وه یان نازانم، به لام فهرمووی: نیوانیان چله، پاشان پیغمه مبهری خوارزمی رحمه الله فهرمووی: (ثُمَّ يُنَزِّلُ اللَّهُ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً، فَيَنْبُتُونَ كَمَا يُنْبِتُ الْبَقْلُ، لَيْسَ مِنَ الْإِنْسَانِ شَيْءٌ إِلَّا يَبْلِي إِلَّا عَظْمًا وَاحِدًا وَهُوَ عَجْبُ الذَّنْبِ، وَ مِنْهُ يَرْكَبُ الْخَلْقُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ). رواد البخاری.

واته: پاشان خوی گه وره له ناسمانه وه ئاویک ده نییته خواره وه (له شهرحی عه قیده ی طه حاویدا ده فهرمووی: ئه و بارانه وه کو مه نی پیاو وایه) جا به هوئی ئه و ئاوه وه هه موو زینده وه ران و مروّقه ده ژینه وه و ده پروینه وه چون که پاقله ده پروی و شین ده بی، وه له لاشه ی مروّقه هیه شتیك نامینیته وه که نه پزی و له ناو نه چی، ته نها یه ک ئیسک ده مینیته وه ئه ویش ئیسکی کلینچکه یه، که له و ئیسکه وه زینده وه دروست ده بیته وه له روژی دوایدا.

وه له سه حیجی پی شه و (موسلیم) دا. رحمه ته ی خوی لی بیته، فهرمووده که ئاوا هاتوه که ده فهرمووی: (إِنَّ فِي الْإِنْسَانِ عَظْمًا لَا تَأْكُلُهُ الْأَرْضُ أَبَدًا فِيهِ يَرْكَبُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، قالوا: أي عظم هو يارسول الله! قال: عَجْبُ الذَّنْبِ).

واتە: بە راستى لەناو لاشەى مروڤدا ئىسكىك ھەيە كە زەوى ناىخوات و نايرزىنى و ناپوكىتەوھ و ھەتا قىامەت دەمىنيتەوھ، كە لە روژى قىامەتدا لەو ئىسكەوھ دروست دەبىتەوھ بە مروڤكەى پيش مردنى، صەحابەكان فەرموويان: ئەى پىغەمبەرى خوا^ﷺ ئايا ئەوھ چ ئىسكىكە؟! فەرمووى: ئەوھ ئىسكى كلينچكەيە كە لە كوتايى بېرېرگانى پىشتى مروڤدايە.

وھ ھەروھەا لە (سُنن أبى داود) داھاتوھ: (مِنْهُ خُلِقَ وَفِيهِ يُرَكَّبُ).
واتە: مروڤ لەو ئىسكەوھ دروست بووھ و لەويشەوھ جاريكى تر دواى لەناوچونى تەواوى لاشە زىندو دەبىتەوھ و دروست دەبىتەوھ..
لەم فەرمودە شيرين و پېر لە زانستى زىندەوھەر ناسيدا، كە پىغەمبەرى خوا^ﷺ كە لە كاتىكدا ئەمەى فەرمووھ كە نەك ھەر لەو زەمانەوھ بەلكو دواى ھەزار و چوارسەد سالىك لەدواى ئەو فەرموودەيە ئەمجا زانايان ئەو راستىيان بۆ ئاشكرا بوو، كە ئەمەش وەكو سەدان فەرموودەى زانستى تر بەلگەن لەسەر پىغەمبەرايەتى ھەزەرەتى محمد^ﷺ كە: (مَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ)، كە لىرەدا ئاماژە بۆ لايەنى زانستى ئەم فەرمودەيە دەكەم:

۱- كۆرپەلە لە كلينچكەوھ دروست دەبى.

۲- بەرگە گرتنى ئەم ئىسكە بچكۆلە كە بە ئەندازەى دەنكە نۆكيك دەبىت، بۆ گۆرپانكارىيەكانى ناو گۆر و پوكانەوھى گوشت و ئىسكى مروڤ، ئەم كلينچكەيە وەكو دەنكە تۆويك چەكەرە دەكات و زىندوو دەبىتەوھ.
لە ولاتى چين ئىسكى كلينچكەى مروڤيكي مردوويان ھىنا كە دەيان سال بوو مردبوو وھ تەواوى ئىسكى لاشەى پوكانبوونەوھ تەنھا ئەم

پارچه ئیسکه بچکۆلهیه مابۆوه هیڤایان ویستیان له ناوی بهرن و ئه ویش
بیوکۆینهوه، بۆیه:

۱- له رووی کیمیاییهوه له بههیزترین ترشی (Acids)یان
هه لکیشا، که هیچ شتیک نییه خۆی بۆ بگری و نهیکوژی و نهیسوتینی،
بهلام پاش چهند خولهکیک که تهماشایان کرد به ئامیری زۆر وردبینی
تایبته بهو لیکۆلینهوهیه، بینیان هیشتا خانهکانی ههر زیندوه!!

۲- ئه مجاریان له رووی فیزیاییهوه ویستیان ئه و ئیسکی
کلینچکویه له ناو بهرن، بۆیه له بههیزترین فرندا سوتاندیان، دواتر هاتن
پانیان کردنهوه به بههیزترین ئامیر، بهلام ئه مجارهش که سهیریان
کردهوه هیشتا خانهکانی ههر زیندوون!!

۳- پاشان خستیانه بهردهم مادهیهکی ناوکی تیشکدهر (ذره) که له
رووی زانستییهوه دهلی ئه و تیشکی ناوکیه هه موو مادهیهکی زیندوو
دهفوتینی، بهلام ئه مجارهش که تهماشایان کرد، بینیان هیشتا زیندوه!!
بهلی وهکو وتمان ئه وهش به لگهی زانستی و راستی حاشا هه لئه گر
له سه ر پیغه مبه رایه تی پیغه مبه ریکی نه خوینده وار، که جیهان له و
سه رده مه دا ئه و جوړه قسانه و ئاماژه زانستیانه، وهکو ئه فسانه و
خه بینین وابوون به لایانه وه، وه دوا ی سه دان سال ئه مجا زانستی
کوړپه له ناسی و زینده وهر ناسی ئه م حه قیقه ته زانستیانه ی دۆزیه وه و
به فه خره وه به جیهاندا بلاو کرایه وه، بهلام داخی گرانم له و کاته دا
مه گه ر ده گمه ن ئه گینا پسپۆریکی موسلمان ئه وه ی نه دا به گوئی
زانایانی ئه وروپیدا که ئه وه ی ئیوه زۆر به هه ول و تیکۆشان و له ناو
تاقیگه دا دوا ی چهند سال دۆزیتانه وه، پیغه مبه ری ئیمه له یه ک

فهرموده‌ی کورت و پوختدا رونی کردۆته‌وه به شیوه‌یه‌کی وا که هم زانا و هم نه‌زان، هم گهنج و لاو هم پیر و ئیختیار تی بگهن. که‌واته: مروڤ به مردن کو‌تایی پی نایه‌ت و لاشه‌ی به ته‌واوی نافه‌وتی و ئه‌صل و بنه‌ره‌تییه‌که‌ی که سه‌ره‌تا لی پیك هاتووهر ده‌می‌نی، بویه پیغه‌مبه‌ری خوشه‌ویستمان صلی الله علیه و آله ده‌فهرموی: له‌به‌ر حورمه‌تی مروڤ که به مردن ژیا‌نی کو‌تایی پی نایه‌ت ده‌بی مردوو له لایه‌ن زیندوانه‌وه ئه‌مانه‌ی بو جیبه‌جی بکری‌ت، وه‌کو ده‌فهرموی: إِذَا مَاتَ أَحَدُكُمْ: ئه‌گه‌ر که‌سیک له ئیوه مرد با ئه‌م شتانه‌ی بو بکری:

۱- فَأَحْسِنُوا كَفَنَهُ، پۆشاک‌یکی جوان و پاک و خاوی‌ن که چاک‌تر وایه

ره‌نگی سپی بی بوی بکه‌ن به کفن

۲- وَ عَجَلُوا إِنْجَازَ وَصِيَّتِهِ: وه به زوترین کات وه‌صیه‌ت و

راسپارده‌کانی جی به جی بکه‌ن.

۳- وَ اعمَقُوا لَهُ فِي قَبْرِهِ: وه قه‌بره‌که‌ی بو قول بکه‌ن تاوه‌کو بو‌نی

نه‌یه‌ته‌ ده‌ره‌وه و درنده‌ نه‌یخوات و ده‌ری نه‌هینیته‌وه، ئه‌م شارندنه‌وه‌ی مردوه‌ش هه‌ر له‌و کاته‌وه په‌یدا بوو که یه‌که‌م مروڤ له‌سه‌ر زه‌ویدا مرد، که کو‌ره‌ چاک و پاک و گو‌پرایه‌له‌که‌ی ئاده‌م بوو که به ده‌ستی برا لاسار و بی ره‌حمه‌که‌یه‌وه کوژرا، ئه‌مجا نه‌یده‌زانی چی له ته‌رمی برا مه‌زلومه کوژراوه‌که‌ی بکات، تا ئه‌و کاته‌ی که قه‌له‌ره‌شیک هات و چالیک‌ی بو قه‌له‌ ره‌شیک‌ی تری مرداره‌وه بوو هه‌لکه‌ند و گلی به‌سه‌ردا کرد و شار‌دیه‌وه، ئه‌مجا برا پیاو کوژه‌که‌ فی‌ر بوو چۆن قه‌بر بو براکه‌ی هه‌لکه‌نی و بیشاریته‌وه، هه‌روه‌کو قورئانی پی‌روژ ئه‌و باسه‌مان بو

دهگپریتته وه و دهفهرموی: ﴿فَبَعَثَ اللَّهُ غُرَابًا يَبْحَثُ فِي الْأَرْضِ لِيُرِيَهُ كَيْفَ يُورِي سَوْءَ أَخِيهِ ۖ قَالَ يُوتِلَّتِي أَعْجَزْتُ أَنْ أَكُونَ مِثْلَ هَذَا الْغُرَابِ فَأُورِيَ سَوْءَ أَخِي ۖ فَأَصْبَحَ مِنَ النَّادِمِينَ﴾ العائده: ۲۱

واته: کاتی کوپه به دکاره که ی ئاده م به ناحق و نار هوا برا به پرز و هیمنه که ی خوی کوشت، پاشان گیری خوارد به دهست تهرمه که یه وه، چونکه وادیاره یه که م که سه کوژرابیت و شهید بوبیت نه وسا خوی میهره بان قهله ره شیکی نارد و چالیکی له زه ویدا هه لکه ند بو قهله ره شیکی تری مرداره وه وه بو، تا نیشانی بدات چوّن لاشه ی برا که ی بشاریتته وه، جا نه و خوین پرژه که نه وه ی بین ی وتی: هاوار له من، ئایا نه وه من نه متوانی وه کو نه و قهله ره شه بکه م و به قهدهر نه وم لی نه هات تا لاشه و عهیب و عاری برا که م بشارمه وه ئیتر بو هه میشه چووه ریزی په شیمانانه وه.... ئیتر هر له و کاته وه خوی گه وره مروقی فی رکرد که نابی لاشه ی مردوو بسوتیندری وه کو بوزی و هیندوسه کان واده که ن، وه مروقه ده کریتته ناو قهبره وه، تا نه و قهبره نیشانه بیت که نه م خاکه مروقی تیا نیژراوه، بویه نابی بی ریزی به رامبه ر بکری، ته نانه ت دروست نییه له سه ر گوپی هیچ که سیک دابنیشی، وه کو پیغه مبه ری خوار^ص الله ده فهرموی: (لأنَّ يَجْلِسَ أَحَدُكُمْ عَلَى جَمْرَةٍ، فَتَحْرِقُ ثِيَابَهُ، فَتُخْلَصَ إِلَى جِلْدِهِ خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَجْلِسَ عَلَى قَبْرِ) رواه مسلم، واته: نه گهر بیت و یه کیک له ئیوه له سه ر پشکوویه ک ناگر دابنیشی و جل و بهرگه که ی بسوتینی و پاشان بگاته سه ر پیسته که ی و لاشه ی داخ بکات، هیشتا نه وه باشتره بوی له وه ی له سه ر گوپی مردوویه ک دابنیشی!!

وه له ئیسلامدا مروّڤ به مردوویش به‌پێژه و نابێ ئەگەر دوای چەندین سالی‌ش ئیئسقانیکی له گۆڕیکه‌وه ده‌رکه‌وت به هۆی داروخانی گۆڕه‌که‌وه، ئەوا ده‌بێ ئەو ئیئسکانه بخریته توره‌که‌یه‌که‌وه و له شوینیکی تر به خاك بسپێرین، وه نابێ ئیئسکی مردوو بشکینری هه‌روه‌کو پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ ده‌فه‌رموی: (كَسْرُ عَظْمِ الْمَيِّتِ كَكَسْرِ حَيًّا) رواه ابو داود، واته: شکاندنی ئیئسکی مردوو، وه‌کو ئەوه تاوانی هه‌یه که ئەو ئیئسقانه‌ی ئەوه‌که‌سه به زیندویی له کاتی ژيانیدا به ناره‌وا بشکینری!!

به‌راستی ئەمه تهنه‌ا و تهنه‌ا له ئیسلامدا هه‌یه و ئیسلامیک ئاوا ریز له گۆپی مردوویه‌ک له ئیئسقانیکی که که‌س نازانی‌ت ناوی مروّقه‌که کامه‌یه که ئەم ئیئسکه له گۆره‌که‌یدایه، ئەگەر ریز له‌و مردووه و ئەندامی لاشه‌ی ئەو مردووه ئاوا بگری، ئیتر ئەبێ چۆن ریزیک و مافیکی به زیندوو به‌خشی؟!

٤- پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ فه‌رمووی: (و جَنَّبُوهُ جَارَ السُّوءِ) قیل یا رسول الله وَ هَلْ يَنْفَعُ الْجَارُ الصَّالِحُ فِي الْآخِرَةِ؟ قَالَ: هَلْ يَنْفَعُ فِي الدُّنْيَا؟ قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: كَذَلِكَ يَنْفَعُ فِي الْآخِرَةِ

واته: مردووه‌که‌تان بپاریزن له دراوسی‌ی خراپه‌کار، واته: له تهنیشت مردویه‌که‌وه مه‌ینێژن که له ژيانیدا به خوانه‌ناس و به‌دکار ناسراوه و له‌لایه‌ن موسلمانانه‌وه نه‌فه‌رتی لی کراوه هاوه‌لان عه‌رزى پیغه‌مبه‌ری خویان ﷺ کرد که ئایا دراوسی‌ی چاک له دوا‌پوژدا - له‌گۆردا- سود به هاوه‌له‌که‌ی تهنیشتی ده‌گه‌یه‌نی‌ت که له لایه‌وه نیژراوه؟! پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ فه‌رمووی: ئایا ئەگەر له دونیادا که‌سیک دراوسی‌یه‌کی خواناس و ره‌وشتبه‌رزى هه‌بێ پیی خوشحال نابێ و پیی

دلئارام و ئاسوده نابى؟! وتيان: بهلى سودى لى دهيينى و هيچ شتى له دراوسى ريكويپك باشت نيه، پيغه مبهري خواصه صلى الله عليه وسلم فهرمووى: دهى ئاواش له گوږدا دراوسى چاك سودى بو دراوسى گوږه كهي ههيه، وه چهند به سهر هاتمان ههيه كه مردو هه بووه هاتوته خه ونى پياوچاكيكه وه و وتويه تى: به عه زابى نهو دراوسى قه برهم ناره حه تم و منيش توشى ئازار هاتووم!

وه له خه ودا منالى ساواى بى گوناھ بينراوه كه هه موو سهرى سپى بووه، دايكه كهي يان باوكه كهي لى پرسيوه روله به هوى چييه وه ئاوا سهرت سپى بووه؟ مناله كه وتويه تى: به هوى نهو دراوسى گوږه م كه سزاي له سهره ئاوا منيش له ترسانا هه موو سهرم سپى بووه، كه واته نابى خه لكى دژ به دين و هه لگه پراوه له ئيسلام، له گوږستانى موسلمانان بنيژرين، بو نه وهى نه بنه مايه ئازار بو نه هلى نهو گوږستانه.

بهلى كاتى كه مردو خرايه قه بره وه، وا چاكه هه موو خه لكه كه به جيى نه هيلن، به لكو هه ندى له خوشه ويستانى، له وانهى كه زور خواناس و پابهندن به ئيسلامه وه و دم به زيكر و يادى خوا و سه لاواتن، له لاي گوږه كهي بميننه وه و به رده وام دوعاى بو بكن، بلين: خوايه گيان نه مه ميوانى تويه، خوايه ريزى بگره، خوايه بيكه سه، خوايه رهحمى پى بكه، خوايه نه گهر نهو مردوه ش رهحمى به خوى نه كردوه و تورهحمى پى بكه، چونكه تو خوايه كي رحمان و رهحيمى.

جاریکیان پیڼه مبهري خواړه ﷺ له سهر ناشتني جه نازهيك ئاماده بوو، كاتې خه لكه كه بلاوه يان ليكرد، پيڼه مبهري ﷺ فهرمووي: (سكوا الله لأخيكم الثبات فأنت الآن يسأل)، واته: داواي راگير بوون بو براكه تان بكن، چونكه ئيستا پرسياړي لي دهكري.

وه هه روه ما نابي قهبر خانووي له سهر بكري يان قهفهزي ئاسني بخريته سهر له بهر ئه م فهرموده يه: (نهى رسول الله ﷺ أن يُجَصَّصَ الْقَبْرُ وَأَنْ يَقَعَدَ عَلَيْهِ، وَأَنْ يُبْنَى عَلَيْهِ). رواه مسلم، واته: پيڼه مبهري خواړه ﷺ نه هي كړدوه له وهى كه قهبر گهچ و چيمه نتوي بو به كاري، وه نه هي كړدوه له وهى كه له سهر گوړه كان دابنيشري، وه نه هي له وه كړدوه كه وا خانوو چه تري له سهر بكري وه له ريواته كه ي ئيمام (ترمذي) دا ده فهرموي: وَأَنْ يُكْتَبَ عَلَيْهَا. وه نه هي له وه كړدوه كه له سهر گوړ شت بنوسري،... كه به داخه وه ئه مړو هه موو ئه وانهي كه پيڼه مبهري خواړه ﷺ نه هي لي كړدوون له سهر گوړي گوړستانه كان ده بينري و ته نانه ت هه ندي قهبر هه يه كارها و ته له فون و هه موو پيداويستيه كاني ژياني تيداوانراوه كه له زوربه ي مالاندا نيه...

وه شيعر و شانامه له سهر گوړه كان دهنوسري و خه لكى كه ده چنه سهر داني گوړي كه سه كه ي خوي، ده بيت سهر تا ده ست بكات به خويندنه وهى ژياننامه و شيعر، له جياتي بيركردنه وه له مردن و نه وهى كه نه وهش روژيك چاره نوس و مالي نه و ده بيت، نه گهر به نسيبي بيت!...

به‌لام دانانی کیلی قه‌بر شتیکی باشه و ریگه پیدراوه، ئه‌وه بوو که کاتی (عثمان بن مظعون) که برای شیری پیغمبه‌ر بوو وه‌فاتی کرد، پیغمبه‌ری خوا^صالله، دواي ناشتنی و به‌خاک سپاردنی به‌ردیکی دریژی گهره‌ی هینا و له‌لای سهریه‌وه چه‌قاندی، عهرزیان کرد ئه‌ی پیغمبه‌ری خوا^صالله نایا ئه‌م کیلی قه‌بره هیچ سوود به‌مردوو ده‌گه‌یه‌نیّت؟ فه‌رمووی: نه‌خیر، به‌لام بو‌یه ئه‌و به‌رده تایبه‌ته‌م دیاری کرد، هه‌تاوه‌کو: (اتعلم بها قبر أخي عثمان). بو‌ئه‌وه‌ی که گوپی براکه‌م که عوسمانه به‌هوی ئه‌م به‌رده دریژه‌وه بناسمه‌وه، جا که‌واته له‌م‌رودا دروسته ئه‌گر قه‌بر به‌ردیکی به‌رز و تایبه‌تی له‌سهر دابنری، له‌لای سهری مردوو‌ه‌که‌وه و ناوی مردوو‌ه‌که‌ی له‌سهر بنوسری، بو‌ئه‌وه‌ی له‌کاتی سهردانیدا که‌سو کاری بیناسنه‌وه، به‌لام له‌وه‌شدا زیاده ره‌وی نه‌کری، چونکه گوپرستان جیگای خۆن‌واندن و که‌شوفشی دنیا نییه، به‌لکو جیگای به‌ئاگا هاتنه‌وه‌یه، له‌به‌ر ئه‌ودی ئه‌وانه‌ی له‌گوپره‌کاندان به‌ئاگا هاتونه‌ته‌وه و حه‌قیقه‌تیان به‌چاوی سهریان بینیه‌وه، (الناسُ نيامُ فإذا ماتوا انتَبهوا) خه‌لکی خه‌وتون ئه‌گه‌ر مردن ئه‌وجا به‌ئاگادین، به‌داخه‌وه دله‌کان وا ره‌ق بوون ته‌نانه‌ت و امان لی هاتوو‌ه شانازی به‌وه‌شه‌وه ده‌که‌ین که گوپی مردوو‌ه‌کانمان له‌گوپی مردووی خه‌لکی تر رازاوهره و به‌رچاوتر و سهرنج راکیشتر بی، وه‌کو ئه‌وه‌ی که له‌خانوو مال و دوکانه‌کانماندا حه‌زمان پییه‌تی، له‌کاتی‌کدا گه‌وره‌یی و به‌رزی مردوو له‌وه‌دایه که ناو قه‌بره‌که‌ی رازاو و جوانبی، ئای چه‌ند گوپ

بهرد ناکریت، به لکو له شتیک دهکری که وهلامی سهلام بداتهوه و پیی دلخوش بیت، که نهویش مردووی ناو گوږهکانن، که زۆربهی موسلمانان ئهه سونهته گهورهیهی پیغهمبهری خواﷺ که سهلامکردنه له کاتی چونه سهرقهبران یان تیپهپوون بهلای گوږستاندا، وهکو خوی جیبهجی ناکهه و زۆرجار ههر سهلامهکهش ناکهه له کاتیکدا چههه وشهیهکی زۆر ناسک و جوانه و ئاسان له بهر دهکری، که پیغهمبهری خواﷺ فیڕمان دهکات و دهههرموی، که چوویته سهردانی گوږی مردوهکهه، یان به لای گوږستاندا تیپهپری بلی: (السَّلامُ عَلَیْکُمْ، اَهْلَ الدِّیَارِ مِنَ الْمُؤْمِنِیْنَ وَ الْمُسْلِمِیْنَ وَ اِنَّا اِنْشَاءُ اللّٰهُ بِکُمْ لَاحِقُوْنَ، اَسْأَلُ اللّٰهَ لَنَا وَ لَکُمْ الْعَافِیَةَ) رواه مسلم. وه بزانه رحمهتی خواتان لی بیت، که سهره خوشی کردن لهو کهسهی کهسیکی نزیک و خوشهویستی مردووه، سونهته و لابرانی ههندی که غهه و پهژارهی سهه دلی به وشهیهکی جوان و دوعا و پارانهوهیهکی شههعیانه، پاداشتی خوات به نسیب دهکات اِنْشَاءُ اللّٰه.

وه پرسه و سهرهخوشی نهگهه نهکری به مایهی نارهههت کردنی کهس و کاری مردوو، له جیاتی لابرانی غهه له سهه دلی، غهه نههههته سهه دل به مانهوه لهلای و ناخواردن له مالی لهجیاتی نان بو نامادهکردنی، نهوه تاوهکو ماوهی سیشهه و پوژ بو کهس و کاری نزیک دیرهسته، وه بو ئافههتی میرد مردوو تا چوارمانگ و دهشهه دهبی تههزیه باری پیوه دیار بی، وه دریزکردنهوهی تازیه باری لهوه زیاتر ناشههعی و هههههه.

وہ ئەو کەسانە ی کە سەرەخۆشی لە کەس و کاری مردوو دەکەن، ئەگەر مردووەکە موسڵمان بوو ئەوا دوعا و پارانەوہ بۆ مردووہکە و بۆ کەس و کارەکە ی دەکات، چونکە سەرەخۆشی دوو بەشە: بەشیکی بۆ زیندووەکە یە، بەشیکی دوعا بۆ مردووەکە یە، جا ئەگەر مردووەکە موسڵمان بوو، ئەوا دەڵێی: (أَعْظَمَ اللَّهُ أَجْرَكَ وَأَحْسَنَ عَزَاكَ، بەلام نالینی و غَفَرَ لِمِيتِكَ)..

لە کۆتایدا دەڵێم: ئە ی ئەو کەسانە ی کە دژ بە ئیسلام و بەم ئیسلامە جوانە رازی نین. باشە غەیری ئیسلام چیتان پێیە بۆ مروڤایەتی؟! باشە خۆ ئەگەر چاکە یەکی ش بکەن لە ژیاندا هەر ئەو یە کە ئیسلام فەرمانی پێ کردووە و پاداشتی دنیا و قیامەتی بۆ داناو، وە تەنانەت ئەگەر ئیسلام نەبێ نازانن مردووەکانیشتان چۆن بشارنەو، لە کۆرە لاسارەکە ی ئادەم خراپترتان بەسەر دیت!! باشە بۆ رووناکەنە مزگەوت و بە قاچەکانی خۆتان ریڤای مزگەوت و مالی خوا ناگرە بەر، پێش ئەو ی لەناو دارەمەیتدا بەسەر شانی خەلکەوہ بتانھێنن بۆ مزگەوت.

دەبا هەموومان تەو بە یەکی راستەقینە بکەین و بگەرێینەوہ بۆ لای خوای خالیقمان، خوایە کە ژیا ن و مردن هەر بە دەستی ئەو، هەموشمان دەچینەوہ بەر قاپی ئەو: (إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ) سویند بە خوا دوا ی مردن یە کسەر زیندوو دەبینەوہ و پاداشت و سزای هەموو کردەوہ یەکی جوان و ناشرین بە چاوی خۆمان دەبینین، هەروەکو چۆن خواو پیڤەمبەرەکە ی پێیان راگەیاندووین، خوی گەورە بە رەحمی خۆی رەحم بە ئیمە و مردووەکانمان بکات. اَللّٰهُمَّ آمین

سه رچاوه كان:

۱. قورئانى پيروز
۲. ته فسيري ئاسان - بورهان محمد أمين
۳. الموسوعة الذهبية - د. محمد عبدالرحمان العريفي ج ۱ ص ۴۹۰
۴. به لگه ئاشكراكان - د. كاوه فرج سعدون ل ۱۲۰: ل ۱۳۰

وتارى دووم بو مانگى جهادى الاولى

باسهوسى كردن

وتاری دووم بۆ مانگی جمادی الاولی

جاسوسی کردن

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ
عَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

ئیمانداران: ئیسلام ئەو ئاینە تێر و تەواوەتەیی خۆی پەرەردگارە
کە هەموو بواریکی ژيانی مروّقی گرتۆتەو و هیچ بواریک نییه لە ژياندا
کە ئیسلام باسی نەکردبێ، بۆیە ئیسلام ئاینیکە، پەڕەوێکە کە مروّقه
تەنها و تەنها لە ژێر سایەیی جیبەجێکردنی فەرمانەکانی ئەودا بەختەو و
دەبێ. (الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَ أَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَ رَضِيتُ
لَكُمْ الْإِسْلَامَ دِينًا)..

بەپێزان: ئیسلام فێرمان دەکات کە خۆمان لە ئیشی خەڵکی
هەڵنەقورتین، وە زیاتر بە خۆمانەو و خەریک بین، نەچینە ناو ژيانی
تایبەتی خێزانی خەڵکیەو، هاوێلی بەپێز ئەبێ سەعیدی خودری،
دەفەرموی: پیاویک لە پیغەمبەری خۆی پرسی: أَيُّ النَّاسِ أَفْضَلُ يَا
رَسُولَ اللَّهِ؟ ئەی پیغەمبەری خوا ﷺ چ کەسیک لە هەموو کەس باشتره؟
قال: مُؤْمِنٌ يُجَاهِدُ بِنَفْسِهِ وَ مَالِهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ. فەرمووی: ئیمانداریک کە
تێبکۆشی لە پیناوی خوادا بە گیان و بە مائی خۆی، پۆح و مائی خۆی
بەقوربانی خوا و دینی ئیسلام بکات، قالَ تُمْ مَن، کابرا وتی: ئەی
لەدوای ئەو کێ زۆر باش و بەپێزه؟ قال: تُمْ رَجُلٌ مُعْتَزِلٌ فِي شَعْبٍ مِنَ
الشَّعَابِ يَعْبُدُ رَبَّهُ فەرمووی: پاشان کەسیک کە کەنارگیرە لە شیویک لە

شیوه‌کاندا به دلسۆزی و پاکی به‌ندایه‌تی خوای خۆی ده‌کات، له
ریوایه‌تیکدا فه‌رمووی: (يَتَقَى اللّٰهُ وَيَدْعُ النَّاسَ مِنْ شَرِّهِ).

واته: ته‌قوای خوا ده‌کات و خه‌لکی له خراپه‌ی پارێزاون، ئەم
فه‌رمووده‌یه هه‌ردوو پێشه‌وای فه‌رمووده ناس -بوخاری و موسلیم-
په‌حمه‌تی خوایان لی‌بی- گێڕاویانه‌ته‌وه، له فه‌رمووده‌یه‌کی تردا که
بوخاری له ئە‌بی سه‌عیدی خودری یه‌وه گێڕاویه‌تی‌هه، فه‌رمووی:
پێغه‌مبه‌ری خوا ﷺ فه‌رمووی: يُوشِكُ أَنْ يَكُونَ خَيْرَ مَالِ الْمُسْلِمِ غَنَمٌ يَتَّبِعُ
بِهَا شَعَفَ الْجِبَالِ وَمَوَاقِعَ الْقَطْرِ يَفِرُّ بِدِينِهِ مِنَ الْفِتَنِ.

واته: نزیکه ئە‌و کات و زه‌مانه بێ‌ته پێشه‌وه که باشت‌ترین مال و
سامانی موسلمان بریتی‌بی له پارچه مه‌رێک که لادۆل و قه‌دپالی چیاکان
و سه‌رچاوه‌ی ئاوه‌کان و کوێستانه‌کان بیانله‌وه‌پێنی و دین و ئیمان‌که‌ی
له فیتنه‌ی له‌ناوچونی ئیمان پزگار بکات.

به‌‌لی، ئیماندار کاتی که‌نا‌رگیریشه هه‌ر خیری بو کۆمه‌لگا‌که‌ی هه‌یه،
ئه‌وه‌تا له فه‌رمووده‌که‌دا ناه‌رمووی داده‌نیشی به‌ده‌سته‌وسانی، به‌‌لکو
ده‌فه‌رمووی: مه‌ر به‌‌خێوده‌کات و به‌‌ره‌م پێشکه‌ش به‌ کۆمه‌لگا
ده‌کات، به‌‌لام ئیمان‌که‌ی سه‌لامه‌ته، ئایا مرو‌ف به‌ چی سه‌لامه‌ت ده‌بێت له
به‌‌لای دونیا و خه‌ساره‌تمه‌ندی قیامه‌ت، وه‌لامی ئە‌م پرسیاره له
پێغه‌مبه‌ری خوا ﷺ وه‌رده‌گرین، که کاتی عوقبه‌ی کوپی عامر له
پێغه‌مبه‌ری خوا ﷺ پرسى: يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا النِّجَاةُ؟ ئە‌ی پێغه‌مبه‌ری
خوا ئایا پزگاری له‌چیدایه؟ پێغه‌مبه‌ری خوا ﷺ فه‌رمووی: (أَمْسِكْ عَلَيْكَ
لِسَانَكَ وَ لِسَانَكَ يَبِيتُكَ، وَأَبْلِكَ عَلَى خَطِيئَتِكَ). رواه الترمذي و قال: حديث حسن.

واته: ئەگەر دەرەوی له به‌لای موصیبه‌تی دنیا پارێزراو بیت، ئیمانێ سەلامەت بێ و له قیامەتدا پزگار و سەلامەت بیت ئەوا: زمانێ بگره و ئاگاداری به‌و له چاکەدا نەبێ بەکاری مه‌ینه، وه له‌ناو مال و شوینی هه‌وانه‌وه‌ی خۆت دابنیشه و به‌بێ بونی ئیشیک یان بۆ کار و کەسابه‌ت نەبێ له مال مه‌چۆ دەرەوه، وه به‌سەر گونا‌هه‌کانی خۆشتدا بگری و ته‌ماشای گونا‌ه و عه‌یب و که‌موکۆری خه‌لکی مه‌که..

به‌لام ده‌بێ که ئەم فەرموودانه ئه‌خوینینه‌وه ئاگاداری ئەوه‌ش بین که ئەمه مانای ئەوه ناگه‌یه‌نی که ئینسانی موسلمان هیچ په‌یوه‌ندییه‌کی به‌سەر کۆمه‌لگاوه نەبێ، نه‌خێر، به‌لکو ده‌فهرموێ: (المؤمنُ الَّذِي يُخَالِطُ النَّاسَ وَ يَصْبِرُ عَلَى آذَاهُمْ خَيْرٌ مِنَ الْمُؤْمِنِ الَّذِي لَمْ يُخَالِطِ النَّاسَ وَ لَمْ يَصْبِرْ عَلَى آذَاهُمْ) واته: ئەو ئیمانداره‌ی که تکه‌لای خه‌لکی ده‌بێ و له‌سەر ئەو ناره‌حه‌تیانه‌ی که له لایه‌ن خه‌لکیه‌وه له‌و تیکه‌لایه‌وه توشی ده‌بێ ئارام ده‌گری، له‌و که‌سه‌ به‌شته‌ر، له‌و ئیمانداره‌ی که تیکه‌لای خه‌لکی نابێ و گۆشه‌گیره و ناتوانی ئارام بگری له‌سەر ئەو وشه‌ پوشینه‌رانه و کرده‌وه دل ئازاردەرانه‌ی که له خه‌لکیه‌وه ئاراسته‌ی ده‌کری له کاتی تیکه‌لایبوونیاندا.

وه پینغه‌مبه‌ری خوا ﷺ له فەرمووده‌یه‌کی تردا ئاگادارمان ده‌کاته‌وه و ده‌فهرموێ: (مَنْ لَمْ يَهْتَمَّ بِأَمْرِ الْمُسْلِمِينَ فَلَيْسَ مِنْهُمْ) ئەو که‌سه‌ی که گوی نه‌دات به‌ کار و باری موسلمانان، ئەوه له موسلمانان ناژمێردری. وه فەرموویه‌تی ﷺ: (لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى يُحِبَّ لِأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ) واته: هیچ یه‌کیک له ئیوه ئیمان و به‌رواکه‌ی ته‌واو نابێ هه‌تاوه‌کو ئەو کاته‌ی که دل و ده‌رونی وای لی دی ئەوه‌ی بۆ باری موسلمانانی پی

خوش بی و به بینینی دلشاد ببی که بوخوی ناواتی بو دهخوازی و به بونی دل و دهرونی ئاسوده دهبی، کهواته: ئیسلام پیماں دهلی که توی ئیماندار نابی ته داخلوی ئیشی خهک بکهی، وه نابی بیدهنگیش بی بهرامبهر بهو شتانهی که زهرهر له کومه لگای موسلمانان ده دات، که ههر ئه مه شه مه، نهیهت و پیشکوتنه مادی و دونیاییه کهی ئه وروپا و پورژاوا که له ئیسلامه کهی خومان وهرگیراوه و کاریان پی کردووه، به لام به داخه وه زوربهی موسلمانان له ولاتی موسلماندا به پیچه وانه کهی رهفتار ده کهن، که ههر ئه مه ش خالی بنچینه ییه له دواکه و تنمان.

ئیمانداران: یه کی لهو شتانهی که ئاینی ئیسلام داوای له موسلمانان کردووه خوی لی بیاریزن له ریزی ئه و زنجیره تاوانانه ناوی هیناون که گوناھی گه ورهن و چاکه کانی مروقی موسلمان له ناو ده بن و مایه پوچی پورژی دواپی ده کهن: جاسوسی کردنه، ههروه کو خوی گه وره له سوهرتی - الحجرات - ئایه تی ۱۲ دا ده فهرمو: ﴿يَتَأَيُّمُ الَّذِينَ ءَامَنُوا أَجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَبَ بَعْضُكُم بَعْضًا أَتُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَّحِيمٌ﴾

له ته فسیری (رامان) دا ئاوا مانای کردووه و ده فهرمو: ئه ی ئه و که سانه ی بروتان هیناوه خوتان له زوریک له گومانبردن به یه کتر دوربگرن، چونکه هه ندی له و گومانانه مایه ی گونا ه و دوجار بوونتانه لای خوا... عبدالله ی کوپی عه مر ده فهرمو: پیغه مبه ر ﷺ ته وافی که عبه ی کرد و ئه یفه رموو: (ما أطيبك و أطيب ریحك، ما أعظمك و

أَعْظَمَ حَرَمَتِكُمْ، وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لِحُرْمَةِ الْمُؤْمِنِ أَعْظَمَ عِنْدَ اللَّهِ حُرْمَةً مِنْكَ، مَالُهُ وَدَمُهُ، وَأَنْ تَظُنَّ بِهِ إِلَّا خَيْرًا) رواه ابن ماجه.

واته: ئەى كه عبهى پيرۆز چهنده پاكييت و چهند بۆنت خوشه چهند گه وره و خاوهن حورمه تى، بهو زاتهى كه گيانى محمدى به دهسته، حورمهت و پيزى مروقى بروادار لای خوا له تو گه وره تره و مال و دارايى و خوينى خاوهن حورمه ته، وه ههردهم ده بى چاوه پوانى خيرى لى بكهين.. (و لاتجسسوا) وه به دواى عيب و عار و كه م و كورتى يه كتردا مه گه پرين و چاوه چاو مه كه ن، پيغه مبه رى خوا صلی اللہ علیہ وسلم فه رمووى: (إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ فَإِنَّ الظَّنَّ أَكْذَبُ الْحَدِيثِ، وَلَا تَجَسَّسُوا، وَلَا تَحَسَّسُوا وَلَا تَقَاسَمُوا وَلَا تَحَاسَدُوا، وَلَا تَبْغَا غَضَا، وَلَا تَدَابَرُوا، وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا) رواه البخاري.

واته: وشيار بن و به ئاگا بن له گومان بردنى خراپ و نا په وا به يه كتر، چونكه گومانى خراپ له هه موو قسه يه كه درۆتره، وه سيخورى و جاسوسى به سهر يه كتره وه مه كه ن، وه له كه ميندا مه بن بو دۆزينه وهى كه مو كورتى يه كتر، وه ململانهى نابه جى له سهر دونيا و مال و سامانى دونيا مه كه ن كه واتان لى بكات بكه ونه حه رامه وه، وه حه سودى به يه كتر مه به ن و بق و قين له دل و ده رونتاندا به رامبه ر به يه كتر كو مه كه نه وه، پشت له يه كتر مه كه ن، به ئكو به ندهى خوا بن و خوا به حه ق بناسن و براى دلسوز و راسته قينهى يه كتر بن، (وَلَا يَغْتَبِ بَعْضُكُم بَعْضًا) وه له پاشمله ناوى يه كتر به خراپه مه به ن و غه يبه تى يه كتر مه كه ن، (أَيُّبُ أَحَدُكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ) ئايا كه ستان پيى خوشه گوشتى براى خوى به مردوويى بخوات؟! -دياره ئەمه ئەوپه پرى ناشرين كردنى ئەو كاره يه تا مروقه كان سلى لى بكه نه وه و نه يكه ن - ئاشكرايه كه ئەوه تان زور

پى ناخۆشه و هەزى لى ناكەن و ناىخۆن، (وَأَتَقُوا اللَّهَ) لە خوا بترسن و سنۆرهكانى مەشكىنن، (إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَّحِيمٌ)، بى گومان خوا زۆر لىبۆردەيه بۆ هەر كەسێك پەشيمان بێتەوه لەو كارە ناشرىنانەى كە كردوويهتى، زۆرىش مېهرەبانە لەگەڵ بەندەكانى خۆیدا...

جا پشتىوان بە خوا لەم وتارەدا زیاتر تیشك دەخەینە سەر جاسوسى كردن، وە لەو فەرموودەى پێغەمبەر ﷺ كە خوێندمانەوه فەرمووى: (وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا تَحَسَّسُوا) ئایا جیاوازی لە نیاوانیاندا چیه؟! زانایان دەفەرموون: التَّجَسَّسُ: أَنْ يَطْلُبَ الْخَبَرَ لغيره. واتە: جاسوسى ئەوێهه بەشوێن هەوال و كارى تايبەتى كەسێك بكەوى بۆ ئەوێهه بە كەسێكى تری بگهیهنى و توشى سزا و ئازارىك ببى، وەكو راپۆرت نوسەكانى ناو خەلك، كە بە داخەوه لە هەموو سەردەم و كاتێكدا و حكومەتێكدا دەیان خەلك لەسەر راپۆرتنوسین و جاسوسى كردن بەسەر خەلكیەوه دەژین و نان بەدەست دێنن بۆ مال و منالیان!! بەلام: التَّحَسُّسُ، أَنْ يَطْلُبَهُ لِنَفْسِهِ، ئەو كەسەیه كە هەزى بە زانین و دەنگوباسى ژيانى تايبەتى خەلكانى ترە، بەلام نەك بۆ ئەوێهه بە دام و دەزگایەكى رابگهیهنیت بەلكو هەر خۆى هەزى پێتەتى و بە كەسى تری نالى، ئەمەیان تاوانەكەى لە جاسوسى كردن كەمترە.

جا ئيماندارانى بەرپر: زۆر زۆر خۆتان لەوه بپاریزن كە پۆژى لە پۆژان جاسوسى لەسەر هېچ كەسێك بكەن با خوێششت نەوێت و زەرەرى بۆت بووبى، لە كۆر و دانیشتنێكدا كەسێك كە دلى پرە بە بینینی ئەو هەموو ناعەدالەتییه قسەیهك دەكات دەمەیگەیهنە بە دەزگاكانى حكومەت و بەگرتنى مەدە، چونكە ئەو توى بە ئەمین و

دوستی خوئی زانیوه، بویه دهردی دلی خوئی لای تو کردووه و تهنها هر قسهش دهکات و ناچيته سهر هيچ دام و دهزگايهک و کهس ناکوژی. نهگر هر کهسی نه م قسهيهی گهيانده شوينیکی واکه لیپرسنهوه لهو کهسه بکريت که نهو قسهيهی و سزای بدات که نه مه رهفتاری دام و دهزاگا داپلوسينه ره ديکتاتوريه کانه و بهوی توند وتيزی و قبول نهکردنی رهخنه، بهردهوام هاوالاتی لهو شوينانهی چاوی کاربه دهستانی لی نییه، دهردی دلی خوئی دهکات، نهو کهسهی نه م قسهيهی گهيانده. نهوه جاسوسه و خيانهتی له نه مانهت کردووه. ههروه کو پیغه مبهري خوا^{عزله} ده فهرموی: (المجلس بالأمانة، إلا ثلاث مجالس: سفك دم حرام، أو فرج حرام، أو اقتطاع مال بغير حق) رواه ابو داود.

واته: دانیشتنی کوپ و کومه له نه مانهته و نابی نهینی و قسه و باس و گفتوگوکانی ببری نه دهروه، تهنها سی مه جلیس و کوپ نه بی، نهویش پیلاندانان بو پشتنی خوینی کهسیک به ناحق یاخود کهسانیک بیانهوی ئابروی کهسیک (پیاو یان ژن) ببهن، یاخود له دانیشتنیکدا کهسانیک پرک بکهون بو نهوهی دهست بگرن به سهر مال و سامانی کهسیکدا و دزی لی بکهن یا ریگای پی بگرن، توش لهو دانیشتن و مه جلیسانه دا ئاماده ده بی نهو پیلانه ژههراویه نه شاریته وه به ناوی نهوهی نه مانهتی مه جلیسه، به لکو واجبه له م سی حالهته دا نهو کهس و کهسانه ئاگادار بکهی که نه م پیلانه یان بو دیرژراوه، بو نهوهی به ئاگا بن و فریای خویان بکهون و لی پرگار بن.

ههروه ها پیغه مبهري خوا^{عزله} له فهرموده یه کی تردا، وانه یه کی گه وه فیری ئومه ته کهی دهکات و ده فهرموی: (إذا حَدَّثَ رَجُلٌ رَجُلًا بِحَدِيثٍ، ثُمَّ انْطَفَتْ فَهُوَ أَمَانَةٌ) رواه الترمذي و قال حديث حسن.

واته: هەر کاتی کەسێک قسەی بۆ کەسێک کرد و لەو کاتەدا کە ویستی قسەی بۆ بکات بەملاولای خۆیدا پروانی بۆ ئەوەی بزانی کەس گوێی لێیان نێیه، ئەوا ئەو قسەیه ئەمانەتە و دەبێ لای کەس نەگیردرێتەوه، چونکە بۆیه بەملا و لای دا پروانیوه نایەوێت کەسی تر بەم قسەیه بزانی.

ئیمانداران: جاسوسی تاوانیکی زۆر گەورەیه و هەر کەسی جاسوسی لەسەر کەسێک کرد و سەرەنجام بە هۆی ئەو هەوال لێدانەوه کەسەکه کوژرا، لە سێدارە درا، ئەوا ئەو جاسوسە بە پیاو کوژ -قاتل- ئەژمێردری و لە تۆڵەدا دەکوژرێتەوه!..

و هە حکومت و کاربەدەستانی ولات نابێ جاسوسی بەسەر ناوماڵ و ژێانی شەخصی تاکەکانی میلەت دا بکەن لەبەر ئەوەی هەر دەسەڵاتیەک زۆر چاودێری توند لەسەر هاوڵاتیانی دابنێت، بە شیوەیهک کە پێویست نەکات ئابەو شیوەیه چاودێریان بخڕیتە سەر، ئەوا ئەو گەل و میلەتە، ئەو دەسەڵاتە بە دژی ئازادییه شەخصیهکانی خۆی دەزانێت و سەرەنجام لێی هەڵدەگەڕێنەوه، هەروەکو لە ولاتانی دەسەڵاتی دیکتاتۆریدا بەرچاو دەکەوێت کە دەسەڵات ئەوەندە بە توندی چاودێری هاوڵاتیانی دەکات، سەرەنجام بێزاریان دەکات و لە کوژاویدا پەتی ئارامیان دەچێرێ و لێی هەڵدەگەڕێنەوه و خۆپیشانندان و ناپەزایی و راپەرین دەست پێ دەکات، پێغەمبەری خوا ﷺ فەرموویهتی: (إِنَّ لَأَمِيرَ إِذَا ابْتَغَى الرِّبَةَ فِي النَّاسِ أَفْسَدَهُمْ) رواه أبو داود و قال الألباني صحيح.

و هەروەها پێغەمبەری خوا فەرموویهتی: نابێ بۆ قسە و باسی خەلکی گوێ هەل بخەي لە کاتی کە قسە بۆ کەسێکی تر دەکات، یان کەسێک گوێ بە دیواری مالی کەسێکەوه دەنێت یان لەودێو دەرگا و

پەنجەرەوێ گۆی هەڵدەخات بۆ ئەوێ گۆی لە قسەکانیان بێ، وە
 فەرموویەتی: سزایەکی زۆر بە ئێش و ئازاریان هەیە لە قیامەتدا، وەکو
 فەرموویەتی: (مَنْ اسْتَمَعَ إِلَى حَدِيثِ قَوْمٍ، وَهُمْ لَهُ كَارِهُونَ صَبَّ فِي أُذُنِهِ
 الْأَنْكُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ) رواه البخاري.

واتە: هەرکەسێک گۆی بگرت بۆ قسەی کەسانێک و ئەوانیش پێیان
 ناخۆش بێت کە ئەو کەسە گۆی بیستی قسە و باسەکانیان بێت. ئەوا لە
 رۆژی قیامەتدا مسسی تیاوێ ئەکرێتە گۆچکەیانەو!!

بەڕێزان: لە ئێسلامدان ئەگەر کەسێک لە مائی خۆیدا گوناھی کرد و
 لەبەر چاوی خەڵکیدا لە شوێنە گشتی و سەرشەقامەکاندا ئەنجامی
 نەدا، ئەو نابی کەسێک لە موسلمانان، بچێ جاسوسی بەسەرەوێ بکات
 و هەوایی لێ بدات بە دەزگا بەرپرسەکان، لەبەر ئەوێ ئەم گوناھە بە
 پەنھانی ئەنجام دراوێ نابی بلاو بکریتەو و باس بکری.

یەکیک لە عوقبەتی کوپی عامری پرسی: ئێمە هەندێ دراوسێمان هەن
 کە لە ناو مائی خۆیاندا عەرەق دەخۆنەو، بە حیسابی خۆیان کەس
 ئاگای لێ نییە، بەلام من ئاگاداری ئەو تاوانە گەورەیان بووم و چووم
 پۆلیسم هێناوە سەریان و بەگرتەدان، عوقبە فەرمووی: کاریکی چاکت
 نەکردووە، لەمەودوا وامەکە بەلکو لەجیاتی ئەو بڕۆ بە نەرمی و بە
 جوانی و زمانیکی شیرین ئامۆزگاریان بکە و لەسەرەنجای خراپی
 عەرەق خواردنەو لە دنیا و قیامەتدا ئاگاداریان بکەرەو و بییان
 ترسینە.. کەسەکە وتی: ئاخێ قوربان من پیشتر وەکو چۆن دەفەرمووی
 ئاوا ئامۆزگاریم کردن و سزای عەرەق خواردنەو بۆ باس کردن، بەلام
 ئەوان هەر وازیان نەهێنا و منیش ناچار چووم. پۆلیسم هێناوە سەریان

و ده‌ستگیریان کردن، عوقبه فهرمووی: هاوار بو تو من ده‌لیم ده‌بوايه جاسوسیت به‌سه‌ره‌وه نه‌کردنایه و به گرتنت نه‌دانایه، چونکه له پیغه‌مبه‌ری خوام صلی الله علیه و آله بیستووه که فهرمووی: (مَنْ سَرَّ عَوْرَةَ فَكَأَنَّمَا اسْتَخْيَا مَوْعُودَةً فِي قَبْرِهَا) رواه ابو داود و ابن حبان في صحيحه.

واته: هەر که‌سیک که‌موکۆپی که‌سیک دابیو‌شیت و ئابروی نه‌بات و ده‌نگ و باسی به ناو خه‌لکدا بلاو نه‌کاته‌وه، ئه‌وه وه‌کو ئه‌وه وایه که زینده به چال کراویکی له گوپه‌که‌یدا پرگار کردبی له مردن، ئه‌وه‌نده پاداشتی لای خوا بو ده‌نوسری!...

میژووی پرشنگذاری ئیسلام تو‌ماری کردووه که شه‌ویکیان چه‌زهرتی عومه‌ری کوپی خطاب له‌گه‌ل عبد الرحمانی کوپی عه‌فدا، بو چاودی‌ری شاری مه‌دینه ده‌گه‌ران، کات دره‌نگانی شه‌ویک بوو، هه‌موو خه‌لکی خه‌وتبوون، به‌لام پرووناکی و چرا و ئاگریک هیشتا هه‌ر مابوو که به‌لگه بوون له‌سه‌ر ئه‌وه‌ی ئه‌و ماله‌ هیشتا به‌خه‌رن و دانیشتون، بویه چه‌زهرتی عومه‌ر و عبد الرحمانی هاوپی به‌ره‌و ماله‌که به‌پی که‌وتن، ته‌ماشایان کرد مالی (ره‌بیعه‌ی کوپی ئومه‌یه‌ی کوپی خه‌له‌ف) بوو، که له ده‌رگا نزیک بوونه‌وه گوئیان له ده‌نگه ده‌نگی چه‌ند که‌سیک بوو، عبد الرحمانی کوپی عه‌وف فهرمووی: قوریان له‌وانه‌یه خه‌ریکی عه‌ره‌ق خواردنه‌وه بووبن و ئیستا سه‌رخۆش بوون بویه ئاوا ده‌نگه ده‌نگ ده‌که‌ن و ده‌نگیان به‌رز ده‌که‌نه‌وه، با بچینه پیشتر و باشتر گوئیگرین بزاین ئه‌لین چی و قسه‌که‌یان قسه‌ی که‌سیکی سه‌رخۆشه‌ یان نا؟! چه‌زهرتی عومه‌ر فهرمووی: (أَرَى أَنْ قَدْ آتَيْنَا مَا نَهَى اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: -

لَا تَجَسَّسُوا - فَقَدْ تَجَسَّسْنَا، فَتَنَصَّرَفَ عَنْهُمْ وَ تَرَكَهُمْ)، فهرمووی: وا

ئەزانم خەریکە کاریک دەکەین کە خوا نەهی لی کردوو، کە
 فەرموویەتی: جاسوسی بەسەر یەکتەرەو مەکەن، کەچی ئیمە خەریکی
 ئەوەین کە لەم درەنگانە ی شەودا جاسوسی بەسەر ژیاانی ئەم مالدە
 بکەین و ئەوێ خوا نەهی لی کردوو ئەنجامی بدەین، با برۆین وازیان
 لی بینین، پۆشت و دوور کەوتنەو لیان و وازیان لی هیان..

ئەو ئەو کەسە ی کە تا ئیستا جاسوسیت بەسەر خەلکەو کردوو.
 تەوبە بکە و واز لەو کردارە خراپە بهێنە: کە دەبیته مایە ئەوێ لە
 دنیا دا لەبەر چاوی خەلکی بیزراو بیت و جاسوس هەموو کەس رقی
 لییه تی و کەس حەز بە هاوڕییه تی ناکات و هەموو خەلکی بە چاوی
 سوک سەیری دەکەن تەنانەت ئەوانەشی کە ئەم جاسوسیان بۆ دەکات.
 وە لە پۆژی قیامەتیشدا مسی تاووە دەکریته گۆنچکەکانیەو چونکە
 گوێی بۆ قسە ی نهینی خەلک گرتوو و خوای گەرە توڵە ی هەموو ئەو
 کەسانە ی لی دەستینی کە بە هۆی جاسوسی کردنی ئەووە توشی
 ئازار و ئەشکەنجە و گرتن و دەرکردن بوون، یان لە سیدارە دراو، ئەم
 جاسوسە وەکو بە دەستی خۆی کوشتینی ئاوا تاوانبارە.. دە ی وەرە
 تەوبە بکە و واز لەو کارە چەپەلە بهێنە بە ئومیدی ئەوێ کە خوا لیت
 خوش ببیت، پیش ئەوێ بگهیتە قیامەت و پەشیمان بوونەو دادت
 نەدات وە هەر لە دنیا دا پۆژیک دیتە پیشەو، ئەو کەسانە ی کە تو
 جاسوسیان بۆ دەکەیت دەور و پۆلیان نامینی و دەسەلاتەکیان
 دەپێچریتهو ئەمجا توش هەر لە دنیا دا پەشیمان دەبیتهو، بەلام
 پەشیمانیه کی بی سوود!..

ئيماندارانى بهرېز: ئيمه كه باسى جاسوسيمان كرد و به تاوان و نارهوايي له قهله ممان دا، دهبي دهوش پوون بكهينه وه كه نهگه هاوالاتييهك شتيكي بينى، پوداو و ديارديه كي بينى كه زهره و زيانى بو سهر ژينگه ي موسلمانان دهو، دهبي ليى بيدهنگ نهبي و دهزگا بهرپرسه كانى دهولت كه دهتوانن نهو كاره نارهوايه له ناو ببهن ئاگادار بكات و نه مه جاسوسى نيه.

بو نمونه: كه سيك له دوكانيكدا خوارده مه نييه كي به سهرچووى كړي، نه شزاني كه دوكانداره كه به ئاموزگارى و قسه ي نه م واز له م كاره حهرامه زيانبه خشه له ناوبهره ناهيني و دهيان كه سى وه كو نه م له رنى نهو دوكانداره بي ويزدانوه نه م خواردنه كو نه به سهرچووه دهچيته مه عيده وه و چه ندين نه خوشى خراپى توش دهبي. له م حالته دا واجبه كه دهزگا ته ندروستىيه كان ئاگادار بكاتوه و خواردنه كه يان نيشان بدات و دوكان و دوكانداره كه يان پى بناسيني و واز نه هيني هه تا نهو ناپاكه به سزاي ياسايى خوى دهگات، چونكه نهو ماده يي كه دهكريته نه م خواردن و خواردنه وهى كه هه لده گيرين و بو ماده يي كي نياري كراو به هوى نهو ماده يي وه له تيكچوون ده پاريزرين، نهگه هاتوو ه كاتى خوى ده رچوو كه بهروارى ئيكسپاير بوونيه تي، نهوا نهو ماده دهگورپيت بو ژه هريكي له ناوبهر و پزيشكه كان ده لين زوربه ي نه خوشى شيړپه نجه - سرطان - به هوى نهو وه يه ..

كه واته: دهبي هاوالاتى چاو كراوه بي و له م ديارده له ناوبه رانه بيدهنگ بي و نه مه خير و پاداشتي هه يه و جاسوسى نييه.

به‌ریزان: ئەم دیاردە ی شتی به‌سه‌رچوو، به‌ راستی خەتەر و مه‌ترسییه‌کی گه‌وره‌یه‌ بۆ سه‌ر ژبانی پۆله‌کانی میلله‌ته‌که‌مان و که‌سه‌س له‌ به‌لاو مه‌ترسی ئەم دیاردە سامناکه‌ پرزگاری ده‌بی، بۆیه‌ به‌ پێویستی ده‌زانم که‌ زیاتر له‌ سه‌ری بدویم و بلیم:

له‌ ئیسلامدا بازار و کرین و فرۆشتن ده‌بی له‌ لایه‌ن حکومه‌ت و ده‌سه‌لاته‌وه‌ چاودیری بکری و ده‌ستی ئه‌و پوێژدان و دلمردوانه‌ بگیری که‌ هه‌موو ئاواتیان ده‌ستکه‌وتنی پاره‌یه‌ و ﴿جَمَعَ مَالًا وَعَدَّدَهُ يَحْسَبُ أَنْ مَالَهُ أَخْلَدَهُ﴾ بونه‌ به‌نده‌ و عه‌بدی دینار و دیره‌م و ئه‌گه‌ر چی له‌ سه‌ر خوین و ژبان و ته‌ندروستی خه‌لکیش بی هه‌ر سوورن له‌ سه‌ر به‌ ده‌ست هه‌ینانی. پێغه‌مبه‌ری خوا ﷺ له‌ گه‌ل ئه‌و هه‌موو ئه‌رك و ماندوبونه‌ی که‌ له‌ سه‌ر شانی بوو، که‌چی خۆی چاودیری بازاری کردووه‌، له‌ سه‌خه‌یسی (موسلیم) دا هاتوو که‌: جارێکیان پێغه‌مبه‌ری خوا ﷺ پوێشت به‌ لای پیاویکدا که‌ خواردمه‌نی ده‌فرۆشت - گه‌نمی ده‌فرۆشت - پروکاری ده‌ره‌وه‌ی زۆر جوان بوو، به‌ شیوه‌یه‌ک که‌ سه‌رنجی پێغه‌مبه‌ری خۆی راکیشتا، پێغه‌مبه‌ر ده‌ستی خسته‌ ناویه‌وه‌، ته‌ماشای کرد ناوه‌وه‌ی ته‌ره‌ و بۆنی کردووه‌، فه‌رمووی: ما هذا؟ ئه‌وه‌ بۆچی وا ته‌ره‌؟! کابرای فرۆشیار وتی: أَصَابَتْهُ السَّمَاءُ يَا رَسُولَ اللَّهِ، ئه‌ی پێغه‌مبه‌ری خوا ﷺ ئه‌وه‌ باران لێداوه‌ ئاوا ته‌ری کردووه‌! پێغه‌مبه‌ر ﷺ فه‌رمووی: (فَهَلَا جَعَلْتَهُ فَوْقَ الطَّعَامِ حَتَّى يَرَاهُ النَّاسُ، مَنْ غَشَّنَا فَلَيْسَ مِنَّا) رواه‌ مسلم.

فه‌رمووی: ئه‌ی بۆچی ئەم ته‌رپووه‌ت نه‌خستۆته‌ سه‌ره‌وه‌ تاوه‌کو خه‌لکی بیهینن، وه‌ بزائن ئه‌و جوانه‌ی له‌ سه‌ره‌وه‌ سه‌رنجیان راده‌کیشتی،

ژێرهوهی وانیه و بهكهك نهماوه، ئەمجا فهرمووی: ههركهسی غهشمان
لی بکات له ئیمه نییه!!

به‌پێزان: به راستی خۆراك و خواردنهوهی به‌سه‌رچوو، ته‌نانه‌ت داو
ده‌رمانی ناو ده‌رمانخانه‌کانیش هه‌ندی جار به‌سه‌ر چووی تی‌دایه و
له‌جیاتیی بۆ نه‌خۆش ببی به‌هۆکاری شیفا و چاکبوونه‌وه. لێی ئه‌بێ به
ده‌رد و نه‌خۆشییه‌کی کوشنده‌ی تر و ژه‌هراوی بونی ته‌واوی لاشه‌ی،
هه‌ر چه‌ند پوژ جارێک کۆمه‌لیک خۆراك و ده‌رمانی به‌سه‌ر چوو ده‌ستی
به‌سه‌ردا ده‌گیرێ و له‌ لایه‌ن لایه‌نه‌ به‌رپرسه‌که‌نه‌وه ده‌سوتی‌نری، ئه‌مه
سه‌ره‌رای ده‌یان ئه‌وه‌نده‌ی تر که‌ هاو‌لاتی ک‌ریویه‌تی و خواردویه‌تی و
پیی توشی نه‌خۆشی بووه، هه‌م پاره‌که‌ی فه‌وتاوه و هه‌م پاره‌ی ت‌ریشی
له‌ خۆیدا سه‌رف کردووه، لی‌ره‌وه جی‌گای خۆیه‌تی ب‌پ‌رسین باشه‌ بۆچی
ئه‌م شته‌ به‌سه‌رچووانه‌ دینه‌ ناومان؟! له‌ وه‌لامدا ده‌لین:

۱- به‌ داخه‌وه خۆمان له‌م و‌لاته‌ پ‌ر به‌ره‌که‌ته‌دا به‌ هۆی
پشت‌کردنمان له‌ بواری کشتوکالی و ئاژه‌لداری و چۆلبوونه‌وه‌ی
گونده‌کان و ئاو‌ر نه‌دانه‌وه‌ی پ‌یویست له‌ جوتیاران، ناچارین هه‌موو
خۆراکی‌کمان له‌ ده‌ره‌وه‌ بۆ بی، په‌نیری ئی‌رانی، ماست و دۆی ئی‌رانی،
که‌ره‌ی تورکی هه‌نگوینی سه‌ودی، ته‌نانه‌ت ئاوی خواردنه‌وه‌شمان له‌و
ولاتانه‌وه‌ بۆ ده‌ک‌ری‌ته‌ ده‌به‌ و پ‌یمان ده‌فروشنه‌وه، خه‌لکی گونده‌کان
ماست و به‌ره‌مه‌ی شیرمه‌نی ئی‌رانی به‌کار د‌یتن.

۲- ده‌زگای پ‌شک‌ن‌ینی تایبه‌ت له‌سه‌ر سنوره‌کان و مه‌رزه‌کاندا
نییه و بازرگانی بی‌ویژدان به‌ ئا‌ره‌زووی خۆیان و به‌ بی بوونی چاودیری
ته‌ندروستی که‌لوپه‌ل و خۆراك د‌ینه‌ و‌لاته‌که‌مانه‌وه.
ئایا چاره‌سه‌ری ئه‌م دیارده‌یه‌ به‌چی ده‌بی‌ت!؟

۱- دەزگا تەندروسستییهکان لەسەر سنۆرهکان دەزگای پشکنین دابنن و رینگانەدری بەو خۆراك و دەرمانانەى كه بەسەر چوون یان کاتی بەکارهێنانیان نزیکى تەواو بوونە، وە لە ناوخۆشدا پوژانە لیژنەى تەندروستی تایبەت بەو بابەتە بگەرێن بەسەر دوکان و بازارەکان و چیشتخانەکاندا تەماشای بەروار و چۆنیەتى خۆراکەکان و جینگای ھەلگرتنیان و پاکوخواوینی دوکان و کوڤاکانیان بکری و ئەگەر باش بوو پاک و خاوین بوو دەست خۆشییان لى بکری و ئەگەر خۆراك و دەرمانى بەسەرچوویمان دەفروشت بە پى یاسا سزا بدرین و جیاوازی ھىچ كەسێك نەكری.

۲- ھاوڵاتی وشیار بى و لە ھەر فروشیاریكەوہ ئەوہى بینى كە شتى بەسەر چوو دەفروشتى ئەوا نابى بى ھەلویست بى و بلئ ئەمە جاسوسى كردنە، نەخیر بە پێچەوانەوہ دەبى ھەلویست بنوینى بەوہى كە: شتەكەى لى نەكری، وە بە زمانىكى نەرم ویزدانى مردووى بە ئاگا بینیتەوہ و ئامۆژگارى بكات كە دەست بەجى لەبەر چاوى ئەم ئەم شتە بەسەر چووہ لەناو ببات و بپاریش بدات جارىكى تر ئەوہ دوبارە نەكاتەوہ: ئەگەر زانیت بەقسەت ناكات و ھەر سورە لەسەر كارە ناپەرەواكەى، ئەوا با بەگىل و بیدەسەلاتت نەزانى برۆ دەزگا تەندروستی و بەرپرسەكانى لى ئاگادار بكە بۆ ئەوہى بە پى یاسا مامەلەى لەگەل بکری، وە لە ھەموو چارەسەرەکان کاریگەرتر: ھەست كردنە بە چاودىرى خوا، كە ئەو فروشیارە ئەو ھەستە ئیمانیهى لا دروست ببى كە ئەگەر چى كەسیش پى نەزانى و دەزگای بەرپرس و دەسەلاتدار لى ئاگادار نەبى، بەلام خو خاوى گەورە ئاگای لە ھەموو كار و كردەوہكانیهتى و لە دنیا و دواپوژدا سزای ئەو غەش و خیانەتەى لى دەستینى، وە ھەر كاتى ئەم ھەستە ئیمانیهى دروست بوو، ئەوا بە بى ئەوہى كەس ماندووبى، بازار لەغەش و خیانەتى فروشتنى شتى بەسەر چوو پاک دەبیتەوہ، ھەروەكو ئەو كچە تازە پینگەیشتووہ لە تەمەندا بچوك، بەلام لە ئیماندا گەورە و سەنگین، دایكى لە بەرە بەیانیهكى نیمچە تاريكدا پى دەلى پۆلە ھەستە ئاو بكەرە شیرەكەوہ، و با زیاتربى و زیاتر پارەمان دەست

بکهوئ، به لām کچه که دهلی: ئاخر دایه گیان خهلیفه عومهری کوری خطاب بریاری داوه هر که سی ئاو بکاته شیروه و غهش بکات به توندی سزای ده دات، دایکه که دهلی: پۆله له م بهره به یانییه دا خوا نه زانی خهلیفه عومهر له کوئی یه و که ی ئه و چاوی له ئیمه یه و به م کاره ی ئیمه ده زانی؟! کچه که ش به دلکی پر له ئیمان به چاودیری خوی گه وره ده لی: دایه گیان باشه خو ئه گهر خهلیفه عومهر ئاگاشی لیمان نه بی و چاویشی لیمان نه بی، خو خوی گه وره چاوی لیمانه و ئاگاداری ئه م غهش و خیانه ته مانه!.. الله اکبر له م ئیمان به راسته قینه یه، به راستی نه وه یه تاک و کۆمه لگا چاک ده کات و چاکسازی دروست ده کات..

له کۆتایی وتاره که شیدا پرووده که مه بازرگان و دوکانداره کان و به بیریان دینمه وه که:

۱- راستگوین له کرین و فروشتندا، پیغه مبهری خوا^{صلی الله علیه و آله} فرمویه تی: (التاجر الصدوق الأمين، مع النبیین و الصدیقین و الشهداء) رواه الترمذی و قال: حدیث حسن. واته: بازرگانی راستگوی ئه مین له گه ل پیغه مبهران و راستگویان و شه هیده کان حه شری ده کریت له قیامه تدا..

ئه ی بازرگانی به ریز توخوا حه یف نییه به هو ی غهش و خیانه ت له کرین و فروشته که ته وه بۆ به ده ست هیانی پاره یه کی که م، که به جیدی لی و له سه ریشی سزا ده دریی و ئه و هه موو فەزل و گه وره ییه له ده ست خۆت به دی؟!

۲- ئه ی بازرگانه کان ئه ی ئه و که سانه ی که کرین و فروشتن ئه نجام ده دن، ئاگادار بن هه رگیز سویندی به درۆ و خواوه کیلی به کار مه هینن، پیغه مبهری خوا^{صلی الله علیه و آله} ده فرموی: (الحلف منفق للسلعة ممحقة للكسب) رواه البخاری و مسلم.

واته: سویند خواردن ره واج بۆ که لوپه لی فروشراو پهیدا ده کات، به لām به ره که ت له کاروکه سابه تدا ناهیلی و ئه و سامانه گه شه ناکات و له پریکا، له روداو یکدا تیا ده چی.

ههول بدهن که بهرنامه و کار و کاسپیتان بریتیبی له حهلال خوری و دور کهوتنه وه له حهرامیک، چونکه ههرچهنده پارهی کهمیشته دهست بکهوی، بهلام حهلال بی، بهرکهته تی دهکهوی و ژیانیکی خوشی پی بهسه دهبهی، بهلام پارهی حهرام ههرچهنده زور بی ههر بی بهرکهته دهبی و به ئاسودهیی ناخوی و نه مهش حهقیقه تیکه ههموو نهوانه ی حهلال یان حهرامیان خواردبی به کردهوه بویان سهلماوه.

دهگیرنهوه پیاویکی شهربهت فروش له شاری سلیمانیدا دهچیته خزمهتی کاک نهحمه دی شیخ و عهرزی دهکات، قوربان: شهربهتی میوژ دروست دهکم و نهیفروشم، زور پاکه زور چاکه زور خهست و بی غهشه، ئاوی به نهاندازی پیویست تی دهکم، بهلام بازارم کهمه له چاو دراوسی دوکانیکما که نهو به پیچهوانه ی منهوهیه: ئاوی زور تیدهکات، پاک و خاوینی ناپاریزی، دهست به دهستنوژ نییه، بهلام بازاری له من گهرمتره، سهرفیاتی زورتره، قازانجی زوریش دهکات.

کاک نهحمه دی شیخ دهفهرموی: جا نیازت چییه؟ کابرای کاسب دهلی: قوربان هاتووم منیش وهک ئهوی لی بکه، تا بازارم گهرم ببی!! جهنابی شیخ نهفهرموی: نهکهی وای لی بکهی کهم و نهخت بژی چاکتره لهوه، کابرا پازی نابی چهند جاریک نهچیته لای، دواجار کاک نهحمه دهفهرموی: ئاکامی باشی نابی، ههر بهقسهشم ناکهیت چیت لی بکه کهیفی خوته!. بهلام دلنیا به پهشیمان نهبیتهوه، بهلام ههر سهردانم بکه، بهلی کابرا دهپوات و لهو خراپتر دهست دهکاته کارکردن، ئاوی زور، پوخلی له دروست کردندا، بازاری زور سهرفیاتی چاک!! پاش مانگیك دهچیته خزمهت کاک نهحمه دی شیخ و به دلیکی خوشهوه دانهنیشی و پرسپاری لی دهکات، ئهری برا: بازارت، کارت، سهرفیاتت، له وهلامدا کابرا دهلیت: زور باشه، بازارم گهرمه، پاره ی باشم دهست دهکهوی، له کابرا باشته بازار و دوکانم، کاک نهحمه دی شیخ دهفهرموی: ئه ی پاره کهی چونه؟! له چیدا خهرجی دهکهی؟! کابرا دهلی: بهخوا پاره ی باشم دهست دهکهوی بهلام نازانم له چیدا خهرجی دهکهم،

به ره که تی نییه، زۆره به لām جینگه ناگری به پیچه وانهی جارانه وه، جاران
 پارهی کهم به لām به ره که تی زۆر، پارهی کهم به لām لهش ساغ و سهلامهت له
 مال و منال و لاشهی خۆمدا.. پارهی کهم به لām قه ناعهت و مورتاحی، کاک
 نهحمه دی شیخ ده فهرمویت: ئه وه ئاکامی پارهی هه رامه، کاری هه لāl و چاک
 و پاک به ره که تی تی ده که ویت، کاسبی هه لāl و خاوین و بیغهش نه گهر چی
 پاره و دهستکه وتی کهم بوو. به لām خوای گه وره له ولاوه له زۆر ناره که تی و
 دهرد و به لā به دورت ده کات، نه گهر توشیشته بوو ئه وه ده بیته که فاره تی
 گونا هه کانت... کابرای شه ربهت فروش بپاریدا بگه ریته وه سه ر کار و
 ره وشێ جارانی، چونکه کاسبی هه لāl پاک و بیغهش پر به ره که ته...
 خوای گه وره به لوتفی خۆت: اغْنِنَا بِحَلَالِكَ عَنْ حَرَامِكَ وَ بَطَاعَتِكَ عَنْ
 مَعْصِيَتِكَ. اللَّهُمَّ آمِينَ

سه رچاوه کان:

۱. قورئانی پیروژ
۲. ته فسیری رامان، م. احمد کاکه محمود
۳. الترغیب و الترهیب - للحافظ المنذري.
۴. اخلاق المسلم علاقته بالمجتمع - د. وهبة الزحيلي ص ۱۴۱
۵. الأخلاق الإسلامية - عبدالرحمان حنبله الميداني ج ۲ ص ۱۷۴
۶. موسوعة نظرة النعيم ج ۹ ص ۴۱۲۹، ص ۴۱۳۱
۷. منهاج الصالحين في الآداب الإسلامية - محمد عبدالعاطي البحيري ص ۵۸۷
۸. ئه سرینه کانی سه دهی بیسته م - ئاوات ابوبکر احمد ل ۳۷۳

وتاری سییه^vم بو مانگی جهادی الاول

فۆ پاریزی له شته گومانایه کان
الهرع

بهشی یه کام

وتاری سییه م بۆ مانگی جمادی الاول خۆ پاریزی له شته گومانایه کان – الورع-

((به شی یه که م))

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ
عَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

ئیمانداران: بناغهی ئەم ئیسلامهتییه بریتییه له ئیمان، له ههه
جیگایهکی قورئانیش دا باسی ئیمان هاتبی راسته وخۆ لهگهئیدا باسی
کردهوهی چاکیش کراوه، (الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ...)، کردهوهی
چاکیش بریتییه له وهی که فرمانهکانی خوا جیبه جی بکهین و ئه وهی
فرموویهتی وازی لی بینین ههراوه، خۆمانی لی پپاریزین، کهواته:
راست و دروستی ئیمانی تهواو لهگهه ئیمانی به قسه و دیعایه به وهدا
له یهک جیا دهکرینهوه که مروقی موسلمان ههولی به دهست هینانی
هه لال بدات و به هه موو جوړیک خوی له هه رام و هه رامخوری پپاریزی،
وه هه که سیک ئه وهی خوا و پیغه مبه ره که ی به هه لالیان داناوه، ئه و به
لایه وه هه رام بیست، یان به پیچه وانه وه ئه وهی خوای گه وه و
پیغه مبه ره که ی به هه رامیان داناوه ئه و به هه لالی بزانی ئه وه بیگومان
پپی کافر ده بی و له دین و ئیمان ده چیتته ده ره وه.

به پیزان: هه لال و هه رام ئه وهنده ئاشکران، که ته نانهت ئه گه ره مروقه
له زانایانی ئیسلامیش دوور بی، هه ره پرس به دلی خوی بکات،
به مه رجی دلی نه مردبی و نه پزیبی و نه گه نیبی ئه و به دلیاییه وه دلی
خوی پپی ده لی، ئه وه هه لاله یان هه رامه هه ره وه کو پیغه مبه ره ی
پیشه واما ن ﷺ له فرمووده یه کی (جامع و مانع) دا فرموویه تی: (البرُّ

ما انشَرَخَ لَهُ صَدْرُكَ، وَ الْأَثْمُ مَاحَاكَ فِي صَدْرِكَ، وَ إِن أَفْتَاكَ عَنْهُ النَّاسُ) رواه احمد و صحيح إسناده الألباني.

واته: چاکی و پاکی و حالل نهوویه که سنگت پیی گوشاده و دهرونت به نهجامدانی ناسودهیه و تاوان و خراپه و حهرا م خوریش نهوویه که له سینه تدا ههست به نامویی بکهی و ویزدانت پیی نائارام بیت و دلت نازار بکیشی و له ناختدا ههست بهوه بکهی که تاوانیکت نهجام داوه، هر چهنده خه لکی دهستخویششت لی بکهن و فتوات بو بدن که نهوه حالل و پهوایه، ههروه کو نهوه حهرا مخوری و بی شرعیه ی که بی دینیک دهیکات، خو به ههزاران کهس پشتیوانی لی دهکهن و هاوړان له گه لی و دهست خویشی لی دهکهن، کهچی مه گهر هر دلی به تهوای مردبی و ویزدانی زیندو نه مابی، نهینا له ناخهوه دهزانی کاریکی نارهوای کردووه و نهوه ی به دهستی هیئاوه حهرا مه..

نه مه تا ئیره زور پروون و ناشکرایه، به لام له نیوان حالل و حهرا مدا ههندی شتی گومانوای هه، که ساغ نه بونه تهوه نه به لای حاللی تهواودا یان حهرا می تهواودا، ههروه کو پیغه مبهری دلسوزمان که هیچ شتی نه ماوه بو مان باس نه کات و بهرچاومان پروونا که کاتهوه ههزاران صهلات و سهلامی خوای له سهر بی له فهرمووده یه کی پیروزی دا ده فهرموی: (الْحَلَالُ بَيْنُ وَ الْحَرَامُ بَيْنُ، وَ بَيْنَهُمَا مُشَبَّهَاتٌ، لَا يَعْلَهُمَا كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ فَمَنْ أَتَقَى الْمُشَبَّهَاتِ اسْتَبْرَأَ لِدِينِهِ وَ عَرْضِهِ، وَ مَنْ وَقَعَ فِي الشُّبُهَاتِ كَرَعَ يَرَعَى حَوْلَ الْحِمَى، يُوشِكُ أَنْ يُوَاقِعَهُ، أَلَا وَ إِنَّ لِكُلِّ مَلِكٍ حِمًى، أَلَا إِنَّ حِمَى اللَّهِ فِي أَرْضِهِ مَحَارِمُهُ) رواه البخاري و مسلم.

واته: حه لال ئاشکرا و دیاره، حه رام پوون و ئاشکرایه، له نیوان
 حه لال و حه رامیشدا کۆمه لئ شتی گوماناوی هه ن، زۆربه ی خه لکی
 نایانزانن و ده رکیان پی ئاکه ن، هه ر که سی خوی له شته گوماناوییه کان
 بپاریزی ئه و دین و ئیمان و که سایه تی و حورمه تی پاریزرا و ده بی،
 به لام هه ر که سی بکه ویتته ناو شته گوماناوییه کانه وه وه کوئه و شوانه ی
 لیدی که له ده وری قه دهغه کراویکدا ئاژه له که ی بله وه پینی، زۆر نزیکه
 که بکه ویتته ناوی، وه پیغه مبه ر ﷺ فه رموی: ئاگادار بن و بزائن که بو
 هه موو پاشا و ده سه لاتداریک قه دهغه کراویک هیه، ئاگادار بن قه دهغه
 کراوی خوای گه وره له سه ر زه وی حه رامکراوه کانیه تی..

پیغه مبه ری خوا ﷺ ده فه رموی:

- ۱- اِتَّقِ الْحَارِمَ تَكُنْ عَبْدَ النَّاسِ: خۆت له حه رامه کان بپاریزه، ئه و
 خواناسترین که س ده بی.
- ۲- و اَرْضَ بِمَا قَسَمَ اللهُ لَكَ تَكُنْ اَغْنَى النَّاسِ: رازی به به و به شه ی که
 خوای گه وره بو دیاری کردوویت و قه ناعه تت هه بی، ئه و ده بی به
 ده وله مه ند ترین که سی ناو خه لکی.
- ۳- وَاَحْسِنِ إِلَى جَارِكَ تَكُنْ مُؤْمِنًا، له گه ل دراوسی که تدا چاکه کار به ئه و
 ئیماندار ده بی.

- ۴- وَاَحِبْ لِلنَّاسِ مَا تُحِبُّ لِنَفْسِكَ تَكُنْ مُسْلِمًا: ئه وه ی بو خۆت پی
 خۆشه بو خه لکیش پیئت خۆش پیئت ئه و موسلمانیک ی راسته قینه ی.
- ۵- وَلَا تُكْثِرِ الضَّحْكَ، فَإِنَّ كَثْرَةَ الضَّحْكِ تُمِيتُ الْقَلْبَ: زۆر پیمه که نه
 چونکه پیکه نینی زۆر (که نیشانه ی ئه وه یه هیه غه می غه مباران و هه ژاران و
 لیقه و ماوانی نییه که ساتیکیش بو ئه وان غه مبار بی) دل ده مرینی.

کرد: ئایا حوکمی شهرع چۆنه دهرباره‌ی خوینی می‌شوله!! فهرمووی: (يَسْأَلُونَنِي عَنْ دَمِ الْبَعُوضِ وَقَدْ قَتَلُوا الْحُسَيْنَ)، واته: به‌راستی سه‌یره، پرسیارم لی ده‌که‌ن دهرباره‌ی خوینی می‌شوله که‌چی هەر ئیوه بوون ئە‌ی خه‌لکی عی‌راق که حوسه‌ینی کو‌پی ئیمام عه‌لی‌تان به‌ ناحق و به‌ زو‌لم شه‌هید کرد! یاخود کا‌برایه‌ک هاته‌ خزمه‌ت (بشری کو‌ری حارث) و پرسیا‌ری لی کرد دهرباره‌ی پیاوی‌ک که: ژنی هه‌یه و دایکی دا‌وای لی ده‌کات که ده‌بی ژنه‌که‌ی ته‌‌لاق بدات، وه‌ ئە‌و خه‌زانه‌شی هه‌یج عه‌یب و که‌م و کو‌ریه‌کی وای تیدا نییه که شایه‌نی ته‌‌لاق‌دان بی‌ت. به‌‌لکو هەر دایکه‌که‌ خۆی هه‌ز به‌ چاره‌ی ناکات... کا‌برا پرس‌ی: ئایا ده‌بی به‌‌قسه‌ی دایکی بکات و ژنه‌که‌ی به‌ بی‌ هو ته‌‌لاق بدات، بو ئە‌وه‌ی بی‌ قسه‌یی دایکی نه‌کات، یان به‌‌قسه‌ی نه‌کات و ژنه‌که‌ی به‌‌ی‌لی‌ته‌وه؟! ئە‌م پیاو چاکه‌ له‌ دین تی‌گه‌یشتوو و حا‌لی بوو له‌ وه‌رع و خو‌پاری‌زی- فهرمووی: (إِنْ كَانَ بَرًّا أُمِّهِ فِي كُلِّ شَيْءٍ وَلَمْ يَبْقَ مِنْ بَرِّهَا إِلَّا طَلَاقَ زَوْجَتِهِ فَلْيَفْعَلْ، وَإِنْ كَانَ يَبْرُهَا بِطَلَاقَ زَوْجَتِهِ ثُمَّ يَقُومُ بَعْدَ ذَلِكَ إِلَى أُمِّهِ فَيَضْرِبُهَا فَلَا يَفْعَلْ) جامع‌ العلوم و الح‌کم - ابن‌ رجب‌ الحنبلي - حدیث رقم: ۱۱.

واته: ئە‌گه‌ر ئە‌و که‌سه له‌ ورد و درشتی ژیا‌نیدا گو‌ی‌رایه‌لی دایکی کردوو هه‌رگیز له‌ قسه‌ی دهرنه‌چوو ته‌نها ئە‌وه‌ ماوه به‌‌قسه‌ی بکات که ته‌‌لاق دانی خه‌زانه‌که‌یه‌تی، ئە‌وه‌ با له‌مه‌شدا به‌‌قسه‌ی دایکی بکات، به‌‌لام ئە‌گه‌ر ته‌نها له‌مه‌دا به‌‌قسه‌ی دایکی ده‌کات که ژنه‌که‌ی ته‌‌لاق بدات، پاشان هەر که ژنه‌که‌ی جیا‌بووه ده‌چی‌ته‌وه بو‌ لای دایکی و ده‌ست ده‌کات به‌‌لیدانی، ئە‌وه‌ با به‌‌قسه‌ی نه‌کات و ژنه‌که‌ی ته‌‌لاق نه‌دات!.

بہ لئی ٹیمانداران: ئەمپو ئیمە بە چاوی خویمان ئەم راستییە دەبینین کە کسانیک هەن بە حیسابی خویان زۆر خۆ دەپاریزن لە شتە گومانایییەکان و وەرع دەکەن و پرسپاری زۆر ورد دەکەن و لە زانایانی ئیسلام و شەرعزان دەربارەیی هەندئ شت کە زۆر نادیارن و لە نیوان حەلال و حەرامدا ئاشکرا نین، بەلام ئەگەر سەیری ژبانی پوژانەیان دەکەیت زۆر حەرامی زۆر ئاشکرا و دیار کە قورئان و فەرموودە باسی کردوون، ئەم بە ناو واریە دەیانخوات و لە ناو مال و شوینی کار و کەسابەتیدا هەن و گویشیان پئی نادات و هەروەکو خوینی مێشولەکەیی لئ هاتووہ!!

خۆشەوستان: خۆپاراستن لە شتە نادیارەکان و واری لە وەرگرتنی حوکمی شەرعیدا ئەوەیە ئاسانکاری وەرگری، نەک خۆت بخەیتە نارەحەتی و گرانکاری و وابزانی بەوە زیاتر لە خوا نزیک دەبیتەوہ! بۆ نمونە: کەسێک کە یەقینی هەیە و دڵنیا یە کە دەست نوێژی هەیە بەلام بە بئ بەلگە گومانیک دەکەوێتە دلیەوہ کە دەستوێژی شکابی، بۆیە دەکەوێتە دودلی و گومانەوہ ئایا لە مزگەوت بچیتە دەرەوہ و دەست نوێژ تازە بکاتەوہ یان لە شوینی خۆی بمینیتەوہ و گوی بە گومانەکە نەدات و نوێژەکەیی بکات، ئەگەر کەسێک ئاگای لە شەرع نەبئ وا ئەزانی واریعی ئەوەیە کە بە قسەیی گومانەکەیی بکات و وادابنی کە دەستنوێژەکەیی شکاوہ، بەلام واریعی راستەقینە لیڕەدا ئەوەیە کە گوی بە گومانەکەیی نەدات و بە فەرموودە پیروژەکەیی پیغەمبەری خوا ﷺ رەفتار بکات کە فەرموویەتی ئەو کەسە کە حالەتیکی ئاوا بەسەر هات ئەوا: (لَا يَنْصَرِفُ حَتَّى يَسْمَعَ صَوْتًا أَوْ يَجِدَ رِيحًا) تەفق علیہ.. واتەبا لە مزگەوت نەچیتە دەرەوہ بۆ تازەکردنەوہی

دهستنوێژ ههتا گویی له دهنگیک دهبی یان بۆنیک دهچی به لوتیا، که بهلگه بۆ نهمانی دهسنوێژهکهی) کهواته: ئیمانداری بهریز وامهزانه قورس وهرگرتنی شهرع وهرعه بهلکو ئهوه وهسووهسهیه..

ئیمانداران: خۆپاراستن لهو شتانهی له نیوان ههلال و ههرامدان و وهرع کردن له ههموو کهسیک جوانه و کهسایهتییهکی تۆکهه بۆ خاوهنهکهی دروست دهکات، بهلام وهرع له چوار کهسدا جوانتره و ولات جوانتر دهکات و به هۆی ئهوانهوه زۆربهی هاوڵاتیانی ئهو ولات و شوینهش ئهو رهفتار و رهوشته بهرزه ههلهدگرن و دهبن به واریع و خۆپاریز.

یهکههه: سههرکرده: ئهو کهسهی که لیپرسراوی یهکهمه له ولاتدا تاوهکو ئهو سههرکردهیهی که چهند کهسیک له ژیر فهرمانی ئهو دان، چونکه ههموو میللهت چاو له سههرکردهی یهکهمی ولات دهکهن و ههولی لاسایی کردنهوهی دهدهن، وه لانیکهه ئهوکومه له کهسهی که له ژیر فهرمانی کهسیکدان ههولی ئهوه دهدهن که وهکو سههرکردهکهیان رهفتار و ههلوێست بنوینن، ههروهکو ئهه پاسیهمان به کردهوه له ژیاانی پیغه مبهری پیشه واماندا ﷺ بۆ دهردهکهوی که پیشه وابهواری و موسلیم بۆمان دهگیرنهوه که پیغه مبهری خوا ﷺ فهرموویهتی: (إِنِّي لَأَنْقَلِبُ إِلَى أَهْلِي فَأَجِدُ الثَّمَرَ سَاقِطَةً عَلَى فِرَاشِي ثُمَّ أَرْفَعُهَا لِأَكْلِهَا، ثُمَّ أَخْشَى أَنْ تَكُونَ صَدَقَةً مَأْلَقِيهَا).

واته: له کاتی کهدا چوومهوه بۆ مالی خۆمان و لای مال و خیزانم، بینیم که دهکه خورمایهک له سههر جیگا کهه کهوتوو، منیش ههله گرتوه و پاشان بهرزم کردهوه بۆ لای دهمم بۆ ئهوهی بیخۆم، بهلام ترسام که ئههه هی زهکات بی، بۆیه نه مخرارد و فریمدایهوه..

بە ئێ ئەمەییە پابەندبوون بە یاساو، چونکە خواى گەورە کردووێتە بە بەندیکی یاسای ئیسلام کە نابێ پێغەمبەری خوا و بنەمالەکەى زەکات بخۆن، خو ئەم دەنکە خورمایە تەنھا گومانی لەسەر بوو کە لەوانەییە زەکات بێ یان نا، بەلام پێغەمبەری خوا ﷺ خۆی پاراست لە خواردنی شتی گومانای و بە کردەووە سەلماندی کە یەکەمین سەرکردەییە لە میژووی مروڤایەتیدا ئاوا واریع بێ و تەنانهت خۆی نەک لە ھەموو ھەرامیک بەلکو لە دەنکە خورمایەکی گومانای پاراستبێ لە کاتیکیدا لەوانەییە زۆریشی برسی بوبێ بۆیە بە چاوپێکەوتنی ھەلی گرتۆتەوہ!...

بە ئێ باسماں کرد کە ئەگەر سەرکردە ئاوا واریع و خۆپاریز بوو، بیگومان شوینکە و توانی شوینییی ھەلدەگرن و وەکو ئەو رەفتار دەکەن. ھەر بۆیە ھاوہلە بەریزەکانی پێغەمبەری خوا ﷺ وەکو سەرکردە و پێغەمبەرەکیان ئاوا خۆیان لە ھەموو شتیکی گومانای نیوان ھەلال و ھەرام دەپاراست لە ناو ھەموو ھاوہلاندا باسی کەسیک دەکەم کە درێژترین ماوہ سەرکردایەتی ھەموو ئومەتی ئیسلامی کردووە کە ئەویش عومەری کۆری خطابە ﷺ، میژوو دەلی کاتی خەلیفە عومەر موچەیی بۆ موھاجرین ئەوانەیی کاتی خۆی لە خزمەتی پێغەمبەری خوا ﷺ لە مەککەوہ کوچیان کردبوو بۆ مەدینە و لە پیناوی ئیسلامدا مال و سامان و خانوو و زەوی و ئازەلیان لەدەست دا، وە دواتریش لە فەتھی مەککە بەدواوە لەخزمەتی پێغەمبەری خوا ﷺ نەگەرانیوہ بۆ مەککە و نەچوونەوہ سەر مال و حالی خۆیان ھەزرەتی عومەر وەکو ریزلینانیک و پاداشتیکی بۆیان بپاری دا موچەیان لە دەولەتی

ئیسلامیه وه بۆ دابین بکات، هر یه کی له موهاجرین (۶۰۰۰) دیره می
 بۆ بریار درا، به لām له ناو هه موویاندا هه زره تی عومەر بریاری دا که
 موچه ی (عبدالله) ی کوړی (۳۵۰۰) دیره م بی، واته ۵۰۰ دیره می
 له وانی تر که متر بیټ، صه حابه کان به سه رسوړمانه وه له هه زره تی
 عومهریان پرسى: هُوَ مِنَ الْمُهاجرین، فَلِمَ نَقَصْتُهُ مِنْ اَرْبَعَةِ اَلْفٍ؟! خو
 عبدالله ش کوړی خو ته له موهاجرینه، ئه ی بۆچی موچه که ی ئه وت له
 چوار هه زار که متر کردووه؟! (سه رکړده دنیا په رسته کان چاوه پړی
 ئه وه یان لی ده کړی که هه رگیز نابی موچه ی نه وه کانیاں وه کو موچه ی
 خه لکی تر بیټ، به لکو ده بی چهند قاتی ئه وان بی) صه حابه کان ئه مه یان
 به غه در ده زانی که خه لیفه ی دادپه روه له کوړه که ی خو ی بیکات، که
 دادپه روه ی ته واوی هه زره تی عومەر ﷺ ته نها له وه دا ده رکه وتایه به س
 بوو که موچه ی کوړه که ی خو شی هه روه کو خه لکی تر بی و زیاتر نه بی..
 به لām ئه گهر که متر بیټ عبدالله مه غدور ده بی، بویه ئه و پرسیاره یان له
 هه زره تی عومەر کرد، به لām هه زره تی عومەر وه لām یکی ئه وه نده نایابی
 دانه وه که میژوو بۆ هه تا هه تایه تو ماری کردو هه رگیز له بیر ناچیتته وه،
 فه رمووی: (اِنَّمَا هَاجَرَ بِهٖ اَبَاوُہٗ، لَیْسَ هُوَ کَمَنْ هَاجَرَ بِنَفْسِهٖ). واته: ئاخر
 له راستیدا عبدالله ی کوړم له لایه ن من و دایکییه وه هیجره تی پی کراوه
 و له کاتی هیجره تدا به باوه شی من و دایکی هه لگیراوه، ئیتر چو ن ده بی
 وه کو که سیکی موچه ی بۆ دابنری که به قچی خو ی هیجره تی کردووه و
 که سیکی بالغ و ته واو بووه!!) ئه م به سه رها ته ئیمامی بوخاری
 په حمه تی خوی لی بی گپراو یه تیه وه.

هەر ئەم حەزەرەتی عومەرە هەر کاتێ کەسێک بۆ ئیشی تایبەتی
خۆی کە پەيوەندی بە کارو باری مۆسڵمانانەو نەبواوە بچواوە بۆ لای،
چرای بیت المال ی دەکوژاندهو و دەیفەرموو: ئەم چرایە ناو بیت
المال زەیتەکە ی بە پارە ی میللەت کۆردراوە نابێ بۆ بەرژەوێندی میللەت
نەبێ کەس قسە و باسی لەبەر بکات و سودی شەخسی لە
برووناکییەکە ی ببینی!!!

بەلام ئەمڕۆ دەبینین کە سەرکۆردە خۆی کارەبای فول لەسەر حسابی
میلەت بەکار دەهێنێ و هەرگیز گۆپ لە مالتا ناکوژیتەو و لە زستان
وماویندا سپلیت ناهێنێ پانکە و سوپا مالهەکە ی ببینی: کەچی بە رادیۆ
و تەلە فیزۆن داوا لە هاوڵاتی دەکات کە کارەبا کەم بکاتەو و گۆپی
زیاد دانەگیرسێنێ!!! دەیان بەرپرس باسی گەندەلی لە بەرپۆه بردنی
ولادتە دەکات کەچی خۆی یەکیکە لە گەندەلەکان، کەچی پەرخنە لە
ئیسلام و ئیمامی عومەر دەگری و بە کۆنە پەرستی دەزانی!!! بەلی
ئیمانداران: هەر کاتێ سەرکۆردە خۆپاریز بوو، واریع بوو ئەوا میللەتیش
بە شیوەیەکی گشتی واریع دەبێ و نەک هەر حەرام ناخوات بەلکو شتی
گوماناویش ناخوات. هەر بۆیە کاتێ ئەو هەموو زیڕ و گەوهر و مادە
گرانبەهایانە ی دەوڵەتی فارسی کەوتە دەستی مۆسڵمانان و سوپای
نازادی بەخشی یە ئیسلام، هەمووی هاتە خزمەتی خەلیفە و کە سەیری
کرد شتی زۆر بچوکی تێدایە کە دەیان لێی لە گیرفاندا جێیدەبیتهو و
بە ئاسانی هەلەدەگیری و دەدزێ و لە نرخیشدا لە ئالتوون بە نرخترە،
کەچی بە ئەمانەتەو لە ناو هەموو چیا و چۆل و بیابانەو گەیشتۆتە
بیت المال بۆ ئەوێ لە خزمەتی تەواوی مۆسڵماناندا بەکار بێت.

حەزەرەتی عومەر سەرکردە یەكەمی ولات كە ئەوێ بینی گریا و فەرمووی:
 ئای سەربازانیکی چەند دەست پاك و ئەمین كە خیانهتیان نەكردوو ه
 بچوكتەین دەستكەوتیش. یەكی لەوانە ی لەوی ئامادە بوو فەرمووی: ئە ی
 ئەمیری ئیمانداران ئەمە بو تو و واریعی و پاکی تو دەگەریتەوه، سویند به
 خوا ئەگەر تو ناپاك و حەرام خۆر بوویتایە و تو به مثقال لەو مال و
 سامانە ی میللەتە كە لە ژێر دەستایە خیانهتت بكردایە، ئەوا سەربازەكانت
 به تەن دزییان دەكرد و ئەم شتە گران بەهایانە ئاوا به سەلامەتی
 نەدەگەیشتنە خەزینە ی دەولەت! بیگومان ئەوه پەرورەدی ئیسلامە كە
 سەرکردە ی ئاوا واریع و دەست پاك پەرورەدە دەكات.

دووهم: دووهم چین لەو چین و كەسانە ی كە واریعی لەواندا زۆر
 جوانە و گەل و میللەت به چاولیكەری ئەوان دەبی به واریع و خۆپاریز
 لە شتی گومانای، عالم و زاناکان، جا كە دەلێن زانا هەموو جۆرە
 زانیەك دەگرتەوه لە هەر بوارێکی زانستدا بیت، به تایبەتی ئەوێ
 ئیمە مەبەستمانە لەم باسەدا زانیانی ناینییە، ئەو كەسانە ی كە
 پۆشاكی زانیانیان لەبەردایە و لە مینبەر و میحرابەكانەوه رینمای
 موسلمانان دەكەن بو چاكە كاری و حەلال خۆری، ئەوانە میللەت چاوی
 لە گەورە و بچوکی وتە و هەنگاو و هەلوێستیانە، وه ئەوێندە ی خەلكی
 سەیری كردهوێان دەكات، سەیری قسە و وتەیان ناكات، بۆیە ئەگەر
 زانیەکی ئاینی بو خۆی وەرە نەكات وه لەو شتەنە ی كە لە نیوان حەلال
 و حەرامدا لە گومانان خۆی نە پاراست، ئەوا میللەت به چاولیكەری
 ئەو خراپتر دەكات و دەست دەكات به حەرام خواردنی ئاشكرا، بۆیە
 كاتێك قسە ی زانای ئاینی كاریگەری كرده یی -عەمەلی- لەسەر ژیان
 پۆژانە ی هاوڵاتیان دەبی و وایان لی دەكات كە واز لە حەرام خۆری

بهینن، کاتې ټو زانا وتاریږه بڼ خوی نهک هر حرام نه خوات به لکو واز له هه موو شتيک بهینیت که گومانیشی له سهر بیت ټایا حرامه یان نا.

زوربه مان ټو باسه مان بیستوو که دایکېک پوله که ی دینیتته خزمهت نیمامی عومر بڼ ټو هوی ناموژگاری بکات که واز له خورما خواردنی زور بینې چونکه لاشه ی حه ساسیه تی پیی هیه و به قسه ی دایکی ناکات، نیمامی عومر فهرمووی: خوشکه که م مناله که ت به ره وه بڼ ماله وه و به یانی بهینه ره وه ناموژگاری ده که م، پوژی دواتر که دایکه که م مناله که ی برده وه خزمه تی، نیمامی عومر فهرمووی: پوله گیان له مه ودوا ټو بی به قسه ی دایکت بکه ی و زیاده پوی نه که ی له خواردنی خورمادا..

دایکه که به سهر سوپرمانه وه وتی: ټه ی ټه میری ټیمانداران: ټه گهر ناموژگاری به که ت هر ټو دوو قسه یه بوو، ټیتر بوچی هر دوینی پیت نه ده وت و دوو جار هاتوچوت پی کردم؟! حه زره تی عومر فهرمووی: ټاخر دوینی من خوم خورمایه کی زورم خواردبوو، ټه گهر به کوپه که ی توم بوتایه خورما مه خو، هیچ کاریگه ری به کی نه ده بوو، بویه وتم به یانی وهره وه، چونکه له دوینیوه هه تا ټه مړو بڼ خوم هیچ خورما نه خواردوو، بڼ ټو هوی ناموژگاری به که م له سهر کوپه که ت کاریگه ری هه بیت! به لی ټه مه واقعیه و وه کو ټو دکتوره وایه که خوی جگهره به ده سته وه یه تی که چی له و کاته دا ناموژگاری نه خوش ده کات که خوی بیاریزی له جگهره کیشان!

وه ټو به سهر هاته ش زور گیردراوه ته وه که کاتې پیشه وا — ټه بو حه نیفه — ره حمه تی خوی لی بی منالیک ټه بینې یاری ده کات و له نریک چالیکی قوراودایه، ټه فهرمووی: پوله گیان ټاگات له خوت بیت نه خلیسکی و نه که ویته ناو قوراوه که! مناله که به فیطره ت و دهرونی

پاکی دیتە گو و دەلی: مامۆستاگیان تو خەمی منت نه بی، به لکو ئاگات له خۆت بی که نه خلیسکی چونکه من دایکم پاکم دهکاتهوه و بهرگه کانم بو دهشوات، به لام نه گهر تو بخلیسکی نهوا ئومه تیک چاوت لی دهکات و له پیگای راست لادهدات و ئیتر کی خاوینیان بکاتهوه!!

ههزار پهحمهت له ئیمامی شافعی که فهرموویهتی: (زینة العلم الوزع و الحلم).

واته: زینهت و جوانی زانست که پیی دهپازیتهوه و سه رنجی خه لکی به لایدا راده کیشتی دوو شته: یه کهم واریعی و خوپاریزی، دووهم: نه رم و نیانی و له سه ر خوپی و پشو درێژی، به لی هه ر مه لا و زانایه ک ئهم دوو په وشته به رزه ی تیدابی، نهوا ده بیته پیگا نیشاندهری راسته قینه ی خه لکی و موسلمانان له ده وری کو ده بنه وه و هه موو قسه کانی به کرده وه جیبه جی ده که ن.

لیردها به داخه وه وه ده لیم: که زۆربه ی مامۆستا ئاینیه کان که دیعایه ی نه وه ده که ن که له سه ر مه زمه بی پیشه وا شافعی، به لام ئهم دوو په وشته به رزه ی که پیشه وا شافعی ئاماژه ی پی کردن که له عالم و زانادا هه بن، که متر له خو یاندا به دی ده کری، زۆر نین نه و زانایانه ی که به راستی واریعن و له هه موو گومانیک خو یان به دوور گرتوه.

دووهم: زۆریک له زاناکان و وتاریژه کان زو وه لده چن و زمانی زبر و تو په بوون له جیاتی له گه ل ناحه زانی ئیسلامدا به کار به یئن له گه ل نه و خه لکه به کاری ده هیئن که هاتوون گو ییان بو بگری و ماندوبون و شه که تی و نا ئارامی ده رونی که له ناو مال و منال و بازار بگره و بهرده ی دونیادا توشی بووه له مزگه وتدا پشویه ک بدات و دل و ده رونی

لە ڕینگەیی ئەو و شانەیی کە لە مینبەرەووە ئەیاننبیستی، بەلام بە داخەووە
 زۆرجار بە کۆمەڵێک زەجر و هەپرەشە و ترساندنەووە دەگەرێتەووە، لەگەڵ
 ئەوپەری دوغای خێر و قەدر و حورمەت بۆ هەموو وتاریژان و
 مامۆستایانی میژەر سپی کە دەبی کردەووەکانیان وەکو میژەرەکەیی
 سەریان سپی بیّت و بە کردەووە لەسەر ڕێبازی ئیمام شافعی بن.

خۆشەویستان: لەم سالانەدا مامۆستای مزگەوتیک لە بریطانیا
 لەناو پاصدا دەبیّت، لە کاتی پارە کوکردنەووەدا، شۆفیری پاصەکە (٢٠)
 بەنس زیاده لەگەڵ باقی پارەکە ئەداتەووە بە مامۆستا ئاینیەکە،
 مامۆستا کە بیری کردەووە پارە زیادهکە بگێرێتەووە بۆ شۆفیرەکە چونکە
 هەقی ئەو نییە و زیادهیە، پاشان هات بە خەیاڵیدا خۆ پارەکە ئەوێندە
 نییە شایەنی باس بیّت، ئیتر بۆ بیگێرمەووە، کێ گوی دەداتە ئەو! دوای
 ئەوەش خۆ کۆمپانیای ئەو پاصانە پارەیی باشیان دەست دەکەوێت، خۆ
 پەکیان بەو ٢٠ بەنسە ئەکەوتوو، بۆ بیاندمەووە وا ئەزانم ڕزقیکە و خوا
 ناردوویەتی، لە کاتی ئەم بیرکردنەووەیا بوو کە پاصەکە وەستا و ئەو
 شوێنە بوو کە مامۆستا دەیویست دابەزێت، بەلام لە دەم دەرگاگەدا
 مامۆستا ئاینیەکە ئەفرەتی لە شەیتان کرد و پارەکەیی دایەووە بە
 شۆفیرەکە وتی: ئەووە لە حەقی خۆم زیاترت داومەتەووە، شۆفیرەکە بە
 زەردەخەنەووە وەرگرت و وتی: تۆ مامۆستای ئاینی تازەیی ئەم ناوچەییە
 نیت؟! وتی: بەلێ، وتی: من ماوێیەکە دەمەوێت بێم بۆ مزگەوتەکەتان تا
 لە ئیسلام شارەزا بێم و بە ئەنقەست زیادم دایتەووە تاوێکو تاقیت
 بکەمەووە، مامۆستا کە دابەزی قاجی هەلێ ئەدەگرت، بۆیە دەستی گرت.

به عه‌مودیکه‌وه و سه‌ری هه‌لپری بۆ ئاسمان و به گریان‌ه‌وه وتی:
خوایه‌گیان خه‌ریک بوو ئیسلام به (٢٠) به‌نس بفروشم!!

سێیه‌م: سێیه‌مین که‌س و چین له ناو کۆمه‌لدا که زۆر پێویسته
واریع و پاک بن و کاریگه‌ری راسته‌وخویان ده‌بێت له‌سه‌ر جه‌ماوه‌ر،
بازرگانه‌کانن یاخود هه‌موو که‌سیک که له بواری به‌ره‌مه‌یناندا کار
ده‌کات.. ئه‌گه‌ر کپیار بینی وا بازرگان یان خاوه‌ن پیشه‌ خو‌پاریزه‌ له
هه‌ر شتیک که گومانی لی ده‌کات که حه‌رامی تیکه‌ل بو‌بێت، ئه‌وا ئه‌ویش
هه‌ستی حه‌ل‌آخۆری بۆ دروست ده‌بێت، به‌لام ئه‌گه‌ر بینی فروشیار نه‌ک
هه‌ر واریع نییه‌، به‌لکو شتی خراپیشی به چاک پی فروشتوه، ئه‌وا
هاولا‌تی کپیاریش بیر ده‌چیت به لای حه‌رام خۆری و حه‌رام
په‌یدا‌کردن و غه‌ش و فیل کردن له که‌سیکی تر، که به داخه‌وه به‌هۆی
نه‌مان یاخود کال بوونه‌وه‌ی بروابوون به چاودی‌ری خوایی و
لێپرسینه‌وه‌ی قیامه‌ت زۆربه‌ی زۆری بازاری ئه‌م‌رۆ بۆته جینگای ده‌ست
برین و هه‌ر چیه‌ک ده‌یک‌ری لی د‌ل‌نیا نیت، وه ئه‌وه‌ی چاره‌سه‌ری
ئه‌مه‌ش ده‌کات پێش هه‌موو شتیک و ده‌ست تیوه‌ردانیکی حکومه‌ت له
بازار و کاری بازرگانی بریتیه‌یه‌ له دروست کردنه‌وه و ژيان‌دنه‌وه‌ی
بیری خواناسی و ئیمان به قیامه‌ت و به‌وه‌ی که له‌سه‌ر (م‌ثقال ذرة)
لێپرسینه‌وه هه‌یه و خوایه‌ک هه‌یه ئاگاداره نه‌ک له کرده‌وه ئاشکراکانت،
به‌لکو ئاگاداری ئه‌وه‌شه که له ناو ناخ‌تدایه و بیر لی ده‌که‌یته‌وه و
هیشتا له ناو سینه‌تدا نه‌ها‌تۆته سه‌ر زمانت!! وه له‌وانه‌یه بپرسی ئایا:
که‌سانیکی وا هه‌ن؟ له وه‌لامدا ده‌لیم: به‌لی، ئه‌وه ئیسلامه که به هه‌زاران
که‌سانی به‌ویژدان و نه‌ک هه‌ر ده‌ست پاک به‌لکو پێش ده‌ست ده‌روون

پاك دروست دهكات، كه نهك هەر نزیکى حه‌رام نابیتته‌وه، به‌لكو
 مو‌حاسه‌به‌ی دلى خویشی دهكات له‌سه‌ر ئه‌وه‌ی كه به زه‌ره‌ری
 مو‌سلمانێك خوشحال بێت و به كرده‌وه سزای ده‌دات، یه‌كی له‌
 كه‌سایه‌تییه‌ خ‌واناسانه، كه بازرگانێكى ده‌وله‌مه‌ند بووه، واته: هه‌م
 پیاوی ناو مزگه‌وت بووه ئه‌هلی شه‌ونویژ و پوژووی سو‌ننه‌ت و زی‌كر و
 فكر بووه، هه‌م ئه‌هلی بازا‌ر و ك‌رین و فروشتن بووه، ئه‌م پیاوه به‌پ‌ریزه‌ش
 ناوی (المسور بن مخرمه) بووه، ئه‌م بازرگانه خ‌واناسه گه‌نم و
 دانه‌ویله‌یه‌كی زوری ك‌ری بوو له كاتی هه‌ل‌گرتنی خه‌رماندا و كردبو‌یه
 ناو عه‌مباره‌كانیه‌وه، به‌ره به‌ره لی‌ی ده‌فروشت و بیریشی كرده‌وه كه
 ئه‌وه‌ی نه‌فروشراره تاوه‌كو پایز و زستان ئه‌وا قازانجی‌كی زورتر ده‌كات،
 كات پایز بوو و وه‌ختی بارانی په‌له‌ بوو، له ناو دوكانه‌كه‌یدا
 دانیشتبوو، چاوی كه‌وت به هه‌وری‌كی ره‌ش كه هی‌مای ئه‌وه‌ی پی‌وه بوو
 كه بارانی هه‌ل‌گرتبێ، له‌م كاته‌دا له ناخیه‌وه پی‌ی ناخوش بوو بباری،
 چونكه ئه‌گه‌ر ماوه‌یه‌كی تر بارانی په‌له‌ دوا بكه‌وتایه گه‌نم و
 دانه‌ویله‌كه‌ی ئه‌م زیاتر نرخ‌ی به‌رز ده‌بووه‌وه، (هه‌رچه‌نده ئه‌و به‌و
 مه‌به‌ست و نیازه‌ش نه‌ی‌ك‌ری‌بوو كه بو‌گرانی هه‌لی بگ‌ری، واته: إحتكار-
 بكات كه له شه‌رعه‌دا حه‌رامه)، به‌لام هه‌ر ده‌ست به‌جی و له هه‌مان
 جی‌گادا لۆمه‌ی نه‌فسی به‌دخوی خوی كرد و به‌خوی گوت: ئه‌وه چی‌یه
 له كه‌یه‌وه وام لی‌ هاتووه، كه به قازانجی مو‌سلمانان د‌ل‌گران بم، له
 پیناوی ئه‌وه‌دا كه بو‌خۆم هه‌ندی پاره‌م ده‌ست بكه‌وی! ته‌وبه و
 ئیستغفاری كرد و ب‌ر‌یاری دا كه به كرده‌وه‌ش سزایه‌كی توندی نه‌فسی
 بدات، بو‌یه هه‌ر له‌ویدا ب‌ر‌یاری دا كه ئه‌و دانه‌ویله‌یه‌ی به‌چ نرخێك

کریوه له کاتی مانگی خهرماندا که دانه‌ویله له ههموو وهختیکی سال
تییدا ههرزانتیره، ههر به ههمان نرخ بیفرۆشیته‌وه و هیچ قازانجیکی
نه‌خاته سهر، خه‌لکی که ئەمه‌یان زانی زۆر به لایانه‌وه سه‌یر بوو، چۆن
ئاوا له پایزدا به نرخ‌ی هاوین دانه‌ویله ده‌فرۆشی، ئەوانه‌ی که باش
نه‌یانده‌ناسی خه‌ریک بوو گومان له‌وه بکه‌ن که دانه‌ویله‌که‌ی تیک
چووبیت، بۆیه ئەم باسه‌یان بۆ چه‌زهرتی عومه‌ری کوپی خطاب که
خه‌لیفه‌ی موسلمانان بوو گێپرایه‌وه، ئەویش بانگی کرد و لێی پرسى:
ئه‌وه چۆنه هیچ قازانج ناخه‌يته سهر دانه‌ویله‌که‌ت؟! (مه‌سوهر)یش به
ناچاری ته‌واوی به‌سه‌رهاته‌که‌ی بۆ گێپرایه‌وه، چه‌زهرتی عومه‌ر زۆر
دلخۆش بوو به‌م بپرایه‌ بوی‌ر و دلیرانه‌یه که به راستی هه‌لوێستی
موسلمان ده‌بی ئاوا بیت، وه زۆر دلخۆش بوو که بازرگانی ئاوا له ناو
ولآت و میله‌تدا هه‌بیت و نیشه‌نه‌ی ئەوه‌یه که خوای گه‌وره به‌ره‌که‌ت‌یان
به‌سه‌ردا ده‌پێژێ، بۆیه زۆر ده‌ست خۆشی له‌و بازرگانه به‌ویژدانه دل
پر له ئیمانه کرد و فه‌رمووی: پاداشتی تۆی به‌پێژ ههر به خوای گه‌وره
ده‌دریته‌وه و ههر ئەوه‌نده‌ت پێ ده‌لیم: جَزَاكَ اللهُ خَيْرًا.. یا ره‌بی خوا
پاداشتی به خیرت بداته‌وه و نمونه‌ت زیاد بکات..

ئای چه‌ند جوانه، چه‌ند جیگه‌ی دلخۆشییه که بازرگانه‌کانی
ئیمه‌ش ئاوا بیر بکه‌نه‌وه، ئای برای ئیماندار تۆش خۆت بپاریزه له شته
گومان‌اویه‌کان، ههر شتی که زیان به منالینکی بی گونا‌ه ده‌گه‌یه‌نیت،
وه‌کو هه‌لمات و میزه‌لان و ده‌مانچه‌ی میروو تراقه و ته‌قه‌مه‌نی،
هه‌رچه‌نده به پاره‌ی خۆت ده‌یکری و ده‌یفروشی، به‌لام چونکه سود
ناگه‌یه‌نی و بگره له پووی ته‌ندروستی و لاشه‌وه زه‌هر له منال ده‌دات،

فروشتنی گهر ته و او حهرامیش نه بی، مه کړو هو ناپه سه نه ده و ده بی خوتی لی بیاریزی... توش نهی برای شوفیر، نه گهر زانیت نه و نه فهرانه ی به کړیت ده گرن که بیانبه ی بو شوینیک، بو خواردنه وه ی عهرق، یان بو قومار کردن، یان بو تیکه لی ناو په شبه له کی شایت ده بن، نه و پاره ت نه وی و بلی من ناتوانم بتانبه م و خوت مه که به شهریکی نه و تاوانه.

روداوکی واقعی که چند سالیك له مه و بهر پویدا بوتان ده گیرمه وه: کورپکی گنج عهره بانیه کی پی ده بیت له ناو بازاردا که لوپه ل بگوازیته وه بو خه لکی، گهنجیک که له سیما و جل و بهرگ و پیلاویدا سیمای هه ژاری و موحتاجی ده بینرا، به لام نه فس بهر ز که ناماده بوو به دوی عهره بانیه کی ناسندا پروات و په لاماری حهرام نه دات، له ناو بازار کابرایه کی ورگ زل، که سیمای ده وله مهندي و پاره داری له جل و بهرگ و بونی عهر و سهر و سیمایدا دهرده که ویت، داوا له م کوره گهنجه عهره بانچیه ده کات که نه و کارتوانه ی بو بار بکات بو فلان گهرچا بو لای سه یاره که ی، کوره گهنجه که ش به دلخوشییه وه له گه لی دهرپوات تاوه کو بهر دم دوکانی عهرق فروشیك له بهر دم دوکانه که دا یه کدوو کارتون دانراوه: کابرای ده وله مهندي به کوره گهنجه که ده لیت: نه وه کارتونه کانه و باری بکه. به لام گهنجه که به بینینی دوکانی عهرق فروشی و دانانی نه و کارتوانه له بهر دمی نه و دوکانه دا نه که ویته گومانه وه و به کابرای ده وله مهندي ده لی: بهر یز ناچارم پرسیاریک بکه م: نه م کارتوانه چییان تیایه؟! نه ویش زور به ساده یی ده لی: ته نها عهرق و بیریه! بوچی؟! گهنجه که ده لی: ده ی من ناتوانم نه و شتانه بخرمه سهر عهره بانه که م! کابرا ده لی: خو شتیکی وا قورس نییه، ههر چند کیلویه ک ده بی! گهنجه که ده لی: مه به ستم قورسی و سوکی نییه، مه به ستم

ئەوێهێ حەرەمە و خۆای گەورە قەدەغەیی کردوو و پێغەمبەری ﷺ خۆای
 نەفرەتی کردوو لەو کەسەیی کە عەرەق دەگوازیتهو و باری دەکات و
 دایدەگری، ئێتر من چۆن دەتوانم شتی وا بکەم!! کابرای دەولەمەند دەلی:
 کوپی باش تاقەتم نییە بپۆم بە شوین عەرەبانەییکی تردا و سەیارەکەشم بۆ
 نایەتە ئەم شوینە قەلەبالەغە، ئێتر چەند پارە داوا دەکەیی ئەتدەمی و خێرا
 باری بکە بۆم! کوپە گەنجهکە بە دلێکی پر لە ئیمانەو دەلی: باوەر بکە من
 بۆ دیناریک موحتاجم، وە زۆر دلم خۆش بوو کە تۆ پیت وەم وەرە ئەو
 شتانەم بۆ هەلبگرە بۆ ئەو گەراجە، بەلام کە زانیم حەرەمە، دلنایە ئەگەر
 هەموو سەروەت و سامانەکەیی خۆتم بەدەیتی تەنھا دەستیشی لی نادەم!! ئەم
 قسانە ئەوەندە بە راستگویی و دلێکی پاکەو دەکات کە کابرای دەولەمەند
 سەری سوپدەمی نی لە پاکیی و خواناسی ئەم گەنجه بەو هەژاری و
 موحتاجیە. بۆیە فیطرەتی بە ئاگا دیتەو هەر لەویدا خۆای گەورە بە
 بەرەکەتی ئەم گەنجه وەرە و خواناسە دەروپاکە، هیدایەتی دەدات و دەلی:
 توخوا تۆ بەو هەژاریە ئامادە نیت کە بی فرمانی ئەو خۆایە بکەیی، کەچی
 من بەم هەموو سەروەت و سامانەو گوی بە فرمانی خوا نادەم، تۆ بەو
 هەموو موحتاجیە کە بە ئاشکرا پیتەو دیارە تەنەزول بۆ حەرەم ناکەیت و
 سەری بەرزت دانانەوینی بۆ حەرەم، کەچی من بەو هەموو سامانەو کە هەمە
 دەیان جار تەنەزولم بۆ چەند دینار و دۆلاریک کردوو! وە هەرگیز نەمپرسیو
 ئەمە حەلەلە یان حەرەم! تۆ زۆر لە من گەورەتر و بەرپزتری و وا بپارم دا
 کە منیش وەکو تۆ پیاوانە و مەردانە و موسلمانانە بژیم و تاماوم عەرەق
 نەخۆمەو، هەر لەویدا کارتۆنە عەرەقەکانی بەجی دێلی و بە زۆر و بە سویند
 هەندی پارە دەبەخشی بە گەنجه عەرەبانچیەکە و گەنجهکەش دوعای خیری
 بۆ دەکات و پیروزیایی ئەم هەنگاوه نوییە لی دەکات و ناویشانی یەکتەری

وهردهگرن و ههموو حهفتهیهك له مژگهوتیكى دیاری كراودا لای مهلایهكى
شارهزا و وتارجوان به یهكهوه نویژی ههینی ئهنجام دهدهن!

به‌ئى به‌رێزان: ئه‌گەر ئه‌هلى كه‌سابه‌ت و بازاڕمان ئاوا واریع بن، ئاوا
ده‌بنه‌ مایه‌ی په‌رحمه‌ت بۆ خو‌شیا‌ن و ههموو ئه‌و كه‌سانه‌ش كه‌ ئه‌مان
هه‌لس و كه‌وتیا‌ن له‌ گه‌ڵدا ده‌كه‌ن.

چواره‌م: چواره‌م كه‌س و چین كه‌ پێویسته‌ به‌ په‌فقا‌ری جوان و بالا‌ی -
واریعی - خو‌یا‌ن به‌را‌زیننه‌وه و كا‌ریگه‌ری گه‌وره‌یا‌ن ده‌بێت بۆ سه‌ر كه‌سا‌نى
تر، دا‌يك و باوكه‌، چونكه‌ ئه‌گه‌ر دا‌يك و باوك گالته‌یا‌ن به‌ حه‌ل‌ال و حه‌رام
هات، ئه‌وا پۆله‌ و ئه‌ولا‌ده‌كا‌نیا‌ن گوى به‌ هه‌چ نا‌ده‌ن و نا‌زا‌نن حه‌رام و حه‌ل‌ال
جیا‌وا‌زییا‌ن هه‌یه‌ یا‌ن نا، به‌لام ئه‌گه‌ر دا‌يك و باوك نه‌ك هه‌ر حه‌رامیا‌ن
نه‌خوارد به‌لكو خو‌یا‌ن له‌ شته‌ گوما‌نا‌وییه‌كان پا‌راست و وه‌رعا‌ن كرد، ئه‌و
كا‌ته ئه‌و مناله‌ی له‌ و ژن و پیا‌وه واریعه‌ په‌یدا ده‌بێت، إنشاء الله منالێكى زۆر
خو‌ناس ده‌رده‌چێ، وه‌ ئه‌و مناله‌ش كه‌له‌ و ما‌له‌دا و له‌ با‌وه‌شى ئه‌و دا‌يك و
باوكه‌دا په‌روه‌رده‌ ده‌بێ، هه‌مان په‌فقا‌ری دا‌يك و باوكی دو‌وباره‌ ده‌كا‌ته‌وه‌ و
خوى له‌ گوما‌نا‌وییه‌كانیش ده‌پا‌ریزی، چ جا‌ی حه‌رام خو‌رى، له‌ می‌ژو‌وى
ژیا‌نى پڕ به‌ره‌كه‌ت و پڕشنگدا‌رى پیا‌و‌چا‌كاندا به‌سه‌ره‌اتێكى زۆر نا‌یا‌ب و
نا‌وا‌زه هه‌یه‌ و حه‌ز ده‌كه‌م به‌ یه‌كه‌وه‌ گوى بۆ بگه‌ڕین:

كو‌پێكى گه‌نجی به‌رێز و په‌هوشت به‌رز نا‌وى (ثا‌بتى كو‌پى
ئى‌برا‌هیم)بوو، پو‌ژتێكیا‌ن له‌ ده‌ره‌وه‌ی شا‌رى (كو‌فه‌)دا به‌ قه‌راغى جو‌گه‌
ئا‌وێكدا ده‌پو‌شست، له‌ نا‌و ئا‌وه‌كه‌ چا‌وى كه‌وت به‌ سی‌وێك كه‌ له‌ دا‌ریك له‌
دا‌ر سی‌وه‌كا‌نى نا‌و ئه‌و با‌خه‌ سی‌وا‌نه‌ی كه‌ جو‌گه‌ ئا‌وه‌كه‌ی لى‌ ده‌هاته‌
ده‌ره‌وه‌ كه‌وتبو‌ه خو‌اره‌وه‌، ئه‌م گه‌نجه‌ ده‌ستى برد بۆ سی‌وه‌كه‌ و نیه‌وى
خوارد، دوا‌ی ئه‌وه‌ كه‌ هه‌شتا نیه‌وى سی‌وه‌كه‌ی هه‌ر به‌ ده‌سته‌وه‌ بوو،

بیری کردهوه که ئەم باخه خاوهنی ههیه، له بهر ئەوه وازی له نیوه سیۆهکهی تر هینا که به دهستییهوه بوو، بردی بۆ لای خاوهن باخهکه و پێی وت: لیم ببوره و گەردنم ئازاد بکه لهوهی که خواردومه و ئەمەش نیوهکهی تری سیۆهکه، پیاوهکهش وتی: من ناتوانم لیت ببورم چونکه من باخهوانم، خاوهنی ئەم باخه شهو پۆژیک لیڤهوه دوره، ثابتی کۆری ئیبراهیم وتی: هەرچەنده دوور بیت پیویسته بچم، چونکه دروست نییه و گومانی حەرامی تێدایه که لهته سیۆیک بخۆم له کاتیکیدا خاوهنهکهی بی ئاگا بیت لی!.. به لای ریگای دور و درێژی گرتە بهر تا گەیشته بهردهرگای خاوهن باخهکه و سهلامی لی کرد وتی: قوربان گەردنم ئازاد بکه و لیم ببوره من نیوهی ئەم سیۆه له باخهکهی تو خواردوه، ئەمەش نیوهکهی تریهتی، خاوهنی باخهکه سهیریکی کرد و وتی: لیت خوش نابم و گەردنت ئازاد ناکەم هەتا ئەم مەرجه م بهجی نههینی، ثابت فەرمووی: مەرجه کهت چیه؟! وتی: ده بیت کچه کهم ماره بکهیت!!

ثابتی گەنج به سهرسوپرمانهوه فەرمووی: باشه ئایا سزای خواردنی له تیک سیو بریتیه له ماره کردنی کچی خاوهن باخ؟! باوکی کچه که وتی: به لام با پیناسهی کچه کهمت بۆ بکه، کچه کهی من کویر و که پولا له، له ماندا دانیشتوو! ثابت توژیک بیری کردهوه له دلی خویدا وتی: ئەگەر ئافره تیک بهو جوړه بیت کهی بۆ شوکردن دهگونجیت؟! به لام چار نییه خاوهن باخه که گەردنم ئازاد ناکات، هەتا ئەو ئافره ته ماره نه کهم، له بهر ئەوه بریاری دا که پازیی بهو کچه و له بهر خاتری خوای گهوره خزمهتی دهکات، دوو شایه تیان ناماده کرد و ماره برین تهواو بوو، خاوهن باخه که دهستی کچه کهی گرت و بردی بۆ ئەو خانوهی که ثابت به کرنی گرتبوو، کاتی ثابت چوو ژوره وه بۆ لای کچه که وتی: السلام علیکم. له دلی خویدا وتی: خو دهزانم لانه و

ناتوانی و هلام بداته وه، به لام خو فریشته کان و هلام دده نه وه، به لام کاتیکی زانی کچه که و هلامی دایه وه، ثابت سه ری سوپما!! که واته: که پ نییه و لال نییه و ئیفلیج و گوجیش نیه، خو چاوی دهمینی و به ره و پروم دیت نافرته تیکی زور جوان و پیکوینکه، به سه رسوپمانه وه به نافرته که ی وت: باشه بوجی باوکت ئاوا و ه صفی توی بو کردم؟! کچه که وتی: باوکت راست دهکات: من بو نه زهر و پوانین بو پیاوی نامه حرم کویرم، بو گوینگرتن له غه یبته و بوختان که پرم، زمانم بهس چاکه ی پی دوتری، قاچم نییه بو خراپه و شوینی ناشه ری پی برۆم.. به لی ئەم دوو پاک و خاوینه ئەم دوو واریع و خواناسه هه ر بو یه ک باشن و خیزانیکی تا بلیی به خته وه ریان دروست کرد له م ژن و پیاوه به پیره (پیشه و ابو حنیفه که ناوی نعمانی کوپی ثابته) له دایک بوو، که اجتهدی له هه زاران مه سه له ی شه ریدا کردووه و ماوه ی چل سال به ده ست نویرتی عیسا نویرتی به یانی کردووه!...

به پیرزان: کوتایی ئەم وتاره به و فهرمووده یی پیغه مبه ری خوا عز و جل دینم که فهرموویه تی: (إِنَّكَ لَنْ تَدْعَ شَيْئًا إِلَّا عَظَّمَ اللَّهُ - إِلَّا أَعْطَاكَ اللَّهُ خَيْرًا مِنْهُ) مجمع الزائد ج ۱۰ ص ۲۹۵ و قال: رواه أحمد و الطبراني و إسنادهما حسن.

واته: توی ئیماندار له بهر خاتری خوا واز له هه ر شتیک بیینی که خوا حه رامی کردووه - تواناشت هه بیئت بیخوی و به دهستی بهینیت به لام له بهر فه رمانی خوا که له شه ردا فهرموویه تی حه رامه وازی لی بیینی و نه یخوی، دلنیا به خوای گه وه زور له و شته حه رامه باشت و به نرخترت به حه لالی پی ده به خشی)

به پیرزان ئەم فهرمووده یی پیغه مبه ر عز و جل هه موومان به چاوی خومان بینیومانه، که ئەگه ر مروؤ ئارامی هه بی و په له نه کات و کورت بین نه بی و وانه زانی نان هه ر ئەو نانه یه که ئەمروؤ له خوانه، ئەوا ئەوه ی وازی لی

دینی به فەرموودهی شەرع، خۆی گەورە بە حەلّی بە نسیبی دەکات و پێی دەبەخشی.. نمونه‌یه‌کی واقعی له گۆلزاری پیاوچاکان وەرده‌گیرین، که تێیدا هاتوو: کوپکی گەنجی به‌پیزی دل پر له ئیمان و خواناسی ناوی -موبارەك- ده‌بی به شوین کار و که‌سابه‌تدا ده‌گه‌ری، که نانیکي حەلّ به‌ده‌ست به‌ینی و به‌ده‌ستی خۆی بژی و چاوی له‌ده‌ستی خەلک نه‌بی، له‌م کاسبی بو‌ئەو کاسبی تا سه‌ره‌نجام پێی ده‌که‌ویته‌ لای خاوه‌ن باخیک و پیک ده‌که‌وی له‌گه‌لی که‌ سالانه به‌رامبه‌ر بپیکي دیاری کراو له‌پاره‌ خزمه‌تی باخه‌که‌ی بو‌ بکات و ئاوی بدات و به‌رهمه‌که‌ی بو‌ بپرنی، یه‌کی له‌ به‌رهمه‌کانی باخه‌که‌، که به‌شی هه‌ره‌ زۆری باخه‌که‌ی داگیر کردبوو، هه‌نار بوو، دوا‌ی زیاتر له‌ چه‌ند سالیک پوژتیکیان خاوه‌ن باخه‌که‌ کو‌مه‌لی میوانی زۆر خۆشه‌ویستی ده‌بیته‌ ده‌یانیه‌نی بو‌ ناو باخه‌که‌ی و به‌ موبارەك ده‌لی: پڕۆ هه‌ندی هه‌ناری شیرینمان بو‌ بیته‌، ئه‌ویش ده‌روات سه‌به‌ته‌یه‌ك هه‌نار لی‌ده‌کاته‌وه‌ و بو‌یان دینیت، که ئه‌یشکین ته‌ماشای ده‌که‌ن هه‌ناره‌که‌ ترشه‌، خاوه‌ن باخه‌که‌ به‌ تو‌ره‌یه‌یه‌وه‌ ده‌لی: باشه‌ تو‌ تامی شیرین و ترش لیک جیا ناکه‌یته‌وه‌؟ موبارەك ده‌لی: قوربان چۆن جیای ناکه‌مه‌وه‌، سوپاس بو‌ خوا هه‌ستی تام کردنم زۆر ته‌واوه‌. خاوه‌ن باخ ده‌لی: ئه‌ی که‌واته‌ بو‌چی چو‌یت هه‌ناری ترشت لی کردۆته‌وه‌ له‌جیاتی شیرین. ئه‌ویش ده‌فه‌رموی: ئاخ‌ر قوربان من هه‌تا ئیستا تامی هیچ هه‌ناریکی ئه‌م باخه‌م نه‌کردوو و لی‌م نه‌خواردوو، چونکه‌ تو‌ که‌ منت هی‌نایه‌ ئیره‌ وت: تو‌ باخه‌وانیت، نه‌توت: پڕۆ هه‌نار بخۆ، خاوه‌ن باخه‌که‌ به‌ سه‌رسورمانه‌وه‌ وتی: چۆن شتی وا ده‌بی تو‌ چه‌ند ساله‌ له‌م باخه‌دا کار ده‌که‌ی که‌چی هه‌ناریکت لی نه‌خواردبی!!

ئەویش ھاوسەری تۆیە و ھی تۆیە، تۆ شایەنی ھەموو شتیکی، بەلێ ئینسانی ئەمین و واریع دەبی خەلات بکری و دەست خوشی لی بکری و ناوی بلاو بکریتەو ھەلاپەرە کتیبی بۆ میژوو پی برازیتەو. نەک بە داخەو ھەک ئەمرو، ئەمین و دەست پاک و واریع و ھەلّ خۆر لای خەلکی خوا نەناس بە گیل و فقیر حال دەزاندری و زۆرجار لە پیشەکە ی دەردەکری، بەلام دز و ناپاک و خائین و ھەرام خۆر خەلات دەکری و پلە ی بەرز دەکری و دەست خوشی لی دەکری!!

بەلێ ئیمانداران: لە موبارەکی گەنج و واریع و خواناسی بە ھەق، لەگەڵ ئەو کچەدا کە کچی پیاویکی خواناس و تیگەیشتوو بەویرژدان بوو، منالیک لەدایک بوو ناویان نا (عبداللە) کە لە دواییدا بوو بە یەکی لە زانترین و پیاوچاکترین کەسی سەردەمی خۆی و کەم کتیب ھەبە لە تەفسیر و میژووی ئیسلام و پیاوچاکان کە ناوی (عبداللە ی کوری موبارەکی) تیدا نەبی، سُبْحَانَ اللَّهِ، چون موبارەک واریع و خۆپاریز بوو لە ھەموو شتیکی گومانای لە ھەرام عبداللە ی کوریشی بە ھەمان شیوہ واریع بوو، دەیفەرموو: (لَا أَرُدُّ دَرَهْمًا مِنْ شُبْهَةِ خَيْرٍ لِي مِنْ أَنْ أَتَّصِدُقَ بِمِائَةِ أَلْفِ دِرْهَمٍ، وَمَا تَنِي أَلْفِ دِرْهَمٍ. . . حَتَّى عَدَّ سَمَائَةَ أَلْفِ دِرْهَمٍ) . . .

واتە: (ئەگەر من لەبەر خاتری خوا واز لە خواردنی یەک درھەم بینم کە گومانای تیدا بی لە نیوان ھەلّ و ھەرامدا، ئەوا بۆ من چاکترە لەوہی کە سەد ھەزار دیرھەم بکەم بە خیر و بیبەخشم، وە بەخوا چاکترە لە بەخشینی دووسەد دیرھەم، بەم جوڑە روشت ھەتا فەرمووی: بەخوا ئەم واریعە یە و نەخواردنی ئەو دیرھەمە کە ئەو

گومانی هه‌رامه‌ی تێدایه‌ خێرت‌ره و چاک‌تره له به‌خشینی شه‌ش سه‌د
هه‌زار دیره‌م له پیناوی خوادا!!)

به‌لێ باوکی ئاوا هه‌رده‌یی کۆری ئاوی لی پهره‌ده‌ بیی: ﴿وَالْبَلَدُ
الطَّيِّبُ تَخْرِجُ نَبَاتَهُ بِإِذْنِ رَبِّهِ وَالَّذِي خَبُثَ لَا تَخْرُجُ إِلَّا نَكْدًا﴾ الاغراف: ۵۸

داواکارم له‌ خوا‌ی گه‌وره‌ که‌ کاربه‌ده‌ستانمان دادپه‌روه‌ر و به‌ویژدان
و به‌سۆز کا، زانایانمان دلێر و بویر و هه‌ق‌بیژ بکا، بازرگان و ئه‌ه‌لی
بازارمان ده‌ست پاک و ئه‌مین بکات.

دایک و باوکان به‌ ئاگا و هوشیار و بێدار بکا و شاره‌زایان بکات له‌
ئیسلا‌م و له‌سه‌ر ئه‌م ئیسلا‌مه‌ جوانه‌ نه‌وه‌کانیان پهره‌ده‌ بکه‌ن، هه‌ر له‌
سه‌رکرده‌وه‌ تا زانا و بازرگان و هه‌ر هاو‌لا‌تیه‌کی ئه‌م و لا‌ته‌ به‌را‌زینیه‌وه‌
به‌ د‌لسۆزی و و هه‌لا‌ل‌ خۆری و واریعی و پاکی و چاکی. اَللّٰهُمَّ آمین.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. قورئانی پیرۆز
۲. نَظَرَةُ التَّعِيم - ج ۸ ص ۳۶۱۹ ، ص ۳۶۲۱ ، ص ۳۶۱۷
۳. صحیح و صایا الرّسول ﷺ - سعد یوسف ابو عزیز ج ۱ ص ۲۹۱ ، ص ۲۸۹
۴. به‌ره‌و ئیسلا‌م - ئاسوده‌یی - ئه‌ندازیار عثمان محمد رشید ل ۸۲
۵. درود - فاتح محمد سمیع ب ۱ ل ۷۶
۶. السلسلة الذهبية - محمود المصري ج ۱ ص ۸۳

وتاری چوارهم بو مانگی جهادی

الاول

فؤ پاریزی له شته گوماناو یه کان

الهرع

به شلی دووهم

وتاری چواره‌م بۆ مانگی جمادی الاول خۆ پارێزی له شته گومانایه‌کان - الورع -

((به‌شی دووهم))

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى
آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

ئیمانداران: له وتاری رابردودا باسی یه‌کێ له ره‌وشته جوانه‌کانی
مروّقی موسلمانمان کرد، که ئه‌و ره‌وشته به‌لگه‌ی ئیمانی ساغ و وێژدان و
ناخی زیندووی مروّقی موسلمانانه، که ئه‌ویش خۆپاراستن بوو له‌و شتانه‌ی
که گوماناوین و له نیوان هه‌لال و هه‌رامدان.

به‌پێزان: زانایانی زمانه‌وانی و شهرع زان به‌ گه‌لیک شیوه پێناسه‌ی
وه‌رعیان کردووه، له‌ناویاندا ئه‌و پێناسه‌یه‌ی پێشه‌وا‌ی ناودار -إبن القيم-
هه‌له‌به‌ژێرم که له کتێبی (الفوائد ص ۱۱۸) دا فه‌رمویه‌تی: (الورع: تَرْكُ مَا
يُخْشَى ضَرَرُهُ فِي الْآخِرَةِ) واته‌: وه‌رع ئه‌وه‌یه که خۆت بپارێزی و وازبه‌ینی له
هه‌ر شتێک که بترسی زه‌ره‌ری بۆ قیامه‌ت هه‌بێ... که‌واته‌: له‌م پێناسه
فراوانه‌ی -إبن القيم- وه‌و تێده‌گه‌ین که وه‌رع ته‌نها هه‌ر له‌ خواردن و
خواردنه‌وه‌دا ناکرێ وه‌کو هه‌ندی که‌س وای لێ حالی بووه، به‌لکو ئه‌گه‌ر
سه‌یری پیاوچا‌کانی پێشین بکه‌ی ده‌بینی وه‌رعیان کردووه له‌ ته‌ماشاکردنی
هه‌ر شتێک که په‌یوه‌ندی به‌وانه‌وه‌ نه‌بێت و ته‌مasha کردنی سودی نه‌بووبێ، بۆ
نمونه‌: له‌ کاتی سه‌ردانی مالی خزم و دۆستدا چاویان نه‌گێراوه به‌ هه‌موو
شوینیکی ناو ماله‌که‌دا به‌ شیوه‌یه‌ک که گومانی ئه‌وه‌ی لێ بکرێ که خاوه‌ن
مال پێی د‌ل‌گران بێ و به‌ که‌سیکی چاوپیس و هه‌سود که یه‌کێ له
نیشانه‌کانیان زۆر وردبوونه‌وه‌یه و به‌ قوڵی سه‌رنج دانه له‌ هه‌ر شتێک که له
ده‌ورو به‌ریاندا هه‌یه - بێته به‌رچاوی، بۆیه له‌ چه‌ندین شوینی ژیا‌نی پیاو

چاكاندا هه يه كه كاتې چونه مالئكه وه. يان بهرنگا و ناو كولانيكدا
 زوشتون. يان چوونه ته ناو بازار. دواتر لييان پرسيون نهو ماله يان نهو
 دوكانه. يان نهو كولانه و مالي فلان كه س چون بووه. نه يتوانيوه باسي بكات
 چونكه نه وه نده به وردى لى نه پروانيوه. كه به داخه وه هندی موسلمان هه يه
 نه ژن و پياو كه به حسابى خوى وهرع دهكات كه چى كه چووه مالئكه وه به
 راده يه كه به ههرچوار لای خویدا د پروانى و سهرنج د هدا ت زور جار نازارى
 د هرونى خاوه ن مال د هدا ت، كه به راستى نه گهر نيمه ي موسلمان وهرع له
 ته ماشا كردندا فير بين، جوانترين كه سايه تيمان د هيت نيشانه ي مروقى
 پوښنير و پيشكه و تومان تيدا دته دى. وه وهرع كردن له (گوينگرتن) دا
 به شيكى تری وهرع كردنى مروقى موسلمان. كه گویت بپاريزى له گوى
 گرتن له ههر قسه يه ك. گورانیه ك گفتوگو يه ك كه هه ست ده كى هندی وشه ي
 ناشه رعى تيدا يه. يان به شيوه يه ك باسى نيسلام و موسلمانان ده كرى كه زه
 میان ده كرى و ناشرين ده كرى. به لام نه م قسه نابه جى و ناشه رعيانه كراوته
 ناواخنى بابه تيكي به ناو پوښنيرى و كلتورى و نه ده بى. نهوا تو له و كاته دا
 گوینى خوت له بيستنى نهو قسه و گفتوگو يانه بپاريزى. وهرعى بيستنت
 كردووه و نيشانه ي نيمان و دلسوزيته بو نيسلام. مه گهر له كاتيكا گوى له و
 قسانه بگرى كه بته وى له نياز و مبه ستى ژه هراوى نهو بابته حالى ببى و
 ددى بدديته وه و له سه رى بنوسى و موسلمانانى لى و شيار بكه يته وه. نه وه
 د روسته و كاريكى گه وړه و خزمه ته به نيسلام، به لام نه گهر نه وه ت له توانا دا
 نه بوو. وه بو ت نه كرا نهوا ميشك و گوینى خوت به و دهنكه ناسازه ناخوشه،
 نه خوش مه خه و وازى ليبينه و فهرمووده كه ي پيغه مبه رى خوا^ص جيبه جى بكه
 كه فهرموويه تى: (من حُسنِ اسلام المرء تركه مالا يعنيه) حديث حسن رواه
 الترمذي (٢٧١٣) و ابن ماجه (٣٩٧٦) ... واته له جوانى موسلمان بوونى كه سينكه

که واز لهو شتانه دیننی که په یوهندی به ووه نییه و لئی سودمهند نابی و له شهر و خراپه شی د دنیا نییه!...

نیمانداران: جوړیکی تر له وهرع و خو پاریزی بریتییه له وهرع کردن له بون کردنی هر شتی که بزانی له سهرت حساب ده کری بون قیامت و لیپرسینه و هت له سهری له گهل ده کری. هه روه کو (عومهری کوپی عبد العزیز) په حمه تی خوی لیبت که خه لیفه ی دادگهری موسلمانان بوو. له زه مانى خه لافه تیدا هندی میسک هاتبوو بون موسلمانان و له بیت المال دا دانرابوو، له کاتیکدا به لای بیت المال دا تیپه ری توند لوتی خوی گرت تا لهو ناوه دوور که و ته وه ئه وانه ی له گه لی بوون به سهر سوپرمانه وه وتیان: قوریان ئه وه بونچی لوتی خوتی گرت؟! فهرمووی: (إِنَّمَا يَنْتَفِجُ مِنْ هَذَا بَرِيحِهِ، فَأَكْرَهُ أَنْ أَجِدَ رِيحَهُ دُونَ الْمُسْلِمِينَ). واته: به راستی سود بینین له م میسکه خو هر بونه خوشه که یه تی. جا که لوتی خوم گرت بو ئه وه بوو که ئه و بونه نه چی به لوتما پیم ناخوش بوو که من بونی بکه م به بی موسلمانان!!! سبحان الله له گه وره یی ئه م ئیسلامه که مروقی چون پیده گه یه نیت. سهر کرده ی ناوا دروست ده کات که ته نانه ت خوی ده پاریزی لهو بونه ی که به بی ده سه لاتى ئه و به هه وادا بلاو ده بیته وه. به لام چونکه به شی موسلمانانی تیدایه خو لهو بونه خوشه ش ده پاریزی و به بی ته وای موسلمانان ئه ویشی ناویت! ئه مه ئیسلامه که سهر کرده ی ناوا پیده گه یه نی و ئه وه ش کوفره که سهر کرده ی و پیده گه یه نیت به بونی خوینی مروقی بیتاوان نه بی میشکی ئاسوده نابی و چاوی تیر نابی و ئه گهر هه موو سامانی ولات بخاته بانق و خه زینه کانیه وه که وه کو جه هه نه م وان

هرگیز تیر نابن و هر دهلی: هل من مزید. هیشتا هر پیی که مه و
رمخنهش له ئیسلام دهگری و به کونه پهرستی دهزانی!!

جوړیکی تر له وهرع بریتیه له وهرع کردن له قسه و ئاگادار بوون
لهوهی که زمان دهیلی.

واته: چاودیرییهکی توندی لهسهر زمانی داناوه و قسه ههتا له بیژنگی
نه داو زهرور و قازانجی دیاری نهکات نایلی و نایبیژئی، ئەمەش بەرهمی
ئیمانبوونه به ثایهتی: مَا يَلْفُظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ ﴿١٨٠﴾

بهلی ئیمانداران: بواری وهرع زور فراوانه و هه موو ههلسوکه و تیکی
ژیان دهگریتهوه، له ههلسان و دانیشتن، له پوشتن، له خواردن و
خواردنهوه، ئیمامی دهههبی له کتیبه بهناوبانگهکهیدا (سیر اعلام
النبلاء ج ١٠ ص ٤٧١) دا باسی یهکی له واریعان و خو پاریزان دهکات که
ئهویش (بشیری کوپی حاریسه) پهحمهتی خوی لی بیت: دهفهرموئ:
ئه م پیاو چاکه له شاری (عبادان) نیشتهجی دهبی، هه موو کاتی بو ئاو
خواردنهوه دهچیت بو سهر دهریا و ئاو ددخواتهوه و ئاوی خواردنهوه
لهگهله خوی دینیتهوه بو مالهوه، که ئاوی دهریا گهرم و سویر و
ناخوشه، وه ئاماده نابی له ئاوی ههوزهکانی ئاوخوادنهوه که ئاوی
سارد و سازگاری تیدایه بخواتهوه دهفهرموئ چونکه له لایه
کاربهدهستی ولاتهوه دروست کراوه، ئهویش کهسیکی زالم و زورداره و
به پارهی میللهت کردویهتی و به پیاوهتی خوی بهسهر مییلهت حیسابی
دهکات، جا به راستی خواناسی به حق واته واریعی، ههروهکو
پیغه مبهری خوشهویستمان فهرموویهتی: (كُنْ وَرِعًا تَكُنْ عَبْدًا

النَّاسِ). حدیث حسن، أخرجه ابن ماجه و ابن ابی الدنيا، وقال البوصيري في الزوائد: إسناده حسن.

خواناس و زانای ناوداری ئیسلام سوفیانی سهوری دهفهرموئ: (عَلَيْكَ بِالْوَرَعِ يُخَفِّفَ اللَّهُ حَسَابَكَ، وَ دَعِ مَا يَرِيكَ إِلَى مَا لَا يَرِيكَ، وَادْفَعْ الشُّكَّ بِالْيَقِينِ يَسْلَمْ لَكَ دِينُكَ). واته: واربع به و خۆت بپاریزه له شته گومانانویهکان، خوای گهوره حیساب و لیپرسینهوهت ئاسان دهکات، وه ههر شتی گومانت لیی ههبوو وازی لی بینهو و نهوه بگره که گومانت لیی نییه، وه ههر شتی گومانت لیی ههبوو بیگۆره به یهقین، نهوا دینهکهت سهلامهت دهبی...

خۆشهویستان: پهوشتی بهرزی وهرع تهنها قسه نییه و پیویستی به کردهوههیه. پیویستی به پرهینانی نهفس هیه ماوهیهکی باشی دهوی که نهه وهرعه له مروّقا دروست ببی، وه لیپوردهیی و لیپرانی نهوی، پیاوچاکان له مهیدانی کردهوهدا نههیان جیبهجی کردووه و نهوهی بیستویانه له قورنان و فهرمووده له ژبانی پوژانهی خویاندا کردوویانه به کردهوه ئیمامی زهههبی ههر له کتیبی (سیر اعلام النبلاء ج ۱۰ ص ۳۱۷) دا له باسی ژبانی یهکی له پیاوچاکان که ناوی - کهمس- وه یهکی بووه له بهروا پیکراوهکانی پیشهوا نهحمه دی کوپی حهنبهل، دهفهرموئ: (إِنَّ كَهْمَسًا سَقَطَ مِنْهُ دِينَارٌ، فَفَتَّشَ، فَلَقِيَهُ قَلَمٌ يَأْخُذُهُ، وَقَالَ: لَعَلَّهُ غَيْرُهُ!!) واته پوژیکیان -کهمس- دیناریکی لی بز دهبی زور بوی دهگهپی له ههمان ریگای که پینیدا هاتووه و پارهکهی لی بز کردووه، سههرهجام دهیدوزیتهوه، بهلام وازی لی دههینی و ههلی ناگریتهوه و دهفهرموئ، نهوهکو هی من نهبی و هی کهسینکی تر بیت نهویش ههر لهسهه نهه ریگایه لیی کهوتبی!! نههش له پیغه مبهری خواوه عَلَيْهِ السَّلَام فیربووه که له

پیغه مبهری خواوه ﷺ گیردراوه ته وه که فهرموویه تی: (إِنِّي لَأَنْقَلِبُ إِلَى أَهْلِي فَأَجِدُ الثَّمَرَ سَاقِطَةً عَلَى فِرَاشِي ثُمَّ أَرْفَعُهَا لِأَكْلُهَا، ثُمَّ أَخْشَى أَنْ تَكُونَ صَدَقَةً فَأَلْقِيهَا) رواه البخاري (٢٤٣٢) مسلم (١٠٧٠).

ئیمانداران: هەر وهکو له وتاری رابردوودا بۆم باس کردن، که واریعی و خۆپاریزی له هەر شتی که گومانی حهرامی له سهر بیّت و یهکلا نه بوبیته وه که حه لاله، رهوشتیکی ههره بهرزه و کاکلهی ئیمان و برهویه بۆ ههموو که سیک جوانه، ههموو مروقیکی ئیماندار بهم وه رع کردنه ده بیّت به مروقیکی پاک و بهرپز و خاوهن که سایه تیهکی بهرز. به لām بۆ چوار کهس و چوار چین له خه لکی له ههموو کهس جوانتره چونکه ئهم چوار چینه ده بن به پیشهنگ و چاوساغ بۆ خه لکانی تر.

یه کهم: سهر کرده ی واریع، هەر کاتی سهر کرده خۆپاریز بوو له شتی گومانای ئهوا سهر باز و شوینکه وتوه کانی به شوین ئه ودا ده پۆن و لانی کهم ئه وهی حهرامه نایخۆن و ئه نجامی نادهن، فهرموون با به یه که وه بچینه خزمه تی سهر وه سالارمان، تاجی سهر و نوری چاومان، حه زره تی محمد ﷺ، هاوه لانی بهرپزی ده فهموون: (كَانَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ لَا يَسْأَلُ عَنْ كُلِّ مَا يَحْمِلُ إِلَيْهِ) واته: ئه گهر پیغه مبهری خواوه ﷺ له ناو مائی خۆیدا هەر شتیکی بۆ ئاماده بکرایه و بۆی بهینرایه که بیخوات، پرسیری له باره یه وه نه ده کرد، چونکه دلتیا بوو که مائی حهرام نه هاتوته مائی پیغه مبهره وه ﷺ به لām: (كَانَ إِذَا أَتَى بِطَعَامٍ مِنْ غَيْرِ أَهْلِهِ سَأَلَ عَنْهُ) رواه احمد، واته: ئه گهر خواردنیکی له دهره وهی مائی خویان بۆ بهاتایه، به وردی پرسیری ده کرد که ئه مه هی کینه و له کوپوه هاتوو و ئه گهر هیچ گومانیکی بۆ دروست نه بوایه له سهر چاوه ی خوادنه که ئه و جا ده بخوارد.

وه له فەرموودەدا هاتوووە کە: (أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ وَأَصْحَابَهُ مَرُّوا بِأَمْرَأَةٍ فَذَبَحَتْ لَهُمْ شَاةً، فَأَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لُقْمَةً فَلَمْ يَسْتَطِعْ أَنْ يَسِفِهَا، فَقَالَ: هَذِهِ شَاةٌ ذَبَحْتُ بِغَيْرِ إِذْنِ أَهْلِهَا).. جاریکیان پینگەمبەری خواﷺ لە گەڵ هەندی له هاوێ لانی دا پوشتن بە لای مائی ئافەرەتیکدا و، ئافەرەتەکش زۆر پیزی لینگرتن و فەرمووی لی کردن و پینگەمبەری خواش ﷺ لە گەڵ هاوێ لانی لایدا و دلی نەشکاند، ئافەرەتەکە هاوسەرەکی لە مال نەبوو لەو کاتەدا هیچی وایان نەبوو، لە خوشی ئەوێ پینگەمبەری خواﷺ بۆتە میوانیان هەستا بەرخیکی سەربری کە هی خویان نەبوو، هی کەسیکی تر بوو بە ئەمانەت لایان دانرابوو، لە دلی خۆیدا وتی: دواتر بۆیان دەکرمەوێ و بەرخیکی تری لە هی خویان باشتەر دەدەمەوێ، بەلی کاتی خواردن ئامادە کرا و دانرا بۆ خواردن پینگەمبەری خواﷺ پاروێهکی هەلگرت و خستیە دەمیەوێ، بەلام هەرچی کرد بۆی قوت نەچوو، پینگەمبەر ﷺ فەرمووی: ئەم بەرخە بە بی پرستی خاوەنەکە ی سەربردراوێ!!

بەپێزان ژیا نی پینگەمبەری خواﷺ لە نیوان دەوڵە مەندییەکی له سنور دەرچوو و هەژارییەکی پروکینەردا بوو، کە پینی دەوتری - الکفاف - هەر وەکو فەرموویەتی ﷺ: (قَدْ أَفْلَحَ مَنْ هَدِيَ إِلَى الْإِسْلَامِ، وَ رُزِقَ الْكَفَافَ، وَ قَعَّعَهُ اللَّهُ بِمَا آتَاهُ) رواه مسلم.

واتە: بەراستی سەرفراز و سەرکەوتووێ ئەو کەسێ کە پینمایی کرابی بۆ ئایینی ئیسلام و پزق و پوزی و باری ئابورییەکی بە جوړی بی کە دەوڵە مەندیکی بوغرای لی دەرچی، نە هەژاریکی وای بی له ژیر تیری هەژاریدا چەمی، وە خوای گەورە قەناعەتی دابینی بەوێ پینی بەخشیوێ.

ئەگەر سەیری خیزانە بەرپزەکانی پیغمبەری خواﷺ بکەین دەبینین کە لە چاو ژیاانی هاوێلانی و تیکرای خەلکی زۆر سادەتر بوو، (وەکو ئەوەی بە کردەووە بە لیپرسراوان بفەرموی: دەبی سەرکردە ژیاانی لە خەلکانی شوینکەوتووی لەخوارتر بیت!) بۆیە خیزانە بەرپزەکانی وەکو هەر ئافەرەتییکی تر کە بە فێطرەتی خۆی حەزی لە مائی جوان و کەلوپەلی باش و پاراوە هەیە، ناپەزاییان دەربری لەو ژیانە سادەییان و داوای خانووی باشتەر و کەلوپەلی جوانتر و خواردنی بەتامتریان دەکرد، بە تاییبەتی ئەو کاتەیی کە ئەو گروپانەیی دژی پیغمبەر و موسلمانانی مەدینە کو ببونەووە وەتیکشکان و دەسکەوتی جەنگی (بەنی قورەیزە) کەوتە دەست موسلمانان خیزانەکانی پیغمبەرﷺ پێیان وابوو کە هەقە ژیان و ژێواری ئەوانیش خوش ببی، بۆیە داوایان لە پیغمبەری خواﷺ کرد کە بەلکو کەمە کەمە ژیاانیان خوشترکا، بۆیە وتیان: ئەوەتە ژنان و کچانی (کیسرا) و (قەیسەر) بەو شیوێیە پائەبویرن کە پادەبویرن، ئیمەش ئالەم ژیانە تفت و تالەدا!! هەقە تۆش وەکو ئەوانەمان لەگەڵ بکەیت...

جا ئیمانداران لەگەڵما بن با بەیەکەووە بچینە شاری مەدینەیی مۆنەوەرە و بچینە مائی پیغمبەری خواﷺ بزاین ئەم داواکارییە چی لی پەیدا دەبی، پێشەوای فەرمودە (موسلیم) پەحمەتی خوای لی بیت، بۆمان دەگێڕیتەووە و دەفەرموی: (رۆژیکیان حەزەرەتی أبو بکر پۆشت بۆ مائی پیغمبەرﷺ داوای مۆلەتی کرد بچیتە ژۆرەووە، بینی خەلک لەبەر دەرگاکییدا دانیشتون و مۆلەتی بە هیچ کەسێکیان نەداوە بۆ چوونە ژۆرەووە، جابیری کوپی عبدالله کە فەرمودەکەمان بۆ دەگێڕیتەووە دەفەرموی: مۆلەت درا بە ابوبکر و پۆشتە ژۆرەووە، پاشان حەزەرەتی

عومر هات و مؤله تی چونه ژوره وهی خواست ئه ویش مؤله تی پی درا،
 بیئی پیغه مبهری خواصه علیه السلام دانیشتووه و خیزانه کانیشی به خهفه تباری و
 به بیده نگی به دهو ریدا دانیشتون، پاشان هه زره تی عومر فهرمووی:
 سویند به خوا ئیستا قسه یه که ده کهم که پیغه مبهری علیه السلام پیبکه نی، بویه
 چووه خزمه تی و فهرمووی: ئه ی پیغه مبهری خواصه علیه السلام خورگه چاوت لی
 بوایه که خیزانه کهم داوای نهفه قه ی لی ده کردم، منیش هه لسامه وه بوی
 ودام به گهردنیدا، پیغه مبهری خواصه علیه السلام پیکه نی و فهرمووی: ئه م
 هاوسه رانه ی منیش که ده یان بیئی به دهو ری مندان، داوای نهفه قه م لی
 ده کهن، جا هه زره تی ابو بکر هه لسا بو عائشه ی کچی به ملی کیشا،
 هه روه ها هه زره تی عومریش به ملی هه فسه ی کچی کیشا، ابوبکر و
 عومر به خیزانه کانی پیغه مبهریان فهرموو: باشه چون ده بی دلی
 پیغه مبهر ئازار بدن به وهی داوای شتیکی لی بکهن که له توانیدا
 نییه؟! ئه وانیش وتیان: سویند به خوا هه رگیز داوای شتیک ناکه ی نه
 پیغه مبهری علیه السلام که نه بییت، پاشان پیغه مبهری خواصه علیه السلام مانگیک یان
 بیستونو پورژ دوور که وته وه لییان و جیی لی جیا کردنه وه، جا خوای
 گه وره ئه م ئایه تانه ی بو ناردنه خواره وه ﴿يٰۤاَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِّاَزْوَاجِكَ اِنْ كُنْتُمْ
 تُرْذِبْنَ اَلْحَيٰوةَ الدُّنْيَا وَرَبِّتْنَهَا فَعَلَيْكُمْ اُمتِعْكُمْ وَاَسْرَحْكُمْ سَرًا حَمِيْلًا ۝
 وَاِنْ كُنْتُمْ تُرْذِبْنَ اَللّٰهَ وَرَسُوْلَهُ وَالْداْرَ الْاٰخِرَةَ فَاِنَّ اَللّٰهَ اَعَدَّ لِّلْمُخْسِنِيْنَ مِنْكُمْ اَجْرًا
 عَظِيْمًا﴾ الاحزاب: ۲۸-۲۹

واته: ئه ی پیغه مبهری علیه السلام به خیزانه کانت بلی: ئه گهر ئیوه ژیا نی
 دنیا و پارا وهی ئه وتان ده ی، ده ی هه مووتان وهر نه پیشه وه با ماره یی
 و هه ندی شتومه کتان بده می، به خواپه سه ندانه و جوانی ده ستتان لی
 به رده دم و ته لاقتان بده م به ته لاقدانیکی جوان و بی زیان بی هیچ
 گله یی و گازنده دل ره نجان دنیك، ئه گهر خوا و پیغه مبهره که ی و

پاداشتی دواروژیشان دهوی و رازی دهبن بهو ژیانهی ئیستانان. ئەوه به راستی خوا ئامادهی کردووه بۆ چاکه کاران له ئیوه پاداشتیکی گهوره...، جابیری کوپی عبدالله دهفهرمووی: که ئەم ئایهتانه هاتنه خوارهوه پیغهمبهری خواﷺ له عائشهوه دهستی پێ کرد و فهرمووی: ئەی عائشه دهمهوێت کاریک بخهمه بهردهستت پێم خوشه پهلهی تیدا نهکهیت. ههتا پرس و را به دایک و باوکت دهکهیت! عائشهش فهرمووی: ئەو کاره چیه ئەی پیغهمبهری خواﷺ، ئهویش ئایهتهکهی بهسهردا خویندهوه. عائشهش فهرمووی: ئایا دهربارهی تۆ ئەی پیغهمبهری خواﷺ پرس و را به دایک و باوکم بکه؟! نهخیر واناکهم بهلکو خوا و پیغهمبهرهکهی و پاداشتی دوا پوژ ههڵدهبژێرم، وه داوات لی دهکهم ئەم قسهیهی من کردم به هیچ کام له خیزانهکانت نهلییت، پیغهمبهروﷺ فهرمووی: ههر ئافرهتیک لهوان پرسیارم لی بکات پێی دهلیم: که خوا منی به نارحعت کار و نارحعت هینه نه ناردووه بهلکو به فیرکهه و به ئاسانکار ناردوومی... وه ههموو خیزانهکانی تری پیغهمبهریش وهکو عائشه وهلامیان دایهوه خوا و پیغهمبهریان ههلبژارد و نارامی و خوشی گهپرایهوه بۆ مالی پیغهمبهروﷺ

ئیمانداران: ئایا له میژووی مروّقایهتیدا هیچ سهرکردهیهک ههبووه که ئاوا ژیاپی و ژیاپی مال و خیزانی ئاوا بووبی؟! نهخیر، دهی حهیف نییه به شوین ئەو سهرکرده راستهقینه و راستگوویه نهکهوی؟!

که ئەمه ئەوپهپری وهرع کردنه له مال و سامانی میللهت، که ئاماده نهبووه به هیچ شیوهیهک بۆ خوشی ژیاپی خووی و مال و منالی به کاری بێنی! له کاتیکا ریگاشی پیدراوه و ههموو هاوهلان به گشتی و به

ئەوپەری خوشحالییەوه گەردنیان نازاد دەکرد و هەموو ژیان و سامانی
خوێان بەقوربانی پیڤەمبەری خوا دەکرد.

خۆشەویستان: ئێمە کاتی که باسی سەرکردەیی و ارع دەکەین هەر
ئەوێندە دێ بە خەیاڵمانا که خۆی دەپاریژی لە شتی گومانای، بەلام
پیڤەمبەری خوا ﷺ، واریعیەکی گەشتوتەرادەیهک که مەگەر ئەوێ له
محمد المصطفی بوشیتەوه، مەگەر لهو (رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ) بینرابی، که
خۆی پاراستووێ له خواردنیک که خۆی زۆر برسی بوو، بەلام سەیری
کردووێ خەلکی تری وەکو ئەویش برسی هەن، خۆی نەبخواردووێ هەتا
ئەوان لییان تێر نەبخواردووێ، فەرموون با بەیەوێکەوێ بچینه خزمەت
یەکی لهو صەحابە بەرێزانەیی که زۆری کاتەکانی ژیاانی له خزمەت
پیڤەمبەری خوا ﷺ بەسەر بردووێ، که ئەویش -ابو هریره- یه، بزانی
چیمان بۆ دەگیریتەوه: حەزەرەتی -ابو هریره- دەفەرموی: (وَالَّذِي لَا
إِلَهَ إِلَّا هُوَ... إِنِّي كُنْتُ لَأَشَدُّ الْحَجَرَ عَلَى بَطْنِي مِنَ الْجُوعِ). سویند بەو
خوایهی که غەیری ئەو هیچ پەرستراوی تر نییه، من له تاوی برسیهتی
بەردم لەسەر سکم بەستبوو بەلکو تۆزی له ناره‌حه‌تی برسیه‌تیه‌که‌م که‌م
بیتەوه، له برسان که له مالی خۆمان هیچم دەست نەکووت ببخۆم، له
ماله‌وه هاتمه‌ دەرەوه، چاوم به پیڤەمبەری خوا ﷺ کهوت و چووم بۆ
خزمەتی، (فَتَبَسَّمَ حِينَ رَأَى) ئەبو هورەیره دەفەرموی: هەر که
پیڤەمبەری خوا ﷺ چاوی پیم کهوت زەرەخەنەیی به پوومدا کرد و
بەررومەوه پیکەنی، (هەزاران جار بەقوربانت بم ئەو پیڤەمبەری پیشەوا
که هەموو کاتی پوت هەر گەش بوو) فەرمووی: ئەبو هورەیره برسیته؟
وتم: بەلی، فەرمووی: منیش برسیه‌تی هیناومیه‌ دەرەوه!! وەرە با

بیه‌که‌وه برۆینه‌وه بۆ مالی ئیمه بزانی هچمان ده‌ست ناکه‌وی بیخوین!
 کاتی که گه‌یشتنه ماله‌وه، پیش نه‌وان قاپی شیریان بۆ هاتبوو له ماله
 دراوسی‌کانه‌وه، پیغه‌مبه‌ری خوا^{صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم} فهرمووی: ابو هریره برۆ بۆ
 مرگه‌وت و هه‌موو نه‌هلی - صوفه - بانگ بکه، (نه‌هلی صوفه هه‌موو نه‌و
 که‌سانه بوون که مال و حالیان نه‌بوو، هه‌ژار و نه‌خوش و بی نه‌نوا
 بوون) نه‌بو هوره‌یره ده‌فه‌رموی: هه‌رچه‌نده به دل پیشم خوش نه‌بوو،
 چونکه ده‌مگوت من هه‌ر به ته‌نها نه‌و قاپه شیره ده‌خومه‌وه، ئیتر نه‌و
 هه‌موو خه‌لکه‌ش چۆن لیی بخۆنه‌وه! به‌لام له‌به‌ر فهرمووده‌که‌ی
 پیغه‌مبه‌ر^{صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم} پۆشتم و بانگم کردن، نه‌وانیش زۆر برسی بوون، زۆر به
 خوشحالیه‌وه هاتن به‌ره‌و مالی پیغه‌مبه‌ری خوا^{صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم}، پیغه‌مبه‌ری
 دلسۆزی هه‌ژاران فهرمووی: ابو هریره یه‌ک به یه‌ک نه‌و قاپه شیره‌یان
 پیوه بگیڕه و با هه‌موویان لیی تیر بخۆنه‌وه، هه‌ر که‌سی قاپه شیره‌که‌ی
 وه‌رگرت نه‌یدات به که‌سیکی تر تا تیر نه‌خواته‌وه له شیر، به‌م شیوه‌یه
 هه‌موو نه‌هلی صوفه تیریان خوارده‌وه! پیغه‌مبه‌ری خوا^{صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم}
 فهرمووی: ابو هریره کی ماوه شیر بخواته‌وه؟! عه‌رزم کرد: نه‌ی
 پیغه‌مبه‌ری خوا ته‌نها من و تۆ ماوینه‌وته‌وه. فهرمووی: تۆش بخۆره‌وه،
 ده‌ستم کرد به شیر خواردنه‌وه، وتم نه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا تیرم
 خوارده‌وه، فهرمووی: نه‌مجاره‌ش بخۆره‌وه، دوباره خواردمه‌وه،
 فهرمووی: نه‌مجاره‌ش بخۆره‌وه، وتم: (لا وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ لَا أَجِدُ لَهَا
 مَسْلَكًا). عه‌رزم کرد: نه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا^{صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم} سویند به‌و که‌سه‌ی که
 تۆی به حه‌ق په‌وانه کردووه، هیچی ترم بۆ ناخوڕیته‌وه و هیچ شوینی
 نه‌ماوه شیری تی بکه‌م، نه‌مجا پیغه‌مبه‌ری خوا^{صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم} قاپه شیره‌که‌ی لی

وهرگرتم و بۆ خۆی بهرماوهکهی خواردوه). ئەم فەرموودهیه ئیمامی
بوخاری ریوایهتی کردووه.

ئيمانداران: له‌وانه‌يه ئيمه هه‌ر ئه‌وه به‌ موعجيزه بزائين كه چۆن
 په‌رداخى شير به‌شى ئه‌و هه‌موو خه‌لكه برسپيه‌ى كردوه، كۆمه‌لى
 گه‌وره‌ى تر له‌م به‌سه‌ره‌اته‌دا هه‌ن وه‌كو: گه‌وره‌ى پيغه‌مبه‌رى خوا كه
 خۆى پاراست له‌ خواردنه‌وه‌ى قاپى شير له‌ كاتيكدا هاوه‌لانى وه‌كو ئه‌و
 برسپانه، به‌راستى ئه‌وه سه‌ركرده‌ى راسته‌قينه‌يه كه:

١. چەند خۆی برسییه، بەلام هه‌ژاران پێش خۆی تێر ده‌کات.
٢. ئه‌وه‌نده‌ مَتواضعه، به‌راموه‌ی ئه‌و هه‌موو هه‌ژار و نه‌خۆشه‌ ده‌خواته‌وه‌.

ئايا غەيرى ئەم زاتە كەسى تر بۆى ھەيە بلىۋ پىشەوا و دىسۆزى
چىنى ھەژارم؟! ئايا ھەيف نىيە لەگەل ئەو زاتەدا نەژى و لەسەر رېئازى
ئەو نەمرى؟!

ئىمانداران دەچىنە خىزمەت سەركردەى وارىع: عومەرى كۆپى خطاب.

شەوېك لە شەوان تەلەھى كۆپى عبداللا تەماشە دەكەت حەزەرەتى
عومەر دەچىتە مالى پىرە ژنەيەكى كۆپى بىكەسەو، دواى ھاتنە دەرەوہى
تەلەھە دەچىتە ژوورەوہ و دەلى پورى گيان ئەمە كى بوو؟! وتى: پۆلەگيان
بەخوا نازانم كىيە، بەلام بۆ ماوہى (۱۰ سال) دەبىت ئەم پياوہ باشە
خواناسە ھەموو ھەفتەيەك جاريك دىت بۆ سەردانم و مالەكەم بۆ خاوين
دەكەتەوہ و خۆراكى ئەم ھەفتەيەم بۆ دەھىنى، بەلام ھەرچەندە لىي دەپرسم
تۆ كىي، ھەر دەلى: يەككىم لە عەبدانى خوا و خوازيارى دوعاى خىرم لە
تۆ!! يا اللہ لەم ئىسلامە چ جورە سەركردەيەك پىدەگەيەنى، وەرەى كردووە و
خۆى ياراستووہ لەوہى كە ناوى ئاشكرا بىي و بزاني ئەمە ئەمىرى

ئىماندارانە خىزمەتلى دەكات، خۇ ھەزرىتى عومەر ھەر بەۋەندەي كە كەسىكى بۇ دىارى بىكات كە سەپەرشتى ئەم پېرەژنە كۆيرە بىكەسە بىكات بەس بوو بو خۇ پزگار كىردن لە بارى لىپىرسراۋىيەتى سەركردەيەك بەرامبەر ھاۋلاتىيەكى، بەلام نەخىر بە دەستى خۇي خىزمەت دەكات و ئەو پارەيەي كە بۇ ئەو خىزمەت كارەي دايىن دەكات دەگەرپىتەۋە بۇ بىت المال و بە دەستى خۇي خىزمەتەكە دەكات.

ئەمە ئىسلامە قوتابخانەكەي پىغەمبەرى خۋايە ﷺ سەركردەيەك پەرۋەردە دەكات كە ماۋەي ۱۰ سال خىزمەت كىردن ناۋى لاي ھىچ كەسىك ئاشكرا نابىت، بەلام لە دىنای ھەرە پىشكەۋتوو پىردادگەرى بە حسابى ئەمپۇدا، ئەگەر جارىك لە جاران سەركردەي ۋلاتىك سەر بە مالى پېرە ژنىكدا بىكات ئەبى ھەفتەيەك ھەرچى تەلەفىزۇن و رادىو و پۇژنامە و گۇقار ھەيە باسى بىكات و پىشكى شىرى لە دەنگ و باسدا بىداتى و بىبى بە مانىشىتى پۇژنامە و گۇقارەكان.

ھەر ئەم ھەزرىتى عومەرى كۆپى خطابە، لە سەردەمى فەرمانپەرۋايدا، ھەموو ئىۋارەيەك دۋاي چۆلبۈۋى بازار شتە بىزبۈۋەكانى ھەل دەگرتەۋەو پۇژنانى جۈمە دەيدايەۋە بە خەلكى، لە كاتىكدا دەيتۋانى كەسانىك بۇ ئەم كارە دىارى بىكات، بەلام مادام بۇخۇي كاتى دەبى و بۇي دەكرى، ۋەرى دەكات كە پارەي بىت المال صەرف بىكات و خۇي كارەكە نەكات!...

ھەر ھەزرىتى عومەرى كۆپى خطابە كە شوپىنىكى لە دەرەۋەي شارى مەدىنە تەرخان كىرد بۇ بەخىۋكىردنى ئازەلى مۇسلمانان و كارمەندى بۇ بەخىۋكىردىيان دانا!! (ئەمەيە مەدەنىيەت و پىشكەۋتن و

شارستانیەت. یەكەم كەس بوو بڕیاری دا نابێ لە ناو مالاندا ئاژەل بەخێو بکری، وە نابێ هەموو كەس خزمەتی ئاژەل بکات ئەگەر پەسپۆر نەبێ!! هەتا ئیستاش لە گەلیك ولاتانی پیشكەوتوی دونیای ئەمڕۆدا ئەم سیستەمە بۆ ئاژەلداری نیە، جاریکیان چوو بۆ بەسەرکردنەوهی ئەو شوینە، كۆمەڵە حوشتریکی قەڵەوی بیینی، كە زۆر بەرچاو بوون و دیار بوو باش خزمەت كراون، فەرمووی: ئەمانە هی كین؟! وتیان: هی عبدالله ی كۆپتە، فەرمووی: دیارە لەبەر خاتری من كە عبدالله كۆپی منە زیاتر خزمەتی حوشتەرەكانی ئەوتان كردوو و لە شوینی باشتی لەوێگاندا لەوێراندوتان بۆیە لە هی خەلكی جوانترن و قەڵەوترن! بانگی عبدالله ی كۆپی كرد و فەرمووی: دەبێ ئەم حوشتەرە بفروشی و مایەكە ی چەندە و كاتی خۆی چەندت پێ داوون پارەكە ی خۆت هەلبگرە و زیادەكە ی بخەرە بیت المالەوه، چونكە بەهۆی منەوه ئەو پارە زیادەیهت دەست دەكەوێت و منیش نابێ رێز و حورمەتی ئەمیری ئیمانداران بۆ مەصلەحەتی شەخسی خۆم و كۆپو كەس و كارم بەكار بهێنم، پاشان لەجیاتى دەستخۆشی سزای ئەو كەسانە ی دا كە كاری ئاژەل بەخێوکردنەكەیان ئەنجام دەدا و جیاوازی ئاژەلی كۆپی خەلیفە و خەلكی تریان كردوو!!!

ئیمانداران: لەگەڵما بن هەر لە خزمەت حەزەرەتی عومەری كۆپی خطاب داین، باسی وەرعی سەركرده دەكەین... چەند ملوانكەیهك ئامادە كرابوو كە وەكو مەدالیای ریزلییان ببەخشری بەو ئافەرەتانە ی كە خزمەتی ئیسلاامیان كردوو و لە پۆژە سەختەكاندا، یەك بە یەك ملیوانكەكان بەخشان بە ئافەرەتەكان و دانەیهك مایەوه، ئەوانە ی لە

خزمه تیدا بوون له گه وره پیاوانی صه حابه فهرموویان: ئه ی ئه میری نیمانداران، ئه م ملوانکه یه ش ببه خشه به خیزانی به ریزی خۆت که (أُم کلثومی کچی ئیمامی عه لی یه)، کچه زای پیغه مبه ری خوایه و کچی عه لی کوری ابوطالبه وه خیزانی گه وره ی هه موو موسلمانانیشه و خوشی له پیناوی ئه م ئیسلامه دا گه لیک زه حمه ت و ماندوو بونی بینیه! بویه شایانی ئه و ریزلینانه یه، به لام هه زه رته ی عومه ر فهرمووی: نه خیر خه لکی موسته حه قتر و شایسته تر هه یه، عه رزیان کرد کییه؟! فهرمووی: (أُم سُلَيْطُ أَحَقُّ بِهِ - وَأُمُّ سُلَيْطٍ مِنَ نِسَاءِ الْأَنْصَارِ - قَالَ عَمْرٍ: فَإِنَّا كَأَنَّا تُزْفِرُ لَنَا الْقَرْبَ يَوْمَ أُحُدٍ) رواه البخاري.

واته: ئوم سوله یت که ژنیکی به ته مه ن و پیری مه دینه ییه، شایه نتر به م مه دالیای ریزلینانه یه، چونکه ئه و ئافره ته له پوژی سه ختی ئوحووددا زور خزمه تی کردین و به گوزه ئاوی بو ده ینانین.. پاشان بانگی کرد و ملیوانکه که ی پیبه خشی!!

الله اکبر له م وه رعه، خو خیزانه که ی خوشی شایه ن و شایسته بوو که ئه و ملوانکه یه ی پیشکه ش بکری، به لام چونکه موسته حه قتر هه یه ده بی بدری به ئه و، ئه مه ش جوړیکه له وه رعی سه رکرده! ده ی وه رن با شانازی به و ئیسلامه ی خو مانه وه بکه ین که ئاوا ریز له تی کو شه ران ده گری و سه رکرده خوی له یادیان ناکات با له یادی خه لکیش چوبنه وه ئه وه ئیسلامه ئاوا ریز له ئافره ت و خه باتی ئافره ت ده گری.

به ریزان: له خزمه ت سه رکرده یه کی تری واریعداین، ئه ویش هه ر عومه ره، به لام عومه ری کوری عبدالعزیزه ئه وه نده دادپه ره ر بووه، له میژووی ئیسلامدا ناو نراوه خه لیفه ی پینجه می راشدین، به راستی که

باسی واریعی ئەم سەرکردەییەش دەکەین، مەزۆق سەری سوێدەمیانی، چونکە لە شتی وادا وەرعی کردووێ کە خەڵکانی تر هەر بیریشیان لێ نەکردۆتەوێ با چەند نمونەییەکی وەرگیرین:

یەکەم: جاریکیان یەکی لە کاربەدەستان بە سی نامە پیویستی موسلمانانی خستە بەردەم خەلیفە عومەری کۆری عبدالعزیز، خەلیفە عومەریش بە یەک نامە وەلامی دایەوێ و فەرمووی: با نوکی قەلەمەکەت باریک بێت و دێرەکان لەیەکەوێ نزیك بن و پیویستیەکانیش کۆبکەرەوێ ئەمجا بە یەک نامە بیاننێرە، چونکە من پێم ناخۆشە سامانی موسلمانان لە شتیکیدا خەرج بکەم کە کەلکی لێ وەرنەگرن!! بەلام ئەمڕۆ بە هەزاران لاپەرە چاپ دەکریت و بلاو دەکریتەوێ بە پارە میللەتی هەژار و برسی، بەلام نەک بۆ ئەوێ پێداویستیەکانی میللەتی تێدا بنوسری و بگەیهنری بە سەرکردەکانی ولات، بەلکو بۆ مەدحی سەرکردە و چەواشە کردنی میللەت بە شیوێیەکی سپی لێ دەکات بە پەش و پەشی لێ دەکات بە سپی و دنیا و دواپۆژی لە دەست دەدات!!...

دووهم: کلیلە وانهکانی کەعبە نامەیان نوسی بۆ عومەری کۆری عبدالعزیز و داوایان لێ کرد کە فەرمان بدات بەوێ کە (کەعبە ی پیروز) بە بەرگی نوی، بە وینەیی خەلیفەکانی پیش خۆی پۆشته بکریتەوێ، خەلیفە عومەری دادگەر و واریع فەرمووی: بەلام من وای بە چاک دەزانم ئەو مەسرهفە بکەمە چەند پارووییەکی نان و خۆراک و برسیەکی پی تیر بکەم، چونکە ئەو برسیانەیی ئەم گەلە لە پیشترن لە کەعبە!!

سییەم: جاریکیان داوای کرد تەختەییەکی بۆ بکرن کە قورئانی لەسەر دابنێ لە کاتی خویندنی قورئاندا، کە بۆیان هیئا فەرمووی: زۆر

جوانه له کویټان کړی؟! ووتیان ته‌خته‌که‌ی هی بیتُ المال بوو، خوْمان دروستمان کرد لیټی،، فهرمووی: ټهو ته‌ختانه بایی چه‌نده؟ وتیان: نیو دینار، فهرمووی: ده‌بی دوو دینار له مائی خوْم بڅمه (بیتُ المال) هوه ټه‌مجا ټهو میږه قورټانه‌که‌می بڅمه سهر!!..

به‌لی بهم ده‌ست پاکي و واریعیه له ماوه‌ی دوو سائی خه‌لافه‌تی عومه‌ری کورپی عبدالعزیزدا، ټه‌وه‌نده پاره زوَر بوو، ټه‌وه‌نده خه‌زینه‌کانی ده‌ولت پر بوون له پاره و سامان که ده‌ولت بریاریدا:

۱. هه‌موو که‌س مه‌عاشی بوْ بردرایه‌وه.

۲. قهرز بوْ هه‌موو قهرزاران درایه‌وه.

۳. ژن بوْ هه‌موو گه‌نجان هیټرا و کچان شویان کرد.

۴. کی زه‌وی هه‌یه سلفه‌ی بده‌نی تا زه‌ویه‌که‌ی ټاوه‌دان بکاته‌وه

و به‌ره‌می باش بدات.

ټهم هه‌موو پیښکه‌وتنه‌ش بریتیبوو له به‌ره‌می واریعی و خوْپاریزی خه‌لیفه و سهرکرده‌ی موسلمانان له هه‌موو شتیک که بچوکترین گومانی هه‌رامبوونی تیډابی.

به‌پریزان: دووهم ده‌سته که به وهرعی ټه‌وان دونیا ټاوه‌دان ده‌بیټه‌وه زانایانن، نیمامی شافیعی -رحمه‌تی خوی لی بیت- ده‌فه‌رموی له‌باره‌ی خوْیه‌وه:

عَلَيَّ ثِيَابٌ لَّوْ يُبَاعُ جَمِيعُهَا   بَفَلَسْ لَكَانَ الْفَلَسُ مِنْهُمْ أَكْثَرًا.
و فِيهِنَّ نَفْسٌ لَّوْ تُقَاسُ بِمِثْلِهَا   نَفُوسُ الْوَرَى كَانَتْ أَجَلٌ وَأَخْطَرًا.

که جیڭای داخه زۆربه‌ی ئه‌وانه‌ی که ئیدعای مه‌زه‌به‌ی شافعی ده‌کن به پێچه‌وانه‌ی خودی ئیمامی شافعی‌ن به جل و به‌رگ زۆر ئاوه‌دانن به‌لام له ته‌قوا و وه‌رع و زانستدا و یرانن!

به‌لێ ئیمانداران: چینی سییه‌م که به وه‌رعی ئه‌وان دونیا جوان ده‌بی خاوه‌ن پیشه‌کانن، بۆ نمونه نمونه‌یه‌ک له‌سه‌ر وه‌رعی یه‌کی له دوکانداره‌کان باس ده‌که‌ین که ئه‌ویش (یونسی کوپی عه‌بیده)، ئه‌م دوکانداره‌ خاواناسه‌ واریعه‌ پوژنیکیان دوکانه‌که‌ی به‌جی هه‌شت و چوو بۆ کارێک، برازاکه‌ی خۆی له‌سه‌ر دوکانه‌که‌ی به‌جی هه‌شت، له کاتی گه‌رانه‌وه‌یدا چاوی که‌وت به‌ یه‌کی له‌و که‌لوپه‌لانه‌ی له‌ دوکانه‌که‌ی ئه‌ودا نه‌بی نییه‌، به‌ ده‌ستی که‌سیکه‌وه‌ بوو، که ئه‌ملاولای پیده‌کرد و سه‌یری ده‌کرد، ئه‌م دوکانداره‌ پیاوچاکه‌ له‌ کابرای پرسی: ئه‌وه‌ت به‌ چه‌ند کپی؟ وتی: به‌ ٤٠٠ دیره‌م، وتی: چۆن ده‌بی ئه‌وه‌نده‌ت پیدایی له کاتی‌کدا نرخ‌ی خۆی ٢٠٠ دیره‌مه‌! کابرا وتی: من به‌ ٤٠٠ دیره‌م هه‌ر قبوڵمه‌ له‌ ولاتی خۆمان زۆر قازانج ده‌کات. به‌لام (یونسی کوپی عه‌بیده) لێ نه‌گه‌را هه‌تا ٢٠٠ دیره‌می تری دایه‌وه‌، ئه‌مجا که گه‌رایه‌وه سه‌ره‌نشتی برازاکه‌ی کرد و ئه‌ویش وای نیشاندا که نرخه‌که‌ی لێ تیکچوو و کابرای موشته‌ریش خۆی به‌وه‌ پازی بوو، به‌لام (یونس) فه‌رمووی: با کپیاریش به‌و نرخه‌ پازی بێ و به‌لایه‌وه‌ هه‌رزان بیت، ئیمه هه‌ر ده‌بی قبوڵی نه‌که‌ین زیاتر له‌ نرخ‌ی خۆی وه‌رنه‌گرین.

به‌پرزان: پیاوچاکان و خواناسان زور به وردبینیه‌وه ئاموژگاری کاسبکارانیان کردووه که خوین نهک هه‌ر له حه‌رام به‌لکو له هه‌ر شتیکیش که له حه‌رام و ناشه‌رعی نزیکیان بکاته‌وه بیاریزن.

روژیکیان که‌سیک که پیشه‌ی -به‌نایی- بوو وه‌ستای دیوار بو، چوو بو خزمه‌ت زانای به‌ناوبانگ (سوفیانی سه‌وری) و عه‌زی کرد: ماموستا من وه‌ستای دیوارم و پاشای ولات ده‌یه‌وی شورا و دیواریکی گه‌وره بو شاره‌که دروست بکات، ئایا ئه‌گه‌ر من بچم ئه‌و ئیشه وه‌ر بگرم و دیواره‌که دروست بکه‌م، پاره‌که‌ی حه‌لاله یان حه‌رامه؟! جه‌نابیشت ئاگاداری که ئه‌و دیواره سودی بو موسلمانان ده‌بیّت و له دوژمن ده‌یانپاریزیّت، سوفیانی سه‌وری فه‌رمووی: نه‌خیر ئیشی بو مه‌که و پاره‌که‌ت نه‌ویّت، چونکه خۆت وه‌کو من ده‌زانیت که پاشای ولات که‌سیکی زالمه و به‌ئاره‌زوی خۆی پاره‌ی ئه‌م ولات و میلیله‌ته صه‌رف ده‌کات. تۆش که وه‌ختی ده‌ستت کرد به ئیشکردن بۆی: (أَقْلُ مَا يَدُ خُلِّ عَلَيْكَ أَنْ تَحِبَّ بَقَاءَهُمْ لِيُوفُواكَ أَجْرَكَ). لانی هه‌ره که‌می له کاتی ئه‌و ئیش کردنه‌دا ئه‌وه دێته دلته‌وه که حه‌ز ده‌که‌ی پاشا و داروده‌سته و ده‌سه‌لاته‌که‌ی له‌سه‌ر کار بمیننه‌وه و ده‌سه‌لاتی ئه‌و زالمه به‌رده‌وام بی تاوه‌کو تو ئیشه‌که‌ت ته‌واو ده‌که‌یت و پاره‌که‌ت وه‌رده‌گری! له فه‌رمووده‌ی پیغه‌مبه‌ریشدا ﷺ هاتوو که فه‌رموویه‌تی: (مَنْ دَعَا لِظَالِمٍ بِالْبَقَاءِ فَقَدْ أَحَبَّ أَنْ يُعْصِيَ اللَّهَ فِي أَرْضِهِ) هه‌ر که‌سی دوعا بو زالم بکات و له دلیدا حه‌ز بکات ده‌سه‌لاته‌که‌ی به‌رده‌وام بیّت، ئه‌وه ئه‌و که‌سه حه‌زی کردووه که سه‌رپیچی خوا بکری له‌سه‌ر زه‌وی خوا!!! وه له فه‌رمووده‌یه‌کی تر دا هاتوه: (إِنَّ اللَّهَ

لیغضب إذا مُرِحَ الفاسِقُ) خوای گه‌وره توپه ده‌بی کاتی که مه‌دحی فاسق و خراپه‌کاریک ده‌کری...

شیخ سوفیانی سه‌وری فه‌رمووی: له‌به‌ر ئه‌وه که ئه‌و چه‌زکردن به‌ مانه‌وه‌ی زالمه له‌ ناو دلتا دروست ده‌بی ئه‌و پارویه چه‌رامه و ئیشه‌که مه‌که!...

هه‌زاران په‌حمه‌ت له‌ زانای تیگه‌یشتوو له‌ ئیسلام و واریع و چه‌ق بیژ سوفیانی سه‌وری هه‌موو زانایانی ئیسلام که چونکه خو‌یان واریع بوون: زۆر ئازادانه و ئازایانه باسی چه‌لال و چه‌رام و واریعیان بو موسلمانان کردوو و به‌ چاو‌یکی زۆر وردبینانه‌وه‌ ده‌رکیان به‌ هه‌موو لایه‌نه‌کانی شته گومان‌اویه‌کانیش کردوو، په‌حمه‌تی خوای گه‌وره‌ش له‌و بازرگان و دوکاندار و ئه‌هلی که‌سه‌به‌ته بی که پیش ئه‌وه‌ی هه‌ر کاریک بکه‌ن ده‌چه‌ خزمه‌ت زانایانی شه‌رع زان و واریع و چه‌ق بیژوتا دلتیا نه‌بن له‌ چه‌لالی ئه‌و کاره ئه‌نجامی ناده‌ن!...

پیاو‌چاکان و دل‌روناکان فه‌رموویانه: سه‌رده‌می‌ک به‌سه‌ر خه‌لکیدا دیت. که‌سی‌ک که نه‌شاره‌زا و غه‌ریبه و که‌س ناناسی و ده‌یه‌وی شت بکری و بفروشی، ده‌چیته بازاره‌وه و له‌ که‌سی‌کی خواناس و واریع ده‌پرسی: من که‌س له‌ ئه‌هلی ئه‌م بازاره ناناسم، ئایا معامه‌له له‌گه‌ل کی بکه‌م سه‌ر راسته و فی‌ل‌م لی ناکات؟! پینی ده‌وتری: (عامل من شت). له‌گه‌ل کی پیتخوشه معامه‌له بکه‌ی بیکه چونکه هه‌موو ئه‌هلی بازار ئه‌مین و چه‌لال خورن! پاشان دوا‌ی چه‌ند سالی‌ک زه‌مانی‌کی تر دیته

پیشهوه ئه گهر که سیکی نه شاره زای تر بی و هه مان پرسیار بکات، پیی دهوتری: (عَامِلٌ مِّنْ شَيْءٍ إِلَّا فُلَانًا وَ فُلَانًا)، معامله له گهل هه که سیکدا بکه که پیت خوشه ته نه فلان کهس و فلان کهس نه بی، نهو دوانه نه بی باقی نه هلی بازار هه مووی نه مین و راستگوویه، دواي نهوه زه مانیکی تر دیته پیشهوه وه لامي پرسیاری نهو کهسه نه شاره زایه وای لیدی که پیی دهوتری: (لَا تَعْمَلْ أَحَدًا إِلَّا فُلَانًا وَ فُلَانًا).. معامله و کرین و فروشتن له گهل کهسدا مه که له ناو بازاردا، چونکه هه مووی دهست بر و ناپاکه، ته نها دوو کهس نه بی که باسی حه لال و حه رامیان لاموه، نهوانیش فلان و فلان!!

پیاوچاکان ده فهرموون: لهوه دهترسین زه مانیک بیه پیشهوه نهو دوو کهسهش نه مینی و ئه گهر چویده هه بازاریکه وه و هه شتیکت کپی و فروشت، بهردهوام له دلهراوکی و ترسدا بیت که ئایا دهستیان بریوی یان نا، ئایا نهوهی کپیوته به کهک دیت یان نا! (إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ) بهراستی نهوه گه ورهترین موصیبه که پروو دهکاته موسلمانان!

ئیمانداران و خواناسان: له کووتایی نه م باسی وه رع و خو پاراستن له شته گوماناویهکان و نادیارهکاندا، نهوه ده لیم که کومه لیک شت هیه پیویسته خو مانی لی بیاریزین، له بهر نهوهی زوربه یان ئه گهر به پروو که شیش حه رام نه بی به لام له ناوه پروک و واقیعدا حه رامه و موسلمان ده بی واریع بی و خو یانی لی بیاریزی:

۱. ویری ناو مه طعم و ئوتومبیل، زورجار بوه که سیک له روودا ماوه و پاره ی چه ند که سیکی تری داوه و زوری له سه ر که وتوو و به دل

پیی ناخۆشه و به لām چاره ی نییه، ئەمه حه رامه و نابیی قبولی بکه ی و سوپاسی بکه و با هه رکه س خۆی پاره ی خۆی بدات.

۲. زۆر که س هه یه که ده چیتته دوکانیکه وه تا کیلویه ک شت ده کبری. ده ست ده با و چه ند شت ده خوات جا میوه بی جهره سات بی، که دوکانداره که پیی عه یبه بلئی مه یخۆ، به لām له دله وه زۆری پیی ناخۆشه و ئەو که سه حه رامی خواردوو و ئومیده وارم ئەو په وشته ناشرینه نه مینی.

۳. هه ر شتی که به له روودامان -غصب الحیاء- ده ست بکه وی، حه رامه، بۆ نمونه: که سینک شتیکی به دهسته وهیه، تۆ بلئی به راستی جوانه، ئەویش وه کو ریژ لیگرتنی که بلئی: پیشکه شت بیت ئەوه نابیی لیی وه رگری، چونکه ئەو وشه ی پیشکه ش کردنه ته نها ریژ نواندنی که و مانای ئەوه نیه هه دیه ت ده کات، ئەگه ر بیویستایه پیشکه شت بکات خۆی بۆی ده هینای بۆ ماله وه، به لām تۆ که لیی وه رده گری پیی ده لیی به راستی جوانه، ناچاری ئەوه ی ده که ی که بلئی پیشکه شت بی و حه رامه وه ری بگری!...

۴. سوپاسی خۆای گه وه ده که م که به په روه رده ی ئەم ئیسلامه له به ره که تی مزگه وته وه، له ئەمڕۆدا خه لکانی حه رام خۆر له چاوی خۆیان وه ده رواننه ده روبه ر و ده لێن: که سی خه لāl خۆر نه ماوه، به لām ده یان و سه دان کوپ و کچی گه نجه مان هه یه که له گه ل ئەوه شدا زۆر موحتاجن و باری ئابوریان باش نیه، به لām زۆر خۆپاریزن و هه رشتی گومانی لی بکه ن نزیکه ناکه ونه وه و له هه موو هه لّس و که وتیکیاندا

پرس به زانایانی شهرع زان ده‌که‌ن و جی‌گه‌ی دل‌خو‌شی مام‌وستایان و
 میلله‌تی موس‌لمانان و دنیا به ئه‌وانه‌وه جوانه و ئاوه‌دانه، به‌لام
 چونکه هه‌رام‌خوره‌که زۆرتر بووه، ئه‌وانه که‌متر دیار و ئاشکران، خوای
 گه‌وره لی‌ت ده‌پاری‌مه‌وه و ده‌لی‌م: اللَّهُمَّ اغْنِنَا بِحَلَالِكَ عَنْ حَرَامِكَ وَ
 بِطَاعَتِكَ عَنْ مَعْصِيَتِكَ وَ بِفَضْلِكَ عَمَّنْ سِوَاكَ. اللَّهُمَّ آمِينَ.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. قورئانی پی‌رۆز.
۲. پوخته‌ی ته‌فسیری قورئان - مه‌لا محمد مه‌لا صالح.
۳. ته‌فسیری رامان - مام‌وستا احمد کاکه محمود.
۴. نُظْرَةُ النَّعِيم ج ۸ ص ۳۶۲۰، ص ۳۶۲۴.
۵. دورُ القِيم و الاخلاق في الاقتِصاد الإسلامي - يوسف القرضاوي:
 ص ۳۳۱، ص ۲۹۶، ص ۳۳۲.
۶. مواقف من حياة الرسول ﷺ - محمد حسين عبد العال ص ۳۱۹، ص ۳۱۶.
۷. جین‌شینانی پی‌غه‌مبه‌ر ﷺ - عمرو خالد - وه‌رگی‌رانی میران:
 ل: ۹۸، ل: ۱۰۰، ل: ۹۵، ل: ۹۴.
۸. عومه‌ری کو‌ری عبدالعزیز - حبيب محمد سعيد ل: ۱۹۳، ل: ۲۰۸، ل: ۱۹۴، ل: ۲۰۱.
۹. حُطْبُ الشَّيْخ محمد الغزالي. ج ۱ ص ۱۸۳.

وتاری پینجه^vر بو مانگی جهادی الاولی

پاویسی

وتاری پینجه‌م بۆ مانگی جمادی الاولی

((چاوپیس))

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ
صَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

ئیمانداران: یه‌کی له جیا که ره وه‌کانی ئاینی پیروزی ئیسلام له
هه‌موو بۆچونیکێ مروقی و فه‌لسه‌فه‌یه‌ک ئه‌وه‌یه که ئاینی ئیسلام که
به‌نامه‌ی ژيانی مروقه‌ ته‌نها ریگای به‌خته‌وه‌ری و گه‌یشته‌یه‌تی به
ره‌زانه‌ندی خوا، ئه‌وه‌یه که هیچ خیری‌ک و شهر و خراپه‌یه‌ک نه‌ماوه که
پوله مروقه‌ بکات و باسی نه‌کات، ده‌ستمان ده‌گری بۆ هه‌موو خیری‌ک
ئاگا دارمان ده‌کاته‌وه له هه‌موو خراپه‌ و شه‌ری‌ک و پێبازی
خۆپاراستنیش لی دیا‌ری ده‌کات.

وه ئاینی ئیسلام هه‌رچی شتی که حه‌قیقه‌تی هه‌بی و پاست بی
دانی پێدا ده‌نی و هه‌رچی ئه‌فسانه و خه‌رافات و خه‌یالاته‌ ره‌تی
ده‌کاته‌وه و دژایه‌تی ده‌کات.

جا یه‌کی له و شتانه‌ی له دیزه‌مانه‌وه خه‌لکی مه‌شغول کردوه و
هه‌ندی له خه‌لکی بره‌وی پێیه‌تی و هه‌موو ژيانی ترسه‌ لی، هه‌ندیکی
تریش ده‌لی نیه و بره‌وام پێی نییه، ئه‌ویش (چاوپیس) یه، به‌لام ئیمه‌ی
موسلمان پێش ئه‌وه‌ی که حوکم له‌سه‌ر بون یان نه‌بونی هه‌ر شتی‌ک
به‌دین پێویسته‌ بگه‌رێنه‌وه بۆ قورئان و سوننه‌ت، (سُبْحَانَ اللَّهِ له
عه‌ظه‌مه‌ت و گه‌وره‌یی ئه‌م ئیسلامه‌ ته‌نانه‌ت باسی ئه‌مه‌شی تێدا‌یه).

به‌رێزان: با بچینه خزمه‌ت قورئانی پیروژ بزاین له‌باره‌ی
چاوپیسیه‌وه چی باس کردوه؟! قورئانی پیروژ له‌ سوپه‌تی (یوسف) دا

باسی به سهرهاتی هه زره تی (یه عقوب) پیغه مبه رمان بۆ ده گهریتته وه لهو کاته دا کوره کانی بانگ کرد و بنیامینیشی له گهل ناردن بۆ ولاتی میصر بۆ ئه وهی دانه ویله و خوراک له گهل خویان بیننه وه، له کاتی بهرێکردنیاندا ئاموزگاری کردن و فهرمووی: ﴿وَقَالَ يَبْنَئُ لَا تَدْخُلُوا مِنْ بَابٍ وَاحِدٍ وَادْخُلُوا مِنْ أَبْوَابٍ مُتَفَرِّقَةٍ﴾ یوسف ۶۷

زانای تهفسیر - ابن کثیر - ده فهرمووی: بویه وای پیوتن: (لأنه خشى عليهم العين و خشى عليهم أن يصيبهم الناس بغيونهم) چونکه لیان ده ترسا به چاوه وه بن له وه ده ترسا که ئاوا به کۆمه ل ببینرین و خه لکی چاوپیس به چاویانه وه بکات که ئه وه هه موو برایه چۆن به یه که وه ن.

ههروه ها له قوروثانی پیروژدا جاریکی تر باسی چاوپیس هاتوه له سوپه تی - القلم - دا باسی کردوه وه کو ئاماره یه ک که ئه م باسه حه قیقه تیکی عیلمیه، ده فهرمووی: ﴿وَإِنْ يَكَادُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَيُزْلِقُونَكَ بِأَبْصَرِهِمْ لَمَّا سَمِعُوا الذِّكْرَ وَيَقُولُونَ إِنَّهُ لَمَجْنُونٌ﴾ وَمَا هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ القلم: ۵۱-۵۲

واته: به پراستی نزیک بوو بی پرواکان هه لت خلیسکینن به چاوی (پیسیان)، له کاتی که ده بیستن وه ده یان وت: به پراستی ئه م پیغه مبه ره شیته، له کاتی که ئه م قورثانه هه ر ئاموزگاریه بۆ هه موو جیهانیان... لیره شدا زانای موفه سیر - ابن کثیر - ده فهرمووی: (في هذه الآية دليل على أن العين إصابتها وتأثيرها حق بأمر الله عز وجل).

واته: ئه م ئایه ته به لگه یه که چاوی پیس به ویستی خوا پۆل و دۆزی خوی ده بینن و ده توانن زیان بگه یه نیت به و شته ی بۆی ده پروانیت..

هوئی هاتنه خواره وهی ئەم ئایه ته ئەوه بوو که چاوپیسانی بهنی
 ئەسه د کهسی وای تیدا بوو که حوشتی ساغی به چاوه وه ده کرد و
 بهبی هیچ نه خوشیه که به زه ویدا ده که وت و مردار ده بووه موشریکه کانی
 مه که هاتن له گهل ئەم چاوپیسانه ریکه که وتن به رامبه ر به بریک پاره ی
 زور که پیغه مبه ری خوا^ص به چاوه وه بکه ن و له ناوی ببه ن، به لام خوی
 گه وه پاراستی و به م ئایه ته ئاگاداری کرده وه له پیلانه که یان..

به ریزان ئیستا با بچینه خزمه ت فه رموده کانی پیغه مبه ری خوا^ص
 بزانی له باره ی چاوپیسیه وه چی فه رموه ؟!

پیغه مبه ری خوا^ص فه رمویه تی:

۱. العینُ حَقٌّ - رواه مسلم، چاوپیسی حه ق و راسته و کاریگه ری خوی
 هه یه.

۲. اِسْتَعِذُوا بِاللّٰهِ مِنَ الْعَيْنِ ، فَإِنَّ الْعَيْنَ حَقٌّ - رواه ابن ماجه. په نا بگرن به
 خوی گه وه له شه ری چاوی پیس، چونکه چاوپیسی حه قه.

۳. الْعَيْنُ تَدْخُلُ الرَّجُلَ الْقَبْرَ، وَ تَدْخُلُ الْجَمَلَ الْقَدْرَ - رواه ابو نعیم فی حلیه
 الاولیاء، چاوی پیس مروقی ساغ ده خاته گوڤه وه و حوشتی ساغ
 ده خاته مه نجه له وه!.

۴. الْعَيْنُ حَقٌّ وَلَوْ كَانَ شَيْءٌ سَابِقُ الْقَدَرِ لَسَبَقَتْهُ الْعَيْنُ - رواه مسلم.
 واته: چاوپیسی حه قه و ئەگه ر شتیك پیش قه ده ر بکه وتایه، ئەوا
 چاوپیسی پیشی ده که وت.

۵. عبدالله ی کوپی عباس ده فه رموی: پیغه مبه ری خوا^ص ئەم
 دوغایه ی به سه ر هه سه ن و حوسه ی ن دا ده خویند و ده یفه رموو:
 (أُعِذْكُمْ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّةِ، مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ وَهَامَةٍ، وَمِنْ كُلِّ

عَيْنِ لَامَةً) رواه البخاري - وه پیغمبهری خوار^ص دهیغهرموو: کاتی خوی
 هزرهتی إبراهیم ئەم دوغایه ی بهسەر - إسماعیل و إسحاق - دا
 خویندوو به پواراستنیان له چاوی پیس.

ئیمانداران: له کوردهواری خۆماندا وا ئەزانین که ههسودی و چاوپیسی
 هه ریهکن: بهلام له راستیدا جیاوازن له چهند پرویهکهوه وهکو:

۱. كُلُّ عَائِنٍ حَاسِدٍ، وَ لَيْسَ كُلُّ حَاسِدٍ عَائِنٍ: هه موو چاوپیسیک
 هه سووه بهلام مه رچ نیه هه موو هه سو دیک چاوپیس بیت.

۲. هه سو دی له رق و کینه وه دروست ده بیت بهلام چاوپیسی له
 سه رسورمانه وه دروست ده بی که ئەو شته ی زۆر به جوان و سه رنج
 راکیش دیت به رچاو.

۳. هه سو د زۆر جار پیش بوونی شته که لای ئەو که سه، هه سو دی
 پی ده بات، بهلام چاوپیس ده بی شته که بونی هه بی و چاوپیسه که
 چاوی پی که وتبی.

۴. مروؤ هه سو دی به خوی نابات، بهلام خوی و مال و منالی به
 چاوه وه ده کات، زۆر جار بووه ئەو چاوپسیانه داویان له ماموستایانی
 ئاینی کردوو که دوعا و نوشته یان بو بکن بو چاوی خویان که مالی
 خویان و منالی خویان به چاوه وه نه کهن.. هه سو دی له مروؤی پیس و
 دهرون نه خوش و بی دینه وه یه، بهلام چاوپیسی جاری وا هه یه له
 که سی خواناس و زانا و پیاو چاکیشه وه پرووده دات.

۵. جنۆکه هه سو دی به مروؤ نابات، بهلام جنۆکه مروؤ به چاوه وه
 ده کات. پیغمبهری خوار^ص منالیک بیی ده موچاوی په له ی ره شی

لیدابوو، فەرمووی: (إِسْتَرْقُوا لَهَا فَإِنَّ فِيهَا النَّظْرَةَ) رواه البخاري و مسلم. واتە: دوای بەسەردا بخوینن چونکە جنۆکە بە چاویەووە کردوووە.

بەڕیزان: چاوپیسێ دیاردەیهکی جیهانییە و لە ھەموو ولاتانی دونیادا باس دەکری، تەنانەت بە بۆنەی کۆتایی ھاتنی جەنگی دووھمی جیهانییەووە کە لە یاریگای (جارکارتای) پایتەختی ئەندەنوسیا ئامادە کرا، زۆر پالەوانی و یاری کرا، لە ناویاندا پیشپەکی چاوپیسێ، ئەو کەسە بە یەکەم دەرچوو خەلات کرا، کەسیک بوو کە کاتی گایەکی شیتیان لەو قەفەزەیی تیییدا بەند کرابوو بەرەڵا کردە ناو مەیدانی گۆرەپانەکەووە، ئەم چاوپیسە بە یەک تەماشای کردن بەلایدا خست و کۆشتی!!

ئیمانداران: لێرەدا لەوانەیە پرسپاریک بکری و بگوتری: باشە خۆ هیچ شتیکی بینراو یان بیسراو یان ھەست پی کراو لەم چاوەووە دەرناچی، ئیتر ئەم شتە چۆن پروو دەدات؟! لە وەلامدا دەلێن: ھەر خۆی گەورە خۆی دەزانێ چۆنە، بەلام لەوانەیە تیشکی زەھراوی بیت و لە چاوی بیتە دەرەووە، لە دونیای ئەمڕۆدا تیشکی لەیزەر بەردی گورچیلە دەتوینیتەووە و چەندین نەشتەرگەری زۆر گەرمی پی ئەنجام دەدری، خۆ ئەم تیشکە نە چاوی دەبینی و نە گۆی ھەستی پی دەکات، نە هیچ ھەستیکی پی دەکری و کاریگەری تەواوی خۆشی دەکات، دەی تیشکی چاوی پیسیش بە ھەمان شیوہیە.

تەنانەت ھەندێ چاوپیس ھەبووە کە وتووەتی: کە سەیری شتیکم کردبێ و سەرنجی ڕاکیشابم، گەرمایی بە چاومدا ھاتوووە و یەكسەر

کارم تیکردوه، یان شتهکه له بهر چاوم گه وره بووه تا ته قیوه، نیت زانیومه که کاریگه ری خوی کردوه.

نوسەر و لیکۆلهری به ریتانی (لین ماکتا جارات) له پهراوه کهیدا (گه پان به دواي نهینی گهردوندا) ئه و لیکۆلینه وانهی کۆکردوتهوه که له سههر وزه کراوه، نوسهر دهلیت: له سالی ۱۹۷۳دا که (مهلیک فهیسهلی کوپی عبد العزیز) ویستی نهوت نه دات به پۆژئاوا، ولاتی پۆژئاوا و ئه مریکا زانا کانیان کۆکردهوه و داویان لیکردن که دیراساتی زۆر بکهن له بواری وزه دا، که مهلیک فهیسهل تیرۆر کرا و نهوتیش کهوته بهردهستیان دیراساتهکان سست بوون، زاناکان دیراسهی پیکهاتهکانی ناو ناوکی گهردیلهیان کرد که ئه جۆلین و بۆیان ده رکهوت که ئه و جۆلهیه کاری تی ده کریت به سهیر کردنی ئه و که سهی که سهیری دهکات، دیاره ئه مهش له که سهیکه وه بۆ که سهیکی تر ده گۆریت، گه نجیک ناوی (ماثیو مانینگ) که خه لکی گوندی (لینتۆن)ی نزیک شاری (کامبردج)ه، ههر به سهیر کردن ده توانیت که وچک و چه قۆ بنوشتینیته وه ههروه ها سهیری کاتر میژ دهکات و له جۆلهی دهخات، ههروه ها به سهیر کردن ده توانی کار بکاته سههر پۆشتنی خوین له بۆریهکانی خویندا!!!

زانای بایۆلۆجی (ئیدوارد دفامۆف) مامۆستای زانکۆی مۆسکۆ لیکۆلینه وهی کرد له سههر ئافره تی پوسی (نیلیا میخایلۆفا) که له دوری شهش پێوه به تهنها به سهیر کردن سپینه و زهردینهی هیلکه له یهک جیا دهکاته وه!!!

ئەمە و سەدان لیکۆلینەوهی تر ئەو دەسەلمینن که چاو کاریگەری
خۆی هەیه ئەمەش هەمووی شایەتییه بۆ قورئان و فەرمودەکانی
پێغەمبەر ﷺ که باسی کاریگەری چاو پیسی دەکەن.

بەرێزان: لەبارە ی سزای چاوپیسیشەوه، زانایانی ئیسلام
فەرموویانە: (أَنَّ مَنْ عَرَفَ بِذَلِكَ حَبْسَهُ الْإِمَامُ وَ يُنْفَقُ عَلَيْهِ إِلَى الْمَوْتِ ، وَ
هَذَا هُوَ الصَّوَابُ قَطْعاً)

واتە: هەر کەسێک بە چاوپیس ناسرا لە ناو خەلکی دا و کەسانێک
بەلگەیان هەبوو لەسەری کە بە چاوی ئەو زەرەرمەند بوون، ئەوا
پیشەوای موسلمانان بەندی دەکات و پێویستیهکانی ژبانی بۆ دابین
دەکات و لە زینداندا دەمیڤیتەوه تا دەمری!!...

بەراستی ئەوە یاسای ئیسلامە و ئەوە دەولەتی پیشکەوتوو کە
هەر کەسی زەرەر و زیان بە خەلکی بگەیهنی نابی لە ناو کۆمەڵدا بژی و
دەبی حکومەت هەم خەلکی لە دەست و چاوی پرژگار بکات، هەم
چاوپیسەکەش مافی پارێزراو دەبێت.

و لەم سەردەمەشدا کە ئەو یاسایە شەرع جی بەجی ناکری، هەر
کەسێک کە خۆی بە موسلمان و دیندار دەزانێ و خۆی هەست بە خۆی
دەکات کە چاوی پیسە و خەلکی لە چاوی ئەووە توشی زیان دەبن ،
پێویستە خۆی سزای خۆی بدات و بۆ کار و ئیشی زۆر زەرور دەبی نەیه تە
ناو خەلکییەوه و لە ناو مائی خۆیدا دابنیشی، ئەو کاتە هەم خۆی دین و
ئیمانەکی سەلامەت دەبی و بە چاوی سوک سەیر ناکری و هەم
موسلمانانیش لە چاوی پیسی بە دور دەبن، وە خەلکی بەو جۆرەش هەبووه،

پیاویکی راستگۆ بۆی گیراینهوه که کاتی خۆی گهنج و تازه لاو بوه، باوکی ناردویهتی بۆ لای برادهریکی دیرینی خۆی و دیاریهکی بۆ ناردوه، فهرمووی که چووم بۆ لای و سهلامم لی کرد پشستی تی کردم و تهماشای نه کردم، ههروا پشستی تیم بوو که ههوالی باوكمی لی پرسیم و سوپاسی دیاریهکهی کرد، دهفهرمووی: زۆر له دلم گران بوو، که باوكم بۆ لای کهسیکی نادووم. هیچ پرووی تی نه کردم و خولقی مانهوهی نه کردم! که گهرامهوه و بۆ باوكمم گیرایهوه، باوكم وتی: پۆلهگیان: ئه و پیاوه زۆر بهرپزه. بهلام به دهست خۆی نییه و چاوی زۆر پیسه، جا له بهر خاتری دین و ئیمانکهی خۆی: ئهوه چهند سالی زۆره خۆی له مالی خویدا سجن کردووه و تهماشای دهم و چاوی کهس ناکات و کوپهکانی کاسپی بۆ دهکن و بۆ خۆی له مال و لهو ژوره ناجیتته دهرهوه!!!

ئیمانداران: ئیسلام باسی ههر شتیکی کردبی چارهسه ریشی بۆ داناوه، بۆیه لیڤه دا پرسیاریک دروست دهبی: ئایا کهسیک به تهواوی بهلگه زانرا هیچ نهخوشیهکی ناو خوین و ههناوی نییه، بهلکو نهخوشی و لاوازی و بی هیڤیهکهی به هوێ چاوی کهسیکی ناسراو به چاوپیسسهوه توش بووه، ئهوه ئهگهر شه‌رعی خوا فه‌رمان په‌وا بی‌ت بانگی ئه‌و چاوپیسسه‌ ده‌کری و ئاوی بۆ داده‌نری و فه‌رمانی پی ده‌کری که هه‌ردوو ده‌ستی و هه‌ردوو بالی تا ئانیشکی وه له ناوکی به‌ره‌و خوار تا قاچه‌کانی به‌و ئاوه بشوات له ناو ته‌شتیکی گه‌وره‌دا ئاوه‌که کۆ بکریته‌وه و به‌سه‌ر پشستی ئه‌و که‌سه‌دا بکری که به چاوه‌وه بوه، به ئیزنی خوا پرزگاری ده‌بی و چاک ده‌بیته‌وه، ئه‌مه‌ش فه‌رموده‌ی

پیښه مېرې پېشه و امانه ﷺ که کاتې کومه لیک خه لکی هاتنه خزمه تی و
 بویان باس کرد که: سه هلی کوږی حه نیف له سهر ئاو و کانیهک خوۍ
 شتوه، لهو کاته دا (عامری کوږی ره بیعه) به لایدا تیپه پریوه و سهیری
 کرده و وتویه تی: (تا نیستا پیستی وا سپیم نه بینیوه!!)، دهست
 به جی لهو سهر ئاو (سه هلی کوږی حه نیف) بوراوه ته وه، دلنیاشین که
 لهو کاته دا (عامری کوږی ره بیعه) به ویدا پوشتووه و له ناو هه موو
 خه لکیشدا به چاوپیس ناسراوه، پیښه مېرې خوا ﷺ زور عاجز و توره
 بوو فهرمووی: (علام یقتل احدکم اخاه!!) باشه ئوه له سهر چی هی وایه
 له ئیوه به چاوی پیسی براکه ی ده کوژریت؟!... که واته: چاوی پیس نه گهر
 که سیک به چاوی ئوه بمریت به قاتیل و پیاو کوژ حساب و له قیامه تدا
 له گهل ئه وانه دا حه شر ده کری که به ناحق خه لکی ده کوژن!! پاشان
 پیښه مېرې خوا ﷺ داوی ئاوی کرد و فهرمووی: برون عامر بانگ بکه ن
 و با هه ردو دهستی تا ثانی شکی و له ناوکی به ره و خوار بشوات و
 ئاوه که له ته شتی کدا کو بکه نه وه و بیکه نه به سهر پشستی (سه هل) دا چاک
 ده بیته وه به فرمانی خوا! وه فهرمووی: قاپه کهش ده مه و نخون بکه نه وه
 به زه ویدا، وه جیگای خوۍ ته تی و زور پیویسته که هر کاتې ترسای له
 چاوی که سیکی چاوپیس که کار له مناله که ت بکات، به تایبته منالی
 ساوای سپی و جوان، ئه و دوعایه یان به سهر دا بخوینن که پیښه مېرې
 خوا ﷺ به سهر هه ردو کوږه که ی فاطمه ی کچیدا واته: (حه سهن و
 حوسه ین) دا خویندویه تی که عبدالله کوږی عباس بومان ده گپریته وه و

دهفهرموئ: پیغه مبهری خوا^{صَلَّی اللہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم} دوعای بیچاوینی و نزاری ئاگاداری و چاوهزاری بۆ حهسهن و حوسهین دهکرد و دهیفهرموو: (أُعِذْکُمَا بِکَلِمَاتِ اللّٰهِ التَّامَّةِ، مِنْ كُلِّ شَیْطَانٍ وَهَامَّةٍ، وَمِنْ كُلِّ عَيْنٍ لَّامَّةٍ). واته: له په نای وشه ته واوه کانی خوی گه وردها بن، دووربن له زیانی ههموو شهیتانی، وه خوا بتانپاریزی له وه زهنی ههموو ماروو میروو گه زهندهیک وه پاریزراو بیچاوینی بن له ههموو چاویکی پیسی تاوانبار)) وه پیغه مبهر^{صَلَّی اللہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم} دهیفهرموو: (كَانَ أَبُوکُمْ إِبْرَاهِیمُ یُعَوِّذُ بِهِمَا إِسْمَاعِیلَ وَ إِسْحَاقَ عَلَیْهِمُ السَّلَامُ) واته: بابه گه ورهشتان ئیبراهیم له کاتی خویدا بهم وشانه دوعای حیفظ و چاوهزاری دهکرد بۆ ئیسماعیل و ئیسحاق کوری!! (رواه ابو داود و الترمذی بسند صحیح)..

وه پیویسته ههموو ئیمانداریک له ژن و پیاو، له گه وره و بچوک چاو له پیغه مبهری خوا^{صَلَّی اللہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم} بکات و ههموو دوی نویرژی به یانیهک و ههموو کاتی شهوانیک پیش خهوتن سی جار ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ﴾، ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ﴾، ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾ بخوینی به سهر ته وای لاشهی خویدا و فوو بکات به سهر مال و منالی و خانوی و سه یاره ی و کهلوپه له کانی دا دلنیا بی خوی گه وره له شه پری ههموو چاوپیسیک دهپاریزی.

هاوهلی به پریزی پیغه مبهری خوا^{صَلَّی اللہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم} دوعای پاراستن له چاوی پیس و شه پری شه یاتینی و دهرونی پیسی بۆ خوی دهکرد، به لام کاتی

سوره تی ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ﴾ و ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ﴾ هاتنه خواره وه
 ئیتر کاری بهم دوو سوره ته دهکرد کاری بهوانی تر نه ما. وه نه گهر که سیك به
 چاوه وه بوو، بۆ خوئی یان که سیکی تر سوره تی: (الأخلاص) و (فلق) و
 (الناس) ی به سه ردا بخوینی إنشاء الله رزگاری ده بیئت.

وه که نه سوره ته پیرو زانه ت خویند ئیتر نابیی هه موو کاتی هه ر
 دلت بترسی و هه موو که ست هه ر پیی چاوپیس بی و هه موو نه خووشی و
 ئازاریک به چاوه زار بزانی، چونکه نه وه ی چاوی پیس به تال ده کاته وه
 تو به کارت هی ناوه.

وه نه وه ش بزانی، هه ر کاتی چاوت به مال و سامانیکی خۆت
 کهوت، یان منالیکی جوان و ساوای خۆت کهوت، یاخود باخ و باخاتی
 خۆت بینیی و به جوانی هاته بهرچاوت و سه رنجی پراکیشای یاخود
 که سیك به ره و پروت بووه و سه رنجی دایت یاخود سه رنجی باخ و کیلگه
 و سه یاره و مال و خانوو منالی دای دلت لیی ده ترسا، له هه ردوو
 باره که دا یه کسه ر بلی: (ما شاء الله، لا حول ولا قوة إلا بالله).

له کو تایشدا نه وه ده لیم که: چاوی پیس هه مووی له یه ک پله دا نییه
 و هه یه ته نها بی تاقه تت ده کات و هه یه نه خوشت ده خات و هه شه خوا
 به مانپاریزی مروؤ له ناو ده بات.

خوای گه و ره به گه و ره یی خوئی له خراپه و شه ری چاوپیسان و
 ده رون نه خو شان به مانپاریزی. اللهم آمین.

سەرچاوه‌کان:

۱. قورئانی پیرۆز
۲. التاجُ الجامع للأصول في أحاديث الرسول ﷺ . له نوسینی: منصور علی ناصف-وه‌رگیڕانی: مامۆستا نوری فارس حمه خان ب ۴ ل ۲۲۰، ل ۲۰۷، ل ۲۲۳
۳. گۆقاری جه‌ماوه‌ر : ژ ۷۶
۴. ته‌فسیری پامان - مامۆستا احمد کاکه محمود
۵. الوافي في شرح الأربعين النووية - د. مصطفى البغا - ط ۹ ص ۲۸۳
۶. زاد المُنْتَقين - إبراهيم عبدالله الحازمي ص ۳۸۹
۷. نامیلکه‌ی چاوپیسى - صابر گرد عازهبانى.

وتاری یه کهر بو مانگی جهاد الثانی

له بهر فاتری فوا واز له ههر مەرام
و ییشه رعیه کایینی
فوا ی گهوره پاداشتی زور گهوره ت
ده داته وه

وتاری یه کهم بۆ مانگی جماد الثانی

((له بهر خاتری خوا واز له ههر چه رام و بی شه رعییه ک بینی، خوی

گه وره پاداشتی زۆر گه وره ت ده داته وه))

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ
عَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

سو پاس و ستایش بۆ ئه و خوایه ی که فهرمویه تی: ئه ی بهنده کانم،
((لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَتِي)) ئه ی بهنده کهم له ره حمه تی من نائومید مه به،
چونکه ئه گهر:

تۆ به غه در وه صف کراوی، خوی گه وره به جود و به خشه ر
وه صفی خۆی کردووه، ئه گهر گونا هباری خوا به خشنده یه، ئه گهر تۆی
بهنده بیوه فای، خوی گه وره چاکه ی هیچ که سیك به زایه نادات، ئه گهر
تۆی بهنده بی ناگایت، خوی گه وره لیخۆشبووه، ئه گهر گه پرایته وه بۆ
لای و لئی پارایته وه، ئه و دوعات قبول ده کات.

هه زاران سه لوات و سه لامی خوا له سه ر پۆحی ئه و پیغه مبه ره
به پێزه ی که هیچ خیریک نه ماوه ئیمه ی ئی ناگادار نه کردبی، وه هیچ شه ر
و تاوان و خراپه یه ک نییه که ئیمه ی لی وشیار نه کرد بیته وه، ره حمه ت و
ره زای خوا له سه ر یار و یاوه ران و خیزانه به پێزه کانی و هه موو ئه و
که سانه ش بی که شوین پێباز و سونه تی ئه و فه خری عاله مه که وتون به
گشتی تا پۆژی دوا یی.

ئیمانداران: له م وتاره دا ده چینه خزمه ت یه کی له سه حابه ئازیز و
به پێزه کانی پیغه مبه ری خوا ﷺ که ئه ویش (ئوبه ی کوپی که عبه) کام

ئوبه‌ی؟! با جاری‌باشتر بیناسین، پیڤه‌مبه‌ری خوا^{صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم} ده‌فهرمووی: (أَرْحَمُ أُمَّتِي بِأُمَّتِي أَبُو بَكْرٍ وَأَشَدُّهُمْ فِي أَمْرِ اللَّهِ عُمَرُ، وَ أَصْدَقُهُمْ حَيَاءَ عُثْمَانُ، وَ أَقْرَبُهُمْ لِكِتَابِ اللَّهِ أَبِي بَنِ كَعْبٍ) صحیح رواه احمد و صححه‌الالبانی.

واته: به‌به‌زه‌یی ترین که‌سی ئومه‌ته‌که‌م بو ئومه‌ته‌که‌م ابوبکره... به‌هیزترین و توندترینان له جیبه‌جی کردنی فه‌رمانه‌کانی خوادا عومه‌ره، به‌شهرم و حه‌یاترین که‌سیان عثمانه، شاره‌زاترین که‌س له جوانخویندنه‌وه‌ی قورئاندا ئوبه‌ی کوپی که‌عه‌!

هر له‌باره‌ی گه‌وره‌یی ئوبه‌ی کوپی که‌عه‌وه ئه‌نه‌سی کوپی مالک ده‌فهرمووی: پیڤه‌مبه‌ری خوا^{صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم} به ئوبه‌ی کوپی که‌عبی فه‌رموو: (إِنَّ اللَّهَ أَمَرَنِي أَنْ أَقْرَأَ عَلَيْكَ الْقُرْآنَ) خوی گه‌وره فه‌رمانی پی کردم که قورئانت بو بخوینم! ئوبه‌ی له خوشیاندا فه‌رموو: (اللَّهُ سَمَانِي لَكَ؟!) خوی گه‌وره ناوی منی هیناو به تووی فه‌رموو؟! پیڤه‌مبه‌ری^{صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم} فه‌رموو: به‌لی، ئوبه‌ی خه‌ریک بوو بالی ده‌گرت له خوشیاندا، بویه ئه‌م جاره‌ش له پیڤه‌مبه‌ری خوی^{صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم} پرسیه‌وه: (أَوَقَدْ ذَكَرْتُ عِنْدَ رَبِّ الْعَالَمِينَ؟) ئایا ناوی من (ئوبه‌ی) له لای په‌روه‌ردگاری جیهانیان هاتوه؟! پیڤه‌مبه‌ری^{صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم} فه‌رموو: به‌لی. رواه البخاری.

الله اکبر له پله و پایه و پیزه‌ی ئوبه‌ی کوپی که‌عب لای خوا و پیڤه‌مبه‌ره‌که‌ی!! جا ئیمه ده‌چینه خزمه‌ت ئوبه‌ی گه‌وره هاوه‌لی پیڤه‌مبه‌ری خوا^{صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم} که ئه‌ویش ده‌فهرمووی: گوی بگرن فه‌رمووده‌یه‌کی پیڤه‌مبه‌ری خوشه‌ویستتان بو ده‌گیڤمه‌وه، به‌لام توخوا به‌دل گووی بو بگرن و له‌به‌ری بکه‌ن و له ژیا‌نی پوژانه‌تاندا کاری پی بکه‌ن، بو ئه‌وه‌ی به‌خته‌وه‌ری دنیا و دوا پوژبن، ئیمه‌ش به دل گووی ده‌گرین و إنشاء الله

به لَین دمهین که کاری پی بکن. ئوبه‌ی ده‌فرموی: پیغه‌مبه‌ری خوا^صالله
فرموی: (إِنَّكَ لَنْ تَدْعَ شَيْئًا لِلَّهِ عَزَّ وَجَلَّ إِلَّا أُنْذِرَكَ اللَّهُ بِهِ مَا هُوَ خَيْرُكَ
مِنْهُ) صحیح رواه احمد.

واته: بیگومان به و (عِلْمُ الْيَقِينِ وَ عَيْنُ الْيَقِينِ وَ حَقُّ الْيَقِينِ) ت ببی
که تو هه‌ر شتیک (که هه‌رامه و ناشه‌ریه) له‌به‌ر خاتری خوای گه‌وره
وازی لی بیی، ئه‌وا خوای گه‌وره بو‌ت ده‌گو‌ری به‌باشتر بو‌ت له‌وه‌ی که
وازت لی هی‌ناوه.

به‌لی ئیماندارانی به‌ریز: مرو‌ف‌ه‌ خاوه‌نی شه‌هوت و ئاره‌زووه، که به
راست و ناراست داوا ده‌کات جا ئه‌گه‌ر داوا‌کراوه‌که هه‌لال و مافی‌ره‌وات
بوو، هه‌قی خو‌ته و هه‌ولی بو‌ده، ئه‌گه‌ر نا‌ره‌وا بوو، ئه‌وا تو‌به‌رامبه‌ر
تا‌قی‌کردنه‌وه‌یه‌کی گه‌وره‌یت ئایا خو‌ت را‌ده‌گری یان ته‌سلیم به‌نه‌فسی
خراپ و شه‌هوت ده‌بیت، ئه‌گه‌ر ئارامت گرت به‌رامبه‌ر شه‌هوات، ئه‌وه
سه‌ره‌تا نارعه‌ته به‌لام پاشان ده‌گو‌ری بو‌له‌زه‌ت و خو‌شی.

به‌لی نیشه‌نه‌ی ته‌قوا و ئیمان‌داری ئه‌وه نییه که ئینسان قه‌ت
خه‌یالی خراپی به‌می‌شکدا نه‌یه‌ت به‌لکو ئه‌وه‌یه: به‌ره‌رچی بداته‌وه
ئه‌مه‌ش جیهادی گه‌وره‌یه که جیهادی نه‌فسه.

جا هه‌رکه‌سی وازی له‌شه‌هوات هی‌نا، (لله) ته‌نها له‌به‌ر خوا، نه‌ک
له‌به‌ر شتی تروه‌کو بی‌ده‌سه‌لاتی یان بی‌توانایی، ئه‌وه خوای گه‌وره
قه‌ره‌بوی ده‌کاته‌وه به‌وه‌ی که خو‌شه‌ویستی خو‌ی ده‌خاته‌دلی ئه‌و
به‌نده‌یه‌وه، دلی ئارام ده‌کات و له‌قه‌له‌ق و دودلی و دل‌ه‌راوکی
ده‌یپاریزی، وه له‌پرووی مادیشه‌وه خوای گه‌وره هه‌ر له‌دنیا‌دا پاداشتی
ده‌داته‌وه ئه‌مه سه‌ره‌رای پاداشتی گه‌وره له‌قیامه‌تدا.

ئیمانداران: باسی هه‌ندیك له‌و شتانه ده‌كه‌ین كه پیویسته مروقی
موسلمان له‌به‌ر خوا وازیان لی بینیت و خوی گه‌وره به چاکتر و خیرتر
بو‌ی قه‌ره‌بوو ده‌کاته‌وه.

یه‌که‌م: که‌سیك واز له پاره‌یه‌کی حه‌رام بینیت له‌به‌ر خوا:
پاره‌یه‌ك هاتوته ناو ده‌سته‌وه و زور موحتاجی پی‌ی و که‌سیش پی‌ی
نازانی و هیچ ریگریك نییه له‌به‌رده‌م ئه‌وه‌دا که به ئاسانی بیخوی و
بیخه‌یه‌ته گیرفانه‌وه، به‌لام یادی خوی گه‌وره ده‌که‌ی و دلنای که خوی
گه‌وره چاوی لیته و ئه‌و پاره‌یه مولکی تو نییه و خاوه‌نی خوی هیه و
ده‌بی بیگه‌رینیته‌وه بو‌ خاوه‌نه‌که‌ی که شه‌ری خوا ئاوا فه‌رمانی پی‌ی
کردووی، توش به‌قسه‌ی نه‌فسی هانده‌ر به خراپه‌ت ناکه‌ی که داوات لی
ده‌کات بیخو، زور موحتاجی، کی ده‌لی خاوه‌نه‌که‌ی ده‌دو‌زیته‌وه، له‌به‌ر
چاوت گه‌وره و شیرینی ده‌کات، ئیمان‌که‌شت پی‌ت ده‌لی نه‌خیر مادام
حه‌رامه مه‌یخو و له‌به‌ر خوا وازی لی بینه، خوی گه‌وره له‌و بره پاره‌یه
زیاترت به‌ه‌لالی پی‌ی ده‌به‌خشی، توش به‌قسه‌ی خوی گه‌وره‌ت کرد و
پشتت له‌ داواکاری نه‌فست کرد، ئه‌وه دلنیا به‌ خوی گه‌وره به‌ه‌لالی
پی‌ت ده‌به‌خشیت ئه‌گه‌ر چی دوا‌ی ماوه‌یه‌کی تریش بی و زه‌مه‌نیکی پی‌ی
بچی و له‌ زه‌مه‌نیکی تر‌دا بی.

بیگومانین له‌وه‌ی که هه‌رچی پی‌غه‌مبه‌ری خوا^ﷺ فه‌رمویه‌تی حه‌ق
و راسته و پیویست به‌ تاقیکردنه‌وه ناکات، چونکه فه‌رموده‌ی که‌سیکه
که ﴿وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ ۖ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ﴾ . به‌لام مروقه
به‌رده‌وام به‌ چیرۆك به‌سه‌ره‌اتی واقعی و راسته‌قینه‌ دلی ته‌واوتر ناو
ده‌خواته‌وه و دلنایایه‌که‌ی چه‌سپاوتر ده‌بی، وه میژووی پیاو‌باشان و

زانایانمان دهیان چیروک و بهسه‌رهاتی لهو بارهیه‌وه تێدایه که هه‌مووی به کرده‌وه فهرموده‌که‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا^ﷺ پوون ده‌کاته‌وه که فهرمووی: (إِنَّكَ لَنْ تَدَعَ شَيْئًا لِلَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، إِلَّا أَبْذَلَكَ اللَّهُ بِهِ مَا هُوَ خَيْرُكَ مِنْهُ) . .

فهرموون با گوێ بۆ ئەم به‌سه‌رهاته بگه‌ڕێن که زانای به‌ناوبانگ (إِبْن رَجَب الْحَنْبَلِي لَهُ كَتَبِي - ذیل طبقات الحنابلة ج ۳ ص ۱۹۶) دا بۆمان ده‌گه‌ڕێته‌وه و ده‌فهرمووی: زانای گه‌وره (قاضي ئه‌بوبه‌کر محمد بن عبدالباقی بن محمد البزاز الأنصاري) فهرمویه‌تی: له شاری مه‌که‌کی پیروژدا ده‌مخوێند و زۆر هه‌ژار و ده‌ست کورت بووم، پوژیکیان برسیتی تینی بۆ هێنام و هه‌یچ ده‌ست نه‌که‌وت بیه‌خۆم و هه‌یچ پاره‌شم نه‌بوو خواردنی پی بکرم، بۆیه له‌به‌ر زۆری برسیه‌تیه‌که‌م له ژوره‌که‌م هاتمه ده‌ره‌وه به ئومیدی ئه‌وه‌ی خواردنیکی پاک و هه‌لالم ده‌ست بکه‌وێت، له رێگا کیسه‌یه‌که‌م دۆزیه‌وه که له قوماشی -إبرسیم- که جووره قوماشیکی نایابه دروست کرابوو، ده‌مه‌که‌ی به هه‌مان قوماش به‌سترا‌بوو که چاوم پی که‌وت و هه‌لم گه‌رتیه‌وه و به په‌له گه‌پامه‌وه بۆ ژوره‌که‌ی خۆم و کردممه‌وه، بینیم گه‌ردانه‌یه‌کی لوتلوئی تێدایه که له ژیاندا شتی وا جوان و گرانبه‌هام نه‌بینیبوو، که ئه‌گه‌ر بمفروشتایه به ته‌واوی له هه‌ژاری پزگارم ده‌بوو و ده‌چومه ریزی ده‌وله‌مه‌ندانه‌وه، به‌لام هه‌ر زوو ئاره‌زوی خراپه‌کارم سه‌رکوت کرد و حوکمی شە‌رع که باسی شتی بزربوو ده‌کات کردم به پێنمایی خۆم و هاتمه ده‌ره‌وه له ژوره‌که‌م بۆ ئه‌وه‌ی خاوه‌نه‌که‌ی بدۆزمه‌وه، هاتمه نزیک ئه‌و شوینه‌ی توره‌که‌که‌م لی دۆزیبۆوه، گویم له پیاوێکی بازرگانی زۆر ده‌وله‌مه‌ند بو که زۆر به په‌روشه‌وه بانگه‌وازی ده‌کرد و ده‌یگوت په‌حمه‌تی خوا له‌و که‌سه بی که

کیسه‌یه‌کی گرانبه‌های دۆزیوه‌ته‌وه و ئه‌مداته‌وه و ئه‌وه پاداشتی گه‌وره‌م
 بۆ دیاری کردووه که (۵۰۰) دیناری ئالتونه!! قاضی ابوبکر
 ده‌فهرموئ: خوای گه‌وره هه‌ر خوئی ده‌زانی چه‌ندم برسی بوو، چه‌ند
 روت و ره‌جال بووم، چه‌ند موحتاج بووم به‌ دیره‌میک، به‌لام له‌به‌ر
 خاتری خوا چومه‌ لای کابرای بازرگان و وتم: وه‌ره له‌گه‌لم بۆ ژوره‌که‌م،
 ناوینیشانی ته‌واوی ئه‌و توره‌که‌یه و جووری قوماشه‌که‌ی و ئه‌وه‌ی تییدایه
 بۆم باس بکه، ئه‌گه‌ر هی تو بوو ئه‌تده‌مه‌وه، کابرای بازرگان له‌ خوشیان
 پرووی گه‌شایه‌وه و ته‌واوی وه‌صفه‌کانی توره‌که‌که و لوئلوئه‌که‌ی ناوی
 باس کرد و دامه‌وه ده‌ستی و ئه‌ویش دواي دوعای خیری زۆر و زۆر
 سوپاس کردنم، (۵۰۰) دیناره ئالتونه‌که‌شی بۆ دانام و وتی: ئه‌مه‌ش
 به‌لینه‌که‌ی من! به‌لام من له‌گه‌ل ئه‌و هه‌موو موحتاجیه‌مدا لیموه‌رنه‌گرت و
 وتم: من وه‌کو ئه‌رکی سه‌رشانی خۆم وه‌کو موسلمانیک ئه‌م کیسه
 دۆزراوه‌م بۆ گه‌راندووته‌وه وه‌ من خۆم به‌ موسته‌حه‌قی ئه‌و دیاریه‌ گه‌وره
 که بری (۵۰۰) دیناری ئالتونه‌ نازانم. هه‌رچه‌نده بازرگانه‌که زۆر هه‌ولێ
 دا که ئه‌و ده‌ستخوشیانه‌ی لی وه‌رگرم، به‌لام لیم وه‌رنه‌گرت و له‌ دلی
 خۆمدا وتم: با کاره‌که‌م ته‌نها بۆ خاتری خوا بیئت!... ئیتر بازرگانه‌که
 خواحافیزی لی کردم و پوشت، ده‌فهرموئ: ئه‌مجا با بیینه‌وه سه‌ر باسی
 خۆم، دواي ماوه‌یه‌کی تر مانه‌وه له‌ شاری مه‌که‌که‌ی پیروژدا و درێژه‌دانم
 به‌ خویندن، له‌به‌ر هه‌ژاری و هه‌م گه‌ران به‌ دواي مامۆستای زانتردا که
 خویندکاری زانستی شه‌رعی به‌رده‌وام ده‌گه‌رپێ به‌ ولاتاندا و وه‌کو هه‌نگ
 له‌ شیلای عیلم و مه‌عریفه‌تی زانایان ده‌مژێ، منیش بریاری سه‌فه‌رم دا
 و سواری که‌شتی بووم له‌گه‌ل کۆمه‌لیک خه‌لکی تردا و چوینه‌ ده‌ریاوه،

به لّام له بهر هه لکردنی با و کۆنی که شتییه که مان که شتییه که شکا و پر
 بوو له ناو و تهخته کانی له یه ک ترازان، هه موو سه رنشینه کانی به
 خویان و که لوپه له کانیانه وه تیداچوون و خنکان!! منیش له ته وای
 یوخی خوم په لاماری پارچه تهخته یه کم داو چونکه لاواز بووم به پارچه
 تهخته که خوم گرته وه و ماوه یه ک له ناو ده ریا که دا مامه وه و شه پولی
 ناوه که بردمی و نه مده زانی به ره و کویم ده بات، تاوه کو گه یستمه قه راغی
 ده ریا که و دورگه یه ک بوو، کومه له مالیکې لی بوو، چوومه مزگه وتی نه و
 شوینه و موسلمانان زور ریزیان لی گرتم و به تایبه تی که زانیان قورئان
 خوینم و به دواي زانستی شهرعیدا ده گهریم زیاتر بوومه جیگای متمانه
 و پروایان، وه داوایان لی کردم که فیری قورئانی پیروز و خویندنه وه و
 نویسیان بکه م و بیمه پیشه وای نایینیان، به ته وای له گه لیاندا ناشنا
 بووم و نه وانیش هه موو منیان وه کو کوری خویان ته ماشا ده کرد، پاش
 ماوه یه ک، هندی له ریش سپی و پیاوماقولا نیان هاتنه لام و پییان وتم:
 له م دییه دا کچیکی زور ریک و پیک هیه که باوکی بازرگانیکې
 ده وله مند بوو، پیش ماوه یه ک له هاتنی تو وه فاتی کرد و مرد،
 خیزانه که شی دواي نه و مرد، ته نها هر نه م کچه یان هیه و هیچ
 منالیکې تریان نییه و برا و برازاشی نییه، نه گهر حه ز ده که ی له گه ل نه و
 کچه دا یه کتری ببینن و نه گهر یه کترتان به دل بوو، خیزان دروست بکه ن و
 شایه نی یه کترن.

به لی، دواي پوشتن بو مالی کچی بازرگان، وتیان: نه وه کچه که یه،
 به لّام نه وه ی سهرنجی منی راکیشا کچه که نه بوو، که ئافره تیکې زور به
 نه دهب و خاوه ن ریز و سیما جوان بوو، به لکو نه و ملوانکه یه بوو که له

ملیدا بوو، چونکه ئەو ملوانکه لوتلوئه هەر ئەوه بوو که کاتی خۆی له مه‌که‌دا دۆزیبومه‌وه و دابومه‌وه بازرگانه‌که، بۆیه خه‌یالم چوه‌وه بۆ مه‌که‌ و ئەو دیمه‌نهم ده‌هاته به‌رچاوکه ملیوانکه‌که‌م له توره‌که نایابه‌که ده‌ره‌یناوو سه‌رنجی ڕاکیشام، ئیستا هه‌مان ملیوانکه ده‌بینمه‌وه، له ملی که‌سی‌کدایه که به ته‌مام ببی به‌هاوسه‌ری ژیانم، بۆیه که له ده‌ریای فیکر و خه‌یالدا بووم هیچ قسه‌م نه‌کرد، ئەو پیاوه به‌پێزانه‌ی له‌گه‌ڵم بوون وتیان: ئەوه بۆچی ئاوا بێده‌نگ بووی و سه‌رنجی ئەو ملوانکه لوتلوئه ده‌ده‌ی و ته‌ماشای کچه‌که ناکه‌ی و په‌ئی خۆت نالیی؟! منیش ده‌ستم کرد به‌ گێڕانه‌وه‌ی به‌سه‌ره‌اته‌که بۆیان و باسی دۆزینه‌وه‌ی ئەو ملیوانکه‌م بۆ کردن له شاری مه‌که‌دا و دانه‌وه‌ی به‌ خاوه‌نه‌که‌ی و وه‌رنه‌گرتنی ته‌نانه‌ت هیچ به‌خششێک له‌جیاتیی! هەر که ئەوه‌م بۆ گێڕانه‌وه‌، هه‌موو دانیشتوانی مه‌جلیسه‌که به‌یه‌ک جار ده‌ستیان کرد به‌ (لا إلهَ إلا الله و الله أكبر) و صلاوات لێدان و هه‌ستان باوه‌شیان پێداکردم و ماچیان کردم!! به‌ سه‌رسوپرمانه‌وه و تم: ئەوه بۆچی واده‌که‌ن؟! وتیان: ئەو بازرگانه‌ی تۆ باسی ده‌که‌ی باوکی ئەم کچه‌ بوو، هەر که له شاری پیروزی مه‌که‌ گه‌پایه‌وه به‌رده‌وام باسی جوامیری و ده‌ستپاکی و ئەمین و نه‌فس به‌رزی تۆی ده‌کرد و ده‌یگوت: هه‌رگیز ئینسانی وا چاک و گه‌نجی وا ئەمین و ده‌ست پاکم نه‌بینیوه، وه به‌رده‌وام له خوا ده‌پارایه‌وه و ده‌یوت: خواجه‌گیان کاریی: بکه‌ی جاریکی تر ئەو کوپه‌ گه‌نجه‌ خواناسه ئەمینهم چاو پی بکه‌ویتته‌وه و ئەم کچه‌ی خۆمی لی‌ ماره‌ بکه‌م و ببی به‌یه‌کی له‌م خیزانه‌! ئەوا ئەگه‌ر چی خۆی مرد به‌لام ناواته‌که‌ی هاته‌ دی و تۆ بووی به‌هاوژینی کچه‌که‌ی، دواي په‌زامه‌ندی

نواندنی کچه که ش گریبه سستی هاوسه ریمان نه جامدا و بهوپه پری خوشحالی و دلشادی وه چوینه لانه ی هاوسه ریه وه و خوی گه وره دوو منالی پی به خشین، به لام سُبْحان الله پاش ماوهیه کی تر خیزانه که شم وه فاتی کرد و من و دوو مناله که م ماینه وه، دوی ماوهیه کی تر هه ردوو مناله که شم مردن و نهو ملوانکه لوئلوئه ی کاتی خوی له بهر خاتری خوا هه لم نه گرت بۆ خۆم و به پیی فه رمانی شهرع دامه وه به خاوه نه که ی و نه وهنده کاره که م بۆ خوا کرد ته نانه ت به خشش و دیاریشم وه رنه گرت! نهو ملوانکه یه و هه موو سامانی بازرگانه که به حه لآلی و به شهرعی خوا بوو به مالی من و به چاوی سهر و به کردار واتای فه رموده که ی پیغه مبه ری خوام عَلَيْهِ السَّلَام بینی که فه رمویه تی: (إِنَّكَ لَنْ تَدَعَ شَيْئاً لَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، إِلَّا أَبَدَكَ اللهُ بِهِ مَا هُوَ خَيْرُكَ مِنْهُ) ..

ئیمانداران: ئه مه ی گێرامانه وه یه کی که لهو ده یان به سهرهات و پوداوه ی که له سهر ئه م بابته له کتیبه کاندای تو مارکراون و له کوندا رویانداوه، به لام هه ز ده که م به سهرهاتیکی ئه م سهرده مه شتان بۆ بگێر مه وه که زانای نوسهر و به توانا (محمد عبدالعاطی بحیری) له کتیبه کهیدا (رَوْضَةُ الْمُتَّقِينَ ج ۲ ص ۸) بۆمان ده گێریته وه ده فه رموی: یه کی له زانایانی براده رم بۆی گێر مه وه فه رموی: پوژیکیان له گه ل کۆمه لیک له ماموستا و دوست و برادر بریارماندا سهردانی یه کی له هاوپی خوشه ویسته کانمان بکهین، که پیاویکی به ریز و زانایه و له شاری مه دینه ی منه وه ره، شاره که ی پیغه مبه ری خوام عَلَيْهِ السَّلَام داده نیشی، لهو کاته دا که ئیمه گه یشتینه به رده رگا و براده ره که مان هاتبووه دهر وه بۆ پیشوازیمان، خه ریکی چونه ژوره وه بووین که پیاویکی پیش سپی به

تەمەنیش بەرەو مائی ئەو مامۆستایە هات و ئیمەش وەستاین تاوەکو گەشت و چاکوچۆنیەکی گەرمی لەگەڵ مامۆستاکیەدا کرد و مامۆستاش داوای یارمەتی لە ئیمە کرد و لەگەڵ کابرای بەسالآچودا چۆنە ئەولاتر و شتیکی خستە دەستی پیاوێ پیرەکەوێ و هەندێ قسەیی بۆ کرد، کابرای بەسالآچوو دلی پر بوو زۆر بەکۆل گریا و پاشان فرمیسکەکانی سپی و خواخافیزی کرد و پوشت، ئیمەش چۆنە ژورەوێ و لەگەڵ مامۆستادا دەستمان کرد بە قسە و باس و لە میانەیی قسەکردندا مامۆستای خانەخویمان فەرمووی: ئەو پیاوێ بەسالآچوێ ئیستا لەبەر دەرگا لەگەڵی وەستام و گریا بەسەرھاتیکی سەیری هەیه! وتمان چۆن؟! فەرمووی: ئەم بەیانێ پیاویکی دەوڵەمەند هات بۆ لام و (۵۰۰) پریالی بۆ هینام و وتی: مامۆستا خۆم مەجالم نییە و سەرقالم بەلکو ئەو پارەم بۆ بەدی بە فلان کەسی ناسیایومان کە لە گەرەکەماندا و هەژارە (ناوی ئەو کابرا بەسالآچوێ هینا)!! و منیش تەلەفونم بۆ کرد و بانگم کرد بۆ ئێرە و پارەکەم دایە! ئیمەش وتمان: جا مامۆستا گیان ئەمە چ شتیکی تێدایە کە مایەیی سەرسوپرمان بی؟! فەرمووی: ئیستا بۆتان باس دەکەم، خۆتان بینیتان کە زەرفەکەم دا بە پیاوێ بە سالآچوێکە، چۆن بە کۆل گریا!! وتمان بەلی، فەرمووی: ئەو کە پارەکەم دایە، بۆی گێرامەوێ کە دوینی، (۲۰) پریالی لە خێزانەکەیی وەرگرتووێ کە کاریکی پی بکات، بەلام لە پێگادا توشی ناسیایویکی خۆی بووێ و هەوالی پرسییوێ، ئەویش باسی حالێ خراپی خۆی لە پرووی نەخۆشی و نەداری و بێدەرمامەتیەوێ بۆ کردووێ و ئەمیش سەرەرای وەزە و حالێ خۆی زۆر بەزەیی پێدا هاتۆتەوێ و (۲۰) پریالەکەیی لەبەر خاتری رەزامەندی خوا بەو هەژار و

نه خوشه به خشیوه!! جا که پیم وت ئه و (۵۰۰) پریاله دهوله مەندیک
هیناویه تی بو لام و داوای لی کردووم بیده م به تو، دهستی کرد به
گریان وتی: بویه ده گریم که به چاوی خوم لوطف و که رمی خوای
که وره م بیئی که له گه لی کردم، من له بهر خاتری خوا وازم له (۲۰) پریالی
خوم و خیزانه که م هینا، که چی دوا یه که شه و خوای گه وره (۵۰۰)
پریالی پی به خشیمه وه!!!...

به پریان: هر یه که له ئیمه له ژیا نی خویدا ده توانی چەند نمونه و پوداو
باس بکات که ئه گه ر هر شتی له بهر خاتری خوا وازی لی بیئی خوای گه وره
زور له وه باشترت پی ده به خشیوه، جا هەندی جار ئه وه ی له بهر خوا وازی
لی دینی حەرامیکه و نایخوی هەندی جاریش حەلالی خوته و له بهر خوا
وازی لی دینی و ده بیبه خشی به کهسانی موحتاج، ئه وه هیچ گومان ت نه بی که
خوای گه وره به چاکتر پاداشتت ده داته وه...

دووهم: هر که سیك له بهر خاتری خوا و فرمانی خوا رقی خوی
بخواته وه و هه لنه چی و توپه نه بی و له کاتی توپه بووندا د و دوشاو
تیکه لاو نه کات و مالی خوی و خه لکی ویران نه کات، بیری و هعد و به لینی
خوای گه وره ی بیته وه که پاداشتی به هه شتی بو ئه و که سانه دانا وه که
توپه بونی خویان ده خونه وه و فره موویه تی: ﴿وَالْكَافِرِينَ الْغَيْظُ﴾ آل عمران: ۱۲۴

ئه وه خوای گه وره پاداشتی ده داته وه به باشتتر له وه ی که ده یوست به
توپه یی به دهستی بیئی و خوای گه وره به بی شهر و هه را و دهنگه دهنگ
پی ده به خشی و له په شیما ن بوونه وه و عوزر هینانه وه و داوای لی بوردن
کردن له خه لکی ده پیاریزی و له هه موو پاداشتی که وره تر ئه وه یه که
ده یخاته ریزی موته قی و پاریزکارانه وه و ده بیی به خوشه ویستی خوا و
ده چیته ریزی موحسنین و چاکه کارانه وه!!

سیئہم: ہر کہسیٰ لہبہر خاتری ئہمر و فرمانی خوا و پیغہمبہر ﷺ رازی لہ غہش و خیانت ہیئا لہ معامہلہ و کرین و فروشتندا ئہو پارہ زورہی نہویست کہ بہ غہش و تہزویر و خیانت دەستی دەکەوت و بہ کہمی حەلال قەناعەتی دەکرد، خوای گہورہ قەرہبووی بۆ دەکاتەوہ بہ خوشەویستی خەلکی و زیاتر کرپار پووی تی دەکات و بہرەکەت دەخاتە ئہو کہمە قازانجہی بہ حەلالی بہدەستی ہیئاوہ و لہبەلا و زیانی تیاچووی سەرمايہ و کہسابەتەکە ی دەپیاریزی...

سیئہم: ہر کہسیک حەقیکی لہسەر کہسیک بی و پوژیک لہ پوژان ہەلی بۆ ھەلکەوتبی کہ تۆلہی خوی لہو کہسە بکاتەوہ و بہو تۆلہ کردنەوہ دلی خوی ئاسودہ بکات، بہلام لہبہر خاتری رەزامەندی خوا و پیغہمبہری دلسوز و پیشەوا کہ فەرموویەتی: (وَمَا زَادَ اللَّهُ عَبْدًا بِعَفْوٍ إِلَّا عِزًّا) رواہ مُسْلِم. واتہ: ہر کہسیٰ لہبہر خوا واز لہ تۆلہسەندنەوہ بیئی و لیبوردن و چاوپۆشی بنوینی، ئہوا خوای گہورہ ہەر سەر بہرز و پایہ بلندی دەکات....

جا لہبہر ئہم فەرموودہیہ واز لہ تۆلہ کردنەوہ بیئی، ئہوا خوای گہورہ پاداشتی دەداتەوہ بہوہی کہ ئہگەر بہ تۆلہ کردنەوہ دلی ئاسودہ دەبو، بہم لی بوردن و عەفوکردنہ دلی زۆر ئاسودەتر دەبی و دلی گوشاد دەبی و میشتک و بیرى دەکریتەوہ و لہبہر چاوی نہیارەکە ی و تیکرای خەلکی خوای گہورہ ریز و و حورمەتی زیاتر دەکات!...

چوارەم: ہر کہسیک واز لہ گہران بہدوای عەیب و کہم و کوری خەلکیدا بیئی، چونکہ خوای گہورہ فرمانی کردووە بہوہی کہ ئیماندار نابێ بہ شوین عەیب و عاری خەلکیدا بگہری، وە چەند فەرمودہی

پینگه مبهری خوا^{صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ} لهو باره وه ههیه، ئه وه. خوای گه وره پاداشتی ده داته وه به وهی که خه لکیش زمانیان له ئاستی عهیب و کهم و کوپی ئه ودا ده به ستری و کهم و کوپیه کانی ئاشکرا ناکه، ئیمامی شافیعی فهرمویه تی:

المرءُ إن كان مؤمناً ورعاً . . . . . أشغله عن عيوب الوری ورعه
كما السقيم العلیل أشغله . . . . . عن وجع الناس کلهم وجعه.

واته: ئه گهر ئینسانی ئیماندار به پاستی ئیماندار و واریع بی، ئه واه به هوئی وهرع و خو پاریزی که یه وه نایه رژیته سهر گه پان به دوای عهیب و کهم و کوپی خه لکید، ههر وه کو ئه وه نه خو شه بیمار و لهش به ئازاره ی که له تاوی ئازاری لهشی خوئی ئاگای له ئازاری هیچ که سیکی تر نییه! به لام به پیچه وانه وه ههر که سی به شوین عهیب و کهم و کوپی خه لکید! بگه ری و بلاوی بکاته وه و به وه دلئی خوئی خوش بکات و کات به سهر بیات، ئه واه ده بیته دلنیا بیته که خوای گه وره سهره نجام پوژیک ئابروی خوئی ده بات و خه لکیش پوهه رووی ده بنه وه.

به پیزان فهرموون گوئی بو به سهرهاتیکی راسته قینه بگرین که له م چهند ساله ی رابردودا پویدا وه و ئه وه که سه ی چیرۆکه که مان بو ده گهریته وه، ئیستا توبه ی کردووه و ئه م پودا وه هۆکاری گه پانه وه ی بوه بو لای خوا، ده فهرموون با گوئی بو بگرین، ئه م پیا وه ده لیته:

له گه ل ئافره تیکی سالۆنی به ناوبانگ ریکه و تم که به کامیرای شاراه وینه ی ئه و ئافره تانه ی دینه سالۆنه که ی بۆم بگریت به رامبه ر به بریک پاره، خاوه ن سالۆنه که کامیره ی له ژوری پازاندنه وه ی بوک دانا، جا که ئافره ته کان ده هاتن له وئی پو شاک ی خو یان داده کهن د، خاوه ن سالۆنه که به فیل

ئافرەتەکانی دەهینایە پێش کامیڕاکە تاوێکو جوان دەرچن، ئێمەش شەوان
 حۆمەلە گەنجیک کۆدەبوینەو و ئەم کاسیئەمان لێدەدا و پاشان کۆپیمان
 دەرکرد و لە نیوان خوشماندا بلالومان دەرکردو، هەر بۆیەش من هەموو
 جارێک زۆر بە توندی خیزانم و خوشکەکانم قەدەغە دەرکرد کە هەرگیز نەچنە
 سالۆن چونکە دەمگوت نەوێکا نەزانن و وینەی ئێوانیش بگرن!!.. تا
 جارێکیان خاوەن سالۆنەکە بەو برە پارەییە کە لەگەڵی پرێککەوتبوم
 کاسیئەکی بۆ هێنام، منیش هیندیکم لە سەرەتای کاسیئەکە سەیر کرد،
 بەلام چونکە کاری ترم هەبوو، بۆیە بە پەلە هەلمگرت، لەبەر ئەوەی زۆر پێی
 سەرسام بووم کۆمەلێکم لێ کۆپی کرد و دابەشی سەر هاوڕێکانم کرد،
 ئێوارەییەکیان هاوڕێکانم هەموو کۆبونەو بۆ بینینی کاسیئەکە،
 کاسیئەکەمان خستە ناو قیدۆکەو بە بێدەنگ دانیشتبوین، ئافرەتەکان دانە
 بە دانە دەهاتنە پێش کامیڕاکەو تاوێکو چاومان کەوتە سەر ئافرەتیکی
 شوخ و شەنگی بالابەرز، سەرەتا پوختاری دیار نەبوو ئەم ئافرەتە وردەورده
 پۆشاکەکانی دادەکەند، هاوڕێکانم هەموو بە بەژن و بالā جوانەکە سەرسام
 ببون بە جۆریک لە هەموو لایەکەو دەنگیان بەرز دەرکردو! پاشان خاوەن
 سالۆنەکە نزیکێ کردو و لە کامیڕاکە، بەلام ئای چیم بینێ!!.. بینیم ئەو
 ئافرەتە کە هەموو پێی سەرسام بوون خیزانی من!... بەلێ بینیم ئەو
 خیزانمە لاشە جوانەکە پێشانی هاوڕێکانم دەدم، منیش چاوی
 شەرمەزاریم داگرت و هەر بەپەلە کاسیئەکەم لە قیدۆکە دەرھێنا و شکاند،
 کاسیئەکانی تریشم لە هاوڕێکانم وەرگرتو و شکاند، هاوڕێکانم پێیان
 وێ: باشە ئەو تۆ نەتوت خیزانەکە خۆم قەدەغە کردو و نەچیتە سالۆن،
 نەوێکو بەداوێکەو بێت!!.. وێ: بەلێ قەدەغەم کردبو و نەچیتە سالۆن، بەلام
 نازانم چۆن پویداو! بە بێزاری و پەستیەو چومە مالهو داوام لە خیزانەکەم
 کرد کە نکۆلی لێ نەکات و ئەو وینەکە یەتی بەلام بۆم باسبکات سەرەرای

ئەو ھەموو ئاگادار کردنەو ھەم بۆی چۆن پێی کەوتۆتە ئەو سائۆنە، چۆن تەنھا چوو ئەو سائۆنە ی کە من تەھا ئەو ھەم لێ قەدەغە کردبوو!!! خیزانە کەم وتی: باوەر بکە نازانم چۆن بوو کە خوشکە کەم ھات بۆ مالمەن و داوای لێ کردم لەگەڵی بچمە ئەو سائۆنە و منیش نەمتوانی بلیم نایەم و لەویش ھەر نەمزانی چۆن و بە چ مەبەستێک چومە ژوری پازاندنەو ھە ی بۆک (لە کاتی کدا ھیچ پێویستم بەو خو ئارایش ت دانە نەبوو) ئیتر دەتگوت عەقلم لای خو ھەم ماوە ھەتا ھاتینە مائەوہ!!.

بەلێ تازە کار لە کار ترازابوو، ھاو پێکانیشم کە دەیانزانی خیزانی منی تیا یە ئەو کاسی تەیان زیاتر بلۆ دەکر دەوہ! ئەمەش بە سزایەکی خوایی دەزانم بۆ خو ھەم، چونکە پیشتر من ئابروی زۆر لە خەلکیم لە کەدار کردبوو، ھەر بۆیەش خوای گەورە ئابروی بردم، ھەر وەکو پێغەمبەری خوا ﷺ فەرمو یە تی: (مَنْ تَبَعَ عَوْرَةَ أَخِيهِ الْمُسْلِمِ يَتَّبِعِ اللَّهَ عَوْرَتَهُ، وَمَنْ تَبَعَ اللَّهَ عَوْرَتَهُ يُفْضَحْهُ وَلَوْ فِي جَوْفِ بَيْتِهِ) حدیث صحیح رواہ الترمذی.

واتە: ھەر کەسیک خەریکی عەیب و و عاری برای موسلمان ی خو ی بێت، ئەو خوای گەورە عیب و عاری ئەو ھەل دەداتەو و پێسوای دەکات ئەگەر لە ناو ژوری خوشیدا بێت!!

بەلێ دەرسم وەرگرت و تەو بەم کرد و وازم لەو کارە و پەفیکە خراپەکانم ھینا و ئەم بەسەرھاتەم بلۆ کردەو بۆ ئەو ھە ی خەلکی لە منەو پەند وەر بگرن!...

پێنجەم: ھەر کەسیک لەبەر خاتری خوا و فەرموودە ی پێغەمبەر ﷺ واز لە دەمە قالی و شەرەقسە بێنی و لەگەڵ کەسانی نەسەلمیندا

روبهروو نه بیتهوه و شه ره قسه نه کات و که زانی که سه که ی بهرام بهری
 ملکه چی حق نابیت وازی نی و قسه نه کات، نه وه خوی گه وه ره
 پاداشتی ده داته وه به وه ی که له ناوه راستی به هه شتدا کوشکیکی بو
 دروست ده کات، ههروه کو پیغه مبهری نازیز و دلسوزمان صلی الله علیه و آله
 فهرموویه تی: (أنا زَعِيمٌ بَيْتٍ فِي رَيْضِ الْجَنَّةِ لِمَنْ تَرَكَ الْمِرَاءَ وَإِنْ كَانَ
 مُحِقًا) حدیث صحیح رواه ابن حبان.

شه شه م: که سیك له بهر خوا واز له داوین پیسی بینیت و غهیری
 خوی گه وه ره هیچ شتیکی تر نه بی که ریگری بکات له نه نجامدانی نه و
 زینایه، به لام شهرم له خوی گه وه بکات و خوی لی دوور بخاته وه،
 نه وه خوی گه وه پاداشتی ده داته وه به وه ی که له دنیا دا خیزانی به ریز
 و داوین پاکی به دلی خوی به چه لالی پی ده به خشی و پله و پایهی بهرز
 ده کاته وه و له پوژی قیامه تیشدا دهیخاته ژیر سیبهری عهرشی خویه وه،
 وکو چه زره تی یوسف - علیه السلام - له کاتی کدا خیزانی پاشای میصر
 که جوانترین نافرته تی نه و سه رده مه بوو، داوای لی کرد که دهستی
 خراپه کاری له گهل تی که ل بکات، به لام چه زره تی یوسف له گهل نه وه شدا
 که نه م هه موو داواکاریانه ی له گهل دا بوو بو نه نجامدانی نه و کاره خراپه
 به لام ته نها و ته نها له ترسی خوا پشتی تی کرد و نه و کاره به دره وشتیه ی
 نه کرد، ته ماشا که ن چه زره تی یوسف:

۱. له ته مه نیکدایه که ههره تی لایته تی و لهو ته مه نه دا ئاره زوی گهنج بو ئافرهت له چله پویه دایه.
۲. چه زره تی یوسف لهو کاته دا خیزانی چه لالی خوی نه بوو، تا ئاره زوی خوی پی بشکینی، به لکو که سیکی بی ژن بوو.
۳. چه زره تی یوسف غه ریب بوو، خه لکی ئه و ولاته نه بوو، ئه وهش سه لماوه که مروقی غه ریب که متر خوی له خراپه ده پاریزی چونکه که متر شهرم ده کات وه کو ئه وهی که له ولاتی خویدا بی.
۴. چه زره تی یوسف لهو کاته دا کوپله بوو دیاره کوپلهش وه کو ئازاد شتی لی ناگیری.
۵. ژنی عه زیزی میصر له جوانترین ئافره تی سه رده می خوی بوو.
۶. ژنه که خاوه نی پله و پایه ی به رز و ناو کۆشک بوو، وه جوانترین سیمای هه بوو.
۷. ژنه که خوی داوای له چه زره تی یوسف کردبوو که ئه و کاره ی له گه ل بکات، وه هه موو شتیکی پیویستی بو ئه و کاره ئاماده کردبوو.
۸. هه یچ کهس له ماله که دا نه بوو تا لیی بترسن.
۹. هه موو ده رگا کان یه ک به دوا ی یه کدا داخرا بوون و دلتیا بوون له وهی کهس نایانبینی.

۱۰. ئافرهته که هه‌ره‌شه‌شی لی کردبوو، که نه‌گهر ئه‌وه‌ی داوای لی ده‌کات ئه‌نجامی نه‌دات، ئه‌وا توشی سزای توندی ده‌کات و ئابروی ده‌بات و ده‌یخاته به‌ندیخانه‌وه و له‌و ژیانه‌ خوش و بیکه‌م و کوپه‌ بیه‌شی ده‌کات.

به‌لام له‌گه‌ل ئه‌و هه‌موو داواکاریه‌دا هه‌زهرتی یوسف ته‌نها له‌ ترسی خوا و شهرم کردن له‌ خوا به‌ نه‌خیر وه‌لامی دایه‌وه و فه‌رموی: به‌ندیخانه و ژیانی کوله‌ مه‌رگیم پی‌ خوشتره‌ له‌وه‌ی که له‌ کۆشکدا بژیم و خوشترین خۆراک و پۆشاکم هه‌بی به‌لام خوای گه‌وره‌م لی بپه‌نجی، سه‌ره‌نجامه‌که‌شی ئاشکرایه‌ که خوای گه‌وره‌ پاداشتی دایه‌وه به‌وه‌ی که زۆر باشتی پی به‌خشی که ئه‌و له‌به‌ر خوا وازی لی هینابوو، به‌حه‌لالی بوو به‌خاوه‌نی هاوسه‌ر و بوو به‌پاشا و نه‌ک خه‌زمه‌تکاری له‌ کۆشکا بی، به‌لکو به‌ وه‌زیری و پاشایه‌تی له‌ کۆشکا ده‌ژیا! وه‌ خه‌زانه‌که‌ی عه‌زیزی میصر له‌ کۆتایدا دانی نا به‌ تاوانی خۆی و پاکی یوسفدا و وه‌کو خه‌زمه‌تکاریک له‌ خه‌زمه‌ت یوسفدا ده‌ژیا هه‌موو جارێ ده‌یگوت: (سُبْحٰنَ مَنْ صَيَّرَ الْمُلُوكَ بِذُلِّ الْمَعْصِيَةِ عَبِيدًا، وَجَعَلَ الْمَالِيكَ بِعِزِّ الطَّاعَةِ مُلُوكًا)

ئیمانداران: وه‌ نه‌گهر ته‌ماشای ژیانی پیغه‌مبه‌ری سه‌روه‌رمان ﷺ بکه‌ین بۆمان ده‌رده‌که‌وی که‌چۆن کاتی‌ک کافه‌رکان پێشنیاریان خسته‌ به‌رده‌می و پێیان وت: به‌مه‌رجی واز له‌ ئیسلام و بانگه‌واز بۆ لای خوای تاک و ته‌نها بی‌نی، جوانترین کچی پێشکه‌ش ده‌که‌ین، هه‌رچی داوا بکات

له سهروهت و سامان بۆی دابین دهکەین، له پله و پایه دا دهیکەین به گهوهی خۆمان و بهبی قسهی ئه و هیچ کاریک ناکهین، به لام پیغه مبهری خوا ﷺ هه موو پینشنیاره کانی رته کردوه و فهرمووی: بۆ یه ک چاوتروکانیکیش واز له م بانگه وازه ناهینم خوای گه وه پاداشتی دایه وه به زۆر زۆر باشت که له بهر خوا رتهی کردنه وه، هه ر له دنیا دا ئه مه بیجگه له پلهی هه ره به رزی خاتم الانبیاء و المرسلین و پلهی به رزی وه سیله له به هه شتدا، هه ر له دنیا دا خوای گه وه پاداشتی دایه وه به وهی که پاکترین و چاکترین ئافره تان بونه هاوسه ری که دایکی ئیمانداران، وه هه موو خه زینه ی دنیا که وته بهر دهستی، وه هه تا قیامهت و کو تایی چه شر و حیساب و له به هه شتی نه برا وه شدا ناوی پله و پایه ی گه وهی هه موو ناو خا وه ن پله کانه!!... هه زاران هه زار سه لات و سه لام له سه ر پۆحی پیروزی بی.

ئیماندارانی به ریز: با بریار بدهین که هه ر شتی که خوا و پیغه مبه ره که ی نه هییان لی کردوه خۆمانی لی بیاریزین و له بهر خاتری خوا نه یکهین، دنیا بین له وهی که خوای گه وه به چه لالی زۆر باشت و چاکترمان پی ده به خشی، له قیامهتیشدا به شی چاک و خوش به ختی بۆ ئه و که سانه یه که ئه م چه ند پۆژ و سه له کورته ی ژیا نی دنیا نه یخه له تاندون و قیامهتی نه برا وه یان به قوربانی دنیا ی فانی نه کردوه، چونکه پۆژیک دادی که خه لکی له یه کتری جیا ده کرینه وه، وه کو خوای گه وه ده فهرمو ی: ﴿وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُومِدِ يَتَفَرَّقُونَ﴾ فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَهُمْ فِي رَوْضَةٍ يُحْبَرُونَ ﴿وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَلِقَاءِ الْآخِرَةِ فَأُولَٰئِكَ فِي الْعَذَابِ مُحْضَرُونَ﴾ (الروم: ١٦-١٧)...

واته: ټو پوږه ی قیامت بهرپا ده بیټ، لهو پوږه دا ټو خه لکه له یه ک داده برین و ده بڼه دوو ده سته وه: جا ټه وانه ی باوه پریان هیڼاوه و کرده وه چاکه کانیان ټه نجامد او، ټه وانه له باخچه و باخاتی به هه شتدا به ژبانی پر له کامه رانی و به خته وه ری و ټاسوده ی شاد ده کریڼ، ټه وانه ش بی بروا بوون، کاتی خوی به لکه و نیشانه کانی ټیمه یان به درو دزانی و بروایان به گه یشتنی قیامت و زیندو و بونه وه نه بوو، ټه وانه ټاماده ن له ناو سزایه کی سهخت و دوږه خیکی پر له ټه شکه نجه و ټازاردا...

داواکارم له خوی گه وره و به ناوه جوانه کانی لیی ده پاریمه وه که ټیمانمان دامه زراو بکات و هه موو هه نگاو و هه لویست و گو فتاریکمان بهو شیوه یه بی که خوی گه وره پیی رازیه.

اللَّهُمَّ امحْ عَنْ قُلُوبِنَا كُلِّ ذِكْرٍ إِلَّا ذِكْرَكَ، وَ كُلِّ حُبٍّ إِلَّا حُبَّكَ، وَ كُلِّ وَدٍّ إِلَّا وَدَّكَ، وَ كُلِّ رَجَاءٍ إِلَّا لَكَ، وَ كُلِّ خَوْفٍ إِلَّا مِنْكَ، وَ كُلِّ رَغْبَةٍ إِلَّا إِلَيْكَ وَ كُلِّ رَهْبَةٍ إِلَّا لَكَ، وَ كُلِّ سُؤَالٍ إِلَّا مِنْكَ، ... اللَّهُمَّ ارْحَمْنَا بِرَحْمَتِكَ وَ أَمْنًا مِنْ عَذَابِكَ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ ...

سه رچاوه کان:

۱. قورټانی پیروز

۲. ته فسیری ټاسان - بورهان محمد امین

۳. روضة المتقين في مجالس الصالحين - محمد عبدالعاطي بحیري ج ۲ ص ۲

۴. سی کورته چیروک - نامیلکه - فرمان نه جار ل ۹.

وتاری دووهرم بو مانگی جهاد الثانی

رییازی بههشت و دۆزهخ

وتاری دووهم بۆ مانگی جماد الثانی

((ریبازی بهههشت و دۆزهخ))

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ
عَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

ئیمانداران و خواناسان: لهه وتاره دا به پشٹیوانی خوی گه وه
دهچینه خزمهت قورئانی پیروز و چاره نوسی راسته قینهی هه موو
مروقیك له پروانگهی چهند ئایه تیكه وه وهرده گرین، كه بریتیه له ریگای
بهخته وهری و به دبەختی، ریگای خوشی و هه سانه وهی هه تا هه تای
یان به دبەختی و تیاجونی هه تا هه تای، یان پوتر بلین: ئایا ریبازی
بهههشت و دۆزهخ كامهیه؟! خوی گه وه دهه رموی: ﴿فَإِذَا جَاءَتْ
الطَّامَةُ الْكُبْرَى * يَوْمَ يَتَذَكَّرُ الْإِنْسَانُ مَا سَعَى * وَبُرُزَّتِ الْجَحِيمُ
لِمَنْ يَرَى * فَأَمَّا مَنْ طَغَى * وَءَاثَرَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا * فَإِنَّ الْجَحِيمَ هِيَ
الْمَأْوَى * وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ عَنْ أَهْوَى * فَإِنَّ
الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَى﴾ النازعات: ۴۱-۳۴

واته: جا کاتیك به لا گه وه كه پینش هات، كه تهنگانه سامناكه كه
پویدا-كه مه بهست پوژی قیامهته، نهو پوژه ئاده میزاد دیته وه یادی كه
چی کردوه و چی نه انجام داوه، دۆزهخ نیشان ده دریت و ده رده خریت
بۆ هه ره كه سی كه بیبینیت، جا نه وهی خوانه ناس و یاخی و له سنور
دهرچوبیت و ژیا نی دونه ی زیاتر له قیامهت مه بهست بویت، نه وه
بیگومان نهو دۆزهخه جیگهی مانه وه و هه وانه وهیه تی، به لام نه وهی له
پایه و شکوی پهروه ردگار ترسابیت و حیسابی بۆ کردبیت و جلهوی

نهفسی گرتبیتهوه له هه موو ههوا و هه وهس و ئاره زوویهکی نادروست،
بیگومان هه ر به هه شت جیگهی مانهوه و هه وانهوه و گوزه رانیه تی.

به پریزان: با هه ر یهك له ئیمه خوی بخاته ژیر تیشکی ئهم ئایه ته
قورنانه و سهیری خومان بکهین بزانی له کام دهسته یهین، ئایا له
تاقمی دۆزهخی، یا له تاقم و دهسته ی به هه شتین، زۆر ئاسانه دهتوانی
ئێستا دیاری بکهی، ئه ویش به وهی سهیری ژبانی پابردووی خۆت بکه
تا ئێستا دل و دهرونت سه رکهش و له خۆباییه، ئایا قیامهتت به قوربانی
دوئا کردووه؟! ئه گه ر وابووی فریای خۆت بکهوه و خیرا تهوبه بکه
ئه گینا له دۆزه خیای ده بی ﴿فَإِنَّ الْجَحِيمَ هِيَ الْمَأْوَى﴾ وه ئه گه ر له
ژبانیشتا به ردهوام ترسی خوا له دل و دهرونتا بوو، ئه وهی نهفسی
خرابه ویست داوای لی ده کردی و ده هاته به رده ست و بۆت ئه نجام
ده درا به لام له بهر ئه مری خوا نه تکرد، ئه وا شوکری خوا بکه و به ردهوام
به و موژدهت لی بی به هه شتی خوا جیگاته ﴿فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَى﴾..

به پریزان: به سه رهاتیکی خوش هیه له گه لیك له کتیبی به سه رهاتی
پیاوچاکان و زانیان باس کراوه و ده لی: هارونه رهشید له گه ل
خیزانه که ی که ناوی (زوبهیده) بوو، دانیشتبوو له کاتی گفتوگو و قسه و
باسی نیوانیاندا و باسی پیاوچاکی و دادگه ری، هارونه رهشید خوی به
که سیکی باش ده زانی و ده یگوت به پیی توانا خزمه تی میللهت و ولاتم
کردووه، خیزانه که شی پیی وت: که به و شیویه من نابینم و ئه گه ر ئاوا
کار بکه ی و له سه ر ئه و حاله ته به مری ئه وه خوا ده بخاته دۆزه خه وه!
هارونه رهشید توپه بوو سه ره نجام ته لاقی خوارد که ده چیته به هه شت و
به م شیویه ئه م هه له یه به ده میا هات و ئه مجا په شیمان بووه و له به ره ی

تہ لاقہ کہ وہ پرسبی بہ زانایان و شہر زانان کرد، کہ سیان نہ یانتوانی
 وہ لامیکی دل نارامکری بدہنہ وہ، تا سہرہ نجام چوہ خزمہ تی ئیمامی
 شافعی و باسہ کہی بؤ گپرایہ وہ، ئیمامی شافعی فہرموی: من
 پرسپاریکت لی دہ کہم: ئایا لہ ژیانی خوتدا، لہ ژیانی فہرمان پہواییتدا
 قتہ بؤہ کاریکی ناشہرعی و حہرام ہاتیبیتہ بہرہ دستت و ہیچ ریگریک
 نہ بوبی لہ بہرہ متدا تہنہا و تہنہا لہ بہر شہرم کردن لہ خوا ئہ نجامت
 نہ دابی؟! ہارونہ پہشید وتی: بہ لی چہند جار ئہمہ پوی داوہ، ئیمامی
 شافعی فہرموی: دہی من لہ سہر ئہو وہ لامہی تو دہ لیم: تہ لاقہ کہت
 نہ کہہ وتوہ، زانایان چوہنہ خزمہت ئیمامی شافعی و عہرزیان کرد ئایا
 بہ چ بہ نگہیہک ئہو برپارہت دہر کرد؟! فہرموی: لہ سہر ئہو ئایہ تہ
 قورئانیہی کہ دہ فہرموی: ﴿وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ
 الْهَوَىٰ ۖ فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَىٰ﴾ النازعات: ۴۰-۴۱

ہہ زاران پہحمہت لہ پیشہ و امان شافعی کہ بہ راستی زور بہ جوانی
 لہ قورئان تیگہیشتبوو وہ حوکمہ شہرعیہ کانی لی و ہرگرت.
 ئیمانداران: دہچینہ خزمہت پیغہمبہری خواہ ﷺ کہ دہ فہرموی:
 (لَمَّا خَلَقَ اللَّهُ الْجَنَّةَ وَالنَّارَ أَرْسَلَ جَبْرِيلَ إِلَى الْجَنَّةِ، فَقَالَ: أَنْظِرْ إِلَيْهَا وَإِلَى مَا
 أَعَدَدْتُ لِأَهْلِهَا فِيهَا) واتہ: کاتی خواہ گہورہ بہہشت و دوزہخی
 دروست کرد، جوہرہ ئیلی نارد بؤ بہہشت و پی فہرمو: تہ ماشای
 بہہشت و ہہموو ئہو خوشیہی کہ تیایہتی و ئامادہم کردوہ بؤ
 ئہلی بہہشت بکہ، (فَجَاءَ فَنَظَرَ إِلَيْهَا وَ إِلَى مَا أَعَدَّ اللَّهُ لِأَهْلِهَا فِيهَا)
 جوہرہ ئیل چوہ تہ ماشای بہہشت و ئہوی تیایہتی لہوی کہ خواہ
 گہورہ بؤ ئہلی بہہشتی ئامادہ کردوہ، تہ ماشای کرد. (فَرَجَعَ إِلَيْهِ

ڌر وعزَّتک لا یسمع بها أحدٌ إلا دخلها) جویرهئیل گه پرایه وه بو خزمهت
 خوای گه وره و فهرمووی: سویند به گه ورهیی تو ئهی خوای گه وره هیچ
 که سیئک نیه که باسی ئهم بههشت و خوشیه که ی بیستی ئهوا ئه وهنده
 کاری بو دهکات که ههر دهبی بجیته ناویه وه. (فَأْمُر فَحْنَتْ بِالْمَكَارِهِ)
 پاشان خوای گه وره فرمانی کرد که دهوری بههشت بدری به
 نارهحتی و هموو ئهوا نازارانهی که دینه سهر ریگای ئه هلی بههشت.
 نهجا خوای گه وره فهرمووی: ئهی جوهریل ئیستا بروره وه سهیری
 بههشت بکه. کاتی جویرهئیل چوو سهیری بههشتی کرد و بینی وا
 دهوری دراوه بهو هموو نارهحتی و سهختی و نازارانه که دینه سهر
 ریگای ئه هلی بههشت، گه پرایه وه بو خزمهت پهروهردگار و فهرمووی:
 وعزَّتک لَقَدْ خَفْتُ أَنْ لَا يَدْخُلَهَا أَحَدٌ سویند به گه ورهیی تو ئهی
 پهروهردگار به راستی دهترسم که کهس نه چیته بههشته وه چونکه
 ئه وهنده ډرک و دال و نازار و نارهحتی له سهر ریگای بههشتدا هیه
 پالوانی خوراک و مهربدی مهیدانی دهوی که زال بیت به سهریاندا و
 کول نه دات و بهردهوام بی تا دهگاته بههشت. پاشان خوای گه وره
 فهرمووی: ئهی جوهریل (إِذْهَبْ إِلَى النَّارِ، فَانْظُرْ إِلَيْهَا وَمَا أُعِدَّتْ لِأَهْلِهَا
 فِيهَا) ئهی جوهریل برۆ بو لای دوزهخ و تهماشای ناگری دوزهخ و
 تهماشای ئهوا هموو سوتاندن و ئهشکهجه و نازاره و خواردن و
 خواردنه وه بوگهن و ناخوشه بکه که بو ئه هلی ناگرم ناماده کردوه
 له ناو دوزهخدا، هه زهتی جوهریل پوشت و سهیری دوزهخ و
 نارهحتیهکانی و ئهشکهجه و نازارهکانی کرد. (فَإِذَا هِيَ بِرَكَبٍ بَعْضُهَا
 بَعْضًا) تهماشای کرد دوزهخ و ههندیکی ههندیکی تری تیک دهشکینی و

شەپۆلەکانی ئاگر یەکتە دەخۆنەو!! جوبریل ئەمە یینی گەپرایەو بۆ لای پەرەردگار و فەرمووی: (وَعَزَّتْكَ لَا يَسْمَعُ بِهَا أَحَدٌ فَيَدْخُلُهَا) ئەو خۆی گەورە سویند بە عیزەت و گەورەیی، هەر کەسێ هەر ناوی ئەم جەهەنمە ببیستی، کارێک ناکات کە بجێتە ناوی. ئەمجا خۆی گەورە فەرمانی کرد (فَحَقَّتْ بِالشَّهَوَاتِ) بە ئارەزووەکان و شەهەوات دەورە درا، لە هەموو لایەکەوە رازینرابوو بە لەزەت و خوشی حەرام و هەمووشی وەک قولاپ و ابو، هەرچی بیگرتایە دەیخستە دۆزەخەو!! جوبریل کە ئەمە یینی عەرزێ خۆی گەورە کرد و فەرمووی: (وَعَزَّتْكَ لَقَدْ خَشِيتُ أَنْ لَا يَنْجُو مِنْهَا أَحَدٌ إِلَّا دَخَلَهَا) سویند بە عیزەت و گەورەیی و دەسەلات، بە راستی ئیستا کە بینیم وا دۆزەخ بەو هەموو ئارەزوو و شەهەوات و تەماع و خوشیە حەرامانە دەورە دراوە و مروڤیش مەگەر خوا رەحمی پێ بکات و خوڤبێ ئەگینا دەکەوێتە داوی ئەو حەرامە رازینراوانە ئیستا ترسی ئەو هەم هەیه کە هیچ کەس پزگاری نەبێ لە ئاگری دۆزەخ و بۆ جاریکیش بێ هەر بجێتە ناوی!!.. ئەم فەرمودەیه رواه ابو داود و النسائي و الترمذي وقال: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

ئیمانداران: ئەم ئیسلامە پاک و بیگەردە ی ئیمە هەر شتێک باس بکات و مروڤی لی ئاگادار بکات ئەو باس و بابەتە نەک هەر بۆ قیامەتە، بەلکو بۆ دونیاشە، چونکە ئیسلام دینی دنیا و قیامەتە، لەم باسەدا سەرنج بەدەن و بیر بکەنەو: ترسان و شەرم کردن لە خوا و هەلبژاردنی ژبانی نەپراوە و خوشیە لە کوڤایی نەهاتووەکانی بەسەر دونیایەکی کاتی و خوشیە چرکە ساتەکانی، یەکسانە بە بەدەست هینانی بەهەشتی خوا، وە دەرچوون لە سنوری شەرع و بەگویی کردنی هەوا و نەفس و

ناره زووی حه رام و شهرم نه کردن له خوای پهروهردگار و ههلبژاردنی
ژیانی کورت و لهزهتی چهند چرکهیی ئەم دونیایه بهسه ر ژیا نی
همیشهیی قیامهتدا و هه لگرتنی دروشمی (نان ئەو نانه ئەمڕۆ له
خوانه) (حازر به قهرز مه ده)، یه کسانه به چوونه ناو دۆزهخ جا ئەم یاسا
ورنسا و هاوکی شهیه بو ژیا نی دونیا ش هه ر وایه ، هه ر کاتی هاوکی شهیه
یه کهم له ژیا نی مروقه کاندایه جیه جی کرا، ئەوه به بی گومان دونیا ده بیته
به بهه شتیکی بچکولانه و موسلمان هه ر له دونیادا له بهه شتایه و به
مردن ده چی بو بهه شته نه براوه که ی قیامهت، وه جیه جی کردنی
هاوکی شهیه دووهم له ژیا نی دونیا و ناو مروقه کاندایه به بی گومان ژیا نی
دونیا ده بیته دۆزه خیکی بچکولانه و خه لکی ئەگه ر چی لاشه شیان له
ناگه ردا نه بی، به لام پوچ و ویزدانیا ن و ناخ و دل و ده رونا ن له ناگه ردا یه
و وه کو شه پوله ناگه ره کانی ناو دۆزه خ دین به ناو یه کتریدا و مالی
یه کتری کاول ده که ن و خوینی یه کتری ده پیزن و ژیا ن له یه کتری ده که ن
به دۆزه خ و به مردنیش ده گوازی نه وه بو دۆزه خیه هه می شه یی.

با زیاتر با سه که مان پوون بکهینه وه: بو نمونه له سه ر ناستی
سیاسهت و ئابوری و خیزاندا ئەگه ر کار به ده ست له ترسی خوا و
لیپرسی نه وه ی قیامهت و سزای دۆزه خ غه ش و خیا نه تی له سیاسه تی
میلهت و ئەخلاقی په سه نی میلهت و مال و سامان و دارایی میلهت
نه کرد و له جیا تی خو به گه وه ره زانین و ته که بور لیدان به سه ر هاو لاتیاندا،
ملکه چ و مته وازیع بوو وه کو هه ر هاو لاتی هک له به رده م شه رع و یاسادا، ...
گه نچ داوینپیسی نه کرد و فروشیار فروفیلی له کپیار نه کرد، ئەوه ی
نیه تی خراپه ی به د لدا هات و له ترسی خوا و شه رمی مهیدانی مه حشه ر

و لیپرسینه‌وه‌ی به‌رده‌م خوا، ده‌ستی گۆپرایه‌وه و خراپه‌ی نه‌کرد
 هه‌رچه‌ند که‌سیش چاوی لی‌ نه‌بوو، هه‌رچه‌نده کامیرای سه‌ر زه‌وی
 نه‌یبینی به‌لام د‌ل‌نیا بوو که کامیرای ئاسمان لی‌ غافل‌ نیه، بویه له
 ناخه‌وه هاواری کرد (إني أخاف الله) وه وازی له خراپه‌که هی‌نا، پی‌او
 له‌به‌ر فه‌رمانی شه‌رعی خوا بی‌حورمه‌تی له‌گه‌ل‌ خیزانه‌که‌ی نه‌کرد... ژن
 له‌به‌ر فه‌رمانی خوا گوپرایه‌لی‌ هاوسه‌ره‌که‌ی بوو، پۆله گوپرایه‌ل‌ و
 خزمه‌تکاری دایک و باوکی بوو، خاوه‌ن پیشه‌ ده‌یتوانی له‌پری‌کدا خۆی
 بکات به‌ کوپریک به‌ حه‌رام خۆری و غه‌ش و ته‌زویر، به‌لام نه‌یکرد و
 قه‌ناعه‌تی به‌ حه‌ل‌له‌که‌ی خۆی کرد، ئایا دونیای ئاوا و ولاتی ئاوا و
 خیزانی به‌و شی‌وه‌یه ژیانیان نابی‌تته به‌هه‌شت؟! بی‌گومان به‌لی‌.

به‌لام نه‌گه‌ر به‌ پی‌چه‌وانه‌وه بوو: کاربه‌ده‌ست وایزانی ژیان ته‌نها ئه‌م
 چه‌ند ساله‌ی دونیایه و په‌له‌ی ده‌کرد که خیراتر خۆی ده‌وله‌مه‌ند بکات
 و فریا بکه‌وی ئه‌م چه‌ند ساله‌ی ژیان‌ی دونیای به‌ خوشترین شی‌وه به‌سه‌ر
 به‌ری‌ت، ئیتر خۆی تی‌ر بی‌ میلی‌ت که‌یفی خۆیه‌تی و واجیبی‌انه خزمه‌تی
 بکه‌ن و ئه‌و هه‌موو خه‌بات و ماندوو بوونه‌ی بۆ ئه‌وه‌یه که پاداشتی خۆی
 وه‌ربگرێ و به‌ خوشی بژی، چونکه خۆ دوا‌ی مردن ژیانیک نییه که
 پاداشتی ئه‌می تیا بدری‌ته‌وه!!... ده‌وله‌مه‌ند ئه‌و مال‌ه‌ی له‌ژێر ده‌ستیدا‌یه
 و له‌ناو قاصه‌ و مالیدا‌یه به‌ هی‌ خوای نه‌زانی و ته‌که‌بوری لی‌دا،
 عروشی‌ار ته‌ماحی چلی‌سی خۆی به‌ فی‌ل و ده‌ست‌برینی ک‌ری‌ار تی‌ر کرد، ژن
 و می‌رد یه‌کت‌ریان به‌قوربان‌ی ئاره‌زووه‌کان‌ی ناشه‌رعی دونیایی کرد! پۆله
 پی‌ی عه‌یب بوو بلی‌ ئه‌و پی‌اوه ده‌ست قلی‌شاوه پشت چه‌ماوه‌ی سوتاوی
 به‌رسوری هه‌تاوه باوکی خوشه‌ویسته‌م و ئه‌و ئافه‌رده به‌سالا‌چووه پرچ

سپیه خاوهن حهیا و حیشمهته دهم به زیکر و تههلیلهیه دایکی بهسۆزمه، بهلکو گالتهی به عهقل و بۆچون و پینماییهکان و عیبادهت و خواناسیان دهکرد و به کۆنهپهرستیان دهزانی! خاوهن پیشه چاوهپرتی ههلیک بوو که ئیشهکهی خۆی پیکبینی و پارهی خۆی وهربگری و بپروات، ئایا ئەو دونیایه و ئەو ولاته و ئەو خیزانه، هەر بۆخۆی ژیان تینیدا دۆزهخ نییه؟! بیگومان بهلی.

وهلهسهه ئاستی ژیانی تاکه کهسیشدا: هەر کهسیک خوشهویستی خوا و بپوابوون به قیامهت له خراپه بیگیریتتهوه، خوای گهوره ژیانی دونیای بۆ دهکاته بهههشت، بهههشتی دل و دهرن، بهههشتی ئاسودهبوون، وه ئهوهش که له بهر خاتری فهرمانی خوا وازی لی هیناوه به ههلائی دهستی دهکهویت، ههروهکو پیغه مبهری خوا ﷺ فهرموویهتی: (إِنَّكَ لَنْ تَدْعَ شَيْئًا لِلَّهِ عَزَّ وَجَلَّ إِلَّا أَبْدَلَكَ اللَّهُ بِهِ مَا هُوَ خَيْرُ لَكَ مِنْهُ) حدیث صحیح رواه احمد.

له قیامهتیشدا: ﴿وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ عَنْ أَهْوَىٰ ۖ فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَىٰ﴾.

بهلام ههروهکهسیک ﴿فَأَمَّا مَنْ طَغَىٰ ۖ وَءَاثَرَ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا ۖ فَإِنَّ الْجَحِيمَ هِيَ الْمَأْوَىٰ﴾ له دونیاشدا خوای گهوره ژیانی لی دهکات به دۆزهخ، ژیانیش پریهتی له نمونهی واقعی که ئەم حهقیقهته قورنانه بیگومانه مان لهسهه شانۆی ژیان نیشان دهدهن.

فهرموون با ههموومان گوێ بۆ ئەم بهسهه هاته راستهقیینهیهی ئەم سهردهمه بگرین و پهند و ئامۆزگاری لی وهربگرین: ئەو کهسهی که ئەم بهسههاته مان بۆ دهگیریتتهوه ئافرهتیکه و بهم شیوهیه باسی

پوداوه که مان بۆ دهکات و دهلیت: من ئافرهتیک بووم، کورپیک و کچیکم
 هه‌بوو، هاوسه‌ره که شم به‌رپۆبه‌ریکی دائیره‌یه‌ک بوو، هه‌ر بۆیه باری
 ئابوریمان زۆر باش بوو، به‌لام من له‌جیاتى شوکری خوا له‌خۆم بایی
 بووم و خۆم به‌گه‌وره ده‌زانى و خزمه‌تکارم گرتبوو بۆ خزمه‌تى مال و
 مناله‌کانم، جا له‌به‌ر ئه‌وه‌ی هاوسه‌ره که‌م پیاویکی دل په‌ق و توپه و توند
 بوو، هه‌ر خزمه‌تکاریکمان به‌ینایه دوو مانگ زیاتر له‌ژێر سوکایه‌تى و
 به‌چاوى سوک سه‌یر کردنى ئیمه‌دا خۆی پى نه‌ده‌گیرا و ده‌پۆشت، تا
 پۆژیکیان کابرایه‌ک کچیکی خۆی هینا بۆ مالمان بۆ ئه‌وه‌ی بیکه‌ین به
 خزمه‌تکارى خۆمان و مانگانه پاره بده‌ین به‌ باوکی، کاتى باوکه‌که که‌چه
 ته‌مه‌ن که‌مه‌که‌ی به‌جیه‌یشت، که‌چه‌که جلویه‌رگی باوکه‌که‌ی گرتبوو لى
 ده‌پارایه‌وه که به‌جى نه‌هیلئى، باوکیشى به‌ چاوى فرمیسکاویه‌وه
 جگه‌رگۆشه‌که‌ی خۆی به‌جى هیشت بۆ ئه‌وه‌ی مانگانه هه‌ندیک پاره‌یان
 بۆ په‌یدا بکات! ... به‌لى ئه‌و که‌چه ژيانى پر نه‌هامه‌تى له‌ لای ئیمه‌ ده‌ستى
 پى کرد، به‌یانیان زوو هه‌لده‌سا تاوه‌کو یارمه‌تیم بدات بۆ ئاماده‌ کردنى
 خواردن، پاشان جانتای کوپ و که‌چه‌که‌مى هه‌لده‌گرت و ده‌چوو له‌سه‌ر
 جاده‌ چاوه‌پروانى پاسى قوتابخانه‌ی ده‌کرد تاوه‌کو ده‌هات، ئینجا
 مناله‌کانمى به‌پى ده‌کرد و ده‌گه‌رایه‌وه مال و ده‌ستى ده‌کرد به
 کارکردنى ناومال تاكو نیه‌شه‌و، له‌به‌ر ماندویى و بى‌هیزی لاشه‌ی
 وه‌کو مردوو ده‌رده‌که‌وت و خه‌وى لى ده‌که‌وت، ئه‌گه‌ر شتیکی له‌ده‌ست
 بشکایه‌ یان بچوکتین هه‌له‌ی بکردایه، هاوسه‌ره که‌م به‌ توندترین شیوه
 سزای ده‌دا ئه‌ویش هه‌یج وه‌لامیکی بۆ نه‌ده‌مایه‌وه جگه‌ له‌ گریان، له‌گه‌ل
 ئه‌وه‌شدا به‌راستى کچیکی زۆر دلسۆز و پاكوخاویڤ و ده‌ستپاک بوو، به

هه موو خواردن و جلوه رگیک مه منون بوو، له ئازاردانی
 خزمه تکاره که مان منیش به شدار بووم و پینگام نیشانی پیاوه کهم دهدا،
 وه ئه گهر جاروبار دلسوزیه کیم به بیر ده هاته وه به هاوسه ره کهم دهوت:
 ئازاری مه ده و دریخی ناکات. کهچی هاوسه ره کهم دهیوت: نا ئافرهت تو!
 نازانی ئه م هه ژار و خزمه تکارانه هه ر بۆ لیدان باشن، ئه وه هه ژار و
 دهستکورتن بۆیه ئاوان خو ئه گهر بیانبی له هه موو کهس خراپترن!...
 به لی ئه و کچه خزمه تکاره بهردهوام ئارامی ده گرت له سه ر ئه و هه موو
 سوکایه تیه ی که پیمان ده کرد، چونکه هیچ پینگای پونی شک نه ده برد،
 که جه ژنیش ده هات مناله کانم ده چونه دهره وه و یارییان ده کرد کهچی
 ئه و داماره هه ر خه ریکی کارکردن و خاوینکردنه وه ی ناوما ل و
 جلشورین بوو، باوکیشی ته نها ئه و کاتانه چاوی پی ده کهوت که سه ری
 مانگ ده هات و پاره که ی وهرده گرت، له و کاته وهش که هاته مالی ئیمه
 ته نها سی جار چاوی به دایک و براکانی کهوت:

جاری یه کهم: کاتی که برایه کی وه فاتی کرد. جاری دووهم: کاتی
 نه خوشیه کی توندی گرت ئیمهش له ترسی ئه وه ی لی نه گرینه وه ناردمانه وه
 بۆ مالی باوکی تا کو چاک بۆوه. جاری سییه م: کاتی که باوکی وه فاتی کرد!...
 به لی، هاوسه ره کهم که پیاویکی ده وله مه ند بوو، ئه و ده وله مه ندیه
 چونکه خواناسی له گه ل نه بوو، ئه وهنده ی تر دلره قی کردبوو، خو ی به فیل
 ده بیینی و خه لکی به میرو له، به تایبه تی زور رقی له فه قیر و هه ژار و بی کهس
 بوو، زور جار رقی دهره وه ی مالی ده هی نایه وه بۆماله وه و به و کچه
 به سه زمانه ی ده رشت و لی دهدا و سزای دهدا، تا جو ری سزادانه که ی بۆ
 سه ختر کرد ئه ویش به وه ی که به کاره با سزای دهدا و پاشان پیی
 پییده که نی!!...

وہ زۆر جار ئىئوران ھېچمان نەدەدایە بېخوات و بە برسېه تی دهخوت!... بەلام چونکه پاش وەفاتی باوکی دایک و براکانی ئەوەندەى تر دەستکورت و ھەژار کەوتن و ھېچ خزم و کەس و کارىکیشیان خۆى تىنەدەگەياندن و سەردانى نەدەکردن، ئەم کچە بەم ھەموو سزايە پازىی بوو، وە ئاسۆى پزگاریونی شک نەدەبرد لەم دۆزەخە!! بەلى وردە وردە منالەکانم گەرە بوون، کورەکەشم ھاوکاری باوکی دەکرد لە سزادانیدا و بەتوندی کچەکەى دەبەستەووە تا باوکی کارەبای لی بدات و پاشان کە ئەو ھاواری دەکرد ئەمان پىی پىدەکەنین.

پاش ماوەیەك دەمانبىنى شتى لەدەست بەردەبیتەووە و لە پۆشتندا ساتمە دەکات و دەکەوی جا بۆیە بردمانە لای پزىشک و پزىشکی چاو پىی وتین: چاوی زۆر زۆر بیهیز بوو، بە جۆرىک بەردەم پىی خۆى نابىنىت. لەگەل ئەوەشدا ئیمە ھېچ بەزەيیمان پىیدا نەدەهاتەووە وەکو جارەن دەبوايە بەو چاوە کرانەووە ھەموو ئىشى مالهکەى بکردايە، ئەم خزمەتکارە بەسەزمانە دواى ئەوہى بە تەواوەتى چاوەکانى لە کزى داو بەحال بەرپىی خۆى دەبىنى، پۆزىکیان لە مال چوبوووە دەرەوہ ئىتر نەگەراییەووە، ئیمەش چونکە ئىشمان پىی نەماوو گويمان پى نەدا و بەشوینیدا نەگەراین.

بەلى بەرپزان: سالى ھات و پۆی و پىشىنان فەرمويانە: پۆزان پۆزى لەدوايە، پیاوہکەم دەسەلاتى نەماو خانە نشین بوو، کورەکەشم زانکۆى تەواو کرد و ژنمان بۆ ھىناو زۆر دلخۆش بووین، وە کاتیک بوکەکەمان سکى بەرز بۆووە و حامیلە بوو زیاتر دلخۆش بووین، ئەوہ بوو چاوەریمان دەکرد کە منالەکەى ببیت، جا کاتیک منالەکەى بوو بۆمان دەرکەوت چاوی کویرە و نابىنىت!! بەراستى ناخۆش بوو، بەجۆرىک ھەموو خۆشیەکانمان لی بوو بە ناخۆشى، بە پەلە منالەکەمان گەياندە لای پزىشکی پسپۆرى چاو، بەلام دواى ھەولیکى زۆر و لیژنەى پزىشکی ھەوالیان پىداين کە بە ھېچ جۆرىک

چاوی چاک نابیتتهوه و منالیکی نابینایه!!... ئیتر هیچمان بۆ نه مایه وه تهنه
باری بوون نه بیئت.. بویه خیزانی کوره کهم له ترسی ئه وهی ئه و حالته دوباره
نه بیته وه بریاری دا، نه هیلی سکی تر بکات، به لام پزیشکه کان هانیاندا که
منعی منالبوون نه کات و منالی دووه می نابینا نابیت، چونکه له
بنه ماله که ماندا هه می کوره کهمان هه م بنه ماله ی بوکه کهمان که سی نابینای
تیا نه بوو!

به لی، بۆ جاری دووه م بوکه کهمان حاميله بوو، منالی دووه میشی
بوو، زۆر جوان بوو، دوکتۆره کان موژده یان پیداین که چاوی ساغه و
ده بینیت، زۆر دلخۆش و شادمان بوین، به لام دوا ی حه وت مانگ
تیبینیمان کرد بۆ یه ک لا ده روانیت، ئیمه ش به په له گه یاندمانه چاکترین
دکتۆری پسپۆر له چاودا، دوا ی پشکنینی وردی چاوی دکتۆره که وتی:
چاوی ته واو نیه، ته نها که میک روناکی به ره و لایه ک ده بینیت، له وانه شه
دوا ی چه ند مانگیکی تر به ته واوی کویر بیئت، پیاوه کهم (باوه گه وه ری
مناله کان) که ئه وه ی بیست له ناخه وه پوخا و توشی نه خوشی دهرونی
بوو (چونکه ئه وانه ی له کاتی خوشیدا شوکر و سوپاسی خوا ناکه ن ئه و
مال و سامان و ده سه لاته به هی خوا نازانن، ئه و له کاتی به لا و
موصیبه ت و هه والی ناخوشیشدا ئارام ناگرن و تیک ده شکین و وره یان
دهروخی، چونکه دیسان بره وایان به پاداشتی خوا ی گه وه نیه)...

به لی هاوسه ره کهم له هه موو شتیک بیزار بوو، پزیشک پینی وتین
بیبه نه نه خوشخانه ی دهرونی تاکو چاره سه ری بکه ن، منیش زۆر دلته نگ
بووم و نه مده زانی چی بکه م ده تگوت خه و ده بینم!! چۆن ژیا نمان له و

هه موو خوشییه وه ئاوا گۆرا بۆ خهم و مهراق و خهفته خواردن و
تیکچوونی شیرازهی ژیا نمان و ژیا نمان بوو به ژان!!

له دلی خۆمدا بیرم ده کرده وه و ده مگوت: خوایه گیان ده بیّت
هویه که ی چی بیّت که ئاوامان لی هات، دوو منالی ساوای نابینای
بیچاره سهر، نهو پیاوهی که زهوی له ژیر قاجیدا ده له رزی و بۆ گالته
پیکردن کاره بای به خزمه تکاری ماله که مانه وه ده نا، ئیستا خوی
کاره بای لی دهری و له نه خوشخانهی دهرونی وه کو شیتی لی هاتوه!

له م کاتدا یه کسهر نهو که خزمه تکاره م بیر هاته وه که بۆ ماوه ی
(۱۰) سال لای ئیمه بوو، وه به هه موو جوړیک سوکایه تیمان پی ده کرد.
پاشانیش که چاوه کانی له ده ستدا ئینجا هه له ات لهو دۆزه خه ی تییدا
بوو، که نهوم بیرکه وته وه زۆر شله ژام و له دلی خۆمدا وتم: ده بیّت
ئه وه ی به سه رمان هات تۆله ی نهو ئافره ته نه بیّت که خوای گه وه و تۆله
ئه ستین لی مان ده کاته وه!!

به لی وینه ی نهو که هه تیوه ی که ئیمه ببوینه هوی نه وه ی که چاوی
له ده ستدا به رده وام له خه یالما بوو، ده موت: پیش نه وه ی بمرم ده بی
بیدۆزه وه و گه ردنی خۆمی پی ئازاد بکه م، نه وه بوو ده ستم کرد به گه ران
به شوینیدا، دوا ی گه ران و پرسیاریکی زۆر بۆمان ده رکه وت که له یه کی که له
مزگه وته کان بووه به خزمه ت گوزار، وه له ژوړیکی بچکۆلانه دا بۆ خوی له گه ل
هه ندی ئافره تی نابینای تر دا ده ژیا، منیش چووم تا وه کو به یه نیمه وه بۆ مالی
خۆمان و گه ردنی خۆمی پی ئازاد بکه م و نه وه ندی ته مه نم ماوه له گه ل
خۆمدا بژیته، جا کاتی که زانیبوی من پرسیارم له باره یه وه کردووه و به
شوینیدا گه راوم زۆر دلخۆش بوو، له گه ل نه وه شدا که نهو هه موو
ئازاره شماندا بوو، نهو به ته واوی به پیچه وانه ی ئیمه بوو، هه ر که گریام و

داوای لیبوردن و گهردن ئازاییم لی کرد، ئەو زۆر میهره‌بان و دلنەرم بوو، وه داواکه‌ی رەت نه‌کردمه‌وه و له‌گه‌لمدا هاته‌وه بۆ ماله‌وه و پاشان ئەو ئافره‌ته بیکه‌سه خزمه‌تکاره له‌گه‌ل ئیমে‌دا ده‌ژیا و من خزمه‌تی ئەو ئافره‌ته و هه‌ردوو مناله نابیناکه‌ی کۆره‌که‌م ده‌کرد، به ئومیدی ئەوه‌ی خوای گه‌وره لیم خوش بییت... دوا‌ی ئەوه‌ی به چاوی خۆم بینیم چی بجینی هه‌ر ئەوه ده‌دوریه‌ته‌وه و ئەوه‌ی به‌و داماو هه‌ر له دنیا‌دا خوای گه‌وره به‌سه‌ر خۆمانی هینایه‌وه و پیش قیامه‌ت دونیامان لی بوو به دۆزه‌خ، به‌لی. خوای په‌روه‌ردگار (اصدق القائلین) که ده‌فه‌رموی: ﴿فَأَمَّا مَنْ طَغَىٰ ۖ وَءَاثَرَ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا ۖ فَإِنَّ الْجَحِيْمَ هِيَ الْمَاوِی ۖ﴾.

خوای گه‌وره به‌مانپاریزی له سه‌رکه‌شی و یاخیبوون و ناشوکی و له‌بیر چوونه‌وه‌ی قیامه‌ت. اللهم آمین

سه‌رچاوه‌کان

۱. قورئانی پیروژ
۲. الترغیب و الترهیب - للحافظ المنذري - فه‌رموده‌ی ژماره: ۵۳۶۹
۳. رَوْضَةُ الْمُتَّقِينَ فِي مَجَالِسِ الصَّالِحِينَ - محمد عبدالعاطي بحيري ج ۲ ص ۵
۴. نامیلکه‌ی (چی بجینی ئەوه ده‌دوریه‌وه) - فه‌رمان نه‌جار- (به که‌میک ده‌ستکاریه‌وه)

وتاری سییه^vر بو مانگی جهاد الثانی

فؤشەویستی نیوان زن و میرد

وتاری سییه م بو مانگی جماد الثانی

((خوشه ویستی نیوان ژن و میرد))

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ
عَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

ئیماندارانی به پریز به پشتیوانی خوای گه وره له م وتاره دا باسی
خوشه ویستی نیوان ژن و میرد ده کین، باسی په یوه ندی توکمهی نیوان
دوو هاوژین ده کین، دوو کهس به په گهن جیاواز به لاشه جیاواز به لام
به گریبه ستی پیروزی هاوسهری بوونه ته یه که هه ست و سوژ و
داپوشهری یه کتری، بو به ره که تی وتاره که مان سهر دتا سهریک له مالی پر
به ره که تر پیغه مبهری خواصه ده دین، که ددچینه به رده رگا و ئیزن
وهر ده گرین، دایکمان دایکی هه موو ئیمانداران، خیزانی پیغه مبهری
خواصه خاتوو عائشه ده رگامان لی ده کاته وه و به خیره اتنمان ده کات:
ئیمه ش ده لئین: هاتوین پرسپارت لی بکهین له باره ی ژبانی خیزانیتان
له گهل پیغه مبهری خواصه، نایا پیغه مبهری خواصه چون بوو وه کو
هاوسهریک له گهلتنان: خاتوو عائشه ده فهرمووی: گویم لی بگرن دوو
پوداوتان بوو ده گیرمه وه: یه که م: پوژیکیان له ژووره که ی مندا
دانیشتبوین، له ناکاو دهنگه دهنگیک پهیدا بوو، دهنگی خه لکیکی ژور
و منال و گهنجان نه و ناوه دی پر کردبوو، پیغه مبهری خواصه ته ماشای
کرد نه وه (حه به تشیه) کاشن پرمبازی و شمشیر بازی ده کهن و خویان بوو
جهنگ و جیهاد ناماده ده کهن و مه شقی سهربازی نه انجام ده دهن و
گهنجان و منالانیش له ده وریان کوپونه ته وه و هانیان ده دهن و
ده ستخوشیان لی ده کهن، پیغه مبهری خواصه فهرمووی: (یا عائشه

تعالیٰ (فَإَنْظُرِي) ئه‌ی عایشه وهره سه‌یرکه، له‌و کاته دا پیغه‌مبه‌ری
 خوا^{صَلَّیَ اللّٰهُ عَلَیْهَا وَاٰلِہٖ وَسَلَّمَ} له‌سه‌ر ئه‌ژنۆ دانیشتبوو و ته‌ماشای ده‌کردن، منیش چوومه
 دواوه‌ی و پومه‌تم خسته‌سه‌ر شانی پیغه‌مبه‌ری خوا^{صَلَّیَ اللّٰهُ عَلَیْهَا وَاٰلِہٖ وَسَلَّمَ} واته‌ ده‌مم برده
 لای پومه‌تی و له‌سه‌ر ته‌نیشته‌ ده‌م‌پروانی، سه‌رنج بده‌ن چ دیمه‌نیکی
 ناوازه و دنگیره، به‌ دُنیا ییه‌وه ده‌لیم نه‌ له‌وه و پیش و نه‌ له‌وه و دوا
 سه‌رکرده‌ی ئاوا هه‌لناکه‌و یته‌وه که ئاوا ره‌فتار له‌گه‌ل خیزانی بکات و
 به‌و دیمه‌نه‌ جوانه‌ به‌یه‌که‌وه ببینرین! عائشه‌ خاتون ده‌فه‌رموی:
 ماوه‌یه‌کی زۆر ئاوا ماینه‌وه و هه‌ر ته‌ماشامان ده‌کرد. تا پیغه‌مبه‌ری
 خوا^{صَلَّیَ اللّٰهُ عَلَیْهَا وَاٰلِہٖ وَسَلَّمَ} فه‌رموی: یا عائِشَةُ اَمَّا شَبَعْتُ؟! ئایا تیر بووی له‌ ته‌ماشای
 کردن؟! منیش ئه‌موت نه‌خیر، (لَأَنْظُرَ مَنْزِلَتِي عِنْدَهُ) بۆ ئه‌وه‌ی بزانه‌م تا
 چه‌ند نرخ‌ی منی لایه‌ و تا چه‌ند دلم‌ راده‌گری! ته‌نانه‌ت ئه‌وه‌نده‌ مامه‌وه
 و ده‌مگوت نه‌خیر تیر نه‌بووم له‌ ته‌ماشای کردن، تا (لَقَدْ رَأَيْتُهُ يُرَاحُ بَيْنَ
 قَدَمَيْهِ). بینیم‌ وای پیغه‌مبه‌ری خوا^{صَلَّیَ اللّٰهُ عَلَیْهَا وَاٰلِہٖ وَسَلَّمَ} ئالوگۆری به‌ قاچه‌کانی ده‌کرد و
 هه‌رجاره‌ی له‌سه‌ر قاچیکی داده‌نیشته‌، چونکه‌ ئه‌وه‌نده‌ مابوینه‌وه قاچه‌
 پیروژه‌کانی سه‌ر ببوو!!

الله‌ اکبر له‌م خۆشه‌ویستیه‌ له‌م حیساب بۆ یه‌ک کردنه‌، له‌گه‌ل ئه‌و
 هه‌موو کاروبار و لێپرسراویه‌تییه‌ گه‌وره‌یه‌ که له‌سه‌ر شانی پیغه‌مبه‌ری
 خوا^{صَلَّیَ اللّٰهُ عَلَیْهَا وَاٰلِہٖ وَسَلَّمَ} بوو، که غه‌م و هه‌میی ئه‌م ئومه‌ته‌ی له‌سه‌ر شان بوو، ره‌فیقی
 جوهریل بوو، جه‌یشی ئاماده‌ ده‌کرد، پیشوازی وه‌فدی ده‌کرد، سه‌ردانی
 نه‌خۆشی ده‌کرد، خه‌می برسی ده‌خوارد، له‌گه‌ل مردوو ده‌چووه
 سه‌ره‌قهران، که‌چی له‌گه‌ل ئه‌وه‌شدا ئاوا گرنگی به‌ خیزانی ده‌دا و

ته نانه ت ئه وهندهی خوشویستوو، دلی نه هاتوو شوینه که ی به جی بهیلی، یان بلی قاجم سر بووه، یان ئیشم ههیه، هه مووشی له بهر دلی هاوسه ری به ریزی.

رووداوی دووهم: هه ر خاتوو عائشه بو مان ده گیریتوه له خوشه ویستی نیوان خوی و پیغه مبه ری خوا^ص له زیانی هاوسه ریدا. ئه ویش ئه وهیه که: جاریکیان له سه فهدا خاتوو عائشه له خزمه ت پیغه مبه ری خوا^ص ده بیته، خوشه ویستی خوا به هاوه لانی ده فهرمو ی: ئیوه تو زی خیراتر برۆن من و عائشه به جی بهیلن، جا کاتی هاوه لان دوور که وتنه وه پیغه مبه ری خوا^ص فهرمو ی: ئه ی عائشه وه ره با پیشبرکییه ک بکه ین بزانی کیمان یاریه که ده بهینه وه، عائشه ده فهرمو ی: له و کاته دا من لاشه م لاواز بوو بویه زۆر چوست و چالاک رامده کرد و توانیم پیشی پیغه مبه ری خوا^ص له راکردنه که دا بده مه وه، پاش ماوه یه کی زۆر (له وانه یه چه ند سالیکی پی چووبی) به هه مان شیوه له سه فهریکدا عائشه له خزمه تیدا ده بی، پیغه مبه ری خوا^ص داوای له هاوه لانی کرد که که میك لیان دوور بکه ونه وه، پاشان فهرمو ی: ئه ی عائشه وه ره با یاری پیشبرکی بکه ین عائشه ده فهرمو ی: من یاریه که ی پیشترم بیر نه ماوو، وه له م جاره یاندا قه له و ببوم و گوشتم گرتبوو، بویه کاتی پیشبرکیکه مان نه نجامدا نه متوانی به پیغه مبه ری خوا^ص بگه مه وه و پیشی دامه وه و یاریه که ی برده وه و نه مجا دانیشته و زهرده خه نه یه کی پر خوشه ویستی به پرمدا کرد و فهرمو ی: (هذه بتلك السبقه) ئه ی عائشه ئه م جاره به جاره که ی تر که تو پیشته دامه وه، وا منیش ئه م جاره پیشم دایته وه و هیچمان به هیچ...

سەرئەج بەدە ئیماندارانی بەرپۆز: ئەوەندە ئەو پراکردنە ی ئەو جارە ی
یەکمە ی لەگەڵ خێزانی بەرپۆزیدا پێ خۆش بوو، دوا ی ئەو هەموو سالە
ئەنجامە کە ی هەر لە بیر ماو و لە یاد ی نەکردوو! کە ئەمەش ئەوپەری
خۆشەویستی نیوان هاوسەر بۆ هاوسەرە کە ی دەردەخات.

بەرپۆزان: ژیا نی هاوژینی بنەمایە ک ی زۆر گەور و گرنگی هە ی،
خوای گەور و دەفەرموی: ﴿وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ إِذَا أَنتُمْ بِشَرٍّ
تَنْتَشِرُونَ ۝ وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ
بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ﴾ الروم: ۲۰-۲۱

واتە: لە نیشانەکان ی بوون و دەسەلات ی (خوای گەور) ئەو یە کە ئیو ی
(باوکە گەورە مان ئادەم) لە گەڵ دروست کرد، پاشان ئیو پلە بە پلە دەبن بە
مۆرف و لەسەر زەویدا بۆ دەبنەو، وە لە نیشانەکان ی بوون و دەسەلات ی
ئەو یە کە: لە جینسی خۆتان، واتە لە پەرگەزی ئادەمیزاد هاوسەری بۆ
دروست کردوون، قا لە پالیا ئا بەسینەو، وە خۆشەویستی و
میهربانیشی خستۆتە نیوانتان بۆ ئەو ی بتوانن پیکەو بەری گران ی ژیا ن
دریژە بە ژیا ن بەن، بێگومان ئالەو دا گەلی بەلگە و نیشانە هە ی بۆ کەسانی
بەورد ی تیفکری ن و بەجوانی بیر ی لی بکەنەو، چونکە خوا لە لەش و
جەستە ی هەردوکیاندا ئەو ندە ی دروست کردوو کە هەردوو بە یەکتری
پازی بن و وەلام ی داخوازیەکان ی یەکتری بەنەو بەوپەری سۆز و
میهربانیه وە. (تەفسیری پامان).

با سەرنج ی لە (لَسْكُونُوا إِلَيْهَا) بەدین: دەبینین وشە ی (سَكَن) واتە
(وَقَف) بە مانای لەجۆلە کەوت یان ژیا نی ئەما و مرد، بەلام لیژەدا لە مانای
نایەتە کەدا: (لَسْكُونُوا إِلَيْهَا) واتە: (إِسْتَرَاَحَ- إِسْتَسَّ) واتە: ئوقرەگرتن و
هیواری و ئارامی.

جا سه رنج بدن: هندی کهس که ژنو میردایه تی دروست دهکات. ناحه سیته وه، به لکو دهو هستی و ژیانی به ناخوشی و موشکیله ی خیزانی ده بیته مردن، مردنی هه موو پوژی چونکه نه وه ی پیغه مبهری خوا^{عز الله} د یاری کردووه که له هه ردوولادا (ژن و پیاو) هه بی که (دینه و خُلُق) ناین و بیروباوه ری راست و دروسته، له گه ل رهوشت و نه خلاق بهرز و په سهند که به ره می ئیمان و خواناسییه، له بهرچاو نه گراوه و له هه ردوولادا یا له لایه کیاندا نییه، ئیتر ژیانیان له جیاتی گه شانوه و به ره و پیش چوون، له جو له ده که وی و ژیانیان ده بی به ژان... هندی که سیش که له سهر بنه مای دینداری و خواناسی و رهوشت جوانی ژیانی هاوسه رییان پیک هیناوه، به ژن هینان و شووکردن ژیانیان ده بی به ئارامی و په یام و واتا و مانای ژیانی راسته قینه، نه و کرچ و کالی و هه له شه و هه لچوونه ی زه مانی سه لتی نامینی، جاران نه گهر به بچو کترین شت فووی تی بکرایه، ئیستا ده بیته که سیکی هیمن و له سه رخو و نه و سه رشیتییه ی نامینی..

ئیمانداران: کور که ژنی هینا ده بی به (زوج): کچیش که شووی کرد ده بی به (زوجة)..

(زوج) واته: جووت، که پیچه وانه که ی (فرد- تاکه)، لیژدها پرسیاریک دروست ده بی باشه خو مروؤ دوا ی هاوسه رگیری نالکی به هاوسه ره که یه وه ئیتر بوچی جووته؟! خو هه ره کو جاران به ته نها ری ده کا و نان ده خوات، ئیتر مانای جووت بوون چییه؟ له وه لامدا ده لئین: به لی راسته به جهسته نالکی به هاوسه ره که یه وه، به لام خو مروؤ به. پوچ ناویته ی یه که ده بن، هه ری که یان پوچی نه وی تر له خویدا هه لده گری و

يەبى ئەو ناجولې، ناخوا، ناخەوې، بىرناكاتەو، ئەمە ماناى ژيانى راستەقىنەى ھاوسەرېتېيە كە ئاوا تېكەل بە پۇحى يەكتەر بىن، نابىنى زۇرجار كەسېك پېش ئەوەى توشى كارەساتېك بېى خوشەويستەكەى خەونى ناخۇش و ترسناك دەبىنى.

بەلې ھەر مەوۇقېك كە ھاتۆتە دونيا، ھەر مەوۇقېك كە خوا خولقاندويەتى و لە خولگەى ژياندا جىگىرى كردووہ تەنيايە، وەكو دكتور ەلى شەرىعەتى دەلې: ھەر مەوۇقېك ونبويەكى ھەيە مەوۇ نيوەيە و نيوەكەى ترى ونە، ئەبى بۇى بگەپى و لە پەيدا كردنيدا ماندووبى تا پېرېت، كاملېت، تەواوېت.

تەماشە كەن، خواى گەورە ھەزەرەتى ئادەمى دروست كرد لەو بەھەشتە پېر لە ئا و تاڭگە و دار و ميوەھات و بالئندەدا دايىنا، بەلام ئادەم ئارامى نەگرت، ھەستى بە تەنھايى دەكرد بەتەنھا پوانىن، خواردن، خەوتن، گەپان، سوپان، ئازارىكى بى كۆتايە، مەوۇ بە تەنھايى چىژ لە ھېچ شتېك نابات، ئادەم چۈنكە تەنھا بوو لەو بەھەشتە خوشەدا ئوقرەى نەگرت و ھەستى بە تەنھايى و بى قەرارى دەكرد، ھەستى دەكرد لە شتېكى كەمە، تا ئەو كاتە كە خواى گەورە بە سۆز و بەزەيى خۇى ھەواى بۇ خولقاند.

مەھوى دەفەرموى:

لە كن من ئەصلى نىە و نەبووہ عەيشى تەنھا خوش

نىە بەھەشتى خودا، ھەم بە بى ئەھبىا خوش

به‌لی به‌ریزان: دواي ئه‌وه‌ش كه ئاده‌م و حه‌وا خرا‌نه سه‌ر زه‌وى هه‌ر
 يه‌كه‌يان له ولاتيك دانران، (حه‌وا) له جه‌ده‌دى عه‌ره‌به‌ستانى سه‌ودى و
 ئاده‌ميش له هيندستان، ئاده‌م (عليه السلام) ئاگرى عيشقى نيوه‌ى
 ونبووى گه‌رمى بۆ هينا و هينايه‌ جو‌له، بۆيه گه‌را گه‌را تا له عه‌ره‌فاتدا
 ونبووه‌كه‌ى خۆى دۆزيبه‌وه... هه‌ندى له زانايان ده‌ليين: بۆيه ئه‌ر
 جيگايه پيى ده‌وترى (شاخى عه‌ره‌فات) چونكه ئاده‌م و حه‌وا له‌ويدا
 يه‌كه‌تريان ناسيه‌وه و به‌يه‌ك گه‌يشتن... له‌وانه‌يه ناوى (جه‌ده‌ده‌ش) هه‌ر
 له‌وه‌وه هاتۆته سه‌ر زه‌وى، جدّه- واته: داپيره -نه‌نك- واته: داپيره
 گه‌وره‌ى نه‌وه‌ى ئاده‌م.

به‌ريزان: لي‌ره‌دا تيبينييه‌ك هه‌يه ئه‌ويش ئه‌وه‌يه: عه‌ره‌فات له
 (جه‌ده‌ده‌وه) نزيك‌تره و زۆر زۆر دوور‌تره له هينده‌وه، كه‌واته ئاده‌م زۆر
 زۆر‌تر گه‌راوه به‌دواي حه‌وادا.

پيشه‌وا: قُرطُبي -رحمه الله- ده‌فه‌رموى: فريشته‌كان له ئاده‌ميان
 پرسى: (حه‌وات خوش ده‌وى؟! وتى: به‌لى، هه‌ر زۆر زۆرم خوش
 ده‌وى! ئه‌مجا به (حه‌وا)يان وت: ئه‌ى تو ئاده‌مت خوش ده‌وى؟! وتى:
 نه‌خه‌ر!! به‌لام له قولايى دل و ناخيدا سه‌د ئه‌وه‌نده ئاده‌مى خوش
 ده‌ويست به‌لام ده‌رى نه‌ده‌برى!!..

كه‌واته: ئافه‌رت به‌ سه‌روشتى خۆى زۆر جار خوشه‌ويستى خۆى بۆ
 مي‌رده‌كه‌ى به‌رناپه‌رى به‌تايبه‌ت دواي گواسته‌نه‌وه‌ى بۆ ماوه‌يه‌ك به‌يه‌كه‌وه
 ژيان، جا ده‌بى پياوان له‌مه ئاگادار بن و نه‌يكه‌ن به‌مايه‌ى كي‌شه‌ى خه‌زانى!..
 ئيمانداران: له مي‌ژووى كاروانى خواناسان و ئيمانداراندا، چه‌ندين
 په‌يه‌هه‌ندى زۆر جوان و به‌رز و مه‌زنى نيوان پياو ژنمان له پيش ده‌ستدا

ھەيە، قەرموون با بۇ چەند ساتىك لەگەل دوو ھاوسەرى تا لوتكە
خۆشەويستى يەكتەر و خىزانىكى جوان و دلگىر، ژيان بەسەر بەرىن،
ئەوانىش (ھەزرەتى ئىبراھىم پىغەمبەر و سارا خاتونى ھاوسەرىتى)
زۆربەمان ژياننامەى پەر لە بەرەكەت و ھەول و تىكۆشانى ھەزرەتى
ئىبراھىممان خويندۆتەو، كە تەمەنى گەيشتە نىكەى ۸۰ سال و
خىزانەكەى ھىشتا منالى نەدەبوو، وە بۆشيان دەرکەتبوو كە ھۆى منال
نەبوونەكە لە سارا خاتوونەوھە، بەلام ھەزرەتى ئىبراھىم ئەوھندە ساراي
ھاوژىنى خۆشەويست، پۆژى لە پۆژان ئەو ھەموو تەمەنە درىژە لە
نىەت و خەيالىدا نەبوو وە بە بىرىدا نەھات كە ژنىكى تر بىنىت، ژنىكى
ترى نەدەكرە ھاوسەرى لە كاتىكدا كە رىگاشى پى درابوو، لە شەرەدا
بۆى ھەرام نەبوو وە بە پىي ھەموو ياسايەك مافى پەواى خۆى بوو كە
ژنى دووھم بىنىت و بۇ ئەوھى منالى بىيت و ھاوكارى باوكى بكات لە
كاروبارى دونيايدا و لە گەياندى پەيامى خوادا، جگە لەو ھەموو ھەز و
ئارەزوو دەرۋىيەى كە ھەموو باوكىك و دايكىك ھەيەتى كەپۆژىك لە
پۆژان گروگالى منال لە مالەكەىدا دەنگ بداتەو و گوييان بە بىستىنى
وشەى ناسكى بابە و دايە ئاودىر بكرى، ھەزرەتى ئىبراھىم ھەموو ئەو
ئاوات و ئارەزووانى خۆى پشتگوى خست بۇ ئەوھى ئازارى ھەست و
سۆزى ھاوسەرەكەى نەدات، ئەوھە بوو لەسەر داواى زۆرى و پىداگرتنى
تەواوى ساراخاتونى خىزانى ھاجەرە خاتونى كرده ھاوسەرى خۆى و
خوای گەورە (ئىسماعىل) پى بەخشى، سارا خاتوون وەكو خويەكى
ژنانە غىرەى لە ھاجەرە كرد و بۇ پارىكردنى دلى ژنەكەى كە سارا
خاتونى ھاوسەرى يەكەمىەتى و تەمەنى لاويتى و پىرى لەگەلدا بەسەر

بردووه، له سهر داوای نه و بۇ راگرتنی دلی نه و هاوسهره نازیزه ی، خیزانه گنج و لوه که ی که هاجره خاتونه، له گهل إسماعیلی کورپه ی جوان و چاوگه شی تاقانه یدا له بهر چاوی سارا خاتون لبرد و هر له و ولاته شی نه هیشتن!! جا بیهینه بهرچاوی خوت نایا چ قوربانی دانیکه که تو هموو ئاوات منالیک بیت له کوتایی ته مه ندا خوی گوره بیت ببه خشی، وه خیزانی دووه مت زور جوانتر و گنجتر بیت، له خیزانی یه که مت، که چی دوریان بخه یته وه له خوت و کاتی خوشیان له گهل به سهر نه بهیت ته نها و ته نها له بهر خاتری دلی خیزانی یه که می، نه مړو کام پیاو که ژنی دووه می کوپری بیی و ژنی یه که می نه زوک بی، نه گهر ژنه که ی یه که می مه رای ی نه کات و خوی نه گونجینی میړده که ی دهری ده کات!!

که واته: پړز و حورمه تی نافرته لای هه لگرانی په یامی ئیسلامه چی بکه ین که به داخه وه خه لکانیک به هو ی ناحالییوون له ئیسلامه وه، به لām له بهر کردنی جل و بهرگی به ناو ئاینی، یان هه لگرتنی ناویکی به ناو ئاینی، وه کو (له گهل نه و په پری پړز و حورمه تدا) حاجی وا هیه به ناو زیاره تی نه و که عبه یه ی کردوه که نه و حه زره تی ابراهیمه دروستی کردوه، که چی به داخه وه له بهر کوپ ژنی یه که می به بی هیچ هو یه که ته لاقد او ه!! یان دوا ی هی نانی ژنی دووه می کردوویه تی به کو یله!! ئیتر خه تای ئیسلام و په یامه پر له دادگه رییه که ی و پړزی بۇ نیوان ژن و میړد دا بین کردوه چییه!!

به پړزان: جوانترین ژیانی هاوسه ری تی خوشه ویستی و وه فای پیغه مبه ری خوا ﷺ بۇ خاتوو خه دیجه ی خیزانی، نه و تا پیغه مبه ری خوا ﷺ وه کو پیاو (پیش پیغه مبه رایه تی) جگه له خاتوو خه دیجه هیچ ژنیکی تری نه هی ناوه، له کاتی کدا هه موومان نه و راستیی هه دزانین که

خاتوو خەدیجە ١٥ سال تەمەنی لە پیڤەمبەری خوا زیاتر بوو، بەلام پوژی لە پوژان ئەم ماوە زۆرە تەمەنی نێوانیان نەبوو مایە درز تیکەوتنیک لە خوشەویستی پتەوی نێوانیان، وە ئەم خوشەوستییە تەنها هەر لە ماوەی ژیانیدا نەبوو، بەلکو ئەوەتا دواي (١٤) سال لە وەفاتی خەدیجە، لە پوژی گەورە سەرکەوتنی سەرکەوتنەکان، کە پوژی فەتخە مەککەییە، لەو کاتە چارەنوسس سازەدا کە ئەو هەموو هەزاران خەلکە لە دەوری پیڤەمبەری خوا ﷺ کۆبونەووە و قورپەیش داواي لیبوردنیان لی دەکرد و وەفدی هۆزەکانی دەورو بەری مەککە دەهاتنە خزمەتی و پوژی سەرکەوتنی ئیسلام و موسلمانان بوو، لەم کاتەدا پیرەژنیکی بەسالچوو هات بۆ لای پیڤەمبەری خوا ﷺ و پیڤەمبەریش ﷺ هەر کە چاوی پی کەوت لەبەری هەستا و عەباکەیی بۆ راخست و بەدەمیەو زەردەخەنەیی دەکرد و بە وردی و بە هەموو هەستیەو گویی بۆ قسەکانی شل کردبوو، قسەوباسیکی زۆریان کرد، دواي پوشتنی پیرەژنەکە و بەحورمەتەوە خواحافیزی لیکردنی، عائشە بەسەر سوپمانەو پرسى: ئەرى ئەی پیڤەمبەری خوا ﷺ ئەو کى بوو، وا ئەو هەموو پریز و حورمەتەت لی گرت و ئەو هەموو کاتەیی خۆت بۆ تەرخان کرد؟! فەرمووی: ئای عائشە، ئەو هەوایی خەدیجەیی خیزانم بوو!! عائشە فەرمووی: باشە باسی چیتان دەکرد؟! فەرمووی: لەبارەیی ئەو پوژە خوشانەو دەواين کە لەگەل خەدیجە بەسەرم دەبرد و ئەم ئافرەتەش سەردانی دەکردین!! عائشە غیری کرد و فەرمووی: ئەوە چییە تا ئیستاش دواي (١٤) سال بەسەر مردنیدا هیشتا ئەو خەدیجە پیرەژنەت بیر نەچۆتەو کە خۆل پزاندویەتی و خواش لەو باشتەری پی

بەخشیوی؟! پیڤەمبەری خواﷺ فەرمووی: (وَاللّٰهُ مَا اُبْدَلْنِي اللّٰهُ خَيْرًا مِنْهَا) . . نەخیر سویند بە خوا، هەرگیز خۆی گەورە باشتەر لە خەدیجە ی پی نەبەخشیوم!! واتە: دڵنیا بە ئەی عائشە لە گەڵ ئەو هەموو خوشەوێستیه مەدا بۆ تۆ کەچی تۆ جیگای خەدیجەت لە دلی مندا پەر نەکردۆتەو و هەرگیزاو هەرگیز جیگای خەدیجە ی خوشەوێست و هاوسەرم لە دڵدا دەرنەچێ!!

عائشە دەفەرموی: هەستم کرد پیڤەمبەری خواﷺ لیم تۆرەیه، بۆیه وێ: ئەی پیڤەمبەری خواﷺ لیم خوشبە، فەرمووی: ئەی عائشە داوا ی لیخۆشبووون لە خەدیجە بکە با منیش لیت خوش بێ!!..

بەلێ ئیمانداران لە گەڵدا بن، هەر لە پۆژی فەتەحی مەککەدا، لەو پۆژەدا هاوێڵە بەرز و بەرێزەکانی چوونە خەزەمەتی پێشنیاری دروست کردنی خانوێکیان خستە بەردەمی بۆ ئەوێ تێیدا نیشتهجێ بێ، بەلام پیڤەمبەری خواﷺ ئەم پێشنیارە پەت کردەو و فەرمووی: نەخیر لە جیات ی خانو، خێوێتیکم لە تەنیش گۆرەکە ی خەدیجەو بۆ هەلبەدن!!.. بۆچی تەنیش گۆرەکە ی خەدیجە؟! چونکە بە مردووییش لە هەموو کەس پی ئاسودەتر و ئەو نیوێ ئەمە لە ژێر خاکدا، بۆیه بە نزیک ی لە گۆرەکە ی ئارام دەگری، ئەیهو ی لە کەناری بەشەکە ی تریدا پال بەداتەو، چونکە کاتی خۆی پوحيان ئاوێتە ی یەکتەر بوو، بەلێ ئەمە یە هاوسەری و هاوژینی راستەقینە و خوشەوێستی لە لوتکەدا..

چۆن کاتی شتیک ئەکەیت بە دوو کەرتەو، دوو نیوێو، ئەو دوو نیوێە تەواو هاویشوێ یەکتەر دەردەچن، هەر بە یەکتەریش دەخۆن و تەنها بۆ یەکتەر دەگونجین، هیچ پارچە یەکی تر ئەو لە تە تەواو ناکاتەو،

بەھەمان شىۋە ژن و مىردىش بۇ يەكتەر دەبى ئاوابن و بە ھەردووكيان
يەك پۇج و ھەست و نەست دروست بکەن و بە بى يەكترى نەژىن و ھىچ
كەسىك نەتوانى شوینى ھاوسەرەكەى لە دلیدا بگریتهوه.

بەلام بەداخەوہ ئەمرو دەبینن و دەبیستین کە ئەو خوشەویستی و
پەیوہندیە تۆکمەییە نیوان خیزانەکان بەرە و کال بوونەوہ و
کورتبوونەوہ و کەم بوونەوہ پوشتووہ و زورجار کیشە دەکەویتە نیوان
ژن و مىردەکانەوہ و ئەوہندە گەورە دەبیٹ کە لەناو مال و چوارچیوہى
خیزاندا جیگای نابیتەوہ و دەرواتە دەرەوہ و ھەر لە دۆست و
دلسۆزەوہ تا دژ و ناحەزیان پى دەزانى و ھەندى جارىش بە چارەسەر
نەکراوى دەمینیتەوہ و سەرەنجام بە تەلاق و لەیەکتەر جیابوونەوہ و
ھەلوہشانەوہى خیزان و کەسایەتى شکان و سەرگەردان بوونی منالى
بیتاوانى لی دەکەویتەوہ، وە ئەم شکستەى خیزانیش و شلبونەوہى
گرى توند و تۆلەکانى نیوان دوو ھاوسەر چەند ھۆکارى ھەيە، کە ئاماژە
بە ھەندیکیان دەدەین:

یەگەم: پابەند نەبوونی ژن و مىرد بە شەرەوہ، لە کاتیکدا ھەر
خیزانیک بە گویرەى (ھدى) خواى گەورە ژيانیان نەبردە سەر و شوین
ھەوا و ئارەزووی نەفسى سەرکەشى (الأمارۃ بالسوء) کەوتن، ئەوہ
بیگومان ئەو خیزانە ناتوانى دریزە بە ژيان بدات و ھەر زوو گولى
خوشەویستی نیوانیان سیس دەبیٹ.

دووہم: ھاورپی خراپ بۇ ژن یان پیاو، کە ژنیک ئەچیٹە بن کلێشەى
ئافرەتیکى خاوەن ھاوسەرەوہ و ھانى دەدات بۇ ئەوہى ئەوہندە پابەند
نەبى بە فرمانى مىردەکەيەوہ و پى دەلى: ئەمە پیاوسالاریە نابى

چیتەر ئافەرت قەبۆلی بکات، وه زۆرجار هەندی بەناو پێکخراو که بهحیساب داکۆکی له مافی ئافەرت دەکەن لهپراستیدا مافی ئافەرت کاوڵ دەکەن، ئەویش بهوهی که ئەوهەندە به بن گوێیدا دەخوینی، که ئافەرت مافی پیشیلکراوه و دەبی هەول بەدات خۆی پزگار بکات و ئەم پیاو سالاریه هەتا کهی قەبۆل بکری، ئیتەر به تەواوی وا له ئافەرت دەکەن که وابزانن پیاو دۆژمنیهتی و پیویسته تۆلهی خۆی بکاتهوه، لهجیاتى ئەوهی ژن هانبدری که ئاگاداری خوشەویستی نیوان خۆی و هاوسەرکهی بیت و بهزەردەخەنەى سەرئەچ پراکیش و پەفتار و هەلسوکهوتی بهرز و بهپز، به پز گرتن له کهس و کاری هاوسەرکهی، وا له میردهکهی بکات که ئەوهەندی تر له بهرچاوی گەورەتر و به حومهتتر بیت و بزانی که خوشی ژيانى و پز و ئیحترامى بهو ژنه بهپزەوهیهتی، وه به هەمان شیوه چەندین پیاو بهوهی پەفیکی خراپهوه که خویان خوشەویستی ناو خیزانیان له دەست داوه و لهجیاتى سۆز و بهزهیی (مودة و رحمة) لیدان و کوتەك و خۆزالی کردن بۆته هوی بهیهکهوه ژيانیان، هانی ئەم پیاوه بهپزەش دەدەن که لهگەل خیزانی خۆیدا باشه و پز و حورمەت له ژنهکهی دهگری و هاوکاری دهکات، دهیدهنه بهر تانه و تەشەر و وشەى ناشرین و تۆمەتباری دهکەن بهوهی که ژن بهسەریدا زاله و نابن ژن ئاوا پزى لی بگیرن و هاوکاری بکرن، ئەگینا دواى بهسەر میردیدا زال دەبی و گوێپرایهلی ناکات! زۆر جار ئەم پیاوه له لایەن کهس و کاری خۆیهوه ئەم وشە مالتوێرانکهراڤه به میشکدا دەدرن و ئەویش ئەگەر کهسێکی زۆر به ناگا و پۆشنبیر نهبی دهکهوێته ژیر کاریگەری ئەم قسه و قسهلۆکانه و پەفتاره جوان و

هه لسوکه وته شیرینه کانی له گهل خیزانی بیتاوانیدا دهگورپی و ژیانیان دهبی به ژان و دوزه خ!

ثای چهند ژن و پیاو به هوئی به گوینکردنی هاوپری و دهزگای خراپه وه، به هوئی راگه یاندنی خراپه وه (که نه مړو نه گهر له مالی خوشتا دابنیشی و نه چیته دهره وه، هاوپری خراپ خوی دیته ژووره وه، که ته له فیزون و که نالی خراپه و قسه ت بو دهکات و به کرده وه هانت ددهات) ژیانیان تیچکچوه، به هوئی نهو فلیمه پوخینه رانه وه که زور جار ژن لاسایی نه کته ریڅ دهکاته وه که چوون له ته مسیله که دا به بیحورمه تی وه لای میړده که ی ددهاته وه و وشه ی ناشرینی پی دهلی، نه مییش چاوی لی دهکات و به بی ناگایی لاسایی نهو هه لسوکه وته ناشرینه دهکاته وه و دلی میړده که ی نازار ددهات و درز و که لین دهکه ویته نیوان خوشه ویستیه که یانه وه و سهره نجام خیزانه که یان هه لده وه شی، که به راستی دهستیکی خراپ له پشت نه م که ناله راگه یاندانه وه هیه و هه موو ناواتیان هه لوه شانندن خیزانه، نه ک توکمه کردنی!

به لی هاوپری خراپ دلی نارام ناگری تا هاوپری که شی نه باته سهر په وشتی خوی، تاوه کو خوی نه ویش مانویران دهکات، ﴿وَدُّواْ لَوْ تَكْفُرُوْنَ كَمَا كَفَرُوْا فَتَكُوْنُوْنَ سَوَآءٌ﴾ النساء ۸۹

ئیمامی عثمان ده فهرموی: زیناکار خوزگه ده خوازیت هه موو که س وه کو خوی زیناکار بیت..

که واته : ژن و پیاوی به پریز و ئیماندار، ناگادار به هه رکه سی هانیدایت که پریز و حورمه ت له خیزان و هاوسه رت نه گری بزانه

مالویرانکهره و تا زوه لینی به دور به، ﴿وَلَا تُطِيعْ مَنْ أَغْفَلْنَا قَلْبَهُ عَنْ ذِكْرِنَا
وَاتَّبَعَ هَوْنَهُ وَكَانَ أَمْرُهُ فُرْطًا﴾ الکہف: ۲۸

سییهم: کۆمه لگا و ژینگه ی دوروبەر: زۆر جار پیاوه که له دهره وه ی
مال خه ریکی کار و که سابه تی پوژانه یه تی له معامله له و کپین و
فروشتنه که یدا زهره ری کردوه، هاوپی و برادر نارحه تیان کردوه، له
فرمانگایه کدا فه رمانبه ری ک به جوانی وه لای نه داوه ته وه، دیته وه بو
ماله وه و داخ و خه فه تی ناو دلی به ژنه که ی دهرده بری، وا ئه زانی
خه تای هاوسه ره که یه تی!!، که به راستی ئه مه په فتاریکی هه له یه و ده بی
ئه و حه قیقه ته بزانی تو چهند له دهره وه ماندووی، خیزانیشت ئه گهر له
تو ماندووتر نه بی ئه وا که متر ماندو نه بووه له ماله وه، هه ر له پاک و
خاوینی ناو ماله وه تا ئاماده کردنی خوراک و ئاگادار کردنی منال و
به ری کردنی میوانت، که واته هه رگیز خه م و خه فه ت و تو په یی دهره وه ی
مالت مه هی نه ره وه ناو ماله وه، به لکو هه ول بده ئه گهر خوشیه ک و
بزه یه کت له دهره وه ی مال ده ست که وتوو له وه به شی خیزانه که ت بده و
ئه ویشی پی دلخوش بکه،

دکتور عبدالله په شیوی شاعیر ده لی:

گه ر سیۆیکم هه بوو له تی ده که م

له تیک بو من له تیک بو تو

گه ر بزه یه کم هه بوو به شی ده که م

به شیک بو من به شیک بو تو

گه ر خه میکم هه بوو

به شت ناده م هه مووی ده خۆم

به لām به داخوه پیاوی وا ههیه تهنها خهم له گهل ژنه که ی بهش دهکات!!
 وه جاری وا ههیه ژینگه و کۆمه لگای دهورو بهر کاریگهری له سهر ژن
 ههیه و ده بێته هوی تیکچوونی شیرازه ی خیزان، وهکو چاولیکهری ژن بۆ
 مۆد و مۆدبازی که مه گهر که سیک پاره ی حهرام و دهست برینی ئهم و ئهو
 پیشه ی بی، ئه گینا به پاره ی حه لāl و رهنجی شان فریای گۆپینی مۆد و
 رۆشتنی ژیان له سهر مۆد ناکه وی و سهره نجام تیا ده چی و موفلیس ده بی،
 یاخود له ئه نجامی تیکه لآوی و سهردان له گهل ئهو که سانه ی باری ئابوریان
 له خۆیان به هیژتره، ئه گهر ئهو ژنه پله ی ئیمان و عه قیده ی زۆر بهرزه بی و
 خوشه ویستی و ئه وینی بۆ میرده که ی له سه روو هه موو شته مادیه کانی
 دونیا نه بی، ئه و ده که ویته داواکاری پرته و بۆله و ناشوگری کردن به وه ی
 که خۆیان هه یانه و وتنی: من چیم له ژنی خه لک که مته و میرده که شی به و
 موچه و باری لاری ئابوریه ی ناتوانی ئه مانه ی بۆ ئه نجام بدات و سهره نجام
 کیشه ی خیزانی دروست ده بی...

چواره م: کاریگهری نوشته ی ناشه رع ی و فالچی و ساحیره کان.. که
 هه ندی جار ناحه زانی ژن و پیاویکی به خته وه ره په نا ده به نه لای ئهو
 ساحیر و نوشته نوسانه بۆ ئه وه ی نیوانی ئهو دوو هاوسه ره
 خوشه ویسته تیک بدهن، وه ئه مه ش له پوانگه ی شه رع وه کاریگهری
 خوی ههیه، ههر وهکو له زانای به ناو بانگ (شیخ محمد متولی
 الشعراوی) پرسیار کرا که: ئافره ت میرده که ی خوی له بهرچاو که وتوو و
 میرده که شی هیه در یغیه کی به رامبه ره نه کردوو: ئایا ده گونجی ئه مه
 دهستی فالچی و ساحیری تیدابیت؟!

له وه لāmدا فه رمووی: به لئی ته ئسیر و کاریگهری زۆری ههیه، چونکه
 هه ندی جنۆکه ی خراپه کار یارمه تی هه ندی مروقی خراپه کار ده دن، بۆ

زیان گه یاندن به مروؤ، وه زور جار ئەم ساحیر و فالچیانه سیحره که و
 فاله که یان له پێگه ی جنۆکه وه وا کارده کات ژنه که یان پیاوه که.
 هاوسه ره که ی خوی که پیشتر زور خوشی و یستوو له بهرچاوی ده بی
 به مهیمون و ههز به بینینی ناکات، به لام که سیک که زانی نوشته ی
 ناشه رع ی و سیحر ی لی کراوه و شوینه واریکی ئەوانه ی له ماله کهیدا
 ههیه، ناب ی ئەویش خوی توشی هه مان گونا و تاوان بکات و بچیته لای
 نوشته نویسیکی نا شه رع ی و نوشته ی رهش و سپی و ترش و شیرین
 بکات تا کاریگه ری نوشته که له سه ری به تال ده بیته وه، یان بچیته لای
 فالچی و ساحیر و فالچییه ک و داوای کرانه وه ی بهخت و گیرانه وه ی
 بهخته وه ری لی بکات، چونکه ئەمهش هه ر وه کو پیشوو نا شه رع ی و نا
 ره وایه و درۆیه کی ناشکرایه.

به لکو چاره سه ریکی ناسان و شه رعییانه ههیه که بریتیه له
 خویندنی سوره تی - الإخلاص و المَعُوذَتَيْن، واته سوره تی ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ
 أَحَدٌ﴾ وه ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ﴾ وه ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ﴾ هه ر
 یه که یان سی جار بخوینه و فوو بکه به سه ر ئەو که سه دا که ئەو نوشته و
 سیحره ی لی کراوه به تایبهت به یانیان و ئیواران، اِنْشَاءَ الله هه یچ
 کاریگه ریه کی نامینی و به تالی ده کاته وه!...

جیگه ی داخه له م ولاته و له م شار و شاروچکانه ی ئیمه دا ده یان
 شوین و کهس ههیه بو نویسنی ئەم جوړه نوشته ی رهش و سپیه
 ناشه رعییانه و مالی خه لکی ویران ده کهن، که حق وایه دهزگا
 بهرپرسه کان ئەو شوینه خراپانه دا بخه ن و ئەو جوړه که سانه بدرین به
 دادگا و سزای یاسایی بدرین..

به پریزان: بۆ چاره سه ری کیشه خیزانیه کانیش چه ند خالیك ده خینه به رچاو:

یه کهم: ئەگەر پیاو ژنی خراپی بوو، یان ژن پیاوه که ی خراپ بوو، ئەوه با بزانی تاقیکردنه وه ی خواییه و با ئارام بگرن، چونکه پیشتر دوو له پیغه مبه رانی خوا که هه زه تی نوح و لوط بوون، ژنه کانیا ن کافر و بی بروا بوون و زۆر ئازاری هاوسه ره کانیا ن داو پاشان به کافری مردن!

وه ئەگەر خراپی ژنه کهش له عه قیده و بیر و باوه ره وه نه بوو، به لکوو له هه ندی ره وشت و کرداریدا به دلی هاوسه ره که ی نه ده جو لاییه وه، ئەوه با دیسان ئارام بگری و له بهر خاتری کرده وه و هه لسوکه وته جوانه کانی چاو پۆشی له خراپه کانی بکات، قورئانی ش ده فهرمو ی: ﴿وَعَاثِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ فَإِنْ كَرِهْتُمُوهُنَّ فَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَجَعَلَ اللَّهُ فِيهِ خَيْرًا كَثِيرًا﴾ سا ۱۹

واته: به جوانی هاوژینی له گه ل خیزانه کانتان بیه نه سه ر، خو ئەگەر خوشتان نه ویستن و لییان بیزار بوون، ئەوه دوو ر نییه و ده شی ت هه زتان له شتی ک نه بی ت و خوا بی کات به مایه ی خیر و بی ری زۆر و بی سنو ر..

ئای چه ند گه وه و پیرو ز و واتا داره وته گه وه ره باره که ی (هه زه تی عومه ری کوپی خطاب) کاتی ک که پیاوی ک هاته لای وتی: ده مه و ی خیزانه که م ته لاق بده م و لی جیا بیه وه، هه زه تی عومه ره فهرمو ی: بۆچی؟! وتی: چونکه خوشم ناو ی ت، هه زه تی عومه ره فهرمو ی: (وَ يُحَكَ أَلَمْ تَبْنَ الْبُيُوتُ إِلَّا عَلَى الْحُبِّ؟! فَأَيْنَ الرَّعَايَةُ وَ التَّدْمُّمُ؟) فهرمو ی: ئە ی هاوار بۆ تو، ئایا مال و خیزان ته نها له سه ر

خۆشەويستى بىيات دەنرى؟ ئەي چاودىرى و چاوپۇشى و سۆز و بەزەيى نىۋان ژن و مىرد لەكۆيە؟

واتە: شەرت نىيە ئەو خۆشەويستىيە دەزگىرانى و سەرەتاي مانگى ھەنگوینی لە نىۋان ھەموو ژن و مىردىكدا تا سەر ھەر بىمىنى. بەلكو ئەمجا لە درىژايى ژيانى خىزانيدا وردە وردە ھەول و تىكۇشانى پىياو لە دەرەھى مال و سەرقالى بازار و بژىوى ژيان، وە ژنىش دواى پەيدا بوونى منال و زیاد بوونى خىزان و ئەرك و ئىشى ناومال، ئەو خۆشەويستىيە گەرم و گۆپىيە سەرەتاي يەكتر ناسىن و گواستەنەو نامىنى، بەلام لەجياتى ئەو بەشە پۇشتوو و لە خۆشەويستى و سۆز و بەزەيى و چاودىرى ھالى يەكتر و ھاوکارى كردنى يەكترى بۇ بەرەنگار بوونەھى تەنگرەي ژيان دىتە نىۋانىانەو و دەبىتە ھۆكارى درىژە پىدەرى ژيان لە نىۋان ئەو ژن و مىردەدا.

بۆيە تۆي مۇسلمان ھەركاتى دەمە بۆلەيەك و گاز و گلندەيەك كەوتە نىۋان تۆ و خىزانەكەتەو، وە بە تۆپەيى و دلپەنجاوى لە مال چوويتە دەرەھە، ھەر كە ھاتىتەو بۇ مال بە پۈيەكى خوش و زەردەخەنەو سەلام لە خىزانەكە، ئىتر بە پىشتىوانى خوا كىشە لە نىۋانناندا نامىنى.

پىغەمبەرى خوا ﷺ بە ئەنەسى فەرموو: (يا بُنَيَّ إِذَا دَخَلْتَ عَلَى أَهْلِكَ فَسَلِّمْ يَكُنْ بَرَكَةً عَلَيْكَ وَ عَلَى أَهْلِ بَيْتِكَ) رواه الترمذي و قال حديث حسن غريب...

واتە: پۆلەگيان ھەر كاتى چویتەو بۇ مال بۇ لای خىزانەكەت، سەلامىكى جوان و گەرم و گۆپى بە پۈيەكى خوش و دەم بە زەردەخەنەو لى بەكە، ئەو سەلام كردنە دەبىتە خىر و بەرەكەت و خوشى بۇ سەر تۆ و بۇ مال و خىزانەكەت...

بەلێ ئیمانداران: چەند پێویستە پیاوی موسلمان وەکو پێشەوا عومەری کوپری خطاب، بیر بکاتەو و پەنج و ماندوو بوونی خێزانەکەی بەرز بنرخینی، کە لە ژیان نامەی حەزرتی عومەردا هاتوووە کە: پیاویک چوو بۆ مائی حەزرتی عومەر بۆ ئەوەی شکوای حالی خۆی بکات لە دەست دەنگ بەرز کردنەوێتی و گلهیی و گازندەیی لە جووری ژانیان کە هەژارانەیی و ناتوانی هەموو پێداویستییهکانیان دابین بکات، بەلام کاتی گەیشته بەر دەرگای مائی خەلیفە عومەر، گوئی لی بوو کە خێزانەکەی حەزرتی عومەر وا دەنگی بەرز کردۆتەو و داواکاری هەیە لە ژانی هەژارانەیان و تەنانت و دەنگی بەرز کردۆتەو کە نیشانەی توپە بوونە، دەنگی دەگاتە کۆلانەکە، کابرا لە دلی خویدا وتی: خو من هاتم شکوای حالی خووم لای خەلیفە عومەر بکەم بەلام خو ئه‌ویش هەمان حالی منی هەیە، ئیتر با بگه‌ڕیمەو و قسە نەکەم، لە گه‌ڕانەویدا حەزرتی عومەر هەستی پێ کرد و بانگی کرد و هۆکاری هاتنەکەی و بە بێدەنگی گه‌ڕانەوێتی لی پرسی. ئه‌ویش باسەکەی بۆ گه‌ڕایەو، حەزرتی عومەر فەرمووی: براکەم، ئەم ژنە من زۆر ئەرك و ماندوو بوون بۆ من دەکیشی، جل و بەرگم بۆ دەشوات، جیگەی خەوم بۆ نامادە دەکات، منالم بۆ پەروەردە دەکات، منالم بۆ پاک دەکاتەو و خزمەتی میوانم دەکات، ئەمانە هەمووی دەکات بە بێ ئەوەی کە ئەرکی سەرشارانی بیت، ئایا کە ئەو بەرگەی ئەو هەموو ئەرك و زەحمەتی من دەگریت، ئەو من بەرگەی دەنگ بەرز کردنەوێتی ئەو و داواکاریه‌کی نەگرم؟! کابرا وتی: خو خێزانەکەی منیش هەموو ئەمانەم بۆ دەکات بەلام من ئاوا بیرم لی نەکردبۆو، بۆیە وا منیش بپارم دا کە بەرگەی هەموو دەنگ بەرز کردنەوێتی بگرم!...

دووهم: ئەگەر ژنیکی چاک و پاک و خواناس و پەروشت بەرز کەوتە لای پیاویکی خراپەکاری بێ دینی بێ ریز بۆ ژن، ئەو ئەو ئافەرەتە بەرپزە

پێویستە ئارام بگرێ لەبەر خاتری ریز و حورمەتی خۆی، وە لەبەر خاتری
 منالەکانی ئەگەر منالی هەبوو، بۆ ئەوەی سەرگەردان نەبن و وەکو باوکیان
 خراپە و گۆنیاڵ پێ نادات و پەرورەدەیان ناکات و بە پەرورەدەیهکی
 دیندارانەیی خوا ویستانە، بە لە پەرورەدەیی ئەم دایکە خواناس و بەرپێزەش
 بێ بەش نەبن و بەو ئومێدەوه منالەکانی پەرورەدە بکات کە هیوای دوا پوژی
 بن و بۆ دنیا و دواوژ، وە بە پێی توانین و لیزانین ئامۆژگاری چاکەیی
 هاوسەرەکی بکات و بپوای وابی کە مەوۆ قاییلی گۆرانە.

زانایەک وتویهتی: خۆ راگری و خۆ گونجاندن لەگەڵ دۆخەکاندا دەبیته
 هۆی سەرکەوتن، لە کاتیکیدا تورپیی لەم دۆخەدا پوخانی بەدوادا دیت.
 وە ئەو ئافەرته وانهزانی کە ئەو خراپیی ئەو کە توشی بوو بە
 هاوسەریکی ئاوا خراپەوه بەلکو یەکی لە گەورە ئافەرەتانی بەهەشت کە
 (ئاسیای کچی مەزاحیمە) هاوسەرەکی خراپترین و کافرترین پیاوی
 سەر زهوی بوو کە (فیرعەون) بوو، وە بە دەستی ئەو میردە خراپ و
 خوانەناسەیی شەهید کرا...

لە کۆتایی ئەم وتارەدا پوو دەکەمە پیاوانی موسلمان و دەلیم،
 پیغه مبهری خوارالله له کۆتا وەصیەت و پاسپاردەیدا پیش وەفاتی
 پووی کردە پیاوانی ئومەتەکی و فەرمووی: (اللّٰهُ فِي النِّسَاءِ، فَإِنَّهُنَّ
 عَوَانٌ فِي أَيْدِيكُمْ، أَخَذْتُمُوهُنَّ بِأَمَانَةِ اللَّهِ وَ اسْتَحْلَلْتُمْ فُرُوجَهُنَّ بِكَلِمَةٍ
 اللّٰهِ) رواه النسائي و ابن ماجه.

مەلای گەورەیی کۆیە -رەحمەتی خوای لیبیّت- فەرموویهتی:

ژن زینەتی دونیایە   ئەمانەتی خودایە
 حەبیبی موصطەفایە   قەلاتن لە بۆ میردان

وه به ئافرهتی به پزیش ده لیم: پیغمبه‌ری خواستگار به ئیوه‌شی
 فهرمووه: (أَيُّمَا امْرَأَةٍ مَاتَتْ وَ زَوْجُهَا عَنْهَا رَاضٍ دَخَلَتْ الْجَنَّةَ) رواه ابن ماجه و الحاكم
 واته: هه‌ر ئافره‌تێك بمیریت و می‌رده‌كه‌ی له ژیا‌ندا لێی پازی بوبی،
 خوای گه‌وره ده‌یخاته به‌هه‌شته‌وه...

خوای گه‌وره به‌ره‌كه‌ت و خوشی و خوشه‌ویستی بخاته نیوان
 هه‌موو ژن و می‌ردێکی ئیمانداره‌وه.... اللهم آمین

سه‌رچاوه‌كان:

۱. قورئانی پیروژ
۲. ته‌فسیری پامان - م. احمد كاكه محمود
۳. ته‌فسیری ئاسان - بورهان محمد امين
۴. شَخْصِيَّةُ الْمُسْلِم - د. محمد علي الهاشمي ص ۷۹، ص ۷۵
۵. عيشق وهك چه‌مكێك بو ژيان - قانع خورشيد ل ۸۰، ل ۶۳،
 ل ۱۸، ل ۶۱
۶. خوشه‌ویستی - عمرو خالد ل ۱۰، ل ۱۳، ل ۵۰، ل ۱۶
۷. صفات الزوج الصالح و الزوجة الصالحة - محمد متولي
 الشعراوي ص ۱۴۳
۸. كچان، ئازار و هیوا - د. إبراهيم درويش ل ۱۰۴

وتاری چوارهم بو مانگی جهاد الثانی

ناپاکتی هاوسهاری
الخيانة الزوجية

وتاری چوارهم بۆ مانگی جماد الثانی (ناپاکی هاوسه‌ری – الخيانة الزوجية)

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ

ئیمانداران: ژيانی دنیا ئەگەر بە پێی ئەو یاسا و دەستورە کە خۆی خاڵی مڕۆڤ و گەردوون و هەموو شتێک دایناوە بۆ ئەوەی ژیان لەسەر گۆی زەوی بە پێی ئەو دەستور و یاسایە بەرپۆه بچیت، ئەوا دنیا و ژيانى سەر زەوی دەبێتە بەهەشتیکی بچکۆلانه و ژيانى بەختەوهرانه، وه ئەگەر کەسێک بپرسیت: ئایا گەورەترین خوشی دنیا کامەیه؟! ئەوا پێغه‌مبەری خوا ﷺ وەلامی دەداتەوه و دەفەرموی: (الدُّنْيَا مَتَاعٌ وَخَيْرُ مَتَاعِ الدُّنْيَا الْمَرْأَةُ الصَّالِحَةُ) رواه مسلم (١٤٦٧).

دنیا و ژيانى سەر زەوی (ئەگەر خوا نه‌ناسان و بیدینان ناخۆشی نه‌کەن) ئەوه هەمووی خوشی و ئاسودەییە و بەختەوهرییە و ژيان شیرینه، وه چاکترین و شیرینترین و خوشترین خوشییه‌کانی سەر ژيان دنیا بریتییه له ئافره‌تی گۆپرایه‌ل و چاک و بۆ خوا صولحاو، صدق رسول الله ﷺ به‌پراستی هەموو خوشییه‌کان به‌سراون به ژنی باش و رێکوپێکه‌وه، چونکه پیاو هه‌رچه‌نده گه‌وره بیت، هه‌ر چه‌ند ده‌وله‌مەند بێ، هه‌رچه‌نده ناودار بیت، هه‌رچه‌نده خاوه‌نی چه‌ندان کو‌ر و کچی باش بێ، خاوه‌نی قه‌وم و هۆزی زۆر بێ، له هیچی که‌م نه‌بێ، ئەگەر ژنی نه‌بوو، یان ژنیکی هه‌بوو که گۆپرایه‌ل نه‌بوو، که ده‌مه‌وه‌ر بوو، که ناپاک بوو، که ئەوهی شه‌رع ده‌یفه‌رموو به‌و شیوه‌یه مافی می‌رده‌که‌ی نه‌ده‌دا

ئەو بەراستی ئەو پیاوێ هەر ناتەواوێ و هەر هەژارێ، هەر نەدارێ، هەر
بێ پشتیوانێ، هەموو ژيانێ ژانێ، وە لەزەت و خوشی لە هیچ شتێ
لەوانە نابینی کە ئەم هەیهەتی و خەڵکی بەخیلی پێ دەبەن و خۆزگە
پێ دەخوازن، بەلام بێناگا لەوێ کە ئەم پیاوێش خۆزگە دەخوای بە
کەسێک کە ئەگەر نانی بەیانی هەبێ هی ئیوارێ مسوگەر نییە، ئەگەر
جل و بەرگەکە بێ پاری پاری نییە بەرگیکی تازه بکری، ئەگەر بمری
کەس نییە میراتی لێ بگری، چونکە منالی نەبوو، ئەگەر ستهمی لێ
بکری کەس نییە پشتیوانی لێ بکات و بە هانایەوێ بێت، چونکە بێ
کەسێ و قەوم و عەشیرەتی نییە، بەلام زۆر بەختەوێ و دلشاد و دەم بە
خەندەییە و هەموو کاتیکی ژيانێ بەهاری و بەراستی ژيانێ ژیانێ، چونکە
گەورەترین خوشی دنیای هەیه کە لە دواي ئیمان و خواناسی و
دینداری لە هەموو خەلاتیکی خوا گەورەترێ کە ژنی چاک و گوێراپەڵە،
چونکە هەرچەندە نەدار بێ، ئەم ژنە بۆلە و پرتەیی بەسەردا ناکات،
ناشوگری ناکات، هەرچەندە لە دەرەوێ مال کار و پیشەیی قورس و
تاقت و توانا پروکین بێ کە هاتە مالهوێ بە یەک زەردەخەنە ژنەکە
ماندوو بوونی لە لاشە دەرەدەکات و پوچی ئاسودە دەکات، ئەگەر هەموو
خەڵکی سەر زەوی ناحەزی بن، کە هاتە مالهوێ ئەمین و دلنایە چونکە
خیزانەکە لە خۆی زیاتر دلسۆزە بۆی، بە کورتی ئەم پیاوێ (خیر مَتاعِ
الدُّنْیَا) هەیه کە بریتییه لە (الْمَرْأَةُ الصَّالِحَةُ) وە ئەوێ باسما کرد بۆ
پیاو بۆ ژنیش بە هەمان شیوێ، گەورەترین خوشی ژیان بۆ ژن بریتییه
لە پیاویکی صالح و دیندار و پەوشت بەرز و بەوفا و دلسۆز، بەلام
بۆیە پیغەمبەری خوا ﷺ باسی ژنی کرد و باسی پیاوی نەکرد، چونکە

ژن ئه‌وه‌نده گه‌وره‌یه و ئه‌وه‌نده ده‌وری کاریگه‌ری هه‌یه له‌سه‌ر ئاسوده‌یی و به‌خته‌وه‌ری مال و منال و می‌رد، که پیاو ناگاته ئه‌و پله‌یه له‌خو‌ش به‌ختی و به‌خته‌وه‌ری دروست کردن له‌ناو خیزاندا، هه‌موومان ده‌یان نمونه‌مان له‌به‌رچاوه، که چو‌ن ژنیکی سالار و سه‌رنگین هه‌ر چه‌نده می‌رده‌که‌ی خراپ بوبی، ده‌ست کورت بوبی، به‌لام ئه‌م ژنه به‌لیزانی و به‌پیزی خو‌ی نه‌یه‌شتوو که‌س به‌حالیان بزانی و سه‌ره‌نجام کاریگه‌ری کردو‌ته سه‌ر هاوسه‌ره‌که‌ی و کردوو‌یه‌تی به‌پیاویکی به‌پیز و باش، له‌کاتی‌کدا پیاو ناتوانی ئاوا خراپه‌ی ژنه‌که‌ی بشاری‌ته‌وه و دان به‌خویدا بگری و خه‌لکی به‌ژیانی خیزانیان نه‌زانن!...

که‌واته: ئه‌گه‌ر هاتوو ژن و می‌رد به‌یه‌که‌وه ری‌کوپیک و گونجاو و ته‌بابن، ئه‌وا ژبانی دونیایان به‌هه‌شتو‌که‌یه‌کی جوان و دلگیر ده‌بی و له‌قیامه‌تیش سه‌ره‌نجامیان به‌هه‌شتی به‌رین ده‌بی! ان‌شاء الله قورئانی پی‌رو‌ز چه‌ند جوان ئه‌و دیمه‌نه‌مان بو‌ دینیته به‌ر چاو و دیده که‌خوای گه‌وره له‌قیامه‌تدا بانگی پیاویک ده‌کات و ده‌فه‌رموی: برۆ بو‌ به‌هه‌شت، به‌لام هه‌ر به‌ته‌نها نا، به‌لکو برۆ ده‌ستی خیزانه‌که‌شت بگره و ئیوه له‌دنیا‌دا بو‌ساتیک نه‌تانه‌توانی بی‌یه‌کتری بزین، ده‌ی ئه‌م‌پرو‌ش نابی له‌یه‌کتری جیا‌ببنه‌وه و به‌یه‌که‌وه برۆنه به‌هه‌شته‌وه.

ئیمانداران: فه‌رموون با به‌گوینی دل گوئی له‌م چه‌ند ئایه‌ته موژده به‌خشه خو‌شانه بگرین و که‌لی‌بوینه‌وه له‌خو‌یندنه‌وه‌ی هه‌موومان دوعا بکه‌ین و له‌خوا بپارێینه‌وه و بلیین: خوای په‌روه‌دگار به‌ره‌حم و به‌زه‌یی خو‌ی ئیمه‌ش و خیزانه‌کانی‌شمان یه‌کیک بین له‌و که‌سانه‌ی که‌ئهم چه‌ند ئایه‌ته قورئانییه باسیان ده‌کات، اللهم آمین... خوای گه‌وره ده‌فه‌رموی:

﴿ادْخُلُوا الْجَنَّةَ أَنْتُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ تُحْبَرُونَ﴾ * يُطَافُ عَلَيْهِمْ بِصِحَافٍ مِّنْ ذَهَبٍ
وَأَكْوَابٍ^ط وَفِيهَا مَا تَشْتَهِيهِ الْأَنْفُسُ وَتَلَذُّ الْأَعْيُنُ^ط وَأَنْتُمْ فِيهَا خَالِدُونَ * وَتِلْكَ
الْجَنَّةُ الَّتِي أَوْفِئْتُمُوهَا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ * لَكُمْ فِيهَا فَاكِهَةٌ كَثِيرَةٌ مِّنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿

ترخرف: ۷۰-۷۲

واته: پیان دہوتری: فہرموون بچنہ بہہشتہوہ، خوتان و
ہاوسہرانتان، خوتان و ئەوانہی وەک ئیوہ خواناس بوون و لەوێ ژیان
کامہرانی و شادی و بہختہوہریتان پی دہدریت.. لەسەر سینی و کوپی
نالتون جوڑہا خواردن و خواردنہوہی جوان و پاراوہ و تام خوش و
بۆن خوشیان بہسہردا دہگیرن و لەو بہہشتہدا ہرچی نہفس حەزی
لی بکات و دل بیخواییت و چاو حەز بہ دیتنی بکات ئامادہیہ و ئیوہ
ئەہی خواناس و پاکان، ژیان ہەمیشہیی و نہہراوہشی تیادا دہبہنہ
سەر، خوای میہربان ئەوہندہی تر دلخوشیان دہکات، کاتیک پیان
دہفہرمویت: ئا ئەوہبہہشتہی کہ ئیستا ئیوہ بوونہتہ خواوہنی، وەک
میراتی شایستہی خوتانہ، بہہوێ ئەو کار و کردہوانہی کہ دہتانکرد،
میوہہاتی زۆر و ہەمہ جوڑ تیایدا بۆتان ئامادہیہ و لیی دہخوون و
ہەرگیز تہواو نابیت و کہم ناکات..

ئیمانداران: خوای گہورہ کہ باسی ژن و میرد دہکات بۆ یہکتر
دہفہرموی: ﴿هٰنْ لِبَاسٌ لَّكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٌ لَّهِنَّ﴾ واتہ: خیزانہ کانتان
پوشاکن بۆ ئیوہ و ئیوہش پوشاکن بۆ ئەوان) لە تہفسیری صَفْوۃُ
التَّفَاسیردا ہاتووہ: ابن عباس فہرموویہتی: ﴿هٰنْ لِبَاسٌ لَّكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٌ
لَّهِنَّ﴾. واتہ: چۆن خانوہ مال جیگای حەسانہوہ و پشودان و دلنیاپیہ و

مروڤ له هه موو مه ترسییهك ده پارێزی، ئاوا ژن و پیاو ده بنه هوی
حه وان هه بو یه کتر و پاراستنی یه کتری له داو و پیلانی شه یطان و
ناره زوی خراپ.

وه هه روه ها له (تلخیص البیان) دا ده فه رموی: مانای ئایه تی: ﴿هَنْ
لِبَاسٍ لَّكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٌ لَّهُنَّ﴾ نه وه یه: (المُرَاد قَرَبُ بَعْضِهِمْ مِنْ بَعْضٍ وَ
إِشْتِمَالُ بَعْضِهِمْ عَلَى بَعْضٍ كَمَا تَشْتَمِلُ الْمَلَابِسُ عَلَى الْأَجْسَامِ). چون جل و
به رگ هه موو لاشه داده پۆشی و له سه رما و گه رما و ده رکه وتنی ناشرین
مروڤ ده پارێزی و له هه موو شتیك جل و به رگه که ی به رت لیت نزیکه، به
هه مان شیوه ژن و پیاویش بو یه کتری ئاوان..

به لام به داخه وه هه ندی جار ئه م به هه شته بچکوله یه ده بی به دۆزه خ،
ئه و جل و به رگه دا پۆشه داده مالری و عه یب و عار ده رده که وی ئه ویش
به هوی ناپاکی هاوسه ریته وه (الْخِيَانَةُ الزَّوْجِيَّةُ)

به ریزان: خیانهت و ناپاکی نیوان ژن و میرد چه ند جوړیکی هه یه
که ئاماژه یان پی ده که یین:

۱- إفشاء أسرار الزوجية: ئاشکراکردنی نهینییهکانی نیوان ژیا نی
هاوسه ری، که کۆمه لیک نهینی تایبه تی هه یه له نیوان ژن و میرد دا که به
هیچ شیوه یه ک نابی له ژووری نوستن بی نه ده ره وه، وه لای نزیکترین
که سی ژن و میردیش باس بکری ن، که ئه ویش باسکردنی چونی تی
جوتبوون و ئه و هه لسوکه وتانه ی که له و کاته دا ژن و میرد به یه که وه
ئه نجامی ده دن، ئه مه ئه مانه تیکی نیوان ژن و میرده و هه ر کامیکیان له
هه ر شوین و لای هه ر که سیك باسی بکات ئه و ا خیانه تی کردوه به

درک‌اندنی ئەو نه‌ینییه .. پیغه‌مبه‌ری خوا^{ص‌الله‌علیه‌السلام} ده‌فه‌رموی: (إِنَّ مِنْ شَرِّ النَّاسِ الرَّجُلُ يَفْضِي إِلَى الْمَرْأَةِ وَتَفْضِي إِلَيْهِ، ثُمَّ يَنْشُرُ سِرَّهَا).

واته: له خراپ‌ترینی هه‌موو خه‌لکی ئەو ژن و پیاوه‌ن که باسی نه‌ینی کاتی جووت‌بوون و سه‌ر جیگایان بو‌ خه‌لکی باس ده‌که‌ن و ئەو نه‌ینییه‌ی نیوانیان بل‌او ده‌که‌نه‌وه ..

که‌واته: ده‌بی ژنی موس‌لمان وه‌ پیاوی موس‌لمان ئەوه‌نده‌ پر‌یزی ئەو په‌یوه‌ندییه‌ تایبه‌تی و نه‌ینییه‌ی لا بی له‌ لای هیچ که‌سیک باسی ئەوه نه‌کات چی له‌گه‌ل هاوسه‌ره‌که‌ی کردووه، یان هاوسه‌ره‌که‌ی چی لی کردووه، ئەگینا ئەوه‌ خیانه‌تی هاوسه‌ریه‌تی له‌م لایه‌نه‌وه ئەنجام داوه.

٢- الخيانة المالية: ناپاکی له‌ بواری سامان و داراییدا، ژن و پیاو ده‌بی گه‌ش‌ت‌بنه‌ ئەو قه‌ناعه‌ته‌ی که ئەو مال و سامانه‌ی که هه‌یانه‌ هی هه‌ردوکیانه و نابی به‌ بی پرس و به‌ نه‌ینی یه‌ک‌تره‌وه لی خه‌رج بکه‌ن، به‌ داخه‌وه هه‌ندی ئافه‌رت زۆر زیاده‌رویی ده‌کات له‌ خه‌رج کردنی پاره‌دا و می‌رده‌که‌شی ئاگای له‌مه‌ نییه، به‌لام ئەو کاره‌ ناپاکییه‌ و ته‌نانه‌ت ژن نابی خیر و سه‌ده‌قه‌ بکات له‌ پاره‌ و مالی ناو خیزانه‌که‌ی که له‌ سنوری عورف و عاده‌ت ده‌رب‌چی ئەگه‌ر بزانی می‌رده‌که‌ی پیی خوش نییه و پازی نییه، ئەو کاته‌ خوای گه‌وره‌ لی قبول ناکات، وه‌ نابی بو‌ خه‌رجی ژیان‌ی پو‌ژانه‌ی خو‌ی و منالی و میوانی مالیان به‌ بی پرس‌ی هاوسه‌ره‌که‌ی پاره‌ هه‌لب‌گری و خه‌رج بکات، مه‌گه‌ر له‌ کاتی‌ک‌دا ئەو پیاوه‌ زۆر چ‌روک و به‌خیل بی‌ت و ئاماده‌ نه‌بی پاره‌یه‌ک دا‌بین بکات بو‌ خه‌رجی پو‌ژانه‌ی ژن و منال و میوانی، ئەو کاته‌ ئەو‌ژنه‌ بو‌ی هه‌یه‌ به‌ پیی پی‌ویست پاره‌ خه‌رج

بکات با میرده که شی پیی نه زانیت، به لام نابی له سنور دهر بچی و ئیسراف و زیاده مه صره فی بکات، وه چه ند جاریش هه ولی له گهل میرده که ی دابی به لام بی سوود بی و هه ر ئاماده نه بی که پاره یان بو دابین بکات، هه روه کو له م باره یه وه نه و فه رموده یه مان به دهسته وه یه که جاریکیان: هیندی خیزانی نه بو سوفیان هاته خزمه تی پیغه مبه ری خواص الله و عه رزی کرد نه ی پیغه مبه ری خواص الله: نه بو سوفیانی هاوسه رم پیاو یکی زور پاره خوشه ویسته و ئاماده نییه که پاره یه ک بخاته به رده ستم که پورانه بو خوم و مناله کانم به کاری به ینم، ئایا بوم هیه به دزی نه وه وه پاره له گیر فانی دهر بکه م و ژیانی خومانی پی دابین بکه م؟! پیغه مبه ری خواص الله فه رموی: مادام وابی بوت هیه پاره له گیر فانی هه لبگری با پیشی نه زانی، به لام نابی توش ئیسراف و زیاده رویی بکه ی و له پیویستی ئاسایی خوت و مناله کانت زیاتر هه لبگری.

له بهر نه وه خوشکی به ریزم: زور زور خوت بپاریزه له وه ی که به بی ناگاداری هاوسه رت که مترین پاره خه رج بکه یت و هه ل بگریت، چونکه هه ر نه وه نده یه ک جار هاوسه ره که ت به م کاره ی زانی، ئیتر هه تا هه تایه سیقه و متمانه ت پی ناکات و به ناپاکت ده زانی.

وه نه ی پیاو ی به ریز توش هه رگیز له وه ی که له توانای دارایت دایه در یغی له ژن و منال و میوانت مه که و نه و ژنه پاکه ت والی مه که که ناچاری بکه یت بو ژیانی خوی و منالی به بی پرس ی تو پاره له گیر فانت دهر به ینی، چونکه نه و کاته تو ناپاکیت کردوه، که نه و ده سته پاکه ت ناچاری نه و کاره ناشرینه کردوه.

وه ئه وهی باسمان کرد هر تایبته نییه به ژنه وه، به لکو پیاویش دهگریته وه، چونکه پیاویش دهبی ئه و راستیییه بزانی که ئه و پارهی گیرفانی تهنا هی خوی نییه، به لکو بهشی ژن و مناله کهشی پیوهیه و ئه ویش نابی به بی پرسى خیزانه کهی و رهزامه ندی ئه و لیى خه رج بکات، وه گه وره ترین خیانه تی بواری داراییه که پیاو له ژنه کهی خوی دهکات کاتی که ئه و پارهی مال و گیرفانی ده دات به جگهره و عهره ق و له جیاتی بونی عه تر به بوگه نی عهره قه وه ئه چیته ماله وه، پیاوی وا ههیه مناله کهی موحتاجه بو قتویه ک شیر، بو کراسیک، بو جوتی پیللو که چی ئه م پاره ده دات به شتیک که عه قلی خوی پی له ده ست ده دات و وه کو شیتیکیش خوی دهکاته وه به مالدا و به سه ر خیزانیدا ده رشیته وه و هیشتا دهیه وی خیزانی پیشوازی لی بکات.

۳- الخیانه الجسدیة: ناپاکی لاشهیی، که له هه موو خیانه ته کان گه وره تره و ئه مه ش چه ند جوړیکی ههیه:

یه کهم: پیاوی وا ههیه کاتی له گه ل خیزانه کهیه تی وا ئه زانی که ژنه کهی که له لایه تی نافرته تیکی تره!

دووهم: ژن یان پیاو قسه ی نه رم و دهنگ ناسک کردنه وه و پوانینی به مانا ئه دات به که سیکی نامه حره م، که له شه رعدا حه رامه به و شیوهیه ره فتاری له گه ل بکات.

سییه م: حاله تی هه ره گه وره ی خیانه ت و لوتکه ی ناپاکی هاوسه ریه که بریتییه له جووت بوون له گه ل که سیکی تر دا غه یری خیزان یان هاوسه ری خوی، که له م حاله ته دا تاوانه که ئه وهنده گه ورهیه، هه ر کام له ژن و میرد ئه م ناپاکییه گه ورهیه ئه نجام بدات ده بی ره جم بکری و به رد

باران بکرى تا له ژير بهردا دهمرى بهو شيوهيهى که له باسى پرهجمى زيناکاردا باس کراوه.

بهريزان خيانهتى هاوسهر له هاوسهرى ژيانى، کومهليک هوکاري تايبهتى خوى ههيه، لهو هوکارانه:

۱. له ناو ژن و پياودا کهسانیک. هه ن دهر وون نه خوشن و له سهرهتاي تهمنى ههرزهکاري و لاويهتيانهوه، فيرى تهماشاکردنى نامهحرمانه و ناشهريانه بوون بو پرهگهزى بهرامبهريان و خو و خهيال و بيريان لاي پرهگهزى بهرامبهره و ئهم جوړه کهسانه کاتى که دهبهنه خاوهنى هاوسهرى ژيانيان ئهم پهوشته ناپهسندهيان بو تهرك ناکرى و کورد وتهنى: (خوى شيرى ههتا پيرى)، ههر بويه ئاينى ئيسلام که سهرحاوهى ههموو بهختهوهرييهكى مروقه و قهلاغانى پتهوى پاراستنيهتى له ههموو نههامهتبييهک و دوا پوژ پرهشييهک، ههر لهو کاتهوهى که کوپ و کچ خويان دهناسن فهزمانيان پى دهکات که چاويان له ئاستى تهماشاکردنى پرهگهزى بهرامبهريان بپاريژن و قهدهغهى کردووه که به تهنها له شويينيکدا به يهکهوه کوپينهوه و دابنيشن و گفتوگو بکهن، بو ئهوهى لييان نهبيته خوړهوشيکى نهگوړاو و چهسپاو که له دواى ژيانى هاوسهريش نهتوانن وازى لى بهينن و سهرهنجام توشى ناپاکى هاوسهرى بن، لهبهر ئهوهى نهو کهسانه که ئافرهتى حهلالى خويان ههيه و کهچى پهلامارى حهرام ددهن و زينا دهکهن ئهوه سهرهنجامى نهزر و تهماشاکردنى حهرام و قسه کردن لهگه پرهگهزى بهرامبهر و دهنگ ناسک کردنهوهى کاتى پيش هاوسهرى و ههرزهکاريه.

۲. گوی نه دانی پیاو و ژن به یه کتری: پیاوی وا هه یه پروو له ژنه که ی ناکات، یان ژنی وا هه یه به سال ناهیل پیاو که ی لی نزیك بیته وه، له کاته دا نه گهر نه و ژنه یان نه و پیاو ئیمانیکی تۆکمه و پته وی به چاودی ری خوا و سه ره نجامی ناپاکی هاوسه ری نه بی نه وه بو تیر کردنی ئاره زووی جنسی خو ی په لاماری حه رام ده دات و توشی زینا ده بی ت.

ئیمانداران: زه مان ی حه زره تی (عومه ری کو پی خطاب) خه لیفه ی داد گهر، که به هو ی داد گه ری به که یه وه چاوی هاو لاتی به شیوه یه ک کرابوو، که داوای هه موو مافیکی خو ی له ری گای یاسا و داد گای شه ره وه ده کرد، ئافره تیکی موسلمان ی ژیر (که نه م ئافره ته نمونه ی ئافره تی موسلمان ی هو شیاره که نه گهر ئیستا بوا یه ده یان گوت ئافره تیکی بی شه رمه، یان خو عومه ر و داد گای پر داد گه ری ئیسلام نییه ئافره ت شکاتی خو ی بکات)، نه م ئافره ته ژیره دل پر له ئیمانه هاته خزمه ت خه لیفه عومه ر و عه رزی کرد: میرده که م به پوژ هه ر به پوژوو و شه ویش هه تا به یانی له سه ر به رمال لانا چی ت و هه ر خه ریکی شه ونو یژ و زیکر و دوعا و قورئان خو یندنه حه زره تی عومه ر فه رمووی: ده ی یا خوا له شی ساغ بی ت جا ئیش له مه با شتر ده بی؟! به لام نه م ئافره ته ده زانی که نه م خواناسی و عیبا ده ته کاریکی زور باشه به لام ئیسلام فی ری کرد بوو که ده بی داوای مافی خو شی بکات، وه میرده که شی فی ر بکات که چو ن له سه ری پیویسته مافی خوا بدات ئاواش له سه ری پیویسته مافی لاشه ی و مافی ژنی بدات، پیغه مبه ری خوا ﷺ فه رمووی: (إِنَّ لِرَبِّكَ عَلَيْكَ حَقًّا وَإِنَّ لِبَدَنِكَ عَلَيْكَ حَقًّا، وَإِنَّ لِرِزْوَجِكَ عَلَيْكَ حَقًّا) به لی ئیسلام ئافره تی فی ر کرد که داوای مافی خو ی بکات، نه ک ئسلام

مافی ئافره تی پیشیل کردبی! و ئیسلامه که ئه وهنده ئافره تی فیری ئه دهب و حورمه ت کردوه که ئاوا به ئه دهبه، ئاوا به جوانی داوای مافی خوی دهکات، ئه وهنده داواکاریه که ی به ئه دهبه وه باس دهکات سه رته تا سه زره تی عومه ر له مه به سستی ناگات، بویه دواتر له مه به سستی تیده گات و کابرا ئاگادار دهکاته وه که ده بی ناگای له مافی هاوسه ره که شی بیت له بواری جنسیه وه و ئه و مافی بو دابین بکات.. هه ر له به ر ئه وه شه که پیغه مبه ری خوا^ﷺ فهرموویه تی: هه ر کاتی پیاو داوای کاری سه رجیگای له خیزانی سه لالی خوی کرد و ئافره ته که ش هیچ ریگه یه کی ناشه ری له به رده مدا نه بوو، به لام وه لامی میرده که ی نه دایه وه و پشتی تی کرد و له گه لی نه خه وت ئه وه هه تا به یانی فریشته کان نه فره تی لی ده کن!.

وه بیگومان ئه گه ر پیاویش گوی به خیزانی نه دات و له گه لیا نه خه وی و خوی لی توپه بکات توشی گوناھی گه وره ده بیت.

۳. تیکه لاوی له گه ل نامه حره م، پیاو له مال ده چیته ده ره وه و ده چیته هو لیکی شاییه وه که ئه وه ی تیدا ئه نجام ده دری ته نها له شای و خو شی و ئاهه نگی بوک گواسته نه وه ناچی ئه گینا له هه موو شی و شیته خانه و سه ما خانه یه ک ده چی، ئه و پیاوه که به چاو پاو دهکات ژنیک یان کچیک له و ئاهه نگه دا ده بین یان ده سستی ده گری و له گه لیا هه لده په ری که ئه و ئافره ته چه ند سه عات خه ریکی خورازانده وه ی خوی بووه و هه موو لاشه ی بویه کراوه و پرووی راسته قینه ی خوی شاراوه ته وه، ئه م پیاوه که سه رنجی ئه م ئافره ته رازاوه ده دات، ده یخاته بیر و خه یالیه وه و شه یطانیش ئه وهنده ی تر له به رچاوی جوان دهکات، کاتیک دیته وه بو مال ه وه و خیزانی خوی ده بین ی که خه ریکی کار و باری مال و به خیو کردنی منال بووه و نه ی توانیوه وه کو پیویست خوی ناماده

بکات و برازینیته وه وا ده زانی ئەم ژنه ی خو ی هیچ جوانییه کی نییه و ئەو ئافره ته نا مه حره مانه ی دینه وه بهرچاو و دیده که چاو و میشکی پره له وینه کانیان و ئەمجا خیزانه که ی خو ی بهرچاو ده که وی و به بی هیچ هویه ک له خیزانی ماندوو نه ناسی خو ی لالوت ده بی و سهره نجام به ره و خیانه تی لاشه یی ده پرات چونکه خیانه تی له هاوسهرکه ی کردوو و به ته ماشا کردنی ئافره تی بیگانه و ده ست خسته ناو ده ستی و شایه له گه ل کردنی .

وه به نیسبه ت ئافره تیشه وه هه ر به هه مان شیوه یه .

٤. هاوړی خراپ بو ژن و پیاو، که ئەو که سانه ی که ناپاکی هاوسه رییان کردوو به و چاوه شه وه سهیری هه موو که س ده که ن و حه ز ده که ن هه موو که سی و ده کو خویان بی و باس و قسه ی دانیشتیان هه ر ئەو باسه بوگه ن و نه شیاوه یه، زانیان فه رموو یانه: (الزَّانِي يَحْلِفُ أَنَّ جَمِيعَ السَّاءِ خَائِنَاتٌ، وَ الزَّانِيَةُ لَا تَتَّصِرُ أَنَّ هُنَاكَ امْرَأَةٌ شَرِيفَةٌ) واته: پیاوی داوین پیس سویند ده خوات که هه رچی ئافره ته ناپاکی هاوسه ری کردوو، وه ژنی داوین پیسیش گومان نابات که ئافره تی و هه بی داوین پاک بی و خیانه تی هاوسه ری نه کات، بویه حه ز ده کات هه موو که س وه ک خو ی واییت، وه هه ر که سی هاوړیه تی و تی که لی ئەو جوړه ژن و پیاوانه بکات ئەوا ده چیته سه ر په فتار و په وشتی قیزه ونی ئەوان، یان لانی هه ره که م له لایه ن خه لکیه وه به چاوی گومانه وه ته ماشای ده کریت .

٥. ده زگا کانی راگه یاندن، به بینرا و خوینرا وه وه، که ئەو هه موو فیلمه نیشان ده دن هه مووی سه ره نجام و کرۆکی باسه که ی بریتی یه له وه ی که چو ن ژن حه ز له پیاویکی تر ده کات غهیری میرده که ی خو ی و

چۆن پیاو موعجه‌به به ژنیکی تر غه‌یری خیزانه‌که‌ی خوی و چۆن په‌یوه‌ندی خوشه‌ویستی دروست ده‌که‌ن، وه‌ گو‌قاره‌کانیش زۆریان پرن له‌ چیرۆک و به‌سه‌ره‌اتی داوین پیسان که‌ ئه‌و باسانه‌ ده‌بی بمرینرین، نه‌که‌ بنوسرین و وا له‌ خوینهر بکری که‌ ئه‌مه‌ شتیکی ئاساییه‌ که‌ ئافره‌تی‌ک جگه‌ له‌ وه‌ی که‌ خیانه‌تی هاوسه‌ری کردوه‌ می‌رده‌که‌شی کوشتوه‌!!...

کار نه‌کردن به‌ شه‌ری خوا و جیبه‌جی نه‌کردنی فه‌رمانی خوا به‌سه‌ر ژن و پیاوی زیناکاردا که‌ ده‌فه‌رموی: ﴿الزَّانِيَةُ وَالزَّانِي فَاجْلِدُوا كُلَّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا مِائَةَ جَلْدَةٍ وَلَا تَأْخُذْكُم بِهِمَا رَأْفَةٌ فِي دِينِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَلَيَشْهَدَ عَذَابُهُمَا طَائِفَةٌ مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ﴾ النور: ۲، واته‌: ئافره‌تی زیناکار و پیاوی زیناکار هه‌ریه‌که‌یان سه‌د قه‌مچییان لی بده‌ن (ئه‌مه‌ ئه‌گه‌ر کو‌ر و کچ بوون و ژیا‌نی هاوسه‌ریان پیک نه‌هینابوو)، به‌زه‌یی نه‌تانگری‌ت له‌ به‌جیهینانی فه‌رمانی خوا‌دا بو‌یان، ئه‌گه‌ر ئیوه‌ باوه‌رتان به‌ خوا و پو‌ژی دوا‌یی هیناوه‌، با ده‌سته‌یه‌کی‌ش له‌ ئیمانداران ئاماده‌ی سزا‌که‌یان بن.

سُبْحَانَ اللَّهِ، تاوانی داوین پیسی ئه‌وه‌نده‌ گه‌وره‌یه‌ که‌ نابی ئه‌م یاسای سزادانه‌ له‌ هیچ زه‌مان و زه‌مینیکدا بوه‌ستینری له‌ کارکردن به‌ هه‌ر ناو و به‌هانه‌یه‌که‌وه‌ بی، وه‌کو دروشمی مافی مرو‌ف و ئازادی شه‌خصی و چی و چی که‌ ئه‌مه‌رو بی دینه‌کان ده‌لین: ئه‌گه‌ر هه‌ردوو په‌گه‌ز رازی بوون له‌سه‌ر ئه‌و زینایه‌ ئه‌وا سزا نادرین، بو‌یه‌ قورئان فه‌رمو‌ی: ﴿وَلَا تَأْخُذْكُم بِهِمَا رَأْفَةٌ فِي دِينِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ﴾ له‌ ته‌فسیری که‌بیردا هاتوه‌: (قَالَ مُجَاهِدٌ: لَا تَعْطَلُوا حُدُودَ اللَّهِ وَلَا تَتْرَكُوا إِقَامَتَهَا شَفَقَةً وَرَحْمَةً)..

وه ئه‌گهر هاتوو ئه‌و كه سه‌ی كه داوین پیسی كردبوو، خاوه‌نی هاوسه‌ر بوو، ئه‌وه تاوانه‌كه‌ی زۆر گه‌وره‌تره‌ و جگه‌ له‌وه‌ی كه زوڵمی له‌ خو‌ی و له‌ شه‌خصیه‌ت و كه‌سایه‌تی خو‌ی و دین و ئیمانی خو‌ی كردوو و سته‌می له‌ كو‌مه‌لگا كردوو چونكه‌ زینا ده‌بیته‌ هو‌ی چه‌ندین نه‌خو‌شی ترسناکی بی‌ چاره‌سه‌ری كو‌مه‌لگا هه‌لوه‌شین وه‌كو ئایدن، وه‌ سته‌می كردوو له‌و هاوسه‌ره‌ی خو‌ی، له‌و هاوجووت و هاوژینه‌ی كه‌ په‌یمانی پی‌ دابوو كه‌ هاوسه‌ریکی به‌وه‌فا بی‌ت له‌گه‌لی و خیانه‌تی لی‌ نه‌كات، ئیستا وا مالی ئه‌ویش و كه‌سایه‌تی ئه‌ویشی پوخاند، بۆیه‌ ده‌بی به‌ردباران بکری و له‌ژێر به‌ردا بمری و ئه‌و می‌کرویه‌ ژێر زه‌وی بخری و بکری‌ت به‌ په‌ند و عیبه‌رت بۆ هه‌موو ئه‌و كه‌سانه‌ی پوژیک له‌ پوژان بیر له‌ خیانه‌تی هاوسه‌ری بکه‌نه‌وه‌!

وه‌ هه‌ر به‌مه‌ش ناپاکی هاوسه‌ری و زینا نامینی یان لانی كه‌م زۆر ده‌گمه‌ن ده‌بی، به‌لام یاسای مرو‌ف ده‌لی: سزاكه‌ی زیندانی كردنه‌ و پاش ته‌واو بوونی حوكمه‌كه‌ی موعه‌زه‌ و موكه‌ره‌م وه‌كو نه‌ بای دیبی و نه‌ باران، نه‌ لانه‌ و خانه‌ی كه‌سیکی تیك دابی نه‌ كه‌سایه‌تی خو‌ی و كه‌سیکی پوخاندبی، جاریکی تر ده‌ست ده‌كات وه‌ به‌و كار هه‌ڵه‌وه‌نه‌ی و ده‌یان كه‌سی تریش چاوی لی‌ ده‌كهن و به‌ کاریکی ساده‌ و ساكار دیته‌ به‌رچاویان!

ئیمانداران: ئه‌گهر ژن یان پیاو هه‌ستی به‌وه‌ كرد یان گو‌ییبیستی ئه‌وه‌ بوو كه‌ هاوسه‌ره‌كه‌ی ناپاکی له‌گه‌ل كردوو و ده‌ستی له‌گه‌ل كه‌سیکی تر تیکه‌لاو كردوو، ئایا چی بکات له‌م كاته‌دا؟!

له‌ وه‌لامدا ده‌لین: نابی ژن و پیاو گو‌ی بۆ قسه‌ و قسه‌لۆکی هه‌موو كه‌س بگرن و ئه‌بی له‌وه‌ وشیارتر بن كه‌ بیستنی هه‌ر قسه‌یه‌ك له‌ هه‌ر

کەسێکەوێه راستەوخۆ بپروابکەن چونکە لە پوژگاری ئەمڕۆدا بەداخەوێه کەسانیکی زۆر تەنها و تەنها ئیشیان بۆتە ئەوێه کە دێرک بخەنە نیوان ژن و مێردەکانەوێه و خانە و لانەیان لێ بشیوین و پاشان پێیان پێبکەن، قورئان دەفەرموێ: ﴿إِنْ جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَأٍ فَتَبَيَّنُوا﴾ هەتا بۆ خۆت بە چاوی خۆت شتێک نەبینی بپروا بە کەس مەکە کە قسەت بۆ دەگیریتەوێه، چونکە ئەوێه فاسقە، وێه مێژوو پڕیەتی لە بوختان هەلبەستن بۆ داوین پاکان، مەگەر بوختان بۆ دایکی ئیمانداران نەکرا و عائشە داوین پاک تۆمەتبار نەکرا بە زینا کردن -پەنا بە خوا- کەچی پیغەمبەری خوا ﷺ کە ژیانی بەم هەوالە دل تەزینە و ناخ هەلتەکێنە بوو بە ژان، هەر ئارامی گرت و بپاری بەپەلە دەرنەکرد هەتا قورئان ھاتە خوارەوێه و باسی پاکێهتی عائیشە سەلمان و بوختان چیا و دوو پوانی خەجالەتی دنیا و دوا پوژ کرد.

جاریکیان: پیاویک بە شیرزەیی، بە پوخسار و پەنگیکی ئالۆزەوێه کە تەعبیری لە ناخ و دلی بە ئازاری دەکرد، ھاتە خزمەت پیغەمبەری خوا ﷺ و عەززی کرد، ھاتوو پراویژ بە جەنابت بکەم لە بارە ئێوێه کە دەمەوێ ژنەکەم تەلاق بدەم و لێی جیا ببمەوێ، (لێرەدا ژیری ئەم پیاوێ دەردەکەوێ کە ھاتوو پراویژ بە پیغەمبەری خوا ﷺ دەکات و کوتوپر بپاری دەرناکات و بە گومانیک مالی خۆی و کەسایەتی خۆی و خیزانی لەناو نابات).. پیغەمبەری خوا ﷺ فەرمووی: ئاخەر لەسەر چی و چ ھۆکاریک وای لێ کردوویت کە ئەم بپارە سەختە بدە و لەو ژنە کە خۆت باسی دەکە و چەند منالتان ھەیە و چەندین سالا بەیەکەوێه و ئاوی تال و شیرینتان بە یەکەوێه خواردووتەوێه جیا ببیتەوێه!! وتی: ئەو

پینگه مبهری خوا^ﷺ من گومانم له ژنه کهم پهیدا کردووه که ناپاکی هاوسه ری له گهل کردبم و دهستی له گهل پیاویکی تر تیکه لاو کردبی!!
 پینگه مبه^ﷺر فرمووی: ئاخر هیچت لی بینووه؟! وتی: نه خیر، به لام گومانه کهم له وه وه بو دروست بووه که من خۆم پیاویکی سورهم و ژنه که شم سپی پیسته، هه^ر منالیکمان بوه، سپی پیست یان سوره بووه، که چی ئه مجاره یان که منالمان بووه منالیکی رهش پیسته، بویه و گومان ده بهم که ئه مناله له من نه بی و له پیاویکی رهش پیست بی!!..

پینگه مبهری خوا^ﷺ زانی ئه من پیاوه چۆن تیبگه یه نی، (هه زاران هه زار صلاوات له دیداری نورینت بی ئه ی پینگه مبهری خوا^ﷺ که ئاوا فریاد ره سی هه موو که س بووی و هه موو که س پرزگار ده که ییت له خلیسکان و لادان ئه گهر وه کو ئه و کابرایه بیته خزمهت و له دوا ی وه فاتت بیته خزمهت فرمووده کانت و راویژت پی بکات)، فرمووی: باش گویم لی بگره و بیربکه وه پرسیاریکت لی ده کهم، کابرا وتی: به لی ئه ی پینگه مبهری خوا^ﷺ گویم لیته..

فرمووی: تو حوشترت هیه؟! وتی: به لی حوشتی زۆرم هیه و هه موو ژیانم به به خێو کرنی حوشت ره وه به سه ر بردووه، فرمووی: رهنگیان چۆنه؟! وتی: زۆر به یان حوشتی سورن، فرمووی: قهت بینووته حوشتی کی سور به چکه حوشتی کی رهشی بووبی؟! وتی: به لی بینومه، فرمووی: باشه هو ی ئه وه چیه؟! کابرا وتی: قوربان له وان هیه چه ند پشت له وه و پیش له و حوشت ره نیره که یان مییه که حوشتی کی رهش هه بووبی و ئه من به چکه حوشت ره ده چیته سه ر ئه و باوانه کۆنه ی!!
 پینگه مبهری خوا^ﷺ فرمووی: راست ده که ی و ئه من مناله ی تۆش هه ر به

هەمان شیوە چۆتەووە سەر باوانیکی لە پشتی تۆوە یان دایکیەووە که رەش
پێست بووە! ئێتر خێزانی بەرێزت هیچ ناپاکی و تاوانیکی نەکردووە و ئەم
باسە ی لە لا نەدرکینی و دلی نەرەنجینی و هیلانی لی نەشیوینی.

ئێتر کابرا رەنگی گەشایەووە، دلی کرایەووە، میشکی بوژایەووە، دەستی
پێغەمبەری خوای ﷺ ماچ کرد و بە پووگەشی بەرەو مال گەرایەووە و ئەو
گومانی بە دەوی رەوایەووە و خۆشەویستی خێزانیەکی بو ناو دلی گەرایەووە..

بەلام ئەمڕۆ بە داخەووە زۆریک لەوانە ی که پرس و راویژیان لەم باسە
سامناکەدا پی دەکری، لەجیاتی وەکو پێغەمبەری دلسۆز و لیزان ﷺ
کارەکه بە جوانی کوتایی پی بینن، گومانیەکه لە دلی پرسیار کارەکه
دەکەن بە راستی و یەکسەر بریاری کوشتن بوژن و فلان و فلان
دەردەکەن و بی دینانیش، بی ئاگایانیش لە ئیسلامی حەق، ئیسلام و
موسلمانان بە کوشتنی ژنان تۆمەتبار دەکەن..

بەرێزان: ئەو شتانی که دەبنە هۆی بەرەستییکی پۆلین لەبەردەم
خلیسکان و توشبوون بە بەلای گەورەیی ناپاکی هاوسەری دوا ی پشت
بەستن و پارانەووە لە خوا که بمانپاریزی لەم خیانتە هەرە گەورەیه ئەمانەن:

۱. بیرکردنەووە لە چاودیاری خوا و یەقین بوون بەوێ که لە هەر
جیگایەک بی خوای گەورە دەت بینن، دەی مڕۆڤ خۆی لە چاوی خەلکی
دەشاریتەووە، ئێتر چۆن دەبی شەرم لە خوا نەکات که لە هەموو شوێن و
جیگایەک دەیبینی! وە بیر کردنەووە لەو پاداشتە گەورەیهی که خوای گەورە
لە دنیا و قیامەتدا بو داوین پاکانی داناو، لە دنیا و بەوێ که
کەسایەتییهکی زۆر بەرز و بەرێزان هەیه و جیگای متمانی خەلک و بینە
میوانی هەر کەسێک هەرگیز گومانی خراپیان پی نابری، وە لە قیامەتیشدا
یەکی دەبی لەو کەسانی که لە ژێر سیبەری عەرش خوای گەورەدا دەبن،

۲. دورکه وتنه وه و خۆپاراستن له تیکه لای تهو که سانه ی که به ناپاک ناسراون و گوی نه گرتن بۆ قسه و باسی بۆگه نیا (که هه یانه به شانازییه وه باسی داوین پیسی خوی ده گیریتته وه!!) وه هاتوچو نه کردنی مالیان وه ریگه پینه دانیان که بینه ناو مال و منالت.

۳. هه کاتی پیاو له دهره وه ی مال ژنیکی بینی سه رنجی پراکیشا، با خیرا بگه ریته وه بۆ لای خیزانی هه لالی و ئاره زوی خوی له هه لالی خویدا دابنی، پیغه مبه ری خوا^ﷺ فه رموی: (إِذَا رَأَى أَحَدَكُمْ امْرَأَةً فَأَعْجَبَتْهُ فَلْيَأْتِ أَهْلَهُ فَإِنَّ ذَلِكَ يَرُدُّ مَا فِي نَفْسِهِ) رواه مسلم.

۴. نه چوون بۆ ئه وشوینه نا شه رعیانه که ژن و پیاوی نامه حره می لی تیکه لای ده بی، وه کو هو له کانی شایی و ئاههنگی بووک گواستنه وه، که غیرهت و جوامیری و پاکی له ناو دهرونی ژن و پیاودا ناهیلی و سه ره تای بانگه شه کردنه بۆ داوین پیسی، که له نه زهر و پوانین بۆ یه کتریو ته وقه له گه ل کردن و شایی و خو له یه ک هه لسوون و به رامبه ر یه کتر پیکه نین، که ئه مانه فرسه تن بۆ داوین پیسان و دهروون نه خوشان و خیانهت کاران که هه زه گلاوه کانیان تیر بکه ن و سه ره نجامی زیناش هه ر له مانه وه ده ست پی ده کات، شاعیر فه رموویه تی:

(نَظْرَةُ فَاِتِّسَامَةٍ، فَسَلَامٌ فَكَلَامٌ فَمَوْعِدُ فَلِقَاءُ)

ئای چه ند کاریکی نا شایسته یه به ریزی مرو و پیرۆزی ژیا نی هاوسه ری بوک و زاویه له یه که م ساتی ژیا نی هاوسه ریدا ده بی له به ر چاوی یه کتر ئه و ژنه ی ده ست بخاته ناو ده ستی یه ک به یه کی ئه و هه موو پیاوه نا مه حره مه گورگ دلانه، ئه و پیاوه ش که زاویه ده ستی بخاته ناو

دەستی یەك بەیەکی ئەو هەموو ژنە نا مەحرەمە نەشیاروانە، بە ناوی تەوقە ی پیرۆزبایی لی کردنەو! که له راستیدا پیرۆزبایی لی کردن نییه. ناگر له دین و ئیمان و پیرز و حورمەت و پاکی خیزان بەردانە! هەر خیزانیکیش سەرەتاکە ی بەم هەموو بی شەرعییە دەست پی بکات بی گومان عاقیبەتی هەر ئەوێە دوا ی مانگیك دوو مانگ بووک و زاوای تازە لەیەك دەکەونە تەقە و تەلاق.

حەیف بوۆ موسلمان که یەکی له سیفاته بەرز و بالاکانی بوونی غیرەتە لەسەر ناموس و شەرەفی که چی بیدینان بەم ناوی هۆلی شایی و ئاھەنگی بووک گواستەنەو و مۆدە و مۆدبازییەو چون غیرە ی موسلمانانیا نەهیشت و ئەو بەرگی بووکە که پەمزی پاکی و خوشەویستیە کرا بە بەرگیك که تەنها بەناو بەرگە، ئەگینا هەموو لاشە ی ئەو بووکە بەدەرەوێە و له زاوا باشتەر هەموو ئامادە بووان تەواوی لاشە ی بوکەخان دەبینن و زاواش مووی لاشە ی ناجوئی!!

۵. نوێکردنەوێ خوشەویستی له نیوان ژن و میرددا، چونکە بە تێپەر بوونی کات و چەند سالیك و پەیدا بوونی منال و گران بوونی ژیا ن خوشەویستی نیوان ژن و میرد ئاساییە ئەگەر کالبوونەوێە ی پووی تی بکات، جا بوۆ نوێکردنەوێ و تازەکردنەوێ ئەو خوشەویستیە پێویستە ژن و پیاو کوۆمەلێك هەلسوکهوت لەگەل یەکتريدا ئەنجام بدەن که هی سەرەتای بەیەك گەشتنیا نە له که ژاوە ی پیرۆزی هاوسەریاندا، با بچینە خزمەت پیغەمبەر ی خوشەویستمان ﷺ و بزانی ئەو سەرور و پێشەوا یەمان چی کردووە لەگەل خیزانی بەریزی خویدا، خاتوو عائشە ی دایکی ئیمانداران بوۆ ئەوێ هەموو ژن و میردیکی موسلمان

لەم خوشی و خوشەویستی نوێکردنەوەیە بێبەش نەبن، وەکو دایکیکی ماموستا و دلسۆز کە لەگەڵ ئەو هەموو ئەدەب و شەرم و گەورەییە خۆی لەبەر خاتری ئیمە بۆمان دەگێڕێتەوە و دەفەرموی: (كُنْتُ أُغْتَسِلُ أَنَا وَرَسُولَ اللَّهِ ﷺ مِنْ إِنَاءٍ وَاحِدٍ بَيْنِي وَبَيْنَهُ، فَيُبَادِرُنِي حَتَّى أَقُولَ لَهُ: دَعْ لِي، وَهُمَا جُنْبَان) رواه البخاري (٢٥٠) و مسلم (٣٢١)

واتە: من و پیغمبەری خواﷺ بەیەکەوێ خۆمان دەشت و مەنجەلی ئاو لە نیوانماندا بوو، هەردوو کمان ئاومان لەو مەنجەلە دەردەهێنا و بە لاشە خۆماندا دەکرد، پیغمبەری خواﷺ وەکو یاری و سوبەتیک بۆ ئەوێ من بێنیتە قسە خێرا خێرا ئاوی بە خۆیدا دەکرد. تا منیش وێ: بەسە بەسە با ئەو تۆزە ئاوی ماوە بۆ من بێت، وە لەم خوشتەدا هەردوکیان - پیغمبەری خواﷺ و عائشە لەشیان گران بوو، وە خوشتەنی واجب بوو.

کەواتە: هەرچەندە ژن و میرد هەژار بن، لە خانووەکی سادە و ساکار و حەمامیکی بە قور دروستکراودا بژین، وە تەنها مەنجەلی ئاویان هەبێ، دەتوانن لەسەر ئەو مەنجەلە ئاوە و لەو ئاو حەمامە سادە و ساکاردا خوشەویستی نیوانیان تازە بکەن، وە چیژ و لەزەت لە کاتی خوشتەکەشدا بە دوو وشە خۆش و زەردەخەنەییەکی پرمانا بۆ یەکتەر دەربێن.

وە لەم کاتەدا کە ژن و میرد بەیەکەوێ خۆیان دەشۆن دروستە تەماشای هەموو لاشە یەکتەری بکەن، هەروەکو پیغمبەری خواﷺ فەرموویەتی: (إِحْفَظْ عَوْرَتَكَ إِلَّا مِنْ زَوْجَتِكَ) دامێن و عەرەتی خۆت بپاریزە لەوێ کەس بێبینی تەنها هاوسەری خۆت نەبێت!

زانای ناودار پیشه‌وا (إِبْنُ قَدَامَةَ) له کتیبی (المغنی ج ۷ ص ۴۵۸) ۱۰
 ده‌فهرموی: (وَمُبَاحٌ لِّكُلِّ وَاحِدٍ مِنَ الزَّوْجَيْنِ النَّظَرُ إِلَى جَمِيعِ بَدَنِ صَاحِبِهِ وَلَمَسَهُ
 حَتَّى الْفَرْجِ) واته: ره‌وایه و حه‌لآله بو هره‌یه‌کی له ژن و پیاو که ته‌ماشای
 هه‌موو لاشه‌ی هاوسه‌ره‌که‌ی خوی بکات وه ده‌ستی لی بدات ته‌نانه‌ت ته‌ماشا
 کردن و ده‌ست لی‌دانی عه‌وره‌تیشی - نه‌ندامی زاو‌زی‌تشی...

هه‌موو نه‌مانه‌ش که شهرع باسی ده‌کات بو نه‌وه‌یه که خوشه‌ویستی
 نوییته‌وه و له کال بوونه‌وه و ساردبوونه‌وه بیاری‌زی.

وه پیغه‌مبه‌ری خواستگار هانی پیاوانی داوه که پیش جوت بوون یاری و
 گالته و گه‌پ و قسه‌ی خوش و ماچ کردن و دم و لیو مژین نه‌نجام بدن له‌گه‌ل
 خیزانه‌کانی‌ندا، هه‌روه‌کو پیغه‌مبه‌ری خواستگار به جابری هه‌موو کاتی که وتی بیوه
 ژنیکم ماره کردوه: (مَالِكٌ وَالْعَذَارَى وَلَعَابِهَا)

زانای گه‌وره - إِبْنُ حَجَرٍ له (فَتْحُ الْبَارِي ج ۹ ص ۲۵) فه‌رموده‌ی ژماره
 ۱۰ ((۵۰۸۰)) ده‌فهرموی: (فِيهِ إِشَارَةٌ إِلَى مَصْرِ لِسَانِهَا وَرُشْفٌ شَفَتَيْهَا، وَذَلِكَ يَقَعُ
 عِنْدَ الْمَلَاعِبَةِ وَالْتَقِيلِ) واته: له‌م فه‌رموده‌یه‌دا ئاماره به‌وه کراوه که پیاو زمانی
 ژنه‌که‌ی خوی بمژئی، وه لیوه‌کانی بمژئی له کاتی ده‌ستبازی و ماچ کردن
 پیش کاتی جوت‌بوندا.

که‌واته: نه‌وه‌ی نه‌ورویی و نه‌مریکی و لادینه‌کان به‌حه‌رامی ده‌یکه‌ن و
 له‌ریگای سه‌دان که‌نالی ئاسمانیه‌وه نیشانی خه‌لکی جیهانی ده‌دن و
 مه‌به‌ست و مه‌رامیان نه‌وه‌یه خه‌لکی فی‌ری خیانه‌تی هاوسه‌ری بکه‌ن و به‌و
 شیوه‌یه دم بخه‌نه ناو ده‌می یه‌کتره‌وه، ئیسلامه ئازیز و جوانه‌که‌ی خو‌مان
 که کالایه‌که پر به‌بالای مرو‌ف و حه‌ز و ئاره‌زووه ره‌واکانی، به‌هزار سال
 زیاتر پیش نه‌وان به‌سوننه‌تی داناوه، به‌لام هاوسه‌ره‌گه‌ل هاوسه‌ره‌که‌ی
 خویدا نه‌مه نه‌نجام بدات، نه‌ک له‌پشته‌وه له‌گه‌ل که‌سیکی تر نه‌مه نه‌نجام

بدات و خیانهتی هاوسەری بکات! بە داخەوێ هێشتا کەسانێک لە ناو
موسڵماناندا بەهۆی دورکەوتنەوە لە دین و بەرنامەی ئیسلام نازانن ئیسلام و
پیغەمبەرە پایە بەرزەکەیی هەزاران ھەلاوات و سەلامی خۆای لە سەر بێ،
ئەمەیی باس کردووێ کە ژن و مێرد بە یەکەوێ ئەنجامی بدەن.

وێ ھەركاتی ژن و مێرد لە تەواوی تەمەنی هاوسەریتیاندا ئەم جوێرە
ھەلسوکهوێ ھەست بزوێنێ ئارەزووی ھەڵاڵ جوێنێ بە یەکەوێ ئەنجام بدەن،
بە دانیایێوێ ھێچ کامیان شەیتان و نەفسی بەد زال نابێت بە سەریدا کە
توشی خیانهتی هاوسەری بکات.

٦. ھەر یەکە لە پیاو ژن بەردەوام ئەو پەیمان بەستنیوێ ھەیان لە بەرچاو و
لە ناو بێر و مێشکدا بێت کە لە کاتی عەقدی زەواجە کە یاندا بە یەکیان داوێ و
بە ئامادەبوونی وەلی ئەمری ئافەرەتە کە و زانایەکی بەرپرسی ئاینی ئیسلامی و
دادوەردا و دوو شاھیدی خواناسی بەرپێزدا ئەم کوێر دەستی خستوێ ناو
دەستی خەزوریوێ و پەیمانی داوێ کە هاوسەریکی بەوفا بێت لەگەڵ
هاوسەر و ھاوژینی داھاتووی ژانییدا و ھەرگیز خیانهتی لێ نەکات و
مافەکانی جیبەجی بکات، وێ ھەر وێھا کچیش کاتی ئیزن و پەزامەندی لێ
وێردەگیری و ھەموو لاشەیی تەزوی خۆشی پێدا دی کاتی دەلی رازیم شوو
بەو کوێر بکەم، ئەو پەزامەندی نواندنەش وەعد و بەلێنیکە کە پێویستە
پێوێ پابەند بێ و ھەرگیز ئەو کوێرە کە بە تەواوی ئارەزووی خۆی ھەلی
بژاردووێ بۆ هاوسەری خۆی نەگۆرپوێوێ بە ھێچ پیاویکی سەر ئەم
زەویبە، چونکە پەیمانی داوێتی کە ژنیکی بەوفا و دڵسۆز بێت بۆ
مێردەکەیی!

خۆ مارەکردن و وتنی وتەیی پەرمانا و پیرۆزی -ئەنکاح و تزویج- ھەر
دوو وشەیی سادە و ساکار و بێ ناوێرێکی نییە، وێکو بێدینەکان دەلێن جا ئەو
مارەبێرینەیی بۆچییە؟ نەخیر، ئەو گریبەستی هاوسەرییە ھەلگرتنی

ئەمانەتیکى زۆر زۆر گەورەیه و خیانت لەو ئەمانەتە گەورەترین تاوانە، بۆیە سزای کۆشتنى بە نارهەتترین و ئازادارترین شیوەی کۆشتن بۆی دیاری کراوە کە ڕەجەم کردنە بە بەرد، پیغەمبەرى خوا ﷺ لە وەصیەت و ڕاپرسیەکانى کۆتایى ژيان و سەرەمەرگیدا و لە وتارى مال ئاوايدا پووی لە پیاوان کرد و فرموی: (إِتَّقُوا اللَّهَ فِي النِّسَاءِ، فَإِنَّكُمُ أَخَذْتُمُوهُنَّ بِأَمَانَةِ اللَّهِ وَاسْتَحْلَلْتُمُ فُرُوجَهُنَّ بِكَلِمَةِ اللَّهِ) (رواهُ مُسْلِمٌ ۱۲۱۸)

ئەو مارەپرینە گریبەستیکە بۆ هەتا هەتایە ئیمزا دەکری، نابێ بۆ کاتی بێ و ناوی کاتی تیدا بوتری، چونکە ئەو کاتە دەبێتە نیکاحی مۆتەحە کە حەرامە و پیغەمبەرى خوا ﷺ فرموی: (أَلَا إِنِّي قَدْ كُنْتُ أَبْحَثُ لَكُمْ زَوَاجَ الْمُتْعَةِ وَإِنِّي أَنْهَأَكُمُ عَنْهُ) (رواهُ مُسْلِمٌ)

واتە: ئاگادار بن من پیشتر -زەواجی مۆتەحە-م بۆ حەلال کردبوون و ڕینگام دابوو کە هاوسەرگیری کاتی بکری، بەلام ئەو بەراستی و دنیایی تەواو دەوێتە لیقان قەدەغە دەکەم و ئەو جوړە هاوسەرگیریە ئەنجام مەدەن) ۷. دەبێ ژن و پیاوی خیانت کار لە هاوسەرەکانیان بزانن و سەیری ڕاڤەردووی ناپاکان بکەن، کە لە زووترین کاتدا ئەو تاوانە گەورەیان ئاشکرا دەبێ و ئابرویهک کە لە ناخدا نەیانماوە و پەردەیهکیان بەسەردا داوە لەبەرچاوی خەڵکدا، ئەو پەردەیهش لادەچی و سوک و ڕیسوا دەبن و ئەو کارە ناپاکەیان بە شاراوێی نامێنێتەو.

۸. ئەبێ ژن و پیاوی ناپاک لە هاوسەریان بزانن ئەگەر لەم دنیایەشدا ئاشکرا نەبن و کارە دزیو بوگەنەکیان بۆ بجیتە سەر ئەو لە قیامەتدا توندترین سزای ناو قەبر و دۆزەخیان بۆ هەیه و پیغەمبەرى خوا ﷺ لە کاتی شەوڕەیدا نیشانی درا کە خەڵکانیک گۆشتی پاک

له بهر ده میاندا بوو که چی ده چوون گوشتی که لاکي بوگه نیاں ده خوارد.
 جو بریل فهرمووی: نه وه ناپاکانن که هاوسهری حه لآلی خو یان هه بووه و
 چون خو یان به حهرام تیر کردووه، وه فهرمووی ههر له کاتی شه وره ویدا
 —معراج— دا، بیریکی قولم بینی که وه کو ته نور وابوو سهره وهی ته سک و
 ژیره وهی پان پر بوو له ژن و پیاوی پووت و ناله و هاواریان لی بهرز
 ده بووه وه و وه کو دانولهی ناو مه نجه ل به ته ورژمی ناگره که بهرز
 ده بونه وه و دووباره ده چونه وه ناو قولایی ناگره که وه، پرسیم: نه وانه
 کین؟ جو بریل فهرمووی: نه وانه زیناکارانن.

داواکارم له خوای گه وره هه موو هاوسهران وه فادار بکات و
 خوشه ویستی و ریز و پاکی له ناو هه موو خیزانیکدا بی و خیانهت و
 ناپاکی و ناپاکان له ناو خیزاندا و له کومه لگای موسلماندا نه مینی و له
 ناوچی. اللهم آمین.

سهرچاوه کان:

قورئانی پیروز

فهرمووده کانی پیغه مبه ره صلی الله علیه و آله

تُحْفَةُ الْعُرُوسِينَ — محمد متولي الشعراوي ص ۲۰۹ ، ص ۱۹۲

الْخِيَانَةُ الرُّوجِيَّةُ — محمد حبيب الفندي ص ۸ ، ص ۴۲ ، ص ۷۹

الموسوعة الذَّهَبِيَّةُ مِنَ الْقَصَصِ الْوَاقِعِيَّةِ — محمد احمد الهاللي ص ۵۰۹

ته فسیری ئاسان — بورهان محمد امین

صَفْوَةُ التَّفَاسِيرِ — محمد علي الصَّابُونِي — ج ۱ ص ۱۲۲

وتاری یه کمر بو مانگی

ره جیب

بانگا

وتاری یه کهم بۆ مانگی ره جه ب

((بانگ))

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

ئیمانداران: له وتاری ئه مپۆدا باسی (بانگ) ده کهین إنشاء الله. بانگ که شیعاری ئیسلامه و مارشی ئومه تی ئیسلامه و تاکه شتی که که هه رگیز کۆنبونی به سهر نایه ت و مروۆ هه رچهنده گوئیستی بیّت، زیاتر تامه زرووی ده بیّت و پوژی پینج جار له هه موو مرگه وتی که وه له گوند بیّت یان شارۆچکه یان شار ئه و شیعاری ئیسلامه به گوئی موسلماناندا ده دریّت، به لām پوژی که له پوژان مروۆی موسلمان نه که هه ر هه ست به بیزاری ناکات لی، به لکو ئه گه ر له کاتی هه ر نوژی که دا گوئی له دهنگی بانگ نه بیّت، هه ست به بیّتا که تی ده کات و خیرا پرسیری ناو میشکی دیته سهر زوبانی و به سهر سوپرمانه وه ده پرسیت ئه وه بانگی نه فهرموو؟! وه باوک و باپیرانمان ئه و قسه جوان و به جییه یان فیر کردوین که هه ر ئاوه دانییه که ئه گه ر سی مالیشی تیدا نیشته جی بن، ئه گه ر پینج فهرزه بانگی تیدا نه دریّت، فهرموویانه ئه وه ئاوه دانی نیه و ئه و شوینه کاوله و به ره و چۆلبوون و ویران بوون ده پوات، به لی بانگ نیشانه ی ئاوه دانییه، نیشانه ی زیندوویه تی دل و ناخ و میشک و دهرونی دانیشتوانی ئه و شوینه یه، بانگ نیشانه ی دینداری و خواناسییه، نیشانه ی به گه وه زانینی خوی تاک و ته نه یه به ((الله اکبر)) به لی هه ر خوا گه وه ی هه موو گه وه و ده سه لاتدارانه و مروۆ ته نه ا ده بی بۆ ئه و خواجه مل که چ بکات و سهر بخاته سهر زهوی، بانگ بانگی ئازادی

مروّقه‌كانه له هه‌موو چه‌وسانه‌وه و كوێلایه‌تی كردن و خو به كوێله كردن، بانگ واته كوێبونه‌وه‌ی مروّقه‌كان له ژێر دروشمی سه‌رفرازی و و بزگاریدا، بزگاری له مه‌ینه‌تی و ماندوو بوونی دونیا، بزگار بوون له نه‌هامه‌تی قه‌بر و قیامه‌ت. روشتن به‌ره‌و مالی خوا و سه‌ر به‌رمال له کاتی گوێبیست بوونی (حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ) و (حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ) دا...

به‌ریزان: له ناو هه‌ندی له موسلماناندا قسه‌یه‌ك بڵاوه كه گوايه سه‌ره‌تا بانگ له كوله‌كه‌دا دراوه و موسلمانان نه‌یان‌توانیوه به ئازادی و به ئاشكرا بانگ بڵین، به‌لام ئه‌م قسه‌یه‌ بی‌بنه‌مايه و هه‌ر ئه‌وه‌نده به‌سه بو وه‌لامدانه‌وه‌ی ئه‌م قسه‌ ناراسته كه بڵین: بانگ له قو‌ناغی بانگه‌وازی مه‌ككه‌دا نه‌بووه تاوه‌كو موسلمانان له ژێر هه‌ره‌شه و ئازاردانی موشریكه‌كاندا نه‌توانن به ئازادی بانگ بڵین، به‌لكو بانگ له قو‌ناغی مه‌دینه‌دا بوو به دروشمی موسلمانان، له كاتی‌كه‌دا موسلمانان خاوه‌نی هی‌ز و ده‌سه‌لات و سه‌ربه‌خوایی ته‌واوی خو‌یان بوون له ناو شاری مه‌دینه‌دا، وه پیم‌خۆشه‌گه‌شتی‌کی پو‌حی بکه‌ین و بپو‌ین بو‌ شاری مه‌دینه‌ی پرشنگدار و خزمه‌تی پی‌غه‌مبه‌ری نازدار ﷺ و هاوه‌له به‌ریزه‌کانی، له‌ناو هاوه‌له به‌ریزه‌کاندا ده‌چینه‌ خزمه‌ت عبدالله ی کوری زه‌ید و لی‌ی ده‌پرسین: ئایا چو‌ن بانگ هاته‌ ناو موسلمانانه‌وه؟ عبدالله ی کوری زه‌ید ده‌فه‌رموی: موسلمانان چو‌نه‌ خزمه‌ت پی‌غه‌مبه‌ری خوا ﷺ داوایان لی‌ کرد كه دروشمی‌ك، ده‌نگی‌ك، نیشه‌یه‌ك دیاری بك‌ری بو‌ ئه‌وه‌ی موسلمانانی پی‌ ئاگادار بك‌ریته‌وه كه کاتی نوێژ هاتوو و پووبكه‌نه‌ مزگه‌وت و نوێژی جه‌ماعه‌ت ئه‌نجام بده‌ن، كو‌مه‌لی‌ شت پی‌شنیار ک‌را، له‌ناوایاندا باسی ئه‌وه‌ ک‌را كه (ناقوس) لی‌ بدری و هه‌ر كه

گویان له دهنگی ناقوسه که بوو بزائن که ئه وه کاتی نویژ هاتوو. پیغه مبهری خوا^{صَلَّیَ اللّٰهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ} فهرمووی: هه رچه نده ناقوس هی گا ورانه، به لام به نابه دلیه وه فهرمووی: با له مه و دوا ناقوس لیبدری، عبدالله ی کوری زهید ده فهرمووی: ئه وه شه وه که له پوژده کهیدا ئه وه بریاره درا، له خه ونمدا که سیکم بینی زهنگیکی گه وره ی پی بوو، وتم: ئه وه به چهند ده یفرۆشی، وتی: پیم بلی بۆچیته؟! وتم: زهنگی پی لیده دهین و موسلمانانی پی ناگادار ده کهینه وه که کاتی نویژ هاتوو، وتی: نا، ئه م زهنگه به که لکی ئه وه نایه ت، به لام وه ره من شتیکی له مه باشترت فیڕ بکه م، ئیتر دهستی کرد به الله اکبر، الله اکبر. تا کوتایی بانگ.

که به خه بهر هاتم نزیک نویژی به یانی بوو، زور به خه وه که دلخۆش بووم، ده ستنویژم گرت و به ره و مزگه وت پوشتم بۆ خزمه ت پیغه مبهر^{صَلَّیَ اللّٰهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ} و له خزمه تیدا دانیشتم و خه ونه که م بۆ گیرایه وه، پیغه مبهر^{صَلَّیَ اللّٰهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ} پووی ئه وه نده ی تر گه شایه وه و سوپاسی خوای کرد و فهرمووی: به راستی ئه م خه ونه حه ق و راسته و به لام بیلال له تو دهنگی خۆشتر و به هیزتره. هه ر ئیستا برۆنه سه ربانی مزگه وت و تو بانگه که که له خه وندا پییان وتی به هیواشی بلی و با بیلالیش به دهنگی بهرز بیلیت، ده فهرمووی: له سه ر فه رمانی پیغه مبهر^{صَلَّیَ اللّٰهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ} له گه ل بیلال چوینه سه ربانی مزگه وت و من به هیواشی بانگه که م ده گوت و بیلالیش به دهنگه زو لاله که ی بانگه که ی ده وت و تاریکی ئه وه شه وه ی شه ق کرد، هاتینه وه ناو مزگه وت و هه زه تی عومه ری کوری خطاب به په له که عه باکه ی به دوای خۆیدا راده کیشا هاته خزمه ت پیغه مبهری خوا^{صَلَّیَ اللّٰهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ} و فهرمووی: (وَالَّذِي بَعَثَ بِالْحَقِّ لَقَدْ رَأَيْتُ مِثْلَ الَّذِي أَرَى)، فهرمووی: ئه ی پیغه مبهری خوا^{صَلَّیَ اللّٰهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ}

سویند بہو خواہی کہ توی بہ حق رہوانہ کردوہ بہ پیغہمبہر۔ منیش
 ہمان نہو وشانہی بانگیان لہ خہودا پی و تم و ئەو خہونہی عبداللہ ی
 کوری زہید بینویہ تی و ئیستا گویم لہ بانگہ کہ بوو منیش ہمان خہونم
 بینو و ئەو وشہ ناسکانہی بانگیان بہ منیش وت، پیغہمبہری خواہ^{صلواتہ}
 زیاتر دلخوش بوو و فہرمووی: (فللہ الحمد) دہی سوپاس و ستایش بو

خواہی گہورہ۔ نہم فہرموودہیہ: رواہ احمد و ابو داود و الترمذی و قال حسن صحیح
 بہ لئی ئیمانداران: ئەمہ چیروک و بہ سہرہاتی پەیدا بونی ئەم بانگہ
 بہرز و بہرێزہیہ کہ پینج جار لہ شہو و پوژیکدا گوئیستی دەبین و دل
 و دەرومان پینی ئاسودہ دەبی و ئیمەش لیژدا وەکو پیغہمبہری دلسوز
 و پیشہ و امان دەلین: ہەزاران سوپاس و ستایش بو خواہی گہورہ۔

خوشەوستان: ئەم صەحابہ بہرێزہ کہ عبداللہ ی کوری زہیدہ:
 خوشەوستانیہ کی بیونہی ہەبوو بو پیغہمبہری خواہ^{صلواتہ}، خەطیبی
 شہربینی لہ (مغنی محتاج) دا ج ۱ ص ۱۳۳ دہفہرموی: (قيلَ أَن عَبْدِ اللَّهِ
 بن زيد، لَمَّا مَاتَ النَّبِيُّ ﷺ قَالَ: اللَّهُمَّ اعمي حَتَّى لَا أَرَى شَيْئًا بَعْدَهُ، فَعُمِيَ
 مِنْ سَاعَتِهِ) واتہ: کاتی پیغہمبہری خواہ^{صلواتہ} وەفاتی کرد و شاری
 مەدینہی منہورہ بو بہ شاری خاموشی و خەم و خەفت، کاتی ہەوالی
 وەفاتی خوشەوستانی ہەموان^{صلواتہ} بہ عبداللہ ی کوری زہید گەشت. لہ
 شوینی خوی جولہی بو نہکرا و دانیششت و دەستہکانی بہرز کردوہ بو
 ئاسمان و بہکول و دل لہ خوا پارایہوہ و فہرمووی: خواہی گہورہ و
 میہرہبان خوت ئاگاداری ئاشکرا و نہینی ہەموو مروۋقہکانی. ئاگاداری
 ناو ناخ و دل و دەرونی منیشی، خواہیہ خوت ئاگاداری کہ من چەندہ

پیغہمبہری خواہم ﷺ خوشدہوی. خواہہ گیان ئەم دونیایہم بۆیہ پی
خوشہ کہ چاوم بہو پوخسارہ مبارک و نورینہی پیغہمبہری خواہ پوون
دہبۆوہ، خواہہ ئیستا کہ دہبیستم وا پیغہمبہری خواہم ﷺ وەفاتی کرد و
دونیا ی فانی بہ جیہیشت، خواہہ گیان داوات لی دہکەم ہەر ئیستا
پووناکی ہەردوو چاوم وەریگریتہوہ و نابینا بم، بۆ ئەوہی لہ دوا ی
رسول اللہ هیچ شتیکی سەر ئەم دونیایہی پی نہ بینم!!! ئەوانہ ی
لەدەوری بوون دہفرموون: ہەر لەویدا کویر بوو!

بہراستی ئە ی عبداللہ ی کوری زہید راست کرد لہ خوشہویستی
پیغہمبہردا، بہراستی دلسۆز بووی، سەلماندت کہ پیغہمبہری خوات ﷺ
لہ نہفسی خۆت، لہ پوناکی چاوہکانت خوشتر دہویت، ہەر بۆیہ خوا ی
گہورہ یەکەم راگہیانندی ئەو ئیسلامہ (کہ بانگہ) بہ تۆی خەلات کرد و
بۆ یەکەم جار لہ دەمی تۆوہ چووہ گوئی بیلالی حەبەشییہوہ، ہەزاران
رەزا و پەحمەتی خوا لہ تۆ و لہ ہەموو یاران ی پیغہمبہری دلسۆز و
خوشہویست بی.

ئیمانداران: لہ بارہی گہورہی بانگہوہ کۆمەلی فەرموودہی
پیغہمبہری خواہم ﷺ باس ددکەین:

قال رسول اللہ ﷺ: (لَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ مَا فِي الْأَذَانِ وَالصَّافِ الْأَوَّلِ ثُمَّ لَمْ
يَجِدُوا إِلَّا أَنْ يَسْتَهْمُوا عَلَيْهِ لَاسْتَهْمُوا، وَلَوْ يَعْلَمُونَ مَا فِي التَّهْجِيرِ لَاسْتَبَقُوا
إِلَيْهِ، وَلَوْ يَعْلَمُونَ مَا فِي الْعَتَمَةِ وَالصُّبْحِ، لَأَتَوْهُمَا وَلَوْ حَبَوًّا) رواه البخاري

واتہ: ئەگەر خەلکی بیانزانیاہ کہ خیری بانگ دان و پاداشت و
خیری ریزی یەکەمی نوێژی جەماعەت چەندە گہورہیہ، ہەموویان
ہەولیایان بۆ دەدا تا ناچار دہبوون کہ تیر و پشک (قُرعہ) ی بۆ بکەن بزانی

بەر کامیان دەکەوێت بانگ بدهن یان بچنه ریزی یهکه مه وه بۆ نوێژی
 جهماعهت، وه ئەگەر بیانزانیا یه که خیری نوێژی نیوه پۆ به جهماعهت
 چهنده ئەوا پیشبرکییان دهکرد و ههر یهکه ی ههولی ئەوهی دها زووتر
 بگاته ئەو نوێژه، وه ئەگەر خه لکی بیانزانیا یه که نوێژی خهوتنان –
 عشاء– و نوێژی به یانی چ پاداشتیکی گه وره ی هیه لای خوا، ئەگەر
 له سه ر ئەژنۆش بوایه ده هاتن بۆ مزگه وت بۆ ئەنجام دانی ئەو نوێژه به
 جهماعهت له گه ل ئیمامی مزگه وتدا.

واته: هیشتا خه لکی نازانن که ئەم بانگ دان و ریزی یه کهم و
جه ماعه تی نیوه پرۆ و عیشا و به یانییه چهنده خیر و پاداشته که ی
گه وره یه لای خوا، هه رچهنده بیرى لى بکه نه وه هیشتا پاداشته که ی لای
خوا گه وره تره ...

له فہرمودہیہ کی تردا کہ پیشہوا موسلیم و ئہ حمہد ریوایہ تیان
کردوہ، پیغہ مبہری خواہ صلی اللہ علیہ وسلم دہ فہرموی: (إِنَّ الْمُوَذِّنَ أَطْوَلَ النَّاسِ أَعْنَاقاً
يَوْمَ الْقِيَامَةِ)

واته: له پوڅي قیامه تدا بانگ بیژان له هه موو کهس زیاتر گهردنیاں بهرزه، له هه موو کهس زیاتر سهر بلندن له پوڅي قیامه تدا، له ناو هه موو خه لکیدا دیارن که نه وانه بانگ بیژ بوون له دنیا دا بویه نه و دنده گهردنیاں بهرزه.

بەلىٰ ھەر كەسىۋ بانگەواز بىكات بۇ ئىسلام، خەلىكى بانگ بىكات بۇ
(لا إله إلا الله محمد رسول الله) ھەر كەسىك خەلىكى بانگ بىكات بۇ پىنگاى
نويژ و سورده بردن بۇ خوا، خەلىكى فىرى ئەو بىكات سەريان بۇ غەيرى
خوا دانەنەوېژن، خەلىكى بانگ بىكات بۇ پىنگاى فەلاح و رزگارى ئەو بە

بی گومان خوی گه وره هم له دنیا دا سهر فراز و سهر بلندی دهکات و هم له قیامه تیشدا گهر دنی له هه موو کهس بهر تره .

نیمانداران: بانگ مهرج نییه هر له ناو مزگهوت و ناو گوند و شاردا بدری به نکو بانگ به ته نها و له ناو شاخ و دۆل و دهشتیشدا که ته نها خۆت بیت و کهسی لی نه بیت دهوتری .

له و باره یه وه عوقبه ی کوپی عامر رضی الله عنه ده فرموی: پیغه مبهری خوا صلی الله علیه و آله فرموی: (يَعْجَبُ رَبُّكَ مِنْ رَاعِي غَنَمٍ فِي رَأْسِ شَظِيَّةٍ لِلْجَبَلِ يُؤَدِّنُ بِالصَّلَاةِ وَيُصَلِّي . فَيَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ : اُنْظُرُوا إِلَى عَبْدِي هَذَا يُؤَدِّنُ وَيُقِيمُ الصَّلَاةَ يَخَافُ مِنِّي ، قَدْ غَفَرْتُ لِعَبْدِي وَأَدْخَلْتُهُ الْجَنَّةَ) رواه أبو داود و النسائي

واته: خوی گه وره زۆر خوشحاله به وهی کاتی که شوانیک له لای مه ره که یه ته نه سهر لوتکه ی دۆلیکدا له پال چیا یه کدا خه ریکی له وه راندنی رانه مه ره که یه تی . کاتی که وه ختی نویژ دیّت بانگ ده دات و به دهنگی خوی له کاتی بانگدا، به الله اکبر، نه و ناوه دهنگ ده داته وه . پاشان نویژ دهکی دهکات، خوی گه وره به -فریشته کانی- ده فرمویّت: ته ماشای بهنده کهم بکه که نه م شوانه دلپاکه یه، چۆن ته نها له بهر خاتری من و دور له هه موو پیاو بهرچاویه کی خه لکی، له کاتی نویژدا بانگی دا و قامه تی کردو نویژ دهکی کرد، ته نها له ترسی منیش نه و کاره ی کرد، دهی بزائن وامنیش له هه موو گونا هه کانی نه و بهنده یه م خوش بووم و دهیخه مه به هه شته وه .

که واته: هر کاتی مروقی موسلمان له دهشت و ده ر و دۆل و سهر چیا بوو، وه کاتی نویژ هات خیر و پاداشتیکی زۆر زۆر گه وره ی دهست

دکھوئی و خوی گہورہ بہ چاوی پرہمت تہ ماشای دکات ٹہ گہر بیتو
لہ کاتی نویژدا بانگ بدات و قامہت بکات و نویژدہ کھی بکات چونکہ
ٹہوہ لوتکہی ٹیخلاص و دلسوژی و خواناسیہ و دورہ لہ بچوکتین
ریا و بہرچاوی۔

جاریک کابرایہک ہاتہ خرمہت پیغہمبہری خواہ صلی اللہ علیہ وسلم عہری کرد: ٹہی
پیغہمبہری خواہ صلی اللہ علیہ وسلم کردہوہیہکم پی بلی ٹہ گہر ٹہنجامی بدہم و لہسہری
بہردہوام بم، بہ ہوی ٹہو کردہوہ جوانانہوہ بچہ بہہشت، پیغہمبہر صلی اللہ علیہ وسلم
فہرموی: ببہ بہ بانگیژی مزگہوت، کابرا وتی: ٹہ گہر نہمتوانی بانگ بدہم
و دہنگی بانگم نہبوو چ کردہوہیہکی تر بکہم؟ پیغہمبہر صلی اللہ علیہ وسلم فہرموی:
پیشنوژی بؤ موسلمانان بکہ، کابرا وتی: ٹہ گہر نہمتوانی ٹیمامہتی بکہم و
پیشنوژی بر موسلمانان بکہم، چ کردہوہیہکی تر ٹہنجام بدہم؟
پیغہمبہر صلی اللہ علیہ وسلم فہرموی: (فَعَلَيْكَ بِالصَّفِّ الْأَوَّلِ) ٹاموژگاریت دہکم بہردہوام
ہول بدہ کہ لہ ریزی یہکہمی نویژدا بیت۔

زانای گہورہ ناودار (ٹیمامی نہوہوی رحمۃ اللہ علیہ لہ (منہاج الطالبین) دا
دہفہرموی: (الْأَصَحُّ أَنَّ الْأَذَانَ أَفْضَلُ مِنَ الْأَمَامَةِ) واتہ: فہرمودہی راستر
ٹہوہیہ: کہ بانگدان گہورہترہ لہ ٹیمامہت و پیشنوژی و خیر و
پاداشتی زیاترہ۔

ٹیمانداران: بانگ بیژی کومہلی مہرجی تایبہتی خوی ہہیہ کہ
پیویستہ لہو کہسہدا ہہبی کہ ٹہو ریز و شہرفہی بہ نسیب دہبی کہ
بانگ بدات، لہوانہش:

۱. کری وہرنہگری لہسہر بانگدانہکھی و تہنہا لہبہر پڑامہندی
خوا بانگ بدات و چاودیبری کاتی بانگ بکات، نہک وہکو مؤزہفیک

تهماشای بانگدان بکات و ئەگەر کاتی دهوامی خوێ نهبوو گوێی پێ نهبات و بانگهکهی تهنها بۆ موچه وهرگرتن بێت!

۲. واباشه و سونهته که بانگ بێژ له کاتی بانگداندا به پێوه بێت و پروو له قیبله بێت.

۳. ئەگەر له دهشت و ناودۆل و سهershaxışda بێ ههر دهنگ ههڵپێی بۆ بانگدان با هیچ مروڤیکیش لهو ناوهو لهو نزیکه نهبێ که گوێی لێ بێت، سهحابی گهوره و بهرپز ئهبی سهعیدی خودری به پیاویکی فهرموو: تو که سیکی ئازهلاری و زۆربهی کات خهریکی لهوه پاندنی مهرومالاتهکهی و له دهشت و بیاباندای، جا ئامۆژگاریت دهکهم ههر کاتیک وهختی نوێژ هات، (فَارَعَ صَوْتُكَ بِالْندَاءِ فَأَنَّهُ لَا يَسْمَعُ مَدَى صَوْتِ الْمُؤَذِّنِ جَنِّ وَلَا إِنْسٍ وَلَا شَيْءٍ إِلَّا شَهِدَ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ) واته: دهنگت بهرز بکهروه له کاتی بانگدانهکهدا و دهنگی لێ ههڵپه، چونکه چهندی دهنگی بانگبێژ بپروات و جنوکه و مروڤ و ههر شتیک ئهو دهنگی بانگه ببیستی ئهوا له پوژێ قیامهتدا شاهیدی بۆ دهبات، ئهبو سهعیدی خودری به کابرای فهرموو وا نهزانی که ئهوه قسهی خوومه بهلکو (سَمِعْتُهُ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ) بۆ خووم ئاوا له پیغهمبهری خوام ﷺ بیستوو... ئهم فهرمودهیه پیشهوا بوخاری پیاویهتی کردوو.

۴. چاک وایه و سوننهته که بانگبێژ له کاتی بانگداندا دهستنویژی ههبی، کهواته ئەگەر بانگبێژ هاتبوو وه کاتی بانگ دهستنویژی نهبوو. بۆ ئهوهی بانگهکه له کاتی خۆیدا دوا نهکهوێت دروسته به بێ دهستنویژ بانگ بدات.

۵. سوننه ته که بانگدان به هیواشی بیت، واته: پهله ی تیدا نه کری و له نیوان وشه کاندماوه ی پی ویست بوهستی، به لام قامهت به خیرایی ده کری.

۶. هر که سی بانگی دا، قامه تیش هر مافی بانگیژه که یه و به بی رهامه ندی ئه و نابی که سیکی تر قامهت بکات.

۷. بانگیژ پیویسته دهنگی خوش بیت، ئه و تا له ناو ئه و هه موو هه زاران صه حابه دا پیغه مبه ری خوا^ص الله ته نها دوو بانگیژئی هه بووه، ئه و انیش بیلالی حه به شی و عبدالله ی کوری ئوم مه کتوم، که ئه و دوانه زور ده نگیان خوش بووه، که به داخه وه ئیستا هه رچی راست ده بیته وه بانگ ده دات به بی ئه وه ی بزانی چون وشه کانی بانگ وه کو خوی درده بری وه به بی ئه وه ی هیچ ده نگ خوشییه کی تیدا بیت، به لکو گه لیک له بانگیژه کان نه وه ک هر ده نگیان خوش نییه، به لکو له ده نگ ناخوشه کانی ناو خه لکن و به م شیویه به هو ی هه له له وشه کان و ناخوشی و ره قی ده نگه که، ئه و بانگه عه ظیمه سه رنج راکیشه هه ست بزوینه ره ئه و ته ئسیر و کاریگه رییه ی نه ماوه ..

به ریزان: هر سه بارهت به بانگ چه ند شتیکی پیویست هه یه که ئیمانداران ده بی لینی ئاگادار بن:

۱. هر کاتی بانگ درا، ئه وه ی گوئی له بانگه که یه وه لامی بانگیژ بداته وه، واته: بانگیژ چی وت، ئه ویش هه مان شت بلیته وه، ته نها له (حي على الصلاة) و (حي على الفلاح) دا نه بی که کاتی بانگ بیژ ئه م دوانه ی فهرموو، ئه و که سه ی که گوئی له بانگه که یه له وه لامی ئه م دوانه دا ده لی: (لا حول ولا قوة إلا بالله) ئه مه ش والله اعلم له بهر ئه وه یه که تو گویت له بانگیژه ده فهرمو ی (حي على الصلاة) ئه ی خه لکینه

خیراکەن وەرن بەرەو نوێژ، تۆ کە گویت لێیە و خۆت ئامادە دەکەیت بەرەو پوشتن بۆ دەستنوێژ و سەر بەرمال و ناو مزگەوت دەلێی (لا حول ولا قوة إلا بالله) خواپە گیان هەرچەندە وا من هەستاوم و بە قاچەکانم دەپۆم بەلام گەر تۆ هیژ و قووتم پی نەبەخشیت و یارمەتیم نەدەیت ناتوانم یەک هەنگاو هەلبێنیمەو و ئەو تۆ یارمەتیت داوم و پەحمەت پی کردووم و هیدایەتت داوم کە پوو لە مزگەوت و سەر بەرمال دەکەم. لە کاتیکیان دەیان کەسی وەک من هەر نوێژ و مزگەوتیان لە بیریش نییە. خواپە ئەو ئازایەتی خۆم نییە بەلکو کەرەم و پەحمەتی تۆیە پیت بەخشووم، پیغەمبەری خوا ﷺ فەرموویەتی: (إِذَا سَمِعْتُمُ النِّدَاءَ فَقُولُوا مِثْلَ مَا يَقُولُ الْمُؤَدِّنُ) رواه البخاري و مسلم.

۲. هەر کاتیک بانگیژ لە بانگ بوو، بانگیژەکەش و ئەو کەسەش کە گویتی لێیەتی سوننەتە صلاوات لە پیغەمبەر ﷺ بدات و پاشان بلی: اللَّهُمَّ رَبَّ هَذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَةِ... الخ) هەرەو کە جابر رضی اللہ عنہ دەفەرموی: پیغەمبەری خوا ﷺ فەرمووی: (مَنْ قَالَ حِينَ يَسْمَعُ النِّدَاءَ: (اللَّهُمَّ رَبَّ هَذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَةِ... الخ) حَلَّتْ لَهُ شَفَاعَتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ) رواه البخاري

واتە: هەر کەسێک کە گویتی لە بانگ بوو، لە دوا تەواو بوونی بانگە کە وتی: (اللَّهُمَّ رَبَّ هَذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَةِ... هتد) ئەوا لە پوژی قیامەتدا شەفاعەتی منی بۆ مسوگەر دەبێت.

۳. سوننەتە لە نیوان کاتی بانگ و قامەتدا دوعا و پارانەوێ زۆر بکری، پیغەمبەری خوا ﷺ دەفەرموی: (الدعاء لا يُرد بين الأذان والاقامة)

رواه الترمذي وقال حديث حسن صحيح

واته: له نیوان بانگ و قامه‌دا دوعا و پارانه‌وه پەت ناکرێته‌وه و خوای گه‌وره قبولی ده‌کات.

٤. بانگ و قامه‌ت له نوێژی فه‌وتاویش له کاتی گێڕانه‌وه‌یدا ده‌کری.

واته: ئەگەر که‌سی له کاتی نوێژدا خه‌وی لێکه‌وت، یان له‌بیری چوو که کاتی نوێژه، وه نوێژه‌که‌ی فه‌وتا، ئەوا وا چاکه که ویستی نوێژه‌که‌ی بگێڕێته‌وه بانگ بدات و قامه‌ت بلی ئەمجا نوێژه فه‌وتاوه‌که‌ی بگێڕێته‌وه، له ریوایه‌تی (أبو داود) دا هاتوه له به‌سه‌رهاتی ئەوه‌دا که پیغه‌مبه‌ر ﷺ و سه‌حابه‌کان له غه‌زایه‌کدا بوون، له‌به‌ر دووری ریگا و گه‌رمای کاته‌که و ماندوو‌بوونی سه‌فه‌ره‌که کاتی شه‌و خه‌وتن خه‌به‌ریان نه‌بووه هه‌تا پوژ هه‌له‌ات و کاتی نوێژی به‌یانی به‌سه‌ر چوو، جا که هه‌ستان و ده‌ست‌نوێژیان شت، پیغه‌مبه‌ر ﷺ فه‌رمانی کرد به بیلالی حه‌به‌شی بانگ بدات و قامه‌ت بکات ئەمجا نوێژه‌که‌یان به گێڕانه‌وه کرد. جا ئەگەر هاتوو نوێژه فه‌وتاوه‌کان چه‌ند نوێژیک بوون، سوننه‌ته بو نوێژی یه‌که‌میان بانگ بدری و بو نوێژه‌کانی تر ته‌نها قامه‌ت بکری، هه‌ر وه‌کو ئەو باسه‌ی که کاتی کافره‌کان پیغه‌مبه‌ری خوایان ﷺ مه‌شغول کرد له پوژی خه‌نده‌قدا تاوه‌کو چوار نوێژیان فه‌وتا، هه‌تا وه‌کو ئەوه‌نده‌ی خوا مه‌یلی لی بیت شه‌و پویشت، ئەمجا پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ فه‌رمانی کرد به (بیلال) که بانگ بفه‌رموی و قامه‌ت بکات، ئینجا نوێژی نیوه‌پوێیان گێڕایه‌وه، ئینجا فه‌رمانی پی کرد قامه‌تی کرد و نوێژی عه‌سریان به‌قه‌زا گێڕایه‌وه، پاشان بیلال قامه‌تی کرده‌وه و نوێژی مه‌غریبیان گێڕایه‌وه، ئینجا بیلال قامه‌تی کرده‌وه و نوێژی عیشایان کرد، واته ته‌نها یه‌ک بانگیان دا بو نوێژی یه‌که‌م و بو نوێژه‌کانی تر ته‌نها قامه‌ت کرا.

له باره‌ی گه‌وره‌یی بانگه‌وه له (فقه‌ السُّنَّة) ی سید سابق ج ١

ص ١١٠، ده‌فه‌رموی: ئیمامی قورطبی و غه‌یری ئەویش فه‌رموویانه:

بانگ هر چه نده له پرووی ژمارهی وشه کانیه وه که مه، به لام له گهل
 نه وه شدا له پرووی ناوه پوک و ماناوه عه قیده و بیر و باوه پری ئیسلامی به
 ته واوه تی له خو گرتوو، چونکه سه ره تا به (الله اکبر) ده ست پی ده کات
 که باسی بوون و گه وره یی ده سه لاتی خوا ده کات که له سه رو هه موو
 ده سه لاتیکه وه یه، نه مه ش به شی یه که م و بنچینه ی بیر و بر وایه، ئینجا
 ده وتری (اشهد ان لا اله الا الله) واته: باسی یه کتا په رستی و ته وحیدی
 خوایی ده کری و نه فی شهریک بو خوا قه رار دان ده کری ئینجا باسی
 پیغه مبه رایه تی حه زره تی (محمد) ده کری که نه شایه تمانه به (لا اله الا
 الله، محمد رسول الله) پوکنی یه که می ئیسلامه تییه، ئینجا باسی
 کوله که ی ئیسلام و پوکنی دووه می ئیسلام ده کات که نوێژه، ئینجا
 باسی بزگار بوون له عه زابی خوا ده کری له قیامه تدا، واته باسی
 پوکنیکی گه وره ی ئیمان ده کری که بر وابوونه به پوژی دوا یی، ئینجا له
 کو تاییدا جاریکی تر باسی گه وره یی و ده سه لاتی بی سنوری خوای
 گه وره ده کری و ته ئکید له بی شهریکی خوا ده کری ته وه، به واتای نه وه ی
 که کو تاییه هه موو شتی که ته نها بو لای خوا ده گه ری ته وه و به قا و مانه وه
 ته نها هر بو خوایه.

ئیمانداران: به راستی ته نها هر نه م بانگه ی ئیسلامه که قه ت کو
 نابی، شه و و پوژ له ته واوی نه م سه رزه و ییه به به رده وامی بانگ ده دری،
 به هو ی جیاوازی کاته کانه وه، کاتی لی ره بانگ ته واو ده بی له شوینیکی
 تر نه مجا ده ست ده کری به بانگیکی تر، به راستی جیگای خو یه تی و
 واجیبه که شانازی به ئیسلامه که مانه وه بکه یین که خاوه نی بانگیکی ناوا
 جوان و هه می شه به رده وامین، که له ته واوی میژوی مرو قایه تیدا هیج دین

و ئایدۆلۆژیایەك مارشی وا جوانی هەرگیز نەبووه، كه بۆ هەموو سەردەم
و زەمان و زەمینێك بشییت و هەرگیز مڕۆڤێ لیێ بیزار نەبی و هەمیشە لای
تازە بییت، كه غەیری بانگ هەر شتیکی تر بە درێژایی تەمەنت پۆژی
پینچ جار گویت لیێ بییت و لیێ بیزار دەبی و لانی كەم گوئی بۆ ناگری،
نەك وەك بانگ پینچ فەرزە بەدل گوئی بۆ دەگیری و وەلامیش دەدریتەو
و دل و دەرونیش پیتی نوێ دەبیتهوه...

ئەم بانگی ئیسلامە هەمووی ئامۆژگاریە، بە دەنگی بەرز بە
كاربەدەست دەلی، بە دەسەلاتەكەتەو مەنازە و تەكەبور لیە دە
لەسەر و دەسەلاتی تۆو دەسەلاتداری گەورە كه الله یە هیە و (الله اكبر)
ئەگەر یاخی ببی و لە سنور دەرچی، دەسەلاتەكەت لەناو دەبات، وە بە
میللەتیش دەلی زەلیل مەبە، كەس بە پازیق و ژینەر و مرینەری خۆت
مەزانی تەنها پروت لە خوا بكە، چونكه (لا إله إلا الله)

خۆشەویستان: بەراستی بانگ ئەوەندە گەورەیه كه حەقی خۆیەتی لە
كاتی بانگدا تا تەواو بونی وەكو شیوازی وەستانی سەربازی هەموو
كەسێك لە شوینی خۆی بوەستی و هەموو كەسێك و فرۆشتن و قسە و
باسێك و دەنگ و باسیك بوەستینری و بە دل گوئی بۆ بگیری و بە زمان
وەلام بدريتەو، خەطیبی شەربینی لە (مُغْنِي مُحْتَاج) دا لە باسی بانگدا
دەفەرموی: نَعَمْ قَدْ يَسْنُ الْأَذَانَ لِغَيْرِ الصَّلَاةِ: بەلی سوننەتە بانگدان بۆ
غەیری نوێژیش وەكو: كەما:

۱. في آذان المولود: به گويى منالى تازه لهدايك بوودا له رۆژى
حه و تمه دا
۲. والمهوم: كه سيك خه مبار و دلتهنگ بى و نه خوښى دهرونى هه بى
۳. وَالْمَصْرُوع: ئه و كه سهى كه بورانه وهى له گه لدايه و فيى لى دى.
۴. والغضبان: كه سى توپه كه مه ترسى ئه وهى لى دهكرى له كاتى
توپه يه كهيدا زهره ريك له كه سيك بدات و ئه وهنده توپه بى گوى بو كه س
نه گرى.
۵. وَمِنْ سَاءِ خَلْقِهِ مَنْ إِنْسَانٍ أَوْ بَهِيمَةٍ: مروڤ و ئازهل لاسار
۶. و عند مزدحم الجيش: له كاتى تيك پژانى سوپاى ئيسلام له گه ل كافراند
۷. وعند الحريق: له كاتى ئاگر كه و تنه و هدا.
۸. و عند توغل الغيلان. اى تمرّد الجن: له و كاته دا كه جنوكه له
شوينيكدا بلا و ده بېنه وه و مه ترسيان لى دهكرى.
۹. وهوَ والأقامة خَلْفَ الْمَسَافِر: وه سوننه ته بانگ و قامه ت بدرى له
كاتيكدا كه سيكى خوشه ويستت دهروات بو سه فه ريكي حه لال و خير و
ليت دوور ده كه ويته وه، چونكه ماناى وايه تو ئه و كه سه ت به خواى
گه و ره سپارد و وه إنشاء الله به سه لامه تى ده يي نيته وه.
- به لى زانايانى شهرع زان كه فه رموويانه له م نو جيگايه دا بانگ
بدرى، زانيويانه بانگ چه نده گه و ره و پر به ره كه ته و هه موو شتيك له
ئاستيدا ده وه ستي و ئارام ده گرى.

ئيمانداران: بانگ ئه وهنده گه ورهيه له و کاته دا که له سهر زه وی بانگ
 ددری، له ناسمانیش نه و دهنگه دهیسترې، نه مهش راستیه کی
 زانستییه و بوو به هوی موسلمان بوونی که شتییه وانیکی ناسمانی
 نه مریکی، نه وه بوو کاتی که شتییه وانیکی ناسمانی نه مریکی
 (نارمستر ونگ) له سالی ۱۹۹۹ د بۆگه شتیاری سهر دانی ولاتی میصر
 دهکات و، به یانییه کیان له دهنگی بانگی به یانی له خه و خه بهری
 ده بیته وه، وشه کانی بانگه که زور سهر ده بیته به لایه وه، باشه خو سی
 سال له مه و بهر له ۱۹۶۹ د هه مان شتی گوی لی بووه، کاتی له سهر مانگ
 بوو (دیاره خوا ئیراده ی خیری پی بووه بویه نه و بانگه هاتوته گویی
 له سهر مانگ، بویه له بهر خو یه وه وتی: تو گه وره و به ده سه لاتی نه ی
 په روه ردگار، تو پاک و بیگه ردی نه ی په روه ردگار، ئینجا هندی دوعای
 کرد تا خه وی لی بکه ویتته وه، خه وی لی نه که وت ناچار په راویکی له
 جانتا که ی دهره ینا تا بیخوینیتته وه، چی خوینده وه هیچی لی حالی
 نه بوو چه زی ده کرد گویی له و بانگه بیته وه، پوژ بووه وه و هاته خواره وه
 و نانی به یانی خوارد ئینجا له گه ل هاوه لانیدا چوون بۆگه پان، له ناو
 مه تحه فیکی فیرعه ونیدا بوون، گویی له بانگیکی خوش بوو له رادیوی
 یه کی له فرمانبه رانی مه تحه فه وه، خیرا چووه لایه وه و براده ره کانی
 بانگ کرد و وتی: وهرن وهرن گوی بگرن، نه وانیش هاتن و خه ریک بوو
 قسه بکه ن، بیده هنگی کردن تا ته واو بوو، ئینجا به هاوه لانی گوت:
 گویتان لی بوو؟! وتیان: به لی، وتی: ده زانن که ی گویم له مه بوو بۆ

یه کهم جار؟! من له سالی ۱۹۶۹ له سەر مانگ ئەم بانگەم بیستووہ!!...
 یهکی له هاوہلانی بردیہ لاوہ و هەندی پرت و بۆلەیان بوو، پاش چەند
 خولەکیک ئارمسترونک برادەرەکانی بە تورپی بەجی هیشیت و بە
 تاکسییەک گەرایەوہ بۆ ئوتیل، له ژورەکە ی خۆیدا له سەر جیگاکی
 خۆی راکشا و بیرى دەکردەوہ، چۆن (سیمت)ی هاوہلم پیم دەلی شیت
 بووی، چەند سەعاتیک تیپەری و بۆ جاریکی تر گوئی له بانگ بوو، له
 جیگاکی هەستا و پەنجەرە ی ژورەکە ی کردەوہ و گوئی گرت، ئینجا که
 تەواو بوو هاواری کرد: نا من شیت نیم، نا من شیت نیم، بە خوا ئەمەم
 له سەر مانگ گوئی لی بووہ!! درەنگانیک هاتە خوارەوہ و نانی نیوہپۆی
 خوارد ئەو چەند پۆژە ی له قاهیرە بوون خۆی بەدوور دەگرت له
 هاوہلانی، تا گەرانەوہ ئەمریکا، ئینجا کەوتە دیراسە ی ئیسلام و پاش
 ماوہیەکی کەم موسلمان بوو، له چاوپیکەوتنیک پۆژنامەوانیدا:
 موسلمان بوونەکە ی وگوئیلیوونی بانگی له سەر مانگ راگەیاندا، له
 ئەنجامی ئەمە و پاش چەند پۆژیک وەکالە ی فەزای ئەمریکی (ناسا)
 ئارمسترونکی له کار خست، جا که پۆژنامەنوسیک له بارە ی دەست له
 کار کێشانەوہ ی پرسپاری لی کرد، له وەلامیا وتی: راستە ئیشەکەم
 لەدەست چوو، بەلام له بەرامبەر ئەوہدا خوام دۆزییەوہ.

ئیمانداران: بانگ ئەوہندە تەئسیر و کاریگەری هەیه که بوو بە
 کللی هیدایەتی ئەکتەریکی ئەلبانی بەناوبانگ، دوا ی ئەوہ ی ئەم
 ئەکتەرە رازی بوو بەوہ ی که پۆلی پالەوان ببینی له فیلمی (خۆشەوستی

پەرسىستىش)دا و ھەولەدانى بۆ دىراسە كىردى كەسايەتى و لايەنى دەروونى پالەوانى مۇسلمانى فېلمەكە ھۆكەرى سەرەكى بوو لە گۆرانی پېرەوى ژيانى ئەكتەرى بەناوبانگى ئەلبانى (مىروشى قاباشى) و پەسەند كىردى فەرزەكانى ئىسلام لە لای و پەمەزانى ۱۴۲۵ى كۆچى يەكەم ئەزمونى پۆژوو گرتن بوو لە ژيانىدا، بابەتى ئەم فېلمەش كە بوو ھۆى مۇسلمان بوونى (مىروشى قاباشى) گەورە ئەكتەرى ئەلبانى باس لە چىرۆكىكى راستەقىنە دەكات لە بارەى گەنجىكى ئەلبانى كە خويندىنى لە يەككە لە ئامادەيىيە ئاينىەكان تەواو كىردو و پاشان لە يەككە لە مزگەوتەكانى شارى (بىرات) لە باشورى ئەلبانىا ھەك بانگدەر دادەمەزىت، بەلام قەدەر وا دەبىت كە نىزامى شىوعى لەو ولاتەدا دىتە سەر ھۆكم لە سالى ۱۹۶۷دا و فەرمانى ئەو دەدەر دەكەن كە نابىت ھىچ دياردەيەكى ئاينى ھەبىت و زۆرىك لە مزگەوتەكان دەروخىنن و تىكى دەدەن، ئەم گەنجە ھەك پىشەواكانى تر سوور دەبىت لەسەر ئەوھى كە نوێژەكانى خۆى بكات و ھەروەھا خەلكى بانگبكات بۆ لای ئىسلام و درىژەبدات بە پەرسىستەكانى لە زىنداندا، بۆيە پاش ئەوھى ۸ سال لە زىنداندا تەواو دەكات لەبەر سوربوونى لەسەر بەندايەتى، دەسەلاتى شىوعى (ئەلبانى) ھەشت سالى تىشى بۆ دوبارە دەكاتەو!

ئەم ئەكتەرە دەورى ئەو كۆرە گەنجە مۇسلمانەى دەبينى، سەرى سورما لەو ھەموو عەشق و شەوق و عىبادەتە. بۆيە بە دەرهێنەرەكەى وت: بە تەسجىل بانگ لىمەدەن خۆم فێر دەبم تا پۆلەكە جواتر ببىنم،

دواتر ئه باندگانه ئه وهنده ته ئسیر و و کاریگه ری لی کرد که الحمد لله
موسلمان بوو، دواي موسلمان بوونی وتی: من مه دحی ئیسلام ناکه م
بهلام ئه وهنده ده لیم: هر چو ن بیابان پیویستی به ئاو هه یه، ئاواش له م
سه رده می ئیستاماندا پیویستمان به ئیسلام هه یه، ئه م نه کته ر،
ناوداره ی ئه لبانیا (قاباشی) له سالی (۱۹۹۷) دا خه لاتی باشتیرین
نه کته ری له میهره جانی قاهره ی ده ولی بو فلیم و شانوگه ری وهرگرت.

به ریزان لیڤه دا که باسی ولاتی (ئه لبانیا) مان کرد ده مه وی ئامازه
بده م به وه ی که ئه م بانگی ئیسلامه زور درایه تی کراوه و هه ولی بیده نگ
کردنی دراوه، به لام سه ره نجام گهرمتر و ده نگ زولانتر له جاران ده سستی
پی کردو ته وه، بو نمونه:

۱. له ئه لبانیا له سالی ۱۹۴۳ ی زاینی دا کاتی که شوعیه کان حوکمیان
له ئه لبانیا گرتنه ده ست به سه رکردایه تی (ئه نوهر خوچه) که به
ته واوه تی هه ولی ده دا ئیسلام بسپرته وه به پالپشتی سیسته می
ستالینی ئه و کات، ئه نوهر خوچه وای کرد که ئه لبانیا له هه موو دنیا
دابهری وه له تاکه ده ولته تی ئیسلامی ئه وروپیه وه کردی به تاکه ده ولته تی
بی دینی نه ک هر له ئه وروپا به لکه له هه موو جیهانی شدا، وه دژی هه موو
ئاینه کان ده جه نگا، وه له ماوه ی ئه و سالانه ی حوکمی دا زور بریاری دا
به وه ی که نابیت فه رمانه کانی ئاین به ه یچ جوړیک جیبه جی بکری ن وه
هه روه ها فه رمانی دا به گوړینی مزگه وته کان بو مؤزه خانه و مه خزەن و
شوینی بازرگانی و شوینی سه ما کردن!! به لام هر که ده سه لاتی

شیوعی نهما (۷۰٪) ی خه لکه که ی موسلمان بوونی خویمان ئیعلان کرده و بانگی ئیسلام دهنگی زولال بووه. الحمد لله..

۲. شیخ الاسلام (ابن التیمیة) له ج ۱۱ ص ۱۵۶ ی (مجموع الفتاوی) دا ده فهرموی: له پوژانی شومی کاره سات -الحره- دا، که نهو کاره ساته شوم و پر شهرمه زاریه یه که له سه رده می حوکمرانیه تی (یه زیدی کوری موعاوییه ی کوری نه بو سوفیان) دا پووی دا که ناخوشتین کاره سات بووه به سه ر خه لکی مه دینه ی پیغه مبه ری خواو صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هاتوو له و کاته دا له مزگه وتی پیغه مبه رد صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جگه له (سه عیدی کوری موسه یه ب) هیچ که سی تیدا نه مابوو، وه بانگ له مزگه وتی پیغه مبه رد نه ده وترا، سه عیدی کوری موسه یه ب ده فهرموی: کاتی هه موو نویژه کان له ناو گوڤری پیغه مبه ری خواو صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دهنگی بانگم ده بیست!!..

۳. له ولاتی تورکیا دوای پوخانی خه لافه تی عوسمانی و هاتنه سه ر حوکمی نه تاتورکی ره گه ز په رستی دژ به ئیسلام. بریاری ده رکرد که نابی بانگ له هیچ مزگه وت و شوینی کدا بگوتری، چهند سال بانگی ئیسلامی قه ده غه کرد، که چی هه ر دوای نه مانی نه تاتورک و بونی تۆزیک ئازادی، بانگی ئیسلام له هه موو شوینی کی تورکیا له جاران دهنگی زولالتر بووه، زیاتر له (۴) ملیون حافز قورئان بونی خویمان راگه یاند!!

به ئی ئیمانداران: که خوا ده فهرموی: (إِنَّا نَحْنُ الذِّكْرُ وَإِنَّا لَهُ لِحَافِظُونَ) جا چوون قورئانه که ده پاریزی، ئاوا بانگ و قامه ت و مزگه وت و نویژ و نه هلی مزگه وتیش ده پاریزی هه تا پوژنی قیامه ت إنشاء الله

بە داخەوێ لەم سەر دەمە شدا پێژ و حورمەت وەکو پێویست بۆ بانگ دانانری، یەکی لەو گەرنگی پێ نەدانه ئەو یە کاتی وەزارەتی ئەوقاف بانگبێژ بۆ مزگەوتەکان تەعین دەکات و موچەی مانگانەیان پێ دەدات. هیچ گۆی ناداتە ئەوێ کە ئەو کەسێ دەبێتە بانگبێژ ئایا پادەیی دینداری و دڵسۆزی بۆ ئیسلام چۆنە؟ هەر تەنها وەکو موچەخۆریک دەوام دەکات ئەگەر سەرەیی دەوامی نەبێت بە ناو مزگەوتدا دەپوات و نوێژەکی ناکات، یاخود ئەگەر موچەکەشی بپردری عەشقی بۆ ئیسلام و پیغەمبەری خواری وەکو دوو بانگدەرە بەناو بانگەکی پیغەمبەری خواری (بیلالی حەبەشی و عبداللەهی کویری ئوم مەکتوم) پۆچی خۆی فیدای ئیسلام دەکات.

وێ بە داخەوێ زۆربەیی بانگبێژان لە بوازی دەنگ خوشیدا هیچ هەڵسەنگاندنیکیان بۆ ناکری لە کاتی دامەزراندنیاندا، بەلکو زۆربەیان لە دەنگ ناخۆشەکانن و ئەو بانگە گەورە و کاریگەرە بە دەنگی ناخۆشیان کەم بایەخ دەکەن.

بە داخەوێ چەندین بەرنامە لە تەلەفیزیۆنەکانەوێ ئامادە دەکریو رەنج و پارەیی زۆری بۆ صرف دەکری، بۆ هەڵسەنگاندنی دەنگ خوشی بۆ گەنجە تازە پێگەیشتووەکان تا وەکو گۆرانی بیژی تازەیان لی دروست بکەن! بەلام نەمانبینی جاریک لە جاران بەرنامەیک ئامادە بکری بۆ ئەو هەموو دەنگ خوشە لاوەی کە ئەگەر بانگ بکری و هانبدری و

داسمه زریڼ دهنګخوشتړین بانګدهریان لی دهردهچی و نه و کاته بانګ مانا و واتای خوئی بو دهگه ریته وه.

له کوتایدا ده لیم: با له خزمه تی بانګدا بین، به نه ده به وه وه لآمی بدهینه وه، له خزمه تی ئیسلامدا بین تا سهر فرازی دنیا و قیامت بین.

سه چاوه کان:

۱. فقه السنة - سید سابق ج ۱ ص ۱۱۱
۲. فیهی ئاسان - م. نوری فارس همه خان ب ۱ ل ۱۴۳
۳. مغنی المحتاج - خطیب الشربینی ج ۱ ص ۱۳۳
۴. الترغیب و الترغیب - للحافظ المنذري - فهرمودهی ژماره: ۳۵۶، ۳۶۸، ۳۸۰
۵. بهره و ئیسلام - نازادی - نه دازیار عثمان محمد ل ۳۵
۶. بهره و ئیسلام - دلنیا یی - نه دازیار عثمان محمد ل ۶۹
۷. ریځای صالح بوون و بهره و خوا چوون - م. علی بایر ل ۲۸۷

وتارى دووهم بۇ مانگى رەجەب

ديارى كۈرۈنى مەبەست لە ژياندا

بەشى يەتتەم

وتاری دووهم بۆ مانگی ره‌جه‌ب

((دیاری کردنی ئامانج له ژياندا))

به‌شی یه‌که‌م

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

ئیمانداران: زۆریک له خه‌لکی واده‌زانن ژیان ته‌نها یه‌کسانه به‌وه‌ی که مرو‌ه‌ چه‌ند سالی‌ک بژی و له ماوه‌ی ئه‌و چه‌ند سائه‌دا ته‌نها خه‌ریکی کارکردن و پاره‌ په‌یداکردن و به‌ده‌سته‌ینانی شه‌هاده و ناو و ناوبانگ و پله و پایه‌ بن و له به‌ره‌می هه‌ول و ماندوو‌بونیان خوشترین خواردن و خواردنه‌وه بخۆن و بنۆشن و جوانترین پۆشاک بیۆشن، وه‌ هاوسه‌رگیری بکه‌ن و ئاره‌زووی جنسیان تیر بکه‌ن و منالیان ببی و ئیتیر ژیان هه‌ر ئه‌مه‌یه و ئاوا ده‌گوزه‌ری‌ت و خوشترین ژیان هه‌ر ئه‌مه‌یه، ئه‌مه‌ زۆربه‌ی خه‌لکی سه‌ر زه‌وی وا بیر ده‌که‌نه‌وه.

له‌به‌رامبه‌ری‌شدا که‌سانی‌ک هه‌ن ده‌لێن: نه‌خیر ده‌بی له‌ ژیان به‌پیکردنی ته‌مه‌ندا مه‌به‌ست و ئامانجی‌ک هه‌بی‌ت و له‌و شتانه‌ هه‌مووی گه‌وره‌تر و ئه‌مانه‌ی که‌ خه‌لکانی تر واده‌زانن ژیان هه‌ر ئه‌وه‌یه، ده‌بی هه‌موو ئه‌وانه له‌ خزمه‌تی گه‌یشتن به‌و مه‌به‌سته‌دا بن.

به‌پێزان: ئه‌م بابه‌ته به‌زۆری بۆ لاوانه چونکه به‌سالا‌چوان ئامانجی خۆیان دیاری کردووه له‌ ژياندا، وه‌ له‌ پاستیدا گه‌نجی‌تی جوانترین قوناغی ژيانه، له‌به‌ر ئه‌وه‌ی منالی قوناغی‌که ژیری تیدا نییه، وه‌ پیری ته‌مه‌نی دانا‌ییه به‌لام لاوی‌تی تیدا نییه، به‌لام گه‌نج و لاوه‌کان له‌ یه‌ک کاتدا خاوه‌نی ته‌ندروستی باش و لاشه‌ی تۆکه‌م و به‌هیز و ژیری و

تیگه‌یشتنی گونجاو و باشن، بویه پیغه‌مبه‌ری خوا^{صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم} ده‌فه‌رموی: له
 رۆژی قیامه‌تدا مروّقه‌ پيش هه‌موو شتیك له‌به‌رده‌م خوای گه‌وره‌دا
 ده‌وه‌ستینریت و پرسپاری لی ده‌کریت له‌ باره‌ی چوار شته‌وه: ته‌مه‌ن،
 گه‌نجیه‌تی، مال و سامان چۆنت په‌یدا کرد و له‌ چیدا صه‌رفت کرد، وه‌ له
 زانست و زانیاریه‌که‌ت، نه‌مه‌ش ئه‌و فه‌رمووده‌یه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا^{صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم}
 که ده‌فه‌رموی: (لَا تَزُولُ قَدَمًا عَبْدًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَتَّى يُسْأَلَ عَنْ أَرْبَعٍ: عَنْ
 عَمْرِهِ فِيمَا أَفْنَاهُ، وَعَنْ شَبَابِهِ فِيمَا أَبْلَاهُ، وَعَنْ مَالِهِ مِنْ أَيْنَ اكْتَسَبَهُ،
 وَفِيمَا أَنْفَقَهُ، وَعَنْ عِلْمِهِ مَاذَا عَمِلَ بِهِ) رواه الترمذي

سه‌رنج بده‌ن هه‌موو ته‌مه‌ن به‌ گشتی یه‌ك پرسپاری له‌ باره‌یه‌وه
 له‌سه‌ره، به‌لام ته‌مه‌نی گه‌نجیتی به‌ته‌نها پرسپاریکی تایبه‌تی له‌باره‌یه‌وه
 هه‌یه‌! جا به‌پراستی پرسپار کردن له‌ ته‌مه‌ن و وه‌لامدانه‌وه‌ی ئه‌و
 پرسپاره‌ گه‌وره‌یه‌ قورس و گرانه، گرانتیش له‌وه‌ وه‌لامدانه‌وه‌ی ئه‌وه‌ی
 که ته‌مه‌نی لاویتییت له‌ چیدا به‌سه‌ر برد که گرنه‌ترین و هه‌ستیارترین
 قوناغی ژیانه‌!... هه‌ر بویه زۆر جیگای خویه‌تی هه‌ریه‌ك له‌ ئیمه‌ هه‌ر
 ئیستا که له‌ ژیاندا ماوین، پيش ئه‌وه‌ی بگه‌ینه‌ قیامه‌ت و ئه‌و
 پرسپارانمان لی بکری، هه‌ر ئیستا پرسپار له‌ خوی بکات بۆچی ده‌ژی
 و له‌ ژیاندا چی کردوه‌.

ئیمانداران: دیاری کردنی ئامانج له‌ ژیاندا زۆر گرنگه‌، چونکه
 ئه‌وه‌ی مروّقه‌ به‌رپز ده‌کات بوونی ئامانجه‌ له‌ ژیاندا، له‌به‌ر ئه‌وه‌ی ژیان
 ئه‌گه‌ر هه‌ر خواردن و خواردنه‌وه‌ و جوتبوون و زۆربوون و مردن بێت و
 ته‌واو، که‌واته‌ جیاوازی نیوان مروّقه‌ و ئازهل چیه‌!؟

ئەمىرو كۆمەلگاھمان ئازارى لاوانىكى زۆرى بى ئامانچ دەچىزى.
پۇژانە عەرەق خانە و قومارخانە و بليارد و شويىنى خراپە كارى زياد
دەكات و بۆتە باشتىن پۇژەي ئابورى بۆكەسانى بى ھەست و بى
دىن و پەواجىكى زۆرى ھەيە، سەرجادەكان بە شەو وبە پۇژ پىرە لە
گەنجى بى ئىش و بى كار كە خەرىكى خۆ بەنج كردن و خۆ سەرخوش
كردنە و بىزارە لە ژيان چونكە نازانى ئامانچى چىيە لە ژياندا.

زۆر لە كچان و خوشكان ھەموو ئاوات و خەون و خەميان ھەر
ئەوھە چۆن نويتىر مۇدى جل و بەرگ و ميكياز و ئالتون بەدەست
بەين، ھەموو دەنگ و باسيان تەنھا ئەوھە فلان ئەوھى كپى و چووين
بۆ ئەو ئاھەنگە و ئەمەمان خوارد... ھتد

بەراستى ئەمە نىشانەي پوخانى كۆمەلگاھ كە ھەموو خەم و
كىشەي كچىك ئەوھ بىت ئايا جوانە و دەتوانى سەنجى كوپىك بەلای
خۇيدا رابكىشىت يان نا، وە ھەموو ئاواتى كوپىك ئەوھ بىت ئايا كچىك
موعجەبە پىي يان نا؟!

زانايانى كۆمەلناسى ئەگەر بيانەوئىت بزانن ولاتىك و مىللەتەك
گەشە دەكات يان دەفەوتىت فۆرم دابەش دەكەن و بزانن: ئايا ئارەزوو
مەبەستى لاوان چىيە لە ژياندا؟! ئايا خەون و ئاواتى گەورەيان
ھەيە، يان حەز و ئارەزووى مەلەنە و بچكولانە؟!

بۆ زياتر پرونكردەنەو ئەم نمونەيەتان پيشكەش دەكەم:

موسلمانان ماوھى (۸۰۰) سال لە ئەندەلوس مانەو و ئەو ولاتەيان
ئاوھدان كردهو، بە شارستانى و زانست و زانىارى و دىندارى،
پورتوگالىەكانىش نارازى بوون بە بوونى موسلمانان لە ئەندەلوسدا،

بیریان کرده وه چی بکهن، بۆ ئەم مەبەستەش کۆمەڵێک سیخوریان ناردە ئەندەلوس، چ شتی جیئیی بایەخی لاوانی موسلمانانە، ئەو بوو سیخورهکان دەستیان کرد بە چاودیژی لاوان و یەکیکیان چاودیژی دوو لاوی کرد که دیار بوو له گفتوگۆیهکی گەرمدا بوون، که لییان نزیک بویه وه گویئیی بۆ شل کردن تیگەیششت که گفتوگۆکەیان لەسەر فەرموودهیهکی پیغەمبەری خوا ﷺ لەسەر سەنەد و مەتنی فەرمووده که گفتوگۆ دەکەن: راپۆرتی نویسه وه و وتی بە پرتوگالیەکان: دانیای بن جاری موسلمانان لە ئەندەلوس ناکرێنە دەر وه! دواي چەند سالیکی تر سیخووریکی تر چاودیژی دوو لاوی موسلمانی کرد که خەریکی گفتوگۆ بوون، لییان نزیک که و ته وه و سەرنجی دان تەماشای کرد ئەم جارەیان گفتوگۆ دەکەن لەسەر باسیکی زانستی لە فیزیای کیمیا دا راپۆرتی نویسه وه و وتی: هیشتا نائومی دین! دواي چەند سالیکی تر دەزگای سیخوری پورتوگالی هەوایی دا بە وهی که ئیستا کاتی هیرش بردنە سەر ئەندەلوسە و بە ئاسانی موسلمانان دەکرێنە دەر وه، بە لگە شمان ئەو یه ئەمجاره گویمان لە لاویک گرت که دەر ده دلی خوی بۆ هاوڕیکە ی هەل دە پرشت و دەرگیا و دەیوت هاوڕی کچه که م بە جیئیی هیشتم و پە یوه ندی له گەل کورپکی تر به ستووه!!!

ئەو بوو پورتوگالیەکان تیگەیشتن مادام لاوانی موسلمان ئاوات و مەبەستەکانیان ئاوا بچووک بوونە وه ئیتر ناتوانن بەرگری لە ولات و ئاینە کهیان بکهن و هیرشیان برده سەر ئەندەلوس و موسلمانانیا ن دەر کرد و دواي (۲۵) سال ناوی ئەندەلوس نەما و سەرایه وه بە لئیی ئیمانداران: دیاری کردنی ئامانج لە ژیا ندا ئەو هەندە گرنگە، بۆیه لە

ئەمریکا هەفتانە وانەیک دەوتری بە قوتابی لە تەمەنی -۸- سەڵەو تارەکو تەمەنی -۱۲- سەڵ کە باس لە دیاری کردنی ئامانج دەکات، دیارە منالیکە هەشت سەڵ هیچی و نازانیت بەلام یارمەتی مامۆستاکی و باسکردنی بەردەوامی بۆ چوار سەڵ ئەوێ کە پەرەدە مەبەستیتی دەیهێنیتە دی کە لاوەکانیان ئامانج بۆ خۆیان دانین، جا هەرچەند باری کۆمەڵایەتیان شیواوە و فەوزای جنسی هەیە، بەلام ئەم هەولە ی باسمان کرد جێی سەرئەوێ کە ئیسلامدا و هەر لە سەرەتای گەرمی درووە بەم لایەنە و قورئان و فەرمووە ئامانجی ژانیان دیاری کردووە هەروە کە قورئان دەفەرموی: ﴿وَمَا خَلَقْتُ

الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾ الذاریات: ۵۶

خۆزگە هەر یەكەمان زوو بەرنامەی ژانیان دیاری بکرایە و ئەوێ نەدی تەمەنمان ماوە بزانی چ ی دەکەین و بەرەو کۆی دەچین، چونکە هەر کەسێ نەزانیت بۆ کۆی دەچیت و بە کۆیدا دەروات لە کۆتاییدا سەرگەردان دەبی و دەبی گەلەیش هەر لە خۆی بکات.

بەڕێزان: پرسیاریکی گەرمی کە پێویستە بکەیت و وەلامیشی بدریتەو ئەوێ کە: ئایا ئەو هۆکارانە چێن کە دەبنە هۆی نەبوونی ئامانج لە ژاندا.

۱. تێنەگەیشتن لە بەرنامەی راست و دروستی خوا کە ئیسلامە و قورئان و سوننەت سەرچاوەکەیت، لەبەر ئەوێ هەر کەسێک بە وردی لە ئیسلام تێبگات زۆر بە ئاسانی ئامانجی ژانی خۆی بۆ دەردەکەوی و دەزانی بۆچی هاتۆتە سەر زەوی و دەبی چ ی بکات بۆگەیشتن بەو ئامانجە، کە ئامانجەکەش پروو و ئاشکرایە کە بریتی یە لە بەندایەتی خوا و ئاوەدان کردنەوێ سەر زەوی بە پێی ئەو شەریعەتی ئیسلامی کە کالایەکە پێ بە بالای مەوقایەتی و هەمووی پەرحمەت و عەدالەت و

خوښبهختی دنیا و دواړوژه، جا ئه گهر ژيان ئاوا به سهر برا نه نجامه کەشی گەيشتنه به په زامه ندى خوا و به خزمهت گەيشتنى پيغه مبهري خوشه ويست ﷺ و هه موو پيغه مبهران و چاکان و پاكان له بهه شتى به ريندا.

۲. لاوازی هيمهت: به لى بيهيمهتى وا له مروڤ دهکات که دواى فەشەل هەلنەسێتەوه و نه گات به هيچ ئامانجىک و نه و ئامانجهش که ههيهتى بيرى بچيتهوه،

بۆ نمونه: خویند کارىک ئامانجىکى گه وړه لى بهير و هوشى خویدا دیارى کردوه که له سهره نجامى خویندنه کيدا پى بگات، واى داناه له دواړوژدا ببيته پزىشک، ماموستا، به لام کاتيک له خویندنى ساليکدا سهرکه وتوو نابى، ئه گهر خویند کارىکى هيمهت لاواز بيت نهوا به ته وادهتى دهروخى ئامانجه کەى خوى له بير دهچيتهوه، به لام که له سهره تاي چوونه قوتابخانه يه وه ئامانجى نهوه بوو که ببى به دکتور، له شەشى زانستيدا سى سال ماوه تهوه سهره نجام هه ر له کوليرى پزىشکى وه رگيراه و ئىستا دکتوره!..

ميرزو ناوى چەند کەسى هيمهت به رزى تو مار کردوه که سهره پراى نهوه هه موو نه هاهمه تىيانەى هاتوته ريگه يان که چى هه ر گەيشتوونه ته نه و ئامانجه لى که له ژياندا دياريان کردوه.

بۆ نمونه: پياويک له فەله ستين به ناوى (ماجد اقباليه) که خەلکى (ئوم فەحم) بوو، خاو و خيزانىکى سيانزه کەسى به سهردا که وتبوو، ته مەنى نو سال بوو که باوکى مرد، به هه تيوى پى گەيشت، به پوژ به کريکارى بژيوى پهيدا ده کرد و به شه ويش دهخويند تا قوناغه کانى

خویندنى تەۋاۋ كىرد و گەيشتە خویندنى بالا و ماجستىرى لە (ئىدارەى ئەعمال) دا بەدەست هینا و پاشان دكتورای خویند لە (نظم المعلومات) داۋ بوو یەكەم لىكۆلەرى جیهان لە (نظم المعلومات) دا لە سالى (۱۹۹۷) تەۋە تا سالى (۲۰۰۲) كە ۋەفاتى كىرد بە نەخۆشى شىرپەنجە لە تەمەنى (۴۴) سالىدا لە ئەمريكا...

هەرۋەها (دیفید ھارتمان) پیاۋىكى كۆپر بوو، كەم ئەندامىەكەى نەبوو رېگىر و توانى بە ھىمەتى بەرزەۋە بخوینى و دكتورا بەيىت لە -طب- دا. ياخود (ھىروتادا ئوتوتاكى) پیاۋىكى يابانىە و دەست و قاچى نەبوو، پەراۋىكى نوسى چوار مليۇن دانەى لى فروشرا!! بەلى بە سەدان نمونە ھەن لەم بابەتە كە ھەمووى بەنگەن لەسەر ئەۋ راستىەى كە پروفیسور (زەغلۇل نەجار) دەلى: كەم ئەندام ئەۋەىە كە لە ناخیدا كەم ئەندام بىت..

پىشەۋا موسلىم لە صەحىحەكەيدا فەرموۋىەتى: يەحىاى كۆرى ئەبى كەئىر فەرموۋى: (لَا يَنَالُ الْعِلْمُ بِرَاحَةِ الْجِسْمِ) زانست بەدەست نايەت بە ئىسراحت و پشوى لاشە.

ھەرۋەها وتويانە: (مَنْ طَلَبَ الرَّاحَةَ تَرَكَ الرَّاحَةَ) ھەر كەسى بىەۋى بگات بە ئىسراحت و ھەسانەۋەى تەۋاۋ ئەۋا دەبى ۋاز لە ئىسراحت و پالدانەۋە بىنىت!

بەريزان: ديارى كىردنى ئامانچ لە كار و كەسابەتیشدا زۆر گرنگە، ھەر كۆمپانىيەك كە پىك دىت ئەگەر بىانەۋى بەرچاۋ پوون بن و داھاتوۋىەكى باشيان ھەبىت، دەبىت ئامانجى كۆمپانىيەكە و بەرنامەى كارىان ديارى بكەن، بۆ نمونە كۆمپانىيەى (سۆنى يابانى) كە نزيكەى

سى سال لەمەوبەر دامەزرا ئامانجىكىيان بۇ خۇيان ديارى كرد كه
ئەويش برىتى بوو لەوەى كه بەرھەمى يابانى بىت بە مونافىسى
ژمارەيك لە بازارەكانى ئەمرىكا و پاش ھەول و زەحمەتى زۆر توانيان
زۆر بچنە پىشەوہ و ئامانجيان بەيننە دى..

پىاويك بۆچونىكى بۇ دروست بوو بۇ بەرہو پىشبردن و چاكتى كردنى
ئوتومبىل، چوو بۇ كۆمپانىيائى ئوتومبىلى تۆيوتا وەلاميان نەدايەوہ، بۆيە
ئالتوونى ھاوسەرەكەى فروشت و كارگەيەكى دانا، بەھوى جەنگەوہ پوخا،
دروستى كردهوہ و جاريكى تر پوخا، ئەمجارەش دروستى كردهوہ بەلام
ئەمجارە بە بومەلەرزە پوخا، بەلام ھەر وازى نەھينا و سوور بوو لەسەر
بەدەست ھينانى ئامانجەكەى ئەوہ بوو سەرلەنوى دروستى كردهوہ ئەمجارە
سەرکەوتنى بەدەست ھينا و ئاوات و خەيالەكانى ھاتنە دى و بوو بە
خاوەنى كۆمپانىيائى گەورەى (ھوندا) كه پىشپرکى دەكات لەگەل گەورەترین
كۆمپانيا بەناوبانگەكانى جياھاندا.

بەلى ھىمەت بەرزى دەتگەيەنیتە ئامانجەكانت و لاوازی ھىمەتیش
وات لى دەكات دواى فەشەل ھەلنەسىتەوہ و تا ماوى بى ئامانج بيت،
ھەر بۆيە پىغەمبەرى خواﷺ بەردەوام ئەم دوعايەى دەخويند و
ئومەتەكەشى فيرکرد كه بلىن: (اللهم إني أعوذ بك من العجز والكسل).

٢. نەبونى پىشەنگ: يەكى لەو ھۆكارانەى كه كاريگەرى تەواوى
ھەيە لەسەر بونى ئامانج و مەبەست بۇ مروق برىتتە لەوەى كه چاو لە
كەسانى پىشەنگ بكات، كه تۆ سەيرت كرد سەركرەكەت بى ئامانج
دەژى، تۆى ھاولاتى چۆن ئامانجدار دەژى؟

با بچينە خزمەت پىغەمبەرى خواﷺ كاتيك قورەيشىيەكان بۇ تۆلەى
بەدر ھاتنە سەر مەدينە و پىغەمبەرى خواﷺ ئەم ھەوالەى پى گەيشت

کە قورەیش ھەموو ھیز و توانای خۆی کۆکردۆتەو و گەنج و پیریار تەنانت ئافرەتیشیان ھاتونەتە دەرەو و دەیانەوی بە توندی لە موسلمانان بەدەن و شاری مەدینە بگرن و تۆلە شەری بەدر بکەنەو، پیغەمبەری خوا ﷺ راویژی بە ھاوێلان کرد، پیرەکان وتیان: با لە مالهەکانەو شەر بکەین و لە مەدینە نەچینە دەرەو، بەلام گەنجەکان کە زۆرینە بوون، بەتایبەت ئەوانە شەرەفی بەشداری شەری بەدریان بە نسیب نەبوو، زۆر بە سوربونەو و وتیان: ئەگەر نەچینە دەری بۆیان ئەوا بە ترسنۆکمان دەزانن، ئەو بوو زۆرینە لەگەڵ چوونە دەرەو بوو، بۆیە پیغەمبەری خوا ﷺ پۆشتەو بوو مالهە و چەکەکی کە شمشیر و تیروکەوان و زری جەنگی بوو پۆشی و ھاتەو بوو مزگەوت، لەم ماوەیەدا تا پیغەمبەری خوا ﷺ چوو مالهە و خۆی ئامادە کرد و ھاتەو بوو مزگەوت، گەنجەکان کە زۆرینە بوون، لەناو خۆیاندا وتیان: بەراستی دیار بوو کە پیغەمبەری خوا ﷺ خۆی پەڕی لەسەر مانەو لە ناو مەدینەدا بوو، بەلام ئیمە کە زۆری دەنگەکانمان بوو چوونە دەرەو مەدینە مسۆگەر کرد، لەبەر پیزی پەڕی ئیمە ئەویش پازی بوو، بۆیە وا چاکە بە پیغەمبەری خوا ﷺ بڵین: چۆنت پی چاکە وا بکە و ئیمە لە خزمەتداین با نەچینە دەرەو، کاتی ئەم قسەیان بە پیغەمبەری خوا ﷺ گەیاند. پیغەمبەر ﷺ فرموی: (ما کانَ لَنَبِيٍّ اَنْ يَلْبَسَ لَأَمْتَهُ ثُمَّ يَرْجِعَ حَتَّى يَحْكُمَ اللهُ بَيْنَهُ وَبَيْنَ عَدُوِّهِ) بۆ ئەوێ فیری دامەزراویان بکات و دوور بن لە دوودلی و

پارایی و بپیار گۆڕین لە کاتی بپیاردانی چارەنوس سازدا..

کەواتە: مەوێ مەبەستدار نابێ پارا و دوودل بێ، وە نابێ ئەگەر بەکار بهینی، ئەگەر وام نەکردایە وانەدەبوو، ئەگەر وام بوو بکردایە وام بوو دەبوو، ئەمە قسەکی کەسی ئامانجدار نیە.

پیغەمبەری خوا ﷺ فرمویەتی: (إِسْتَعْنُ بِاللّٰهِ وَلَا تَعْجَزْ، وَ إِنْ أَصَابَكَ شَيْءٌ فَلَا تَقُلْ: لَوْ أَنِّي فَعَلْتُ كَذَا كَانَ كَذَا وَ كَذَا، وَلَكِنْ قُلْ: قَدَرَهُ اللهُ وَ مَا شَاءَ فَعَلَ، فَإِنَّ (لَوْ) تُفْتَحُ عَمَلَ الشَّيْطَانِ) رواه مسلم

واتە: پشت بە خوا ببەستە و دەست لە ئەژنۆ دامەنیشە و بەردەوام داوای یارمەتی لە خوا بکە، لە ژياندا کەسیکی هیمەت بەرز بەو بەرامبەر نەهامەتیەکانی ژيان چۆک دامەدە و ئەگەر کارەساتیکی ناخۆشت توش بوو هەرگیز مەبێ: ئەگەر بەهاتیە من وام بکردایە، ئەوا ئاوا و ئاوا دەبوو، بەلکو بلی: خوای گەورە بریاری داو و ئەوەی خوای گەورە مەبەستی بێ هەر ئەوە دەبێ، چونکە وشە (ئەگەر) دەرگای کارکردنی شەیطان لەسەر مڕۆفە دەکاتەو و لەو پێگەی ئەگەر وام نەکردایە و نەدەبوو، شەیطان دەتوانی کار لە مڕۆفە بکات و لە خوای دوور بخاتەو.

۳. خالی سییەم لەو ھۆکارانەی کە و لە مڕۆفە دەکەن ئامانجی نەبێ لە ژياندا لە دەستدانی متمانە بەخۆبوونە، زۆرکەس بۆیە بێ مەبەست و ئامانجە لە ژياندا چونکە متمانە بە خۆی نەماو، ئینسانیش بەرھەمی بیرکردنەو کانیەتی.

کاتی خۆی ئیمپراتۆری پۆمانی (مارکۆس اورلیوس) وتویەتی: (إِنَّ حَيَاتَنَا مِنْ صُنْعِ أَفْكَارِنَا) بە راستی ژيانمان لە بەرھەمی بیرکردنەو کانیەتەو سەرچاوەی گرتووە. جاری وا هەیە لە ژياندا دوو کەس توشی یەك گرفت دەبن، یەکیان متمانە لە دەست ناداو ئەوی تر ئەژنۆی دەشکی بەرامبەر هەمان گرفت و کارەسات، ئەگەر پیشتر مەبەستدار بووبی، ئیستا بێ ئامانج دەبێ، بۆ نمونە:

کاتیک (عبدالله ی کوری عباس) کە ئامۆزای پیغەمبەرە و پیی دەوتری (حبر الأمة) لەبەر شارەزایی و زۆری تیگەیشتنی بۆ قورئانی پیروز، ئەم صەحابە گەورە و خاوەن قەدرە کاتی هەردوو چاوی لە دەستدا و نابینا بوو، بەم شیوەیە تەعبیری ناوناخی خۆی دەربارە ی نابیناییەکی دەربیری کە فەرمووی:

إِنْ يَأْخُذُ اللَّهُ مِنْ عَيْنِي نُورَهَا
فَنِي لِسَانِي وَسَمْعِي مِنْهُمَا نُورُ
قَلْبِي ذِكْرِي وَعَقْلِي غَيْرُ ذِي دَخَلٍ
وَفِي فَمِي صَارُمُ كَالسِّيفِ مَأْنُورُ

واته: ئەگەر خوای گه‌ور و دادپەر‌وه‌ر پوناکی هەردوو چاومی لی
وەرگرت‌ومه‌ته‌وه، ئەوا له زمان و گۆچکه‌مدا نور و پۆشنایی داناوه، دلم
زیره‌که و به‌ئاگایه و عه‌قل و فیکرم هیچ که‌م و کوپری تیدا نییه، وه
ئه‌وه‌ش که بمه‌وی ده‌ری بپریم ئەوا له‌ناو ده‌مدا زمانیکی کارا هه‌یه وه‌کو
شمشیر ده‌توانی ناهه‌زان ده‌مکوت بکات.

وه هه‌روه‌ها (بشار بن برد) که شاعیریکی گه‌وره‌یه، کاتی که نابینا
بوو، وه ناهه‌زانی تانه‌یان لی ده‌دا به‌وه‌ی که کویر بوه، وه‌لامی دانه‌وه
به‌م چه‌ند دیره‌ شیعه‌ر و وتی:

وَعَيْرَنِي الْأَعْدَاءُ وَالْعَيْبُ فِيهِمْ
فَلَيْسَ بَعَارُ أَنْ يُقَالَ ضَرِيرُ
إِذَا أَبْصَرَ الْمَرْءُ الْمَرْوَةَ وَالتَّقَى
فَإِنَّ عَمَى الْعَيْنَيْنِ لَيْسَ يَضِيرُ
رَأَيْتُ الْعَمَى أَجْرًا وَذُخْرًا وَعَصْمَةً
وَإِنِّي إِلَى تِلْكَ الثَّلَاثِ فَقِيرُ

واته: ناهه‌زانم تانه و ته‌شه‌رم لیده‌ده‌ن و عه‌یب و که‌م و کوپیش له
خوایاندایه، هیچ عه‌یبه و که‌میه‌ک له وشه‌ی (نابینایی) دا نیه، چونکه
ئه‌گەر مرو‌ف چاوی دلی پیاوه‌تی و مه‌ردی و خو‌پاریزی بینی، ئەوا
کویری چاو نابینایی نییه، من بینیم که نابینایی بونم سی خه‌لاتی
خوای تیدایه بو من، ئەوانیش: پاداشتی لای خوا (وه‌کو له
فه‌رمووده‌که‌ی پیغه‌مبه‌ری خو‌اداﷺ هات‌وه که هه‌ر که‌سیک خوای
گه‌وره پوناکی هەردوو چاوی لی وەر بگریته‌وه و ئەویش ئارام بگری و
پازی بی به‌و قه‌ده‌ره‌ی که به‌سه‌ریدا هات‌وه پاداشتی لای خوا ته‌نها
به‌هه‌شته). وه هه‌روه‌ها به‌ه‌وی ئەو نابینا بوونه‌وه چاوی دلم که‌وت‌وته
کار و نیستا زیاتر شت ده‌بینم و جواتر له شته‌کان تیده‌گه‌م، وه ئەو
نابینایه‌ش بو‌ته پارێزگایم له بینینی شته‌هه‌رامه‌کان و نه‌زه‌ر ناکه‌م و

مال و حالی کهس نابینم و ههسودی به کهس نابهه عیب و کهم و
خوری کهس نابینم تاوهکو تانه و تهشهری لیبدهم، کهواته: نابینایی
بونهکهه پاداشتی لای خوای تیدایه، وه خهلاتی خوای تیدایه بوم نهک
مایه بیپیزی و عیب و کهمی بی بوم.

ئهمه نمونهی دوو کهسی هیمهت بهرز، که نابینا بوون نهک ههر
نهترساندن و نهژنوی نهلهرزاندن، بهلکو هیمهت و وره زیاتر به خویان
بهرزکردنهوه، جا وهره ئهم هیمهته بهراورد بکه لهگهل کهسیکی تر که
توشی نابینایی بوه که ئهویش (صالح بن عبد القدوس) بوو که ئهویش
شاعیر بووه، کاتی چاوهکانی لهدهست دا وتی:

عَلَى الدُّنْيَا السَّلَامُ فَمَا لَشَيْخٍ   ضَرِيرَ الْعَيْنِ فِي الدُّنْيَا نَصِيبُ
يَمُوتُ الْمَرْءُ وَهُوَ يَعْدُ حَيًّا   وَيُخْلَفُ ظَنُّهُ الْأَمْلُ الْكَذُوبُ

خوا حافیزی له دنیا نایا چی هیه بو پیایوکی پیری نابینا له
دنیا دا، نایا چ بهش و بههرهیهک ماوه بو کهسیکی نابینا و پیر و
بهسالچوو، مروقی وهکو من مردوووه به زیندوو ئهژمار دهکری له
شوینی بهجی دهمینی کومه لی گومان و هیوا و ئاواتی درو!!...

تهماشاکهه ئههیش ههر نابینایه بهلام چۆن وره بهرداوه و هیچ
نومید و ئاواتیکی له ژیاندا نهماوه، له کوردستانی خوشماندا دهیان
کهسی ناودارمان هیه که نابینا بوون وهکو مهلا همدونی شاعیر که
چهنین بهسهرهاتی لی دهگیردریتهوه که ههمویان نمونهی هیمهت
بهرزى ئهو کهسه دردهخهه، وه چهنین کهسی تری کهم نهندام هیه
که بهوپهیری متمانه بهخوبونهوه بژیوی ژانیان پهیدا دهکن و بهدهم
ژیانهوه پیدهکههن و ههرگیز مل بو کهس که چ ناکهه، دریرهی ئهم باسه
له وتاری داهاتودا تهواوی دهکههین إنشأ الله.

وتاری سییه^۷م بو مانگی
رهجیب

دیاری کردنی ئامانج له ژياندا

بهشی دوهم

وتاری سییه م بۆ مانگی ره جه ب ((دیاری کردنی ئامانج له ژياندا))

بهشی دووهم

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى
آلِهِ وَ صَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

نیماندارانی به پێژ: له وتاری رابردوودا باسی ئه وه مان کرد.
گه وه یی مروڤ ئه وه یه که خاوهنی ئامانج بیته له ژياندا، بۆیه زانیان
فهرموویانه: خه لکی سی جۆرن:

جۆری یه که م: که سانیکن که به دیمه ن و پوالت زیندوون و
ده جۆلین و دین و ده چن، به لام له راستیدا مردوون، وه کو وتراوه (حی
کمیته، مَوْجُودٌ كَمَفْقُودٍ) مردووه و بهشی زیندوو ده خوات، له بهر چاوانه
به لام به نه بوو حیسابه، کاتی له ژياندا یه هیچ جینگای دیار نییه وه
کاتی که ده مرئ هیچ که لینی که له کومه لگه دا چۆل ناکات، پوژیک له پوژان
شوینی له مزگه وت و جومعه و جه ماعه تدا نه بووه، تا کاتی ده مرئ
جینگای نوێ ژه که ی دیار بی، له ناو فه رمانگه و شوینی که سابه ت و هه ول
و هیمه ت و زانستدا، که سیکی ئه وه نده دلسۆز و خزمه تگوزار نه بووه بۆ
کومه ل که کاتی که له ژياندا یه خه لکی ئامارهی بۆ بکه ن و دوعای بۆ
بکه ن. وه له دوا ی مردنیشی مه گه ر ئوخه ی بکری بۆ مردنیان و
چۆلکردنی ئه و جیگه و پیگه ی که به نا ره و ا داگیریان کردبوو، به داخه وه
که سانی که هه ن له دنیا دا که له کو یه و با ی بیته له و یه شه ن ده کات و
وه کو قانگه لاشک به ده م با وه دیت و ده چی و هه رجاره ی له جینگایه که،

وہکو گولہ بہ پورژہ ہەر جاردی پووی لە لایەکە، ئەمەش لە ئەنجامی
بیبەرنامەییە بۆ ژیان و نەبوونی ئامانجە نە ژیاندا، خوای گەورە
دەفەر موی: ﴿وَلَقَدْ ذَرَأْنَا لِجَهَنَّمَ كَثِيرًا مِّنَ الْإِنسِ هُمْ قُلُوبٌ لَا
يَفْقَهُونَ بِهَا وَلَهُمْ أَعْيُنٌ لَا يُبْصِرُونَ بِهَا وَلَهُمْ أُذُنٌ لَا يَسْمَعُونَ بِهَا أُولَٰئِكَ
كَأَلَّا نَعْمِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ أُولَٰئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ﴾ الاعراف: ١٧٩

واتە: سویند بە خوا بیگومان ئیمە زۆر لە پەری و ئادەمیزادمان بۆ
دۆزەخ دروست کردووە، ئەوانە دەزگای دلیان ھەبە کەچی ھەقی پی تی
ناگەن، چاوشیان ھەبە کەچی ھەقی پی نابینن، گوێیان ھەبە کەچی ھەقی
پی نابستن، ئاھوانە وەکو ئاژەل وان (لە شوین کەوتنی ئارەزوودا) بە لکو
ئەوانە ویلتیشن، ئاھوانە ھەر غافل و بیناگان لە ھەق.

بە ئی کەسیک لە ژیانیدا بەو ھەقل و بیر و ھۆش و دل و ناخە ی کە
خوای گەورە پی بە خشیو ھە جیاتی بیر کردنە وە ی جوان و داھینانی
بە سود و بیری پەسەند، خەریکی ئەو ھبی کە پیری بکات لە پق و قین و
بوغز و پیلان دارشتن بۆ لە ناو بردنی کەسانی بیتاوان، بەو چاوە ی کە بۆ
ئەو پنی بە خشراو ھە لە زەت و خۆشی لە ژیان و ژینگە و ھەر بگری پی
و سەیری کەونی پی بکات و زیاتر گەورە یی و دەسەلاتی خوای بۆ
دەریکەوی، کەچی بەو چاوە سەرنجی شەرف و ناموسی خەلکی پی
بدات و چاوی بە سەیر کردنی پەگەزی بەرامبەر کە حەرامە پنی تیر
بکات و بەو چاوە ی سەرنجی مال و سامان و منال و گوزەرائی خەلکی
بدات و بە چاویانە وە بکات و خۆزگە ی لە ناوچوونیان بۆ بخوازی، بەو
گوێیە ی کە ئەو ھەموو دەزگا گرنگە ی تیدا دانراوە بۆ ئەو ھە ی کە خیری

پىي بېيىستى. ئەو ھەموو وشە خېرە بەو گۆنيانەت بېيىستى و ژيانى خۆت و
 كەسانى ترى پىي پازاۋە بىكەيت، كەچى لەجياتى ئەو گۆي بگرى بو
 ئاميرىكى سيخورى كردن بەسەر كەسانى دەورو بەرەو و گۆي ھەلخست بو
 وشەيەك بە مەبەستى گەيانەنى بە شوينىك و توشكردنى قسەكەرەكە و
 دروست كردنى فیتنەيەك لە نيوان كەسەكاندا، بەپراستى كەسى ئاوا كە دېركى
 ناو كۆمەلگان لەجياتى ئەو ھى گول بن، ھەر بۆ جەھەنم باشن، خواي گەرە
 بە لوتقى خۆت بمانبارنىزى لەم حۆرە كەسانە.

جۆرى دووم كەسنىڭ كە ھەمو ئاۋات و ھىۋايەكەن لە دىئادا تەنھا بىرىتەيە لە بەدەست ھىننى پاره و سامان و دەۋلەمەند بوون و خوش خورى و جوانپوشى، ئىتر گىرنگ نىيە چۆن بەدەستى دەھىنن بە ھەللى يان ھەرامى، ئەمانە لە جىياتى خواپەرستى، كورد زۆر جوان ناۋى ناۋن. پاره پەرست. پاره مەعبۇدىانە و لە خىزمەتيدان و پارىزگارى لى دەكەن، نەك پاره بىكەنە خىزمەتكارى خۇيان و كۆمەلگايان، زۆر جار ئەم كەسانە لە پىناۋى پارەدا پۇخى خۇيان دەردەكەن و خۇيان دەكوژن، بۇ نمونە: لە كۆتايى پۇژەكانى سالى ۲۰۰۸د ئەلمانىەكى دەۋلەمەند زىانە مادىەكانى پى قبول نەكرا، كە بەھۋى قەيرانە دارايىەكەى سالى پابردو بەسەرى ھات، بۇيە لەسەر ھىلىكى ئاسنىنى شەمەندەفەر خۇى كرده قوربانى سەرۋەت و سامانە لەكىس چوۋەكەى، سەبارەت بە پوداۋى خۇكوشتنى ئەو پىاۋە ئەلمانىە سەرچاۋەكانى ھەۋالى ئەو ۋلاتە بلاۋيان كردهۋە كە تەرمى (ئەدۋلف مىركل) ى تەمەن (۷۴) سال لە لايەن كارمەندىكى ھىلى ئاسنىن دۇزراۋەتەۋە ھەروەھا بەرپىرسانى ئەمنى رايان گەياندوۋە (ئەدۋلف مىركل) مىلياردىرى ئەلمانى لە شارى (ئۆلم) لە

باشورى پوژمه لاتى ئەلمانىا لەسەر هيلكى شەمەندەفر خوى كردوو
 به ژير شەمەندەفره كه وه و كوتايى به ژيانى خوى هيناوه، له لايەن
 خويە وه هاوسەرى (ميركل) هوکارى خوكوشتنى ميرده كهى
 گەپاندوتە وه بو ئەو قەيرانە ئابورىەى سالى رابردو جيهانى گرتە وه،
 ئەويش زيانە مادىيەكانى خوى پى قبول نەكراوه و خوى كوشتوو،
 جىي ئامارەيه به پىي سەرچاوه هەوالیەكانى ئەلمانىا ميركل له
 ريزبەندى لیستی -فربس-ى دەولەمەندەكانى جيهاندايه، به برى
 دوانزە مليار و هەشت سەد ملیون دۆلار، له سالى ۲۰۰۷دا له پلهى
 چلوچاره مین دەولەمەندى جيهاندا بووه، بەلام دواتر به هوى شكستى
 داراييه وه پاره كهى بو نو مليار و دووسەد ملیون دۆلار دابه زيوه و له
 ريزبەندەكەشدا چۆتە پلهى نەوه دو چواره مین دەولەمەندى جيهان!!
 هەريويه ئەم پاره پەرستە، كه هەموو هیوا و ئاواتى له ژياندا تەنها پاره
 و پول بوو، تەحەمولى ئەو زەرەرى نەكرد و خوى كوشت!

جوړى سيهههه: كهسانىكن كه بو ئامانجى زور گهوره دهژين،
 ئەوانیش ئيمانداران و خواناسانن كه ئامانجیان له ژياندا ئەوهيه
 بەندهيهكى گوپرايه لى خواى پەروردگار بن و بگههه پرهزامهندى خوا كه
 لوتكهى ئامانجى ئينسانى موسلمانە، قورئانىش ئامانجهكهى بو ديارى
 كردون و دهفرموى: ﴿وَمَا خَلَقْتُ الْإِنْسَ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾ الذاريات: ۵۶.

بەندايەتى خواش ماناكەى زور زور فراوانه و به شايه تمان دەست
 پى دهكات و كۆلهكهكهى كه نوێژه و پوژوو و زهكاته ههتا دهگاته
 لا بردنى دركيك، ئازاريك له رینگهى خەلكيدا و پازاندنەوهى باخچه به
 گول و گولزار به كورتى هەموو خزمەتيكى مرووف و خوشكردنى ژيانى

مروّڤ بە مەرچیک مەبەست پێی پەزنامەندی خوا بێت و بەتەمای پاداشتی
قیامەت بێت، بە عیبادەت و بەندایەتی خوا حیسابە.

بەپراستی ژیان بەم جوۆرە کەسە ئامجادارە راستەقینانەوێ جوانە، کە
کەسانیکن دروست دەکەن، ناروخینن، خەندە دەخەنە سەر لیوان و
فرمیسکی چاوی غەمباران دەسپرن، خەلکی گۆلباران دەکەن و دێرک لە
رێگایاندا لادەبەن، بۆنی عەتر و گۆلۆ دەپڕژینن و دژێ بۆنی باروت و
خوینن، حەز و هەولیان بۆ خوش گۆزەرانێ و تیری و لەشساغی مروّڤەکانە
و دژێ هەژاری و نەخۆشی و ناخۆشی و کزۆلی و کلۆلی دەجەنگن، هەموو
ئەم کارانەش دەکەن و منەتیش بەسەر کەسدا ناکەن، خوێان لە کەس بە
گەرەتر نازانن، چاوەپێی پاداشتیان تەنها لە خوای گەرەیه.

بەپێزان: لە وتاری رابردوودا باسی ئەوەمان کرد کە هەندێ شت هەیە
کە دەبێتە هوێ نەهێشتنی ئامانج لە ژیاڵی مروّڤەکاندا، لەوانە هەندیکمان
باس کرد وەکۆ: لاوازی هیمەت، نەبونی پێشەنگ، لەدەستدانی متمانە بە
خۆبوون، ئەمروّش بە پشتیوانی خوای گەرە دەچینە سەر خالی چوارەم کە
بریتییە لە: نەمانی بەرز خوازی لای لاوان:

بەلێ مروّڤی بێ ئامانج و مەبەست تەنها هەر پۆژ بەرێ دەکاتو بۆ
بەدەست هێنانی ئامانجیک ناژی، بەلام بە پێچەوانەوێ مروّڤی مەبەستدار
بەردەوام بیر لە شتی بەرز بەلام پیرۆز دەکاتەوێ، با بچینە لای لاپەرەکانی
مێژوو بزانی لەو بارەیهوێ چێ بۆ تۆمار کردوین:

سەدان سال لەمەوبەر (محمدی کوپی ئەبی عامر) لەگەڵ دوو
برادەریدا لە شاری (قُربُطَة) دەژیا لە گەرەکیکی هەژاردا و خەریکی ئاو
فروشتن بوو، پۆژی بە هاوێلەکانی وت: ئەگەر بووم بە فرمانرەوای
ئەندەلوس چیتان ئەوێ بۆتان بکەم؟! یەکیکیان وتی: من دەمەوێ باخ و

بىستانىڭم بىدەيتى و بژىوېم بۇ پەيدا بىكەي، نەوى ترىان وتى: شەرت بىت ئەگەر تۆى ئاوفرۇش پۇژىك بووى بە كاربەدەستى ھەرەگەورەى ولات پىشتاوپىشت سوارى گويدرىژىك بىكە بە شاردا بىگىپرە و بلى ئەمە دەجال و پىاوخراپە و ھەرچى نىزىكى بىكەوئتەوۋە دەىخەىنە بەندىنخاۋە... بەلى ئاوبراۋ خوئىدى و بوو بە سەرباز و پلە پلە سەركەوت تا پاش سى سال بوو بە بەرپوبەرى فىرقەى قورطوبە و ئىنجا كە خەلىفە مرد كورەكەى دانرا كە تەمەنى نۇ سال بوو، براى خەلىفە كە ۋەزىرى داراىى بوو لەگەل ئەمدا بوون بە سەرپەرشتىار و پاۋىژكار بۇ كارەكانى خەلىفە، پاشان ئەم محمدى كورپى ئەبى عامرە كە وتمان ئاوفرۇش بوو كچى مامى خەلىفەى ھىنا و سەرەنجام بوو بە دەسەلاتدارى ھەموو ئەندەلوس و فتوحاتى زۆرى كرد!!

رۇژىكىان لەسەر كورسى دەسەلات لە كۆشكەكەى خۇيدا بىرى پابردوۋى خۇى و ژيانى كولەمەرگى و پىرنەھامەتى و نەدارى خۇى دەكردەوۋە، لە ناكاو بىرى دوو برادەرەكەى كەوتەوۋە كە لە كاتى ئاۋ فرۇشىدا ئەۋ گەفت و گۆيەى لەگەل ئەنجام دابوون كە باسماۋ كىرد، فەرمانى دەرکرد بۇ سەرۋكى پۇلىس كە بە ھەر شىۋەيەك بوو دەبى ئەۋ دوو ناۋەم بۇ بدۇزنەوۋە و بىانھىنن بۇ لام، بەلى داۋى گەپانىكى زۆر دۇزىاننەوۋە و ھىنايانن بۇ كۆشكى پاشا، بە يەكەمىانى گوت: تۇ بىرتە خۇت داۋى چىت لى كردم كە بە يەكەوۋە دانىشتىبوۋىن و باسى ئەۋەم دەكرد كە ئەگەر پۇژىك بوۋمە پاشاى ولات چىت بۇ بىكەم؟! برادەرەكەى وتى: بەلى من داۋى باخ و بىستان و داىن كىردنى بژىوېم كرد، پاشا فەرمانى دا كە چى دەۋى بۇى جىبەجى بىكەن! ئەمجا پروۋى كىردە

به‌پرزان: له میژووی نویشماندا (شیخ احمد یاسین)ی شه‌هید که له ته‌مه‌نی (۱۶) سالیه‌وه ئی‌فلیج بوو، به‌لام وره و هیمه‌تی دانه‌به‌زی بۆ گه‌یشتن به ئامه‌نجه‌کانی، بۆیه کوۆلی نه‌دا و توانی ببیته -حوجه- به‌سه‌ر هه‌موو ئه‌وانه‌ی که‌له‌شیان ساغه و ده‌سته‌وسانن، شیخی شه‌هید براده‌ریکی کویری هه‌بوو به ناوی (کامل بلتاجی) ئه‌ویش هه‌روه‌کو شیخ احمد یاسین هیمه‌ت به‌رز بوو، چه‌زی ده‌کرد هه‌رچۆنیک بێت خزمه‌تی‌ک بیکه‌ش بکات، بۆیه شیخ احمد یاسینی ده‌کرده کوۆلی و شیخی‌ش

پینمایى دهکرد بهو جوړه نهچوون بو هەر کوییهک بیانوستایه بو
بانگهواز کردن!.

رهزا و پهحمهتی خوا له ئیمامی عهلی بی که زور جوان فهرمویهتی:
نهگهر ههموان رازی بن بهوهی که ههیانه و بهو بار و وهزعهی که تیايدا
دهژین دنیا کاول و خاپور دهبی.

بهلی ئیمانداران: ئیمه ی مروّقه تهنها بو خواردن و خواردنهوه
دروست نهبووین ﴿أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ﴾
فَتَعْلَى اللَّهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ ﴿المؤمنون ۱۱۵-۱۱۶﴾

بهلی هەر کهسیک له دیدی ئیسلامهوه سهیری مروّقه نهکات،
وادهزانی هەر وا به خوڤایی دروست کراوه، کهسانیکى زور ههن دینه
دنیاوه و دهژین و دهمرن و نازانن بو چ مهبهستیك دروست بوون، بو
نمونه:

ئهفلاتون دهلی: خودا ئەم گردوونهی بهدیهیناوه و لهبیری کردووه،
لهبهر ئهوه خهلكی یهكتری دهكوژن و لهناو دهبن!!
یهکیکی تر دهلی: ئەم گهردوونه گهمهیهکی گهوره نهبیّت هیچی تر
نییه!!

بهلام ئیمه ی موسلمان ئامانجی بونمان له لا پوون و ئاشکرایه ﴿وَمَا

خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾ الذاریات: ۵۶

عیبادهتی خواش تهنها کورت ههئنههاتوه له په‌رسته‌شه‌کاندا به‌لکو ژیان
ههمووی عیباده‌ته نهگهر مه‌به‌ستی په‌زامه‌ندی خوای له‌گه‌ل به‌رچاو بگیری.

بۆ نمونه: مال و سامان و پاره و پول له ئیسلامدا نه فرهت لیكراو نییه، بهلكو ئیسلام واجبی كردوو كه دهبی ههولیشی بۆ بدهی، له فرموده‌ی خوشه‌و یستماندار علیه السلام هاتوو كه فرمویه‌تی: (إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُؤْمِنَ الْمُحْتَرَفَ) رواه الطبراني و البيهقي

واته: به‌راستی خوای گه‌وره ئیماندارێ خاوه‌ن پیشه‌ی خوش ده‌وێت.

حه‌زه‌تی عومه‌ری کوپری خطاب ده‌یفه‌رموو: (إِنِّي لَأَرَى الرَّجُلَ فَيَعُجْبُنِي إِذَا سَأَلْتُ عَنْهُ فَقِيلَ: لَا حَرْفَةَ لَهُ سَقَطَ مِنْ عَيْنِي) واته: زۆرجار بووه كه سێكم بینووه سه‌رنجی راکیشاو، به‌لام کاتی كه پرسیارم كردوو: ئایا کار و پیشه‌ی چیه؟ وتویانه: بێ ئیش و کاره و هیچ پیشه‌یه‌ك نازانی، ئیتر به‌رچاوم كه‌وتوو!

پیاویکی زانا و زاهید و پایه‌به‌رزی وه‌کو (سوفیانی سه‌وری) كه له گه‌وره پیاوانی تابیه‌ه، ئەم پیاو‌باشه زانایه شه‌رع‌زانه گه‌وره‌یه، سه‌روه‌ت و سامانیکی زۆری هه‌بوو، جا کاتی هه‌ستی کرد هه‌ندی له دۆستانی و نزیکانی به‌لایانه‌وه شتیکی نا‌ئاساییه كه ئەم پیاوه‌ عالم و خواناسه كه‌م وینه ئاوا پاره و سامانی زۆر بێ، بۆیه وه‌لامی دانه‌وه و ئاماژه‌ی بۆ سامانه‌که‌ی کرد و فرموی: (لَوْلَا هَذِهِ لَتَمَنَّا بِنَا هَؤُلَاءِ - يَقْصِدُ بَنِي أُمَيَّةَ)

(واته: ئەگه‌ر ئەم سه‌روه‌ت و سامان و پاره و ماله‌ی به‌رده‌ستم نه‌بوایه،

ئه‌وا ده‌بوایه ئیستا ملکه‌چی و موداهه‌نه و ماستاوچیتیم بۆ پیاوانی به‌نی ئومه‌یه بکردایه بۆ ئه‌وه‌ی شتیکم پێ بدهن كه گوزه‌رانی ژیانمی پێ دابین بکه‌م! به‌لام چونکه خۆم ده‌وله‌مه‌ندم هه‌رگیز چاو له‌ده‌ستیان نیم و ئه‌وانیش ناتوانن هیچ فه‌رمانیکم به‌سه‌ردا بدهن!

به لى مال و سامان نه گهر به ده ست كه سيكه وه بيت كه خاوه نى
 ئامانج و مه به ستيكه له ژياندا كه عياده تى خوايه به مانا گشتگر و
 فراوانه كه ي، ئه و مال و پارويه پهيدا كردنه كه شى به عياده ت حيسابه،
 به لام: نه گهر پارو و سامان لاي كه سيك كو بو وه به تاييه ت نه گهر
 كه سه كه گهنج بى وه ئه و كه سه بى ئامانج و مه به ست بى له ژياندا، كه
 مه به ستي ئه وه ي نه بى كه به و مال و سامانه خزمه ت به دينى خوا و
 ژيان و ژينى خو ي و هاو نيشتمانى بكات و خاك و خه لكى پى
 ببورژينته وه، ئه وه له و كاته دايه كه مال و سامان مه زموم و ناپه سه نده و
 نه فره ت ليكراوه چونكه له دير زه مانه وه چاك سازانى ناو كو مه ل ده ركيان
 به و راستييه وه سه لماوه كردوه كه ده ست به تالى و بى ئامانجى مرو فى
 ده وله مه ند و پارهدار ولا ت و ميلله ت به ره و لارى بوون و سه رليشيو اوى
 و پشيو ي ده بات، شاعير به حق فه رمويه تى:

إِنَّ الشَّبَابَ وَالْفَرَاغَ وَالْجِدَّةَ . . . . . مُفْسِدَةٌ لِلْمَرْءِ أَيُّ مَفْسَدَةٍ

نمونه يه كى تر: كو پيك يان كچيك ده يه وي ت هاوسه رگيرى بكات،
 تكيه با زه و اجه كه ي هه ر بو ئه وه نه بى كه ده بى هه موو كو پ و كچيك ژن
 بينى و شوو بكات، مال و حاليك و مناليكى هه بى و ئيتر هه ر ئه وه ئامانج
 بى له هاوسه رگيرييه كه يدا، نه خير با مه به ستي هاوسه رگيرييه كه يان له و
 ئايه ته قورئانيه وه ربگرن كه ده فه رموى: ﴿وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ

أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا﴾ الفرقان: ٧٤

واته: به نده راست و ساغه كانى خواي گه وره خاوه نى كو مه ليك
 په وش ت و هه لسوكه وتن، يه كيكيان ئه وه يه كه به رده وام له خوا

ده پاریښه وه و ده لاین: پوره دگارا له هاوسه ران و نه وه کانون
که سانی کمان پی بېه خشه که بېنه مایه ی پونا کی دیده مان و شادمانی
دلّمان و بمانکه به پیشه ووا بو پاریزکاران و خواناسان.

قُرّة اَعین: کورده واری خو مان ده لی: چاوت روون بی که کورپکی
نه وه نده سالار و سه نگینت هیه، چاوت پوون بی که کچیکي نه وه نده
به ره وشت و خاوه ن هه لویستت هیه، چاوت پوون بی که ژنیکي نه وه نده
به ریزت هیه ژيانی بو کردووی به ژین نهک به ژان، به لی نه گهر به و
مه به سته وه هاوسه رگری بکری که ناوا خیزانیکي به خته وهر و به که لک
پیشکه ش به کو مه لگا بکری، وه به و ژيانی هاوسه رگری به بی به
که سیکی داوین پاک، وه نه وه ی صالح پوره رده بکه ی، به و نامانجه نه و
ژيانی خیزانیه ت ده بی به عیبادت.

نیمانداری به ریز: له بواړی کاری پوژانه تدا ده توانی نامانجدار
بیت، بو نمونه: ده توانی وهر زشه وانیکي مه به سستار بیت، جاریک
پوژنامه نویک چاوپیکه وتنیک له گه ل یاریزانیکي به ناوبانگ ساز دهکات
و پرسپاری لی دهکات: هیوا و ناوات و نامانجت چیه له ژياندا؟!
یاریزانه که وتی: ناواتم چوونه به هه شته!! پوژنامه نوسه که وتی: وا
نه زانم له پرسپاره کهم تینه گه یشتی من باسی نامانج و مه به سست ده کهم
له ژياندا، یاریزانه که دوباره وتیه وه: ده مه وی بچمه به هه شت. پوژنامه
نوسه که نه وه ی به لاوه نامانج و مه به سست نه بوو، بویه وتی: که واته
بوچی یاری ده که یت؟! وهر زشه وانه که وتی: مه به سستی من له یاری کردن
ده سکه وتی پاره یه و پیشاندانی نمونه یه کی به رز و جوانه بو جه ماوهر،
چونکه کاتی لاوان یاریزانیکي سه نگینی ره وشت به رز و هه ولسوکه وت

جوان ده‌بینن که خواپه‌رسته و سه‌رکه‌وتوو له پیشه‌که‌یدا ئه‌و کاته
لاوان لاساییم ده‌که‌نه‌وه و به‌م جوړه‌ش پاداشتی هه‌موو ئه‌و لاوانه‌م
ده‌ست ده‌که‌وئ که لاسایی من ده‌که‌نه‌وه!..

به‌لئ ئیمانداران: ئه‌مه ئیسلامه‌که‌ی ئیمه‌یه، دینی دنیا و
قیامه‌ته. ئامانجی ئیسلام ئه‌وه‌یه که تو‌ی مرو‌ف ئامانجدار بیت و
خو‌شت‌ترین ژیان به‌سه‌ر به‌ریت، نه‌ک و ابزانی دواکه‌وتویی و کزۆله‌یی و
ژیان ناخو‌شی و بی ئامانجی له ژیا‌ندا هه‌ده‌فی ئیسلامه.

له راستیدا له‌ناو هاوه‌لانی پیغه‌مبه‌ردا ﷺ که‌سی وا هه‌بوو که
که‌وتبووه ئه‌و هه‌له‌یه‌وه وه وا تیگه‌یشتبوو که خو‌خستنه‌ به‌ر ژیا‌نی زبر
و ناره‌حه‌ت و ئازارای ده‌بیته‌ که‌فاره‌تی هه‌له‌ و تاوان به‌لام پیغه‌مبه‌ری
په‌ئوف و په‌حیم ﷺ بو‌ی راست کردنه‌وه که نه‌خیر کاره‌که زۆر له‌وه
ئاسانه‌تره، ده‌گیرنه‌وه که پو‌ژیکیان پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ هه‌والی که‌سیکی
پرسی که له مزگه‌وت و جومعه و جه‌ماعه‌تدا نه‌ده‌هاته به‌رچاوی،
خه‌لکه‌که‌ش وتیان نه‌خو‌شه و ماوه‌یه‌کی زۆره له‌ناو جیگادا که‌وتوو،
پیغه‌مبه‌ری خواش ﷺ چوو بو‌ سهردانی، که چوو له‌ تهما‌شای کرد
زۆر لاوان بووه و هی‌ز و گو‌ری تی‌دا نه‌ماوه، له فهرموده‌که‌دا ده‌فهرمو‌ی:
(فَصَارَ مِثْلَ الْفَرَحِ - هُزَالًا) وه‌ک به‌چکه‌ی بالنده‌ی لی هاتبوو له پچوک
بوونه‌وه و وشک بونه‌وه‌دا، پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ پینی فهرموو: (هَلْ كُنْتَ
تَدْعُوا اللَّهَ بِشَيْءٍ أَوْ تَسْأَلُهُ إِيَّاهُ؟) ئایا له خوا پاراویته‌وه و داوات لی‌کردوه،
وه چو‌ن پاراویته‌ته‌وه له خوا و چیت وتوه؟ کابرا وتی: (نَعَمْ، كُنْتُ
أَقُولُ: (اللَّهُمَّ مَا كُنْتُ مَعَاقِبِي بِهِ فِي الْآخِرَةِ فَجَعَلَهُ لِي فِي الدُّنْيَا) وتی: به‌لئ له

خوا پاراومه‌ته‌وه و له دو‌عا‌کان‌م‌دا به‌م شی‌وه‌یه پاراومه‌ته‌وه و وتومه:
 ئه‌ی خ‌و‌ای په‌روه‌رد‌گار دا‌وات لی ده‌که‌م هه‌ر س‌زا و ئه‌ش‌که‌ن‌جه‌یه‌کت بو
 دا‌نا‌وم که له ق‌یا‌مه‌ت‌دا توش‌م بب‌ی، ئه‌وا بۆ‌م مه‌گه‌یه‌نه ق‌یا‌مه‌ت و هه‌ر له
 د‌ن‌یا‌دا با س‌زا‌که‌م توش بب‌ی!) پی‌غه‌م‌به‌ری د‌ل‌س‌وزو خه‌م‌خ‌و‌ری هه‌م‌و‌وا‌ز
 فه‌رم‌و‌ی: (سُبْحَانَ اللَّهِ، لَا تُطِيقُهُ، أَوْ لَا تَسْتَطِيعُهُ، أَفَلَا قُلْتَ: (اللَّهُمَّ آتِنَا
 فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ) فه‌رم‌و‌ی: سُبْحَانَ اللَّهِ
 ئاخ‌رت‌و نازانی که نا‌ت‌وا‌نی ته‌حه‌م‌ولی س‌زای خوا ب‌گری و به‌ر‌گه‌ی ب‌گری؟
 ئه‌ی باشه بو له‌ج‌یا‌تی ئه‌وه نه‌ت‌وت: ئه‌ی خ‌و‌ای په‌روه‌رد‌گار دا‌وات لی
 ده‌که‌م هه‌ر‌چی چا‌که و خ‌ی‌رو خ‌و‌شی و له‌ش سا‌غ‌ی و خ‌و‌ش‌گ‌وزه‌رانی و
 ژینی کامه‌رانی یه له د‌و‌ن‌یا‌دا پ‌ی‌مان ببه‌خشه (به منیش و به
 مو‌س‌ل‌ما‌نا‌ن‌یش ببه‌خشه)، وه له ق‌یا‌مه‌ت‌دا به‌خته‌وه‌ر و پ‌و‌سو‌ر و سه‌ر به‌رز
 و سه‌ر‌ف‌را‌زی مه‌یدانی مه‌ح‌شه‌ر و به‌رده‌می خ‌و‌تم ب‌که و ح‌ی‌سا‌ب‌م ئا‌سا‌ن
 ب‌که و به‌ر شه‌ف‌اعه‌تی پی‌غه‌م‌به‌رم ب‌خه و به‌ره‌حم‌ی خ‌و‌تم له‌گه‌ل ب‌که و
 به‌کرده‌وه‌ی به‌دی خ‌و‌م له‌گه‌ل مه‌که و هه‌ر‌چی خ‌ی‌ر و چا‌که‌ی ق‌یا‌مه‌ته
 به‌ن‌سیب من و هه‌موو مو‌س‌ل‌ما‌نا‌نی ب‌که و دا‌وات لی ده‌که‌م له ئا‌گ‌ری
 د‌و‌وزه‌خ و س‌زای به‌ئ‌یش و ته‌حه‌م‌ول نه‌ک‌را‌وی ب‌مان پار‌یزه.

ها‌وه‌ل‌ان ده‌فه‌رم‌و‌ون: کاب‌رای نه‌خ‌و‌ش ئه‌م‌جا تی‌گه‌یش‌ت ئه‌م چ‌و‌ن به
 هه‌له له د‌ینی ئ‌ی‌س‌لام حا‌لی بو‌وه، پا‌شان پی‌غه‌م‌به‌ری خ‌و‌ا‌ﷺ (د‌عا الله له
 فَشَفَاهُ) دا‌وای له خ‌و‌ای گه‌وره کرد که ش‌فا‌ی ئه‌م نه‌خ‌و‌شه ب‌دات و خ‌و‌ای
 گه‌وره‌ش ش‌ی‌فا‌ی دا و چا‌ک بۆ‌وه، ئه‌م فه‌رم‌و‌وده‌یه پ‌ی‌شه‌وا -م‌و‌س‌ل‌م-
 په‌حمه‌تی خ‌و‌ای لی ب‌ی‌ت‌ ری‌وا‌یه‌تی کرد‌و‌وه.

وه له فہرموودہیہ کی تردا کہ پیشہوا - ترمذی - رہحمہتی خواہی لی
بیت پیواہیہ تی کردووہ دہفہرموی: (سَمِعَ النَّبِيُّ ﷺ رَجُلًا يَقُولُ: (اللَّهُمَّ إِنِّي
أَسْأَلُكَ الصَّبْرَ فَقَالَ: سَأَلْتَ اللَّهَ الْبَلَاءَ، فَسَلَّهُ الْعَافِيَةَ) خوشہویستمان ﷺ گوئی
له پیاوئک بوو دہیوت: خواہی داوات لی دہکہم خوراکریم پی ببهخشہ و
صہبرم بدہیتی بہرامبہر بہ نہہامہتیہکانی ژیان، پیغہمبہری خواہ ﷺ
فہرمووی: ئەوہ تو داوا ی بہ لا و نارہحتی دہکہی، ئەی بو لەجیاتی ئەوہ ئاوا
ناپارییتهوہ کہ بلیی: خواہی/گیان داوات لی دہکہم خوشبہخت و سہرفرز و
بہختہوہری دوناو قیامہتم بکہی؟

بهائی دینی پیروژ و پاکی ئیّمه که ئیسلامه ئامانجی ئەوہیہ که مروّقایەتی له خوشترین ژیاندا بژی و هەر چوار وەرزه که ی به هار بی و هه موو ژیانى گولستان بیّت و بهردهوام سفره و خوانی پاراوه بیّت و دهمه کان لیو به خنده بن و چاوه کان خوشه ویستی و موژده ببارینن و موسلمانان داواى ئاوا ژيانىک له خوا بکهن و کابه دهستان ژینى ئاوا بو گهل فه راهم بهینن، نهک وابزاندری ئەوہی ناوی موسلمانى له سهر بوو، وه به خاکی ئیسلام ناوبرا ده بی هه موو ژیانى هەر دواکه وتووی و پیس و په لۆخی و هه ژاری و نه داری و کزۆلی و کلۆلی بی، نه خیر ئەوه بیجه وانه ی روّحی ئاینی ئیسلامه.

بەريزان: ھەر گەل و ميللەتتە ئامانجدار نەبى ئەبىتتە ژيۇر دەستەي
دوژمن، ھەروەكو لە كوۆتاي سەدەي ھەژدەيەم و سەرەتاكانى سەدەي
نۆزدەيەم داگير كەران وتيان: ھيچ ريگايەك نىيە بۆ دەست بەسەرا
گرتنى جىھانى ئىسلامى جگە لە نەخشەيەكى دوو سەرە نەبىت،

۱. شلگیر کردن و به کالاً کردنی لاوان

۲. سپرینه‌وه‌ی شارستانی باوباپیرانی و ئاسه‌واره‌کانی له هزر و بیرى لاواندا.

که به‌راستی ئەم دوو ریگا و نه‌خشه‌یه‌شیان به‌کرده‌وه جیه‌جی کرد و هەر له‌و ریگایه‌وه ده‌ستیان گرت به‌سه‌ر ولاتی موسلماناندا و ده‌ست به‌سه‌را گرتنی خێرو بی‌ری هه‌موو ولاته‌کان و ئەوه‌ی ماوه‌ته‌وه تهنه‌ ناوی جیهانی ئیسلامیه و ناویکی بی ناوه‌پۆکه و هیچ په‌یوه‌ندیه‌کی به‌ ئیسلامه‌وه نه‌ماوه.

ئیمانداران: به‌داخه‌وه ئیمه‌ خاوه‌نی ئەم ئیسلامه‌ جوانه‌ین که بۆ هه‌موو کاریکی گه‌وره و بچوک به‌رنامه و نه‌خشه‌ی تایبه‌ت به‌ خۆی هه‌یه که‌چی زۆربه‌ی هه‌لگرانی بی ئامانج ده‌ژین کوفریش که خاوه‌نی نه‌خشه نیه، به‌لام به‌ئاگایه و ئامانجه‌کانی خۆی دیاری ده‌کات و کار بۆ به‌ده‌ست هه‌ینان ده‌کات، به‌راستی زۆر جوانی فهرمووه ئەو که‌سه‌ی که ده‌لی:

(النَّاسُ رَجُلَانِ، رَجُلٌ نَامَ فِي النُّورِ، وَرَجُلٌ اسْتَيْقَظَ فِي الظُّلَامِ).

خه‌لکی دوو که‌سن که نوینه‌رایه‌تی هه‌موو خه‌لکی ده‌که‌ن، که‌سیک له‌ناو پوناکییه به‌لام خه‌وتوو و سود له‌و پوناکیه‌وه‌رناگری تاوه‌کو جموجۆل و هه‌لس و که‌وتی باشی تیدا ئەنجام بدات، دووه‌میان که‌سیکه له‌ناو تاریکیدایه، به‌لام له‌و تاریکستانه‌دا به‌ئاگایه و به‌ هه‌موو لایه‌کدا ده‌جۆلی و له‌ ئەنجامی ئەوه‌دا که به‌رچاوی پۆشن نییه ده‌یان زه‌ره‌ر و زیان ده‌دات.

که‌واته: با ئامانج له‌ ژيانماندا دیاری بکه‌ین، ئامانجی ئیمه‌ش له‌ قورئان و فهرمووده‌ی پیغه‌مبه‌ردا ﷺ دیاری کراوه، که مه‌زترین ئامانج له‌ ژياندا ئەوه‌یه که په‌روه‌ر دگارت بناسیت و بۆ پرازیکردنی ئەو زاته‌ برژیت، وه نه‌نگی و شه‌رمه‌زاریه‌ برژیت و به‌مریت و نه‌زانیت چیت ده‌وێت له‌م ژيانه‌دا، هه‌ر له‌ باره‌ی ئەو که‌سانه‌وه‌یه که ته‌واوی ته‌مه‌نیان به‌ فێرۆ

داوه و بئ ئامانج ئەو هه موو سألەى تەمه نیان به پرى کردووه. که خواى گه وره ده فهرمویت: ﴿وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُقْسِمُ الْمُجْرِمُونَ مَا لَبِثُوا غَيْرَ سَاعَةٍ كَذَلِكَ كَانُوا يُؤْفَكُونَ﴾ الروم: ۵۵

واته: ئەو پوژەى که قیامەت به ریا دەبیت تاوانباران سویند دەخۆن که له ژياندا تەنها کاتزمیریك ماونه تەوه، به لئ ژیانیان هەر دوباره بوونه وهى سه عاتیك بووه و هیچى لئ زیاد نه کراوه چونکه ئامانجى گه وره یان نه بووه له ژياندا که په زامه ندى خوا و ئاوه دان کردنه وهى سەر زهوى بووه به بهرنامه کهى ئەو که ئیسلامه.

خواى گه وره راگیراو و دامه زراومان بکات له سەر ئیسلام و ریبازه ناوازه کهى که تەنها و تەنها به خته وهى مروّقه له ودایه و ئەوهى لئى لابات بئ ئامانجى له ژياندا و به دبەختى و چاره رەشى قیامەتى بۆ ده مینیتەوه.

سەرچاوه کان:

۱. قورئانى پیرۆز
۲. تەفسیری ناسان – بورهان محمد امین
۳. صَفْوَةُ التَّفَاسِير – محمد علي الصابوني
۴. ژيانەوه – ئەندازیار: عثمان محمد رشید ل ۳۸۹، ل ۳۹۲
۵. لا تُحْزَن – محمود المصري ص ۵۲۵
۶. (جَدُّ حَيَاتِكَ) – الشَّيْخُ مُحَمَّدُ الْغَزَالِي ص ۵۵، ص ۹۹، ص ۱۴۷، ص ۶۶، ص ۲۶.
- ص ۴۶، ص ۱۱
۷. کَلَامٌ مِنَ الْقَلْبِ – الْغَايَةِ – عمرو خالد
۸. به هاری دلان – ئەندازیار: عثمان محمد رشید ل ۴۲۷
۹. زَانُ الْخَطِيبِ – عَبْدُ الْخَالِقِ مُحَمَّدُ الشَّامِي ص ۲۲۸.

وتاری چوارهم بو مانگی رهجرب

الاسراء والمعراج

به شایه قلم

وتاری چوارهم بۆ مانگی رهجه ب

((الإسراء والمعراج))

-بهشی یه کهم-

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

ئیماندارانی به پێژ: یه کێ له موعجزه هه ره گه وره کانی پیغه مبهری خوشه و یستمان ﷺ که به پێی زۆربهی ئاماژه کان له کۆتایی مانگی رهجه بدا روویداوه، ئه وه نده موعجزه که گه وره یه ته نانه ت یه ک سورتهی گه وره ی قورئانی به ناوه وه یه که سورتهی (الأسراء)، ئه و موعجزه یه ش شه و په وی و به رز بوونه وه ی پیغه مبهری خوایه ﷺ که ئه م ئیسرا و میعراج سه ره تای گۆرینی ژیا نی پیغه مبهری خوایه ﷺ بوو به ناخو شی و چه و سانه وه وه بۆ ئازادی و سه ربه ستی و بنیاتنانی ده ولت، واته موعجزه ی ئیسرا و میعراج ناوه راستی ئیسلامه، هه ره کوه قورئانیشدا ئه گه ر سه رنج بده ن سُبْحان الله سورتهی (الأسراء) که وتۆته نزیک ناوه راستی قورئانه وه.

ده فه رموون با هه موومان بچینه خزمه ت ژیا ننامه ی پر به ره که تهی چه زره تی رسول الله و بزانی ئیسرا و میعراج چۆن روی داو وه چ ده رس و ئامۆژگاریه کی لی وه رده گرین.

خوشه و یستان: ئیسراء واته: شه وره ی، مه به ست له وه یه که پیغه مبهری خوایه ﷺ له شه و ی کدا له مه که ی پیرو زه وه رۆشتو وه بۆ قودسی پیرو ز له فه له ستین. خوا ی گه وره له سه ره تای سورتهی

(الأسراء) هوه باسی ئەو سەفەر و ئەو گەشتی شەو و حیکمەتی گەشتەکه مان بۆ باس دەکات و دەفەرموی: ﴿سُبْحَنَ الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ لَيْلًا مِنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ إِلَى الْمَسْجِدِ الْأَقْصَا الَّذِي بَرَكْنَا حَوْلَهُ لِنُرِيَهُ مِنْ آيَاتِنَا إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴾ (الأسراء)

واتە: پاکی و بیگەردی و ستایش بۆ ئەو زاتە ی که شەوڕەوی کرد لە بەشیکی کەمی شەودا، بە بەندە ی خۆی (محمد ﷺ) لە مزگەوتی (حرام) کە عەبە ی پیروژەو، بۆ مزگەوتی (الاقصى) لە بیت المقدس کە دەوڕوبەریمان پیروژ و پڕ بەرەکەت کردوو، تا هەندیک نیشانە و بەلگە و دەسەلاتداری و توانایی خۆمانی نیشان بەدەین بەراستی ئەو زاتە بیسەر و بینایە..

بەشی دووهمی گەشتەکە ی پیغەمبەر ﷺ بریتیبوو لە: میعراج. واتە بەرز بوونەو لە مسجد الاقصى وە بۆ سەرۆی ئاسمانەکان و گەشتن بە عەرشى خوا و گفتوگۆکردن لە خزمەت پەرەردگارا - سُبْحَانَهُ وَ تَعَالَى - باسی ئەم میعراجەش خواى گەورە لە سورەتى (النجم) دا باسی دەکات و دەفەرموی: ﴿وَلَقَدْ رَآهُ نَزْلَةً أُخْرَىٰ عِنْدَ سِدْرَةِ الْمُنْتَهَىٰ عِنْدَهَا جَنَّةُ الْمَأْوَىٰ إِذْ يَغْشَى السِّدْرَةَ مَا يَغْشَىٰ مَا زَاغَ الْبَصَرُ وَمَا طَغَىٰ لَقَدْ رَأَىٰ مِنْ آيَاتِ رَبِّهِ الْكُبْرَىٰ﴾ (النجم: ۱۲-۱۸)

واتە: سویند بە خوا بیگومان جاریکی تریش لە دابەزینیکی تردا جوهرەئیلی بینو، کاتی هاتوو بيبات بۆ شەوڕەوی، لە کاتی کدا لە (سِدْرَةِ الْمُنْتَهَى) دا بوو، کە لەویدا بەهەشتی -مأوى- هەیه بە واتای لانه و جیگای حەوانەو، کاتیک ئەو ی (سدره) ی داپۆشی مەگەر هەر خوا خۆی بزانی کین و چین و کاریان چیه، جا بینینی ئەو بەدیھێنراوانە لەو شەویدا وە نەبیت چاوبەست لە پیغەمبەر کرا بیت و چاوی لى لا

بیت. بیگومان پیغمبر ﷺ لهو شه ودا له به لگه و نیشانه و موعیزه گوره کانی په روه ردگاری بینویه به چاوی سهری، به هموو هستی ئه و انیش و هکو: سِدْرَةُ الْمُنْتَهٰی و بَیْتُ الْمَعْمُور و به هشت و دوزه ... هتد.

نیمانداران: نایا ئه م گه شته که له شه ودا به پیغمبر ﷺ کرا له لایه ن خواوه له چ کات و زه مانیکي ژيانی پیروزی پیغمبر ﷺ بوو ﷺ! له سیره و ژياننامه ی پیروزی پیغمبر ﷺ هاتوه که له دواي وه فاتی خاتوو خه دیجه ی هاوسهری که گوره ترین پشتیوانی پیغمبر ﷺ خواو ﷺ بووه له ناو ماله ویدا و هموو ئه و ئه شکه نجه و نازاردانه که موشریکه کان به پیغمبر ﷺ خویان ده کرد. به هاتنه ماله وه و دانیشن له گهل ئه و نافرته گوره که خاتوو خه دیجه ی خیزانی بوو، وه قسه خوش و زمانه شیرین و هیمنه ته به رزه که ی و دلدانه وه به رده وامه کانی بو پیغمبر ﷺ ماندوو بوون له لاشه ی پیغمبر ﷺ دهرده چوو وه دلی ئاسوده ده بوو، وه گوړ و تینیکی تری بو دروست ده بوو به لام به وه فاتی خه دیجه خان - هه زاران هه زار رحمتی خوی لی بیت - پیغمبر ﷺ له و خانه و لانه نارامه ی لی شیوا، ئه و پالپشته گوره ی که له یه که م ساتی دابه زینی و ه حیه وه گوره ترین پشتیوانی خوی بو دهربری، تا ئه و کاته ی ناماده بوو له گهل پیغمبر ﷺ خوادا دهر به دهری شیوی ئه بو طالب بکری و له پیناوی ئیسلام و پیغمبر ﷺ خوادا ﷺ، ئه و خه دیجه یه ی که یه کی بوو له گوره بازرگانه کان، له شیوی ئه بو طالبدا له ژیر گه ماروی نابوری بی به زه بیانه ی موشریکه کانداه برسیتی و نه خوشی وه فاتی کرد، نای

ده‌بی پیغه‌مبه‌ری خوا^{صلواته} چه‌نده غه‌مبار و مه‌حزون بووبی بۆ وه‌فاتی نه‌و هاوسه‌ره دلسۆز و فیداکارهی، دووهم پالپشتی پیغه‌مبه‌ری خوا^{صلواته} که به ئاشکرا پشتیوانی خۆی بۆ پیغه‌مبه‌ری خوا^{صلواته} ده‌رپری، ته‌نانه‌ت له ته‌مه‌نی (٨) سالییه‌وه پیغه‌مبه‌ری^{صلواته} له مال و سایه‌ی ئه‌ودا به‌خیوکارا و ریزی ته‌واوی پی به‌خشترا، ئه‌بو طالبی مامه‌ی بوو، ئه‌بو طالب ئه‌و له‌مپه‌ره بوو له‌به‌رده‌م موشریکه‌کاندا که له‌به‌ر ریز و که‌سایه‌تی گه‌وره‌ی ئه‌و نه‌یان ده‌توانی به ئاشکرا په‌لاماری پیغه‌مبه‌ری خوا^{صلواته} بدن. ئه‌بو طالب که گه‌وره و ریش سپی قورهبیش بوو له‌سه‌ر پیغه‌مبه‌ری خوا^{صلواته} ناو شاری مه‌ککه و خانه و لانه‌ی خۆی به‌جیه‌یشت و له شیوه‌که‌دا وه‌کو موسلمانان کان ژیا و گه‌مارۆی ئابوری له‌سه‌ر بوو. وه پیغه‌مبه‌ری خوا^{صلواته} له ته‌نیشته‌ خۆیه‌وه ئه‌خه‌واند و به‌رده‌وام چاودریری ده‌کرد له ترسی ئه‌وه‌ی نه‌وه‌کا موشریکه‌کان ده‌ستی ره‌شی له تاریکی شه‌ودا بنێرنه‌ سه‌ر و بیکوژن، به‌لام ئه‌وه‌بوو ئه‌ویش وه‌فاتی کرد و پیغه‌مبه‌ری خوا^{صلواته} زۆر بۆی غه‌مبار بوو، به تایبته‌ که به‌داخه‌وه ئه‌بو طالب به کافری مرد و ئیمانی نه‌هینا!!

ئێتر له دوا‌ی ئه‌بو طالب هێرش و ئه‌شکه‌نجه‌دانی ده‌رونی و جه‌سته‌یی بۆ سه‌ر پیغه‌مبه‌ری خوا^{صلواته} زیادی کرد، ئه‌وه بوو دوا‌ی مه‌ئوس بوون له خه‌لکی مه‌ککه که دله‌کانیان وه‌کو به‌رده ره‌قه‌کانی ده‌وری مه‌ککه ره‌ق بوون و ئاماده‌ی ئیمان هینان نین، بۆیه پیغه‌مبه‌ری خوا^{صلواته} بیری کرده‌وه که ئه‌م بانگه‌وازه به‌ریته ده‌ره‌وه‌ی مه‌ککه و شوینیکی ئه‌مین په‌یدا بکات که هاوه‌لانی کوچی بۆ بکه‌ن، ئه‌وه بوو که بریاری دا بجی بۆ شاری طائف و ئه‌م باسه‌یان له‌گه‌ڵ تاوتوی بکات و

داوای پشتیوانییان لی بکات، به‌لام ئه‌وه بوو سه‌رکرده و سه‌ره‌ک
هۆزه‌کانی طائف نه‌ک هه‌ر پشتیوانییان بو دهرنه‌پری و پیشوازییان لی
نه‌کرد به‌لکو به‌ناشرین ترین وشه وه‌لامیان دایه‌وه و له‌کاتی
به‌جیه‌یشتنی طائفدا منال و هه‌رزهیان خسته شوینی و هاوه‌لی
سه‌فه‌ره‌که‌ی که (زه‌یدی کوپی حاریسه) بوو، ده‌ستیان کرد به‌ به‌رد
بارانکردنیان و زه‌ید خۆی ده‌خسته به‌ر به‌رده‌کان، به‌لام ئه‌وه‌نده‌یان به‌رد
تیگرتن که پیغه‌مبه‌ری خوا^{ص‌الله‌ع‌الله‌و‌آله‌و‌س‌لّم‌و‌آله‌و‌س‌لّم‌و‌آله‌و‌س‌لّم} خۆین به‌ قاچه پیروژه‌کانی هاته‌ خواره‌وه
و ناو پیلاوه‌کانی پر کرد، ئیتر ئه‌وه بوو په‌نایان برده لای کابرایه‌کی
باخه‌وان بو ئه‌وه‌ی مناله‌کانیان لی دور بخاته‌وه، کابرای باخه‌وان هه‌ر
چه‌نده کافر بوو، به‌لام به‌زه‌یی پیناندا هاته‌وه و مناله‌کانی لی دوور
خسته‌وه! پیغه‌مبه‌ری خوا^{ص‌الله‌ع‌الله‌و‌آله‌و‌س‌لّم‌و‌آله‌و‌س‌لّم‌و‌آله‌و‌س‌لّم} زۆر ماندوو هیلاک و دل مه‌حزون بوو.
له‌ ناو باخه‌که دانیششت و بیرى ناسۆریه‌کانی ناو مه‌ککه و ئازاری ناو
دلی بو مردنی خه‌دیجه و ئه‌بو طالب و ئه‌و بی ریزییه‌ی سه‌روک
هۆزه‌کانی طائف و ئه‌م به‌رد باران کردنه‌ی له‌ لایه‌ن ئه‌م هه‌رزه و
نه‌فامانه‌وه‌وه خه‌می دوا روژی ئه‌م په‌یامی ئیسلامه‌ی ده‌کرده‌وه، ئیتر
له‌م کاته‌دا ده‌ستی کرد به‌ عیباده‌تیکی تایبه‌تی که بریتیه‌ به‌ (زه‌لیل
بوون و کوپوزانه‌وه له‌ به‌ر خوا) ئه‌وه بوو هه‌ردوو ده‌ستی به‌رز کرده‌وه
به‌ره‌و ئاسمان و به‌ چاوی فرمیسکاویه‌وه فه‌رمووی: (اللّهُمَّ إِلَيْكَ أَشْكُوا
ضَعْفَ قُوَّتِي وَ قَلَّةَ حِيلَتِي وَهَوَانِي عَلَى النَّاسِ، يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ، أَنْتَ
رَبُّ الْمُسْتَضْعِفِينَ وَأَنْتَ رَبِّي.. تا کو‌تایی پاران‌ه‌وه‌که که له‌ کتیه‌کانی
سیره‌دا هاته‌وه).

به‌لئ به زه‌لیلی پارانه‌وه له‌به‌ر خوا گه‌وره‌ترین عیبادته و هه‌ر له‌ویدا خوای گه‌وره وه‌لامی دوعا و پارانه‌وه‌که‌ی دایه‌وه و دلئ دایه‌وه به‌وه‌ی که هه‌ر له‌و کاته‌دا خاوه‌نی ئه‌و باخه که پیغه‌مبه‌ر ﷺ تیی‌دا دانیشتبوو که ناویان (عوتبه و شه‌یبه) ی کوپانی ره‌بیعه بوون، که خاوه‌نی ده‌سه‌لات و سامان و هوژ بوون له طائف، له هه‌موو که‌س زیاتر رقیان له پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ ده‌بووه، خوای گه‌وره دلئ ئه‌و دوو دوژمنه‌ی نه‌رم کرد و فرمانیان کرد به (عه‌داس) ی خزمه‌تکاریان که هیش‌وه ترییه‌ک بو پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ لیبکاته‌وه و بیداتی بیخوات!!

به‌لئ فه‌رمووده‌ی خودایه: ﴿فَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا ۖ إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا﴾

به‌لئ له‌گه‌ل هه‌موو ته‌نگانه و دل ناره‌حه‌تییه‌ک دوو خوشی به‌دوادا دیت... هه‌ر لی‌ره‌دا پیغه‌مبه‌ر ﷺ هه‌ردوو خوشییه‌که‌ی بینی:

خوشی یه‌که‌م: ئه‌وه بوو کاتی (عه‌داس) ی خزمه‌تکار هیش‌وه ترییه‌که‌ی دایه ده‌ستی پیغه‌مبه‌ر ﷺ پیغه‌مبه‌ری خوا سوپاسی کرد و یه‌که‌م بو‌له تری‌ی لی‌کرده‌وه و پیش ئه‌وه‌ی بیخاته ناو ده‌می‌ه‌وه فه‌رمووی: ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾، ئه‌وجا ده‌ستی کرد به

خواردنی، عه‌داس زو‌ر سه‌رسام بوو به پیغه‌مبه‌ری وت: خه‌لکی ئه‌م ناوه ئه‌م وشه‌یه نالین، پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ فه‌رمووی: تو کییت و خه‌لکی کوئی؟ سه‌رنج بده‌ن پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ چون دلئ ئه‌م لاوه راده‌کیشی به‌وه‌ی که پرسیا‌ری ناو و شوینی له دایک بوونی لی ده‌کات، وه‌کو ئه‌وه‌ی بفه‌رموی دیاره تو لاویکی زو‌ر وریا و به‌هه‌ستی که ئه‌م پرسیا‌ره‌ت لی کردم) عه‌داس وتی: من مه‌سیحیم و خه‌لکی نه‌ینه‌وام،

پیغه مبه‌ر ﷺ فه‌رمووی: خه‌لکی شاری خواناسه‌که (یونس‌ی کو‌ری مه‌تای)؟! عه‌داس وتی: چۆن ده‌زانی یونس کو‌ری کییه؟ پیغه مبه‌ر ﷺ فه‌رمووی: ئه‌و برای منه، ئه‌و پیغه مبه‌ره و منیش پیغه مبه‌رم، عه‌داس که ئه‌مه‌ی بیست که‌وته ماچکردنی ده‌ست و قاچی پیغه مبه‌ری خوا ﷺ و روومه‌تی خو‌ی به‌ خوینه‌که‌ی قاچی پیغه مبه‌ردا هی‌نا و هه‌ر له‌ویدا موسلمان بوو!... (عوتبه و شه‌یبه‌)ی خاوه‌ن باخ که ئه‌مه‌یان چاولیبوو وتیان: عه‌داس هه‌لخه‌له‌تا و په‌کی که‌وت، که هاته‌وه بو‌ لایان وتیان: عه‌داس بو‌ وات کرد؟! وتی: سویند به‌ خوا له‌و پیاوه که محمده له‌م سه‌رزه‌ویه باشت‌ر و چاک‌تر نه‌بو‌وه و نابی.

به‌لێ ئیمانداران: ئه‌وه خوشی یه‌که‌م، ئای ده‌بی پیغه مبه‌ری خوا ﷺ چه‌ند دلخۆش بووبی به‌موسلمان بوونی عه‌داس، ئیمه‌ وا دوا‌ی هه‌زار و چوارسه‌د و ئه‌وه‌نده ساله‌ که ده‌یگیرینه‌وه و گو‌ییبیستی ده‌بین، ئاها چۆن دوا‌ی ئه‌وه‌ی له‌ تاوی پیغه مبه‌ر ﷺ فرمیسکمان رشت که‌چی به‌م موسلمان بوونه‌ی عه‌داس روومان کرایه‌وه و دل‌مان گه‌شایه‌وه، ئه‌ی ئه‌بی دلخۆشیه‌که‌ی پیغه مبه‌ر ﷺ له‌ چ ئاست و پله‌یه‌کدا بووبی، سه‌رنج بده‌ن چۆن خوا‌ی گه‌وره دلخۆشی ده‌کات و ده‌فه‌رموی: ئه‌ی محم‌دی خوشه‌ویستم تو‌ مه‌به‌ستت و هیوا و ئامانجت ئه‌وه نییه‌ خه‌لکی موسلمان ببن، ده‌ی وا ئاواته‌که‌ت هاته‌ جی و سه‌فه‌ره‌که‌ی طائف به‌فیرو نه‌چوو، ئاها ئه‌وه‌تا عه‌داس موسلمان بوو، سه‌رنج بده‌ چۆن دلیرانه ئیمان‌ه‌که‌ی له‌به‌رده‌م گه‌وره‌کانیدا ئاشکرا کرد و سویندی خوارد که تو‌ به‌پ‌یزترین و چاک‌ترین مرو‌فی سه‌ر زه‌وی! وه ئاینه‌که‌ت حقه‌ و په‌یامی هه‌موو پیغه مبه‌رانی له‌ خو‌ گرتوو! به‌لێ ئه‌مه‌ فه‌ره‌جی و خوشی و ده‌رگای خیری یه‌که‌م له‌ دوا‌ی دلته‌نگی و دلشکاوی .

موژدهی دووهم و دلخووشی دانهوهی دووهم: ئەوه بوو له ریگی
 گەپاڵهوهدا بۆ مهکه له نیوان طائف و مهکهدا. شوینیک هیه پێی دهلێن -
 نهخله- لهوی پیغه مبهری خوا ﷺ فەرمووی: ئەی زهید با دانیشین و پشویهک
 بدهین، لهو کاته دا کۆمه لێک -جنۆکه- هاتنه خزمهتی پیغه مبهری ﷺ
 پیغه مبهریش قورئانی بۆ خویندن و باوهریان هینا، ههروهکو خوی گهوره له
 سوپهتی (الجن) دا باسی دهکات که وتیان: ﴿إِنَّا سَمِعْنَا قُرْآنًا عَجَبًا يَهْدِي إِلَى
 الرُّشْدِ فَآمَنَّا بِهِ ۖ وَلَنْ نُشْرِكَ بِرَبِّنَا أَحَدًا﴾ الجن ۱-۲، پیغه مبهری خوا ﷺ
 بهو ئیمان هینانهی ئەو جنۆکانه زۆر دلخووش بوو، خوی گهوره تی
 گیاند که ئەو پیغه مبهری ئاده میراد نییه، بهلکو پیغه مبهری جنۆکه شه.
 ئیتر با گه مره و میشک وشکهکانی طائف و مهکه هه پرپاگه ندهی
 نابهجی دژی پیغه مبهر بکهن، بهلێ پیغه مبهری خوا ﷺ به دلخووشیهوه
 گه رایهوه بۆ شاری مهکه و ئیتر ده رگای خووشی و فهره حی کرایهوه و
 پیغه مبهری خوا ﷺ گه شتی ئیسرا و میعراجی پی کرا، وه ئەوه ندهی تر
 پیغه مبهری خوا و موسلمانان دلایان خووش بوو.

ئیمانداران: ئیمه باسی ئیسرا و میعراج دهکین، بهلام بویه ئەم
 پیشهکیه م باس کرد، تاوهکو تیبگهین که مروقی موسلمان هه رگیز نابێ
 مهئوس ببی و دهست له ئەژنۆ دابنیشی و وابزانێ ئەگه ره له جیگایه ک
 یان له زهمانیکدا وهکو تاقیکردنهوه په له هه ورێک بهری تیشکی زیڕینی
 ئیسلامی گرت، ئیتر جاریکی تر خووری ئیسلام هه لئایه تهوه، نه خیر
 بهلکو به دلناییهوه ده بیئت موسلمانان هه موو کات چاوه رپی سه رکه وتن
 و به رهو پیش چوونی زیاتری دینه که یان بن، وه له ژیا نی روژانه شیاندا
 مادام موسلمانن و پشت و په نایان خوی تاک و ته نه یاهه که (مالک

الملك) به وه رابه‌ریان حه‌زهرتی محمده، په‌یامیان قورئانه، به‌رده‌وام گه‌شبین بن وه‌کو پیغه‌مبه‌ره‌که‌یان له‌کاتی ته‌نگانه و دل‌به‌خه‌میدا به‌زه‌للییه‌وه له‌قاپی په‌روه‌ردگار بدن و لئی بیارینه‌وه و دل‌نیا بن که‌خوای گه‌وره له‌جیگای هر ناخوشیه‌ک دوو خوشیان بو ده‌نیریت و کورد گوته‌نی: نه‌گهر خوا ده‌رگایه‌کی لی داخستی دوو ده‌رگای ترت لی ده‌کاته‌وه...

ئیمانداران: هه‌موو پیغه‌مبه‌رانی خوا (سه‌لامی خوا له‌هه‌موویان بی) خواوه‌نی معجیزه‌بوون، که‌ئه‌و موعجیزانه‌به‌لگه‌ی ده‌ستی پیغه‌مبه‌ران بوون که‌ئه‌ی خه‌لکینه‌ئه‌وه‌تا خوای گه‌وره‌پشتیوانی له‌بوونمان به‌پیغه‌مبه‌ر و ره‌وانه‌کراوی خوای ده‌کات به‌وه‌ی که‌ئه‌م موعجیزه‌ی پی به‌خشیوین، جا هه‌ندی جار موعجیزه‌کان به‌پیغه‌مبه‌ره‌که‌ده‌به‌خشرین پیش نه‌وه‌ی په‌یامه‌که‌بگه‌یه‌نیت..

بو نمونه‌حه‌زهرتی موسا کاتی خوای گه‌وره‌کردی به‌پیغه‌مبه‌ر پیش نه‌وه‌ی بینیری بو لای فیرعه‌ون دوو موعجیزه‌ی گه‌وره‌ی پی به‌خشی که‌بریتی بوو له‌وه‌ی که‌گوچانه‌که‌ی ده‌ستی ده‌بوو به‌مارو پاشان ده‌یگرته‌وه و جاریکی تر ده‌بووه به‌گوچانه‌که‌ی جاران، نه‌وه‌ی تریشیان ده‌ستی ده‌خسته‌باخه‌لیه‌وه که‌ده‌یهینایه‌ده‌روه‌پرشنگی نه‌دایه‌وه به‌بی نه‌وه‌ی نه‌خوشی پیستی توش بی، وه‌کو ده‌فه‌رموی: ﴿قَالَ أَلْقَهَا يَمُوسَى﴾ ﴿فَأَلْقَنَهَا فَإِذَا هِيَ حَيَّةٌ تَسْعَى﴾ ﴿قَالَ خُذْهَا وَلَا تَخَفْ سَنُعِيدُهَا سِيرَتَهَا الْأُولَى﴾ ﴿وَأَضْمُمْ يَدَكَ إِلَى جَنَاحِكَ تَخْرُجَ بَيْضَاءَ مِنْ غَيْرِ سُوءٍ آيَةً أُخْرَى﴾ ﴿لِنُرِيكَ مِنْ آيَاتِنَا الْكُبْرَى﴾ طه ۱۹-۲۳

حه‌زهرته‌ی موسا به‌بینینی ئەم دوو حالته‌ی دلی پر بوو له‌خوشه‌ویستی خوا و تیگه‌یشت که‌خوا ئاوا پشتیوانی لی ده‌کات، ئەمجا دوا‌ی نه‌وه‌خوای گه‌وره‌پیی فه‌رموو: ﴿أَذْهَبَ إِلَى فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَى﴾ طه ۲۴. ئەمجا فه‌رمانی پی کرد که‌به‌روات بو لای فیرعه‌ون، وه

هەندی له پیڤه‌مبه‌رانیش موعجیزه‌کانیان له‌سه‌ر داوا‌ی قه‌ومه‌که‌یان بووه‌ وه‌کو موعجیزه‌ی چه‌زهره‌ی صالح که‌گه‌له‌که‌ی داوا‌یان لی کرد له‌و به‌رده‌ گه‌وره‌یه‌ حوشت‌ریک بێته‌ ده‌ره‌وه‌ شیرى هه‌موو هۆزه‌که‌ بدات، به‌لام پیڤه‌مبه‌ری ئیمه‌ —چه‌زهره‌ی محمد ﷺ— له‌به‌ر ئه‌وه‌ی په‌یامه‌که‌ی بو‌ تا قیامه‌ته‌، موعجیزه‌که‌شى ئه‌بى هه‌موو که‌س له‌ ئومه‌تى بیبینى.

بۆیه‌ قورئانی پیرۆز گه‌وره‌ترین موعجیزه‌ یه‌ و گه‌وره‌ترین به‌لگه‌یه‌ بو‌ قه‌ناعه‌ت پێهێنانی هه‌موو خاوه‌ن عه‌قلێک، وه‌ باقی موعجیزاتی ته‌نها بو‌ دلدانه‌وه‌ و ریزگرتنی تایبه‌تى چه‌زهره‌ بووه‌ ﷺ ئه‌وه‌تا جارێکیان موش‌ریکه‌کان پێیان وت: ئه‌ی محمد ئه‌گه‌ر راست ده‌که‌ی پیڤه‌مبه‌ری خوات فه‌رموو نیشانمان بده‌ و له‌به‌ر چاومان برۆ بو‌ ئاسمان، به‌لام خوا‌ی گه‌وره‌ فه‌رمووی ئاوا وه‌لامیان بده‌ره‌وه‌ و بلی: ﴿قُلْ سُبْحَانَ رَبِّيَ هَلْ كُنْتُ إِلَّا بَشَرًا رَسُولًا﴾ الاسراء ۹۳

به‌لام کاتى که‌ دواتر گه‌شتی میعراجی پى کرا و به‌رز بووه‌ بو‌ ئاسمان هه‌رگیز روژیک له‌ روژان باسی ئه‌وه‌ی نه‌کرد که‌ ئه‌م به‌رز بوونه‌وه‌یه‌ی بو‌ ئاسمانه‌کان وه‌لامیکه‌ بو‌ داواکاریه‌که‌ی پێشویان و ته‌حه‌دايه‌که‌ بۆیان، به‌لکو ئه‌م موعجیزه‌ی ئیسرا و میعراج ته‌نها وه‌کو ریزلینانیکی خوا و پشتیوانی کردنی پیڤه‌مبه‌ره‌که‌ی ته‌ماشاکرا، که‌واته‌ موعجیزه‌ی ئیسرا و میعراج بو‌ ره‌دی موش‌ریکه‌کان نه‌بوو، به‌لکو قوناغیکی ژيانى پیڤه‌مبه‌ریتیه‌ و نه‌خشه‌ی داها‌تووی تێدايه‌، به‌لى ئیسرا و میعراج له‌ ناوه‌راستی ته‌مه‌نى بانگه‌وازدایه‌ که‌ ته‌مه‌نى پیڤه‌مبه‌رایه‌تى چه‌زهره‌ی محمد ﷺ ۲۳ سا‌ل بووه‌، له‌ سا‌لی ۱۰ی پیڤه‌مبه‌رایه‌تیدا رووی داوه‌، به‌م شیوه‌یه‌ ئه‌م موعجیزه‌یه‌ بوو به‌ چاره‌سه‌ریک بو‌ ساریژی برین و ئازاره‌کانی رابردوو هه‌ر له‌ سه‌ره‌تای

وه حیه وه تا کاتی ئەم گەشتە، وه دانانی نهخشه و بهرنامه ی رێگای سالانی داهاتووی بانگه‌وازی پیڤه‌مبه‌رایه‌تی تا کاتی وه‌فاتی.

نیمانداران: لێره‌دا پرسیارێک دیته‌ پێشه‌وه، ئەویش ئەوه‌یه: باشه‌ بۆچی پیڤه‌مبه‌ری خوا راسته‌وخۆ له‌ که‌عبه‌وه به‌رز نه‌بۆوه بۆ ئاسمان. له‌ فهرمووده‌ی پیڤه‌مبه‌ردا ﷺ هاتوه‌ که‌ که‌عبه‌ی پێرۆز رێک له‌ ئاستی (بیت المعمور) ی ئاسماندا یه‌ که‌ فریشته‌کان ته‌وافی به‌ده‌وردا ده‌کهن، ئەه‌ی بۆچی ته‌شریفی موباره‌کی له‌ که‌عبه‌وه چووه‌ (مسجد الاقصی) ئەه‌وجا له‌ وێوه به‌رز بۆوه بۆ ئاسمان؟! له‌ وه‌لامی ئەم پرسیاره‌دا ئەلێن: والله اعلم له‌ به‌ر ئەم چه‌ند هۆیه‌ بووه‌:

١. (بیت المقدس) مه‌هبه‌طی نیگا بووه‌ بۆ پیڤه‌مبه‌رانی به‌نی ئیسرائیل که‌ له‌ نه‌وه‌ی ئیسحاق بوون، به‌لام کاتی یه‌هود رێزی وه‌حی خویان نه‌گرت و حوکمی ئاسمانیان پشتگۆی خست، خوای گه‌وره‌ پیڤه‌مبه‌رایه‌تی له‌ ناو لابردن و به‌خشی به‌ چه‌زهره‌تی محمد ﷺ له‌ نه‌وه‌ی اسماعیل، جا بۆ ئەوه‌ی په‌یوه‌ندی دروست بکری له‌ نیوان کۆن و نویدا، له‌ نیوان ئیستا و رابردوودا، وه‌ ئەوه‌ روون ببیته‌وه که‌ په‌یامی خوا وه‌حی خوا هه‌مووی سه‌رچاوه‌که‌ی یه‌کیکه‌ که‌ خوای تاک و ته‌نهایه، وه‌ (مسجد الاقصی) ببی به‌ سییه‌م شوینی پێرۆز له‌ ئیسلامدا، پیڤه‌مبه‌ری خوا ﷺ له‌ که‌عبه‌وه چووه‌ بۆ (مسجد الاقصی)، ئەه‌جا له‌ وێوه به‌رز بۆوه، به‌مه‌ش ئەو راستیه‌ سه‌لما که‌ ئیسلام نه‌هاتوه‌ بۆ سه‌رینه‌وه‌ی هه‌یج که‌سیک، به‌لکو پیڤه‌مبه‌ری ئاخیر زه‌مان که‌ چه‌زهره‌تی محمد ﷺ هاتوه‌ که‌ رێز بگێریته‌وه بۆ هه‌موو ئاینیک و شوینیکی خاوه‌ن رێز که‌ شوین که‌وتوانی زوڵمیان لی کردووه‌ و حه‌ق و مافی خویان پی نه‌داوه‌..

۲. بویه پیغمبه‌ری خواص صلی الله علیه و آله چووه (مسجد الاقصی) ئه‌مجا بۆ ئاسمان، تاوه‌کو مه‌جال و بوار هه‌بی بۆ موشریکه‌کانی مه‌ککه که پرسیار له پیغمبه‌ر بکه‌ن ده‌رباره‌ی سه‌فه‌رکه و بیت المقدس و ئه‌وه‌ی له ریگا بینویه‌تی، چونکه ئه‌گه‌ر یه‌کسه‌ر له که‌عبه‌وه بۆ ئاسمان به‌رز بکرایه‌ته‌وه ئه‌وا موشریکه‌کان ئه‌و پرسیاره‌یان بۆ نه‌ده‌کرا. چونکه خۆ ئه‌وان ئاسمان شاره‌زا نین و به‌ چاوی خۆیان هیچیان لی نه‌دیوه تاوه‌کو پرسیا‌ری له‌باره‌وه بکه‌ن. ئه‌مه‌ش به‌لگه‌یه‌کی گه‌وره‌یه له‌سه‌ر ئازادی راده‌برین و پرسیار کردن بۆ هه‌موو که‌سی ده‌رباره‌ی هه‌موو باب‌ه‌تیک..

به‌پێزان: ئه‌م سه‌فه‌ره‌ی پیغمبه‌ری خواص صلی الله علیه و آله که هه‌مووی موعجیزه‌یه و دووره له ته‌وه‌قوعی مروّقه‌وه، یه‌کی له موعجیزه‌کانی ئه‌م سه‌فه‌ره، کورته‌ی ماوه‌که‌ی بوو. که له به‌شیکی زۆر که‌می شه‌ویکدا له مه‌که‌وه چوه فه‌له‌ستین و له‌ویشه‌وه چووه سه‌ر هه‌ر حه‌وت ئاسمانه‌کان و و هه‌ر له‌و شه‌وه‌شدا هاته‌وه ناو جیگای خه‌وتنه‌که‌ی خۆی. جا و لاخی سواری ئه‌م سه‌فه‌ره‌ی پێی ده‌وتری (بۆراق) که ئازه‌لیکی سپیه، له گویدریژ به‌رز تره و له ئه‌سپ نزمتره، له سه‌حیحی موسلیمدا هاته‌وه که پیغمبه‌ری خواص صلی الله علیه و آله له‌باره‌ی بۆراقه‌وه فه‌رمووی: (يَضَعُ حَافِرُهُ عِنْدَ مُنْتَهَى طَرَفِهِ فَرَكْبَتُهُ حَتَّى آتَيْتُ بَيْتَ الْمَقْدَسِ، فَرَبَطْتُهُ بِالْحَلَقَةِ الَّتِي يَرْبُطُ بِهَا الْأَنْبِيَاءُ)..

واته: بۆراق ئه‌وه‌نده به‌خیرایی ده‌پۆشت که قاجی له‌و شوینه داده‌نا که چاوی بری ده‌کرد بۆ بینین واته: نیوانی هه‌ر هه‌نگاوێکی به‌قه‌ده‌ر ئه‌وه‌نده بوو که چاوی بۆراق ده‌بینی! واته: به‌ ده‌یان کیلومه‌تری به‌یه‌ک هه‌نگاو ده‌بری! پیغمبه‌ر صلی الله علیه و آله ده‌فه‌رمووی: منیش سواری پشته‌ی بووم هه‌تا گه‌یشتمه (بیت المقدس)، ئه‌مجا ده‌به‌زیم و بۆراقم به‌سته‌وه به‌و ئه‌لقه‌یه‌وه که پیغمبه‌رانی پێش من پێیانه‌وه به‌سته‌وه.

نیمانداران: که گوښیستی ئهم فەرمودهیه ده‌بین دوو سه‌رنجمان لا دروست ده‌بی و پیو‌یستمان به وه‌لامدانه وه‌هیه:

یه‌که‌م: ئایا چۆن بۆراق ئه‌وه‌نده به‌خیرایی ده‌روات، که له ته‌واوی سه‌رزه‌ویدا گیانداري ئاوا تیز‌ره و نییه؟! له وه‌لامدا ده‌لێن: ئیمه موسلمانین هه‌رچی پیغه‌مبه‌ری سه‌روه‌رمان ﷺ فەرموو‌یه‌تی هیچ گومان و دوودلێه‌کمان نییه ده‌رباره‌ی راست و دروستیه‌وه. به‌لام بۆ وه‌لامی که‌سانی نه‌یار و گومان دروست‌که‌ر بۆ موسلمانان، ده‌لێن: بۆراق ناوه‌که‌ی له (برق) وه‌هاتوو وه‌اته: هه‌وره‌بروسکه، واته وه‌کو خیرایی هه‌وره‌بروسکه تیز‌ره و بووه، وه زانست ده‌لی: تیشک (روناکی) له ماوه‌ی یه‌ک چرکه‌دا (۳۰۰) هه‌زار کیلومه‌تر ده‌بێت. باشه ئه‌و خوا‌یه‌ی که خالقی روناکیه و توانای ئه‌و تیز تیزه‌په‌وه‌نی پی به‌خشیوه، ئایا هیچ قورسیه‌کی بۆ خوا تێدایه که ئازده‌لیکی سواری ئاوا دروست بکات که وه‌کو تیشک تیز‌ره و بێت؟! سُبْحَانَ الْخَالِقِ. إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.

دووه‌م: له فەرموده‌که‌دا پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ ده‌فه‌رموی: بۆراقم به‌سته‌وه به‌ئه‌لقه‌که‌وه. (قَرِيبُتُهُ بِالْحَلَقَةِ الَّتِي يَرْبُطُ بِهَا الْأَنْبِيَاءُ) باشه خۆ بۆراق رای نه‌ده‌کرد خۆ مه‌ترسی ئه‌وه نه‌بوو که‌س په‌لاماری بدات و بیدزیت. ئه‌ی که‌واته بۆچی به‌سته‌وه، هه‌زار رحمه‌ت له زانای گه‌وره (نیمامی نه‌وه‌وی) بی که له شه‌رحی سه‌حیحی موسلیمدا ج ۲ ص ۲۷۶دا له شه‌رحی ئهم فەرموده‌یه‌دا ده‌فه‌رموی: (وَقِي رِبْطُ الْبُرَاقِ الْاِخْذُ بِالْاِحْتِيَاظِ فِي الْأُمُورِ وَ تَعَاظِي الْأَسْبَابِ، وَأَنَّ ذَلِكَ لَا يَقْدَحُ فِي التَّوَكُّلِ إِذَا كَانَ الْإِعْتِمَادُ عَلَى اللَّهِ تَعَالَى، وَاللَّهُ أَعْلَمُ)

واته: له به‌ستنه‌وه‌ی بۆراقدا پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ وانه‌ی ده‌ست‌گرتن به‌نیحتیا‌ت‌کردنی فێر کردین له هه‌موو کار و بارێکدا، واته: مرو‌فی موسلمان نابێ کاروباره‌کانی ئیهمال بکات و شل‌گیر بی، به‌ل‌کو به‌رده‌وام دوور بینی

هه بی، وه دهست بگری به هۆکاره کانه وه، وه دهست گرتن به هۆکاره وه - وه کو به ستنه وه به ئه لقه وه - هیچ نابهرامبه ریه کی تیدا نییه له گهل پشت به ستن به خوای گه وه، له کاتی کدا مروژ ته وای دنیایی خوی و سیه و متمانه ی ههر له سهر خوا بی، ههر وه کو پیغه مبهری خوا صلی الله علیه و آله به وه که سه ی فهرموو که هاته خزمه تی و له وه لای پیغه مبهری خوا صلی الله علیه و آله که لای پرسی: خوشتره که چی لیکرد؟! وتی: ئه ی پیغه مبهری خوا صلی الله علیه و آله له وه دهشته به ره لام کرد توکلت علی الله، پشت به خوا به هیچ لایه کدا ناروات و که س نایبات، پیغه مبهری خوا صلی الله علیه و آله ئه م بۆچونه هه له یه ی له سهر (ته وه کول و پشت به خوا به ستن) بۆ راست کرده وه و فهرمووی: (أعقلها و تَوَكَّلْ) برۆ جوان بیبه سته وه و ئه مجا دلێشت به خوا بیبه سته و پشت به خوا بیبه سته که خوشتره که بۆ ده پاریزی نه که به ستنه وه که، به لکو به ستنه وه که ته نها سه به بیکه و ئیحتیات کردنه، لیڕه شدا ئه م وانه یه ی فیزی ئومه ته که ی کرد که دهست به هۆکاره کانه وه بگرن و دلێشیان ههر پابه ند بی به خوای گه وه وه ..

له وه ریوایه ته دا که پیشه وا (ترمذی) به سه نه دیکی سه سن گپراویه تیه وه و ده فهرمووی: (أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ لَيْلَةَ أُسْرَى بِهِ، أَتَى بِالْبُرَاقِ مَسْرَجاً مَلْجِماً فَاسْتَصْعَبَ عَلَيْهِ، فَقَالَ لَهُ جَبْرِيلُ: مَا حَمَلَكَ عَلَى هَذَا؟! فَوَاللَّهِ مَا رَكِبَكَ خَلْقٌ قَطُّ أَكْرَمَ عَلَى اللَّهِ مِنْهُ، قَالَ: فَارْفُضْ عِرْقاً)... واته: له کاتی شه وره ی پیغه مبهردار صلی الله علیه و آله پیغه مبهری خوا کاتی ویستی سواری پشتی بۆراق بی جولا و خهریک بوو نه هیلی، جوهریل پینی وت: ئه ی بۆراق چی وای لیکردی. بجولیی، سویند به خوا ههر گیزاو ههر گیز هیچ که سی که نه هاتوته سهر پشتی تو که چاکتر و به یرتر بی لای خوا له م زاته که هه زره تی محمه د صلی الله علیه و آله ئه مجا بۆراق له جول هه ووت و هه موو لاشه ی عهرقه ی دهردا له شه رمی پیغه مبهردا، زانایان ده فهرموون: بۆیه بۆراق جول و خهریک بوو نه هیلی پیغه مبهری خوا بجیتته سهر پشتی، له بهر ئه وه بوو که ماوه یه کی زۆر بوو هیچ که س نه چوبوه

گه‌وره شه‌وپره‌وی به پیغه‌مبه‌ر ﷺ کرد. بۆراقیان بۆ هیئا زین و لغاو کرا بوو. وه ئاماده کرابوو بۆ سواربوون تاوه‌کو پیغه‌مبه‌ر ﷺ بجیتته سه‌ر پشتی و بروات به‌ره‌و (بیت المقدس...) ئەم فەرمووده‌یه صححه‌ الالبانی فی (صحیح الترمذی ۲۵۰۳)

لی‌ره‌دا دوو وشه‌ جیگای له‌سه‌ر وه‌ستانن ئەوانیش ده‌فه‌رموی: (مسرجا ملجمًا) زین و لغاو کرابوو، خو بۆراق که خو‌ی هه‌موو لاشه‌ی موعجیزه‌یه ئەگه‌ر زین و لغاوش نه‌کرایه به دلنیا‌یه‌وه پیغه‌مبه‌ری خ‌وای ﷺ هه‌ر به سه‌لامه‌تی ده‌گه‌یاند و توشی هیچ ئازاریک نه‌ده‌بوو، به‌لام لی‌ره‌دا خو‌شه‌ویستمان ﷺ ئەو وانه‌یه فی‌ری ئومه‌ته‌که‌ی ده‌کات که: ته‌وه‌کول و پشت به‌ خوا به‌ستن مانای وازه‌ینان نییه له‌ ئەسه‌باب و هۆکاره‌کان، لی‌ره‌دا زین که له‌سه‌ر پشتی و لاخ داده‌نری و جیگای دانیشتنه وه لغاو که له‌ مل و ده‌می و لاخ ده‌کری و بۆ سو‌راندنه‌وه و وه‌ستاندن به‌کاردی، له‌ ئەم‌ر‌ودا که ئۆتۆمبیل جیگای و لاخی سواری گرتۆته‌وه، زین و لغاو واته: کوشنی دانیشتن و قاپی سه‌یاره و ئیستۆپ و سوکانی سه‌یاره‌که، واته: مرو‌قی موس‌لمان ئەگه‌ر راست ده‌کات شو‌ینکه‌وته‌ی پیغه‌مبه‌ره و گو‌ی بۆ گه‌شتی شه‌وپره‌وی ئیسراو می‌عراجی ئەو خو‌شه‌ویسته‌ی راده‌گری‌ت، ده‌بی له‌ کاتی لی‌خو‌رینی ئۆتۆمبیلدا هیچ نو‌قسان‌ی و که‌م و کو‌ریه‌ک له‌ ئۆتۆمبیله‌که‌یدا نه‌بی‌ت ئەم‌جا ناوی خ‌وای گه‌وره ب‌ی‌نی‌ت و ده‌ست به‌ لی‌خو‌رین بکات وه نمونه‌ی شو‌فی‌ری توند و تۆل و ری‌کو‌پی‌ک بی‌ت، نه‌ک وا تی گه‌یشتب‌ی و خو‌ی وا تی‌بگه‌یه‌نی‌ت مادام موس‌لمان‌ه و ده‌لی ته‌وه‌کولم له‌سه‌ر خوا هه‌یه ئیتر ئۆتۆمبیله‌که‌ی قاپی دانه‌خ‌ری و لای‌تی نه‌بی‌ت و سوکانی ناته‌واو بی‌ت و بی ئیستۆپ بی‌ت، هه‌ر ب‌روا‌و ب‌لی‌ت پشت به‌خوا هیچ ناب‌ی‌ت، ئەمه‌ ناشرین کردنی ئیسلام و دینداری و ئەه‌لی مزگه‌وته و پشت کردنه له‌ ری‌بازی پیغه‌مبه‌ری خوا

ﷺ، که به داخه وه ئیمه بویه دواکه وتوین چونکه له ریبازی پیغه مبهری خوا لامانداوه، ئه وه تا له م سه فه ره ی ئیسراو میعراجدا که هه مووی سه رتاپا له ئه لفه وه تا یای موعجیزه یه و دووره له ده سه لات ی به شه رییه وه، لیڤه شدا ئومه ته که ی به ئاگا دینیتیه وه که نه که ن پشت له هوکار و ئه سبابه کان بکه ن و وابزانن ئه وه ته وه کوله و پاشان خو تان به هیلاک بدن و دینه که ش ناشرین بکه ن و ببنه کو مه لگایه کی دواکه وتوو!!

ئیمانداران: پیغه مبهری خوا ﷺ به رده وامه له سه ر گپرا نه وه ی باسی سه فه ره که ی و ده فه رمووی: (ثُمَّ دَخَلْتُ الْمَسْجِدَ فَصَلَّيْتُ فِيهِ رَكَعَتَيْنِ) رواه مسلم، واته: دوا ی ئه وه ی گه یشتینه بیت المقدس، بو راقم به سه ته وه به و ئه لقه یه ی که به ده رگای مزگه وته که وه بوو، که پیشتی پیغه مبهران پنیانه وه به سه تبو وه، پاشان چومه ناو مزگه وته که وه و دوو رکات نویژم کرد.

ده فه رمووی: دوا ی ئه وه: (فَلَمْ أَلْبَثْ إِلَّا يَسِيراً حَتَّى اجْتَمَعَ نَاسٌ كَثِيرٌ، ثُمَّ أذن مؤذنٌ فأقيمت الصلاةُ فقمنا صُفُوفاً نَنْتَظِرُ مَنْ يُؤْمِنَا، فَأَخَذَ بِيَدِي جبريلُ فَقَدَّمَنِي فَصَلَّيْتُ بِهِمْ) واته: دوا ی که میك که من و جو بریل له مزگه وته که دا بووین، خه لکانیکی زور کو بونه وه پاشان بانگبیژ بانگی داو قامه تی نویژم کرا و ئیمه ش هه ستاین به چه ند ریزیکی ریک و جوان ریز بووین و چاوه پروانی که سیکمان ده کرد که پیشنو یژیمان بو بکات، ئه مجا جو بریل هات و ده ستی منی گرت و بر دمی هه پی شه وه و منیش پیشنو یژیم بو کردن، له سه حیحی موسلیمدا ئاوا فه رمووده که هاتو وه: (وَحَانَتْ الصَّلَاةُ فَأَمَمْتُهُمْ) کاتی نویژ هات و ئیمه ته م بو کردن، بیگومان ئه و خه لکه زوره سه رجه م هه موو پیغه مبهران بوون له ئاده مه وه تا خاته م لیڤه شدا چه ند وانه یه ک فیڤرده بین:

۱. ریکوپیکي ریزه کانی نویژي جه ماعت که فهرمووی: (فَقُمْنَا صَفْوًا) به چند ریزیکی زور جوان ریز بوین، که به داخه وه ئومه تی ئه و پیغمبره تا ئیستاش له زوربه ی مرگه وته کاندای ریزی نویژه کانیان ناریکه.

۲. پیغمبره ی خوا^{صَلَّیَ اللّٰهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ} که بیگومانه له وه ی که خوی سهررداری هه موو پیغمبرانه و بینا و کوشکی پیغمبرانه به و ته و او بووه، به لام بوخوی راسته وخو نه چوووه پیشه وه و خوی نه کرد به ئیمامی پیغمبرانه، که ئه مهش دهرس و وانه ی ریزلینانمان فیر ده کات بو خه لکانی تر، وه ئه و وانه رامیاریه مان فیر ده کات که نابی سهرکرده خوی به زور خوی بخاته پیشه وه ی خه لکی، به لکو ده بی داوای لی بکری بو پیشه وایه تی، ئه مهش رهت کردنه وه ی دیکتا توریه ته له پیشه وایه تیدا.

۳. به م ئیمامه تی پیغمبره ی ئیمه^{صَلَّیَ اللّٰهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ} بوو به پیشه وای هه موو پیغمبرانه و به کرده وه ئالای دهستی هه موو پیغمبرانه ته سلیمی دهستی ئه مینی محمد المصطفی^{صَلَّیَ اللّٰهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ} کرا، وه ئه مهش ته بایی و ریز و به یه که وه ژیا نی ئاینی ئیسلام دهرده خات له گه ل هه موو ئه هلی کیتاب و شوینکه وته ی هه موو پیغمبرانه، وه ته نها ئاینی ئیسلامه که دان ده نی به هه موو ئایینه حقه ئاسمانیه کان و هه موو کتیبه ئاسمانیه کان و ئیمان به پیغمبرانه سهرجه م دوو پایه ن ئیمان و بیر و باوه ری مروقی موسلمان، ﴿كُلٌّ ءَامِنٌ بِاللّٰهِ وَمَلٰٓئِكَتِهٖ وَكُتُبِهٖ وَرُسُلِهٖ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ اَحَدٍ مِّنْ رُّسُلِهٖ﴾ که واته ته نها و ته نها ئاینی پیروزی ئیسلامه که ده توانی به یه که وه ژیا ن له نیوان هه موو بیروباوه ره کاندای دروست بکات، چونکه ریزی هه موویان ده گریت.

ئیمانداران: پیغمبره ی خوا^{صَلَّیَ اللّٰهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ} به رده وامه له سهر گیرانه وه ی شه وپه ویه که ی و ده فهرمووی: (ثُمَّ خَرَجْتُ فَأَجَأَنِي جَبْرِيلُ بِإِنَاءٍ مِنْ خَمْرٍ

وَإِنَاءٌ مِنْ لَبَنٍ، فَأَخْتَرْتُ اللَّبَنَ، فَقَالَ جَبْرِيلُ: اخْتَرْتَ الْفِطْرَةَ... رواه مُسْلِمٌ

واته: پاشان له مزگه‌وته‌که چوومه ده‌روه و جبریل دوو قاپی بو هینام یه‌کیکیان مه‌ی و عه‌ره‌قی تی‌دا بوون ئه‌وی تریان شیر ی تی‌دابوو، منیش شیره‌که‌م هه‌لب‌ژارد، جو‌بریل فه‌رمووی: فیت‌ره‌تت هه‌لب‌ژارد... هه‌ر له‌ سه‌حیحی موسلمیدا (٤٢٣) هاتوه‌ که فه‌رمووی: جو‌بریل پی‌ی وتم: (أَمَا لَوْ أَنَّكَ اخَذْتَ الْحَمْرَ غَوَتْ أُمَّتُكَ). واته: جو‌بریل فه‌رمووی: ئه‌گه‌ر تو ئاره‌قه‌که‌ت هه‌لب‌ژاردایه، ئه‌وا ئومه‌ته‌که‌ت دوا ی تو گو‌مرا ده‌بوون.

ئیمامی نه‌وه‌وی له‌ شه‌رحی سه‌حیحی موسلمیدا ج ٢ ص ٢٧٧ له‌ شه‌رحی ئه‌و فه‌رمووده‌یه‌دا و له‌ مانای (اخترت الفطرة) ده‌فه‌رمووی: (فَسَرُوا الْفِطْرَةَ هُنَا بِالْأَسْلَامِ وَالْأَسْتِقَامَةِ، وَمَعْنَاهُ وَاللَّهُ أَعْلَمُ اخْتَرْتَ عَلَامَةَ الْأَسْلَامِ وَالْأَسْتِقَامَةِ، وَجَعَلَ اللَّبَنَ عَلَامَةً لِكُونِهِ سَهْلًا طَيِّبًا طَاهِرًا سَائِغًا لِلشَّارِبِينَ سَلِيمَ الْعَاقِبَةِ، وَأَمَّا الْحَمْرُ فَإِنَّهَا أُمُّ الْخَبَائِثِ وَجَالِبَةٌ لِأَنْوَاعٍ مِنَ الشَّرِّ فِي الْحَالِ وَالْمَالِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ).. واته: شیر نیشانه‌ی ئیس‌لام و دامه‌زراویه، چونکه شیر پاک و خاوینه‌ ئاسان هه‌رس ده‌کری و تام و بون و ره‌نگی جوان و خو‌شه، به‌ ئاسانی ده‌خوری‌ته‌وه، هه‌چ نه‌خو‌شیه‌کی به‌دواوه نییه، به‌لام شه‌راب و عه‌ره‌ق دایکی هه‌موو تاوانه‌کانه و هه‌موو شه‌ر و خراپه‌یه‌ک به‌شوین خویدا دینی له‌ ئیستا و له‌ داهاتودا- خودا زاناته‌ر.

به‌لێ ئیماندارانی به‌پ‌ریز لیره‌شدا ئه‌و ده‌رس و وانیه‌ فیر ده‌بین که بیر و باوه‌ر و شه‌ریعه‌تی ئیس‌لامی وه‌کو شیر وایه، تی‌گه‌یش‌ت‌نی، په‌یره‌وکردنی، سه‌ره‌نجامی شوینکه‌وتنی، وه‌کو خواردنه‌وه‌ی شیر وایه و ره‌وانه و ئاسانه و مایه‌ی گه‌شه‌کردنه، جا کی هه‌یه‌ قه‌رزاری شیر نه‌بی و به‌شیر گه‌وره‌ نه‌بووی، ئه‌وه‌ی له‌ کاتی گه‌وره‌ بوونیشدا ماست و په‌نیر و شیر و به‌ره‌مه‌کانی شیر ناخوات، ئایا هه‌ر به‌ شیر به‌خو

نەكراوه، هەر به شیر گه‌وره نه‌بووه؟. كه‌واته: چۆن شیر گه‌وره‌كه‌ره و بۆ مه‌موانه، ئیسلامیش گه‌وره‌كه‌ره و هی هه‌مووانه. عه‌ره‌قیش به‌رنامه‌ی مرو‌فكرده، چۆن عه‌ره‌ق سه‌رخۆشكه‌ره، هه‌موو خراپه و تاوانیك به‌شوین خۆیدا دینی و دنیا و قیامه‌ت له‌ناو ده‌بات. ژیان ده‌كات به‌ژان، هه‌ندی كه‌س به‌بازرگانی پێكردنی و خه‌له‌تاندنی گه‌نجان و رۆله‌ی خه‌لك كه‌ سه‌رخۆشیان ده‌كه‌ن، خۆیانی پێ ده‌وله‌مه‌ند ده‌كه‌ن و هه‌زارانیشی پێ ئیفلاس ده‌كه‌ن، بێ ژیا‌نیان ده‌كه‌ن، چۆن عه‌ره‌ق له‌ناوبه‌ره، به‌رنامه‌ی ده‌ستكردی مرو‌فقیش هه‌روایه، به‌رنامه‌ی كو‌فریش رێك ئاوايه، ته‌نها به‌نج كردنی پێیه، ئه‌و تۆزه خزمه‌ته‌ ته‌زویره‌ش كه‌ كو‌فر ده‌يكات به‌ مرو‌فایه‌تی هه‌روه‌كو سودی عه‌ره‌ق و شه‌راب، به‌لام ﴿وَإِثْمُهُمَا أَكْبَرُ مِنْ نَفْعِهِمَا﴾ زه‌ره‌ر و زیانه‌كه‌ی، مالدو‌یرانیه‌كه‌ی، دین و ئیمان سو‌تاندنه‌كه‌ی لا‌وان و گه‌نجان، زۆر زۆر گه‌وره‌تره‌ له‌و تۆزه خزمه‌ته‌ی كه‌ وه‌كو دی‌وجامه‌ بۆ چا‌وبه‌ستی گه‌لان ده‌يكات، الله اكبر ئه‌م پێغه‌مبه‌ره‌ چۆن به‌چه‌ند وشه‌یه‌ك هه‌موو رێگایه‌کی ژیا‌نمان بۆ رۆشن ده‌كات‌وه... ده‌ی قور به‌سه‌ر ئه‌و كه‌س و خێزان و می‌لله‌ته‌ی كه‌ شیرێ پاك و خاوێن و ره‌نگ جوان و تام خۆشی نا‌وی و حه‌زی له‌ بۆگه‌نی عه‌ره‌ق و كه‌لا‌کی مر‌داره‌وه‌بوه.

ئیمانداران: پێغه‌مبه‌ری خوا ﷺ كۆمه‌لی مه‌شه‌هدمان بۆ ده‌گێڕێته‌وه كه‌ له‌ شه‌وپه‌ره‌یه‌كه‌یدا بینوویه‌تی و وه‌ك ره‌حمه‌تیك ئومه‌ته‌كه‌ی ئا‌گادار ده‌كات‌وه كه‌ ئا‌گاداری خۆن بن و نه‌كه‌ونه‌ ئه‌و هه‌له‌ و تا‌وانه‌وه‌ چونكه‌ ئه‌وه‌ سزاكه‌یه‌تی، وه‌ ئه‌وانیشی كه‌ چا‌كه‌یان كردبێ ئه‌وه‌ پادا‌شتیه‌تی، فه‌رموون به‌پێزان با بزانی‌ن پێغه‌مبه‌ری خوا ﷺ چیمان بۆ ده‌گێڕێته‌وه. خۆشه‌ویستمان ﷺ ده‌فه‌رموی: له‌ كاتی شه‌وپه‌ره‌یه‌كه‌مدا رۆشتم به‌لای كۆمه‌لیكدا كه‌ كشتوكا‌لیان ده‌كرد و خه‌ریکی چاندن بوون، به‌لام سُبْحان الله هەر كه‌ تۆوه‌كه‌یان ده‌چاند یه‌كه‌سه‌ر سه‌وز ده‌بوو و

پېندهگه‌یشت و ده‌ستیان ده‌کرد به دروینه‌کردنی، به‌رده‌وام ئه‌وه ئیشیان بوو هتا لایه‌کیان ده‌دوریه‌وه، لایه‌که‌ی تریشی سه‌وز ده‌بووه و ئه‌وانیش ده‌ستیان ده‌کرد به دروینه‌ی، جوهریل فه‌رمووی: هؤلاء المجاهدون، ئه‌مانه ئه‌و که‌سانه‌ن که له پیناوی خوادا تیکۆشاوان و همه‌وو ژیانیان به‌خشی به ئیسلام و به ئیخلاص و دلسۆزی و دور له ریا و مه‌به‌ست و مه‌رامی دونیایی خه‌باتیان ده‌کرد له پیناوی گه‌یاندنی په‌یامی ئیسلام و همه‌وو هه‌ول و تیکۆشانیان بۆ چه‌سپاندنی په‌یامی پر دادگه‌ری ئیسلام بوو، بۆ ئه‌وه‌ی مروّقه‌کان به خوشترین و نازادترین و شادترین ژیان بژین و دور بن له همه‌وو زولم و ستم و چه‌وساندنه‌وه‌یه‌ک، ئه‌مانه خیر و پاداشتیان به‌رده‌وامه و له دوا‌ی مردنیشیان خیره‌کیان نه‌پراوه‌یه...

وه فه‌رمووی ﷺ: کۆمه‌لی دیمه‌نی ترسناکم بینی که ئه‌نجامی تاوان و گونا‌ه بوو، وه‌کو:

۱. کۆمه‌له‌ که‌سیکم بینی که سه‌ریان به به‌ردی گه‌وره پان ده‌کرایه‌وه، به‌لام هه‌ر کاتی سه‌ریان پان ده‌بووه، جارێکی تر وه‌کو خوی لی ده‌هاته‌وه و دوباره به‌رده‌کیان ده‌کیشایه‌وه به سه‌ریدا و سه‌ریان پان ده‌کردنه‌وه، جوهریل فه‌رمووی: ئه‌مانه ئه‌و که‌سانه‌ن که (تَنَاقَلَتْ رُؤُوسَهُمْ عَنِ الصَّلَاةِ) سه‌ریان قورسه له ئاستی نوێژدا و نوێژ ناکه‌ن.

۲. کۆمه‌لی که‌سم بینی که پاش و پێشیان پینه‌ی پێوه‌بوو، وه‌کو ئازهل وابوون، جوهریل فه‌رمووی: (هؤلاء الذين لَا يُودُونَ الزَّكَاةَ) ئه‌مه ئه‌و که‌سانه‌ن که زه‌کاتی ماله‌کانیان ناده‌ن!

۳. کۆمه‌لیکم بینی که گوشتی پاکوخاوین و جوانیان له‌به‌رده‌مدا بوو، به‌لام ئه‌وان ده‌چوون له‌ولاتره‌وه گوشتی بوگه‌ن و تیکچوویان ده‌خوارد و پاکه‌کیان نه‌ده‌خوارد، جوهریل فه‌رمووی: (هؤلاء الزَّانَاةُ)

ئەمانە ئەو کەسانەن کە حەلالی خۆیان ھەبە کەچی لەگەڵ کەسانی تری
حەرام بە خۆیان رادەبویژن و زینا دەکەن.

٤. وە پیاویکم بینی کە کۆلی پۆش و دار و چیلکە ی گەورە ی
کۆکردبوو، بەلام کە دەیویست بیدات بە کۆلیدا بۆی ھەلنەدەگیرا،
کەچی لەجیات ی ئەو ی بچی ھەندیکی لی لابات بۆ ئەو ی تۆزیک سوک
ببی، دەچوو ھی تریشی کۆدەکردەو و دەیخستە سەر کۆلە قورسەکە ی
و ئەو ھەندە ی تر قورسی دەکرد و سەرەنجام ھەر بۆی ھەلنەدەگیرا!!
جویریەل فەرموو ی (هذا الذي عنده الأمانة لا يؤديها وهو يطلب أخرى)
ئەمە ئەو کەسە ی کە ئەمانە تیکی لایە، بەرپرسیاریە تیەکی لەسەر شانە،
بەلام ناتوانی جیبەجیی بکات، کەچی لەجیات ی ھەندیکی وازلیبینی
داوای پلە ی بەرزتر و مەسئولیە تی زیاتر دەکات!..

٥. رۆشتم بە لای پیاوانیکدا بینیم لیویان بە مقەستی ئاگرین
پارچە گۆشتی لی دەکرایەو، بەلام ئەو ھەو ھەو کە ھەر جاریک بی و
تەواو بەلکو ھەموو جاری کە لیویان بەو مقەستە ئاگرینە دەبڕین،
جاریکی تر لیوھکانیان دروست دەبوو، دوبارە لیویان پارچە پارچە
گۆشتی لی دەکرایەو، جویریەل فەرموو ی: (هؤلاء خطباء الفتنة) ئەوانە
ئەو وتاریبژانەن کە دەبنە مایە ی فیتنە بۆ خەلکی کە گوئیان لی دەگرتن
واتە ئەو وتاریبژانەن کە بە خەلکی دەلین چاکە بکەن بەلام خۆیان
نایکەن، بە خەلکی دەلین فلانە شت بیشرعیە مەیکەن، بەلام خۆیان
ئەنجامی دەدەن، وە ئەو وتار بیژانەن کە حەق و راستیەکان بە خەلکی
ناگە یەنن و لە ترسان و لەبرسان راستیەکانی ئەم ئیسلامە دەشارنەو و
دەیانەو ی دلی کاربە دەستانیان لی نەپەنجی و شوینیان پی لەق نەبی!..

٦. بینیم کە گایەکی زۆر گەورە لە کونیکی زۆر بچوکەو ھاتە
دەرەو، بەردەوام ئەو (گا) گەورە ی دەیویست بچیتە ناو کونە

بچکۆله که وه، به لام تازه نهیده توانی بچیتته ناویه وه، جوهریل فهرمووی:
 (الرَّجُلُ يَتَكَلَّمُ بِالْكَلِمَةِ فَيَنْدِمُ فَيُرِيدُ أَنْ يَرُدَّهَا فَلَا يَسْتَطِيعُ) ئەمه پیاویکه.
 که قسهیه کی کردووه، به لام له دهمی هاته دهره وه و په شیماننه و دهیه وی
 قسه که ی بێته وه لای خوی، به لام تازه ناتوانی و له دهستی دهرچوو!...
 ئەو دیمه نانهی که باسمان کرد، ههر دوو پیشه وای فهرمووده — طبرانی و
 بزار — له ئەبی هوریره وه ریوایه تیان کردووه.

۷. پیغه مبهری خوا عليه السلام ده فهرمووی: کاتیک که بهرز کرامه وه تیپه پریم
 به لای که سانیکیدا که نینوکی مسیان هه بوو، به و نینوکانه ی خویان دهم و چار
 و سنگی خویانیان پی دهرنیه وه و دهم و چاوی خویان خه لئانی خوین
 ده کرد، و تم: ئەوانه کی ن ئەی جوهریل؟ فهرمووی: ئەوانه که سانیکن که
 (يَأْكُلُونَ لُحُومَ النَّاسِ وَ يَقْعُونَ فِي اعْرَاضِهِمْ) گوشتی خه لکان ده خون،
 غه یبه تیان ده که ن و ناموسیان له که دار ده که ن. (ئهم فهرمووده یه ی رواه احمد
 (۲۲۴/۳) وَصَحَّحَهُ الْإِلْبَانِي فِي سِلْسِلَةِ الصَّحِيحَةِ (۵۳۲))

به پریزان: له ئەسه ریکدا هاتوو ئەگەر چی پله ی فهرمووده که لاوازه
 به لام بۆ بواری (الترغيب و الترهيب) نابه جی نیه که باسی بکهین، که
 باسی چهند دیمه نیکی ترمان بۆ ده کات.

ده فهرمووی: روژیکیان هه زه ته ی علی و فاطمه ی خیزانی چوونه خزمه ت
 پیغه مبهری خوا عليه السلام بینیان پیغه مبهری دلسوز و به به زه یی بۆ ئومه ته که ی
 زۆر به کول ده گریا، عه رزیان کرد: هوی گریانه که ت چییه؟ فهرمووی: له
 شه وی میعراجدا چاوم به کومه لی له ژنانی ئومه تم کهوت که به سزای سهخت
 سزا دهران، به م شیوه یه:

۱. ژنی وا هه بوو که به قژی هه لواسرا بوو، میشکی سه ری له تاوی نازار
 ده کولا، که پرسیم چ تاوانیکی کردووه، پییان و تم: که له دنیا دا سه ری رووت

کردوه و قژی رازاندوته‌وه و نیشانی که‌سانی نامه‌هره‌می داوه‌و سه‌ری دانه‌پۆشیوه.

۲. هه‌ندی ژنم بینی که به‌زمانیان هه‌لواسراون و ئاوی گهرمیان به‌قورگا ده‌کردن، که پرسیم تاوانیان چیه، وتیان: ئه‌وه ئه‌و ئافره‌تانه‌ن که به‌زمانیان ئازاری دراوسێکانی خویانیان ده‌داو هه‌موو دراوسێکانیان له‌ زمانیان ده‌ترسان.

۳. ژنیک هه‌ردوو پیی به‌ مه‌کیه‌وه به‌ستراپوه و ده‌ستی به‌ناوچاوانیه‌وه بوو، مار و دوپشکی زۆری پیوه‌بوو، وتیان: ئه‌وه سزای ئه‌و ئافره‌تانه‌یه که هه‌یز و له‌شگرانی خۆی نه‌ده‌شت و خۆی پاک نه‌ده‌کرده‌وه و گالته‌ی به‌وشتانه‌ ده‌هات.

۴. ژنی وا هه‌بوو به‌ مه‌کی هه‌لواسراپوو، وتیان: ئه‌وه ئه‌و ژنانه‌ن که به‌ بێ هیچ هۆیه‌ک ته‌نها بۆ ئاره‌زووی خویان و ئیسراحه‌تی خویان شیرێ مه‌کی خویان ناده‌ن به‌ جگه‌رگۆشه‌کانیان.

۵. ژنی وام بینی که سه‌ری وه‌کو سه‌ری به‌راز و لاشه‌ی وه‌کو لاشه‌ی گویدریژ وابوو، وتیان: ئه‌وه سزای ئه‌و ئافره‌تانه‌ن که می‌ردیکی ریکوپینکو داوینپاکی هه‌یه، به‌لام ئه‌م ژنه‌ له‌گه‌لیا ناخه‌وی و کاری سه‌رجیگایی که مافیکی شه‌رعییه‌ له‌گه‌ل می‌رده‌که‌ی جیبه‌جی نه‌کردوه،

۶. ئافره‌تی وام بینی که وه‌کو شیوه‌ی سه‌گی لیها‌تبوو، ئاگر له‌ ده‌می ده‌رده‌چوو، فه‌رمووی: پێیان وتم: ئه‌وه ئه‌و ئافره‌تانه‌ن که له‌ ژیا‌نی دونیادا هه‌سود بوون به‌ مالی خه‌لک و ژیا‌نی خه‌لکی و به‌ بینینی خوشی و خوشگوزه‌رانی ژنانی خزم و ناسیاو و دراوسێیان دل‌یان ته‌نگ بووه‌ ئاواتیان ئه‌وه بوه‌ که خه‌لکی ژیا‌نیان ناخۆش بێ و ده‌ست کورت و هه‌ژاربن و هاوسه‌ره‌کان به‌یه‌که‌وه له‌شه‌ر و ئاژاوه‌ی خیزانیدابن..

کەواتە خوشکانی بەرێژ، ئێوە زۆر بەرێژن و دەبی خۆتان بپاریژن لەو خوورەوشتە ناشرینانەی کە دەبنە مایە ناشرین کردنتان لەبەر چاوی هاوسەرەکانتان و کۆمەلگا و دەورووبەرتان بە گشتی، کە بەداخەوێ ئێوە جوړە ئافەرەتانە، (لەگەڵ ریزی زۆریدا بۆ تەواوی خوشکان و دایکان) بونەتە مایە نارهەتی و ناارامی و نینگەرائی و ژیان تال کردنی هاوسەر و منال و دراوسی و دەورووبەر و کۆمەلگاکەیان و دەبی بەو شیوێ سزا بدرێن و (الجزء من جنس العمل). جا ئومێدەوارم خۆتان لێ بپاریژن و ئەوەشی کە تە ئیستائێوە رهوشتە ناشرینانەی هەبوە بە بیستنی ئەم وتانە تەوبە بکا و وازی لێ بێنی.

بەلێ خۆشەویستان: دواي گەڕانەوێ پیڤەمبەری خوا ﷺ لە سەفەرە شکۆدارەکی لای خوای گەورە و میهرەبان، ئەوەبوو نیشانە گەورەکانی دەسەلاتی خوای گەورە بێنی، لەگەڵ بینینی ئاسمانەکان و فریشتەکانی خوای گەورە و جوهریل، وە پیڤەمبەری خوا ﷺ باش دەیزانی کە بگەرێتەوێ لای کافرەکانی قورەیش و ئەوان دەمەقالە دەکەن و باوەری پێ ناھێنن و بەدرۆشی دەخەنەوێ، بۆیە پیڤەمبەری خوا ﷺ لەو بەرە بەیانیدەدا کە گەڕایەوێ بە کزۆلەیی و دور لە خەلکی دانیشتبوو، ئێین عەباس دەفەرموێ: پیڤەمبەر ﷺ فەرمووی: کاتی خوای گەورە شەوڕەوێ پێ کردم و گەڕامەوێ و بەیانیم بەسەردا هات لە مەککە، زۆر دەترسام لەم کارەم و دەمزانی کە خەلکی بەدرۆم دەخەنەوێ.

تەنانەت کاتی پیڤەمبەری خوا ﷺ باسی ئەو شەوڕەوێی بۆ (ئومو هانی) گێڕایەوێ و پاشان هەستا بپروات، (ئومو هانی) داوینی پۆشاکەکی پیڤەمبەری گرت و ویستی نەهیلێ بپروات، پیڤەمبەر ﷺ فەرمووی: ئەوە چیتە؟ بۆ داوینی پۆشاکەکم دەگری؟ وتی: دەترسم ئەگەر تۆ ئەم هەوڵە رابگەیهنی و بلاوی بکەیتەوێ، قەومەکەت بەدرۆت

بخه نه وه، پیځه مبهري ﷺ فهرمووی: نه گهر به درو شم بخه نه وه من نه و هیان
هر بو ده گپر مه وه، ئیتر رویشته دهره وه و چوو ده وری مالی که عبه ی
پیروز و به تنهاله شوینی کدا دانیشت، له و کاته دا دوژمنی خوا (نه بو
جهل) به لایدا تیپه ری و هاته لای پیځه مبهري و وه کوگالته پیکردنیک به
پیځه مبهري خوای ﷺ وت: چیه چی بووه وا به تنهاله دانیشتووی و
ده لئی بیر له شتیک ده که یته وه، پیځه مبهري ﷺ فهرمووی: به لئی نه مشه و
شه و پره ویم پی کراوه، وتی: بو کوی؟! فهرمووی: بو (بیت المقدس) وتی:
هر نه مشه و چو یته نه وئ و گه پرایته وه؟! پیځه مبهري ﷺ فهرمووی: به لئی،
(لیره دا ئین عه باس ده فهرمویت: نه بو جهل پیی باش نه بو که
پیځه مبهري ﷺ به درو بخاته وه نه وه ک گوایه پیځه مبهري قسه که ی بگوړیت،
کاتی که خزمانی لیی کو بونه وه به وانی رانه گه یه نیئت، له بهر نه وه به
پیځه مبهري خوای ﷺ وت: ئایا نه وه ی بو منت گیرایه وه بو خزمانتی
ده گپر یته وه، نه گهر کو یان بکه مه وه؟! پیځه مبهري ﷺ فهرمووی: به لئی
بو یان ده گپر مه وه، نه مجا نه بو جهل هاواری کرد هو کورانی که عبه ی
کور ی لوئه ی وهرن بو ئیره، هه موو کوړ و کو مه لئی چوارده وری که عبه و
شوینه گرنه گه کان هه موو چول بوون و هه مو یان هاتن بو لای نه بو جهل
و کو بونه وه و دوا ی نه وه ی نه بو جهل به پیځه مبهري ﷺ وت: نه وه ی بو
منت گیرایه وه بو نه وانیشی بگیړه وه، پیځه مبهري ﷺ به وانیشی فهرموو:
من نه مشه و شه و پره ویم پی کراوه، وتیان: بو کوی؟! فهرمووی: بو بیت
المقدس! وتیان: یه عنی تو نه ی محمد هر نه مشه و له ناومان روشتیت و
گه یشتیه (بیت المقدس) و به یانیه که ی گه پرایته وه ناومان؟!
پیځه مبهري ﷺ فهرمووی: به لئی، نه مجا کافر هکان هه ندیکیان ده ستیان کرد
به پیکه نین و چه پله لیان و هه ندیکیان چمبو له یان له سه ری خو یان ده دا
(وه کو نه وه ی بلین: ئای نه م درو یه چه ند گه وره یه) ته نانه ت هه ندیک له و

موسلمانانه ی که پیشتر ئیمانیان هینابوو، پاشگهز بوونه وه له ئیمانهکانیان! ههندی کهس به ههله داوان رایان کرد بو لای ههزرهتی ابوبکر، بو ئه وهی ئهم ههواله ی بو بگێر نه وه، به لکو ئه ویش له ئیسلام پاشگهز ببیته وه، که ههواله کهیان بو گێرایه وه، ههزرهتی ابو بکر فهرمووی: ئایا پیغه مبه ر ﷺ بو خوی وا ده فهرمووی؟! وتیان: به لئ به ده می خوی بو خه لکه که ی گێرایه وه، ئه بو بکر فهرمووی: ئه گهر پیغه مبه ر بو خوی ئه وه بلئ، ئه وه من شایه تی ده دم که راست ده فهرمووی، وتیان: ئاخو چۆن به راستگۆی ده زانی و بپروا به قسه یه کی وا ده که ی که بلئ له تاقه شه ویکدا چومه ولاتی شام و پیش ئه وه ی روژ بیته وه هاتومه وه مه که که؟! ههزرهتی ابو بکر فهرمووی: به لئ ئه گهر له وه ش دورتر بفرمووی، من بپروای پی ده که م، پیی بپروا ده که م ئه گهر بلئ چومه ئاسمانه کانیش، له ریوایه تیکدا ده فهرمووی: من بو کاری له وه گرنگتر بپروام پی کردووه که ده فهرمووی له ئاسمانه وه هه والم بو دیت له به ره به یانی کدا یان له ئیواره یه کدا، ئیتر بو ئه وه بپروام پی کردووه، ئیتر بو ئه مه یان بو ده بی دوو دلبم له راستگۆیی فهرمووده که ی؟! ئیتر هه ر ئه و روژه (ابوبکر) نازناوی -الصدیق- ی لیترا (صَحْحُهُ الْاَلْبَانِي فِي الصَّحِيحَةِ (٣٠٦)) پاشان هه ندی له پیاوه ناوداره کانیان که له وی بوون و پیشتر سه فهریان کردبوو بو فه له ستین و بیت المقدسیان به چاوی خویان بینیبوو، وه دُنیا بوون که هه رگیز پیغه مبه ری خوا ﷺ له ژیانیدا نه چۆته ئه و ولاته و بیت المقدسی نه بینیه، داوایان له پیغه مبه ر کرد و وتیان: ئه ی محمد ئه گهر ده ته وی راستی ئهم هه واله عه جایه ب و بپروا پی نه کراوه ت بسه لمینی فهرموو وه صفی چۆنیه تی مزگه وته که مان بو بکه!... پیغه مبه ر ﷺ بو مان ده گێریته وه ده فهرمووی: که داوایان لیکردم وه صفی مزگه وتی -بیت المقدس- یان بو بکه م، ده ستم کرد به وه صف

کردنی مزگه و ته که بویان. بهردهوام بووم. نه وهندهم وه صف کرد هه تا هه نندی وه صفم لی تیچوو خوی گه وره مزگه و ته که ی وه کو شیوه ی خوی هیئایه بهردهم تا له بهری خانوه که ی عه قلیه وه له پیش چاوم بوو و سهیرم ده کرد و وه صفم ده کرد بویان. ئیتر زور به جوانی و به وردی بوم وه صف کردن، هه موو ئه وانه ی به چاوی خویان (بیت المقدس) یان بینیبوو، وتیان: به راستی وه صف کردنه که ی محمد ته و او و بیگم و کوری بوو پیکی.

پاشان کافرهکانی مه کهه وتیان: ئه ی محمد بو وه صف کردنه که ی (بیت المقدس) راست کرد و چونی ده لئی ئاویه، به لام پرسیاریکی تر ت لی بکهین! ئیمه کاروانیکمان به ریودیه له شامه وه ده گه ریته وه. هه ولمان به ری ئیستا له کوئییه و چونه و چون نیه! پیغه مبهه صلی الله علیه و آله فهرمووی: نیشانه ی راستی و ته کانم ئه وه یه من تیپه ریم به لای کاروانیکی ئیوه دا له فلان جیگا و وشتریکیان لی بزر ببو. وه فلان که س گرتبویه وه بویان، وه ئه وان له ریی رۆشتنه کهیدا گه یشتونه ته فلان جیگه و له فلان جیگه لاینداوه و له رۆژی ئه وهنده و ئه وهنده دا ده گه ریته وه و وشتریکی سپی که کوپانیکی رهشی به سه ر پشته وه یه له گه ل دوو مه شکه ی رهشدا له پیش کاروانه که وه ده گه ریته وه لاتان بو شاری مه کهه له فلان رۆژ و له فلان رۆژدا!...

به لئی به و شیوه یه که پیغه مبهه ری خوا صلی الله علیه و آله باسی کردبوو، له کاتی دیاری کراودا کاروانه که ی قوره ییش له شامه وه گه یشتنه وه مه کهه و هه ر ئه و حوشتره ی که پیغه مبهه ری خوا صلی الله علیه و آله باسی کردبوو له پیشیانه وه بوو، چونی فهرموو بوو ئاوا ده رچوو، که چی له گه ل ئه وهشدا بریایان پی نه کرد و به درویان خسته وه و وتیان: ئه مه سیحر و جادووه که محمد لیمان ده کات!!!

کو‌تایی و تاره‌که‌مان به فەرمووده‌ی موفه‌سیری قورئان (مامۆستای شه‌هید سید قطب) دینین که له‌م باسه‌دا ده‌فه‌رموی: ئه‌وه‌ی تی‌بی‌نی ده‌کرێ به‌بۆنه‌ی ئه‌م روداو‌ه‌وه و ده‌رکه‌وتنی راستی هه‌واله‌که به به‌لگه‌ی مادی و به‌رچاو که باسکردنی کاروانه‌که بوو، که پی‌غه‌م‌به‌ر به وردی چۆنیه‌تی کاروانه‌که‌ی روون کردۆته‌وه، ئه‌وه‌مان بۆ ده‌رده‌که‌وی که پی‌غه‌م‌به‌ر ﷺ گو‌یی به ترساندنه‌که‌ی (ئومو هانی‌ء) نه‌دا؛ که ئامۆژگاری کرد روداو‌ه‌که نه‌گیرێته‌وه نه‌با گه‌له‌که‌ی به‌درۆی خه‌نه‌وه؛ ئه‌م روداو‌ه غه‌ریب و ناوازه‌یه هه‌زم ناکه‌ن، به‌لکو زۆر به راشکاوی روداو‌ه‌که‌ی بلاو کرده‌وه؛ چونکه متمانه‌ی پی‌غه‌م‌به‌ر ﷺ به په‌یامه‌که‌ی، د‌ل‌سۆزی بۆ راگه‌یاندنی ئه‌و حه‌قه‌ی نیگای بۆ کراوه و ئه‌و حه‌قه‌ی له‌گه‌لیه‌تی گه‌یشته‌بوه ئاستیک له هیچ شتێ نه‌ پرینگێته‌وه، روبه‌پروویان بوه‌ستی و به ئاشکرا رووداو‌ه‌که‌یان بۆ بگ‌یرێته‌وه؛ چی ده‌بی با بی، هه‌لو‌یستیان چۆن ده‌بی به‌رام‌به‌ر خۆی و په‌یامه‌که‌ی باب‌بی، بیگومان به بلاو کردنه‌وه‌ی ئه‌م باسه له لایه‌ن پی‌غه‌م‌به‌ره‌وه هه‌ندی له‌وانه‌ی ئیمانیان هی‌نا‌بوو پاشگه‌ز بونه‌وه‌ن، هه‌ندی‌کیان مه‌وزوعه‌که‌یان کرده مایه‌ی پیکه‌نین و گالته و گومان خستنه سه‌ر پی‌غه‌م‌به‌رایه‌تیه‌که‌ی، به‌لام ئه‌مانه هی‌چیان نه‌یانتوانی بینه‌ کو‌سپ و ته‌گه‌ره له‌به‌رده‌م بانگه‌واز کردنه‌که‌ی پی‌غه‌م‌به‌ردا ﷺ، هی‌چیان نه‌یانتوانی پی‌غه‌م‌به‌ر له هه‌ول و تی‌کو‌شان داب‌نیشینی و حه‌ق بشاریته‌وه!

به‌راستی ئه‌مه نمونه‌ی ره‌چه‌شک‌ینیه بۆ بانگ‌خ‌وا‌زانی ئیسلام که پی‌ویسته ئه‌وان له بانگه‌وازی‌دا چاو له پی‌غه‌م‌به‌ر بکه‌ن، حه‌ق را‌بگه‌یه‌نن، له پیناو راگه‌یاندنی حه‌ق و راستیدا له هیچ شتێ نه‌ترسن و خه‌می ئه‌وه‌یان نه‌بی که بانگه‌وازه‌که‌یان له‌ د‌ل‌ی بانگ‌کراواندا کاریگه‌ری نه‌بووه، ناب‌ی ماستاو بۆ که‌س بکه‌ن، ده‌بی حه‌ققانی و راستانی بن، حه‌ق

رابگه‌یه‌نن جا خه‌لک پیی خوشه. یا پیی قه‌لسن چش، ئه‌وه گرنگ نییه،
 گرنگ ئه‌وه‌یه ئه‌وان په‌یامی خویان رابگه‌یه‌نن، ئه‌رکی سه‌رشانی خویان
 ئه‌نجام بدهن..

داواکارم له‌ خوای کاربه‌جی و به‌توانا که زیاتر له‌ سیره و ریبازی
 پیغه‌مبه‌ری خوشه‌ویستمان صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم شاره‌زaman بکات و ژیانمان له‌ژیر
 روشنایی فهرمووده و کرداره‌کانی ئه‌و چاوساغه‌ماندا ببیت به‌ ژین و
 دوور بیت له‌ ژان و ناخوشی و نه‌هامه‌تی. اللّهُمَّ آمین.

وتاری پینجهرم بو مانگی ره‌ج‌ب

الاسراء و المعراج

بەشی دووهم

وتارى پېنجه م بۆ مانگى ره جه ب

ئيسراو ميعراج - به شى دووهم

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

ئيماندارانى به رېز: له وتارى رابردودا له خزمهت موعجيزه ي گه وره ي پېنجه مبهري خوشه ويستمندا بويىن كه بريتى بوو له گه شتى شه وره ي، به رزبونه وه ي بۆ سه روى ئاسمانه كان كه به عه ربه ي پىي ده وترىت (الاسراء المعراج)، وه يه كيئ له سوره ته گه وره كانى قورئان به ناوى (الإسراء) شه وره ويه وه ناوئراوه، به لام ئيمه ي موسلمان پىويسته زور به وردى سه رنجى قورئان بده ين، به ورد بونه وه ي چر و ورد ئه مجا زياتر بۆمان ده رده كه ويئت كه ئه م قورئانه چه ند گه وره و پىرؤزه، چۆن له سوره تى (الإسراء) دا ته نها ئايه تى يه كه مى باس له شه وره ويه كه ي ده كات، به لام هه ر له و سوره ته دا ئه و داخوازى و داواكارى انه ي قوره يشه كافره كان باس ده كات كه پيش ئيسرا و ميعراج له پېنجه مبهري خوايان ﷺ داوا كرد.

له ئايه ته كانى (۹۰ - ۹۳) له م سوره ته دا باسى ئه و داواكارى انه مان بۆ ده كات، و هوكارى وه لامنه دانه وه شيان و جىبه جى نه كردنيشيان له ئايه تى (۵۹) ي ئه م سوره ته دا باس ده كات.

ده فهرمون با بچينه خزمه تى سوره تى (الإسراء) ئايه تى (۹۰ - ۹۳)

بزانيىن كافره كانى قوره يش داواى چيان له پېنجه مبهري خوا ﷺ كرد:

ئىبنو جه رير له ئىبن و عه بباسه وه رىوايه ت ده كات و ده فهرمويت:

پياوماقولاى قوره يش له لاي كه عبه ي پىرؤزه وه كو بوونه وه و وتيان: بنىرن به شوين (محمد) دا و هه نديك مشتومرى له گه لدا بكن، تا بيانوتان ده رباره ي

نەمینیّت. ناریدیان بە دوایدا و وتیان: ئەوە ریش سپیانی قورەیش
کۆبۆنەتەووە بۆ ئەوێ هەندیک قسەت لەگەڵدا بکەن. ئەویش تەشریفی بە
خیرایی هاتو وایزانی گۆرانکاریەک بەسەر هەلۆیستیاندا هاتوو!... کاتیک
دانیشتن و دەستیان کرد بە گفتوگۆ، کافرەکانی قورەیش وتیان: ئەی محمد،
وہللاھی ئێدە نەمانبینیووە و نەمانبیستووە کەس لە عەرەب وەکو تۆ ئاوی
لەگەڵ ھۆزی خوێ کردییّت، پەخنە لە ئایینەکیان دەگریت، گالەتە بە
بیروھۆش و بیرکردنەوەیان دەکەیت، دوو بەرەکی تێدا ناوینەتەووە، یەکی
و تەبایی نیوانمان لێک پەچراوە، ئێمە نازانین تۆ چیت دەوێت، ئەگەر
مەبەستت لە مال و سامانە و بۆ ئەو و دەکەیت کە دەوڵەمەند ببیت، ئەو
وەرە واز لەو هەلۆیستەیی خۆت بێنە ئەوێندە مال و سامانت دەدەینی کە لە
ھەموومان دەوڵەمەندتر ببیت، ئەگەر داوای ریز و گەورەیی دەکەیت دەتکەین
بە گەورە و سەرۆکی خۆمان، ئەگەر ئەم حالەتەت لە ئاکامی دەست
لیوہ شانەنی جنۆکەو توش هاتوو، ئەو ئامادەین چی مال و سامانمان
ھەیە لە پێناو چارەسەر و چاکبۆنەوت لەم دەردە خەرج بکەین.

پێغەمبەر ﷺ لە وەلامدا فرموی: نەخێر، ئەوێ ئێو دەیلێن ھیچی
وا نیە، من نەهاتووم داوای مال و سامانتان لێ بکەم، نامەوێت بمرکەنە
پیاوماقوڵی خۆتان، شیتیش نیم: بەلکو خوای میھرەبان منی کردوو بە
پێغەمبەر و بۆ سەر ئێوێ ناردووم، جا ئەگەر ئەو پەيامەیی بۆم ھیناون لاتان
پەسەند بێت و شوینم بکەون، ئەو نیشانەیی بەختەوہری دونیا و
قیامەتتانە، خو ئەگەر پەياماکەم رەت بکەنەو، ئەو من ئارام دەگرم و
چاوہروانی بپیری پەرورەدگارم لە نیوان من و ئێوہدا... ئەمجا کافرەکانی
قورەیش وتیان: ئەی محمد ئەگەر تۆ ئەم پیشنیارەمان رەت بکەیتەو و سور
بیت لەسەر ئەوێ کە تۆ رەوانەکراوی خوای، ئەو داوایەکی ترمان ھەیە،
ئەویش ئەوہیە: بۆ خۆت ئەزانیت و لا ئی ئێمە و لا ئیکی کور و تەنگەبەرە،

ولایتیکی شاخ و داخ و رەقەن و چەقەنە، گوزەرانمان گوزەرانیکی کەم و کورتە، کشتوکال و باخ و بیستانمان نیە، دە داوا لە خوای خۆت بکە ئەم کیوانە ی دەرووبەرمان بۆ بگۆیزیتەو، ولاتمان بۆ ببیتە سەرایەکی بەرفراوان، ئەمجار کانیاو و چۆم و جۆگە ی ئاوی تێدا بتهقن و جۆگە و جۆباری تێدا بکشین و کشتوکالمانی پی ئاو بدەین، هەروەها داوا بکە ئەو باوک و باپیرانە ی ئێمە کە لە دنیا دەرچوون زیندویان بکاتەو، بۆ ئەو ی پرسیاران ی بکەین ئایا ئەو ی تو دەلیلیت راستە و حەقە یان نا؟! هەروەها داوا لە خواکەت بکە باغ و باخات بۆ بەدی بهینیت، قەصر و کۆشکەت لە زیر و زیو بۆ درووست بکات، بۆ ئەو ی پیوستیت بە ئێمە نەبیت و تەماع نەکەیتە مال و سامانی ئێمە.!

بە ئی خوشەوستان: ئەم کافرانە ی قورەیش کە هەمویان سەرکرده بوون، وەکو (عوتبە و شەیبە و کورانی رەبیعە ، و ئەبو سوفیانی کور ی حەرب و ئەبوجەهل و وەلیدی کور ی موغەیرە و نەضر ی کور ی حاریث و ئوممە یە ی کور ی خەلف) کاتی کەوتنە چاو و پاو و پەلپ گرتنی نابەجی و داواکردنی خاریقە ی ماددی و پیشنیاری سەیر و سەمەرە، خوای گەرە قسە و داواکاریەکانیانی لە قورئانی پیروژ باس کردوو و هەتا قیامەت موسلمانان و هەموو مروقایەتی دەیخویننەو.

قورئانی پیروژ لە سورەتی (الإسراء) دا لە ئایەتی (۹۰-۹۳) باسی

شەش داواکاریەکیان دەکات کە وتیان:

۱. ﴿وَقَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ بِكَ حَتَّىٰ تَفْجُرَ لَنَا مِنَ الْأَرْضِ يَنْبُوعًا﴾ واتە:

ئێمە ئیمانێت پی ناھینین هەتا لە زەوی مەککە دا کانیاومان بۆ هەلنەقولینیت، دەبیت داوا لە خواکەت بکەیت ئاومان بۆ هەلقولینیت و بەسەر زەویدا جاری ببیت.

۲. ۴. أَوْ تَكُونَ لَكَ جَنَّةٌ مِّنْ خُحُلٍ وَعَنَبٍ فَتَقْجَرَ أَلَّا تَنْهَرِ خَلْقَهَا

تَفْجِيرًا ۖ یان ده بیئت تو ئه ی محمد باخیکت ببیئت له دار خورما و داری میو و درهختی بهری تر، جوگه و چه م و ئاوباره یان به خورهم تیدا هه لپریژیتته خواری، بهو ئاوه کشتوکال و باغ و بیستانمان ئاودیر بکهین، بو ئه وهی بهروبومیان زور ببیئت.

۳. ۴. أَوْ تُسْقِطَ السَّمَاءَ كَمَا زَعَمَتْ عَلَيْنَا كِسْفًا ۖ یان ئاسمان پارچه

پارچه ببیئت و بهسهرماندا بکهو یته خواری، وهکو بوخوت ده ئلی خودای من ئه گهر مه یلی لی بیئت ئه وه ده کات، ئه ی محمد تو هه ره شهت لی کردین به وهی که روژی قیامهت دیئت و ئاسمان شهق ده بیئت، پارچه پارچه ده کهو یته خواری، ده ی تا زووه ئه وه مان بو بیته دی، با ئاسمان پارچه پارچه ببیئت و بهسهرماندا بکهو یته خواره وه!!

۴. ۴. أَوْ تَأْتِيَ بِاللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ قَبِيلًا ۖ یان به ئاشکرا ببینین خوا و

فریشته کان بین و کو مه ل به کو مه ل پیمان بلین محمد پیغه مبه ره، به ئاشکرا قسه مان له گه لدا بکهن، شایه تی بدن به وهی که تو پیغه مبه ری خوایت و له خواوه نیردرای.

۵. ۴. أَوْ يَكُونَ لَكَ بَيْتٌ مِّنْ زُخْرَفٍ ۖ یان ده بیئت تو خانوو

باله خانه یه کت له ئالتون و زیره بیئت، چونکه تو هه تیویکی هه ژار و نه داریت، بهو حاله ی ئیستات به که لکی پیغه مبه رایه تی نایه ی.

۶. ۴. أَوْ تَرَقَىٰ فِي السَّمَاءِ وَلَنُؤْمِنَ لِرُقِيكَ حَتَّىٰ تُنْزَلَ عَلَيْنَا كِتَابًا

نَقَرُهُ ۖ یان ده بیئت به چاوی خو مان ببینین په یژه یه ک به ره و ئاسمان

هه لَبَنِيَّت و به پليكانه كانيدا به رهو ئاسمان سهر بكه ویت، و ئه مجاش بزانه
ئیمه باوهر به بهرزبونه وه كهت ناكهین هه تا كَتَبِيك، نامهیهك له گهل خوت
نه هیئیته خواره وه و بۆمان بخوینیته وه، چوار فریشتهش له گهل خوت بیینه
خواره وه شایهتیت بۆ بدن، كه هه رچی ده یلنیت راست ده كهیت.

ئیمانداران: ئایا وه لامی ئهم هه موو داواکاریه سهیر و سه مه ره و بی
بنه مایانه چی بوو، خوای گه وه به پیغه مبه ری ئازیزی ﷺ فهرموو: **قُلْ**
سُبْحَانَ رَبِّيَ هَلْ كُنْتُ إِلَّا بَشَرًا رَسُولًا. ئه ی محمد ﷺ پیاان بلی خوای من
زۆر له وه بهرزتره یه كيك به خووی راوه ببینیت و ریگا به خووی بدات، په لپی
ئاوای لی بگریت و پیشنیاری ئاوای بداتی، ئه و خوایه بوخووی دانا و زانا و
لیزان و خاوه ن ده سه لات و مولك و مه له كوته، چی بویت و چۆنی بویت ئه وه
دهكات و ئاوا دهكات...

ئایا من جگه له وه: كه ئاده میزادیکی ره وانه كراوم هیچی ترم؟!
بیگومان من ته نها پیغه مبه ریکی ئاده می سروشتم، وه كو باقی پیغه مبه رانی
پیشوو، هیچ پیغه مبه ریك بۆی نیه و ناتوانیت جگه له وه ی خوا له سه ر
ده ستیان ده ری بخات، شتی تر ببینیت یان داوای بكات.

ئیمانداران: له وانه یه پرسیارك له بیر و میشکی كه سانك درووست
بییت و بلیت: باشه ئه گه ر ئه و هه موو سه ركردانه ی كو فری مه ككه
داواکاریه كه یان بۆ جیبه چی بكرایه و هه ر زۆر زۆر ئاسانی شه بۆ خوای گه وه ره
ﷺ كه ئه وه ی ئه وان داوایان كرده وه، له لای مروّ و توانای مروّ له سنوری
خه یالّه و مه حاله، به لام لای خوای گه وه ره به (كُنْ فَيَكُونُ) يك، هه ر ئه وه نده ی
بفه رمویت ببه، یه كسه ر درووست ده بییت و دیته دی، ئه ی باشه بۆ خوای
گه وه ره بۆی نه هیئانه دی و ئه وانیش هه موویان ئیمان بینن و به هووی ئه و

سهر وکانه شه وده هه موو خه لکی مه ککه و دهوروبه ری موسلمان بڼ و نیتړ نه پیغه مېمبر ﷺ نازار ددریت و نه کوچ دکات بو مه دینه و نه (به در و ثوحد و خندهق) پروده دن و نه نهو هه موو هاو ده له شه هید ده کړین... نیتړ بوچی خوی گه وره وه لامي داواکي نه دانه وه!.

له وه لامي نه م پرسیاره دا ده لیتن:

۱. خوی گه وره له سوره تی (الإسرائ) دا له نایه تی (۵۹) دا ده فرمویت:

وَمَا مَنَعَنَا أَنْ نُرْسِلَ بِالْآيَاتِ إِلَّا أَنْ كَذَّبَ بِهَا الْأَوَّلُونَ ﴿۱﴾ واته: هیچ شتیک

نه بووه بپته به ره لستی نیمه له وهی نهو موعجزانه ی موشریکه کانی مه ککه په لپیان لی گرتبوو بیانینیته دی، جگه له وهی که نوممه تانی پیشوو نهو جوړه په لپانه یان گرتن و پاشان که موعجزه کانمان به دی هیان باوه ریان پی نه کرد و ئیمانان نه هیان، نیمه ش له ناومان بردن، جا که نیمه بو موشریکه کانی قوره ش هه مان هه لویست بنوینن و په لپه کانیان بهیننه دی و یه کسر ئیمان نه هیان، نهو به گویره ی داب و نه ریتی خو مان ده بیت له ناویان به رین، نهو دش ویستی نیمه نیه. چونکه نه م په یامی ئیسلامه په یامیکی گستی و هه میشه ییه، نه مان خوشیان ئیمان نه هیان، مندا ل و نه وه کانیان ئیمان ده هیان، بویه نهو موعجزانه ی داویان کردوه پشتگویمان خستن و نه مانه یتایه دی.. الله اکبر له په حمی خوا به رامبه ر نوممه تی محمد ﷺ.

۲. پایه ی هره گه وره ی ئیمان بریتیه له ئیمان و بروا به غیب، وه کو بونی خوی گه وره ، فریشته کان، روژی دواپی. که نه مانه له دونیادا به چاو نابینرین و گه وره یی ئیمانی مروقی باوه رداریش له وه دایه که خوی به چاو نه بینووه و له ریگه ی په یامه که ی و دروو سترکراوه کانیه وه ده یناسیت و ئیمانی پییه تی... نه چوته جیهانی دوی مردن و به هشت و جه هه ننه م به لام

له ريځه ي نه قلى كه قورئان و فرموده ي پيغه مېره ﷺ كه باسى هاتن و پيشهات و رووداوه كانيان كردووه و به به لگه ي عه قلى كه نابيت چا كه كار و خراپه كار وهكو يه ك بن و روژيك نه بيت، جيهانيكي تر و ژيانيكي تر نه بيت كه پاداشت و سزاي مروقي تيدا بيته دى... جا نه گهر له دونيادا خوات به چاوى سهر بينى و قسه ت له گهل كرد به هه شت و دوزهخت بينى ئيتر گرنكي ئيمان و بړوا له كويدا دهرده كه ويټ.

هه روه ها ئيمان و عه قيده مېده ئو بېروباوېره و نابيت بهرامېره به شتى دونيايي بيت، بلې من ئيمان دينم نه گهر خوا نه و هم بو بكات و نه و هم بو جيبه جي بكات. به لكو عه قيده و بېروباوېره كه مېده نه، ده بيت مروقه سامان و پاره و مال و باخ و باخات و خوشيه كانى ژياني خوى له پيناودا بهخت بكات، به داخه وه له م سهرده مه دا كه سانيكي ساده و ئيمان كال . نه و كاته دليان به خوا په رستى و دينداريه كه يان خوشه كه رزق و روژى باش و پاره و پولې چاك و له شى ساغ و مندالې زوريان بيت و دركيك نه چيټ به په نجه ياندا، به لام نه گهر توشى نازاريك بوون، توشى زهره ر و زيانيك بوون، توشى له ده س چوونى جگه رگوشه يه ك بوون، په نا به خوا په خنه له كارى خوا ده گرن و ده لين: باشه خو ئيمه موسلمانين، خو ئيمه نويز ده كه ين و پوژوو ده گرين و جومعه ده كه ين و حرام ناخوين، ئيتر بوچى خوا نه و ه مان به سهر دا دينيت!! كه نه مه نيشانه ي حالى نه بونه له ئيسلام و ئيمان و نزيكه له داواكاريه نابه جيكانى كافره موشرېكه كانى مه ككه.

۳. خواى گه وړه بويه داواكاريه كانى بو جيبه جي نه كردن، و له قورئانيشدا هر شه ش داواكاريه كه ي تو مار كردن، بو نه و هيه تا نوممه تى ئيسلامى فيرى نه و ه بكات، ئيوه نوممه تيكن نابيت له سهر خه يال پلاوى بژين و چاوهرې بن هه موو شتيكي ژيان و ناوهدانى سهر زه و يتان له ريځه ي موعجيزه و كه رامه ته وه بو بيته دى، له شويني خوت دانيشيت و بهرديك

نەخەیتە سەر بەردیك و بیرك هەل نەكەنیت و نەمامیک نەنیزیت و ناخی
 زەوی هەلنەدریت و کانزا دەرەهینیت و کارگە درووست نەکەیت و هەر
 بەوەندەوی لەسەر بەرمال بپارێتەوێه که خوا ولاتت ئاوەدان بکات و
 کشتوکالت بە پیت بکات و خاکت سەوز و پڕ دار و درەخت و باخ و باخات
 بکات و کۆشک و تەلارت بچیت بە ئاسماندا و ئالتون و پارەوی دونیات لە
 بەردەستدا بیت. ئەمە لەگەڵ رۆحی ئیسلامدا ناکۆکە و ئەم ئوممەتی ئیسلامە
 ئوممەتی (اقرا)ه، ئوممەتی خویندن و فیربوون وزانستە. ئوممەتی ﴿وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ﴾ ئوممەتی مەرەکەب و قەلەم و دیڕ و نوسینە، ئوممەتی
 ﴿وَقُلْ اِعْمَلُوا﴾ ئوممەتی کارکردن و دەستی زبیر و ماندوو خەباتکەرە،
 ئومەتیکی قورئانەکی سەدان نایەتی باسی کۆشتوکال و ئاودیڕی و ئاوەدان
 کردنەوێ سەر زەوی و باسی بازرگانی و رۆشتن بۆ رۆژەهلات و رۆژئاوای
 زەوی و باسی دروست کردنی کارگە و سەد و بەنداو و بەرەمەهینانی وزە و
 زانستی زەرە و ئەتۆم دەکات، ئەم ئوممەتە لە قورئاندا ئومەتی هیمەتە،
 ئومەتی هەلمەتە، ئومەتی هەلسانەوێ و بوژانەوێ نەک هەر خۆی بەلکو
 گەلانی سەر زەویە بە گشتی، ئومەتیکی ئەبێ بەسەر زەوی نەوێستی و
 قورئانەکی دەفەرموی دەبێ بپروا بۆ ئاسمان و بەناو دەریا و زەریادا بچیتە
 خوار و بەرەمەمی دەریا و ژێر زەریا دەربهینێ، ئەم ئومەتە که دوا پەيامی پێ
 سپێردراوێ زۆر لەوێ گەورەترە پال بداتەوێ و پیشەیی خەو و خواردن بێ و
 نەجولێ و نەبزوی بەلام هەر پەلپ بگری لە خوا، چونکە بەرپێزان دوعا هەیە
 و پەلپ گرتن هەیە، دوعا و پارانەوێ شەریکی که لە قورئاندا ئەمری پێ
 کراوێ، ئەوێهێ تۆ هەموو هیژ و تینی خۆت بخەیتە کار هەموو ھۆکارەکانی
 سەرکەوتن لەو کارە بگریته بەر ئەمجا لە خوا بپارێنەوێ که سەرکوتوت بکات

و یارمه‌تیت بدات و پشت و په‌نات ته‌نھا هر خوای گهور بیت و
 سه‌رکه‌وتنه‌کەت له خواوه بزانی نه‌ک هه‌ول و هیمەت و جوهد و تیکۆشانی
 خۆت، به‌لام په‌لپ گرتن ئه‌وه‌یه که بیکار و ده‌سته‌وسان لێی دابنیشی و هیچ
 هه‌ولێک نه‌ده‌ی و ته‌نھا داوا له خوا بکه‌یت که ئه‌وه‌ت بۆ بکات و ئه‌وه‌ت بۆ
 ئه‌نجام بدات له کاتی‌کدا که خوای گه‌وره هه‌موو هۆکاره‌کانی خستۆته
 به‌رده‌ستت و ده‌فه‌رموی تۆ بجولی و کار بکه منیش یارمه‌تیت ده‌دم و
 سه‌رکه‌وتوت ده‌که‌م.

به‌لێ ئیمانداران: خوای گهور له‌و کاته‌دا وه‌لامی ئه‌و په‌لپه‌ نابه‌جی و
 منالباریه‌ی کافره موشریکه‌کانی مه‌که‌کی نه‌دایه‌وه که له سوره‌تی -
 الاسراء- دا باسی کردووه بۆمان و رونمان کرده‌وه، به‌لام دواي چه‌ند سالی‌ک
 خوای گه‌وره شه‌ورپه‌وی و به‌رزبونه‌وه‌ی به‌ پی‌غه‌مبه‌ری خو‌شه‌ویست کرد بۆ
 ئه‌وه‌ی دلدانه‌وه‌یه‌ک بی بۆ خو‌شه‌ویسته‌که‌ی خۆی که چه‌زه‌تی محمده له
 کاتی ئه‌و هه‌موو ئه‌شکه‌نجه ده‌روونی و جه‌سته‌یه‌ی که باس‌مان کرد که
 به‌سه‌ر خۆی و هاوه‌لانی ها‌توه وه‌کو له وتاری رابردو‌دا باس‌مان کرد، وه بۆ
 نه‌وه‌ش که خوای گه‌وره نیشانی موشریکه‌کانی مه‌که‌که و هه‌و مرو‌قاییه‌تی
 بدات که هیچ شتی له ده‌سه‌لات و توانای خوای گه‌وره به‌ده‌ر نیه و له
 ماوه‌یه‌کی زۆر کورتی شه‌وی‌کدا وه‌کو موفه‌سیری قورئان ده‌فه‌رموون
 شه‌ورپه‌وی پی‌ کراو چووه ئاسمان و ده‌یان مه‌شه‌ه‌دی بینی و که گه‌رایه‌وه
 ناو جی‌گه‌که‌ی هیشتا جی‌گا‌که‌ی سارد نه‌بو‌بو‌وه. ئیستاش با بچینه سه‌ره‌تای
 سوره‌تی - الاسراء- که ده‌فه‌رموی ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾ ﴿سُبْحَنَ

الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ لَيْلًا مِنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ إِلَى الْمَسْجِدِ الْأَقْصَا

الَّذِي بَرَكْنَا حَوْلَهُ لِنُرِيَهُ مِنْ آيَاتِنَا إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴾ الاسراء ١

واته: پاكو مونږه زه هو بى عېب و بى هاوړل و هاوشانه ئه و خودا به ده سه لاتى كه له به شيكى شه ودا شه وره وى به به نده وى خوى محمد ﷺ كرد، له مزگه وتى كه عېبه وه بۇ مزگه وتى قودس، كه به گوږه وى وه سائىلى هاتوچوى ئه و كاته و ئه و روژگار ه چل قۇناغه رى له يه كتر دور بون، ئه م ئيسرا و ميعراج ه سائىك پيش كوچكردن بۇ مه دينه بووه مېهست له (المسجد الاقصى) مزگه وتى قودسه. بويهش پيى گوتراوه -الاقصى- چونكه زور له مېكه كه دور بووه. له نيوان مسجد الحرام و مسجد الاقصى چل قۇناغه ريگا بووه.

پاشان قورئان ددفرموى. (اسرى بعثده) صيفه تى عېدايه تى بۇ پيغه مېهرى خوا چه سپاند له م مقام و پله و پايه يه دا كه مه قامى شه وره وى پيكردن و بهر ز كړدنه و دېه بو پله و پايه يه ك، كه هيچ ئاده ميزادىك نه يگه يشتوتى ناله م مقامه دا هيئانى وشى (بعثده) مه غزايه كى تايبه تى هيه و ئه وه هيندراوه. كه ئه م صيفه ته بهرچاو بگيرى و له بير نه چيته وه، نه وه كوو مه قامى عبودييه ت و مه قامى ئولوھيه ت تيكه ل به يه كتر بن، دوايى خه لكى لييان بشيوى، وه كو له بير و باوهرى مه سيحيدا رويدا به هوى ئه و دياردانه وى كه په يوه ندى به له داك بوونى عيسا و له دونيا دهرچوونيه وه هيه و ئه و موعجزانه وى پيى درا، نه وه بوو به بوئى ئه م شتانه وه دواي له دنيا دهرچوونى، هه ندى كه س هاتن پله و پايه و پيغه مېهرايه تى و مه قامى ئولوھيه تيان تيكه لاو به يه ك كړدن بير و باوهرى سى خودايى و عيسا خودايى هات! ... به م شيوه يه بير و باوهرى ئيسلامى به پاك و خاوينى و ئاسايى و دور له هه موو شيرك و شوبه ه و تيكه ل و پيكه ليك ده مينيتته وه.

له لايه كى تره وه وشى -اسرى- به ماناي شه وره وى يه، كه واته ماناي شه و له شه كه دا هيه، ئه دى بوچى وشى (ايلال)ى هيئا؟! له وه لا م دا ده گوتري: وشى (ايلال) به نه كيره هاتووه، كه بهر ئه وه وى (ايلال) نه كيره يه

کهواته: تهقلیل دهگهیهنی واته: شه‌وپره‌ویه‌که له ماوه‌یه‌کی کهم و کورتی شه‌ودا بووه و زۆری نه‌خایاندووه، به‌ئێ قورئان ده‌فهرمووی: (اسری بعبده) له‌سه‌ر ئەم دوو وشه‌یه زۆربه‌ی زانایان کوکن له‌سه‌ر ئەوه‌ی که ئیسرا و میعراج به‌ جه‌سته و گیان بووه. چونکه که خودا فهرمووی: (اسری بعبده) وشه‌ی (عه‌بدیش) ناوه‌ بو‌ جه‌سته و بو‌ گیان، کهواته: شه‌وپره‌وی و به‌رزبوونه‌وه‌که‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ بو‌ ئاسمانه‌کان به‌ جه‌سته و گیان بووه. که باسی مزگه‌وتی قودسیش ده‌کات ده‌فهرمووی: (الذي بارکنا حوله) ئەوه مزگه‌وتی قودسه‌ی که ده‌ورو به‌ره‌که‌یمان کردۆته‌ خێر و به‌ره‌که‌ت بو‌ دانیشتوانی. ژیان و رزق و روزی و کیلگه و دار و دره‌ختی ئاو و هه‌وا و به‌رو بومی هه‌مووی هه‌ر حیر و به‌ره‌که‌ته، بو‌ دین و دنیا شوینیکی پیروژه له‌ باره‌ی ئاینه‌وه، چونکه مه‌لّه‌ندی پیغه‌مبه‌رانه، له‌باره‌ی دنیايشه‌وه چونکه ولاتیکی به‌ پییت و به‌ره‌که‌ته. پیره له‌ دار و دره‌ختی به‌ردار و به‌روبوومی جو‌راوجو‌ر.

خوای گه‌وره ده‌فهرمووی: شه‌وره‌ییمان پێ کرد: (لثَرِيهٓ مِنْ اٰیَاتِنَا) بو‌ ئەوه‌ی به‌لگه‌ی تاک و ته‌نهایی و خودایه‌تی خو‌مان نیشانی به‌نده‌ی به‌ریزمان بده‌ین. به‌لگه‌ی به‌هێز و پێز له‌سه‌ر به‌توانایی و ده‌سه‌لاتی بی سنوری خو‌مانی نیشان بده‌ین (اِنَّهٗ هُوَ السَّمِیْعُ الْبَصِیْرُ) بیگومان ئەو خودایه‌ی شه‌وپره‌وی به‌ به‌نده‌ی خۆی کرد بیسه‌ر و بینایه..

به‌ریزان: دوا‌ی گه‌یشتنی پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ له‌ که‌عه‌وه بو‌ قودس و ئیمامه‌تی بو‌ هه‌موو پیغه‌مبه‌ران، ئەجا کاتی به‌رز بوونه‌وه‌ی بوو له‌ مسجد الاقصی وه بو‌ ئاسمان.

له‌ سه‌حیحی موسلمیدا ده‌فهرمووی: پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ فهرمووی: (ثُمَّ عَرَجَ بِنَا إِلَى السَّمَاءِ فَاسْتَفْتَحَ جَبْرَیْلُ، فَقِيلَ: مَنْ أَنْتَ؟ قَالَ: جَبْرَیْلُ. قِيلَ

وَمَنْ مَعَكَ؟ قَالَ: مُحَمَّدٌ، قِيلَ: وَقَدْ بُعِثَ إِلَيْهِ؟ قَالَ: قَدْ بُعِثَ إِلَيْهِ، فَفُتِحَ لَنَا))
 واته: پاشان بهرز کراینه وه بو ئاسمان، جو بریل داوای کردنه وهی دره گای
 ئاسمانی کرد، وترا: کییه؟ وتی: جو بریل وترا: کییه له گه لتا؟ وتی: محمد.
 وتی: ئایا بانگ کراوه؟! وتی: به ئی ده عوهت کراوه!! درگا بکه ره وه، نه نجا
 درگا که ی بو کردینه وه.

لیره دا چه ند دره س و وانه ی گه وه هیه که زانای گه وه ئیمامی
 نه وه ی له شهر حی صحیح مسلم دا ج ۲ ص ۲۷۷ دا ئامار ه ی پی کردوون
 وه کو:

۱. جوانی ده ستوری له درگادان، که هر چه نده نه وه که سه گه وره ش
 بی و سه رکرده ی هه موو نه وانه ش بی که درگاوانن و پاسه وانن، به لام به بی
 له درگادان و داوای روخسه ت و مؤله ت وهر گرتن نه چیته ژوره وه، هه روه کو
 جو بریل علیه السلام له گه ل نه وه ی که گه وره ی هه موو فریشته کانه، به لام
 به بی له درگادان و مؤله ت وهر گرتن نه رۆشته نه و دیو درگاوه.

۲. کاتی له درگاتدا وتیان: کییه؟ بلی فلان که سم، ناوی خو ت بلی،
 مه لی خو مانین، نه وه تا جو بریل که وتیان: کییه؟ فه رموی: جو بریل.

۳. فریشته کانی درگاوانی ئاسمانی دنیا فه رموی: وَقَدْ بُعِثَ إِلَيْهِ؟
 ئیمامی نه وه ی ده فه رموی: (فَمُرَادُهُ وَقَدْ بُعِثَ إِلَيْهِ لِلْأَسْرَاءِ وَصُعُودِ السَّمَاوَاتِ
 وَلَكَيْسَ مُرَادُهُ الْأُسْتِفْهَامُ عَنْ أَصْلِ الْبُعْثَةِ وَالرَّسَالَةِ فَإِنَّ ذَلِكَ لَا يَخْفَى عَلَيْهِ هَذِهِ
 الْمُدَّةُ. (مسلم بشرح النووي ج ۲ ص ۲۷۷) هه روه ها - الحافظ ابن حجر) له
 (فتح الباری ج ۲ ص ۲۴۹) دا ده فه رموی: له بو خاریدا هاتووه که فریشته ی
 درگاوانی ئاسمان له جو بریلی پرسى: (وَقَدْ أُرْسِلَ إِلَيْهِ؟) أَيْ: لِلْعُرُوجِ وَلَيْسَ
 الْمُرَادُ أَصْلُ الْبُعْثِ لِأَنَّ ذَلِكَ كَانَ قَدْ غَشَتْهُرَ فِي الْمَلَكُوتِ الْأَعْلَى) واتای مه به ست

ئەوێهه كه: فریشتەهێ دەرگاوان کاتی پرسی: ئایا پەيامی بۆ نێردراوه، مەبەستی له پەيامی پیغه مەبرایهتی نه بوو. بە لکو مەبەستی له وه بوو ئایا پەيامی بۆ نێردراوه كه گەشتی ئاسمانی پی بکریت؟ چونکه بوون به پیغه مەبر و بەخشینی پەيامی پیغه مەبرایهتی شتیکی ئاشکرا بوو له لای فریشتەکان و پیویستی به پرسیار نه ده کرد.

ههروهها - ابن حجر - هه‌ر له فتح الباري دا ده‌فه‌رموی: ئەم پرسیاره‌ی بۆیه کرد وه‌کو سه‌ر سوڤمانیک له‌ گه‌وره‌یی پله و پایه‌ی پیغه‌م‌به‌ر و ئەو هه‌موو ریز و قه‌دره‌ی كه‌ خوا پینی به‌خشیوه، وه ئەم پرسیاره‌ی فریشته‌ی دەرگاوان، وه‌کو خۆشی دەرپرینیک بوو بۆ ئەو هه‌موو پله و پایه‌یه‌ی كه‌ له پیغه‌م‌به‌ری خودا گیراوه و هه‌تا ئەو کاته هه‌یج كه‌س پەيامی بۆ نه‌نێردراوه كه به‌رز بێته‌وه بۆ ئەو شوینه، وه ئەم پرسیاره‌شی وه‌کو گومان نه‌کرد چونکه فریشتەکان زانان به‌وه‌ی كه‌ هه‌یج م‌ر‌و‌ق‌ن‌ك ناگاته ئەو شوینه له ئاسمان به‌بی ئیزن و ره‌زامه‌ندی خ‌و‌ای په‌روه‌ردگار، وه‌ جو‌بریل كه‌س‌ن‌ك له‌گه‌ل خ‌و‌ی نا‌بات بۆ ئاسمان ئەگه‌ر ئەو كه‌سه پەيامی له‌لایه‌ن خواوه بۆ نه‌نێردرابی.

٤. له (فتح الباري ج ٧ ص ٢٤٩) فریشتەهێ دەرگاوانی ئاسمان فه‌رم‌و‌ی: (ومن معك؟) ئەوه‌ كێیه‌ له‌گه‌لتا. نه‌یفه‌رم‌وو: (أَمَعَكَ أَحَدٌ؟) ئایا كێت له‌گه‌له‌؟ چونکه فریشته‌كه هه‌ستی کرد جو‌بریل كه‌سیك له‌گه‌له، ئەم هه‌ست كردنه‌شی یان به‌ه‌و‌ی بینینی پیغه‌م‌به‌ری خواوه ﷺ بوو چونکه ئاسمان شه‌فاهه و ئەمدیوی تیدا دیاره، یاخود به‌ه‌و‌ی روداوێکی مه‌عنه‌ویه‌وه زانی وه‌کو زیاده‌بونی نور و روناکی و دره‌وشانه‌وه كه‌ نور و روناکی پاکی هه‌زه‌تی محمده ﷺ

٥. له کاتی وه‌لامدانه‌وه‌ی فریشته‌ی دەرگاواندا هه‌زه‌تی جو‌بریل فه‌رم‌و‌ی: ئەوه محمده، ابن حجر ده‌فه‌رم‌وی: (دَلِيلٌ عَلَى أَنَّ الْإِسْمَ أَوَّلِي فِي

التعريف من الكُنية) ئەمە بەلگەیه لەسەر ئەو هی که ناو -الاسم- له پێشتره بۆ ناساندن له -نازناو- کونیه، وه فریشتەکه نهیغه رموو: من مُحَمَّدٌ! چونکه ناوی پیروزی محمد ئەوهنده ئاشکراو و ناسراو بوو پێویستی به پرسیار لیکردن له بارهیهوه نهبوو، کهواته: خوای گهوره نیشانی پیغه مبهری خوشهویستی دا که ئە هی محمد تو ئاوا ناوت ئاشکرا و بهرز و نورانیه نهک ههر لهسەر زهوی بهلکو له ئاسمانیش ئیتر هیزی کوفری مهککه و طائف و سهرانیان و وهلام نهادهوهت چ بایه خیکی هیه، که تو دلی خۆتی پیوه گران بکهی؟!...

٦. لهم فهرمودهیهوه تێدهگهین که ئاسمان بویه ریک و پیکه و پیکدادان روونادات و پشیوی و ئاژاوه ههرگیز له ئاسماندا دروست نابیت چونکه نیظام و یاسا هیه و کهس سنور نابهزینی، ئەوهتا جوهریل گهورهی هه موو فریشتهکانه، هه زههتی محمد ﷺ خاتم الانبیاء و المرسلین، هه موو فریشتهکان دهیناسن، بهلام سهربهخۆ و بهبی ئیزن و لهدهرگادان نارونه ئەودیهو دهرگاوه، ئەبی لییان بپرسی که کین و ئایا رینگایان پیدراوه یان نا؟ تهماشاکه ئهوانیش چهند به تهوازوعهوه وهلام دهنهوه، هه زههتی جوهریل دهفهرموی: جوهریلیم و محمدم لهگهله، جا ئیمهش گهر بمانهوی لهسەر زهوی بهرێک و پیکێ بزین و کهس ئازاری کهس نه دات و پیکدادان رونه دات و ژیان ببیته گولستان و نهبیته گورگستان، دهبی نیظام و یاسا هه بیت و گه ورهترین و پله دارترین کهس نابی بهبی پرس ده رگا بپری و له خالی پشکنینهوه تیپه ر بیت.

بهلی بهرێزان: پیغه مبهری خوا ﷺ باسی بهرز بوونه وه که مان بۆ دهگیریته وه و دهفهرموی: له ئاسمانهکان چاوم به پیغه مبهران کهوت بهم شیوهیه: له ئاسمانی یه کهم هه زههتی ئادهم، له ئاسمانی دووهم: یحیی و

عیسیٰ: له ئاسمانی سیئەم: یوسف، له ئاسمانی چوارەم: ئیدریس و له ئاسمانی پینجەم هارون و له ئاسمانی شەشەم موسی و له ئاسمانی حەوتەم إبراهیم.

ئیمانداران: پیغەمبەری خوا ﷺ دەفەرموی: سەلام لە پیغەمبەران دەکرد و ئەوانیش وەلامی سەلامەکیان دەدامەو و هەموویان بەم شیوەیە بەخێرھاتنیان دەکردم: (مَرْحَبًا بِالْأَخِ الصَّالِحِ وَالنَّبِيِّ الصَّالِحِ) مەرحەبا و پێشوازی لە برای چاک و پیغەمبەری چاک.. بەلام ئادەم پینی و تەم: (مَرْحَبًا بِالْإِبْنِ الصَّالِحِ وَالنَّبِيِّ الصَّالِحِ) مەرحەبا و پێشوازی لە کوپی چاک و پیغەمبەری چاک. وە هەموو پیغەمبەران دوای خێریان بۆ دەکردم.

ئیمانداران: لیڤەدا پرسیارێک دروست دەبی ئەویش ئەوێ: باشە بۆچی تەنھا هەر چاوی بەو پیغەمبەرانە کەوت، ئەی بۆچی چاوی بە نوح و هود و صالح و شوعەیب و لوط نەکەوت؟! شیخی ابن حجر لە (فتح الباری ج ٧ ص ٢٥١) دەفەرموی: حیکمەت لەوەدا کە چاوی بەو پیغەمبەرانە کەوت ئەوێ کە ئامارێە بەوێ کە ئەی محمد تۆش ژبانی لەمەودوات وەکو ئەو پیغەمبەرانە دەبیئت کە لە ژبانیاندا لەگەڵ ھۆزەکانیان بۆیان ھاتە پێش وەکو حەزرتی ئادەم چۆن لە بەھەشتا دەرکرا چەند خەفەتبار و دلتەنگ بوو، بەلام پاشان گەرایەو بەو بەھەشت، کەواتە: ئەی محمد ﷺ تۆش لە مەککە دەر دەچی و ولات و زیدی خۆت بەجی دێلی و خەفەتبار دەبی و بەلام پاشان تۆش بە دلخۆشیەو دەگەڕێتەو بۆ نیشتمان و شوینی لەدایک بوونت کە مەککە.

بە چاوپێکەوتنی یحیی و عیسی پیغەمبەر ئەو دەر دەکەوێت بۆ پیغەمبەری خوا ﷺ کە لەمەودا دەچیتە شوینیێک کە جولەکە ی لێیە و ئەو جولەکانە چۆن دژایەتی ئەو دوو پیغەمبەرەیان کرد و دەستی خیانەت و

خراپه کاریان بۆ درێژ کردن و سهره نجام چه زه تی یه حیا یان شهید کرد و ههولی تیرۆر و کوشتنی چه زه تی عیساشیان دا به لام خوای گه وره پاراستی و به رزی کرده وه بۆ ئاسمان.

که واته ئه ی محمد تۆش له لایه ن ئه و جوله کانه وه هه ولی له ناوبردن ت ده در ی و پیلانی ژه هراویت بۆ داده ریژن.

وه به چاوپیکه وتنی یوسف پیغه مبه ر، ئه وه به پیغه مبه ری خوا^ص راگه یه نرا، چۆن کاتی خو ی یوسف له لایه ن برا کانیه وه هه ولی له ناوبردن ی درا و پیلانی بۆ دا ریژرا بۆ کوشتنی یان دوور خسته وه ی له با وه شی با وکی و ده رکردنی له ولات، به لام پاشه رۆژ هه ر بۆ یوسف بوو، ئه ی پیغه مبه ری خوشه ویست تۆش به هه مان شیوه له لایه ن خزمه چه سود و نادانه کانت ه وه، له لایه ن قه وم و هۆزه که ته وه پیلان ت بۆ داده نری هه روه کو له کاتی ه یجهره تدا وتیان: بیکوژین، یان زیندانی بکه ین، یاخود له ولات دور ی بخه ینه وه، به لام چۆن یوسف سه رکه وت به سه ر برا نه زانه کانی دا و به مل که چیه وه له به رده میدا وه ستان و داوای لی بوردنیان کرد، ئه ویش عه فووی کردن، تۆش ئه ی پیغه مبه ری خوشه ویست ئاوا رۆژیک دادی که ئه و که سانه ی که دژایه تیان کردی و ده ربه ده ریان کردی و هه ولی له ناوبردن یان دای ئاوا به ملکه چیه وه له به رده متا ئه وه ستن و تۆش به و دلّه گه وره ته وه لییان ده بوری، هه روه کو ئاماژه یه بۆ فه رمووده ی پیغه مبه ر^ص که له رۆژی فه تی مه که که دا فه رمووی: ئه ی خه لکی مه که که، هه ر ئه وه تان پی ده لیم که یوسف فه رمووی: (لا تّٰثْرِبْ عَلَیْکُمْ بَرْوٰنْ نّٰزَادَنْ وَ هِیْجْ تَوَلّٰهْ سَهَنْدَنْه وه یه ک نیه.

وه به چاوپیکه وتنی چه زه تی ئیدریس، ئه وه ئاماژه بوو که چۆن ئیدریس پله و پایه ی به رز بوو لای خوا (وَرَفَعْنَاهُ مَكَانًا عَلِيًّا) ئه وه تۆش ئه ی

محمد ئاوا پله و پایت بهرز بووه و ئه وهتا له م شه وره ویه دا گه یشتویته شوینیک که هیچ مروفتیک نه یگه یشتوتی و ناشیگاتی.

وه به چاوپیکه وتنی هارون پیغه مبه ر، ئه وه ئاماژه بوو که چون هارون سه رها قه ومه که ی زور نازاریان به دلی گه یاند و سه ریچی فه رمانه کانیان کرد، که چی دوا یی زور شیرین بوو له دل یاندا و بوو به خوشه ویستیکی زور گه وره له ناو هۆزه که یدا، ئه ی محمد ﷺ توش ئاوا سه رنه جام ده بی به شیرینتر و خه وشه ویست ترین که سی ناو هۆزه که ت دوا ی ئه وه ی که سه رها ت نازاریان دای.

وه چاوپیکه وتنی هه زه تی موسی ئاماژه ی ئه وه ی تیدا بوو که موسی له پیناوی رزگارکردن و چاکسازی قه ومه که یدا چه ند ئه شکه نجه و ئازاری چه شت، به لام موسی زور خوڤاگر بوو، هه روه کو پیغه مبه ری خوا ﷺ له کاتی که ئازاردا فه رموی: (لَقَدْ أُوذِيَ مُوسَى بِأَكْثَرِ مِنْ هَذَا فَصَبْرٌ).

له چاوپیکه وتنی هه زه تی ابراهیمدا ئه وه ئاماژه پیده کری، که چون ئیبراهیم له ئاسمانی هه وته مدا و له کو تای پیغه مبه راندا بی نی ئاواش ئه ی محمد له کو تای ته مه نتدا، یان له سالی هه وته می دوا ی کو چکردندا بو مه دینه زیاره تی که عبه ی پیروز ده که یته وه و هه ج ده که ی.

به ریزان: شیخی ئیبن کثیر له ته فسیره که یدا ج ٤ ص ٤٠٤ ده فه رموی: ثَبَّتَ فِي الصَّحِيحَيْنِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ فِي حَدِيثِ الْأَسْرَاءِ، بَعْدَ مَجَاوَزَتِهِ إِلَى السَّمَاءِ السَّابِعَةِ: (ثُمَّ رَفَعَ بِي إِلَى الْبَيْتِ الْمَعْمُورِ، وَإِذَا هُوَ يَدْخُلُهُ فِي كُلِّ يَوْمٍ سَبْعُونَ أَلْفًا لَا يَدْخُلُونَ إِلَيْهِ آخَرُ مَا عَلَيْهِمْ) واته: له هه ردوو سه حیه یندا (بوخاری و

موسلم) دا ها تووه که پیغه مبه ری خوا ﷺ له وه فه رمو ده یه دا با سی شه وره ی ده کات و ده فه رموی: دوا ی گه یشتنمان به ئاسمانی هه وته م: پاشان بهرز

کراینه وه بۆ (بیت المعمور)، که ئەو شوینە موبارەکیە که هه‌موو رۆژێک
 هه‌فتا هه‌زار فریشتە ده‌چنه ناوی و طه‌وافی ده‌کهن و ئیتر جاریکی تر
 ناگه‌ڕینه‌وه بۆ ناوی، له‌به‌ر زۆری فریشتە، ئەوه‌ی یه‌ک جار چوو هه‌موو ئیتر
 جاریکی تر به‌ری ناگه‌وێته‌وه!! واته‌ ئه‌م (بیت المعمور) هه‌وێکی ده‌کهن له‌سه‌ر
 زه‌وی وایه بۆ خه‌ڵکی ئاسمان و چۆن مرو‌قه‌کان طه‌وافی ده‌کهن له‌سه‌ر
 زه‌ویدا، فریشته‌کانیش ئاوا له‌ ئاسماندا طه‌وافی (بیت المعمور) ده‌کهن، جا
 موفه‌سیری گه‌وره‌ی قورئان - شیخی ابن کثیر - له‌سه‌ر ئه‌م فه‌رمووده‌یه له
 ته‌فسیره‌که‌یدا ده‌فه‌رموی: که پێغه‌مبه‌ری خوا صلی الله علیه و آله فه‌رمووی: له‌ ئاسمانی
 هه‌وته‌مدا ئیبراهیم بینی پشتی به‌ (بیت المعمور) هه‌و دابوو، ئەوه ئەو ریز و
 گه‌وره‌ی یه‌ی له‌سه‌ر ئەوه پێ به‌خشا چونکه ئیبراهیم دروستکه‌ری خانووی
 که‌عبه‌یه له‌سه‌ر زه‌ویدا، (الجزءُ مَنْ جَسَسِ الْعَمَلِ) پاداشتی‌ش له‌ جو‌ری
 کرداره، که‌واته: هه‌ر که‌سی خزمه‌تکار و دروستکاری مائی خوابی، ئاوا خوا
 دوا‌ی مردنیشی ریزی لیده‌گری، ئیبراهیم چونکه له‌ دنیا‌دا بینای مائی
 خوای کرد که (که‌عبه‌یه)، خوای گه‌وره‌ی دوا‌ی وه‌فاتی بر دیه (بیت المعمور) له
 ئاسمانی هه‌وته‌م چونکه (بیت المعمور) ریک به‌ بی زیاد و که‌م له‌ ئاستی
 که‌عبه‌ی پی‌رۆزدا‌یه، ئه‌م له‌سه‌ر زه‌ویه، ئەو له‌ ئاسمانی هه‌وته‌مه، (ابن کثیر)
 ده‌فه‌رموی: له‌ هه‌موو ئاسمانی‌که‌دا خانویه‌ک (به‌یتیک) هه‌یه که ئەه‌لی ئەو
 ئاسمانه‌ عیبا‌ده‌تی خوای تی‌دا ده‌کهن، وه‌ نوێژی تی‌دا ده‌کهن، ئەوه‌ی له
 ئاسمانی دنیا‌دا‌یه پێی ده‌وتری: بَيْتُ الْعِزَّةِ... وَاللَّهُ اعْلَم.

جا خوشبهختی بۆ ئەو کەسانە ی که به دلسۆزی و تەنها له پیناوی
خوادا له سەر زهوی مزگهوت دروست دهکەن و دلایان وابەستەیه به مزگهوتەوه
و به هه‌موو جورێک خزمەتی مزگهوت دهکەن، ئەوه إنشاء الله له دواي
مردنیان رۆحه‌کانیان له خزمەتی هه‌زه‌تی ئیبراهیمدا له ئاسمانی هه‌وته‌مدا
له‌لای (بیت المعمور) هه‌و ئارام ده‌گری تا قیامەت.

ئیمانداران: به‌راستی باسی ئیسرا و میعراج له‌گه‌ڵ هه‌موو وشه‌ و
دی‌ریکی ئەو بابەته‌ خوش و سه‌رنج‌راکێشه‌دا، پێویستی به‌له‌سه‌ر وه‌ستان و
لیکۆلینه‌وه‌ و وردبوونه‌وه‌ و پرسیار و وه‌لامیک هه‌یه‌.

بۆ نمونه‌: له‌ صحیحی مُسلم دا هاتووه‌ که پێغه‌مبه‌ری خوا ﷺ
ده‌فه‌رموی: له‌ ئاسمانی سییه‌مدا چاوی به‌ یوسف که‌وت (إِذَا هُوَ قَدْ أُعْطِيَ
شَطْرَ الْحُسَيْنِ . . .)، واته‌: یوسف نیوه‌ی هه‌موو جوانی پێبه‌خشرابوو، وه‌
هه‌روه‌ها له‌و رێوایه‌ته‌دا که له‌لای —طه‌برانی و به‌یه‌قی— هاتووه‌ ده‌فه‌رموی:
(فَإِذَا أَنَا بِرَجُلٍ أَحْسَنَ مَا خَلَقَ اللَّهُ، قَدْ فَضَّلَ النَّاسَ بِالْحُسْنِ كَالْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ عَلَى
سَائِرِ الْكَوَاكِبِ) واته‌: چاوم که‌وت به‌ پیاویک که جوانترین شتیک بوو که خوا
دروستی کردووه‌، به‌راستی ئەوه‌نده‌ جوانیه‌که‌ی له‌سه‌ر و جوانی خه‌لکی
تره‌وه‌ بوو هه‌روه‌کو جوانی مانگی شه‌وی چوارده‌ له‌سه‌ر هه‌موو
ئه‌ستیره‌کان..

لێره‌دا ئەو پرسیاره‌ دروست ده‌بی که: خو پێغه‌مبه‌ری ئیسلام
هه‌زه‌تی محمد ﷺ له‌ هه‌موو مرقفه‌کانی سه‌ر زه‌وی جوانتربووه‌، هه‌ر وه‌کو

لهو فهرموودهیه دا هاتوو که (ترمذی له ئه نه سه وه) فهرموویه تی، پیغه مبهری خوا^{صلی الله علیه و آله} فهرمووی: (ما بَعَثَ اللهُ نَبِيًّا إِلَّا حَسَنُ الْوَجْهِ حُسْنُ الصَّوْتِ، وَكَانَ نَبِيُّكُمْ أَحْسَنَهُمْ وَجْهًا وَأَحْسَنَهُمْ صَوْتًا) واته: خوای گه وره هیچ پیغه مبهریکی نه نار دووه. ئه و پیغه مبهره جوانترین روخسار و خوشترین دهنگی هه بووه، (ئهم دوو مهرجهش پیشکی گه وره یان ههیه له سه رکه وتنی بانگخواز له بانگه واز کردنی خه لکیدا) فهرمووی: وه بزانی پیغه مبهره که تان جوانترین روخسار و خوشترین دهنگی ههیه له ناو هه مو پیغه مبهراند و له پیشی هه مو یانه وهیه.

پرسیاره که ئه وهیه: ئه ی بوچی یوسف به ره مزی جوانی داده نری و ئه وهنده ی که باسی جوانی جه مالی یوسف ده کری باسی جوانی پیغه مبهری خوا^{صلی الله علیه و آله} ناکری؟! له وه لامدا ده لئین: (لَأَنَّ اللَّهَ كَسَا جَمَالَ النَّبِيِّ ^{صلی الله علیه و آله} بِالْهَيْبَةِ وَالْجَلَالِ فَلَا يَسْتَطِيعُ أَحَدٌ أَنْ يُحَدَّ النَّظَرُ إِلَيْهِ).. له بهر ئه وهی که خوای گه وره جوانی روخسار و شیوهی پیغه مبهری خوا^{صلی الله علیه و آله} داپوشیوه به هه یبهت و سه نگینه کی زۆر گه وره، ئه وهنده که سایه تی قورس و سه نگین بوه، هیچ که سیک نه یه توانیوه چاو له چاوی بپری له کاتی ته ماشا کردنیدا، ئه مهش ریزیکی تایبهت بوه که خوای گه وره به پیغه مبهری خوشه ویستی به خشیه و ^{صلی الله علیه و آله} که ئاوا خاوهنی هه یبهت و که سایه تی به هیز بووه، به بی ئه وهی زه ریه ک، تۆز قَالِیک کیر و خو به زل زانینی شی هه بی.

لہ صہ حیچی مُسلم دا ہاتوہ دہ فہرموی: عہ مری کوری عاص
 فہرمویہ تی: (ما کانَ أَحَدٌ أَحَبَّ إِلَيَّ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَلَا أَجَلَ فِي عَيْنِي مِنْهُ،
 وَمَا كُنْتُ أَطِيقُ أَنْ أَمْلَأَ عَيْنِي مِنْهُ إِجْلَالًا لَهُ، وَلَوْ سَأَلْتُ أَنْ أَصِفَهُ، مَا أَطَقْتُ لِأَنِّي
 لَمْ أَكُنْ أَمْلَأُ عَيْنِي مِنْهُ)

واتہ: ہیچ کہ سیک نہ بووہ کہ خوشہ ویستر و بہرتر بی لہ ناو دل و
 بہرچاوی مندا لہ پیغہ مبهری خواہ ﷺ زیاتر، وہ ہرگیز روژنیک لہ روژان
 نہ متوانیوہ کہ پر بہ چاوم سہیری بکہم، وہ ئەگەر کہ سیک داوام لیبکات کہ
 وہ صفی پیغہ مبهری خوی بو بکہم، بیگومان ناتوانم، نہ کہ لہ بہر ئەوہی
 خوہزل زان و توپہ و خاوەن رق بویی بہرامبہر بہ ہیچ کہ سیک، بہ لکو لہ بہر
 ئەوہی کہ پیغہ مبهری خواہ ﷺ ئەوہندہ خاوەنی ہہیبہت و ریز و حورمہت
 بوو، ئەوہندہ شہ خصیہ تیکی بہہیز لہ دہموچاویدا دہبینرا ہرگیز چاوم پر
 نہ بوو لہ بینینی ئەو خوشہ ویستہم!...

وہ لیڑہدا گہ ورہیی ئەدہب و ریزی صہحابہش دہردہ کەوی بو
 پیغہ مبهری خواہ ﷺ.

خوشہ ویستان: دیمہ نیکی تر لہو شوینانہی کہ جینگای لہ سہر
 وہستانہ ئەوہیہ کہ: پیغہ مبهری خواہ ﷺ دہ فہرموی: لہ ئاسمانی شہ شہمدا
 چاوم کەوت بہ حہزرتی موسی و پیشوازی لی کردم و دوعای خیری بو
 کردم، بہ لام (فَلَمَّا جَاوَزْتَهُ بَكِي، فَنُودِيَ: مَا يَبْكِيكَ؟ قَالَ: يَا رَبِّ هَذَا غُلَامٌ بَعَثَ
 بَعْدِي يَدْخُلُ مِنْ أُمَّتِهِ الْجَنَّةَ أَكْثَرَ مِمَّا يَدْخُلُ مِنْ أُمَّتِي) واتہ: کاتیئ کہ ویستم

موسی به جیبهیلَم و که میك لیی دور که و تمه وه دهستی کرد به گریان، بانگی لی کرا: ئه ی موسی چی خستیتیه گریان؟! موسی فهرمووی: ئه ی پهروهردگار کوریکت نار دووه دوا ی من، ئومه ته که ی ئه و زیاتر ده چنه به هه شته وه له چاو ئومه ته که ی مندا...

به پِریان: لی ره دا پیویسته روونکردنه وه یه ک بخهینه بهر چاو، نه وه کو که سیك به نه زانی واتیبگات که هه زه تی موسی هه سودی به پیغه مبهری خوا^ص بردووه، په نا به خوا، به لکو بو ره واندنه وه ی ئه و گومانه ده چینه خزمهت کتیبی گه وره و ناودار و بۆن خوَش که (فتح الباری ج ۷ ص ۲۵۱) له ویدا بهم شیوه یه شهرحی ئه م فهرمووده یه دهکات و ده فهرمووی: زانیان ده فهرموون: گریانی هه زه تی موسی به هیچ شیوه یه ک له رووی هه سودی پیبردنه وه نه بوو، - معاذ الله - چونکه له راستیدا هه سودی له و جیهانی بهرز و بالایه دا دارنراوه و نه هیشتراوه ته وه له دل و دهرونی تاکه تاکه ی ئیماندارانیشدا، چ جای که سیکی وه کو موسی که خوا ی گه وره هه لی بزاردووه و له پیغه مبهره هه ره گه وره کانه، به لکو ئه و گریانه ی موسی ئه وه بوو که ئه سه فی ده خوارد و خه م و خه فه تی ده خوارد له سه ر ئه وه ی که ئه و هه موو پادا شته گه وره ی له ده ست چوو که خوا ی گه وره ده یبه خشی له موقابیلی هیدایهت دانی خه لکی دا و وه پاده ی پابه ندبونی ئه و ئیماندارانه وه به خوا په رستی و یه کتا په رستیه وه، چونکه قه ومی هه زه تی موسی زور لار و له ویری و سه رپنجییان ده کرد و له ریگای راستی خواناسی لایانده دا، ئه مه ش بیگومان ده بیته هوی که مبه ونه وه ی ئه جر و پادا شتیان، که ده بیته

هوۍ کهم بوونه ودهۍ نه جر و پاداشتی هـ زړه تی موساش (لَا نَ لَکُلِّ نَبِيٍّ مِثْلَ
 أَجْرِ كُلِّ مَنْ تَبِعَهُ) له بهر نه ودهۍ هـ موو پیغه مبهريک نه ودهندهۍ پاداشت
 دهستگیر دهبي به وينهۍ پاداشتی هـ موو نه وانهۍ که شوینی که وتوون...
 له بهر نه وه ژمارهۍ نه وانهۍ که شوین هـ زړه تی موسی که وتن له نوم ته که ی
 له ژماره دا زور که متر بوو له ژمارهۍ نه وانهۍ که شوین هـ زړه تی محمد
 ده که ون، چونکه ماوهۍ نه م نوم ته ی ئیسلامه هـ تا قیامه ته و به رده وام خه لکی
 ئیمان به پیغه مبهري خوا هـ زړه تی محمد ﷺ دهینن! به لام هـ زړه تی
 موسی به وه فاتی خوۍ و به نه سخ بونه ودهۍ دینه که ی شوینکه وتوانیشی
 کو تاییان پیدی، بویه بو نه و هـ موو پاداشته زوره گریا، که نه مهش له
 ئیسلامدا ره وایه و پیی ناگو تری هـ سودی.

وه کاتیک هـ زړه تی موسی وشهۍ (غلام) نه و کورپه گه نجه منالکارهۍ
 به کار هیئا بو پیغه مبهري خوا ﷺ هـ رگیز مه بهستی به کهم ته ماشا کردن و
 له قه در و پله و پایه که مکړدنه وه نه بوو به لکو مه بهستی له ده پرینی قه در و
 ریزی خوای گه وره بوو بو پیغه مبهري خوا هـ زړه تی محمد ﷺ که له گه ل
 نه ودها ته مه نی له سه روو په نجا سالیه وه و له ته مه نی به ره و پیریدایه و چو ته
 قوناغی پیریه وه و قوناغ و ته مه نی لایه تی تیپه راندوه، به لام سُبْحَانَ اللَّهِ
 هیچ نیشانه یه کی پیر بوون به سهر رو خساریه وه نه ده بینرا و دم و چاوی
 وه کو که سیکی تازه لاو ده هاته به رچاوه وه نه و چوست و چالاکي و گورج و

گۆلیهی لهو ته مه نه دا له هی که سیکی په نجا سالی نه ده چوو به لکو ده تگوت
هیز و گوږ و چوستی تازه لایکی تازه پینگه یشتووه.

وه نه مهش تنها چه زره تی موسی ههستی پی نه کرد به لکو له کاتیکدا
ته شریفی هیجره تی کرد بو مه دینه له گهل چه زره تی ابو بکر دا، چ نه وانه ی له
ریگا توشیان ده بوون که ده یانگوت نه ی نه بو بکر نه و لاوه کینه له گهلت؟ ناوی
گهنج و لایان بو پیغه مبه ر داهنا و ناوی پیر و به سالآچویان بو نه بو بکر
داهنا، وه له کاتی گه یشتنیاندا بو مه دینه، خه لکی مه دینه نه وانه ی که
پیشتی به خزمهت پیغه مبه ر صلی الله علیه و آله نه گه یشتبوون وایان ده زانی ابو بکر
پیغه مبه ره، چونکه به سالآچوو به ته مه ن دیار بوو، ته وه قوعی نه ویهان نه ده کرد
که نه و گهنج و لاوه که پیغه مبه ره نه و پیغه مبه ر بیّت، له گهل نه و هشا که له
ته مه ندا پیغه مبه ری خوار صلی الله علیه و آله له نه بو بکر به ته مه نتر بوو.

که واته که موسی فهرمووی: (غلام) مه بهستی لهو قه در و ریزگرته ی
خوای گه وره بوو بو پیغه مبه ری ئاخیر زه مان که ئاوا به گهنجی و لاوی
هیشتویه تیه وه و نه و ریزه ی به که سی تر نه به خشیوه. وه له راستیدا
چه زره تی موسی له هه موو پیغه مبه ران زیاتر دلسوزی نواندووه بو
پیغه مبه ری خوشه ویستمان و ته وای ئومه ته که ی، نه مهش لهو فهرمووده
پیروزه دا در ده که وی که (طه بری و به زار) له نه بی هورهیره وه ده یگیر نه وه که
فهرموویه تی: پیغه مبه ری خوار صلی الله علیه و آله فهرمووی: (کان موسی اشد هم علی حین
مررت به و خیر هم لی حین رجعت الیه).

واته: (بهراستی موسا پیغمبه ره له هه موو پیغمبه ره زیاتر به گهرم و گوپی و دلسۆزی و خوشه ویستیه وه به خیره اتنی کردم و دلسۆزی بۆ نواندم له کاتی کدا به لایدا تیپه پریم و بهرزبوومه وه له هه مووشیان بۆم باشت بوو کاتی که به لایدا گه پامه وه) وه کو ئه وهی که له سه ر داوای هه زره تی موسی پیغمبه ری خوا^ﷺ چهند جار گه پرایه وه بۆ خزمه ت خوا و داوای که مکرده نه وهی ژماره ی نویژه کانی کرد تا وه کو ئه وه بوو له په نجا نویژه وه خوای گه وره کردی به پینچ نویژ و فهرمووی: ئه ی محمد هه ر که سیك به ریک و پیکی و ئیخلاص و دلسۆزی و ده ستنویژی جوان و خشوع وه ئه و پینچ نویژه ئه نجام بدات، ئه وه پاداشتی په نجا نویژی پی ده به خشم!! به لی ئه مه دلسۆزی هه زره تی موسی ده رده خات بۆ ئومه تی محمد^ﷺ که نویژه کانیان بۆ که م بکریته وه نه وه کو بۆیان نه کریت و توشی بیفه رمانی خوا بین..

به لی ئیمانداران: پیغمبه ری خوشه ویستمان^ﷺ له میعراجدا گه یشته ئه و شوینه ی که ئیتر قه ده غه یه که سی تری تی بجی، ته نانه ت هه زره تی جو بریل لی جیا بۆوه و فهرمووی: ئه ی محمد من لی ره به ره و ژورتر ناتوانم بهرز ببه مه وه.

له سه حیحی مُسلم دا هاتوه که فهرموویه تی: (ثُمَّ عَرَجَ بِي حَتَّى ظَهَرْتُ لِمَسْتَوَى اسْمَعُ فِيهِ صَرِيحَ الْأَقْلَامِ) واته: پاشان بهرز کرامه وه تا گه یستمه شوینیک که گویم له ده نگی نویسنی قه له م بوو که هه رچی رووده ات خوای گه وره به فریشته کانی ده فهرموو بینوسن..

به‌لی ئیمانداران: کاتی پیغه‌مبه‌ری خوا^{صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم} گه‌یشته‌ حزوری خوای
 په‌روه‌ردگار - سُبْحَانَهُ وَ تَعَالَى - فەرمووی: التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ، سەلامی کرد به
 شیعاری ئومه‌ته‌که‌ی، که‌واته: ئیسلام دینی ناشتییه، له‌و شه‌وه‌وه‌ سەلام بوو
 به‌ سوونه‌ت، خوای گه‌وره‌ش وه‌لامی سەلام و ته‌حیه‌که‌ی پیغه‌مبه‌ری دایه‌وه
 و فەرمووی: السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَ رَحْمَةُ اللَّهِ وَ بَرَكَاتُهُ.

لیره‌وه‌ وه‌لامی سەلامکردن بوو به‌ فەرز.

به‌لام پیغه‌مبه‌ری ره‌حمه‌ت و به‌ره‌که‌ت دووره‌ له‌ خۆپه‌رستی و
 ئه‌نانیه‌ت، بۆیه‌ له‌ویشدا فەرمووی: خواجه‌گیان با ئه‌و سەلام و ناشتییه‌ هەر
 ته‌نها بۆ من نه‌بی به‌لکو: السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ. نه‌یفه‌رموو،
 فاطمه‌ و عه‌لی و حه‌مزه‌ و ئال و به‌یتم، به‌لکو فەرمووی: هەرچی به‌نده‌ی
 چاکه‌کاره‌ له‌ ئومه‌تم تاقیامه‌ت، که‌ بیگومان ئه‌گر إنشاء الله به‌نده‌ی
 چاکه‌کاری خوای په‌روه‌ردگاریین، من و تۆی ئیمانداریش ده‌گریته‌وه‌.

له‌ فەرمووده‌ی سه‌حیحا هاتوو که‌ روژنکیان پیغه‌مبه‌ری خوا^{صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم}
 فەرمووی: ده‌زانن پله‌ی زۆر به‌رز هی کییه؟ سه‌حابه‌کان عه‌رزیان کرد هی
 فریشته‌کانه، فەرمووی: نه‌، چونکه‌ نه‌فس و شه‌یتانیان له‌گه‌ڵ نه‌، وتیان:
 ده‌ی که‌واته‌ پله‌ی زۆر به‌رز هی پیغه‌مبه‌رانه، فەرمووی: ئه‌وان وه‌حیان بۆ دی
 له‌ لایه‌ن خواوه، فەرموویان: هی ئیمه‌ی یارانێ تۆیه، فەرمووی: ئیوه‌ به‌
 چاوی خۆتان منتان بینیه‌ روژانه‌ من قسه‌تان له‌گه‌ڵ ده‌که‌م و له‌گه‌ڵتان
 ده‌ژیم... فەرموویان: ئه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا^{صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم} ئه‌ی پله‌ی به‌رز هی کییه؟!

فەرمووی: پلە ی زۆر بەرز بۆ ئەو بڕایانەمانە کە دوا ی ئیمە دین و ئیمە یان
نە بینووە و ئیمان بە من دینن و وەکو بیلبیلە ی چاویان منیان خوش
دەو یت... دە ی موسلمان ی بەر یت ئەو ریت و حورمەتە لە دەست خۆت مە دە.

بە ئی فریشتە بەر یتە کان بە یە ک دەنگ فەرمو یان: أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا
الله، و أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ. ئەم گفتوگو و وەلامدانە وە و شایەتەمان ی
فریشتە کان بونە تە حیات ی نو یتە کە مان، بۆ یە (الصلاة معراج المؤمن) نو یت
بەلند بوون و بەرز بوونە وە ی ئیماندارە..

جاریکی تر لە کۆتایی و تارە کە ماندا وەکو سەرە تا دەلین: هەزاران
هەزار سوپاس بۆ تۆ ئە ی خوا ی پەر وەردگار مان کە ریت لینان بە وە ی کە
کرد تین بە ئومە تی ئەو پیغە مە برە خوشە و یستە و ئیمەت بەم پیغە مە برە و بەو
قورئانە و بە شو ین کە و تنی ئەم ئیسلامە ئازیزە، بەم نو یتە بەرز کردە وە.
یارە بی خوا یە لە سەر ریتازی پیغە مە بر بژین و بمرین و لەو
قیامە تیشدا بەر شە فاعە تی ئەو سەر وەر و سالارە مان بکە و ین. اللهم آمین

سه رچاوه کان:

- ۱ قورئانی پیرۆز
- ۲ ته فسیری ئاسان - بورهان محمد امین
- ۳ زیاننامه ی پیغه مبهری رحمته الله علیه - عبد العزیز علاء الدین ل ۱۲۳
۴. السلسلة الذهبیة - محمد المصری - أبو عمار - ج ۲ ص ۳۱۰.
- ص ۳۱۴، ص ۳۱۸، ص ۳۲۰، ص ۳۳۱
- ۵ فقه السیره - الشیخ محمد الغزالی ص ۱۵۴
- ۶ زیاننامه ی پیغه مبهری رحمته الله علیه - محمد ملا فائق شاره زوری ب ۱
- ل ۱۸۱
- ۷ ته فسیری رهوان - مهلا محمودی گه لاله یی - بهرگی هه شته م
- جزئی ۱۵ ل ۱۱۰، ۱۰، ۱۵۷
۸. سی وتاری ئاینی - ماموستا مهلا هادی ئه فخره م زاده ل ۲۵۰

پیوست

لایه‌ره	بابهت
۷	وتاری یه‌که‌م بۆ مانگی محرم - کوچ کردنی پیغمبر ﷺ - بهشی یه‌که‌م
۲۹	وتاری دووهم بۆ مانگی محرم - کوچ کردنی پیغمبر ﷺ - بهشی دووهم
۵۹	وتاری سیهم بۆ مانگی محرم - کوچ کردنی پیغمبر ﷺ - بهشی سیهم
۸۵	وتاری چواره‌م بۆ مانگی محرم - کوچ کردنی پیغمبر ﷺ - بهشی چواره‌م
۱۰۷	وتاری یه‌که‌م بۆ مانگی صه‌فر - کوچ کردنی پیغمبر ﷺ - بهشی پینجهم
۱۳۷	وتاری دووهم بۆ مانگی صه‌فر - کوچ کردنی پیغمبر ﷺ - بهشی شه‌شهم
۱۶۷	وتاری سیهم بۆ مانگی صه‌فر - الشکر - بهشی یه‌که‌م
۱۸۹	وتاری چواره‌م بۆ مانگی صه‌فر - الشکر - بهشی دووهم
۲۰۵	وتاری یه‌که‌م بۆ مانگی ربیع الاول - سه‌ره‌نجامی ناشوگری
۲۲۱	وتاری دووهم بۆ مانگی ربیع الاول - یادی له دایک بوونی پیغمبر ﷺ
۲۵۲	وتاری سیهم بۆ مانگی ربیع الاول - له دایک بوونی پیغمبر ﷺ
۲۷۴	وتاری چواره‌م بۆ مانگی ربیع الاول - ناسینی پیغمبر ﷺ له قورئانهوه - بهشی یه‌که‌م
۲۹۴	وتاری پینجهم بۆ مانگی ربیع الاول - ناسینی پیغمبر ﷺ له قورئانهوه - بهشی یه‌که‌م
۳۱۴	وتاری یه‌که‌م بۆ مانگی ربیع الثاني - وه‌فاتی پیغمبر ﷺ
۳۳۴	وتاری دووهم بۆ مانگی ربیع الثاني - به‌خته‌وه‌ری
۳۵۴	وتاری سیهم بۆ مانگی ربیع الثاني - نازادی بیر و باوه‌ر له ئیسلامدایه.....
۳۷۴	وتاری چواره‌م بۆ مانگی ربیع الثاني - دزی
۴۰۲	وتاری یه‌که‌م بۆ مانگی جمادی الاولی - مردن
۴۲۴	وتاری دووهم بۆ مانگی جمادی الاولی - جاسوسی کردن

٤٤٤	وتاری سییه بۆ مانگی جمادی الاولی - الورع - بهشی یه کهم
٤٧٢	وتاری چوارهم بۆ مانگی جمادی الاولی - الورع - بهشی دووهم
٤٩٨	وتاری پینجهم بۆ مانگی جمادی الاولی - چاویسی
٥١٢	وتاری یه کهم بۆ مانگی جمادی الثاني - دهستبردلر بوونی حرام و بی شرعیه کان لهبر خاتری خوا.
٥٣٤	وتاری دووهم بۆ مانگی جمادی الثاني - ریازی بههشت و دۆزهخ
٥٥٠	وتاری سییه بۆ مانگی جمادی الثاني - خوشه ویستی نیوان ژن و میرد
٥٧٤	وتاری چوارهم بۆ مانگی جمادی الثاني - ناپاکی هاوسه ری
٦٠٠	وتاری یه کهم بۆ مانگی ره جهب - بانگ
٦٢٤	وتاری دووهم بۆ مانگی ره جهب - دیاری کردنی ئامانج له ژباند - بهشی ١
٦٣٨	وتاری سییه بۆ مانگی ره جهب - دیاری کردنی ئامانج له ژباند - بهشی ٢
٦٥٦	وتاری چوارهم بۆ مانگی ره جهب - الإسراء و المعراج - بهشی یه کهم
٦٨٨	وتاری پینجهم بۆ مانگی ره جهب - الإسراء و المعراج - بهشی دووهم